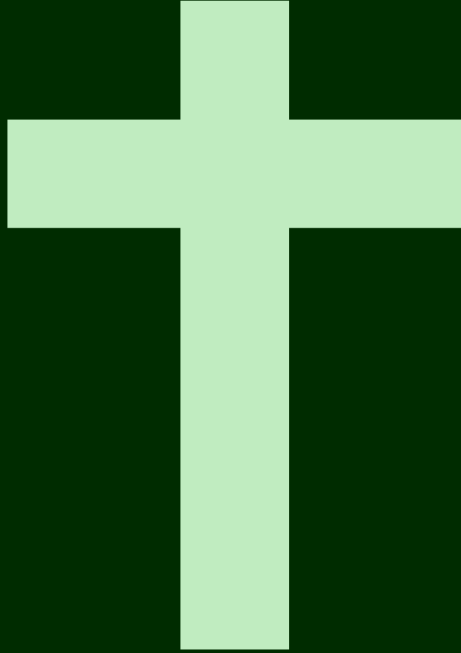

Nkomine Fal
Ritelé

Sola New Testament

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1

Contents

Matiyee	1
Mariki	43
Luki	68
Yohani	110
Uléecaa Pitumε Mεwai	139
Rom	176
1 Korεnti	194
2 Korεnti	211
Kalaati	222
Eφεσι	229
Filipu	235
Kolωsi	240
1 Tεsaloniki	244
2 Tεsaloniki	248
1 Timotee	251
2 Timotee	256
Tiiti	260
Filemω	263
Epireeye	265
Yakupu	279
1 Piyεε	284
2 Piyεε	290
1 Yohani	293
2 Yohani	298
3 Yohani	299
Yuuti	300
Yohani Mεyεne	302

Nsímé Kεcιrε ritelé ke Matiyee uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε rí we

Matiyee yee ritelé ntí wói. Uricuruu ye Usuifi le. Pisuiifi kuu kə ri wói. U pεε ulampooyó le un kə Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecəpe use. U ritelé ntí wóile un nfasimé má re uké Pisuiifi cereise re Yeesu yee yé anóo nyē ke Nkómεine Kpυre ritelé ari n yikike wapisi. U nyísele re Uléεcaa iyóopi yee Nsímé Kεcιrε riyíki. Sinyárū kuu ne pi símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Icélaa kuu rikúú kecáá ní pa. I nyísele lē kai m pise re Yeesu pipiretiki piké n sónε (5-7).
2. Isé kuu upipiretiki ní pa uú ne pi tum te piké ha nsímé kecιrε riyóó (10).
3. Sinyárū see Uléεcaa iyóopi mεwee ró rí céreise (13).
4. Kirisi pikó mεfine Uléεcaa icápine kέmεε (18).
5. Itunε təróo kecáá icélaa Yeesu uké kelenε m pεεmε (24-25).

Piké kelenε Yeesu m mári, pi pεε u sélei re Emanuyεeli. Liasei re Uléεcaa ye keróméε wele (1:23). Tinóo ntí ke Nsímé Kεcιrε ke Matiyee uu n wói nń ne tenese re: Ani n nyu re siyáa nnéi kam nákenékúri we ketē keké ha ne tene (28:20). Lελεε nyíse re Yeesu ke Uléεcaa u ye ne ritiki uú ne sisoipipi kecəpe n we.

Yeesu Kirisi pikpυre anyiri

(Luki 3:23-38)

¹ Yeesu Kirisi ye Tafiti keyase le, Tafiti póon kə Apiraham keyase. Upikpυre anyiri ye nnyé: ² Apiraham yee Isaaki mari, Isaaki póo Yakupu maru, Yakupu póo Yuta ne upimarεcə márei, ³ Yuta póo Peresi ne Sera maru. Piuni yee Tamaa. Peresi póo Hesirəo maru, Hesirəo póo Aram maru, ⁴ Aram póo Aminatapi maru, Aminatapi póo Nasəo maru, Nasəo póo Salimani maru, ⁵ Salimani póo Poosi maru. Pi ye Poosi uni sée re Rahapi. Poosi póo Opeti maru. Uyē uni yee Ruuti. Opeti póo Yesee maru, ⁶ Yesee póo uyóopi Tafiti maru,

Tafiti póo Saloməo maru. Saloməo uni ye mekeε-mε Urii sóonlenle. ⁷ Saloməo póo Ropowam maru, Ropowam póo Apiya maru, Apiya póo Asaa maru, ⁸ Asaa póo Yosafati maru. Yosafati póo Yoram maru. Yoram póo Osiyasi maru, ⁹ Osiyasi póo Yotam maru, Yotam póo Akaasi maru, Akaasi póo Esekiyasi maru, ¹⁰ Esekiyasi póo Manasee máru, Manasee póo Aməo maru, Aməo póo Yosiyasi maru, ¹¹ Yosiyasi póo Yekoniya ne upimarεcə márei. Likumúné kpe-i kapi Isirayεeli pikó cópii apí ne Papiləoni kuyu sí.

¹² Kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papiləoni kuyu sí memáá ke Yekoniya póo pεε Sealitiyeli mari, Sealitiyeli póo Soropapεeli maru, ¹³ Soropapεeli póo Apihuuti maru, Apihuuti póo Eliyakim maru, Eliyakim póo Asəo maru, ¹⁴ Asəo póo Satəki maru, Satəki póo Akim maru, Akim póo Eliwuuti maru, ¹⁵ Eliwuuti póo Eleyasaa maru, Eleyasaa póo Matani maru, Matani póo Yakupu maru, ¹⁶ Yakupu póo Maari ula Yosεfi maru. Maari kέmεé ke Yeesu kapi ye kə n sée re Kirisi uu léeme.

¹⁷ Lē nnya, kaí ne Apiraham-i n kpisi aí ne Tafiti-i pá, li wale ncəpuri anai kefi ne ana. Kai Tafiti-i n kpisi aí ne kumúné kpe-i kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papiləoni kuyu sí pá, li wale ncəpuri anai kefi ne ana. Kai kə kei n kpisi aí ne Kirisi imaretunε pá, li wale ncəpuri anai kefi ne ana acə.

Lē kapi Yeesu Kirisi m mári

(Luki 2:1-7)

¹⁸ Lē kapi Yeesu Kirisi m mári ye nní: Uuni Maari kapi pεε Yosεfi feleilē, amá Nfáasəne nn tíyεse uu fapisi u ne Yosεfi apí kə kahane kulee rimpéne. ¹⁹ Uula Yosεfi ye aseí ute le, úu pεé la uké unósi isei lukεise kuyu kuké kó, uu pεé n la uké riséé ne u lakase. ²⁰ Kuu rí we un likεcáá músu, Upíima uleecaatumε unyine uu keláré-i u kpáfúme uu u maa re:

Tafti kepirē Yosefi, Maari pikpiké ápi kape pó n cónlẽ. Nfáasone mee tíyese kuu fapisi. ²¹ U kewántisi marune aa ke séi re Yeesu. Kekée sónti keké kempuri pikó akópe kémee lese.

²² Lẽ nnéi ai wai, Upíima rinoo kuu mekee antepu Esayi m máase riké ne n li nnya. Lelée re: ²³ Ukpére yee úu utisi n nyu yé kefa wa, uu kewántisi maru api ke séi re Emanuyeli, liasei re Ulééca yé keróméé we.

²⁴ Ke Yosefi uu n yisi, uu lã ke Upíima uleecaatumé uu u n símisi wai, uu Maari kunósi kpísi. ²⁵ Amá u ne uyē ápi kulee ripéne uú ha ne kewántisi maru. Kuu ke m mári, Yosefi uu ke séi re Yeesu.

2

Pinyuwe píima pinyine ye Yeesu piyéne ha

¹ Yutee ketē kémee kapi Petelehem-pò Yeesu mari. Erooti yee pee kei kumúnjé kpe-i uyóopi píima. Pinyuwe píima pinyine api ketunjeleeme-mempò yisi api Yerusalem tulu. ² Apí ha pise re: Yei ye kewá kē kapi m mári pin tee re kekée sónti keké Pisui fi iyóopi tone? Háí ketunjeleeme-pò kari riwárepi tee n nyíselē te pi kewá kē mari yē. Lẽ nnya karí ka re tóké ke yáási ari wúla. ³ Ke uyóopi píima Erooti uu lã n kó, ai u ne Yerusalem pikó nnéi mpócaai tani. ⁴ Uu peree ye Ulééca inyóonse n wa piwéése nnéi ne isé picélaa cápine uu pi pise re keló kénye-i kápí uyē ke Ulééca uu n wée marune. ⁵ Api u pese re: Yutee keteni-i, Petelehem-pò le. Antepu Misee ye mekee-me wai re:

⁶ Pó Petelehem kuyu!

Ai pó Yutee ketē kecáá ayu kecòpe ríyu paalē.

Li we re keróméé ke uyóopi píima uu léerine,

uyee yé pinésoi Isirayeli pikó n séni.

⁷ Kei ke Erooti uu pee pinyuwe píima pē meyaá sée uu pi pise re piké u símisi nsone uké céri kumúnjé kpe-i ke riwárepi tē ari n léeme. ⁸ Uu pee limemáá Petelehem-pò pi tum uu pi maa re: ani n nme ani ha kewá kē kecáá nsone písei ani kóm. Non ke n yē, ani perei ani né símisi néeké ha kò ke yáási ké riwula.

⁹ Ke Erooti uu lã písimé pi m masí, api yisi api ncée pòlò. Kei kapi pee ripaí, api yénu riwárepi tē kápí pee ketunjeleeme-pò n yē tin pikéyu sone pin ti tikilē. Ari keló ke-i ke kewá kē ake ní we tulu, ari nyere. ¹⁰ Kapi kei ri n yē, ai meyíkíyiki pi larisi. ¹¹ Api kényò loni api kewá ne keuni Maari yenu, api ke yáási apí ne wula. Api pee pimemá fénne api wura ne tulaali nmaa-nmaa ne mékpò kapi ye n sée re miiri lese api ke hekesi. ¹² Ulééca uu péé masí keláré kémee pi símisi re ápi kape Erooti kémee pele. Kei kapi pee ncée féé kpísi apí ne pikuyu pele.

Pi Yeesu ne Esipiti ketē ha

¹³ Ke pinyuwe pē api n tómpò, Upíima uleecaatumé unyine uu keláré-i Yosefi kpáfúme uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa wuru aa Esipiti ketē loni. Erooti ye lalé uké ke kpu. Lẽ nnya, ani ha kei-pò n tū liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kam yé nó n símisi re ani peeme.

¹⁴ Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne kesinecò wuru uú ha Esipiti-pò pésu. ¹⁵ Uu kei n we Erooti uú ha ne kpi. Lẽ ke Upíima uú pee uantepu m máase liké ne n wa nnya kai lã wa. U pee re:

Ne unénmáne sée re uké Esipiti keteni-i le.

Pi Petelehem ketē-pò siwá sínsápi kó

¹⁶ Ke Erooti uu ní ka uu céru re pinyuwe pee u kiraasele, kuwóí píima kunyine aku u wai. Uu pee kumúnjé kpē ke pinyuwe pē api u n símisi ne páme uu tíyese api siwántisi nnéi see aymē até n tu ne sē sínsá Petelehem ne ayu nyee ne kei n kólē kémee kóni. ¹⁷ Lẽ ke antepu Yeremii uú pee mekee-me m ma kai lã wa. U pee re:

18 Rama-pɔ kari nní nné kómɛiri.
Sicááila ne ikpɔtu ke unyine uu wórii
Raseli yee lē usiwā kecáá tēni.
Uu nkpáni la piké u kpurei.
Ne keɛɛ, ái nkpáni u tise.

Pi ne Yeesu Isirayeli keteni-i pɛeme

19 Upiima uleecaatumɛ unyine uu Esipiti-pɔ Erooti mekpɔ-maá keláré-i Yosefi kráfúme,
20 uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aá ne Isirayeli ketē pɛle. Pɛpɛe pɛe ní la piké kewá kē
kpu ye kpínle. 21 Kei ke Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne Isirayeli pɛle. 22 Amá ke
Yosefi uu n kɔ te Aricelayuusi yee usáa Erooti iyɔɔpi Yutee ketē kecáá tónɛ, iwame ii u wai
uu pɛé n yulu re úu kei tonɛɛ. Uléecaa uu kɔ keláré-i u símisi uu yisi uu Kalilee ketē-mē
tómɔ, 23 uú ha kuyu kpē kapi ye n sée re Nasareti-i tone. Lē ke antepuye apí pɛe ní ma kai
lē tikilē. Pi pɛe re: Pi yé kam api kewá kē séi re Nasareti ukó.

3

*Yohani Uniwolɛ ye Uléecaa Nsimé yóólē
(Mariki 1:1-8; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)*

1 Aí weri kumúnjé kunyine-i, Yohani Uniwolɛ uu léeri un Yutee kucesi kóima-i yóólē te:
2 Ani mɛfine conse, Uléecaa iyɔɔpi ye nyahaimɛle! 3 Yohani nsímé ke antepu Esayi uú pɛe
maa re:
Usoi rinɔɔ ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:
Ani Upiima ncee nyóɔnɛɛ,
ani usiceepi tēiise.

4 Kuyooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uú pɛe tanaalē un kekónɛpampi kehale-i télē.
Apááni ne meté kuú pɛe le. 5 Yerusalem pikó ne Yutee ketē nnéi pikó ne Yuriteɛ nkoi ketē
pikó nnéi ye pɛe ukemɛɛ sónaapɔle, 6 api ye piakópe yámne api tíyese uu Yuriteɛ nkoi kémɛɛ
míni pi wole.

7 Yohani uu yénu re Pifarisi ne Pisatusee pɛe ukemɛɛ n sónaapɔ re uké míni pi wole apí
kusa kulúí we. Uu pɛe pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re ani Uléecaa kuwá
kpɛɛ n nyahaimɛ kaase? 8 Ani nómenéwai ne nyíse re nɔ mɛsei mɛfine consele. 9 Ani kape
n nyu re kani nní ní máikɛɛ re Apiraham yee nóunésáyaha nnya, lee ne nó piye. Amá ne
kale ké nó símisi re Uléecaa yé fe uu aparɛ nnyé pansese Apiraham siyase. 10 Iso ye pinaɔaa
máálenle piké ne aléé iníjé sémni. Lē nnya, kuléé kúye kunsá apipi sɔne m maru, pi yé ku
riké api nna-i sáɔ. 11 Míni nmanɛ ke née nó wole liké nyíse re nɔ mɛfine consele. Amá uyee
né memáá n sánti ye né fele. Am tu ricuruu ké uanééri u mahã. Uyee sánti uké Nfáasɔne ne
nna nó wole. 12 U nkpáni yare usoi nkó yee kulú kápí ne n cácai m múílē. U yé kukpépi pééi
uu melukepípi risíme-i súúni, uu kɔ acólé ilúké té uké wa uké nna tenɛciré kémɛɛ a risé.

*Yohani ye Yeesu míni wole
(Mariki 1:9-11; Luki 3:21-22)*

13 Kumúnjé kpɛ-i ke Yohani uu kei ní we un písoi míni wole ke Yeesu uu Kalilee-pɔ yisi
uu Yuriteɛ nkoi mme-i u lɛɛɔ re uké kɔ uyē míni wole. 14 Amá Yohani uu yúlu uu re: Né
kaí ne sá re ké kepóméé hapɔ pɔké né wole, ái pɔɔ yé meníjɛ kenéméé kam. 15 Yeesu uu pɛe
u pɛɛ re: A riyá liké pɛe lē n we kelene. Lē kari yé fe arí ne lē nnéi ke Uléecaa uu ní la nɔne
wai. Kuu lē ní ma, Yohani uu pɛe kóm uu míni u wole. 16 Ke Yohani uu lē Yeesu piwóle
ní masí, Yeesu uu míni-i léɛɔ. Keyóme ake kei nní wúkule uu Uléecaa Nfáasɔne yenu nn
keyómɛcaa-pɔ súiri yare rilólā, nn ukecáá tone. 17 Tinɔɔ rinyine ari pɛe keyómɛcaa-pɔ leeri
re: Nkó yee Kenépipi lala kecire, ám ye ukecáá kɔ.

4

Setani ye Yeesu peikee
(*Mariki 1:12-13; Luki 4:1-13*)

¹ Lē memáá, Ulééca Nfaasone nn pee Yeesu kpisi nn ne kucesi kóima loni re Setani uké ha u peikee. ² Ke Yeesu uu sitúnjé aféena ne sisine aféena anó m paasi, nkú nn u wai. ³ Setani yee m peikee uú ne u kó uu u maa re: Pón mesei Ulééca Kεpipi, a apare nnyé rinóo maa aké pansε akpónó, aa le. ⁴ Yeesu uu u pεse re: Li Nléécaasimé kémεε wólaalē te:

Ai iluke ηmane yee ye usoi nfáa he, amá mpá nsímé ní-ye mee
Ulééca nnó-i n léeme yee kó usoi nfáa hele.

⁵ Setani uu kó Yeesu kpisi uú ne Ulééca kuyu Yerusalem sí, uú ha kei Ulééca keyó kehóré-pó u tósi ⁶ uu re: Pón mesei Ulééca Kεpipi, a mepócíre keteni-i risápó. Li we re li Nléécaasimé kémεε wólaalē te:

Ulééca yé pó nnya upileecaatumε rinóo he
api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

⁷ Yeesu uu kó u pεse re: Li kó keméε wólaalē te:

Kape Upiima Upólééca peikee póké uketo yē.

⁸ Setani uu kó pikpíké u kpá uú ha riyópe maamaa píima rinyine kehóré-pó tósi uu ketē nké kecáa ayópiyu ne ammulε nnéi u nyísente ⁹ uu pee kó u maa re: Pón n ηmurei aa wúla aa né yáasi, am nní nnéi pó he. ¹⁰ Yeesu uu u maa re: A kenékúri yisi, Setani. Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Upiima Upólééca macire kóló kaí pise re usoi uké riwula uké yáasi.

¹¹ Kei ke Setani uu pee Yeesu riyá, piléecaatumε api ukekúri hapó api pee ukecáa m paílē.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane
(*Mariki 1:14-15; Luki 4:14-15*)

¹² Ke Yeesu uu n kó te Yohani ye kukpaniilee-i we, uu yisi uu Kalilee ketē-mē pele. ¹³ Kuu n hápó, úu Nasareti-i tóne, amá Kaperinawum-mē kuu tómpó. Kei ye kupiye ritime wele, Sapilóo ne Nefitalii ketē-pó. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uú pee ní ma liké ne n wa nnya kai lē wa. U pee re:

¹⁵ Nó Sapilóo ne Nefitalii sitē pikó,
nóo mínimaa ritime ní we
ne nóo Yuriteε nkoi metéj ní we,
nó mpuri sanε pikó, nóo Kalilee keteni-i ní we,

¹⁶ nóo pee kuηmaha-i ní we, ani kó te
nó nkpéni metéi píima yenle.

Nkpó kuhore-i kaní péé we,
metéi ye nkpéni nó leεpóle.

¹⁷ Kaí ne kei n kpisi ke Yeesu uu pee piyóó ló te: Ani mεfine conse, Ulééca iyóopi ye nyahaimεle.

Yeesu ye pikpintomécópii pina séε
(*Mariki 1:16-20; Luki 5:1-11*)

¹⁸ Yeesu ye pee Kalilee kupiye ritime sónεle uu Simóo kapi rinyiri n he re Piyee ne uuwā Antiree yenu. Piketé ye pikpintomécópii le. Anyεj kapi pee fóm pin ne ikpintomé cópii.

¹⁹ Uu pee pi maa re: Ani né ritiki ké tíyεse ani ye pisei pee yé né rintiki wéési. ²⁰ Api mese ne mese anyεj sá api u tiki. ²¹ Kuu kei n yisi, uu kéyu-mē sí uu kó Sepetee pinmánε pité Yakupu ne uuwā Yohani yenu pi ne piusaa Sepetee pin pikuninó-i we pin pianyεj nyóonsente. Uu pi séi ²² api mese ne mese kúninó ne piusaa yá api u tiki.

Yeesu ye céésile un kó itóí paise

²³ Yeesu ye pɛɛ Kalilee ketē nnéi kóónúlɛnɛ un Pisuifi ayomɛyáhaalee kɛmɛɛ céési un kɔ Uléécáa iyɔɔpi Nsímé Kɛcire yóólɛ un kɔ itói ncɔpuri ne ncónɛ ncɔpuri mɛɛ písoi m pɛkesi pɔisɛntɛ. ²⁴ Kei ke urinyiri ari pɛɛ Sirii ketē nnéi kɛcáá rikóónú. Api pɛé ne pitóikó nnéi ncɔpuri ne pɛ nnéi pɛɛ piipinɛ-i ncónɛ nnyinɛ n kómɛi u n sónaapɔ un pi pɔisɛntɛ. Lɛlɛɛ nní yarɛ pinírihéláa ne rikpínkpí pikó ne síkankáláká. ²⁵ Asoiwuú píima nyɛɛ Kalilee-pɔ ne Ayu Kɛfi ketē-pɔ ne Yerusalem-pɔ ne Yutee-pɔ ne Yuritɛɛ nkoi metéj-pɔ n léemɛ aa pɛɛ u n tikilɛ.

5

Istmé kɛ Yeesu uu upipirɛtiki riyóɔpɛ kɛcáá n stmisi

(Luki 6:20-23)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ tisoiwuú n yé, uu yisi uu riyóɔpɛ yopoi uu ha tonɛ. Upipirɛtiki api pɛɛ kei u lɛɛpɔ, ² uu pɛɛ picélaa pi loni. Icélaa iyɛɛ nnyí:

Nkɛɛnɛ yíktyiki

³ Pɛɛɛ n nyu rɛ ápi Uléécáa inipɛɛ-i líka tulaalɛ pɛɛ pínarɛkomɛ. Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi te.

⁴ Pɛɛɛ n tɛni pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa ye sántile uké pi kpurei.

⁵ Pɛɛɛ n purú pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé ketē kuú ne upísoi m mɛ́ pi pa.

⁶ Pɛɛɛ n náási piké mɛwai wa mɛké aseɛ n tikilɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé kam uu pimela pi wai.

⁷ Pɛɛɛ ye picɔ íwɛ n tɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé kam uu kɔ pɛ́ íwɛ tɛni.

⁸ Pɛɛɛ kɛfa n kpáiiɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Pi yé kam api Uléécáa yénu.

⁹ Pɛɛɛ n wéési rɛ pin yei n we,

liké kei n ninú pɛɛ pínarɛkomɛ.

Uléécáa yé kam uu pi séi rɛ usipipi.

¹⁰ Pɛɛɛ aseɛ n tikilɛ, písoi pin lɛ nnya pi wéékuselɛ pɛɛ pínarɛkomɛ.

Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi pikó.

¹¹ Nɔ́ mpí kapi n lámisi pin nɔ́ wéékuselɛ pin né nnya nɔ́kɛncáá nnóomɛ símaankɛɛ, nɔ́ pínarɛkomɛ. ¹² Liké nɔ́ n láárú nɔ́n ne mpóonare cuunkɛɛ. Nɔ́inéhɛɛ ye keyómɛca-pɔ piyeɛ ái kumúnjé má. Limɛɔ kápí pɛɛ antepuyɛ pɛɛ pɛé n we ani kɛlɛnɛ weri wéékuselɛ.

Nnyási ne metéi kɛcáá icélaa

(Mariki 9:50; Luki 14:34-35)

¹³ Nɔ́ ketē kɛcáá nnyási. Nnyási mɛlɔ́ mɛn nkɛpɛni n kpu, yo kapi yé pɛé ne mɛlɔ́ n pɛɛ? Li tise piké ketahai-mɛ n fómɔ́ písoi piké tɛlɛise.

¹⁴ Nɔ́ kɔ ketē metéi. Kuyu kpɛɛ riyóɔpɛ kɛcáá m mómáalɛ áku yé fe kuké m pékaalɛ.

¹⁵ Úka úu ye kɛfiráa risé uu kucári ke kipi. Kɛcáá kuu ye ke ritási ake nɔ́pá úye kɛyɔ-i n kpáiiɛ. ¹⁶ Limɛɔ kai pise rɛ nómɛnɛtɛi mɛké n kpáiiɛ písoi nnéi pin mɛ nyáni. Písoi piké nómɛnɛwai sɔnɛ n nyáni pin ne Núnɛsáa Uléécáa ye keyómɛca-pɔ n we ríyu waise.

Isé kɛcáá icélaa

¹⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Ani kapɛ m músu rɛ Moisi isé ne antepuyɛ icélaa kam pikóɔpɛ ka. Am ka rɛ ké i kpu, amá ne kalɛ rɛ liké lɛ li. ¹⁸ Aseɛ kam nní nɔ́ símisi, ketē ne keyómɛ ye kpɛrɛ we, kɛwóipi cíú-cíú kɛka néɛ kɛsímɛpi kɛka ákɛ isé kɛmɛɛ mɛlele má, liké ha ne nɔ́pá yo ketɔ tu. ¹⁹ Lɛ́ nnya, úye un isé rinɔ́ rinyinɛ n kesi uu kɔ picɔ céési rɛ piké ri kesi, nɔ́pá rinɔ́ tɛ tinsá pitiki m páápú, uyɛɛ yé masí Uléécáa iyɔɔpi kɛmɛɛ usírísá. Amá

úye un ti m pakare un kə picə n céési re piké limεcə wa, uyee yé masí Uléécaā iyəəpi kémee úyukó. ²⁰ Asei ye nyee re nənsá Uléécaā mela n tikilē liké isé picélaa ne Pifarisi n fe, áni yé Uléécaā iyəəpi kémee lō.

Kuwáí kecáá icélaa

²¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te Uléécaā ye pirókpuree maa re: Kapε usoi kpu. Uye un usoi n kpu, piké liute ne túhaane. ²² Amá né ne nó maa re: Uye un ne uucə n wóosi, piké ne liute túhaane. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, piké liute ne pepεe ye ketúhaane píima-i n túhaane kémee ha. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, li tu re piké liute nna teneciré iwe kémee risápə. ²³ Lē nnya, pən Uléécaā keyə-i kenyóonse-i linyine ne Uléécaā pihεe n ha, pən n léise re upócə ye ne pó wólaalē, ²⁴ li pise re pəké kei ipóhεe iyē tiyá pəké liute lεepə nəké nsímé nyóonse kelene, aa pεe inyóonse piwai pεe.

²⁵ Pitele pin nó ne unyine kecəpe n we, nən ketahai pitúhaane n sí, a tíyεse nó ne uyē ani ncée kómεine. Insá lē, u yé ne utúhaane-i pó ha, uyē uu pó kpísi uu písóca pa, pē api kukpaniilee pó tani. ²⁶ Asei kam nní pó símisi, pənsá ripówómε nnéi n héele tiké tene cáká-cáká ne ketanká tərəə-pə, áa kei mélele má.

Iwásá kecáá icélaa

²⁷ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te Uléécaā ye maa re: Kapε iwásá wa. ²⁸ Amá né ne nó maa re: Utisi úye un ucə unəsi n yē uu káipi, u ukemúhε kémee iwásá ne unəsi uyē piwai masile lē. ²⁹ In te mepónípeε luke-luke mee akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pə fómpə. Li kutəsi we usoi uké uipíhε likó linyine paa uú ne nfáa yenu ne kuu yé uipíhε nnéi mí má apí ne nna teneciré kémee u sápa. ³⁰ In te kupónípeε luke-luke kpeε ye akópe pó waise, a ku riké aa ketaa-pə ku fómpə. Li kutəsi we pəké kupónípeε luke-luke paa áa ne nfáa yenu ne kaa yé ipópíhε nnéi mí má apí ne nna teneciré kémee pó sápa.

Utisi ne unəsi pitúunne kecáá icélaa

(Matiyee 19:1-12; Mariki 10:1-12; Luki 16:18)

³¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi pεe pirókpuree maa re: Uye un unəsi n lakase, uké rítelé wa uké unəsi rimúise re u u yeε. ³² Amá né ne nó maa re: Uye un unəsi n lakase linsá iwásá nnya, iwásá kuu lē u tani. Uye un kə unəsi ke ucə uu n lákase n kpísi, iwásá ke liute uu lē wa.

Tinóə piyekei kecáá icélaa

³³ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi pεe pirókpuree maa re: Pən tinóə n yekei, a ti ritiki. Pən tinóə n yekei re pó Upíima linyine wa, kapε piwai li riyá. ³⁴ Amá né ne nó maa re: Ani kapε ye rinóə yekei re nó Uléécaā linyine wa. Ani kapε ye wéeri aní ne keyómεcaā séi. Kai nní kei ye Uléécaā riyəəpitú nnya. ³⁵ Ani kapε ye kə wéeri aní ne ketē séi, kai nní kei ye Uléécaā ritú nnya. Ani kapε ye kə wéeri aní ne Yerusalem séi, kai nní kei ye uyəəpi wéése kuyu nnya. ³⁶ Ani kapε ye kə wéeri aní ne nórínéyu séi, káni yé nní n fe nəké mpá nnyúpi cireníhε riwárarase née nəké risəmaase nnya. ³⁷ Nən ye m maa re "εεε", liké "εεε"! Nən ye m maa re "eehei", liké "eehei"! Nən lē memáá nnyine ncə rinkpáse, Setani nkó ye mmē.

Mεwai picεei kecáá icélaa

(Luki 6:29-30)

³⁸ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi maa re: Uye un ucə menípeε n fori, piké liute menípeε pifore cεei. Uye un ucə kuní n wehe, piké liute kuní piwéhe cεei. ³⁹ Amá né ne nó maa re: Ani kapε ye usoi mewai kópe cεei. Usoi un kuluke-luke-mē kepεse pó n tə, a kumíi-mē pansε uké kə kei kepεse pó tə. ⁴⁰ Usoi un n la uké ketahai pó sée uké kepótúkanka tene yósi, aa mese kupókpeλέnku mahani aa u múise. ⁴¹ Usoi un pó n tí un ilū pó n cənsε re a ne rinā tise u sarumpə, aa mese i cəni áa ne tinā tē meté u sarumpə. ⁴² Uye un linyine pó n we, a u hε, úye un kə re u yé linyine pó lō, a u lonse.

*Ani nópinélaaro n la
(Luki 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nò kò te pi maa re: A upósáne n la aa upólaaro ipuri n yulu.
⁴⁴ Amá nḗ ne nó maa re: Ani nópinélaaro n la, ani ye pɛpɛe nó n wéékuselḗ kecáá keyóme yáasi. ⁴⁵ Nòn lḗ n wai, nò pɛe mɛsei Nóunésáa Ulééca yee keyómecaa-pò ní we sipipi lḗ. U ye tíyesele itunje ii písoi sone ne pikópe leeri, uu kò tíyese ikóne ii cuuni ai pɛpɛe u m pakarelḗ ne pɛpɛe ápi u m pakarelḗ yoriye. ⁴⁶ Asei kecáá, in te pɛpɛe nó ní la ḡmane kaní la, ihéé íye kani pɛe mḗ te Ulééca uké nó pa? Pilampooyó ḡmaa ricuruu pḗ ne ye kò limɛcɔ wale. ⁴⁷ In te nópinémárecɔ ḡmane kaní ye yáasi, yo kani pɛe wa lisáḡa? Pɛpɛe ápi Ulééca m pakarelḗ ticuruu ye kò limɛcɔ wale. ⁴⁸ Ani n nyamí ne kḗto-pò yare ke Nóunésáa ye keléecaa-pò ní we uu ní nyamí ne kḗto-pò mɛcɔ.

6

Lḗ kapi ye ptwekó linyine n he kecáá icélaa

¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí, áni kape ye lḗ kaí ne n sá re nòké Ulééca nnya wa písoi inipee-i wa re piké nó yḗ piké pakare nnya. Insá lḗ, Nóunésáa ye keyómecaa-pò ní we úu ihéé íka nó pane. ² Lḗ nnya pòn úwekó linyine n he, kape kuloo pi pòké riyóó yare ke kecáá kecáá mɛwai pikó api ye ayómeyáhaalee-i ne icée kecáá n wai re písoi piké pi pakare mɛcɔ. Asei kecáá, pi piihéé piyóó masile lḗ! ³ Amá pòon ye linyine úwekó n he, kupónipe mii áku kape lḗ ke kuluke-luke aku n wa ceri. ⁴ A ye riséé ne he. Upósáa Ulééca ye mɛpówai kaá ne riséé n wai n nyáni yé pɛe pò hééle.

*Piyómeyáhaa kecáá icélaa
(Luki 11:2-4)*

⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nòn ye keyóme n yáasi, áni kape ye kecáá kecáá mɛwai pikó mɛcɔ n wai. Pi ye n lalɛ piké ayómeyáhaalee-i ne sicéepene-i n nyenu pin ne keyóme yáasi re písoi piké pi yḗ nnya. Asei ye nye kam nní nó símisi re pi piihéé piyóó masile. ⁶ Amá pòon ye n la pòké keyóme yáasi, a ye kupólee lḗ aa hánesi aa pɛe Upósáa Ulééca ke úka úu n nyáni yáasi. Upósáa Ulééca ye n nyáni lḗ kaá ne riséé n wai yé ipóhéé pò pa.

⁷ Nòn ye keyóme n yáasi, áni kape ye méwoo kusíménaapí n wai yare pɛpɛe ápi Ulééca n nyu mɛcɔ. Pi ye m músu re pin lḗ mɛyá n símaankɛɛ, Ulééca yé ne pi kḗ. ⁸ Ani kape pimɛcɔ n wai. Nóunésáa Ulééca ye lḗ kai nó m pise nyule ani ye kelene li u welu. ⁹ Lḗ kai m pise re nòké ye keyóme n yáasi ye nní:

Urósáa, pò keyómecaa-pò ní we,

¹⁰ Písoi piké céri re tipónyíri ye kóólelenle,

Ipóyóopi iké kam,

Mɛpóla mɛké ketḗ kecáá wa yare keyómecaa-pò.

¹¹ A ye nḡpá keweesi kéye iluke ró he,

¹² A arókópe ró sárei yare ke tóo ye kò picɔ n sárei pin akópe ró n wa mɛcɔ.

¹³ Kape tíyese tóké pipeikɛɛ kḗmɛe loó.

Amá a kuníri anipe-i ró lese.

Li we re pòo iyóopi ne ḡnaḡe ne

nímule te nḡpá píyei-pò.

Amí.

¹⁴ Nòn ye picɔ akópe kapi nó n wa pi n sárei, Nóunésáa ye keyómecaa-pò ní we yé kò nóanékó nó sárei. ¹⁵ Amá nònsá ye picɔ akópe pi n sárei, Nóunésáa páa yé kò nóanékó nó sárei.

Anópahaa kecáá icélaa

¹⁶ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nən ye anóo m pahaalē, áni kape ye kecáa kecáa mēwai pikó meco kēyu n caailē. Pi ye kēyu n cōhənelenle re pisoι piké céri re anóo kapi pahaalē. Asei kam nní nó símisi re pi piihéē lē piyóo masile. ¹⁷ Amá pōon ye anóo m pahaalē, a ye lihí aa ríyu tulaali fóm. ¹⁸ Pisoι ápi kape ne n céri re anóo kaa pahaalē nnya. Upósáa Uléecaa ke úka úu n nyáni ηmanε ye nyáni lē kaá ne riséē n wai. Uyee yé pεe ipóhéē pó pa.

*Keyómecaa memá
(Luki 12:33-34)*

¹⁹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Ani kape n wéési nəké ketē nté memá yé nəké curii. Apapi ne ncámé yèè nté me caaile, piyaa pōo ihánaa foru api me yáái. ²⁰ Amá keyómecaa-pə kaí ne sá re nəké memá yé nəké curii. Apapi ne ncámé nn ye kei fe nké me caai, piyaa ápi yé kə fe piké ihánaa fori piké me yáái. ²¹ Li we re kei ke mepómá ame ní we ke kepómúñé aké wepə.

*Metéi kenýárū
(Luki 11:33-36)*

²² Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Inípeε yeε ipiñε kefiráa. Ipónípeε in n nyamí, i ye ipiñε nnéi n kpáiiilenle. ²³ Amá ipónípeε in m pólú, ipópiñε nnéi yeε ye kuñmaha-i n we. Lē nnya, in te metéi mē kaa m má ye pansεle kuñmaha, a yé te kuñmaha píima-i kaá we.

*Uléecaa ne siwóo kecáa icélaa
(Luki 16:13)*

²⁴ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Uka úu yé fe uké kumúñé kuse kémεε píyosaa pité n tikilē. Mpá liké íye wa, u yé use ipuri yè uu uco ikó n la, née u yé use ne kutu n colē úu ye pεe uco n waiselē. Ani yé fe nəké kumúñé kuse kémεε Uléecaa ne siwóo n tikilē.

*Ani ne Uléecaa n tálē
(Luki 12:22-31)*

²⁵ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re áni kape lē kani yé n li ne lē kani yé ní ntí nəké ne nfáa m má ne ilū kani yé nóinépiñε n yárii nfasimé wa. Nfáa nn iluke fee, née ipiñε yeε ilū fe? ²⁶ Ani sinúipi ripaí nké. Asi ye lukesi, ási ye kpasi, ási ye líka risíme súú. Amá Nóunésáa yeε keyómecaa-pə ní we ye si kpíniile! Yare nó ηmaa áni pεe ríyu má lin sinúipi sē fee? ²⁷ Nó úye yeε yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aηmē nípa nkáripι kpásε?

²⁸ Yo nnya kani pεe nkpáni ilū kani yé nóinépiñε n yárii nfasimé wai? Ani meyúí mee ye sicare-i n felesi ripaí nké! Ame pikεi píka wai, áme kə ilū íka nyelaankeε. ²⁹ Amá ké nó símisi re nípa ne lē, Uyóopi píima Saloməo ricuruu ne ummule mmú nnéi, úu pεe ilū inyine má yeε ní nyamí ai mεfele menyine tulu. ³⁰ Nó pisoι mpí nfatene rín piye. In te Uléecaa ye meyúí mee neni kecare-i ní we pin kə kóso nna me ηmaasine lē sənukuse, nó kecáa kúu yé pεe meníñε ripaí? ³¹ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa nəké maa re: Yo kari yé li née yo kari yé ní ntí née yo kari yé tā. ³² Pεpεε ápi Uléecaa n nyu pεe lē likó mesére wéési. Amá Nóunésáa yeε keyómecaa-pə ní we ye nyule lē kai nó m pise. ³³ Uléecaa iyəopi kani yé mefoí wéési, ani kə lē kuu m pise n wai, u yé kə litórəo nní nnéi mpuri piheε nó rikpá. ³⁴ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa re íye kai yé kóso n we. Li we re nípa keyáa kēye ne kenkó ye mu.

7

*Ai we re təké ye picə akópe m palē
(Luki 6:37-38, 41-42)*

¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Ani kape ye picə ne túhaane, Uléecaa úu kape ne nó n túhaane nnya. ² Lē kani ye picə akópe ní pa meco ke Uléecaa uu akópe nó pane. Kemúñé kē kani ye ne picə mí musí kapi kə ne nó músune. ³ Yo nnya kaa keyúipi keε upócə menipeε-i ní we nyáni, áa pεe kenawelēpi keε mepókó-i ní we nyáni? ⁴ Iye kaa yé fe aa uco maa re: A nyere ké keyúipi mepónípeε-i lese, kenawelēpi ken kə pεé ne mepókó kéméε we? ⁵ A tíye pə kecáa

κεκάά mewai má kpa! Kenawelēpi kee mepónīpēe-i ní we kaa yé mefoi lese aa pēe ísōne n nyáni áá ne keyúipi kee ucō menīpēe-i ní we lese.

⁶ Ani kapē ye Uléécaá likó sipōpi pa re siké li. Insá lē, si yé ne nó pansē asi nó kēheni. Ani kapē ye kō nōinékólé kecīre áfōñ keyu-i risá. Insá lē, a yé i teleise ii caai.

Piwei ne piyóó
(Luki 11:9-13)

⁷ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani ye Uléécaá we, u yé nó hē. Ani ye ukemēe piwélaa ha, u yé tíyese ani yénu. Ani ye ihánaa u rikóníkkóm, u yé nó hánne. ⁸ Uye un u n we, u ye u hēle. Uye un ukemēe linyine n wéési, u ye li yenle. Uye un kō ihánaa u rinkóníkkóm, u ye u hánnele. ⁹ Nó úye kepipi kee yé iluke u we, uu pēe ripare kpisi uu ke hē? ¹⁰ Néē nó úye kepipi kee yé nkpíntomé u we, uu pēe iwáa kpisi uu ke hē? ¹¹ Mpá nó pikpááree mpí nní, nō ye fele ani nōsinēpipi lisōne hē. Nōunésáa yēe keyómēcaá-pō ní we yēe yé pēe menīje pēpēe lisōne u m pise pihēe riyáá?

¹² Lē nnéi kani ní la re pīsoi piké ye nó wa, ani ye limēcō pi wa. Lē ke isé ne antepuyē api pise re nōké ye wa.

Tinōnō tēe m mókú-mókúlē
(Luki 13:24)

¹³ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani ne rinōnō tēe m mókú-mókúlē lompo. Tinōnō péré-péré ne ncēe mēe n laanu pelele ye nkpō-mē simpōle. Pīsoi kulúí pēe ye ne kei lompo. ¹⁴ Amá rinōnō tēe ye ne nfáa-mē ní ha ye mókú-mókúlēnle. Lincee pō ne kō nkpáni mēse wéké-wéké. Pīsoi pēe ye n n yé ápi kulúí we.

Antepuyē nōme kecáá icélaa
(Luki 6:43-44)

¹⁵ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani nōmenécīre tí ne antepuyē nōme. Pi ye rikpárále apí n nyíselē te pi asāñpipi le, nēmpákane pi pisifa-i ákpe kpááree le. ¹⁶ Pimēwai kani yéé ne pi ceri yare kapi ye aléepipi ne akuléé ní céri mēcō. Api ye areese sinípeleēpi kecáá tō. Api ye kō afiiki ahíhíi kecáá tō. ¹⁷ Kuléé sōne kpēe ye apipi sōne mari, kuléé kōpe pō apipi kōpe maru. ¹⁸ Limēcō ke kuléé sōne áku ye fe kuké apipi kōpe mari, kukópe páa ye kō fe kuké apipi sōne mari. ¹⁹ Pi ye kuléé kpēe áku apipi sōne m máru rikéle api nna-i ku sápo. ²⁰ Limēcō kani yéé antepuyē nōme mewai ne pi ceri.

Pipiretiki yiktyiki kecáá icélaa
(Luki 13:25-27)

²¹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ai pē nnéi pēe né n sélei re Upíima, Upíima pēe Uléécaá iyōpi kēme lonine, amá pēpēe Unésáa yēe keyómēcaá-pō ní we mēla n wai ηmane pēe Uléécaá iyōpi kēme lonine. ²² Meyá né ha keyáa kē ke Uléécaá uu pīsoi n túhaanene né maa re: Upíima, Upíima, ái tōo ripónyíri ne Uléécaá nsímé pīsoi símisi ari aníri lakasente ari kō tipónyíri ne mēwaisaṅa kulúí wapisii? ²³ Kei kam yé pēe pi símisi ísōne re: Am píkai nó nyu! Nó pikópekōó mpí. Ani kenékúrí nté rinyosó!

Styō sité sinyine kecáá nsímé
(Luki 6:47-49)

²⁴ Yeesu uu pēe ntōrōo pi maa re: Uye un nsímé mmú nnéi kutu rincō un kō n tintiki, u we yare usōhōo yēe kepare kecáá ukeyō m mō. ²⁵ Ikónē ii cuuni, ikói ii yipu, kuyō pīima kunyine aku kēyō ke-i pépu, ái nkpáni líka ke wa, kake kepare kecáá m mōmaalē nnya. ²⁶ Nkó yēe nsímé mmú nnéi kutu rincō, úu ye pēe n titiki ye we yare uníri yēe nnyene kecáá ukeyō méwoo m mō. ²⁷ Ikónē ii cuuni ikói ii yipu, kuyō pīima kunyine aku kēyō ke-i pépu, ake lolu ake foru téké-téké.

Yeesu nnaṅe kuú ne n céési

²⁸ Ke Yeesu uu anóo nyē nnéi pimáa mí masí, umecélaa amē pēe pīsoi riwúí meýá nnóo n yīpaalē. ²⁹ Uyē úu céési yarē isé picélaa mēcō. Amá Uléécaā nnañē ke uyē úu pēé ne céési.

8

Yeesu ye uyó unyine pōise
(Mariki 1:40-45; Luki 5:12-16)

¹ Ke Yeesu uu riyópe rincépime memáá, asoiwuí píima anyine aa pēe u n tikilē. ² Kei ke uyó unyine uu ukékúrí hápō uu wúla uu rē: Upiima, pōn n la, pó né wole am funi. ³ Yeesu uu kunípe saapō uu u ca uu rē: Ne lale a peí. Mese ne mese, keyó ake ukecáá lelu uu funi. ⁴ Yeesu uu pēe rinóo u he rē: Kape wa unyine uké kō. Amá a uyēe Uléécaā inyóonse n wai leepō uké pó musí uké yé te pō peí, aa pēe limemáá inyóonse ke Moisi uu ne nó n tíye wai liké nípá úye nyíse rē pō peile.

Yeesu ye Rōm usóca kpéē unyine ukéikó pōise
(Luki 7:1-10; Yohani 4:43-54)

⁵ Yeesu uu pēe limemáá ncée kpísi uu Kaperinawum kuyu lompō. Rōm usóca kpéē unyine uu ukékúrí nyósōpō uu ne u tēni rē uké u comē. ⁶ U Yeesu maa rē: Upiima, unékéikó ye kényō-pō ne kufón finupōle lin ána u pahaalē, úu nkéhē ne kényu mápō. ⁷ Yeesu uu u pēse rē: Ne kō, né ha u pōise. ⁸ Kei ke usóca kpéē uyē uu pēe kō rē: Am tu rē pōké kenéyō-i lompō, Upiima. Amá pō kpéere rinóo he, unékéikó ye lē peile. ⁹ Li we rē né ticuruu ye pinéwéése mále nen pi pakarelē. Nen kō pisóca má pēe né m pakarelē. Nen piunyine m maa rē uké méye ha, u ye hale. Nen kō ucō m maa rē uké kam, u ye kale. Nen kō unékéikó m maa rē uké linyine wa, u ye li wale. ¹⁰ Ke Yeesu uu anóo nyē n kō, ai nnóo u yīpu, uu pēpēe u n tikilē maa rē: Asei kam nní nó símisi, ám Isirayēli keteni-i ricuruu úka kémēe nfatene píima mmú ncō yenaalē. ¹¹ Ne la ké nó símisi rē pīsoi meýá yé ketunjeleeme ne ketunjelolé-mē leeme, pi ne pirósáayaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu api Uléécaā iyōopi-i tone api kesé iluke le. ¹² Amá pi yé pēe kái pēé ne n sá rē piké Uléécaā iyōopi kémēe lō ketahai kunmaha-mē fómpō api pēe kei m pupukee pin iní takai.

¹³ Kei ke Yeesu uu pēe usóca kpéē uyē maa rē: A n ñme a kui. Mpófātene nnya, lē kaa m pise yé wa. Ukéikó uu mesei itunje ise iye-i pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí pōise
(Mariki 1:29-34; Luki 4:38-41)

¹⁴ Yeesu uu pēe limemáá yisi uu Piyēe keyō sí, uu kei uyē ulóhóni leepō un finu uipinje in tolú. ¹⁵ Yeesu uu kunípe u ca, kupinjetoi aku tene, unósi uu yisi uu ukecáá paí.

¹⁶ Kai nnyósō n wa, apí ne pinírihélaa kulúí Yeesu leepō, uu rinóo aníri male, aa wuru aa pikeméé lelu, uu kō pitóikó nnéi pōisente. ¹⁷ Lē ke antepu Esayi uu pēe mí ma ke mēwai mē amē ritiki rē: Tirónárei kuú yósí uu irótói kpísi uu cōni.

Yeesu pitiki kecáá icélaa
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime we, risoiwuí ari u kálaapō. Kei kuu pēe upipiretiki maa rē u ne pēe piké ritime ricō-mē ha. ¹⁹ Kei ke isé ucélaa use uu ne u rikō uu u maa rē: Ucélaa, nípá yei kaa sí né pó ritiki. ²⁰ Yeesu uu u pēse rē: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má. Amá né Usoi Kepipi, ám tíka má kam yé ríyu n tampō ké wēnte. ²¹ Kei ke uupiretiki use pōo pēe kō u maa rē: Upiima, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pēe kelene pó ritiki. ²² Yeesu uu u pēse rē: A né ritiki aa pikpōkpō yá piké pipikpōkpō kulaankee.

Yeesu ye meýō píima menyine riséése
(Mariki 4:35-41; Luki 8:22-25)

²³ Yeesu uu kúninɔi kέmεε lompɔ, upipiretiki api yisi api u λεpɔ. ²⁴ Kapi n tósu, meyo píima menyine ame pipépe kápáá, míni ame kúninɔi yarii. Amá Yeesu pón pεe loni. ²⁵ Upipiretiki api ukékúrí nyósópɔ api u yónse api re: Upíima a ró come, tɔ kpínine. ²⁶ Yeesu uu pεe pi maa re: Yo nnya kani iwame wai? Nó písoi mpí, nónnéfatenε rín piye. Kei kuu pεe yisi uú ne kuyɔ ne míni cési, ai pεε séé léké-léké keu. ²⁷ Ai mpá úye nnóɔ yipu api pεe pimεcɔpεcire n tee re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyɔ ne míni ripéne lin u pakarelé?

Yeesu ye pintrihélaa pité pinyine pɔise

(Mariki 5:1-20; Luki 8:26-39)

²⁸ Ke Yeesu uu kupiye ritime te-i n yisi uu Kataraa ketē-pɔ ritime ricɔ tulu, pinírihélaa pité pinyine api akpíi kecɔpe leeri api u λεpɔ. Písoi pē tikpákárá kapi n wai nnya, úka úu ye pεe kaha uké ncée mmē titiki. ²⁹ Kapí ne Yeesu rinsáne, api péε n cáái re: Uléécaá Kepipi, tó ne mpó ne ní-ye? Pɔ ka re póké íwe ró wa Uléécaá itunje iye-i kuú ne ró n túhaanene iké kelenε tuu?

³⁰ Afɔn anyine ye pεe kei kulúí wele an tókuri, ái meýá ne ketaa pi we. ³¹ Aníri aa Yeesu suúluse re: Pón n la póké písoi mpí-i ró lákase, a tíye tóké ha áfɔn nnyé nyεε nté-pɔ nní kulúí ní we kέmεε lompɔ. ³² Yeesu uu a maa re: Ani n tósu! Aa pεe písoi pité pe-i yisi aá ha áfɔn nyε-i loni. Mese ne mese, áfɔn nyē aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne kupiye-i kpúupɔ aa kpíni. ³³ Pεpεε pεe áfɔn nyē m mé api itóó karií api kuyu sí apí ha lē nnéi lee n wa ne lelee pinírihélaa pē n wa keeni. ³⁴ Kei ke kuyu písoi nnéi api ripehépɔ api Yeesu λεpɔ. Kapi u n yé, api u suúluse re uké piketeni-i le uké tómpɔ.

9

Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise

(Mariki 2:1-12; Luki 5:17-26)

¹ Yeesu uu pεe kúninɔi loni uu kupiye pitéj kpá, uu ukuyu pεε. ² Api pεe kékankáláká kenyine risánjáápɔré wai apí ne u λεpɔ. Kuu pinfatene n yé, uu kékankáláká kē maa re: A n kahari unépipi, ne apókópe pó sáreile. ³ Kei ke isé picélaa pinyine api pεe pimεcɔpεcire tee re: Utisi nkó ye Uléécaá riyu kopule! ⁴ Yeesu uu pikemúnjé céru uu re: Yo nnya kani lē nósínéfa-i simúnjé kópe wai? ⁵ Anóɔ nnyé keté kecɔpe, ríye tee fákú ne ricɔ: Ke usoi uu yé kékankáláká m maa re: Ne apókópe pó sárei née kuu yé ke m maa re: A yisi a sónε? ⁶ Ne la nóké céri re né, Usoi Kepipi ye ketē kecáá rínanje mále ké ne písoi akópe pi sárei. Kei kuu pεe kékankáláká kē maa re: A yisi a nyere, a ripósánjáápɔré pílesi aá kulu. ⁷ Utisi uu yisi uú kulu. ⁸ Ke písoi kulúí pεe kei ní we api lē n yé, ai píri pi wai api pεe Uléécaá m pakarente re u sisoipipi rínanje píima mmē he nnya.

Yeesu ye Matiyee séε re uké u ritiki

(Mariki 2:13-17; Luki 5:27-32)

⁹ Yeesu uu kéyu-mē n tósu uu utisi unyine kapi ye n séε re Matiyee yenu un pilampooyóó kekei-i tú. Uu u maa re: A yisi a né ritiki. Matiyee uu yisi uu u tiki. ¹⁰ Yeesu uu pεe lē memáá sí uú ha Matiyee keyɔ-i n tú un iluke le. Pilampooyóó ne pikópekóó picɔ apí hapɔ api kei u ne upipiretiki kekúrí tone. ¹¹ Ke Pifarisi api lē n yé, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke núnécélaa ne pilampooyóó ne pikópekóó picɔ api kelō kesε tú pin le? ¹² Yeesu uu kóm pin lē símisi uu re: Ai písoi pεe isare n láárú nnya ke upoise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. ¹³ Ani ha Uléécaá nsímé mmú kuu m ma aseí wéési ani kóm. U maa re: Né, Uléécaá ye nó písei re ani íwe n ténaane, ám nó písei re ani ye isee ne né nyóɔnse. Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ai pεpεε pimεcire n nyáni re pi písoi le pεε aseí n tikilē kam písei ka, amá pikópekóó nnya kam ka.

Yeesu ye anópahaa nsímé wai

(Mariki 2:18-22; Luki 5:33-39)

14 Kei ke Yohani Uniwole pipiretiki api Yeesu kekúrí hápɔ api u pise re: Yo nnya ke tó ne Pifarisi ari anóo pahaankεε mesére, amá pó pipiretiki ápi ye pεε paasi? 15 Yeesu uu pεε pi pεε re: Nɔ músu re usoi yé pisóonne anyá n wai uu upisane séi api pεé hapɔ apí ne mpóocaaí n tũ? Aai, mmē n n we. Li yé kam api kumúnjé kunyine-i unósikó uyē pikεcɔpe lese apí ne tómpɔ. Pεé uyε-i kapi yé pεε anóo paasi.

16 Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Api ye kusánáá fale kepampi kpisi apí ne risípii kpure tanene. Insá lē, kusánáá fale kepampi yé kusánáá kpure nkú m pasalē aí cεéri, kupóle aku pεε kufoi feriyε. 17 Uu kɔ kpá re: Úka úu ye píta pelē akónenuj kpure-i súũ. Insá lē, píta yé kam api pelu, anúj aa kpáfú api keteni-i lúlu, anúj pɔ kɔ méwoo wai. Amá akónenuj fale kémεε kapi ye píta fale súũ, aí lē n we apí ha ne pelu.

*Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kɔ unósi unyine pɔise
(Mariki 5:21-43; Luki 8:40-56)*

18 Yeesu un lē we un ne Yohani Uniwole pipiretiki símisi, Pisui fi uyukɔɔ unyine uu hapɔ uu ukeyu-i wúla uu re: Unékpére ye nfáani nní kpupɔ aí kahane n nánai. Amá a kam a ha anípe ukecáa rilaa. U yé nfáa wa. 19 Yeesu uu yisi u ne upipiretiki apí u tiki.

20 Unósi unyine ye ménye n foho hái inmē kefi ne ité, uu ne Yeesu kɔ, uu uilū titime kepire-mē ca. 21 Ai méwoo kuu lē tica. U ukefa-i maa re: Nen pεé nmaa uilū kerí n fe aní ca, ne ye pεé péi. 22 Yeesu uu pεε kepire-mē pansεpɔ uu u yenu uu u maa re: A n kahari unékpére, mpófatenε ye pó péisele. Unósi uyē uu kei nní pélu.

23 Kε Yeesu uu ha úyukɔɔ uyē keyɔ n tuiɔ, pisunsímaa pεε pimεcire n cápine piké nkɔ wa ne risoiwuí ne iwóo líkí-líkí kuu lεεpɔ kényɔ meyipε. 24 Uu pi maa re: Ani nté léεpɔ. Kekpérepí nké áke kpu, ke lɔnile. Kuu lē m ma, apí u sényi. 25 Kapi pisoí ketahai-mē n léεpɔ, Yeesu uu pεε kulee lomɔ. Uu kekpérepí kunípe tini, áke yisi áke nyere. 26 Nsímé nn kei ketē kē nnéi kóónú nn tánene.

Yeesu ye pinyíye pité pɔise

27 Kε Yeesu uu kei n yisi un tósu, pinyíye pité pinyine apí u n tikilē pin cáai re: A irówe yē, Tafiti Kepipi.

28 Kuu kényɔ n tu, pinyíye pē apí ukekúrí hapɔ. Kei kuu pεε pi pise re: Nɔ ne kefa tene re né fe am lē kani ní la waii? Api u pεε re: Eεe Upíima, pó fe. 29 Kei ke Yeesu uu pεε piinipεε rica uu re: Uléécaá uké lē kaní ne nní kefa n tene nó wa. 30 Kuu lē m ma, piinipεε ii wúkule apí n nyáni. Uu pεε pi kúrúrise re: Ani nómenécire tí n sɔne, áni kape tíye unyine uké lē kɔ. 31 Amá kapi yé kei nní n léεpɔ, apí piketē kē nnéi ne Yeesu nsímé kóónú apí ríyu u waise.

Yeesu ye usoi ye úu ye n símisi pɔise

32 Pinyíye pē pɔon nní fáaupólē, pinyine apí ne unírihélaa unyine yeé úu ye nsímé n fe Yeesu lεεpɔ. 33 Kε Yeesu uu yé kuníri kpē n lákasepɔ, utisi uyē uu nsímé kápáá. Ai riwúfi te-i nípá úye nnóo yipu, apí pεε re: Ari píkaí Isirayēli keteni-i mewai mmé mεcɔ yenaalē! 34 Amá Pifarisi pɔo re: Kunírilā wééεe kpεε nnaŋe u he un ne aníri lakase!

Yeesu ye pisoí pεε n cápínélē t̄we t̄

35 Yeesu ye pεε ayu ne siyupi nnéi kóónúlenle un kei Pisui fi ayomeyáhaalee kémεε céési un kɔ Uléécaá iyɔpí Nsímé Kεcire pisoí yóólē un kɔ itóí ncɔpuri ne ncóŋ ncɔpuri mεε pisoí m pεkesi pɔisente. 36 Uu asoiwuí yénu an pɔanelē lin a feriyelē, an méwoo tóórínkεε yare isán yeé ii usé m má, aí t̄we u wai. 37 Uu pεε upipiretiki maa re: Kεcare keε kúkpaá n tu ye laanule pelele, amá pεpεe yé ke ní kpasi apí pεε kulúí we. 38 Lē nnya, ani Upíima pise re uké pikeikó pεε yé ní kpasi pame.

10

*Pitume kefi ne pité ke Yeesu uu n wée
(Mariki 3:13-19; Luki 6:12-16)*

¹ Yeesu uu pɛɛ upireetiki kefi ne pité séi uu rínanɛ pi he piké ye ne aníri lakase api ye kɔ ne itói nɔɔpuri ne nɔ́n nɔɔpuri mee písoi m pekési pɔisente. ² Pitume kefi ne pité pɛ anyiri ye nnyé: Ufoi yee Simɔɔ kapi rinyíri n he re Piyee ne uuwā Antiree, ne Yakupu ne uuwā Yohani. Pɛ keté ye Sepetee pinmánɛ le, ³ ne Filipu ne Patelemii ne Tomaa ne ulampooyɔɔ Matiyee ne Alifee unmánɛ Yakupu ne Tatee, ⁴ ne Simɔɔ yee pɛɛ ukuyu pimúlɛ kecáá n tɔpu ne Yutasi Isikariyɔɔti yee Yeesu n tɛ uu piláarɔ anipe-i wai.

Pikɛi ke Yeesu uú ne písoi pɛ n tum
(*Mariki 6:7-13; Luki 9:1-6*)

⁵ Písoi kefi ne pité pɛ ke Yeesu uú ne pikɛi tū uu pi céési re: Ani silɔ se-i ke mpuri sane pikó api ní we n kaase. Ani kape Samarii pikó ayu kémee ha. ⁶ Amá Isirayɛeli pikó pɛɛ ní we yare isán yee m pɔ kémee kani yé ha. ⁷ Ani icée kémee pi n símisi re: Uléécáa iyɔɔpi ye nyahaimɛle. ⁸ Ani pitóikó m pɔisente, ani pikpɔkpɔ yukusente, ani tíyese piyɔ́ piké pansɛ písoi pɛɛ ápi mékperinkpe m má, ani aníri lakase. Faalaa kani yé, faalaa ke nɔ́o yé kɔ picɔ he. ⁹ Ani kape nkpráni wura née nwóóweni née mewóópipi kpísi nɔ́ké awóólɔ-i wa nɔ́ké ne ripéne. ¹⁰ Ani kape kulɔ́ kpísi nɔ́ké ne ncée ritiki, áni kape kɔ ketúkanka kese kpísi. Ani kape kɔ anéeri née kuséle rimúlú. Li we re ukeikó yee ye upikɛi piluke li.

¹¹ Mpá kuyu maa-i née keyupi-i kani lompo, ani ye uyee yé ní ηmurei uu nó yósu wéési. Un n ηmurei un nó n yɔsí, ani ukeméé tone aí ha ne nókenétájyaa tulu. ¹² Nɔn ye kéyɔ kéye-i n lompo, ani ye kepikó yáási re: Liké nó n ninjú! ¹³ Kéyɔ kɛ pikó pin nó n yɔsí, nkínɛniɛ kaní ne pi ní la nké pikécáá n we. Amá pinsá nó n yɔsí, nkínɛniɛ kaní ne pi ní la nké nókenémee pɛɛpɔ. ¹⁴ Pin kéyɔ kɛnyine-i née kuyu kunyine-i n ye re ápi nó yósunɛ née ápi kɔ nónnésimé kutu cɔne, ani kéyɔ ke-i née kuyu kpe-i léepɔ ani nóanána nkoɔ pɛi ani pikuwéé-mɛ yaapɔ. ¹⁵ Asei kam nní nó símisi re keyáa kɛ ke Uléécáa uu n sónti uké ne písoi n túhaane, Sotam ne Komɔari pikó ke Uléécáa uu nna n ηmaasi iwɛ yé ne kuyu kpe ikó kutɔsi wa.

Lɛ kapi masí kepire písoi n wéékusɛne
(*Mariki 13:9-13; Luki 21:12-17*)

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani nɔsɔne kɔ te, kam nní nó n tum, ani isán yee ákpe kecɔpe ní we mecɔ n sóne. Lɛ nnya, ani mesɔhɔ m má yare iwáa, ani alólá mecɔ kéyu m purú. ¹⁷ Ani nómenécire ne písoi tɛ. Li yé kam api ye nó tini apí ne sitúhaane-i sí, api ye kɔ piayomɛyáhaalee-i iséi nó súúkeɛ. ¹⁸ Pi yé kam api ye né nnya piyukɔɔ ne piyɔɔpi kémee nó séi re nɔ́ké kɔ pɛ keyu-i ne mpuri sane pikó keyu-i inétansei li nnya. ¹⁹ Pin ye ketahai nó n sée, iwame lí kape ye nó wa re ní-ye kani yé ha símisi née íye kani yé ha n símisi. Liitunɛ in n tu, Uléécáa yé mmaa-maa nó he aní male. ²⁰ Ai nókenémee knn léerine. Amá Nónúsáa Uléécáa Nfaasɔne yee nókenémee símisine. ²¹ Usoi yé umárecɔ kpísi uú pa re piké kpu. Usoi uu kɔ ukɛpipi kpísi uú ne limɛcɔ wai. Siwá asi písáa ne píni kecáá nyere asi pi kpísi así pa re piké kpu. ²² Písoi nnéi yé kam api né nnya nóinépurɛ yulu. Amá nkó yee rinkáhá-káhá ne kétɔ-pɔ, Uléécáa yé uriyu lɔ. ²³ In kuyu kúye-i nó n wéékuselɛ, ani wuri ani kucɔ tɛj. Asei kam nó símisi re áni Isirayɛeli ayu kóónúne nɔ́ké tánɛne Usoi Kepipi keké kelenɛ kam.

²⁴ Upeikɛɛ úka úu uucélaa fe. Limɛcɔ, ukeikó úka úu ukɛisaa fe. ²⁵ Li nyam te upeikɛɛ uké ucélaa ketule tu. Li nyam te ukeikó uké ukɛisaa ketule tu. Née nóunéyɔsaa, né kápi piséi tíye re Pelisepule, wóo pɛɛ nó pinéyɔkɔ?

Uyɛ kai m pise re usoi uké n wuru
(*Luki 12:2-7*)

²⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kape písoi n wuru. Lɛ nnéi lɛ m pékaalɛ ne lɛ nnéi ke úka úu n nyu yé kam aí metéi kémee léeri nípá úye uu li yenu uu kɔ li ceru. ²⁷ Mmɛ kam nní kuɛmahá-i nó n símisi, ani ha metéi kémee n tiyóó. Ani ha kɔ mmɛ kam nní kutu-i nó rinwéi-wéi, kecáá-i nyere ani yóó nípá úye uké kɔ. ²⁸ Ani kape pɛpɛɛ ye usoi ní kpu ápi ye pɛɛ fe piké ukumíri kpu n wuru. Amá Uléécáa kani yé menínɛ n wuru re u ye fele

uu usoi kopu uu kɔ u ne ukumíri kpísi uu nna teneciré kémee waipɔ nnya. ²⁹ Nté pi ye sinúipi yuke-yuke sité yáa aí ne kétanká kumúnjé sá, née yo? Mpá ne lē, kēka áke ye méwoo kpu kái Nónésáa Uléécaá mela. ³⁰ Ticuruu Uléécaá ye nórínéyu kecáá nnyúpi keenle un n-nnéi nyu. ³¹ Lē nnya, iwame íi kape ye nó wa. Nɔ Uléécaá inipere-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúi fe.

*Yeesu meýóó ne umeyule kecáá nsímé
(Luki 12:8-9)*

³² Yeesu uu kɔ kpá re: Uye un pisoí kecɔpe n ηmurei re u unékó le, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i ηmurei re née u te. ³³ Amá úye un kɔ pisoí kecɔpe n kesi re uu unékó, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i kési re ám u nyu.

*Yeesu úu ne nkíηniηe pisoí ka, amá atɔpi kuú ne pisoí ka
(Luki 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Yeesu uu kɔ kpá re: Aní kape m músu re ríniηe kaní ne ketē kecáá ka. Aí nkpáni ríniηe, amá atɔpi kamí ne ka. ³⁵ Ne kalē kē uηmáne ne usáa cēηse, am kɔ ukpére ne úni ne ufɔsi ne unyáani cēηse. ³⁶ Usoi keyɔ cire pikó ηmaa ppe iláarɔ u waine.

³⁷ Usoi nkó yee usáa née úni ní la aí tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. Nkó yee kɔ uηmáne née uukpére ní la aí tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁸ Nkó yee úu n ηmurei re uké menécɔ ukunapéékɔ ríya * uké ppe né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁹ Nkó yee ní la uké unfaa m múlilē, yé kam uu ne n fómni. Amá nkó yee né nnya unfaa n fóm, yé kam uu n yenu.

*Ihée kecáá icélaa
(Mariki 9:41)*

⁴⁰ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nkó yee nó n yɔsí, ye kɔ né yɔsile. Nkó yee né n yɔsí, ye kɔ uyee né n tumme yɔsile. ⁴¹ Uye un antepu unyine n yɔsí re antepu lo nnya kuu u yɔsí, Uléécaá yé ihée kuu yé antepu m pa ícɔ u hééle. Nkó yee kɔ uyee aseí ne Uléécaá pikéi n wai n yɔsí re aseí ute lo nnya kuu u yɔsí, Uléécaá yé ihée kuu yé aseí ute m pa u hééle. ⁴² Asei kam nó símisi re nkó yee pisoí mpí ke úka úu nní n waiselē kecɔpe unyine míni riñwuhúse re pi pinépiretiki le nnya, Uléécaá yé liihée u pa.

11

*Yohani Uniwole pitume
(Luki 7:18-35)*

¹ Ke Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité pē uicélaa pípa m masí, uu kei yisi uú ha ketē kē ayu kémee n céési un kɔ Nléécaasimé yóólē. ² Yohani Uniwole ye ppe likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i wepɔle. Uu Kirisi pikéi kuu n wai nkó kóm, uu ppe upipiretiki yukuse uu ukemee tum ³ te piké ha u pise re uyee usoi uyē kapi mekēe-me n tee re u sónti née unyine ucɔ ye kepire wemele? ⁴ Kei ke Yeesu uu ppe pi pese re: Aní ha lē kani n kóméi nɔn kɔ nyáni Yohani símisi, ⁵ lelee re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sónne, piyó pin wole pin funi, pitusuí pin kóméi, pikpɔkpɔ pin yisikee, píwekɔ pin kɔ Nsímé Kecire ke pisoí apí pi n yóólē kóméi. ⁶ Uye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

⁷ Ke Yeesu uu lē písímé pi m masí apí tómpɔ, uu ppe Yohani kecáá nsímé pisoí ppe n cápínelē n símisi, uu re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kekpápi ke kuyɔ aku n fikiisee? ⁸ Usoi yee melape kecire n lapaalē yee kei we, née yo? Amá piyóopi akpáná-i ke ppepe melape kecire m má apí we. ⁹ Yare yo kecire ηmaa kani mpí piyéne ha? Antepu unyine née yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní ní yé ne antepu fele. ¹⁰ Ukecáá kai wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpeē pɔ wa uké mpócée nyóñse. ¹¹ Asei kam nní nó símisi re kaí

* **10:38** Kunapéékɔ piya: aseí re íwe piluke Yeesu meɔo

ne n weme, ápi unyine maraalē yee Yohani Uniwole n fe. Mpa ne lē, pepee Uléecaa iyōopi kémee ní we kecōpe, uyee n filē ye u fele. ¹² Kai ne kumúnjé kpe-i ke Yohani uu Uléecaa Nsimé n yóólē n kpíime aí ne kumúnjé nkú-i tuiri, pisoí ye Uléecaa iyōopi nnya tōpule pin náasi piké i yē, pinánje-nanje pēe ye i yē. ¹³ Antepuye nnéi ne isé ye Uléecaa iyōopi nsímé símaarile aí weri aí ne Yohani ikametunje tulu. ¹⁴ In te nō mesei la nōké nnésímé kō, Yohani yee Elii uyē kapí pēe n tee re u weme. ¹⁵ Uye un ukómē uu kóm!

¹⁶ Uu kō pimáa pi kpá re: Yo kam yé fe ké ne nfáani pisoí múnjeisenē? Pi nkpáni yare siwá see kényáala-i n tú si ne sísicō sin ne ipupeí séleine, asi ye re: ¹⁷ Tō asū nō símisile re ani yesi, ani yúlu, ari sikipōyomē yom, áni tē. ¹⁸ Mesei ke Yohani uu ka, úu ye iluke li, úu ye píta n ntí, ani re aníri kuu héesi. ¹⁹ Usoi Kēpipi pōo weri ken le ken níru, ani kō re: Piluke ne píta níré nmanē nkó mee uyē we. U kō pilampooyōó ne pikópēkōó usane le. Amá li pēe umēwai kémee nyíselenle re Uléecaa mēwéesesōhō ye mē.

Ayu nyee áa Yeesu nsímé ní nmanēi
(Luki 10:13-15)

²⁰ Lē memáa, Yeesu uu pēe ayu nyee-i kuu mēwaisaŋa meyā n wapisi pikó picé kápáa kápí ne mēfine n conse nnya. U ne pi cési re: ²¹ Nō Korasin pikó, íwe kani topori. Nō Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúnjé re mēwaisaŋa kapi nōkenémee n wapisi men pēe Tiiri ne Sitōo kémee n wa, ai nní ní we pin piakópe kēpíre ritō api áfōrōnti tani api pimēcire nfúrō kōikee liké nyíse re pi conse. ²² Lē nnya kam nō símisi re Tiiri ne Sitōo pikó íwe yé ha ketúhaaneyaa kē ne nónékó kutōsi wa. ²³ Nté nō Kaperinawum pikó, nō músu re keléecaa-mē kaní taalē? Ai nkpáni lē. Amá kukúlāyu-i ke Uléecaa uu ketē-mē nō láupōle. Ai líka nnya, pin pēe mēwaisaŋa mmē kapi nní nōkenémee n wapisi mēcō Sotōm kémee n wapisi, li yé pēe nní ní we kuyu kpē kun ne we. ²⁴ Lē nnya kam nō símisi re keyáa kē ke Uléecaa uu ne pisoí n túhaanene, Sotōm pikó íwe íi nónékó ne kutōsi wa.

Yeesu ye re pisoí piké ukemee piwénte hapō
(Luki 10:21-22)

²⁵ Yeesu uu pēe likumúnjé kpe-i maa re: Sáa, ketē ne keyómē Upiima, ne pō pakare re pō tíyese siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisōhōo ne pinyuwe ní pesí aseí kom. ²⁶ Pōo la re liké lē wa kai kō mesei lē wa, Sáa.

²⁷ Yeesu uu kō limemáa pi maa re: Unésáa ye nmpá yo nnéi né pale. Úka ucō úu né, Ukepipi nyu Unésáa memáa. Úka ucō úu kō Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tíyese api u ceru. ²⁸ Nō mpí nnéi nōo nní ncōni mule-mule ne n nákaankee lin nō pelaalē, ani kenémēe kam ké nō topile ani wénte. ²⁹ Am la ké nō n nyikilē lin nō pelaalē. Ani ncōni kamí ne nō ní la nmanēi ani cōni, ani tíye ké nō n céési. Nō pēe yé kani yé ní wénte. Ne kefa láarúle. Menékó áme kō pólú. ³⁰ Ncōni mmē kam nní ne nō ní la re ani cō ye fákúle, nín nkpáni mulú.

12

Yeesu yee kewénte yaa ute
(Mariki 2:23-28; Luki 6:1-5)

¹ Lē memáa, Yeesu uu pēe kewénte yaa ketúnjé imúí inyine kecare kémee n tikilē un tōsu. Nkú nn upipiretiki wai, api pēe iwéhe kpéeni api mēpipi takai. ² Ke Pifarisi api lē n yé, api Yeesu maa re: A ripái ke pipópiretiki api n wai lē ke isé ii m maa re pisoí ápi kape ye kewénte yaa ketúnjé wa. ³ Kei ke Yeesu uu pēe pi pese re: Lē nnya, áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpe-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, née yo? ⁴ Uléecaa keyō-i kuu lompo uu akpónó kapi Uléecaa n yekei kpísi u ne upikó api le, ái kō pēe re piunyine ye ncée má uké a li. Pepee ye Uléecaa inyōonse n wa nmanē pēe ncée má piké a li. ⁵ Néé áni isé atelé kémee kéē te pepee ye Uléecaa inyōonse n wa ye Uléecaa keyō-i pikéi waille aí ne kewénte yaa péne? Lē nnya akópe kapi lē waa? ⁶ Amá ké nō símisi re uyee nté nní ní we ye Uléecaa keyō fele. ⁷ Nōn pēe Uléecaa

ritelé kémee iwóì nnyí asei meýíkíyiki n kō te Uléécaá ye maa re: Né, Uléécaá ye nó písai re ani íwe n ténaane, ám nó písai re ani ye ísee ne né nyóonse, áni yéé pree nkó yee úu líka n caai akópe pa. ⁸ Lã nnya ke né, Usoi Kepipi am kewénteyaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má
(Mariki 3:1-6; Luki 6:6-11)

⁹ Yeesu uu kei yisi uu tómpo uu ha pikuyomeyáhaalee loni. ¹⁰ Utisi unyine ye pree kei wele un kunípe kópe má. Peree kei ní we api pree kewáaná n wéési piké ne Yeesu tí. Api Yeesu písai re: Ncée ye we re piké kewénteyaa ketúnjé usoi póisee? ¹¹ Uu pi pree re: Nó úye un nkpeni isánj íse m má ii kewénteyaa ketúnjé kuhóre címé-címé kunyine-i lóipó, úu yé ha kei i lesée? ¹² Kesoi pipi ye kō pree isánj fele ái nkáripí. Lã nnya, irósé ye ncée hele re piké ye kewénteyaa ketúnjé usoi lisone wa. ¹³ Yeesu uu pree utisi uyé maa re: A kupónípe ritunáme. Uu ku tunápó aku pélu aku kucō mecō sonesi. ¹⁴ Kai lã n wa, Pifarisi api pree léepo apí ha símaane piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Ukeikó ke Uléécaá uu n wéé

¹⁵ Ke Yeesu uu n kō te pi la piké u kpu, uu kei yisi uu nyósó. Písoi kulúí api yisi api u tiki, uu pitóikó nnéi póisente. ¹⁶ Amá uu pree pi símisi nsonne uu kúrúruúse re ápi kape tíye unyine uké kō te lã kuu wa. ¹⁷ Lã ke antepu Esayi uu uritelé kémee ní ma liké ne n wa nnya. U pree re:

¹⁸ Unékeikó lala ye nkó. Uyé kam wéé.

Am kusa u la.

Né Nnéfáasone ukemee wa uké ne sitē nnéi isoipuri asei kam ne i n weme riyóó.

¹⁹ U ne úka ápi líka kecáá kénene, úu yé kō senkee.

Api yé unné icée-i n kóméi.

²⁰ Uu yé kekpápi kee pikónó m máálē sei.

Uu yé kō kéfíráa kee pinyúm-nyúm ní masí kpu.

Lã kuu yé n wai aí weri aí ne tulu

kumúnjé kpe-i ke asei aa yé nípá yo n feríye.

²¹ Sitē nnéi isoipuri ii péé ne u n tálē.

Yeesu ye peree ukecáá nkópe n símisi rinóo pree
(Mariki 3:22-30; Luki 11:14-23)

²² Kei ke pinyine api péé ne unírihélaa unyine ke aníri aa n nyíinse úu kō símisi Yeesu léepo re uké u póiase. Yeesu uu u póiase uu pree fe uu ye símisi uu ye kō yenu. ²³ Ai písoi pree n cápinelē nnóo yipu, pinnéi api ye pree re: Nénte utisi nkó ye Tafiti Kepipi le? ²⁴ Ke Pifarisi api lã n kō, api re: Aníri uyóopi Pelisepule yee utisi nkó nnañe he kuú ne aníri lakasente. ²⁵ Amá Yeesu ye pree pikemúnjé nyule. Uu pree pi maa re: Kuyóopiyu kunyine písoi pin pimécōpécire n tōpu, ku ye kpule. Limécō, kuyu kunyine née kényō kenyine pikó pin pimécōpécire n tōpu, pi ye kpule. ²⁶ Setani un nkpeni aníri n lakasente, umécire kuu lã ne tōpu, íye ke ukuyóopiyu aku yé pree fe akú ne n we? ²⁷ In te Pelisepule yee nnañe né he kam ne aníri lakasente, wóo pree nópinékó pō nnañe he kapi ne a lakasente? Ani n nyu re nópinékó cire pree nó nyísenne re áni alari má. ²⁸ Asei kecáá, Uléécaá Nfaasone nnañe kam ne aníri lakasente. Lelée nyíselē te Uléécaá iyóopi ye nókenémee pituime masile.

²⁹ Uka úu yé fe uké unáñe-nañe keyō-i lompō uu ulikó yáái, kumúnjé kpe-i kúu kahanne u n tí uké paasi. Amá un n fe un u n tí uu paasi, u yé pree fe uu kényō likó nnéi yáái. ³⁰ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarō né waille. Nkó yee úu kō picápíne né n léni ye haresile. ³¹ Lã nnya kam nó símisi re Uléécaá yé akópe ne alé nnéi mpuri kesoi pipi sárei, amá úye un Uléécaá Nfaasone n lámaankkee, Uléécaá úu yé liute sárei. ³² Uléécaá yé nkó yee né Usoi Kepipi kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei, amá Uléécaá úu yé nkó yee Nfáasone kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei ne keweesi-pō.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa
(Luki 6:43-45)

³³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Kuléé kun isare n láárú, kuapipi yèè n nyamle. Kunsá isare n láárú, kuapipi yèè n caailenle. Mpá kuléé kúye apipi kapi ye ne ku ceri. ³⁴ Nó akpurii nnyé! Iye ke nó písoi kpááree mpí ani yé fe ani nsímé sɔne male? Li we re nsímé mee usoi kefa-i ní we mee ye nnó-i léeme. ³⁵ Usoi sɔne yee ye nsímé sɔne mee ukefa sɔne-i ní we símisi, usoi kópe pɔó nsímé kópe mee ukefa kópe-i ní we símisi. ³⁶ Ké nó símisi re keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, isímé kópe ke písoi api n símaankeε cire nnya kapi ne pi túhaanene. ³⁷ Li we re mpónósimé mee tíyesene páké alari née akópe yē.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yúlu
(Mariki 8:11-12; Luki 11:29-32)

³⁸ Lē memáá, isé picélaa kecɔpe pinyine ne Pifarisi pinyine api Yeesu maa re: Tɔ péé la re a mewaisaŋa menyine wa táké yé. ³⁹ Yeesu uu pi pese re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái. Api la piké Uléécaá ŋmane ritiki, amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapi yé kɔ yē. ⁴⁰ Asei kecáá, lē ke Yonaasi uu mekpíntomé maamaa kefa-i sitúnjé sitaani ne sisine sitaani n wa mecɔ ke Usoi Kepipi pɔó kɔ sónti keké ketē kémee wa sitúnjé sitaani ne sisine sitaani. ⁴¹ Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, Niniifi pikó yé ha yisi api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pee Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pee mefine consele. Uyee nté nní ní we ye kɔ pee Yonaasi fele. ⁴² Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, unósiyɔpi yee Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyee pee hái ketē ketɔ-pɔ leemele uú weri re uké Salomɔ mewéésesɔhɔ kɔ. Uyee nté nní ní we ye kɔ pee Salomɔ fele.

Kuntri ye kuripɔhɔ kpure-i pele
(Luki 11:24-26)

⁴³ Yeesu uu kɔ kpá re: Kuníri kun usoi kémee n yisi, ku ye hale akú ha kelɔ kóima kenyine-i n keraai kun kewénte wéési. Káku nní ke n yé nnya, ⁴⁴ aku pee re: Né kenéyɔ kē kam n yisime kémee pele. Kun m peeɔ, aku kényɔ ŋmane leepɔ kapi m péeinkeε api nyóonsente cáká-cáká. ⁴⁵ Kei kaku ye péé ha kuacɔ aseε nyee kuricuruu rikpákára ní fe kpíipɔ áá ne kényɔ ke-i tone. Lelé ye tíyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pee mekeε ní we tósu. Lē ke nfáani písoi kópe mpí api sónti piké ne kété tene.

Yeesu uni ne upiwā
(Mariki 3:31-35; Luki 8:19-21)

⁴⁶ Yeesu un kei lē we un ne písoi símisi, uuni ne upiwā pin tuiɔ, api ketahai-pɔ nyere, pin la piké rinó u maa. ⁴⁷ [Unyine uu Yeesu maa re: A ripaí, upóni ne pipówá ye ketahai-pɔ nyenule pin la piké rinó pɔ maa.] ⁴⁸ Yeesu uu liute uyē pese re: Wóo unéni, piye pee pinéwá? ⁴⁹ Uu pee upipiretiki-mē kunípe tunjapɔ uu re: Unéni ne pinéwá ye mpí nté! ⁵⁰ Asei kecáá, úye un Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we mela n wai, uyee unéwá née unéyéi née unéni.

13

Ulukaa kenyárū
(Mariki 4:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Yeesu uu keyáa kē kényɔ-i léeri uu sí uú ha kupiyε ritime tone. ² Písoi kulúí api ukekúrí cápíneɔ uu pee lē nnya kúninɔi loni uú tone. Písoi pē pɔó kupiyε ritime tone. ³ Uu sinyárū kpísi uú ne isímé isímé pi símaankeε. Uu re: Utisi unyine yee we, uu keyáa ukecare-i ipuri pífómε leepɔ. ⁴ Kuu lē n fóm, ipuri inyine ii ricéetime lólesi, sinúipi así hapɔ asi i kpóuli. ⁵ Icɔ ii keparetē kecáá ke ntaai rín m piye lólesi. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lelu. ⁶ Amá ke ntunje nn n ta, meleí fale mē ame inínj kuweeciré nnya torε. ⁷ Ipuri icɔ

ii sinípeleépi kepáápáá lólesi, sinípeleépi asi pelu asi i hila. ⁸ Amá ipuri icɔ íí ha ketē sone kecáá lólesi ii lelu ii pelu ii fólu. Mpuri nse nn fólu ipipi píle, ncɔ ipipi kuwóó ne kefi, ncɔ ipipi afetaani. ⁹ Ke Yeesu uu lē pimáa pi m masí, uu kɔ pi kpá re: Uye un ukóme uu kóm.

*Yo nnya ke Yeesu uu ne sinyárū céesi?
(Mariki 4:10-12; Luki 8:9-10)*

¹⁰ Kei ke upipiretiki api pēé ne u rikɔ api u pise re: Yo nnya kaa sinyárū kpísi pɔn ne pisoí símisi? ¹¹ Yeesu uu pi pese re: Nó ke Uléécaá uu uiyɔpi nsímé mee m pékaalē cereise, úu pē cereise. Lē nnya kam ne lē pi símisi. ¹² Li we yare kapi ye m maa re: Nkó yee linyine m má kapi ye licɔ rikpá ai meyá wai. Amá nkó yee úu líka m má kapi ye likáripikóó lē kuu m má yósi. ¹³ Lē nnya kam sinyárū kpísi nen ne pi símisi. Li we re pi ye n wiilenle, amá ápi pēe nyáni, api ye kutu n cɔlē, amá ápi pēe kɔ kómēi. Api kɔ aseí ceri. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uu pēe mekēe-me m ma yee lē wai re:

Nó kam ani ye n kómēi, áni yéé pēe liasei ceri.

Nó kam ani ye n nyáni, áni yéé pēe yé.

¹⁵ Li we re mpuri mmú pisoí akín ye takasile.

Pi pimēcire atu tápisile.

Api inípe wúkesi,

api yúlu re piatu áa kape ye kɔ,

piinipee íi kape ye yē

pimesɔhɔ áme kape ye kɔ líka ceri.

Lē kēme, ápi yé pēe fe piké pimēfine conse.

Né Uléécaá, ké ne pi m paise.

¹⁶ Amá in nó, nɔ pínarekome le re nónínípe ye nyáni, nóanétu an kómēi. ¹⁷ Asei kam nní nó símisi re antepuye ne aseí pite Uléécaá inipee-i ye kulúí wele pēe péé n la piké lē kani nní n nyáni yē, amá ápi li yē. Pi pēe kɔ lalē piké lē kani nní ne nóanétu n kómēi kɔ, amá ápi li kɔ.

*Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu símisi
(Mariki 4:13-20; Luki 8:11-15)*

¹⁸ Kei ke Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nkpéni ulukaa kenyárū kē aseí kɔ: ¹⁹ Pisoí pēe ye Uléécaá iyɔpi nsímé kutu riñcɔ ápi yé nkeméé kɔ ye we yare ricéetime te-i ke ipuri ii n lólesi. Kuníri yèè kale aku nsímé mmē pikeméé lese. ²⁰ Picɔ ye kɔ we yare keparetē ke-i ke ipuri ii n lólesi. Lipite yèè nsímé kutu ricɔle api mese ne mese piakín kēme n yósu ne mpónare. ²¹ Amá ápi ye tíye nké pikemēe iníní wa, nín ye pikemēe tóne liké nánai. Ncón nn nsímé mmē nnya pi n leeme nēe méwee kópe menyine men pi m pekesi, api kei ne kewáána yénu apí ne Uléécaá kepire tɔ. ²² Picɔ ye kɔ we yare ipuri yee sinípeleépi kepáápáá n loó. Lipite yèè nsímé kutu ricɔle, amá ketē kecáá pikei ke pisoí apí ne n kparálē ne memá nnáapí mee ye n kírāase yèè nsímé mmē tihilale nín ye pēe líka pi yoriye. ²³ Picɔ ye kɔ wele yare ipuri yee kefénetē kecáá n loó. Lipite yèè nsímé mmē kutu ricɔle api nkeméé kóm nn pi léní api péé n we yare aléé nyee ye apipi m mári, kunyine píle, kucɔ kuwóó ne kefi, kucɔ afetaani.

Meyúipuri kópe kenyárū

²⁴ Yeesu uu kɔ kenyárū kecɔ pi kpá re: Uléécaá iyɔpi ye we yare usoi nkó nsímé mmú: Utisi unyine yee ukecare-i melukepipi lukesi. ²⁵ Uláarɔ uu kesine kenyine hapɔ, pisoí pin lóni uu iluke kepáápáá meyúipuri kópe uu yaa, uu tómpɔ. ²⁶ Ke iluke ii n le ii mepéi leeri ii fólu, meyúipuri póó kɔ leeri. ²⁷ Pikeikó apí weri api ucarate uyē maa re: Ai ilukepuri kaa kepócare-i lukesii, Upíima? Kai pēe iye wa ke meyúipuri kópe amé ne n le? ²⁸ Uu pi pese re: Unélaarɔ unyine yee lē wa. Pikeikó api re: Pɔ la táké ha me wehe? ²⁹ Uu re: Eehei. Ne wuru re nó meyúipuri kópe pilése n la aní ne iluke péne aní wehe. ³⁰ Lē nnya, ani liketé riyá liké kesé m pelu aí ne kúkpaa tulu. Lin kúkpaa n tu, né pēpēe n kpasi maa re: Ani meyúipuri

kópe mefoí lese ani apehe me pahaankee tóké me risé, ani ppe kó iluke cápine ani rinésíme-i súúni.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū
(Mariki 4:30-32; Luki 13:18-19)

³¹ Yeesu uu kó kenyárū pi kpá re: Uléécaā iyóopi ye kó we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu n kpísi uu ukεare-i lukesi. ³² Ipuri kecōpe mme mee rí-yuke icó fe. Amá nn n le, nkuléé kpee ye kecare-i ayéheléé kecōpe kumáa. Ai ppe wai kuléé maa kpē ilese kecáa ke sinúipi asi ye ayámé wa.

Nkpónótó pite kenyárū
(Luki 13:20-21)

³³ Yeesu uu kó kenyárū pi wai re: Uléécaā iyóopi ye kó we yare nkpónótó pite ke unósi uu ntó píima kémee n cōhōnepó uu pulu pikpée api yisi.

Lē ke Yeesu uu ye ppe sinyárū n kpísi uu ne písoi céési
(Mariki 4:33-34)

³⁴ Sinyárū ke Yeesu uu ye ppe kpísi uu ne písoi ppe n cápinelē n céési. Sinyárū ηmane kuu ye ppe kpísi uu ne pi céési. ³⁵ Lē ke antepu uu ppe n wóí liké ne n wa nnya. U ppe re: Sinyárū kam kpísine ké ne n símisi. Né sinyárū kpísi amé ne lē nnéi leε nípá yo kekoraane-me m pékaalē yóó.

Yeesu ye meyúipuri kópe kenyárū kē aseí stmisi

³⁶ Kei ke Yeesu uu ppe yisi uu písoi ppe n cápinelē yá uu kέyó sí. Upipiretiki api u leepó api u pise re: A meyúipuri kópe mee kecare-i n le kenyárū kē aseí ró símisi. ³⁷ Uu pi pese re: Uyeε ilukepuri n lukesi yeε nní Usoi Kεpipi. ³⁸ Kεcare keε nní ketē, nlukepuri sōne mee nní Uléécaā iyóopi pikó, pεpεε Setani n tíkilē ppe nní meyúipuri kópe. ³⁹ Uláaró uyeε meyúipuri kópe n lukesi yeε nní Setani. Ketē nké metene yeε nní kúkpaā. Pεpεε rí kpasine ppe nní piléécaatumε. ⁴⁰ Yare kapi ye nní meyúipuri kópe n wéhe api nna sé mecō kai sónti liké ketē metene ketúnjé wa. ⁴¹ Né, Usoi Kεpipi yé pinéléécaatumε tū api pē nnéi ppe inéyóopi kémee picó akópe n waise ne pē nnéi ppe mewai kópe n wai lese. ⁴² Api nna píima kémee pi sápa. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai. ⁴³ Pée uye-i ke pεpεε aseí n tíkilē póó yé ppe piusaa Uléécaā iyóopi kémee n we pin tēlu yare itunje. Uye un ukóme uu kóm!

Memá kenyárū

⁴⁴ Yeesu uu kó upipiretiki kenyárū kecō kpá re: Uléécaā iyóopi ye kó we yare nsímé mmú: Memá píima menyine mee kecare kenyine-i kúlaalē. Utisi unyine uu keyáa memá píima mē yenu, uu pikúlaa me pese, uu kó mpóōnare ne ulikó nnéi kpísi uu yái uu ne kecare kē lolu. ⁴⁵ Yeesu uu kó kpá re: Uléécaā iyóopi ye kó we yare ukpéense unyine yeε keyáa ikólé kecire wéési. ⁴⁶ Kuú ha nkólé mee meyíkíyiki rí nyamí n yé, uu sí uu ha ulikó nnéi yái uu ne n lolu.

Kunyeñ kenyárū

⁴⁷ Uu kó kpá re: Uléécaā iyóopi ye kó we yare kunyeñ kunyine ke usoi uu mínimaa-i n fō aku ikpíntomé nnyí ncōpuri paála. ⁴⁸ Kaku n yi, pikpíntoméécópii api ku pasai api ritime leseri api pée n tū pin ikpíntomé tési, pin isōne anére-i wai pin ikópe fónje. ⁴⁹ Lē kai sónti liké ketē metene kumúnjé-i wa. Piléécaatumε ye ha sóntile piké pεpεε Uléécaā mela n wa ne pεpεε ápi Umela n wa kóólene, ⁵⁰ api pεpεε ápi Umela n wa nna píima kémee sápa. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai.

Isé ucélaa fale ne ukpure kecáa nstmé

⁵¹ Yeesu uu upipiretiki pise re: Nō ppe lē nnéi kam nní n símisi aseí konle nní? Api re: Eεε, tó konle. ⁵² Kei kuu ppe pi maa re: Lē nnya, isé ucélaa úye un Uléécaā iyóopi nkó n ηmurei, u we yare úyōsaa unyine yeε ulikó kémee lifále ne likpure rí lese.

Nasarēti pikó ápi Yeesu ne kefa tene
(*Mariki 6:1-6; Luki 4:16-30*)

⁵³ Ke Yeesu uu lē ne sinyárū sē picélaa pi m masí, uu kei yisi uu tómpo, ⁵⁴ uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémee sí uú ha kei Pisui fi kuyomeyáhaalee-i n céési. Ai pēpē kei ní we nnéi nnóo yipu, api ye pēe re: Yei kecire ke nkó uu mpíi mēwéesesohó mmé tu? Iye kuu ye ne mēwaisaŋa mmé wapisi? ⁵⁵ Nēnte uyēe uséré uyē uŋmáne? Ai úni yēe Maari? Ai upiwá pēe nní Yakupu ne Yosefi ne Simóo ne Yuutii? ⁵⁶ Ai tó ne upiyēi nnéi tóo nté kesé wee? Yei kecire kuu pēe mpíi rínanje mmú yé? ⁵⁷ Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. Yeesu uu pēe pi maa re: Ápi ye antepu kuyu-i ne ukēyó-i u n waiselē. ⁵⁸ Pinfatene kucíré nnya, Yeesu úu kei mēwaisaŋa meyá wapisi.

14

Yohani Uniwolé nkpó
(*Mariki 6:14-29; Luki 9:7-9*)

¹ Uyóopi Erooti yēe pēe likumúnjé kpe-i Kalilee ketē kecáá paílē. Uu pēe kóm pin Yeesu nsímé símisi. ² Uu upikeikó maa re: Yohani Uniwolé yēe n kpu nsímé kapi símisi. U pikpókpó kémee yisile. Lē nnya kuu nní rínanje yē un ne mēwaisaŋa wapisi.

³ Asei kecáá, Erooti ye pēe tíyesele api Yohani Uniwolé tini api paasi api kukpaniilee tani. Umáa Filipu unási kapi ye n sée re Erootiyati nnya kuú péé lē wa. ⁴ Yohani ye pēe Erooti maa re: Aa ncée má páké upómáa unási kpísi. ⁵ Lē nnya ke Erooti uú péé la uké Yohani kpu, amá un pēe pisoí pēe n cápínelē wuru. Pē ne pēe nyánile re Yohani ye antepu le. ⁶ Api pēe keyáa kenyine Erooti kemareyaa anyá n wai, Erootiyati ukpére uu léépó uu písáne pēe n cápínelē kecōpe yesu ai Erooti yúkúlú ⁷ uu pisoí inipēe iyē-i símisi uu wéeri re ukpére uyē un yo mpuri n la, un li u m pise, u yé li u pa. ⁸ Kei ke Erootiyati uu ukpére tálaanke, uyē uu pēe Erooti maa re: A nté nní Yohani Uniwolé riyu kecáripí tál-tál kémee wa aa né pa. ⁹ Ke Erooti uu lē n kó, uripóo ari caai. Amá uawéeri ne pisanē isei nnya, uu rinóo he re piké lē kuu m pise u pa. ¹⁰ Uu unyine tum te piké ha kukpaniilee-i Yohani riyu tó. ¹¹ Apí ha riyu tólu apí ne weri api ukpére uyē pa, uyē uu ri kpísi uu úni pa. ¹² Kei ke Yohani pipiretiki api péé ha api u kpísi api kúlesi, api limemáa pēe sí apí ha lelee n wa nnéi Yeesu keeni.

Yeesu ye pisoí ákotokú anupū (5.000) kpínii
(*Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14*)

¹³ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kó, uu yisi uu kúninói loni re uké tómpo uké ha umecire kei ke úka úu ní we n tū. Pisoí api kóm api ayu nyee ne kei n kólē kémee ne ána yisi api lē kupiyē n kanei apí ha ne u leepó. ¹⁴ Kuu kúninói-i ní suí, uu risoiwuí yénu, tiico ii íwe u wai uu pitóikó pēe n hápó pipóisente loni. ¹⁵ Kai nnyóo n wa, upipiretiki api ukekúrí hapó api re: Ítuŋe ye nkpéni pitene masile, ári kó nté ne kuyu kúka kólē. A pisoí kulúí mpí riyá piké siyupi-i pilukelale ha piké li. ¹⁶ Yeesu uu pi pēe re: Ai tílasi re piké tómpo. Ani nórínécúruu iluke pi he piké li. ¹⁷ Api pēe u maa re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. ¹⁸ Yeesu uu pi pēe re: Ani ne nté né kam. ¹⁹ Kapí ne n hápó, uu pēe pisoí riwúí tē maa re piké meyúí kecáá tone. Uu akpónó anupū nyē ne ikpíntomé ité iyē kpísi uu keléécaá weríí uu Uléécaá pōnēse, uu akpónó kpókōrine uu upipiretiki pa api pisoí riwúí hóōne. ²⁰ Pinnéí api le api lepu. Upipiretiki api akéri nyee m pōōne cápíne ai anéere kefi ne até yipu. ²¹ Pēpēe iluke iyē n li ye tu pitisi ŋmane ákotokú anupū (5.000). Api pinósi ne siwá keē.

Yeesu ye mini kecáá sōne
(*Mariki 6:45-52; Yohani 6:15-21*)

²² Kapi piluke ní masí, Yeesu uu upipiretiki rinóo he re piké kúninói ló piké ha kupiyē ritime ricó-pó u fósí, uyē uké pēe kei pisoí riwúí tē n kpiiselē kelenē. ²³ Ke pisoí api pikúú ní masí, uu yisi uu riyópe taá re uké kei umecire n we un keyóme yáási. Uu pēe kei lē umecire n

we aÍ ne nnyóó wai. ²⁴ Kúninói ye pɛɛ likumúnjé kpɛ-i míni ritime ne ketaa piwai masile. Ke kuyɔ aku nní kukɛyu-mě m pɛpuri nnya, ániwalé aa pɛɛ ku n tánjaise. ²⁵ Yeesu uu riweeki kumúnjé míni kecáá n sónɛ un ne upipiretiki kémɛɛ sí. ²⁶ Kapi lɛ u n yé un míni kecáá sónɛ, piipiɛ ii kpi ne iwame mɛpehě, api pɛɛ pimɛcɔpɛcɛre n tee re: Kunírilã ye ku. Api pɛɛ iwame ne m pupukɛɛ. ²⁷ Yeesu uu pɛɛ mɛsɛ ne mɛsɛ pi maa re: Ani kape píri tónɛ. Née lo, iwame íi kape nó wa! ²⁸ Piyeɛ uu u maa re: In te mɛsei pɔó lo, a tíyɛsɛ ké míni kecáá sónɛ ké ne pɔ léɛpɔ, Upíima! ²⁹ Uu re: A kam!

Piyeɛ uu kúninói-i léɛpɔ uu míni kecáá sónɛ re uké Yeesu léɛpɔ. ³⁰ Amá kuu n yé te kuyɔ ye páápúle, iwame ii u loni, míni amɛ pɛɛ u m muuni. Uu cáá re: Upíima, a né yóriyɛ! ³¹ Yeesu uu mɛsɛ ne mɛsɛ kunípe saapɔ uu u tini uu u pise re: Mpófatenɛ rín piyɛ. Yo nnya kaá tirí? ³² Kei ke piketé api pɛɛ kúninói kémɛɛ lomɔ, kuyɔ aku sée. ³³ Yeesu pipiretiki pico pɛɛ kúninói kémɛɛ ní we api pɛé ha Yeesu mɛtene wula api re: Pɔ mɛsei Uléécáa Kɛpipi lɛ.

Yeesu ye Kenesareti ketě kémɛɛ pitóikó pɔise
(Mariki 6:53-56)

³⁴ Kapi kupiyɛ pitéj m masí api Kenesareti ketě tulu, ³⁵ kei pikó api Yeesu ceru, api pitume mɔpá yei yékáase re piké písoi símisi re u ka. Písoi api pɛɛ pitóikó nnéi ne u sónaapɔ. ³⁶ Api u welu re uké ñmurei pitóikó pɛ piké mɔpá ukutukanka ritime ñmanɛ rica. Pɛ nnéi pɛɛ riñca api pélu cáká-cáká.

15

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nsímé
(Mariki 7:1-13)

¹ Kei ke Pifarisi ne isé picélaa pinyine api Yerusalem-pɔ leemɛ api Yeesu leeri api u pise re: ² Yo nnya ke pipópiretiki api ye inyekii ke pirókpure api n yekei rilóó? Lɛlɛ re ápi ye nale piké kelenɛ li yare kai mɛkɛɛ-mɛ n wemɛ? ³ Yeesu uu pi pɛsɛ re: Nó ni, yo nnya ke nóó Uléécáa isé rilóó ani nópinékpure inyekii n tikilě? ⁴ Uléécáa ye maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kɔ re úye un usáa née úni anóó n wa, li pise re piké liute kpu. ⁵ Amá nó ne ye re: Uye un usáa née úni m maa re u lɛ kuú pɛé ní la uké ne u n lé Uléécáa hele, ⁶ u yé fe uu lɛ nnya usáa née úni nkɔpéni pilé yá. Uléécáa nsímé kani lɛ fómɔpɔ ani pɛɛ nópinékpure inyekii n tikilě. ⁷ Nó kecáá kecáá mɛwai pikó mpí! Antepu Esayi ye alari mále uké nókenécáá maa re:

⁸ Nnóó-i ñmanɛ ke písoi mpí api ríyu né waiselě, amá ápi pɛɛ pisifa-i ne né kólě.

⁹ Piyyáhaa ye likpárákóó lɛ.

Pi rinyalɛ pin sisoipipi inyekii kɔpísi pin céési yare inékó ye nyi.

Lɛlɛ ye usoi mékɛrinkɛ n waise
(Mariki 7:14-23)

¹⁰ Yeesu uu pɛɛ risoiwuí cápine uu pi maa re: Ani kutu né ricɔ ani kóm rísɔne: ¹¹ Ai lɛlɛ ye usoi nnóó-i n lomɔ lɛ ye mékɛrinkɛ u waise, amá lɛlɛ ye unnóó-i n léemɛ lɛ ye mékɛrinkɛ u waise. ¹² Kei ke upipiretiki api ukékúri rinyósópɔ api u maa re: Pɔ nyu re lɛ kaa nní n símisi ye Pifarisi mɛyã ticónj? ¹³ Uu pi pɛsɛ re: Kuléé kúye kun n we, kái Unésáa yɛɛ keyómɛcáa-pɔ ní we yɛɛ ku tamesi, pi ku wehɛnɛ. ¹⁴ Ani pi riyá kei. Pi nkɔpáni yare pinyíyɛ pɛɛ pinyíyɛcɔ n tórikɛɛ? Unyíyɛ un unyíyɛcɔ n tɔrɔi, pi sántile piké ha ne piketé kúcojhorɛ kunyine-i lóipɔ. ¹⁵ Piyeɛ uu pɛɛ rinóó yósu uu Yeesu maa re: A kɛnyárũ nké aseí ró símisi. ¹⁶ Yeesu uu u pɛsɛ re: Aí ne nóó pɛne áni kahane nkɔpáni líka n kóo? ¹⁷ Ani kó te lɛ nnéi lɛ ye usoi nnóó-i n lomɔ yèè kefa-i hale uu wai uu iyaa leepɔ uu li leserii? ¹⁸ Kefa kémɛɛ ke nsímé nn ye n we, nn pɛɛ nnóó-i tíkime ní ne leeri. Mmɛ mɛɛ ye usoi mékɛrinkɛ

waise. ¹⁹ Lē nnya, kefa-i ke simúnjé kópe asi léeri. Sese ye tíyese ke usoi uu ye usoi kpu, uu ucɔ unəsi née ucɔ ula kuwáncɔ wai, uu iwásá wai, uu yáái, uu kɔ ucɔ ne nsímé kpárá, née uu ucɔ lámaankee. ²⁰ Lelee ye usoi mékperinkpe n waise ye lē. Amá usoi unsá n nale yare ke irónyékii ii mí ma uké kelené li, áí yé mékperinkpe u waise.

*Kanaa kuyu unəsi unyine nfatene
(Mariki 7:24-30)*

²¹ Yeesu uu limemáá kei yisi uu Tiiri ne Sitɔ sitē-mē tómpɔ. ²² Kanaa ketē unəsi unyine ye kei n hápɔ uu yisi uu Yeesu leɔpɔ, uu pupɛi re: Upiima, Tafiti Kepipi, a inéwe yē. Kuniri ye unékpere lémaapalenle áí nyamí! ²³ Yeesu uu kɔ lē n séélē léké-léké. Kei ke upipiretiki api ukékúrí rinyɔsɔpɔ api re: A unəsi nkó ne kutu ricɔ uké tómpɔ. U wele un pupukɛe un ne ró tíkilē! ²⁴ Yeesu uu pi pɛse re Isirayeli pikó pɛe ní we yare isán ye m pɔ íi ne usé nmané kémɛe ke Uléecaa uu né tumme.

²⁵ Kei ke unəsi uyē uu pɛe yisipɔ uú ha ukenyale-i wúla uu u maa re: A risuúlu a né lé, Upiima. ²⁶ Yeesu uu u pɛse re: Ai nyamí te piké siwá iluke kpísi piké sipɔpipi risá. ²⁷ Unəsi uyē uu kɔ kpá re: Mesei ye me, Upiima. Amá nípá ne lē, sipɔpipi pite pin n le, si ye lelee keteni-i m póroi n hínile sin le. ²⁸ Yeesu uu pɛe u pɛse re: A tíye mpófatené ye piye kpa! Uléecaa yé tíyese lē kaa ní la ai wai. Kei nní uukpére uyē uu mese ne mese pélu.

Yeesu ye pitóikó kulú pɔise

²⁹ Yeesu uu kei yisi uu Kalilee kupiye ritime sí. Uu pɛe rikúú rinyine taá uú tone. ³⁰ Kei ke pisoí kulúu apí ne pipáikɔ́ ne pinyíye ne síkankáláká ne pisíméciré ne pitóikó picɔ picɔ u kálaapɔ api uana-i pi laikɛe, uu pi pɔisente. ³¹ Ke pisoí api pisíméciré n yé pin símisi, síkankáláká sin pélaalē, pipáikɔ́ pin sónɛ, pinyíye pin nyáni, ai nnɔ́ pi yipu api pɛe Isirayeli pikó Uleecaa ríyu n waise.

*Yeesu ye pisoí ákotokú ana (4.000) kpínii
(Mariki 8:1-10)*

³² Yeesu uu pɛe upipiretiki séi uu pi maa re: Pisoí mpí icɔ ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi kenékúrí we apí kɔ nkɔpéni líka má piké li. Am kɔ la ké ne nkú pi kuise. Insá lē, li yé ha ncée pi feriyé. ³³ Upipiretiki api pɛe u pise re: Yei kari yé kuyúu nkú-i iluke meyá tu pisoí píima mpí piké ne n le? ³⁴ Yeesu uu pɛe pi pise re: Akpónó alé kani má? Api re: Aseéi ne síkpíntomépi nkáripí. ³⁵ Kei kuu pɛe pisoí pɛe n cápínelē tinɔ́ he re piké keteni-i tone. ³⁶ Kapi n tónɛ, uu akpónó aseéi nyē ne ikpíntomé iyē kpísi uu Uléecaa pɔɔnɛse uu pɛe a kpókɔrine uu upipiretiki pa, api pisoí nnéí hóónɛ. ³⁷ Mpá úye uu le uu lepu. Pipiretiki api akpónó kerí nyee m pɔɔnɛ kóóí ai anére aseéi yipu. ³⁸ Pɛpɛe pɛe n li ye lele pitisi nmané ákotokú ana (4.000), apí pinósi ne siwá kemée kéē. ³⁹ Yeesu uu pɛe lē memáá pi kuise, uyē uu pɛe kúninɔ́ loni uú ne Makatani ketē-mē tómpɔ.

16

*Pifarisi ne Pisatusee ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa
(Mariki 8:11-13; Luki 12:54-56)*

¹ Ke Yeesu uu kei n tuiɔpɔ, Pifarisi ne Pisatusee api ukékúrí hapɔ, pin wéési piké ripine u wa. Api u pise re uké mewaisaŋa menyine wa mɛe yé n nyíse re Uléecaa-i kuu léeri. ² [Kei kuu pi pɛse re: Itunɛ in n lóipɔ keyóme ken n wɔnɛ, nɔ ye maa re keyáa ye neni nyamle. ³ Keyóme ken mmare n sannye lin n hiihiilē, nɔ ye kɔ maa re keyáa ye neni caaine. Nɔ ye fele ani keyóme mewee yenu ani measei kom, amá áni ye lē ke Uléecaa uu itunɛ nnyí-i nókenécɔpe n wai aseí kó!] ⁴ Nfáani ketē nké pisoí ye caailenle háí, apí la piké Uléecaa nmané ritiki. Amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapi yé kɔ yé. Yeesu uu pɛe pi yá uu tómpɔ.

Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite
(*Mariki 8:14-21*)

⁵ Ke Yeesu ne upipiretiki api ritime ricò-mě n sí, upipiretiki api palei piké akpónó kpísi piké ne ripéne. ⁶ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ani nómenécíre tí nsòne ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite. ⁷ Api pɛɛ pimɛcɔpɛcire pipíseine kápáá re: Kári akpónó ne rimpéneme nnya kuu lě cési. ⁸ Yeesu uu lě ceru uu pi pise re: Nó písoi mpí nfatene rín piye. Yo nnya kani lě símaane re áni akpónó kpísi? ⁹ Iye nnya káni kómeyi hái ne nkpéni-me? Ani akpónó anupũ nyě kapi písoi ákotokú anupũ n hóne ne anére tɔrɔ nyee m pɔne ani kóói léisee? ¹⁰ Ani akpónó nyě kapi písoi ákotokú ana n hóne ne anére tɔrɔ nyee m pɔne ani kóói pó kɔ léisee? ¹¹ Iye kai pɛɛ wa ne nkpéni-me áni kaha ne kɔ te ái akpónó kam tee kam pɛɛ ne maa re: Ani nómenécíre tí ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite?

¹² Kei ke upipiretiki api pɛɛ kɔ te ái nkpónótò pite kapi ye ne akpónó ní wa kuú pɛɛ tee re piké ne pimɛcire tí. Amá lě ke Pifarisi ne Pisatusee api n cési kuu re piké ne pimɛcire tí.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Ulééca u wée
(*Mariki 8:27-30; Luki 9:18-21*)

¹³ Ke Yeesu uu Filipu ketě-mě Sesaree kuyu-i n lomɔ, uu upipiretiki pise re: Písoi ye re ně, Usói Kepipi née úye? ¹⁴ Api u pɛɛ re: Pinyine ye símisi re póo Yohani Uniwole, picɔ re póo Elii, picɔ póo kɔ re Yeremii née antepuyɛ kecɔpe use unyine. ¹⁵ Kei kuu pɛɛ pi pise re: Nó ní, nó ne mpíi re née úye? ¹⁶ Simɔ Piyee uu rinóo u yósu re: Póo Kirisi ke Ulééca u n wée. Póo Ulééca, nfáa ute Kepipi. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pɛɛ rinóo rikpá uu re: Pɔ únarekome le, pó Yonaasi uɛmáne Simɔ! Li we re ái kesoipipi kee mmú pó símisi, amá Unésáa ye keyómɛca-pɔ ní we lo. ¹⁸ Lě nnya, ké mmú pó símisi re póo Piyee, liasei re ripare. Tipare tě kecáá kam pinékó cápínene, nkɔ ɛmaa ricurru rín yé rínanɛ ríka pikécáá m má. ¹⁹ Né Ulééca iyɔɔpi rinɔnɔ kehánne pó rimúise. Pɔn ye linyine ketě nké kecáá n yè, Ulééca yé kɔ keyómɛca-pɔ li yè. Pɔn ye kɔ ketě nké kecáá yo n ɛmurei, Ulééca pó né kɔ keyómɛca-pɔ li ɛmurei. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pɛɛ upipiretiki rinóo he re ápi kape úka símisi re uyě ke Ulééca uu wée.

Yeesu ye unkpɔ ne umeyise nsmé riyóó
(*Mariki 8:31-9:1; Luki 9:22-27*)

²¹ Kai ne kei n kpísi ke Yeesu uu pɛɛ upipiretiki pisímé kóraane re li pise re uké Yerusalem ha, uké ha meyá Pisui fi piwéese ne pɛpɛ ye Ulééca inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa anipɛ-i íwe li, piké u kpu uké pɛɛ keyáa táánũ tuné nkɔ kémɛ yisi. ²² Piyee uu pɛɛ u kpísi uú ne iyaa leepɔ uú ne u cési re: Ulééca úu yé ɛmurei, Upíima! Líka ái pó waine! ²³ Kei ke Yeesu uu pansɛpɔ uu Piyee maa re: Póké mɛ pɛle, Setani! Kape ne né rikó! Pɔ lalɛ póké né púnɛisente ké loó! Kepómúɛ ye sisoipipi kemúnɛ le, ái Ulééca kekó.

²⁴ Yeesu uu pɛɛ upipiretiki maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umɛcire pípaí riyá, uu ukunapéékó ya * uu pɛɛ né tíki. ²⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lɔ, u n fómnilɛ. Amá úye un n nnya unfaa n fóm, u ye kale uu n yenu. ²⁶ Usói un nkpéni ketě nté likó nnéi n yě uu pɛɛ nfáa paa, kuláa kúye kuu pɛɛ yě? Né ye kecire ke usói uu yé fe uu héele uú ne unfaa yenu? ²⁷ Usói Kepipi ye ha Keusaa meyɔɔpi kémɛ sántile ne pilécaatume, ake pɛɛ mpa úye lě kuu n wa héele. ²⁸ Asei kam nní nó símisi re: Písoi pɛɛ nté nní ní we kémɛ, pinyine yé né Usói Kepipi yě kumúnɛ kpe-i kam inéyóɔpi n lenɛ apí kelene kpíni.

17

Yeesu ipiɛ ye conse
(*Mariki 9:2-13; Luki 9:28-36*)

* 16:24 10:38

¹ Siyáa sikpuulū memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne uyě uwā Yohani kpísi apí ne riyópe cáca rinyine taá apí ha kei pimécire n we. ² Kei ke uipinje ii piinipee iye-i conse. Ukeyu aké n tēlu yare itunje. Uilū ii wārara yare metéí. ³ Moisi ne Elii api pee kpáfúme, pi ne Yeesu pin yóí. ⁴ Kei ke Piyee uu pee Yeesu maa re: Upíima, li nyamle re tóké nté n we. Pón n la, né sicánjipi sitaani nté karií, póo kесе kpísi, Moisi kесе, Elii kесе. ⁵ Un kei lē símisi, kuhope pei-peí kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépóonare nnéí ní te. Ani kutu ke rico! ⁶ Ke Yeesu pipiretiki api rinóo tē n kó, iwame píima ii pi loni api lolu api ketē kényu tuhu. ⁷ Yeesu uu pée nyósópo uu ne pi kó uu re: Ani yisi, iwame ii kape nó wa. ⁸ Kapi inípee rinsíka, Yeesu mécire kapi yé. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóo ntí pi he: Ani n séélē, áni kape úka lē kani n yé símisi liké ha ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé nkpo kémee n yisi tu.

¹⁰ Upipiretiki api pee u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api re Elii yee mefoí sónti liké kelene ketē ketó tu? ¹¹ Uu pi pese re: Li pise aseí kecáa re Elii uké mefoí peeme uké mpá yo ripóhó-i li yekei. ¹² Né ne la ké nó símisi re Elii ye pipeeme masile písoi apí nkpani u ceri, amá apí ne u wai yare kapi ní la. Limécó ke Usoi Kepipi ake kó pianipe-i íwe lené. ¹³ Kei ke upipiretiki api pee kó te Yohani Uniwole nsímé kuu pi símisi.

*Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekési paise
(Mariki 9:14-29; Luki 9:37-43a)*

¹⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api risoiwuí ne rińko, utisi unyine uu ukekúrí nyósópo uu uana-i wúla. ¹⁵ Uu re: Upíima, a kenéwá nké íwe tē! Ke rikpínkpí pólólúle ake ye meséere lóirente aké ne míni-i née nna-i lóipo. ¹⁶ Ne ne pipópiretiki ke leepole apí fe piké ke paise. ¹⁷ Yeesu uu pee re: Nó nfatenećiré ne pikpááree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémee pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ¹⁸ Yeesu uu kuníri senkee aku kenmánepi ke-i lelu ake meyéne mese kei nní pélu. ¹⁹ Kei ke upipiretiki api pee ukekúrí hápo api iyaa u pise re: Yo nnya kári fe tóké kenmánepi kē aníri pese? ²⁰ Yeesu uu pi pese re: Ke nónnéfatené nn n filē nnya ye ni. Asei kam nó símisi re nónnéfatené nn pee mpuri yuke-yuke sei nnyine n tulaalē, nó ye pee fe ani riyópe ntí maa re: A nté yisi a ha nté-po nyere, ari mesei lē wai. Líka áí yé pee n we kani yé piwai m pōone. ²¹ [Piyómeyáhaa ne pinóopahaa ke usoi uu yé ne aníri nnyé mpuri pese.]

*Yeesu ye unkpo ne umeyise nstmé kpálē
(Mariki 9:30-32; Luki 9:22-27)*

²² Kumúnjé kpe-i kapi Kalilee ketē n kónúlē, Yeesu uu pee pi maa re: Pi yé Usoi Kepipi tí api písoi anipe-i wai ²³ api ke kopu, ake pee keyáa táánū tunjé nkpo kémee yisi. Kuu lē ní ma, upipiretiki apóo aa caai hái.

Uléecaa keyo ulampoo pihéle kecáa nstmé

²⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum n tuipe, pepee Uléecaa keyo kémee lampoo n yósu api Piyee kekúrí sí apí ha u pise re: Nóunéwéese úu ye Uléecaa keyo ulampoo héele née? ²⁵ Piyee uu pi pese re: U ye héelele. Kuu keyo-i m peepo, Yeesu uu u pise re: Iye kaa músu Simóo? Piyupipi née písáne kai pise re piké ketē nté piyóopi lampoo ne ítáho m pasii? ²⁶ Piyee uu u pese re: Písáne ye pi. Kei ke Yeesu uu pee re: In lee ní, áí pise re piyupipi piké héele. ²⁷ Amá ari la merówai menyine meké pi ricónj. Lē nnya, a ha kupiye kémee kehímpi ripólo aa nkpińtomé foí kaa ní tinine leseri aa nnóo n haase. Pó kémee siwóo sē kai ró m pise leepo, aa si kpísi áá ne tó ne mpó ulampoo héele.

18

*Wóo Uléecaa iyóopi kémee uwéese?
(Mariki 9:33-37; Luki 9:46-48)*

¹ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki api ukekúrí hapo api u pise re: Wóo *Uléécaá iyóopi kémee uwéése? ² Kei ke Yeesu uu pee kewá sínsápi kenyine sée uu pikecòpe ke nyere ³ uu re: Asei kam nní nó símisi re nansá mefine n conse naké siwá sínsápi meco n we, áni yé Uléécaá iyóopi kémee lompo. ⁴ Lẽ nnya, uye umecire rincépiše uu n we yare kewá sínsápi nké meco yee Uléécaá iyóopi kémee uwéése. ⁵ Uye un nẽ nnya kewá nké kecò kusáne n yósi, tinécúruu ñmaa kuu lẽ kusáne yósi.

Akópe pikaase kecáá nstmé
(Mariki 9:42-48; Luki 17:1-2)

⁶ Yeesu uu kò upipiretiki pimáa kpá re: Amá úye un n tíyese un siwá nsí kenyine kee ne kefa né n tenelẽ akópe n waise, li kutosi we in te pi rináipare mule-mule risáa-i u lesi apí ne mínimaa kémee u nyikipo. ⁷ Ke ketẽ nké pikó api pipikó akópe n waise nnya, íwe kapi topori. Likéi lẽ ái piwée yáne. Amá úye un lẽ n wa, íwe ke liute u topori. ⁸ In te kupónípe nées kupóna kpee ye akópe pò waise, a ku riké aa ketaa-pò fómni. Li kutosi we póké unípe nées únakerikó áa ne nfáa yenu ne kaa yé ána nées anípe até m má áa ne nna teneciré kémee loni. ⁹ In te mepónípe me ye akópe pò waise, a me lese aa ketaa-pò fómni. Li kutosi we póké menípe mese m má áa ne nfáa yenu ne kaa yé inípe ité m má áa ne íwe píima kémee loni nna teneciré kelò-pò.

Isán iyee m pò api i heei kenyárú
(Luki 15:3-7)

¹⁰ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne siwá nsí kecòpe kenyine pilómiise. Asei ye nyere *pípíleecaatumé ye meséere Unésáa yee keyómecaa-pò ní we lekeepòle. [¹¹ Li we re pisoí pee m pòlaalẽ piwélaa ke Usoi Kepipi aké ka keké piayu lo.]

¹² Iye kani yé? Usoi un isán píle m má, ikemee ise in m pò, úu ye ise íi we píle nnyí riyópe kecáá tíye uu ha ise nnyí yee nní m pò wéésii? ¹³ Un n fe un i n heei, aseí kam nó símisi re ise iyẽ piheei yee urikiñ niñukusele ai tósu ise íi we píle nnyí yee íi nní m pò. ¹⁴ Lẽ nnya, Nónésáa yee keyómecaa-pò ní we uu la re pepere nní ne kefa u n tenelẽ, úka uu kò pee pi waiselẽ kecòpe unyine uké pò.

Ucò akópe písárei

¹⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Upócò un ne pò m púnne, a mepócíre u leepò aa u nyíse lẽ kuú ne pò m púnne. Un n ñmurei, upócò kaa lẽ ncée sone-i peseme. ¹⁶ Amá unsá ne kutu pò rincò, aa usoi use nées pité kpísi áa ne u leepò liké wa re pisoí pité nées pitaani ye itansei nó li aní ne nónnésímé nyóonse. ¹⁷ Amá un pẽ kutu píco n yè, aa Uléécaá icápine pikó símisi. Un kò Uléécaá icápine pikó kutu píco n yè, a u kpísi re usoi yee uu Uléécaá n nyu nées *ulampooyó lo.

¹⁸ Asei kam nní nó símisi re non ye linyine ketẽ nké kecáá n yè, Uléécaá yé kò keyómecaa-pò li yè. Non ye kò ketẽ nké kecáá yo n ñmurei, Uléécaá pò né kò keyómecaa-pò li ñmurei. ¹⁹ Asei kam kò nní nó símisi re pisoí pité pin nókenécòpe n kóméine ketẽ nté apí ne nípá yo kapi ní la pise, Unésáa yee keyómecaa-pò ní we yé likéi lẽ pi pa. ²⁰ Li we re pisoí pité nées pitaani pin tinényíri yei n sée pin ne n tũ, ne pikecòpe wele.

Ukeikó yee ucò akópe písárei ní yè kenyárú

²¹ Kei ke Piyee uu Yeesu keyúrí rinyósópò uu re: Upíima! Unécò un ne né m púnente, melé kam yé fe am u sárei? Meseei kesé, nées íye? Yeesu uu u pese re: ²² Am pò maa re meseei ñmane, amá meseei meseei mepehẽ kuwóó ne afere. ²³ Lẽ nnya ke *Uléécaá iyóopi íi we yare nsímé mmú: Uyóopi unyine yee keyáa upikeikó pise re piké awóme kapi ne u m má héelente. ²⁴ Kuu yé piké n kóraane, apí ne ukeikó unyine hapo yee riwóme píima ne u m má. ²⁵ Ke ukeikó uyẽ uu nní pihéle n fene, ukeisaa uu rinó he re piké u ne unósi ne siwá ne ulikó nnéi yáa piké ne riwóme héle. ²⁶ Ukeikó uyẽ uu keteni-i anui kecáá wúla uu ukeisaa

keyu-i kpará uu rɛ: A ísuúlu li kelene Upríma, né linnéí pò hééle. ²⁷ Ukeisaa uu íwe u téni uu u yá uu tómpɔ, uu kɔ riwómɛ tɛ u he. ²⁸ Ke ukeikó uyɛ uu kei n léepɔ, uú ne ukeicɔ unyine sáne ye riwómɛ u n lukaalɛ yarɛ siwóó nkáripí kumúnjé. Uu uwómeluke uyɛ kemuú yéu uu rɛ: A lɛ kaa né n li né hééle. ²⁹ Ukeicɔ uyɛ uu anui u fine uu u kpurukɛɛ rɛ: A ísuúlu li kelene, né pò hééle. ³⁰ Amá uu yúlu, ticuruu uu tíyɛ api kukpaniilee u tani rɛ uké kei n we uú ne uriwomɛ hééle. ³¹ Ke pikeikó picɔ api n yé lelee n wai, mpóɔcaai nn pi loni api yisi apí ha lɛ nnéí lee n wa piukeisaa keeni. ³² Ukeisaa uu pɛɛ tum api ukeikó uyɛ u séipɔ uu u maa rɛ: Pó ukeikó kpááree nkó! Tipówómɛ nnéí kamí pɛɛ pó he rɛ pɔ rikɛcáá ísuúlu né we nnya. ³³ Páa ye pɛɛ upókɛicɔ nkó íwe tɛ yarɛ ke néé íwe pò n tɛ mɛcɔ? ³⁴ Uukeisaa uu kuwói ne tíyɛ api kukpaniilee u tani rɛ uké íwe rilélé uú ne uriwomɛ nnéí hééle.

³⁵ Yeesu uu kɔ kpá rɛ: Nókɛnécɔpɛ úyɛ unsá ye uucɔ ne kɛfa kɛɛɛ n sárei, limɛcɔ ke Unésáa yeɛ keyómɛca-pɔ ní we uu u wainɛ.

19

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa (Mariki 10:1-12)

¹ Ke Yeesu uu lɛ pisímé m masí, uu Kalilee keteni-i yisi uu Yutee keté keɛ Yuriteɛ nkoi kuwéé-mɛ ní we sí. ² Písoi kulúi api kei u tikipɔ uu pitóikó pɔisɛntɛ. ³ Pifarisi pinyine apí ne u kɔ rɛ piké ripine u wa nnya. Api u pise rɛ: Ncée ye we rɛ utisi yé fe uu mpa yo mpuri nnya unósi yuluu? ⁴ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Ani Uléecaa Nsímé ritelé kémɛɛ nsímé mmú kapi n wói keenléi? Pi wói rɛ: Kékoraane, utisi ne unósi ke Uléecaa uu wa ⁵ uu rɛ: Lɛ nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine u ne unósi apí ha péne api pansɛ ipiɛɛ ise. ⁶ Lɛ nnya, apí nkpréni pité, amá piipiɛ ye ise le. Lɛ nnya usoi úu kapɛ lɛ ke Uléecaa uu rimpéne kóólɛne. ⁷ Kei ke Pifarisi apí pɛɛ u pise rɛ: Yo nnya ke Moisi uu pɛé maa rɛ utisi yé fe uu pitúunne ritelé unósi wɔlu uu pɛɛ u yulu. ⁸ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Nóanékín ntakɛ nnya ke Moisi uu ncée nó he rɛ ani ye fe ani nópinénósi lakase. Ai pɛɛ kékoraane-mɛ lɛ we. ⁹ Asei kam nní nó símisi: Uye un unósi n lakase, linsá iwásánkaí nnya, kuu pɛé ha unósi féé kpísi, iwásánkaí kuu lɛ wa. ¹⁰ Kei ke upipiretiki apí pɛɛ u maa rɛ: In lɛ kai pise rɛ utisi uké ne unósi n we, li kutɔsi we rɛ usoi úu kapɛ unósi kpísi. ¹¹ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Ai písoi nnéí pɛɛ yé nsímé mmú ηmurei. Pɛ ke Uléecaa uu n tíyɛɛ rɛ piké ηmurei mɛcire pɛɛ yé ηmurei. ¹² Li we rɛ písoi ye wele pɛɛ apí ye pinósi n kpísi rɛ apí yé fe nnya. Lɛ kapi ne picɔ mari. Písoicɔ mɛwai mɛɛ lɛ picɔ pansɛɛ. Picɔ pɔó Uléecaa iyɔɔpi nnya pinósikpiké yá. Uye un n la uké icélaa nnyí kɔ uu kóm.

Yeesu ye siwá tinó sɔne ritikise (Mariki 10:13-16; Luki 18:15-17)

¹³ Lɛ mɛmáá písoi pinyine apí ne siwá sínsápi sinyine Yeesu hapɔ rɛ uké anípe sikɛcáá rilaa uké kɔ sikɛcáá keyómɛ yáási. Amá upipiretiki apí ne pi cesi. ¹⁴ Kei kuu pɛɛ pi maa rɛ: Ani siwá tiyá siké kenémɛɛ kam. Ani kapɛ ncée si tápisi. Likumúnjé rɛ mpí pɛɛ simɛcɔ ní we pɛɛ yé Uléecaa iyɔɔpi kémɛɛ lɔ. ¹⁵ Kei kuu anípe sikɛcáá rilaa uu pɛɛ limɛmáá kei yisi uu tómpɔ.

Uhmáne mamá unyine kecáá nsímé (Mariki 10:17-31; Luki 18:18-30)

¹⁶ Keyáa ke uhmáne unyine uú ne Yeesu rikɔ uu u pise rɛ: Sáa, lisɔne líyɛ kai pise rɛ ké wa ké ne nfáa tenɛciré n yé? ¹⁷ Uu u pɛɛ rɛ: Yo nnya kaa lisɔne kecáá nkó né písei? Use kóló yeɛ Usɔne. Uyeɛ Uléecaa. Pɔn n la pɔké nfáa tenɛciré yé, isé kuu m pásii kaa yé n tikilɛ. ¹⁸ Uu rɛ: Iyɛɛ íyɛ? Yeesu uu rɛ: Iyɛɛ rɛ: Kapɛ usoi kpu, kapɛ iwásá wa, kapɛ nnóɔmɛ itansei nyɛɛ, kapɛ yáai. ¹⁹ A ye upósáa ne upóni ríyɛ waise, aa kɔ upóɔ n la yarɛ kaa ripócuruu ní la. ²⁰ Uhmáne uyɛ uu u pɛɛ rɛ: Ne lɛ nnéí wale. Yo icɔ kai pise rɛ ké wa? ²¹ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Pɔn n la pɔké wa liké n nyaní ne kétɔ-pɔ, a n ηmɛ a lɛ kaa m má yáa, aa siwóó sɛ

πίωεκός ἥσωνε, πό πρε μεμά γέ keyómecaa-pə. Pən lē piwai m masí, aa peé weri aa né tíki.
 22 Ke uñmáne uyē uu lē n kō, uu ne mpócaai tómpə, ke ukunipe aku nní m mulú nnya.

23 Kei ke Yeesu uu pree upipiretiki maa re: Asei kam nní nó símisi re Uléecaa iyōopi kémee pilonε ye ne umámá páápúle. 24 Ké kə nó rikpá re: Kuyooyoo kun n la kuké kehímpí kupole-i lompə, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu yé n la uké Uléecaa iyōopi kémee n lompə. 25 Ke upipiretiki pē api lē n kō, ai pi muuni símí api pree re: In lē, wóo yé pree fe uu píyulale yenu? 26 Yeesu uu pi nyáni nsonε uu pree re: Lelεε ai sisoipipi kémee kuwai n we ye Uléecaa kémee kuwai wεle. 27 Kei ke Piyee uu pree rinóo yási uu re: A ripai kari lirókó nnéi n tíye tən pó tíkilē. Yo kari likemee yénunε? 28 Yeesu uu pi pεse re: Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kpe-i ke né Usoi Kepipi am n sánti ké méyukós ketē fale ke Uléecaa uu n conse kémee rinéyōopitū kecáa n tonε, nó kefi ne pité mpí nóo nní né rintíki, nó ne kə atū kefi ne até kecáa túntine aní ne Isirayeli ipuri kefi ne ité iyē písoi ketahai túhaane. 29 Pεpεε né nnya síyo née pimáa ne piwá née piyíi née pisáa née píni née pinósi ne sipipi née sicare n tíye, yé lē kapi n tíyente yé mεpehē píle, api kə nfáa tenεciré yénu ai likεcáa kpá. 30 Pifoí meyā yé pitórəo pansε, pitórəo meyā api pifoí.

20

Pikeikó pree itunje ikó ikó kekai kémee n hápə kenyárū

1 Yeesu uu kə kpá re: Lē nnya, Uléecaa iyōopi ye kə we yare nsímé mmú: Ukeisaa unyine yee kemaresine leepə re uké pikeikó wéési piké ualéé kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee u keisi. 2 U ne pē api kómειne re uké pi héele nnéi mmē kapi ye keyáa keσε ukeikó n héele. Kei kuu pree kecare-i pi tónsepo. 3 Kai m pi yare itunje mese áme we kefi kumúnjé, uu kə leepə uu pikeikó picə yenu, pē pin kéyaála-i méwoo nyenu. 4 Uu pi maa re: Nóoké ha kə kenécare-i keisi ké nnéi mmē kai m pise nó héele. 5 Api yisi api sí. Uu kə itunje keciré kumúnjé ne nnyóo metaani kumúnjé piléepə kpá, uu kə pikeikó picə kpísi. 6 Kai nnyóo menupū m pi, uu kə piléepə kpá uu pinyine yenu pin kei nyenu, uu pi maa re: Yo nnya kani nté méwoo nyenu itunje ne imelólé? 7 Api u pεse re: Lelεε re úka úu pikei ró kpísi. Uu pi maa re: Nóoké kə n ηme ani ha kenécare-i keisi.

8 Kai nnyóo n wa, ucarete uyē uu uyεε ulikó kecáa m paílē maa re: A pikeikó pē sée aa pεpεε metórəo n ka ne pihéele koraane aá ne pifoí kétə páála. 9 Pεpεε nnyóo menupū kumúnjé pikei n kóraane apí weri, mpá úye uu nnéi mmē kapi ye keyáa keσε ukeikó n héele yósu. 10 Ke pikeikó foí pē api n ka, apí m músu re pihéé yé picə ikó rifaau. Amá mpá úye uu nnéi nse mmē kapi ye keyáa keσε ukeikó n héele yósu. 11 Api kewóoyóo ke-i inmúlaa ne ukeisaa uyē iwóhó loni. 12 Api re: Mpí pree nní pikei metórəo mmé n ka ye wale itunje mekóónú mese. Aa pree tó ne pē nnéi nse héele, in kə ne tóo meyá ntunje ne mpəone kō. 13 Ukeisaa uyē uu piuse rinóo yósu re: Am inípee pó li, unésáne! Ai rə kómειnele re nnéi mmē kapi ye keyáa keσε ukeikó n héele kaa yé yási? 14 A lipókó kpísi aa tómpə! Ne lalε ké nó ne uyεε pikei metórəo mmé n ka nnéi nse héele. 15 Yare ám ncée má ké linékó ne menéla wa, née íye? Née pə inípee wəηne re ne kefa láárú nnya? 16 Kei ke Yeesu uu rikpá re limεcə ke pitórəo api yé pansε pifoí, pifoí api pitórəo.

Yeesu ye metáanū unkpə ne umeyise nsímé símisi (Mariki 10:32-34; Luki 18:31-34)

17 Yeesu ne upipiretiki api keyáa kenyine Yerusalem n tósu, uu upipiretiki kefi ne pité pē iyaa séi uu pi maa re: 18 Nə nyánii, Yerusalem kari nní símpə piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pεpεε ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. 19 Pi yé pεpεε apí Uléecaa m pakarelē anipe-i u wa, api méwoo u nyáni api iséi u fopii api kunapéékóo kecáa u kari, uu pree keyáa táanū tunjé nkpə kémee yisi.

Lɛ ke Yakupu ne Yohani uni uu Yeesu m pise
(*Mariki 10:35-45*)

²⁰ Kei ke unasi uu upinmáne keté, Yakupu ne Yohani kpisi uu ne Yeesu leepɔ, uu ukeyu-i wúla uu ne u téní. ²¹ Yeesu uu pee u pise re: Yo kaá la ké pɔ wa? Uu rinɔɔ u yósu re: Ne la re a ηmurei re pɔ týese pinéηmáne mpí keté apí masí ipóyɔɔpi kémee tone, ucɔ kupólukeluke, ucɔ kupómii-mɛ. ²² Yeesu uu pee pi pese re: Ani nyu lɛ kani kei nní n welu. Nɔ fe ani ntóosi keporipi kam n nírunε níruu? Api re: Eεε, tɔ fe. ²³ Yeesu uu pi maa re: Nɔ masei ntóosi keporipi menécɔ n ntí. Amá in kunélukeluke née kunémíi metone nkó mmú, ái née yé týese liké ne lɛ. Pɛ nnya ke Unésáa uu sitóne sɛ n nyóɔnselɛ kuu si pane.

²⁴ Ke upipiretiki kefi tɔrɔɔ mpí pɔɔ lɛ n kɔ, piriɔɔ arí ne pimáreɔ pité mpí caai. ²⁵ Yeesu uu pinnéi séi uu pi maa re: Nɔ nyule re pɛ kapi n kpíilɛ te ayu piwéese ye pinnanɛ ne a wéékuselɛnle, pisoí kecire pin pinnanɛ a nyíselɛ. ²⁶ Amá ái limɛɔ kai nɔ kémee we. Uye un n la uké nókεnécɔpe uwéese, uké panse núnékeikó. ²⁷ Uye un kɔ nókεnécɔpe ikpéɛ n la, liute uké núnélási. ²⁸ Limɛɔ ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke n keisi. Amá ke kale re keké picɔ keisi keké kɔ kenfaa kpisi keké piakópe nnya he liké ne pisoí meyá ayu lɔ.

Yeesu ye pinytye pité paise
(*Mariki 10:46-52; Luki 18:35-43*)

²⁹ Lɛ memáa, Yeesu ne upipiretiki api Yeriko kuyu tulu. Kapi kei n yisi pin tósu, tisoiwuí píima rinyine ari un n tikilɛ. ³⁰ Kei ke pinytye pité pinyine pee ricéetime n tú api kɔ te Yeesu yee tósu. Api pee sicááila kápáa re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³¹ Pisoí pee n cápínelɛ api pi cési re piké riséé, amá api pee meyá n cáai ηmaa ne rínanɛ re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³² Yeesu uu pee nyere, uu pi séi uu pi pise re: Yo kaní la ké nɔ wa? ³³ Api u pese re: Upíima, tɔ la re a wa irónípee iké wúkule. ³⁴ Yeesu uu piiwe paí uu piinipee ca, mese ne mese, inípee ii wúkule, piketé api pee u tiki.

21

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(*Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19*)

¹ Ke Yeesu ne upisencɔ api Yerusalem n nyahaiɔ, api Olifiyee rikúú metene Petifasee kuyu-i lompɔ. Yeesu uu upipiretiki pité tum ² uu pi maa re: Ani kuyu nkú kpεε nní nókεnyu-pɔ ní we kémee hapɔ. Nɔ mese ne mese keminaayaha kenyine leepɔ, ke ne kekepipi sin toraalɛ. Ani si fénnε aní ne né si weri. ³ Uye un rí-ye nɔ m pise, ani u pese re: Upíima ye si lalɛ. Liute yé kei nní nɔ riyá ani tómpɔ.

⁴ Lɛ ke antepu uu pee m ma liké ne n wa nnya kai lɛ wa. U péé maa re:

⁵ Ani Siyɔɔ kuyu pikó maa re:

Ani ripaí, núnéyɔɔpi yee nní nókεnémee weme.

Usoi niηe-niηe lo,

keminaa kepipi kecáa kuu túnti.

⁶ Upipiretiki api yisi api tómpɔ, apí ha wai yare kuu pi n forii. ⁷ Apí ne keminaa ne kekepipi weri apí pimelape sikecáa láai apí mekecáa u tonsɛ. ⁸ Pisoí kulúí apí pisitukanka lese apí ncée-i tánente, picɔ apí apéi hépiri apí tánente re piké ne ríyu u waise. ⁹ Pisoí pee ukeyu n sónε ne pepεε ukepire n tikilɛ api péé n cáai re: Tafiti Kepipi, ani uyee n sónti ne Upíima rinyiri ritaáse! Osanna, ani urinyiri keyómecaa-pɔ ritaáse! ¹⁰ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu-i n lompɔ, ai pisoí nnéi lémesi apí péé m píseine re: Usoi úye kecire ye nkó? ¹¹ Pisoí pee u n tikilɛ api re: Uyee antepu Yeesu, Kalilee keté-pɔ Nasareti ukó lo.

Yeesu ye Uléecaa keyɔ-i pikpéense lakase
(*Mariki 11:15-19; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22*)

¹² Yeesu uu Uléecaa keyɔ kémee lompɔ uu pepεε kei n yálishi ne pepεε n léeri nnéi lákase. Uu pepεε siwóɔ n cɔhane ataapili ne pilóóláyái situmpi láuli. ¹³ Uu pee pi maa re: Li wólaalɛ

te: Pi yé Kenéyo sée re keyómeyáhaayo. Amá nǒ ne ke ripólósere piyaaluke kuhore. ¹⁴ Ke Yeesu uu kei lē n we, pinyíye ne síkankáláká así hapo así ne Ulééca keyo kémee u kō uu si pōisente. ¹⁵ Amá ke pēpē ye Ulééca inyóonse n wa ne isé picélaa api mēwai piima ke Yeesu uu n wapisi n yé ne siwá sēe Ulééca keyo kémee n cáai re: Osanna, Tafiti Kepipi, ai pi tóosi. ¹⁶ Kei kapi pēe u pise re: Pō kómēi lē kapi nní n cáaii? Yeesu uu re: Eēe. Uu pēe pi pise re: Lē nnya, áni kahane Ulééca ritelē kémee nsímé mmú n keē te: Pō tíyese aí ne siwá sínsápi ne siwá fenfēi pēne asi pō m pakarentee? ¹⁷ Yeesu uu pēe limemáa kei pi yá uu kuyu lelu uú ha Petanii-pō fine.

*Yeesu ye kúfikiyee anó wa
(Mariki 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Kai n weesi, Yeesu uu yisi un Yerusalem tósu, nkú nn u wai. ¹⁹ Uu kúfikiyee ricétime yenupō, uu sónepō uú ne ku kō, amá mēpēi ηmane kuu leepō. Uu pēe kuléé kpē maa re: Páa nkpéni kō píkai mārune! Kei nní, kúfikiyee kpē aku kóosi. ²⁰ Ke upipiretiki api lē n yé, ai nnó pi yipu api pēe re: Iye ke kúfikiyee nkú aku nní mēse ne mēse kólaapo? ²¹ Yeesu uu pēe pi maa re: Ké aseí kecáa nǒ símisi re nǒn Ulééca ne kefa n tenelē nǒnsá kō n tíru, nǒ fe ani lē kam nní kuléé nkú n wa mēcō wai. Ai kō lē ηmane, ticuruu, nǒ fe ani riyópe ntí maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólō, ai kō mēsei lē wai. ²² Nǒn Ulééca ne kefa n tenelē, nǒ ye lē nnéi kani ye keyómeyáhaa-i m pise yē.

*Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?
(Mariki 11:27-33; Luki 20:1-8)*

²³ Lē memáa, Yeesu uu pēe Ulééca keyo-i lompo un we un písoi céési, pēpē ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése apí hapo apí ne u kō api u pise re: Nnaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Uye yeé rinaŋe pō he póké ne nní n wai? ²⁴ Yeesu uu pēe pi pēe re: Ne la ké nse nǒ pise. Nǒn tinóó né m pēse, né pēe nǒ símisi rinaŋe mmē kamí ne lē n wai. ²⁵ Ne la ké nǒ pise re wóo Yohani tumme re uké písoi míni wole? Ulééca née písoi pēe u tumme? Api pēe símaane re: Tǒn nkpéni m maa re Ulééca yeé u tumme, u yé ró pise re: Kai pēe íye wa káni ne Yohani nsímé ηmurei? ²⁶ Tǒn kō m maa re písoi pēe u tumme, aí yé wa. Tō pēe risoiwuú wurule. Li we re písoi nnéi ye Yohani nyánile re antepu lo. ²⁷ Api pēe mēse Yeesu rinóó pēe re: Ari nyu. Uyē uu kō pi pēe re: Né ám kō nǒ símisine rinaŋe mmē kamí ne lē n wai.

Utisi unyine piŋmáne pité kenyárū

²⁸ Yeesu uu kō pipise pi kpá re: N-ye kani kenyárū nké-i yé? Pi re utisi unyine yeé pēe piŋmáne pité má, uu keyáa ŋmáne wéése maa re: Unéŋmáne, a neni waasi a ha anéléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee keisi. ²⁹ ŋmáne uu u pēe re: Am sí! Kai rinkpáse, uu kemúŋé conse, uu yisi uu waasi. ³⁰ Utisi uyē uu kō ŋmáne tǒrōo limēcō male. Uyē uu re: Eēe, ne kō, Saa. Amá úu pēe nkpáni waasi. ³¹ Yeesu uu pēe pi pise re: Nǒ músu re wóo piketé kecōpe usáa mela wa? Api re ufoi lo. Yeesu uu pēe pi maa re: Asei kam nní nǒ símisi re pilampooyó ne piwásánkaí yé ne kekpéē nǒ wa api Ulééca iyōpi kémee lompo. ³² Li we re Yohani ŋniwole ye nǒkenémee kale uu aseí ncee nǒ nyíse, áni ne kutu u ricō. Amá pilampooyó ne piwásánkaí api unsímé ηmurei. Ani kō lē nnéi yénu, amá áni mēfine conse nǒké unsímé ηmurei.

*Pikeikó pēe rikpákára m má kenyárū
(Mariki 12:1-12; Luki 20:9-19)*

³³ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani kō kenyárū kecō kutu ricō: Ucarete unyine yeé we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi, uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kō kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii mǒm kei kapi yé píta n cérii. Uu kō limemáa keméré cáca kenyine mǒm uu pēe pikeikó wéési re piké kecare kē kecáa u m pailē uké ncee ha uké kam. ³⁴ Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu upilasi yukuse re piké ha upikeikó pē-i ualéépipi u yóme. ³⁵ Pikeikó pēe api pilási mpí cópii. Api use kaii api ucō kopu, api utáánū apare tapisi uu kpi.

³⁶ Ucarate uu kə pilási picə piyukuse kpá, pē pin kulúí we ne pifoí. Pikeikó pē api kə pē wai yarē lē kapi pilási foí n wa meco. ³⁷ Uu picerei pəone uu uuηmáne yukuse uu pikemeē tum, un músu re: Mpá liké íye wa, pi yé unéηmáne wuri. ³⁸ Amá ke pikeikó api uuηmáne uyē n yé, api pimεcəpεcire n tee re: Nkó yee masí usáa memá nnéí te. Ani kam təké u kpu təké pεe umemá n te. ³⁹ Kuu n tuipə, api u tini api kecare ilúké u sá api u kopu. ⁴⁰ Ke Yeesu uu pinyárū ní masí, uu pi pise re: Ucarate uyē un ha n ka, yo kuu yé pikeikó pē wa? ⁴¹ Api rinóo u yósu re: U pikeikó kpákára pē mekópe kónine. Pilicə áí yé nkpráni íwe u wa. Uu pεé ha pikeikó féé forii re piké kecare kecáa u m paílē, apipi an m pi, api ye u túúni. ⁴² Kei ke Yeesu uu pi pise re: Ani nsímé mmú pikai Uléecaa Nsímé ritelé kémee kéénlē te: Tipare ke pimómme api n fóm tee pansε ricíre-cire tee kenui-i ní wee? Upiima yee lē wa. Mewaisaηa kuu ró n yéneise ye mē!

⁴³ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Lē nnya, nó mpí, nóo nní Uléecaa iyəopi kémee ní we, pi yé ikemeē nó lese api mpuri féé mee Uléecaa mela n wai tonse. ⁴⁴ [Lin úye n fóm un tipare tē tinkpəu, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukεcáa n loó, ti yé u nā]. ⁴⁵ Ke pεpεe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi api Yeesu sinyárū sē n kó, api céru re pē kuú ne máne. ⁴⁶ Api pεe icée n wéési piké ne u tí, pin kə pεe risoiwuí wuru re písoi ye u nyáni re u antepu le nnya.

22

Pinósikpiké anyá iluke kenyárū (Luki 14:15-24)

¹ Yeesu uu kə kenyárū keco pi kpá re: ² Uléecaa iyəopi ye kə we yarē nsímé mmú: Uyóopi unyine yee keyáa uuηmáne yee unósi n kpisi anyá píima wai. ³ Uu upikeikó tum te piké ha písoi séleime piké anyá iluke li. Amá písoi api isáneseí iyē yulu api anyá wénte. ⁴ Uu kə pikeikó picə pitume kpá uu pi maa re: Ani písáne sée ani pi símisi re: Anyá iluke ye pipele masile. Anénáala ne inésee kpəkóó kam kó. Mpá yo ye kéyu wale. Ani kam ani pinósikpiké anyá iluke li. ⁵ Api nkpráni isáneseí iyē kutu ricə. Mpá úye uu ulikó-mē tómpə. Picə api sicare waikεe, picə api ayáa tóηapə ⁶ pitórəo pəo pikeikó pē cópii api isei pi waise api pεe pi kóni. ⁷ Ai uyóopi kuwóí wai, uu upisóoca tum apí ha písoi pē kóni api pikuyu nna ηmaasi. ⁸ Uu pεe upikeikó picə maa re: Anyá iluke ye pipele masile, amá písáne ápi pεe ikuluke tulaalē. ⁹ Lē nnya, ani sicépepe-í léepə, non píye n yē, ani kusáne pi séiri. ¹⁰ Upikeikó pē api yisi api icée tóoi api písoi nnéí kapi n yé sélei, písáne ne pikópe, písáne api pεe kenyáyo yipu. ¹¹ Kei ke uyóopi uu pεe lompə re uké písáne pē yáási, uu usoi unyine yenu yee úu inyánlū n tanaalē. ¹² Uu u pise re: Unésáne, íye kaa wa áa ne nté lonti áa kə inyánlū tanaalē? Ai utisi muuni uú n séélē. ¹³ Uyóopi uu pεe pikeikó maa re: Ani ána ne anípe u paasi ani ketahai kuηmaha-i u sápo. Kei kuu yé n téní un iní takai. ¹⁴ Yeesu uu pεe re: Li we re písoi kulúí kapi sée, amá pē kapi pikecəpe n wée ápi pεe kulúí we.

Lampoo kapi ye Rəm uyəopi ptima n héele (Mariki 12:13-17; Luki 20:20-26)

¹⁵ Kei ke Pifarisi api pεe símaanε re íye kapi yé ne Yeesu ripine wa piké ne unnəosimé cire u n tí. ¹⁶ Api pipiretiki pinyine ne Erooti pipiretiki pinyine lese api tum te piké ha Yeesu maa re: Upiima, tə nyule re aseí ηmane kaa ye símisi. Pə ye kə Uléecaa ncee písoi céesile ne aseí. Mpá usoi uké íye nsá rínaηe m má, áa ye uinipεe n wuru pən ne símisi. ¹⁷ Tə la re a kepómúnjé ró símisi təké yé te ncée ye we re təké ye Rəm uyəopi lampoo héele née ári kape ye héele? ¹⁸ Amá Yeesu pó ne pimεsəhə kópe kapi n wai pinyuwe máalenle. Uu pεe pi maa re: Nó kecáa kecáa mewai pikó mpí, yo nnya kani né peikεe? ¹⁹ Ani ne siwóó sē kani ye ne lampoo n héele kam nké! Api mewóopipi mese ne u hapə. ²⁰ Uu pεe pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri tee nní mekecáa we? ²¹ Api u pεse re: Sesaa lo. Kei ke Yeesu uu kə pi maa re: In

lẽ, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléecaa likó Uléecaa pa. ²² Kuu lẽ tinóo tẽ pi m pɛse, ai nnóo pi yipu api pɛe u yá api tómpɔ.

Pisatusee ne nkɔ kɛmɛɛ meyiɛ nɛmɛ
(Mariki 12:18-27; Luki 20:27-40)

²³ Keyáa kɛ cirɛ ke Pisatusee api Yeesu kɛmɛɛ ha. Pisatusee pɛe tee re pikpɔkpɔ ápi ye nkɔ-i yisi. Api sí api ha Yeesu lɛɛpɔ, api u pise re: Sáa, Moisi ye maa re: ²⁴ Unósikó úye un n kpu unsá kewá m má, li pise re uuwá yee yé unósi uyɛ kukúmannɔsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁵ Too! Amá pinmánɛ pinyine pɛe pɛe kerócɔpɛ nté we. Pi pimáreɔo piseɛi le. Umáa uu unósi kpísi, uu kpi úu kewá yɛ. Uwá uu pɛe umáa ukúmannɔsi kpísi. ²⁶ Uyɛ uu kɔ limɛɔo kpi, uu ukúmannɔsi uyɛ ne utáánū yá. Ai lẽ n wai hái ne usééi-sééi kɛmɛɛ-pɔ. ²⁷ Pɛ memáa, unósi uyɛ pɔo kɔ kpi. ²⁸ Tɔ la táké nkɛpɛni pɔ pise re ke pimáreɔo piseɛi pɛ api nní pinnéi unósi uyɛ n kpísi, pi uye unósi ye ha lo, keyáa kɛ ke pikpɔkpɔ api ha nkɔ kɛmɛɛ n yisine? ²⁹ Kei ke Yeesu uu pɛe pi pɛse re: Lẽ nnya kani nómenécirɛ kiraasente. Ani Nléecaasimé aseí kómɛi, áni kɔ Uléecaa nnaɛ nyu. ³⁰ Kumúnjé kɛ-i ke pikpɔkpɔ api ha n yisine, pitisi ápi pinósi kpíkɛsine, pinósi páa kɔ pila sɔnkeene. Amá pimɛfine yé ha n we yare piléecaatumɛ keyómɛcaa-pɔ. ³¹ Ani lẽ ke Uléecaa uu pikpɔkpɔ meyiɛ kecáa nó ní ma api Unsímé Ritelé kɛmɛɛ wólú kɛɛ, née yo? U maa re: ³² Née Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa. Uléecaa úu pikpɔkpɔ Uleecaa amá u pinyánnyá Uleecaa le. ³³ Ke písoi pɛ nnéi pɛe n cápínɛlɛ pin kutu u cɔlɛ api lẽ n kɔ, uicélaa iyɛ ii pi loni nɛnɛ.

Isé iyee Uléecaa isé keɔpɛ icɔ n fe
(Mariki 12:28-34; Luki 10:25-28)

³⁴ Ke Pifarisi api n kɔ tɛ Yeesu ye Pisatusee feriyɛ uu séése, api cápínɛ. ³⁵ Pikɛɔpɛ isé ucélaa unyine uu pɛe ripinɛ Yeesu wai uu u pise re: ³⁶ Ucélaa, Uléecaa iséé nnéi kɛmɛɛ íye yee imáa?

³⁷ Yeesu uu re: A Upíima, Upóléecaa n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne kepómúnjé nnéi. ³⁸ Iyee isé foí, iyee kɔ innéi keɔpɛ imáa. ³⁹ Ilírū yee ifoí iyɛ mɛɔo n sá ye nnyí: A upóɔo n la yare kaa ripócúruu ní la. ⁴⁰ Isé nnyí keté yee isé ne antepuyɛ icélaa riyíki.

Uyɛ ke Uléecaa uu n wée ne Tafiti kecáa nɛmɛ
(Mariki 12:35-37; Luki 20:41-44)

⁴¹ Ke Pifarisi api lẽ n cápínɛ, Yeesu uu pɛe pi pise re: ⁴² Iye kani uyɛ ke Uléecaa uu n wée kecáa músu? Uye kepipi ye ke? Api u pɛse re Tafiti Kepipi ye ke. ⁴³ Yeesu uu pɛe pi maa re: In lẽ, íye kai wa ke Nfáasɔne nn Tafiti metéi he uú ne u séi re Upíima? Tafiti ye pɛé maa re:

⁴⁴ Upíima ye Unépiima maa re:
A kunélukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔ́tonɛ-i tone
háí ne kumúnjé kɛ-i kam yé
pipóláarɔ kepónyále-i n cɔ.

⁴⁵ In tɛ Tafiti ye mɛsei u sée re Upíima, íye ke uyɛ cirɛ uu yé kɔ pɛe Tafiti Kepipi?

⁴⁶ Pifarisi pɛ ápi fe piké nka Yeesu pɛse. Kaí ne kei n kpísi, úka úu ye pɛe kaha uké nnyine u pise.

23

Yeesu ye re písoi piké pimɛcirɛ ne isé picélaa ne Pifarisi tí
(Mariki 12:38-39; Luki 11:43,46; 20:45-47)

¹ Lẽ memáa, Yeesu uu pɛe písoi pɛe n cápínɛlɛ ne upipiretiki-mɛ pansɛpɔ uu pi maa re:
² Isé picélaa ne Pifarisi kaí pɛé we re piké isé ke Moisi uu nó ní pa aseí nó símisi. ³ Li ne sá re nóké piicélaa rimúlú ani kɔ i tiki. Amá áni kape ye pimɛwai ne yíraane. Li we re pɛ ne ye picɔ céesi re piké piicélaa ritiki, amá piricuruu ápi ye pɛe i ritiki. ⁴ Pi ye limúle-mule paasile api picɔ yase, piricuruu ápi ye pɛe líka rica. ⁵ Pi nɔpá yo wai re písoi piké ye pi yɛ

nnya. Lẽ nnya kapi ye Nléécaasimé silɔɔpi kapi ritii kecáá rimámelú mepéré rikpáse api kɔ pisitukanka atime nwépi mepéré kpáse ai picɔ sikó feriyé. ⁶ Sitóné foí kapi ye keluke kémee ne Pisuifi ayomeyáhaalee-i n la. ⁷ Pi la re písoi piké ipakare ne pi n yáhaanké sicápine kémee, piké ye kɔ pi sée re picélaa. ⁸ Amá nń áni kapé ye tíye piké ye nó sée re picélaa. Nɔ nónnénéí pimáreɔ le. Usoi use kóló yee kɔ núnécélaa. ⁹ Ani kapé ye keté kecáá úka sée re núnésáa. Núnésáa cireníje kani m má yee keyómecaa-pɔ we. ¹⁰ Ani kapé ye tíye piké ye nó sée re úyukó. Núnéyukó ye use le. Uyee nní uyé ke Ulééca uu n wée. ¹¹ Nókénécɔpe uwéese uké pansé núnékeikó. ¹² Uye un umecire rintaáse, li ye u ricepisele. Uye un umecire rincépiše, li ye u ritaásele.

Yeesu ye isé picélaa ne Pifarisi kecáá kecáá mewai kesi

(Mariki 12:40; Luki 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le! Nɔ ye písoi ncée tápisile re ápi kapé Ulééca iyɔɔpi kémee lɔ. Nórínécúruu áni ye lomɔ, áni kɔ pɛe pɛpɛe ní la yáne piké lomɔ.

¹⁴ [Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le! Nɔ pikúmannɔsi anípe-i lě kapi m má yóɔi, ani ye kɔ pɛe keyóme yáási ai nánai písoi piké ne nó n yé nnya. Lẽ nnya ke Ulééca uu íwe iyee íi icɔ m má nó waine.] ¹⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le! Keté nké nnéi ne mínimaa kani kálě te nóké use unyine yé nóké u pansese núnépirɛtiki. Nɔn liute piyéne m masí, ani tíyese uu pansé usoi nkó kaí ne n sá re piké íwe teneciré kelɔ kémee íwe lukéise iké nínékó n fe meté. ¹⁶ Iwe kani topori, nó pinyíye mpí, nɔ nní písoicɔ n séni! Nɔ ye maa re: Uye un Ulééca keyɔ n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un wura yee Ulééca keyɔ-i ní we n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, ncée rín we re uké lipiwai riyá. ¹⁷ Nɔ piníri ne pinyíye mpí! Wura ne Ulééca keyɔ kee wura uyé m pansese Ulééca likó, yo yee liketé kecɔpe ríyu má ne licɔ? ¹⁸ Nɔ ye kɔ maa re: Uye un Ulééca keyɔ kémee kenyóonsehúupi n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un inyónsese yee kehúupi kecáá ní lálě n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, úu ncée má uké lipiwai riyá. ¹⁹ Nɔ pinyíye mpí! Isee kapí ne n nyóonse api kehúupi kecáá lía ne kehúupi kee i m pansese Ulééca likó, yo yee liketé kecɔpe ríyu má ne licɔ? ²⁰ Lẽ nnya, úye un kenyóonsehúupi n sée uú ne wéeri, kelɔ kě ne lě nnéi lee kei ní we kuu sée uú ne wéeri. ²¹ Uye un Ulééca keyɔ n sée uú ne wéeri, Ulééca keyɔ ne Ulééca yee kekemee ní we kuu sée uú ne wéeri. ²² Uye un keyómecaa n sée uú ne wéeri, Ulééca riyɔɔpitū ne Ulééca yee rikécáá ní tū kuu sée uú ne wéeri.

²³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ ye mǎpá yo hɔnele, aní ne manti ne ayéhepei ncɔpuri péne ani hóne awélé kefi, ani Ulééca kuwélé kuse pa. Amá áni ye pɛe isé nnéi kecɔpe ipíima yare nní aseí piwélaa ne usoicɔ piwetu ne aseí pitiki nkó ne pikéi wa. Lẽ kaí pɛe pise re nóké n tikilě nɔn pɛe kɔ ne litóɔ licɔ nní wai. ²⁴ Nɔ pinyíye mpí, nɔ nní písoicɔ n séni. Nɔ ye kúcerii ne rísɔ lesele, ani pɛe ísu ne péne ani muuni.

²⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ we yare mpí pɛe ye kehee ne kecáripí kepire ñmane n heere api kemée yá meɔ. Lẽ kapi ye sikemee n lí ne kapi ye ní ntí ye pɛe liyaa-yaa le kapi n káipinké. ²⁶ Nɔ Pifarisi, pinyíye mpí! Ani ye kehee ne kecáripí kémee mefoí heere, kepire yé pɛe limɛɔ sɔnesi.

²⁷ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ we yare rikpíí mmele kapi míni tomé n túkei ari pɛé n wariye pói-pói rísɔne meɔ, némpákane asoikɔhɔ ne líkperinkpɛkó le rikemee yipaalě. ²⁸ Limɛɔ kaní we. Nɔ písoi keyu-i nyíselě te nɔ isé tíkilɛnle, némpákane kecáá kecáá mewai ne mewai kópe mee nósínéfa-i yipaalě. ²⁹ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nɔ kecáá kecáá mewai pikó le. Nɔ ye antepuye akpíí mɔnle ani pɛpɛe aseí n tikilě akó sɔnukuse ³⁰ ani pɛe re: Tɔn pɛe pirókpure

isoi kumúnjé kpe-i n we, ári yé pɛɛ ɲmurei tóké pi rikpá tóké ne antepuyɛ kɔ̃. ³¹ Nɔ pɛɛ lɛ nyísɛɛ ani nórínécúruu yámne re nɔ pɛpɛɛ antepuyɛ n kɔ̃ sipirɛ̃ lɛ. ³² Lɛ nnya, ani mɛsɛ nópínékpure mɛwai kópe ne kényu mahā ne kɛ́tɔ-pɔ! ³³ Nó iwáa kpákárá nnyí! Iye kani yé wa áni yé ne nna tenɛciré kɛ́mɛɛ n lomɔ. ³⁴ Ani kɔ̃ te né antepuyɛ ne písoi pɛɛ mɛwɛ́ɛ́sɛsɔhɔ m má ne isé picélaa kɛ́cɪre nó páme. Nó picɔ̃ kɔ̃, ani picɔ̃ kunapéékɔ́ kɛ́cáá kari, ani kɔ̃ nɔ́anáyómeyáhaalee-i picɔ̃ iséí súúkɛɛ, ani kɔ̃ picɔ̃ ńpá kuyu kúye-i n tikilɛ nɔn wéékusɛlɛ. ³⁵ Lɛ nnya ke pɛ́ nnéí kani n kɔ̃ ápi kɔ̃ líka wa nkɔ̃ nɲ ne nó tenɛne, kai n kpíime usɔne Apɛɛli kɛ́mɛɛ áí ne sɪ́ Perekiya uɲmánɛ Sakarii kani Uléécaá keyɔ́ kɛ́mɛɛ kelɔ́ sɔne ne kenýóɔnsehúúpi kɛ́páápáá n kpu kɛ́mɛɛ-pɔ. ³⁶ Ké aseí nó símisi re nfáani písoi mpí pɛɛ mɛwai kópe mɛ́ akpanii yenne.

*Yeesu ripɔɔ ye caai Yerusalem nnya
(Luki 13:34-35)*

³⁷ Lɛ mɛmáá, Yeesu uu pɛɛ Yerusalem pikó maa re: Nɔ́ Yerusalem pikó, nɔ ye antepuyɛ kónle ani kɔ̃ pɛ́ ke Uléécaá uu nókenémɛɛ n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesɛ́ kamí pɛ́ la ké nó cápine yare ke kucáyaha aku ye kuamérɲ metene kusipipi n tā líka áí ye si wa mɛcɔ́ ani yúlu? ³⁸ Lɛ nnya, Uléécaá keyɔ́ yé mɛɲmanɛ n we úka úu yé n we. ³⁹ Ani kɔ̃ te áni neni piyénɛ né kpáne liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha ḿ maa re: Uléécaá uké uyɛɛ Upíima rinyiri ne n wemɛ rikpá!

24

*Yeesu re Uléécaá keyɔ́ yé fori
(Mariki 13:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Yeesu uu pɛɛ Uléécaá keyɔ́-i léeri un tósu. Kei ke upipiretiki api pɛ́ɛ ne u rikɔ́ re piké kememɔme u nyíse. ² Amá Yeesu pɔ́ɔ pɛɛ pi pɛsɛ re: Lɛ nnéí kani nní n nyáni, aseí kɛ́cáá, li sɔnti liké wa ripare ríka ári yé ricɔ́ kɛ́cáá n tɔsilɛ. Linnéí mmú ye sɔntile liké fori téké-téké.

*Lɛlɛ n nyíse re ketɛ́ ye ketɛne tu
(Mariki 13:3-13; Luki 21:7-19)*

³ Yeesu uu pɛɛ sɪ́ uú ha Olifiyee rikúú kɛ́cáá tone. Upipiretiki api kei u kálaapɔ́ api u pise re: A ró símisi píyei kai lɛ waine, ne yo kari yé kɔ̃ ne ceri re mɛpópɛɛmɛ mɛɛ lɛ tu re ketɛ́ ketɔ́ ye kɛ́. ⁴ Yeesu uu pi pɛsɛ re: Ani nómenécíre tɪ́ nɔ́ne, áni kapɛ́ t́ye unyine uké kuyúí nó tā. ⁵ Písoi kulúí yé sónaame use use, api ye rinényíri ne písoi mɛyā kiraasente api ye pi maa re: Néɛ uyɛ́ ke Uléécaá uu n wéɛ. Lɛ kɛ́mɛɛ kapi yé písoi kulúí kuyúí tā. ⁶ Nó kɔ̃ te atɔpi ye nókenékúrí néɛ ketaa-pɔ wai, amá áni kapɛ́ nfasimé tónɛ. Lɛ kai m pise re liké wa kai lɛ wai. Amá kɛ́tɔ́ áke kahane n tu. ⁷ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nɔ́ ne tɔpu, keyóɔpitɛ́ ake keyóɔpitɛ́ kɛ́cɔ́ ne tɔpu, nkú nn silɔ́ sinyine leeri, ketɛ́ ake silɔ́ sinyine yeɲesi. ⁸ Lɛ nnéí ye we yare ke mɛmárenlɔ́ amɛ ye unósi pikéhɛ́ n kóraane. ⁹ Pɛ́ɛ uyɛ-i ke písoi api yé nó kpísi api nópínéláarɔ́ anipe-i wai, api íwe nó wai api nó kóni. Isoipuri nnéí ii kɔ̃ né nnya nínépurí yulu. ¹⁰ Kei kai yé pɛɛ písoi mɛyā ne kelólé-mɛ́ ha, api pɛ́ɛ n yámnɛntɛne, api pɛɛ ipuri n yúinne. ¹¹ Antepuyɛ nɔ́mɛ kulúí yé léemɛ api písoi mɛyā kiraasente. ¹² Mɛwai kópe yé kényu mahā, písoi mɛyā nla nn pɛɛ hásu. ¹³ Amá úye un tinkáhá-káhá ne kɛ́tɔ-pɔ Uléécaá yé uriyu lɔ́. ¹⁴ Uléécaá iyɔ́pi Nsímé Kɛ́cɪre mɛɛ ketɛ́ nnéí kɛ́cáá kóónúne isoipuri nnéí iké kɔ̃. Lɛ mɛmáá, ńpá yo ketɔ́ ake pɛɛ tulu.

*Iwe ptima mɛkame
(Mariki 13:14-23; Luki 21:20-24)*

¹⁵ Yeesu uu kɔ̃ pimáa pi kpá re: Antepu Taniyɛɛli ye pɛ́ɛ maa re kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mɛɛ ye n cókɔ́i yenu nn kelɔ́ sɔne riyíkí-i t́. Uye un nsímé mmɛ́ n kɛ́ɛ, uké musí uké liasei kɔ̃. ¹⁶ Lin lɛ́ n wa, pɛpɛɛ Yutee ketɛ́ kɛ́mɛɛ ń we piké wuri api ayópe taá. ¹⁷ Uyɛɛ yé ha kulee ipiraa kɛ́cáá ń we, uké wuri úu kapɛ́ re uké nkɔ́páni kukɛmɛɛ lomɔ́ uké

linyine kpisi uké ne ripéne. ¹⁸ Uyee kecare-i ní we, úu kape nkpáni re uké wurime uké kényo-i uketukanika kpisi. ¹⁹ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ²⁰ Ani ne Uléécaá té te úu kape tíye itóó iyē iké nnyiyee kumúnjé née kewénteyaa ketúnjé ró leeme. ²¹ Iwe píima iyē ke sisoipipi asi kumúnjé kpe-i n lené ico íi píkai léémelē hái ketē kekoraane-me ne neni-me, iico íi kó píkai léeri. ²² Uléécaá unsá pee síweyaa sē n hasi, úka úu yé pee nfáa yē. Amá pē kuu n wée nnya, u yé siyáa sē hasi. ²³ Lē nnya, úye un nó m maa re: Ani ripaí, nté ke Kirisi uú we née uyee nkó nté-pó áni kape ηmurei. ²⁴ Píkirisi nōome ne antepuyee nōome ye leerine piké mémare píima lese piké nyíse, piké kó mewaisaηa wapisi hái lin pee kufee n we, pin yé fe ricuruu api pē ke Uléécaá uu n wée kiraase. ²⁵ Ani léise re ne písímé nó li masile.

²⁶ Lē nnya, pin nó m maa re: Ani ripaí, uyee nkó kucesi kóima-i, áni kape ha. Née pin nó m maa re: Ani ripaí, uyee nkó kulee-i pékaalē, áni kape ηmurei. ²⁷ Yare ke kekónetéhe ake ye nní keléécaá-pó n léeme ake meyéne mese yeéri ketunjeleeme-pó aké ne sí ketunjelolé-pó, limeco ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁸ Li we yare kapi ye ní maa re: Kei ke isare kópe ii ní we, ke áyemeekú aa ye cápine.

Usoi Kepipi mekame

(Mariki 13:24-27; Luki 21:25-28)

²⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Síweyaa sē metómpó ke itunje íi sōmaane, iwáre ii metéi paa, awárepi aa keyómecaa-pó poroiri, linaηe-naηe lee keyómecaa-pó ní we ai meyá yehesi. ³⁰ Linyine ai pee keyómecaa-pó nyíse re Usoi Kepipi ye nyahaimēle. Kei ke ketē nnéi kecáá isoipuri ii yé pee itu lō. Api pee Usoi Kepipi yenu, ken ahope kecáá weme ne kennanηe ne kemeyōopi. ³¹ Api pee rináatónη maa ténse, uu pee upitume ketē awélé nnéi kémee túmēi. Api pē kuu n wéekēe ketē nké ne keketo-pó cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Mariki 13:28-31; Luki 21:29-33)

³² Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani kúfikiyee kenyárú icélaa kutu ricó. Ku ye kun ilése ηmú n wairi, mepéi men n leeri, nō ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimēle. ³³ Limeco kaí we. Nōn píyei lē nnéi mmē n yē lin n wai, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimēle, un tinōnō ne kolē. ³⁴ Asei kam símisi: PISOI KUNAI NKÚ ÁKU TÓSUNE KELENE, NNÍ NNÉI LIKÉ NE NÍ KAM. ³⁵ Ketē ne keyóme yé tósí, amá anénōó áa metónjé má.

Uléécaá ηmane yee nípá yo keto nyu

(Mariki 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36)

³⁶ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa kē née liitunje iyē nyu, nípá piléécaatumē pee keyómecaa ní we née Uléécaá Kepipi ricuruu. Amá Usáa mecire yee nyu. ³⁷ Kumúnjé kpe-i ke Usoi Kepipi aké ha m peeri, li ha waine yare kai Nowee nfaa kémee n wa mecó. ³⁸ Nní kaí pee Nowee nfaa kémee wa: Keyáa kē ke míni amé pee ketē nnéi rinfe keké kelenē n tu, pISOI ye péé wele pin le pin níru, pin sóonne, pin pisipipi pila ne pinósi pasii hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémee n lompó. ³⁹ Api nkpáni níka musí, míni amé ha ne weri ame pinnéi muuni. Limeco kaí ha waine péé uye-i ke Usoi Kepipi aké ha m peeri. ⁴⁰ Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, ai use kpíípó ai ucó yá. ⁴¹ Pinósi pité yé n we pin nam, ai use kpíípó ai ucó yá. ⁴² Lē nnya, áni kape lōpile, li we re áni nyu keyáa kē ke Nōunépiíma uu m peerine. ⁴³ Ani nōone kō te úyōsaa un ye péé n nyu itunje iye-i ke uyaa uu kesine n sōnepó, u yéé pee n nyánile úu yé tíye uyaa uké kényo-i lompó. ⁴⁴ Lē nnya, nōóké nōmenécíre mesére n cápinelē nōn ne mé. Kumúnjé kpe-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake peeri.

Ukeikó sōne ne ukeikó kópe

(Luki 12:41-48)

⁴⁵ Yeesu uu pee upipiretiki pise re: Wóo ukeikó yee aseí n tíkile un kó mesōhō má? Uyee ukeikó uyē ke úyōsaa uu ye ne kényo rin-yá re uké ke m páilē, uu ye upikeico iluke nōone wai

yare kai m pise. ⁴⁶ In te úyɔsaa ye ukéikó uyē læeme un mesei upikéi kecáá we, u únarekome le! ⁴⁷ Ké aseí nó símisi aní kóm te úyɔsaa uyee ne ulikó nnéi uukeikó yáne re uké likecáá m paílē. ⁴⁸ Amá in te ukeikó kópe lo, u yé ukefa-i maa re: Unéyɔsaa úu mekke sánti. ⁴⁹ Uu pee upikeicɔ ipépi loni, u ne pítapome api pé n le pin níru. ⁵⁰ Keyáa kē ne itunje iyē ke ukeikó uyē úu ne m músu kéme ke uyɔsaa uú ha sánti. ⁵¹ Kei kuu yé pee ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yare kapi ye kecáá kecáá mewai pikó n wa mecɔ. Kei kuu yé n téni un iní takai.

25

Pikpére kefi pinyine kenyárū

¹ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Lē nnya, Uléécaá iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Pikpére kefi pinyine pee keyáa yisi re piké unmánē unyine yee pinósikpiké ní la merí. Api sífiráa kpíkési apí ne péne. ² Pikecɔpe pinupū pee piníri, pinupū picɔ písɔhɔ. ³ Ke piníri mpí api písifiráa n kpísine, api simekpɔ méka mecɔ iyaa wa piké ne ripéne, ⁴ amá písɔhɔ pɔɔ písifiráa me súúkee api kɔ mecɔ sinúmpí-i wai apí ne péne. ⁵ Ke unmánē uyē uú ne pikáme n nánaise, nnɔ nn pí yáái api lɔpilentē. ⁶ Ke kesine ake m pi, kecááíla aké lelu re: Unmánē uyee nní weme! Aní leepɔ aní u tépei! ⁷ Pikpére pē nnéi apí yisi apí písifiráa pinyónsente loni. ⁸ Piníri mpí api pee písɔhɔ pē maa re: Aní nómenékpɔ mē tó he, sírɔfiráa ye lale síké kpí. ⁹ Písɔhɔ pē pɔɔ re: Eehei! Me ne tó risále, áme tise tóké nó he. Li kutɔsi we nóké piyái kéme ha aní kei nómenékó lɔlu. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i kapi pilale n tósu, unmánē uyē un tuiri, u ne pinupū pepe pimecire n cápínelē pin ne u mé api kesé kulee kpe-i kapi pinósikpiké anyá n wai loni, ihánaa ii hánaapɔ. ¹¹ Likepire, pikpére niri mpí pɔɔ tuiri apí cáái re: Upíima, a ró hánne! Upíima, a ró hánne! ¹² Kei ke unmánē uyē uu pí maa re: Ne la ké aseí nó símisi re ám nó nyu! ¹³ Yeesu uu pee kpá re: Lē nnya, nnɔ ín we. Li we re aní nyu keyáa kéye née itunje íye-i kam sánti.

Pikeikó pitaani pinyine kenyárū (Luki 19:11-27)

¹⁴ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Uléécaá iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Utisi unyine yee pee ncée pihápe la, uu upikeikó sélei uu umemá pianipe-i wai. ¹⁵ Uu use wura mewóɔpípi sipehepi sinupū pa, uu ucɔ wura mewóɔpípi sipehepi sité pa, uu utáánū wura mewóɔpípi kepehepi kesé pa. U mǎpá úye nnahe ne musile uú ne lē kai m pise u pa, uu pee yá uu tómpɔ. ¹⁶ Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sinupū ní yɔsí uu mese ne mese siwóó sē kpísi uú ne kpéense, uu wura mewóɔpípi sipehepi sinupū sícɔ kuláa yenu. ¹⁷ Uyee wura mewóɔpípi sipehepi sité ní yɔsí pɔɔ kɔ límecɔ wai, uu wura mewóɔpípi sipehepi sité sícɔ kuláa yenu. ¹⁸ Amá uyee wura mewóɔpípi kepehepi kesé ní yɔsí pɔɔ ha kuhóre túni uu ukeisaa siwóó sē pésu.

¹⁹ Kai siyáa sité n wa, piukeisaa uu kúiri uu re piké ulikó kéē uké yé. ²⁰ Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sinupū ní yɔsí uu ukeisaa keyúrí nyɔsɔpɔ ne wura mewóɔpípi sipehepi sinupū féé sícɔ, uu re: Wura mewóɔpípi sipehepi sinupū kaá pee né pa. Aa yēe, Upíima? Wura mewóɔpípi sipehepi sinupū sícɔ ye nsí kam kuláa n yé. ²¹ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pɔ ukeikó sɔne ne aseí ute le. Likáripikɔ-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya, né limáa-maa pɔ rimúise. A lomme tóké anyá li. ²² Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sité ní yɔsí pɔɔ kɔ nyɔsɔpɔ uu re: Wura mewóɔpípi sipehepi sité kaá pee né pa, Upíima! Aa yēe? Wura mewóɔpípi sipehepi sité sícɔ ye nsí kam kuláa n yé. ²³ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pɔ ukeikó sɔne ne aseí ute le. Likáripikɔ-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya né limáa-maa pɔ rimúise. A lomme tóké anyá li. ²⁴ Ai nkpéni yá uyee wura mewóɔpípi kepehepi kesé ní yɔsí. Uyē pɔɔ kɔ nyɔsɔpɔ uu re: Ne nyule Upíima re mepókó áme kusa pɔólú. Kεcαre ke-i káa n lukesi kaa ye kpasi. Kei káa n fɔ kaa ye kpéē. ²⁵ Lē nnya ke iwame ii né wa am ketē kéme sipówóó kúlesi. Aa yēe! Sipówóó see nsí, a yɔsí! ²⁶ Kei ke

ukeisaa uu rinóo u pɛsɛ rɛ: Pɔ ukeikó kópe nɛ ukánsɔi lɛ! Kaa lɛ n nyu rɛ kecarɛ kɛ-i kám n lukɛsi kam yɛ kpasi. Néɛ kei kám n fɔ kam yɛ kpéɛ. ²⁷ Pɔ yɛɛ pɛɛ sinéwóó nɛ kewóóforɛ piyekei hale, aní pɛé ha pɛɛri am sinéwóó sɛ yósu nɛ sikulaa. ²⁸ Ukeisaa uyɛ uu pɛɛ pikeikó picɔ maa rɛ: Aní mekɛɛ wura mɛwóópipi kepehepi kɛ uanipɛ-i yɔsí aní nkó yɛɛ nní wura mɛwóópipi sipehepi kefi m má kpá. ²⁹ Li we rɛ nkó yɛɛ meýá m má kapi yɛ pípa rikpá af nɛ u fuu, amá nkó yɛɛ úu líka m má, pi yɛ lɛ kuu m músu rɛ u má ricuruu u yɔsíle. ³⁰ Amá ukeikó nkó yɛɛ úu nní líka n yóriyɛ likó lɛɛ rɛ aní u tí aní ketahai-mɛ kunjmaha-i u sápo. Kei kuu yé n tɛni un iní takai.

Usoi Kepipi yɛ sóntile kekɛ nɛ písoi túhaane

³¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Keyáa kɛ ke Usoi Kepipi aké ha kemmulɛ kɛmɛɛ n sónti nɛ pilécaatumɛ nnéi, keriyukóótú kekáa kaké ha tonɛnɛ. ³² Ketɛ nké kekáa isoipuri nnéi yé ha kekeyu-i n cápínɛlɛnɛ, akɛ pɛɛ písoi nɛ pipicɔ kóólɛnɛ yare kɛ useesé uu yɛ isán nɛ ipoi n kóólɛnɛ. ³³ Uu pɛɛ isán ukulukɛ-lukɛ-mɛ wai uu ipoi ukumii-mɛ wai. ³⁴ Kei kɛ uyóopi uu yé pɛɛ pɛpɛɛ ukulukɛ-lukɛ-mɛ ní we maa rɛ: Nó mpí kɛ Unésáa Uléécaá uu nní rinkpá, aní kam aní iyóopi kuu hái ketɛ kekoraanɛ-mɛ n yekeilɛ un nɛ nó mé yɔsí. ³⁵ Li we rɛ nkú yɛ né wale, aní né hɛ am le, nnírɛ nn né wai, aní né hɛ am níru. Nɛ pɛɛ usáne lɛ, aní nósínɛyɔ-i kusáne né yósu, ³⁶ nɛ pɛɛ mɛɛmanɛ wele, aní ilū né tani, nɛ pɛɛ póólúle, aní kenécáa paí. Nɛ pɛɛ kukpaniilee-i wele, aní hapɔ aní né lóólú. ³⁷ Kei kɛ pɛpɛɛ nní aseí n tíkílɛ apí yé pɛɛ rinóo yɔsí rɛ: Upíima, keyáa kɛyɛ kari pó yé nkú nn pó we, ari pó hɛ aa le, néɛ nnírɛ nn pó we, ari pó hɛ aa níru? ³⁸ Keyáa kɛyɛ kaa usáne, ari siróyɔ-i kusáne pó yósu? Keyáa kɛyɛ kari pó yé pɔn mɛɛmanɛ we, ari ilū pó tani? ³⁹ Keyáa kɛyɛ kari pó yé pɔn póólú néɛ pɔn kukpaniilee-i we, ari pó lóólú? ⁴⁰ Uyóopi yé pɛɛ rinóo pi pɛsɛ rɛ: Asei kekáa, ké nó símisi rɛ lɛ kani pinémáɛɛɔ kekɔpɛ usínsá unyine n wa, né kani lɛ li wa.

⁴¹ Kei kɛ uyóopi uu yé pɛɛ pɛpɛɛ ukumii-mɛ ní we maa rɛ: Aní kenékúrí yisi aní ketaa-pɔ rinyóó. Uléécaá yɛ anóo nó wale! Aní ha nna tenɛcirɛ kɛmɛɛ lompo. Kei kɛ Uléécaá uu n nyóonɛ un nɛ Setani nɛ upitumɛ mé. ⁴² Nkú yɛ né wale, aní né hɛ ké li, nnírɛ nn né wai, aní né hɛ ké n ntí. ⁴³ Nɛ pɛɛ usáne lɛ, aní nósínɛyɔ-i kusáne né yɔsí. Nɛ pɛɛ mɛɛmanɛ wele, aní ilū né tā. Nɛ pɛɛ póólúle néɛ nɛ pɛɛ kukpaniilee-i wele, aní hapɔ nɔké né rilóólú. ⁴⁴ Kei kɛ pɛ póo kɔ rinóo yɔsí rɛ: Upíima, keyáa kɛyɛ kari pó yé nkú nn pó we néɛ nnírɛ nn pó we néɛ pɔn usáne néɛ pɔn mɛɛmanɛ we néɛ pɔn póólú néɛ pɔn kukpaniilee-i we, ari pɛé nɛ kutu pó ríco? ⁴⁵ Kei kɛ uyɛ uu yé kɔ pi pɛsɛ rɛ: Asei kekáa, ké nó símisi rɛ lɛ kani písínsá pɛ kekɔpɛ unyine n wa, né kani lɛ li wa. ⁴⁶ Apí pɛé nɛ íwe tenɛcirɛ kɛmɛɛ pi tómpɔ, amá pɛpɛɛ nní aseí n tíkílɛ póo pɛɛ nfáa tenɛcirɛ kɛmɛɛ lompo.

26

Pisuifi piwéɛɛ yɛ kómɛinɛ rɛ pikɛ Yeesu tí (Mariki 14:1-2; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ picélaa mí masí, uu pɛɛ upipiretiki maa rɛ: ² Nɔ yɛ tɛ li tise siyáa sité piké nɛ nkɔ melóo anyá li. Kei kapi Usoi Kepipi piláarɔ anipɛ-i wainɛ, pɛ piké kunapéékɔ kekáa kɛ karií.

³ Kei kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóonɛ n wa piwéɛɛ nɛ Pisuifi piwéɛɛ apí Uléécaá usina kapi yɛ n sée rɛ Kayifu keyɔɔpɛ cápínɛ, ⁴ apí rinóo rise wai rɛ piké meýaa Yeesu tí piké kpu. ⁵ Apí pɛɛ rɛ: Amá aí kapɛ pɛɛ anyá kɛmɛɛ. Insá lɛ, písoi pɛɛ n cápínɛlɛ yé yisi apí nyɛɛ.

Unósi unyine yɛ Yeesu riyu kekáa tulaali kɔonu (Mariki 14:3-9; Yohani 12:1-8)

⁶ Yeesu uu Petanii ketɛ-mɛ sí uú ha uyó Simɔo keyɔ-i topilɛ. ⁷ Kapi n tú pin ilukɛ le, unósi unyine uu kenúmpí sɔnɛ kɛnyine kɛmɛɛ tulaali néíkɔó píima unyine múípo uu nɛ sónɛpɔ

uú ne Yeesu kɔ. Uu Yeesu riyu kecáá tulaali uyē kɔni. ⁸ Ke upipiretiki api lē n yē, ái ne pi risá, api pɛe unósi uyē maa re: Yo picainkee ye nkpéni mpí? ⁹ Pi yé pɛe fe api tulaali nkó yái nnéi píima api lisiwóó sē píwekóó hóóne.

¹⁰ Yeesu uu céru re lē kapi símisi, uu pɛe pi maa re: Yo nnya kani lē unósi uyē cónlē? Mɛwai sɔne kuu né wa. ¹¹ Likumúnjé re mpa píyei ke nó ne píwekóó aní we, ái mpa píyei ke tó ne nnó arí we. ¹² Inépiñe kuu mɛncire tulaali fɔ piké kelenɛ nhóre né tā. ¹³ Asei kecáá, ké nó símisi re mpa yei kapi ketē nnéi kecáá Nsímé Kɛcire yóólē, pi yéé unósi nkó mɛwai mmé símisi apí ne u n léiselē.

Yutasi ye lalé uké Yeesu tí
(Mariki 14:10-11; Luki 22:3-6)

¹⁴ Kei ke Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyɔti uu pɛe yisi uu pɛpɛe ye Ulécaá inyóónse n wa piwéése lɛpɔ ¹⁵ uu pi pise re: Nen Yeesu nóanénipe-i n wa, yo kani yé né pa? Pē api mɛse ne mɛse kei nní nwóóweni mɛpipi afɛetaani keeni api u múise. ¹⁶ Kaí ne kei n kpísi, Yutasi uu pɛe icée n wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkpɔ melóó anyá iluke le
(Mariki 14:12-21; Luki 22:7-14, 21-23; Yohani 13:21-30)

¹⁷ Anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li keyaa foí ke Yeesu pipiretiki api ukékúrí hápɔ, api u pise re: Yei kaá la táké anyá nyē iluke pɔ wa? ¹⁸ Uu pi pɛse re: Ani kuyu-i kóó keyɔ-i hapɔ ani u maa re: Ucélaa ye re unkpɔ ituñe ye tule. Kɛpóyo-i ke u ne upipiretiki api sɔnti piké nkpɔ melóó anyá li! ¹⁹ Upipiretiki api mesei lē kuu pi m ma wai, api nkpɔ melóó anyá iluke wai. ²⁰ Kai nnyóó ní wa, u ne upipiretiki kefi ne pité pē apí tone api iluke n le. ²¹ Keluke ke-i kuu pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécɔpe unyine yé né tí uu pinélaarɔ anipe-i wai. ²² Kuu lē m ma, upipiretiki apɔɔ aa meyíkíyiki caai api use use u m písei re: Upíima, yare né nées? Ucɔ uu kɔ re: Upíima, yare né nées? ²³ Kei kuu pɛe pi pɛse re: Tó ne uyē tóó nní ricáripí rise-i n le yee sɔnti uké pinélaarɔ anipe-i né wa. ²⁴ Usoi Kɛpipi ye ketē nké kecáá tósule yare lē kai Nlécaasimé kémee kekecáá ní wólaalē mɛcɔ. Amá uyee piláarɔ anipe-i ke n wainɛ ye íwe toporile. Li kutási we ápi kapɛ pɛe liute m mari. ²⁵ Yutasi yee piláarɔ anipe-i u n wainɛ pɔó pɛe u pise re: Yare nées pɛe lo nées, Upíima? Yeesu uu re: Yare kaa nní m ma.

Yeesu nkpɔ ne umeyise piléise inyekii
(Mariki 14:22-26; Luki 22:14-20; Kɔrenti Foí, 11:23-25)

²⁶ Ke Yeesu ne upipiretiki api lē n tú pin iluke le, uu kukpónó kpísi uu kukecáá Ulécaá pɔɔnɛse uu ku kpókɔrine uu pi pa uu re: Inépiñe ye nnyí, ani yási ani li. ²⁷ Uu lē memáá kɛpóripí kpísi uu kekecáá Ulécaá pɔɔnɛse uu pi pa uu re: Ani yási ani nónnénéi n ntí. ²⁸ Ménénye ye mmé mee n kɔonu písoi meyá nnya re Ulécaá uké piakópe pi sárei. Ménye mē kaí ne ritiki Ulécaá uú ne písoi séi re u ne pē piké kómeine. ²⁹ Ké nó símisi re kaí ne neni rimpá, ám aléepipi pita mpí pinírɛ kpáne liké ha ne tu keyáa kē ke tó ne nnó ari yé ha kɔ píta fale Unésáa iyɔɔpi kémee ní ntí. ³⁰ Kuu lē písímé pi m masí api pɛe ipakarɛ siyome n yom pin pakarentɛ, apí wai api yisi api Olifiyee rikúú taá.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(Mariki 14:27-31; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

³¹ Kei ke Yeesu uu pɛe upipiretiki maa re: Nó nónnénéi kesine nké né ηmeriye ani wúrunkɛɛ. Li Ulécaá ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, kuseelee isee nnéi ii kpíi. ³² Yeesu uu kɔ kpá re: Amá nen píyei nkpɔ kémee piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pɔ nó m mé. ³³ Piyee uu rinóó yósu uu re: Mpa písoi nnéi pin pó nnya kelólé n yē, né ám yé pí kai loó. ³⁴ Yeesu uu u pɛse re: Asei kecáá, ké pɔ símisi re pɔ kesine nké cire kesi metaani re áa né

nyu, icá ii kelené kooi. ³⁵ Kei ke Piyee uu pɛe u maa re: Mpá lin nkɔɔ ye mu, tó ne mpó táké kesé kpu, ám kunmeriyé pó we. Pipiretiki nnéi api limɛɔ male.

Yeesu ye Ketisemanee-pɔ keyóme yáasi
(*Mariki 14:32-42; Luki 22:39-46*)

³⁶ Lɛ mɛmáá, Yeesu ne upipiretiki api kelɔ kɛnyine kapi ye n sée re Ketisemanee kémee tuiɔ. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū néeké rinyósó ké ha keyóme yáasi. ³⁷ Uu Piyee ne Sepetee piɲmáne keté kpisi uú ne péne. Nfasimé píima ne mpóɔcaai nnyine nn pɛe u tini. ³⁸ Kei kuu pɛe pi maa re: Tinéɔɔ ye caailenle hái lin ne nkɔɔ mɛnyíne we. Ani nté n tū, áni kapɛ lɔpile, táké kesé n nyáni. ³⁹ Kei kuu nkáripɛ ne ketaa pi wa, uu wúla uu kényu keté kipi uu Uléécaá yáasi re: Unésáa, pó fe aa mɔ́pá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lɛ, kapɛ mɛnépóla wa, amá mɛpókó wa. ⁴⁰ Kuu piyóme yáhaa m masí, uu upipiretiki pɛ kémee pɛɛɔ, uu pi lɛɛɔ pin lɔni. Uu pɛe Piyee pise re: Lɛ nnya, áni nkɔ́páni fe tó ne nnó táké kenampi kesɛ kesé n nyánii? ⁴¹ Ani n tū nɔn nyáni nɔn keyóme yáasi áni kapɛ ne pipeikɛe kémee n loó nnya. Li kesoiɔpipi riɔɔ we re keké ye lisɔne wa, amá ke pɛe rinárei mále.

⁴² Uu kɔ mɛlírū nkáripɛ ne ketaa pi wai, uu kɔ Uléécaá yáasi re: Unésáa, in te áa yé ηmurei ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa re ne mɛnírɛ ke mále, mɛpóla meké wa. ⁴³ Uu pɛeri uu kɔ pi lɛeri pin lɔni, likumúɲɛ re piinipɛe ye mulesile. ⁴⁴ Uu kɔ metáánū piyise kpá uú ne ketaa pi wai, uú ha kɔ mɛse mɛ ne Uléécaá tɛni ⁴⁵ uu pɛe kɔ upipiretiki kémee pɛɛɔ uu pi maa re: Néntɛ nɔ nkɔ́pɛni lɔnile nɔn wéntɛlɛ? Itunɛ ye nkɔ́pɛni tulle re piké Usoi Kɛpipi tɛ piké pikóɔɔ anipɛ-i wa. ⁴⁶ Ani yisi táké u tɛpɛi. Uyee né n kpisine uké pikóɔɔ anipɛ-i wa ye nyahaimɛle.

Yeesu mɛtine
(*Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12*)

⁴⁷ Ke Yeesu uu lɛ n we un símisi, upipiretiki kefi ne pitɛ pɛ keɔɔɔpɛ use kapi ye n sée re Yutasi un tuiɔ ne risoiwuú, atéhe ne apúnipi an muleilɛ. Pɛɛɛ ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwééɛ ne Pisuiɔ piwééɛ pɛe lɛ pi tumpɔ. ⁴⁸ Yutasi uyee pɛe pianipɛ-i Yeesu n wainɛ ye pɛe risoiwuú céesile lɛ kapi yé ne Yeesu n céri piké tɛ. Uu pɛe pi maa re: Nen ha úye rimpira aní u yáasi, uyee lo. Ani u tɛ. ⁴⁹ Kuu n tuiɔ, uú ne Yeesu kémee n sairilɛ uú ha u maa re: Ne pó yáasi, Saa! Uu pɛe u pira uu u yáasi. ⁵⁰ Yeesu uu pɛe u maa re: Unésáne, a pikɛi pɛ kaa piwai n ka mekɛe wa! Kei ke pɛ api pɛe cápɛnɛɔ, api Yeesu tini api múlú. ⁵¹ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapɔ uu ritéhe kpeúu uu Uléécaá usina ukéikó kutu semí. ⁵² Yeesu uu u maa re: A ripótéhe tɛ tikukai-i pɛɛɔ. Li we re pɛ nnéi pɛe ne ritéhe n kóni, titéhe kapi ye kɔ ne pɛ kpu. ⁵³ Aa nyu re nen pɛe nté Unésáa m pise re uké né lémmɛ, u yé pɛe nté nní pilécaatumɛ né pame ai inɔɲ kefi ne ité fáauu? ⁵⁴ Nen nkɔ́pɛni lɛ n wa, li yé pɛe mmɛ kapi nní Uléécaá ritelɛ-i n wói re nní kai nní n wai kai pise re liké wa kecáá ritikii?

⁵⁵ Yeesu uu pɛe pisoɔ pɛe n cápɛnelɛ maa re: Nɔ atéhe ne apúnipi ne pitine né ka yare usoi kpááree unyine kani pitine ka. Mpá keyáa kéye ke tó ne nnó arí pɛe Uléécaá keyɔ-i we nen céési, áni né tɛ. ⁵⁶ Amá lɛ ke antepuyɛ api Nléécaasimé kémee n wói liké ne n wa nnya kai lɛ wa. Kei ke upipiretiki nnéi api pɛe u ηmeriyɛ api wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha
(*Mariki 14:53-65; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24*)

⁵⁷ Pɛɛɛ Yeesu n tɛ ye pɛe u kpisile apí ne Uléécaá usina Kayifu keyɔ sí. Kei ke isé picélaa ne Pisuiɔ piwééɛ apí pɛe cápɛnelɛ. ⁵⁸ Piyee uu ketaa-pɔ Yeesu n tikilɛ uú ne Uléécaá usina keyɔɔɔpɛ tulu, uu lompɔ uu piméré kekúrí tone un ne mé uké yé lɛ kai yé ne kété n kpu.

⁵⁹ Pɛɛɛ ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwééɛ ne pitúhaane píima nnéi api pisoɔ wéési pɛe yé Yeesu ne nsímé rinkpára piké ne u n kpu nnya. ⁶⁰ Piseérakó nɔmɛ api cápɛnɛɔ. Mpá ne lɛ, ápi nka yɛ piké ne u rikpára. Kai yé rinkpáɛ, pitisi pitɛ pinyine apí hapɔ ⁶¹ api re: Usoi nkó ye maa re u yé fe uu Uléécaá keyɔ foru uu siyáa sitaani ne pimómɛ ke pɛɛɛ. ⁶² Kei

ke Uléecaa usina uu pɛɛ yisi uu u maa rɛ: Nsímé mmú nnéi ke pisoĩ mpí api nní kɛpócáá n símisi kémɛɛ, ní-ye kaa yé pəké pɛɛ? ⁶³ Yeesu uú n séélɛ léké-léké. Uléecaa usina uu pɛɛ u maa rɛ: Nɛ la rɛ a Uléecaa yɛɛ n nyáni rinyiri sée áá nɛ wéeri, in tɛ pɔ́ kɛ Uléecaa uu wée. Née pɔ́o Uléecaa Kɛpipii? ⁶⁴ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Lɛ kaa nní ma. Limemáá, né kɔ́ nó rikpáɛ rɛ kaí nɛ nɛni n kpísi, nó Usoi Kɛpipi yɛ kɛn Uléecaa, nnaɲɛ nnéi ute kulukɛ-lukɛ-mɛ kényukótonɛ-i tú. Nó kɔ́ u yɛ un keyómɛɛɛa-pɔ́ ahoɲɛ kɛcáá tú un nɛ wɛmɛ. ⁶⁵ Kei kɛ Uléecaa usina uu pɛɛ uricuruu ilū kuu n tanaalɛ céérii aĩ nyíɛ rɛ li u tóósilɛ hái. Uu pɛɛ rɛ: Uléecaa nmaa kuu nní lámaankɛɛ. Ai nkpáni nkpéni pise rɛ toké píseérakó pinyinɛ wéési. Nórínécúruu yɛ alɛ́ kuu Uléecaa n lámaankɛɛ konlɛ. ⁶⁶ Lɛ nnya, íyɛ kani músu? Api u pɛɛ rɛ: Li nɛ sá rɛ piké u kpu. ⁶⁷ Api pɛɛ meta kényu-i pitúkɛntɛ u loni. Api akpini u tini, picɔ́ api sipɛɛ u kápáá ⁶⁸ api yɛ pɛɛ rɛ: Pɔ́ kɛ Uléecaa uu n wée, a nmaĩnu aa ró símisi nké tɛ wóo pɔ́ pí?

Piyɛɛ yɛ kɛsi rɛ úu Yeesu nyu

(Mariki 14:66-72; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kɛ Piyɛɛ uu kei lɛ tipoo-i n tú, unósi keikó unyinɛ uu léɛpɔ́ uu kei u léɛpɔ́ uu u maa rɛ: Nɛ pɔ́o lo! Pɔ́ nɛ kɔ́ pɛɛ Kalilee ukó Yeesu uyɛ tikilɛnɛ. ⁷⁰ Uu pinnéi inipɛɛ iyɛ-i késu uu rɛ: Né ám nyu ní-ye kaa símisi. ⁷¹ Uu limemáá yisi uu rinɔ́nɔ́-mɛ sí. Unósi keikó ucɔ́ pɔ́o kɔ́ kei piyéne u kpá uu pɛpɛɛ kei n cápínɛlɛ maa rɛ: Nkó pɔ́ nɛ kɔ́ pɛɛ Nasarɛti ukó Yeesu uyɛ tikilɛnɛ. ⁷² Piyɛɛ uu kɔ́ pikɛɲɛ kpá uu wéeri rɛ: Am usoi nkó nyu.

⁷³ Liké nɛ rinsáɛ, pɛpɛɛ kei ní wɛ apí nyɔ́sɔ́pɔ́ apí nɛ u kɔ́ api u maa rɛ: Asei kɛcáá, pɔ́o pisoĩ pɛ́ usɛ lɛ. Mɛpósímé kémɛɛ kai lɛ nyíɛlɛ. ⁷⁴ Kei kɛ Piyɛɛ uu kési nmaa uú nɛ ketɛ kɛɛni uu wéeri rɛ: Nɛ Uléecaa, ám usoi nkó nyu. Mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ, icá ii kooi. ⁷⁵ Piyɛɛ uu rinóo tɛ kɛ Yeesu uú pɛɛ u ní ma léise rɛ: Icó iké kɛlɛnɛ n kooi, pɔ́o kɛsi metaani rɛ áa né nyu. Kei kɛ Piyɛɛ uu léɛpɔ́ uú nɛ mpɔ́ɔcɛai tɛni.

27

Pi nɛ Yeesu Pilati kémɛɛ ha

(Mariki 15:1; Luki 23:1-2; Yohani 18:28-32)

¹ Kai kóso n weesi mmare mare, pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyóɔnɛ n wa piwééɛ nnéi nɛ Pisuiɛ piwééɛ api rinóo rise wai rɛ piké Yeesu kpu. ² Kei kapi pɛɛ u paasi apí nɛ Rɔm uyɔ́pɔ́i Pilati léɛpɔ́.

Yutasi nkpɔ́ kɛcáá nsímé

(UPM 1:18-19)

³ Yutasi yɛɛ Yeesu n kpísi uu piláarɔ́ anipɛ-i wai uu yénu rɛ pi la piké Yeesu kpu. Ai u cón, uu ukɛfa-i tɛni uu nwoóweni mɛpipi afɛɛtaani mɛ kpísi uú nɛ pɛlɛ uú ha pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyóɔnɛ n wa piwééɛ nɛ Pisuiɛ piwééɛ pɛ́ pa. ⁴ Uu pi maa rɛ: Nɛ akóɲɛ wale. Nɛ usoi yɛɛ úu líka n caai yáá am pa api kópu. Pɛ́ api u pɛɛ rɛ: Mpókó yɛ mmɛ! Ai nɛ tó yɛ! ⁵ Uu pɛɛ siwóó sɛ kpísi uu Uléecaa keyɔ́-i sá, uu sí uú ha umɛcírɛ níɲmɛ wai. ⁶ Pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyóɔnɛ n wa piwééɛ api siwóó sɛ híni api rɛ: Kai nní ménɲɛ kɛwóó nnya, ncée rín irósé kémɛɛ wɛ rɛ piké Uléecaa keyɔ́ kuwóótakai kémɛɛ kɛ waiɲɔ́. ⁷ Api kómɛinɛ api pɛɛ kɛ kpísi apí nɛ utúhumɔ́mɛ kémɛɛ ketɛ lɔ́lu rɛ piké yɛ kei písánɛ kulɛsi. ⁸ Lɛ nnya kaí nɛ kei n kpíime nɛ nɛni-mɛ, pi ketɛ kɛ sélei rɛ: ménɲɛ kɛcarɛ. ⁹ Lɛ kɛ antepu Yɛrɛmii uú pɛɛ Yeesu kɛcáá ní ma uu Uléecaa nsímé ritɛlɛ kémɛɛ wólu kai wa rɛ: Pi nwoóweni mɛpipi afɛɛtaani mɛ kpísilɛ. Mɛ́ kɛ Isirayɛɛli pikó apí musí rɛ pi yé ukɛcáá héélɛ.

¹⁰ Apí nɛ utúhumɔ́mɛ kémɛɛ ketɛ lɔ́lu. Lɛ kɛ Upíima uu rɛ ké pi símisi.

Pilati yɛ Yeesu nsímé píɛisɛ

(Mariki 15:2-5; Luki 23:3-5, Yohani 18:33-38)

¹¹ Kapi uyɔɔpi Pilati kɛmɛɛ nɛ Yeesu pitúhaane ní ha, uyɔɔpi uyɛ uu u pise re: Pɔɔ Pisuiɓi uyɔɔpii? Yeesu uu rinɔɔ u yɔsu re: Mmɛ kaa nní ma. ¹² Amá kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ nɛ Pisuiɓi piwééɛ apí nɛ nsímé u rinkpárá, úu ríka pi pɛɛ. ¹³ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ u pise re: Aa mmɛ kapi nní nɛ pɔ n kparai kómɛi, néɛ? ¹⁴ Uu kɔ lɛ n séléɛ úu ríka pɛɛ. Ai pɛɛ Pilati píri wai.

Pi túhaane aɪ tonɛ rɛ piké Yeesu kpu

(Mariki 15:6-15; Luki 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)

¹⁵ Mpá nkpɔ mɛlɔɔ anyá áye, Pilati yèè ukpaniikó uyɛ kɛ risoiwuí ari ní la uké lese akpanii kɛmɛɛ lésele. ¹⁶ Utisi unyine kapi nɔpá yei n nyu ye pɛɛ anyá kumúɔ́ kɛ-i akpanii kɛmɛɛ wele. Pi ye u sée re Yeesu Parapasi. ¹⁷ Pilati uu pɛɛ pisoɓi pɛɛ n cápinelɛ pise re: Yeesu Parapasi nɛ Yeesu kapi n sélei re Kirisi kɛcɔpɛ, úye kaní la ké akpanii kɛmɛɛ lese? ¹⁸ U pɛɛ nyule ñmaa nɔnɔnɛ re nɔpɔle nnya kapi Yeesu uanipɛ-i wa. ¹⁹ Pilati un kei lɛ ketúhaane kɛ-i we, líké nɛ rinsáɛ, uunɔsi uu pisoɓi tumpɔ re piké u maa re: Usoi nkó úu ncaai ríka wa. A unsímé kɛmɛɛ apónípe mahã. Nɛ kesine nké uyɛ nnya keláre kópe kɛnyine kɛmɛɛ íwe lile háí.

²⁰ Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ nɛ Pisuiɓi piwééɛ pin likumúɔ́ kɛ-i pisoɓi pitálaankɛɛ masí re piké Pilati símisi re uké Parapasi akpanii kɛmɛɛ lese uu Yeesu pɔ́ kopu. ²¹ Uyɔɔpi uu pipise pi kpá re: Píketé kɛcɔpɛ, úye kaní la ké lese? Api u pɛɛ re Parapasi lo. ²² Ké íye Yeesu kapi n sélei re Kirisi pɔ́ wa? Api pinnéi u pɛɛ re: A kunapéékɔ́ kɛcáá u karií! ²³ Kei kuu kɔ pipise pi rikpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Api pɛɛ sícááila nákiíse ñmaa re: A kunapéékɔ́ kɛcáá u karií! ²⁴ Kɛ Pilati uu n yé te nɔpá un nɛ n símisi, ái nkpáni líka yoriyene, iwɔɔ in meníɔe meyá cálɛ, uu míni kpisi uu pisoɓi nnéi inipɛɛ-i anípe nale uu re: Ai néɛ ncée he re piké usoi nkó yeɛ úu ncaai ríka n wa kpu. Nónnékó ye mmɛ! ²⁵ Pisoɓi pɛɛ n cápinelɛ nnéi apí u pɛɛ re: Eɛɛ! Tó nɛ sirówá také unkpɔ nɔni n te! ²⁶ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ akpanii kɛmɛɛ Parapasi pi lese, uu tíyɛɛ apí Yeesu iséi súúkeɛ, uu pi u pa re piké ha kunapéékɔ́ kɛcáá karií.

Pisóɔca ye Yeesu kɛcáá nyáni

(Mariki 15:16-20; Yohani 19:2-3)

²⁷ Uyɔɔpi pisóɔca apí Yeesu kpisi apí nɛ kei kapi ye n túhaane lomɔɔ, pisóɔca nnéi apí kei u kálaapɔ. ²⁸ Apí ilū u mahani apí kukpélenku wéé u tani. ²⁹ Apí pɛɛ sinípeleépi rikɔɔn parii apí u kipise, apí kɔ kenapí kunípe luke-luke-mɛ u múise. Apí pɛɛ ukeyu-i wúla apí sɛnnyi apí re: Tɔ pɔ́ yáasi, Pisuiɓi uyɔɔpi! ³⁰ Apí pɛɛ mɛta u n túkɛntɛ. Apí ye kɔ kenapí kɛ kpisi apí nɛ ríyu kɛcáá u pepu. ³¹ Kapi nnyei u m masí, apí kukpélenku u mahani apí uilū pitane u pɛɛ apí nɛ kunapéékɔ́ kɛcáá pikarii u tɔmpɔ.

Pi Yeesu kunapéékɔ́ kɛcáá karií

(Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

³² Kapi kuyu-i n léeri pin nɛ Yeesu pikarii tósu, apí nɛ Sirɛeni ketɛ utisi unyine sáne. Pi ye u sée re Simɔɔ. Apí nɔnɔnɛ nɛ Yeesu kunapéékɔ́ u cɔnɛ. ³³ Apí pɛé ha nɛ kelɔ kɛnyine tulu. Pi ye kei sée re Kolikɔta. Liasei re: Kúyu Kɔɔɔ kelɔ. ³⁴ Apí píta nɛ pite tule-tule pinyine cɔhɔnɛ apí u pa re uké n ntí. Uu lélé uu yúlu re úu nírunɛ. ³⁵ Apí u kpisi apí ha kunapéékɔ́ kɛcáá karií, apí panai apí nɛ pimɛcɔpɛcɔre uilū hɔɔnɛntɛ. [...] ³⁶ Apí pɛɛ kei n tū pin u mɛ. ³⁷ Apí kekpénkpélepi kɛnyine kɛcáá wólu lɛ nnya kapi u ní kpu apí kunapéékɔ́-i uriyu kɛcáá karií. Pi wɔi re: Nkó yeɛ Yeesu, Pisuiɓi uyɔɔpi. ³⁸ Apí pɛɛ kɔ limɛmáá pisoɓi kpááree pité pinyine kesé karií, ucɔ ukuluke-luke-mɛ ucɔ ukumii-mɛ apí nɛ u kɔ.

³⁹ Picéetɔɔnɛ apí u lámaankɛɛ apí ríyu m pɔuli. ⁴⁰ Apí ye u maa re: Pɔɔ ye Uléécáa keyɔ n forii aa siyáa sitaani nɛ pimóme kɛ pɛɛ, pɔn mɛsei Uléécáa Kɛpipi, a nkpéni ripóyu lɔ aa kunapéékɔ́ kɛcáá súiri! ⁴¹ Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnse n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ Pisuiɓi piwééɛ pɔɔ kɔ limɛcɔ kɛcáá u nyáni apí ye nɛ maa re: ⁴² U picɔ yoriyentele amá úu pɛɛ fe

uké uricuruu yoriye! Nénte Isirayeli Uyɔɔpi lo! Uké kɔ kunapékɔ́ kɛcáá súime tóké pɛé ne kefa u tene. ⁴³ Ulééca kuú ne ritá uu ye ne maa re: Ne Ulééca Kɛpipi le. Lɛ nnya, in te Ulééca ye ukɛcáá kpálɛ, uké nkɛni u yoriye tóké yé nké! ⁴⁴ Háí aí ne písoi kpááree pɛ keté kapi kesé n karií péné api kɔ lɛ u lámisi.

Yeesu nkɔ

(Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

⁴⁵ Itunɛ kɛcɛre kumúnjé háí ne ketúnjé metaani kumúnjé ke kuɔmaha aku keté nnéi kɛcáá cɔ. ⁴⁶ Kai ketúnjé metaani kumúnjé ní tu, Yeesu uu kɛcááila píima kenyine súúni re Elii, Elii lama sapatani? Lelɛ re: Unélééca, Unélééca, yo nnya kaa né ηmeriye? ⁴⁷ Písoi pɛe kei n cápinelɛ kɛcɔpe, pinyine api lɛ kom api re: Elii kuu nní sélei. ⁴⁸ Mese ne mese, pikɛcɔpe unyine uu wuru uú ha sinéé kpísi uu píta nyere-nyere pinyine fe uú ne kenapi kenyine kɛcáá tuhu uu u pa re uké n ntí. ⁴⁹ Picɔ api pɛe re: Ani riyá tóké yé te Elii yé kam uu u yoriye néé.

⁵⁰ Yeesu uu meýá pipupɛi kpá uu pɛe kpi. ⁵¹ Likumúnjé kɛ-i ke kusánjáá kápí ne Ulééca keyɔ kémɛɛ n kénéɛ́ aku riceérine meté háí kɛcáá ne metene-pɔ. Keté ake yénesi, aparecaɔaa aa forɛsi, ⁵² akpíi meýá aa wúkulente, Ulééca písoi kulúí pɛe n kpí api yisikɛɛ. ⁵³ Api akpíi kémɛɛ léenti. Ke Yeesu uu ní ka uu nkɔ kémɛɛ yisi, api Ulééca kuyu lomɔ, písoi meýá api pi yenu. ⁵⁴ Ke Rɔm usóɔca kpéé ne písóɔca picɔ pɛe kei ní we pin kesé Yeesu mé api n yé lɛ ke keté ake n yénesi ne licɔ licɔ lee n wapisi, iwame ii meýíkíyiki ηmaa pi loni api re: Usoi nkó ye pɛe mesei Ulééca Kɛpipi le. ⁵⁵ Pinósi ye pɛe kulúí wele, pin ketaa-pɔ nyenu pin nyáni. Pimeýá pɛe háí Kalilee-pɔ u ritikime pin u léni. ⁵⁶ Pikɛcɔpe pinyine pɛe nní Makitala kuyu ukó Maari ne Yakupu ne Yosefi uni Maari ne Sepetee pinmáne uni.

Yeesu mekulaa

(Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁵⁷ Kai nnyóó n wa, utisi mámá uyɛ kapi ye n sée re Yosefi un Arimatee kuyu ukó, uú harɔ. Uyɛ ne kɔ pɛe Yeesu upiretiki le. ⁵⁸ Uu Pilati kémɛɛ sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. Kei ke Pilati uu ηmurei uu ncée he re piké ha Yeesu u pa. ⁵⁹ Yosefi uu Yeesu kpísi uu kesánjáapi tomé kɛcɛre-i wai ⁶⁰ uú ha ne nhóre fale kuu kuparepoo-i n wa kémɛɛ u finse, uu pɛe mɛpare píima menyine pímiise uu rinɔnɔ fi, uu pɛe yá uu tɔmpɔ. ⁶¹ Likumúnjé kɛ-i, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari ucɔ uyɛ pɔɔn kei rikpíi keyúrí tú.

Tikpíi piméré

⁶² Ke keyáa kɛe ye ne kewénteyaa n tise ake n tu, pɛpɛe ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése ne Pifarisi api yisi api Pilati keyɔ sí, ⁶³ api u maa re: Urósáa, tɔ léise re ke unóɔme nkó uú pɛe nfáa m má, u pɛé maa re u yé unkpɔ memáá keyáa táánũ tunjé yisi. ⁶⁴ Lɛ nnya, a ncée he re písoi piké ha siyáa sitaani urikpíi nsɔne m mé, upipiretiki ápi kape ne u n yáai piké lese, piké pɛé ne písoi n kiraase re: u nkɔ kémɛɛ yisile nnya. Lin lɛ n wa, nnóɔme mmé né pɛe caai aí nfoi feriyɛ. ⁶⁵ Pilati uu pi pɛse re: Piméré ye mpí! Ani ne pi ha piké ha rikpíi m mé yare kani ní la. ⁶⁶ Kei kapi yisi apí ha músu, api yénu lɛ kapi yé pimérékei pɛ n wa. Api mɛpare mɛe rinɔnɔ n filɛ nsɔne karií api pɛe piméré tónsente re piké m mé.

28

Yeesu ye nkɔ kémɛɛ yisi

(Mariki 16:1-10; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Keyáa kɛe ne kewénteyaa rintíki ketúnjé, Maari Makitala ukó ne Maari ucɔ api yisi re piké ha rikpíi rilóólú. ² Kei nní, keté ake yénesi, Upíima uleecaatumɛ unyine uu keyómɛcaapɔ súiri uu mɛpare mɛe rikpíi rinɔnɔ n filɛ pímiise uu rikɛcáá tone. ³ U pɛe télule yare kekónetéhe, uilũ in wariye pói-pói. ⁴ Liwame píima inyine ii piméré tini, api pɛé n terii nfáa ní ne pári yare pi kpule. ⁵ Uléécaatumɛ uyɛ uu pɛe pinósi pɛ maa re: Iwame íi kape

nó n we. Ne yē te Yeesu uyē kapi kunapéeékóó kecáá n karií kani wéési. ⁶Uu nté we. U nkpó kémee yisile yare kuu mí ma. Ani kam ani kei kapi pēe u n finse yē, ⁷ani mekee sí aní ha upipiretiki símisi re u nkpó kémee yisile. U yé Kalilee-pó pi m mē. Kei kani yé ha u yē. Mmē kam m má ké nó n símisi ye mmē. ⁸Api pēe rikpíí kekúrí yisi, iwame ne mpóonare píima nn pi we apí ha mekee nsímé mmē upipiretiki símisi. ⁹Liké ne rinsáse, Yeesu uu ne pinósi pē sáne uu pi maa re: Ne nó yáasi. Apí ukekúrí hapó, apí wúla apí uana tini apí ne ríyu u waise. ¹⁰Yeesu uu pēe pi maa re. Iwame íi kape nó n we. Ani ha pinémáreco maa re piké Kalilee ha. Kei kapi yé ha né yé.

Piméré ye lē kapi n yé símisi

¹¹Kumúnjé kpe-i ke pinósi pē api ncée ní we pin tósu, rikpíí piméré pinyine api yisi api kuyu pēle, apí ha pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése lē nnéí lēe n wa keenkēe. ¹²Pē ne piwéése apí tone apí kómēine, apí siwóó píima sinyine piméré pē he ¹³api kó pi tálaankēe re piké maa re: Tó kesine lópilēle, upipiretiki apí weri apí u yáái apí ne tómpó. ¹⁴Piwéése pē apí kó pi kpá re: Uyóopi píima un lē n kó, tó u símisi uu kóm áni yé ncón ríka yē. ¹⁵Piméré pē apí mēsei siwóó sē yósu api lē kapi pi n céesi wai. Lē nnya ke nsímé mmē nnéí we ne neni-me nn ne Pisuífi kémee kónúlē.

Yeesu ye umécire upipiretiki nyíse

(Maríki 16:14-18; Lúki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁶Yeesu pipiretiki kefi ne use api yisi api Kalilee-pó riyópe te-i ke Yeesu uu pēe mí maa re piké ha sí. ¹⁷Kapi u n yé, apí u yáasi apí ukeyu-i wúla. Amá picó pin ne we pin céreise. ¹⁸Yeesu uu ne pi kó uu pi maa re: Uléécaá ye keyómēcaá-pó ne ketē nté nípá yo kecáá rínanje né hele. ¹⁹Lē nnya, ani isoipuri nnéí kémee ha, ani tíyese pisoi piké kenépire ritiki. Ani Saa Uléécaá ne Kepipi ne Nfáasone rinyiri ne míni pi wole. ²⁰Ani kó pi céesi re piké isé iyē nnéí kam nó n karií ritiki. Ani n nyu re siyáa nnéí kam nókenékúrí we ketē keké ha ne tene.

Nsímé Kεcιrε ritelé κε Mariki uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε rí we

Pisoi meýā ye músu re Mariki yeε ritelé ntí wói. U kó pεε Póoli ne Piyεε ukeicó le (UPM 12:25). Pē kuu n̄sone písai uu ne Nsímé mmú wólu. Tó kó yē te u Yeesu ró nyísele yare Uléεcaa Kεpipi (1:1). Méwole ketó-pó, Róm usóóca wééεe póó háa re "Usoi nkó ye mesei Uléεcaa Kεpipi le" (15:39). Ai re ríyu kuú la uké yé nnya kuu píri pikai pē wapisi, amá u kale uké keisi uké kó unfaa kpísi uké he uké pisoi ayu lo (10:45). Lē nnya ke Mariki uu Yeesu isoi ne unsé tó nyíse yare unkpó isóólú. Uayu metεηni, kai n kpísi Kalilee ketē hái ne Yutee-pó ye nyíselē te Yerusalem-pó kuú ha n kpine kaí ne u sí.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani Uniwole ye Yeesu nsímé riyóó uu kó míni u wole (1:1-11).
2. Kunírilā ye kucesi kóima-i Yeesu peikeε (1:12-13).
3. Yeesu ye sinyárū ne símisi un kó Kalilee-pó mewaisaηa wapisi (1:14-8:26).
4. Yeesu ye unkpó ne umeyise nsímé símisi, un kó upipiretiki símisi lē kuu íwe n lenε. Uu kó pi maa re piricuruu piké pinfaa kpísi piké Yeesu mεcó he (8:27-10:52).
5. Yeesu ye Yerusalem kuyu-i lompó Pisui fi piwééεe api pitele u wai (11-13).
6. Yeesu ye íwe meýá lele. Pisui fi piwééεe ye u tinle re piké u kpu. Pi kunapéékóó kecáá u kariile api kó nhóre nnyine kέmεε u wai (14-15). Yeesu uu nkpó kέmεε yisi uu umεcire upipiretiki nyíse (16).

*Yohani Uniwole ye Uléεcaa Nsímé yóólē
(Matiyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)*

¹ Nté kai wólaalē lē ke Yeesu Kirisi, Uléεcaa Kεpipi Nsímé Kεcιrε nn n kóri. ² Li antepu Esayi ritelé-i wólaalē te:

Né unétume kepókpéē waise
uké ncée pó nyóonse.

³ Usoi rinó ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:
Ani Upíima ncee nyóonse,
ani usiceepi tēiise.

⁴ Lē kai wa Yohani uu kucesi kóima-i pisoi míni wole, un pi símisi re: Ani mεfine conse, ani tíyεεe ké míni nó wole, Uléεcaa uu nóanékópe nó sári. ⁵ Yutee ketē pikó nnéi ne Yerusalem pikó nnéi api ukeméé n sónaapo pin piakópe yámnente, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmεε míni pi wole.

⁶ Kuyooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uú pεε tanaalē un kekónεpampi kehale-i tēlē. Apáani ne meté kuú pεε le ⁷ un yóólē te: Uyεε né memáá n sónti ye rínaηe né fele. Inésoi íi tu re ké ripe ké ukunéeri nηme fénnε. ⁸ Míni ke née ne nó wóle, amá Nfáasone ke uyē uu yé ne nó wole.

*Yohani ye Yeesu míni wole
(Matiyee 3:13-17; Luki 3:21-22)*

⁹ Yeesu uu pεε Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmεε míni u wole. ¹⁰ Ke Yeesu uu mese ne mese míni-i n léeme, uu keyóme yenu ken wúkulēlē, Nfáasone nn ukecáá súiri yare tilóólā. ¹¹ Uu rinóó keyómεcaa-pó komti re: Póó Kenépipi lala kecire. Ne pó wéele.

Setani ye Yeesu peikeε

¹² Mese ne mese Nfaasone nn̄ ne kucesi kóima-pō Yeesu sí. ¹³ Uu kei n we hái ne siyáa afena. Kei ke Setani uu u peikee. Icaresee kēpáapáá kuu ye n we, pilécaatumē pin ukécáá páilē.

Yeesu ye pikpintomécōpii pina sée
(Matiyee 4:18-22; Luki 5:1-11)

¹⁴ Kapi Yohani kukpaniilee n tā memáá, Yeesu uu Kalilee sí uu Ulécaā Nsímé Kēcire n yóólē ¹⁵ un símisi re itunje ye tula, Ulécaā iyōopi ye nyahaimēle, ani mēfine conse ani Nsímé Kēcire ŋmurei.

¹⁶ Ke Yeesu uu Kalilee kupiye mecáa n tikiilē, uu Simōō ne uuwā Antiree yenu pin anyeī fóm pin ne ikpintomé cōpii. Pi pēe pikpintomécōpii le. ¹⁷ Yeesu uu pēe pi maa re: Aní né ritiki, né tíyese ani pīsoi pēe yé né rintiki wéési. ¹⁸ Api mese ne mese pianyeī sá api u tiki. ¹⁹ Ke Yeesu uu nsé ní nōīlē, uú ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pianyeī nyóōnse. ²⁰ Yeesu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikeikó kúninōi-i tíye api u tiki.

Untrihélaa unyine nsímé
(Luki 4:31-37)

²¹ Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum sí. Yeesu uu mese ne mese kewénteyaa ketúnē Pisui fi kuyomēyáhaalee loni uu pīsoi picélaa kápáá. ²² Pírí ke umecélaa amē keyáa kē pīsoi pē nnéi pēe kutu u n cólē we, likumúnjé re umecélaa ne isé picélaa mecélaa áme sá. Amá uyē ne pēe pīsoi céésile ne n-yōōpinañe. ²³ Kumúnjé kpe-i, usoi unyine ke aníri aa m pēkesi uu Pisui fi kuyomēyáhaalee-i lompo, uu pupēi re: ²⁴ N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re pōké ró nāa? Ne pō nyule re Ulécaā ye pō wéele uu iyaa yekei. ²⁵ Yeesu uu kuníri kpē semni uu rinóō ku he re: A kei riséé, aa usoi uyē-i lelu. ²⁶ Kuníri kpē aku usoi uyē lémesi aku ukeméé lelu kun pupukēe. ²⁷ Ai pinnéi nnóō yipu apí m píseine re: Yoo nní? Icélaa fale inyine ye nyi ne innañe! Mpá aníri kuu rinóō he, áa ye ti rilóō. ²⁸ Mese ne mese Yeesu nsímé nn Kalilee ketē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitóikó kulú pōise
(Matiyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

²⁹ Api Pisui fi kuyomēyáhaalee-i léeri apí ne Simōō ne Antiree keyō n tósu, Yakupu ne Yohani pin tikilē. ³⁰ Api Simōō ulóhóni leepō un finu ne kupiñetoi. Ke Yeesu uu n tuiopō, api unósi uyē nsímé u wai. ³¹ Yeesu uú nyōsópō, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupiñetoi aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáá paí.

³² Metunelolé-maá, pīsoi apí ne pitóikó ncōpuri ne pinírihélaa Yeesu leepō. ³³ Kuyu pikó nnéi apí keyō kē tipoo yipu. ³⁴ Yeesu uu pīsoi meyā itóí ncōpuri pōisente, uu kō aníri meyā lakase. Uu tíyese aníri aké rinóō male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kóónulē

³⁵ Kai n weesi, Yeesu uú ne kesine tōrōō keyō lelu. Uu iyaa sí uú ha kei umecire keyóme n yáasi. ³⁶ Simōō ne upicō api pēe piwélaa u loni. ³⁷ Kapi u n yé apí u maa re: Pīsoi nnéi pēe pō wéési. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa re: Tóké kelō féé ha, ayu acō-i, li pise re ké kō kei Nlécaasimé símisi, likumúnjé re lelee ne né ka. ³⁹ Lē kai wa Yeesu uu Kalilee ketē nnéi kóónú un Pisui fi ayomēyáhaalee-i Nlécaasimé símisi un aníri lakase.

Yeesu ye uyō unyine pōise
(Matiyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

⁴⁰ Uyō unyine uu Yeesu leepō uu ukeyu-i wúla uú ne u tēni re: Pōn n la, pō né wole am funi. ⁴¹ Uicō ii Yeesu íwe wai hái, Yeesu uu pēe kunípe saapō uu u ca, uu lē memáá u maa re: Ne la re a peí. ⁴² Mese ne mese, utisi uyē keyō akē tene uu funi. ⁴³ Yeesu uu lē memáá u cési uu u lakase ⁴⁴ un u kúrúrúselē te: A rísone kutu ricō, kape wa unyine uké mewai mē kō.

Amá a ha uyee ye Uléecaa inyóonse n wa mepócíre nyíse uké yé lã kaa ní we. Lã memáá, aa inyóonse ke Moisi isé ii m píse wai póké ne mpa úye nyíse re pə péi. ⁴⁵ Amá utisi uyē uu sí uu lã nnéi kai n wa mpa yei kéénkεε. Lã nnya, Yeesu úu ye fe uké umεcire riwúí-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka úu ní we. PISOI PIN MPA MÉYE LÉENTI PIN UKEMEE SÓNAAPƏ.

2

Yeesu ye kékankáláká kenyine paise
(Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

¹ Kai siyáa rinkóónú, Yeesu uu Kaperinawum-i pεeri. PISOI API KÓM TE KÉYƏ-I KUÚ WE. ² API CÁPINEPƏ MAM, KÉNAÇƏPE ÁKE NKPANI RIPOO RICURUU-I WE. Yeesu un Nsímé Kεcire pi céési. ³ Pinyine api ne kékankáláká u weri ke pISOI PINA API N TOPORI. ⁴ Amá API PƏONE PIKÉ Yeesu ke nyíse, ke pISOI API KULÚI N TƏSÍ NNYA. API KULEE KPƏ-I KE Yeesu uu ní we piriye, API KUPÓLE KPƏ KUMÚNÉ KE Yeesu uu n nyenu kékankáláká kē cεpisepə ne kerisánjáápərə. ⁵ KE Yeesu uu pinfatene n yé, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne apókópe pə sárei. ⁶ Isé picélaa pinyine pεe kei n tŭ API PISIFA-I TÚHAANE RE: ⁷ YO NNYA ņMAA KE USOI NKÓ UU NNÍ LĒ SÍMISI? ULÉECAA KUU LÁMISI. WÓO YÉ MPÍI FE UKÉ AKÓPE SÁREI, ULÉECAA MEMÁÁ? ⁸ Yeesu uu pinfasimé cεrupə uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká ní maa re: Ne apókópe pə sárei yee pólú née ké ke ní maa re: A yisi aa ripósánjáápərə pílesi, aa sone yee yé m pólú? ¹⁰ Ne la ké nó cεreise re Usoi Kepipi ye ketē kecáá ņnanņ mále keké ne pISOI AKÓPE PI SÁREI. ¹¹ UU PEE KÉKANKÁLÁKÁ RINÓO PIMÁA KPÁ RE: NÉE PÓ MA, A YISI AA RIPÓSÁNJÁÁPƏRÉ PÍLESI ÁÁ KULU. ¹² UTISI UYĒ UU MPA ÚYE INIPEE-I YISI UU MESE NE MESE URISÁNJÁÁPƏRÉ SÁKAA UÚ KULU. AI PISOI MAAMÁACI WAI API ULÉECAA RÍYU WAISE PIN MÁIKEE RE: ARI PÍKAI MƏWAI MMÉ MƏCƏ YENAAĒ.

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ KE Yeesu uu Kalilee kupiye ritime-mē m pele, pISOI KULÚI API UKEMÉ N SÓNAAPƏ UN PI CÉESI. ¹⁴ KUU N TÓSU, UU ALIFEE ņņMÁNE LEFI YENU UN LAMPPOO KEYÓO-I Tŭ. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ KE Yeesu uu Lefi keyə-i iluke n le, u ne pilampooyó meyā ne pikópekó ne upipiretiki pεe kesé li. PISOI MEYĀ PEE YE U N TIKILĒ. ¹⁶ KE ISÉ PICÉLAA PEE PIFARISI KULAMAASINELEE-I NÍ WE API Yeesu n yé un ne pISOI PĒ MPURI ILUKE LE, API UPIPIRETIKI MAA RE: YO NNYA KE Yeesu ne pilampooyó ne pikópekó API KESÉ LE? ¹⁷ Yeesu uu pinsimé kóm uu rinóo pi yósu re: AI PISOI PEE ISARE N LÁARÚ NNYA KE UPÓISE UÚ WE, AMÁ PITÓIKÓ NNYA KUÚ WE. AI PISOI PEE ASEI N TÍKILĒ PISÉI KAMÍ KA, AMÁ PIKÓPEKÓ NNYA KAMÍ KA.

Yeesu ye anópahaa nsimé wai
(Matiyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ KEYÁA KENYINE KE YOHANI UNIWOLE PIPIRETIKI NE PIFARISI API ANÓO PAHAALĒ, PISOI API PĒ HA Yeesu píse re: YO NNYA KE YOHANI UNIWOLE PIPIRETIKI NE PIFARISI API YE ANÓO PAASI, PÓ PIKÓ API YE PEE A PAASI? ¹⁹ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Nə músu re usoi yé písóonne anyá n wai upisane API PEE ANÓO M PAHAALĒ? AÁI, MMĒ NÍN WE. KUMÚNÉ KPƏ NNÉI KE UNÓSIKÓ UU ANYÁ N WAI, API ANÓO PAASINE. ²⁰ AMÁ KEYÁA YE WEME KAPI YÉ UNÓSIKÓ PIKEÇƏPE NÍ LESE. KEYÁA KĒ KEN N TU, PI YÉ ANÓO PAASI.

²¹ ÚKA ÚU YE KUSÁNJÁA FALÉ KEPAMPI NE KUSÁNJÁA KPURE TÁPISI. LI YE KUKPURE INņME TÚUNLE AI KUPÓLE PÉRÉSE. ²² ÚKA ÚU YE KƏ PÍTA PELĒ KUKÓNENUņ KPURE-I SÚŭ, LIN LĒ N WA, PÍTA PĒ NE YE ANÚņ TIKPÁFÚSELE, AI WAI PÍTA NE LIANÚņ YE MÉWOO WA. AMÁ KUNÚņ FALÉ-I KAPI YE PÍTA PELĒ SÚŭ.

Yeesu ye kewénteeyaa ute
(Matiyee 12:1-8; Luki 6:1-5)

²³ Kewénteyaa ketúnjé kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api imúí inyine kecare-i sône. Upipiretiki api pɛɛ ricéetime mɛpipi n kpéeni pin ne tósu. ²⁴ Pifarisi api pɛɛ Yeesu maa re: A ripáí mmɛ-i ke pipópiretiki api ní we. Yo nnya ke pipópiretiki api lɛ ke irósé ii kewénteyaa ketúnjé n yúlu wai? ²⁵ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani lɛ ke Tafiti uu n wa keyáa kɛ ke nkú nn u ne upikó m pekési píkai kéenlee? ²⁶ U Uléécaa keyó lonle, uu akpónó kapi Uléécaa n yekei takai. Apiyataa yee ye kumúnjé kpe-i Uléécaa usina. Irósé kémee, pɛpɛe ye Uléécaa inyóonse n wa nmanɛ pɛɛ ncée má re piké akpónó nyɛ takai. Mpá ne lɛ, Tafiti ne upikó ye a takailɛ. ²⁷ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ai kewénteyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsone nnya kapi kewénteyaa wa. ²⁸ Lɛ nnya ke né Usoi Kɛpipi am kewénteyaa ute.

3

Utisi uyee kunípe kópe m má (Matiyee 12:9-14; Luki 6:6-11)

¹ Lɛ mɛmáa, Yeesu uu kuyómeyáhaalee-i pɛɛri. Utisi unyine ye pɛɛ kei wele un kunípe kópe má. ² Pɛpɛe keyáa kɛ kei ní we, api kutu n cɔlɛ tɛ Yeesu yé kewénteyaa ketúnjé utisi uyɛ pɔiseɛ? Likumúnjé re kewáaná kapi ye n wéési piké ne Yeesu n tí. ³ Yeesu uu unípekókɛkɔó uyɛ maa re: A yisi, a nyere nípa úye uké pɔ yé. ⁴ Yeesu uu pɛɛ pɛpɛe nní n nyáni pise re: Iye kai irósé kémee pise? Li pise re tóké lisone wa kewénteyaa née likópe kai pise re tóké wa má? Li pise re tóké usoi nfaa lɔ née li pise re tóké u kpu? Amá ápi nmurei piké Yeesu rinóó yóó. ⁵ Yeesu uu pinnéi nyáni, piicɔ ii kuwói u wai hái. Uripáó ari caai, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lɛ mɛmáa u utisi uyɛ maa re: A kupónípe né ritunáme. Kuu yé kunípe riintunápɔ, kunípe aku pélu. ⁶ Pifarisi api kuyómeyáhaalee-i léeri, pi ne pɛpɛe Erooti kemúnjé ní tikilɛ api mɛse ne mɛse cápine piké yé tɛ íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Pisoi kulúí ye Yeesu-i sónaapɔ

⁷ Lɛ mɛmáa, Yeesu uu kei pi yá, u ne upipiretiki api Kalilee kupiyɛ ritime sí. Kalilee pikó meyá pɛɛ pɛɛ u tikilɛ. ⁸ Yutee ne Yerusalem ne Itumee ne Yuriteɛ metéj ne Tiiri ne Sitáó sité pikó meyá pɛɛ pɛɛ kɔ ukemee sónaapɔ. Uliwaiwai kapi n kɔ ye ne pi sónaapɔ. ⁹ Yeesu uu pɛɛ upipiretiki maa re piké kúninói kunyine u nyóonse, pisoi ápi kape u nyíkii nnya. ¹⁰ Ai líka, kuu pisoi m pɔisente meyá nnya ke pitóikɔ tɔrɔó api yóonepɔ, nípa úye un náási uké u rica. ¹¹ Mpá kumúnjé kúye-i ke aníri aa u yé, a ye u riwulale, an pupukɛe re: Pɔ Uléécaa Kɛpipi lɛ. ¹² Yeesu uu rinóó a he ne nínanɛ re: Ani kape tíyese unyine uké céri re née úye.

Yeesu ye pitumɛ kefi ne pité wéɛ (Matiyee 10:1-4; Luki 6:12-16)

¹³ Yeesu uu lɛ mɛmáa riyópe taá uu pisoi pɛ kuu ní la séi api u tiki. ¹⁴ Uu pisoi kefi ne pité wéɛ. U pi wéɛle re u ne pɛ piké n we uké ye kɔ pi tū piké ne Nléécaasimé rikóónú. ¹⁵ Uu kɔ nínanɛ pi he piké ye ne aníri lakase. ¹⁶ Pisoi kefi ne pité pɛ kuu n lése pɛɛ Simáó ke Yeesu uu rinyíri n he re Piyee, ¹⁷ ne Sepetee sipipi Yakupu ne uuwá Yohani ke Yeesu uu rinyíri n he re Pɔwanɛɛkɛse. Tinyíri tɛ aseɪ re ikónɛ pisenkɛe. ¹⁸ Ne Antiree ne Filipu ne Patelemii ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifɛe kɛpipi Yakupu, ne Tatee ne Simáó yee pɛɛ ukuyu pimúlɛ kecáá n tɔpu, ¹⁹ ne Yutasi Isikariyóoti yee Yeesu n tí uu piláarɔ anipe-i wai.

Yeesu pikó ye piwélaa u ha

²⁰ Lɛ mɛmáa, Yeesu uu kɛyó-i pɛɛri. Pisoi api kɔ pikálaa u kpá, u ne upipiretiki ápi pɛɛ kɛyú yé piké iluke li. ²¹ Ke Yeesu pikó api lɛ n kɔ, api piwélaa u sí piké ne u kui pin músu re li yé u m pansɛle.

Yeesu ye pɛpɛe ukɛcáá nkópe n símisi rinóó pɛɛ (Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10)

²² Uléécaá isé picélaa ppe Yerusalem n léeri apí m máikεε rε Pελisepule kuu héesi. Api kó rε aníri uyóopi nnaηe kuu ye ne aníri lakase. ²³ Yeesu uu ppe pi séi uu kenýárū pi maa rε: Iye ke Setani uu ye Setani lakase má? ²⁴ Kuyóopiyyu kuse písoi pin n tópu, kuyóopiyyu kpee kpine. ²⁵ Lē cirε kέyó kεse písoi pin n tópu, kέyó kεε kpine. ²⁶ In lεε ní, Setani un ne uricuruu n tópu, pihóonene pin ukuyóopiyyu-i n we, unnaηe rín nóηne. Amá méwoo knn waine.

²⁷ Uye un n la uké unáηe-naηe keyó-i ló uké ulikó yósi, u ye unáηe-naηe uyē íηme paasile. Umepahaa maá kuu yé fe uu lεlεε ukεyó-i rí we nnéi yósu. ²⁸ Asei kam nó símisi, akópe nnéi ne alé ye kusárei wele. ²⁹ Amá úye un Nfáasone n lámaankεε, akópe nyē áa kusárei we, atene ciré ye nyε. Mesére kaa yé u m póriilē.

³⁰ Kapi Yeesu m maa rε u aníri héesile nnya kuu mmú pi rihaa.

Yeesu uni ne upiwā

(Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21)

³¹ Yeesu uni ne upiwā api pée hapó, api ketahai nyere, api usoi tumpó rε piké u séeme. ³² Aí ne sá písoi kulúí pin Yeesu kálaalē. Api ppe u maa rε: A nyere nké, upóni ne pipówá ye pó wéési. ³³ Yeesu uu rinóo pi yósu rε: Wóo unéni? Píye ppe pinéwá? ³⁴ Uu ppe lē memáá písoi ppe nní u n kálaalē wérii uu rε: Unéni ne pinéwá ye mpí. ³⁵ Uye un Uléécaá mela n wai, uyee unéwá née unéyíi née unéni.

4

Ulukaa kenýárū

(Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Ke Yeesu uu icélaa Kalilee kupiye ritime-i n kpálē, písoi kulúí api u kálisi ai tósu uu mese ha kúninói kecáá tone. Míni kecáá ke kúninói kpē aku tósilē, písoi pin meritime nyenu. ² Sinyárū kuú ne icélaa meyā pi céesi. Uu icélaa iyē kémee pi maa rε: ³ Ani kutu ricó ani kóm! Utisi unyine yee ilukepuri pifóme leeme. ⁴ Kuu n fóm, ilukepuri icó ii ricéetime-i lólu, sinúipi asi i le. ⁵ Icó ii kepare kecáá kei ke ntaai rín m piye lólu. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lelu. ⁶ Ntuηe nn tapu. Ke iníhí íi m papisi nnya, melei ame kóosi. ⁷ Icó ii sinípeleépi kepáápáá lóipó. Sinípeleépi sē asi melei hila, áme ppe apipi toresi. ⁸ Amá ipuri icó ii ketē sone ne sá, ii lelu ii papisi ii kó apipi toresi, iwéhe icó afεεtaani, icó kuwóo ne kefi, icó píle. ⁹ Yeesu uu pi maa rε: Uye un ukóme uké kó.

Yo nnya ke Yeesu uu ne sinyárū céesi?

(Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10)

¹⁰ Ke Yeesu uu lē memáá iyaa n léepó, pεpεe ne u n kólē ne upipiretiki kefi ne pité api u pise rε uké sinyárū sē asei pi símisi. ¹¹ Yeesu uu rinóo pi pεse rε: Nó ne Uléécaá iyóopi nsímé mee m pékaalē picére masile, amá picó ye mpá yo kóméile yare sinyárū.

¹² Pi ye n wiilenle, amá ápi kó ppe nyáni.

Pi ye kutu n cōlenle, amá ápi kó ppe kóméi.

Lεlεε rε ápi ye ηmurei piké piisoí conse,

Uléécaá uké piakópe pi sárei.

Yeesu ye ulukaa kenýárū asei lesε uu símisi

(Matiyee 13:18-23; Luki 8:11-15)

¹³ Yeesu uu ppe pi maa rε: Ani kenýárū kē kóo? Nónsá ke n kó, íye kani yé pée ne sitóróo nsí nnéi kó má? ¹⁴ Kei ke Yeesu uu ppe kenýárū kē asei pi lesε rε: Li nkpáni yare nléécaasimé ke utisi uyē uu fóm. ¹⁵ Písoi picó isoi ye ricéetime tē mecó wele. Pin nléécaasimé n kó, Setani uu mese ne mese nléécaasimé kapi pikεmee n fó kpóupó. ¹⁶ Keparetē kεe we yare pεpεe nléécaasimé n kó api mese ne mese piakih kémee n yósu ne mpóonare. ¹⁷ Amá ápi ye tíyese nké pikεmee iníhí wa. Nn ye pikεmee náηai. Ncōη rí-ye née íwe íye in n ka nléécaasimé

nnya, nfatene ní ne pi kpi mese ne mese. ¹⁸ PISOI PICŌ YE WE YARE KETĒ KEE SINÍPELEÉPI M MÁ. Pi ye nlécaasimé kónle, ¹⁹ amá ketĕ kecáá likó nfasimé ne lílala lee ró n kÍraasente ne memá ai nlécaasimé híla, ín ye pee kerómee líka yoriye. ²⁰ PISOI PICŌ PIN WE YARE KETĒ SONE. Pi ye nlécaasimé kónle api n yósu nn pikemee pelu nn linyine yoriye. Nlécaasimé nn picŏ kémee nkáripí wai, nn picŏ kémee ne kumúnjé wai, nn picŏ kémee meyá wai.

Kéfíráa kenyárū
(Luki 8:16-18)

²¹ Yeesu uu lē memáá pi pise re: Unyine yee kéfíráa riséle uu kucári ke kipi née uu ukefine metene ke pésu má? Nénte kelō caca kapi ye ke ritōsi ake pee mpá úye n kpáilē? ²² Lē nnéí lee pee m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpá úye úu pee kúyene ní we ai metéí kémee léeri. ²³ Úye un ukóme uké kō. ²⁴ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne lē nnéí kani n kóméi. Kulū kpē kani ye ne m musí ke Ulécaá uú ne nó músune. Ticuruu u yé kusá nó rikpá. ²⁵ Likumúnjé re uyee m má kapi ye pípa rikpá amá úye unsá m má, mpá nkáripí ní-ye kuu má, pi n yósune.

Ilukepuri yee ne iricuruu n le kenyárū

²⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: Ulécaá iyōpi ye kō we yare usoi unyine yee ilukepuri ukere-i n fō. ²⁷ Lē memáá, mpá un kesine née ketúnjé n lōni née un n nyáni, ilukepuri ye lelule in pelu úu nyu lelee i m peise. ²⁸ Ketĕ ticuruu kee iluke peise. Kuhére kpee ye mefoí pi, lē memáá ripipi ari tōresi, ari metōrō pelu. ²⁹ Tin m pi, usoi uu ritéhe múlú. Kúkraa kpee lē tu.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū
(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)

³⁰ Yo kari yé kō ne Ulécaá iyōpi múnjise ne? Kenyárū kéye kari yé ne linsímé wa má? ³¹ Ulécaá iyōpi ye we yare mpuri yuke-yuke nnyine. Kelukaa-i, mme mee ye ketĕ nnéí kecáá ipuri kecōpe nsírśá. ³² Amá melukaa-maá, n ye lele nn papisi nn wai kuléé kpee kecare-i acō mpiye n fe. Nkuléé yee ilése kecire wale, sinúipi asi ikecáá ayámé wapisi. ³³ Sinyárū nsí sicō ke Yeesu uu ye ne mpá úye céesi. Pēpee kutu u n cólē mekome kuu ye ripái uú ne céesi. ³⁴ Úu ye píkaí símisi kúu kenyárū n wa, amá lin u ne upipiretiki ηmane rin-yá, mpá yo aseí kuu ye pi lese.

Yeesu ye meyo píima menyine riséese
(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)

³⁵ Keyáa kē cire nnyóó, Yeesu uu upipiretiki maa re: Tóké míni kuwélé kucō-mē ha. ³⁶ Api risoiwuí yá, upipiretiki api kúninōi kpe-i kuú pee n tú ne n téjllē. Aninōi acō an kō pikeyúrí we. ³⁷ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe kori ániwalé aa kúninōi-i n léeripō míni ame pee ku n yipu. ³⁸ Kumúnjé kpe-i, Yeesu un kúninōi kémee kēpire-pō we, un lōni, tíyu tin tíyulaa kecáá lálalē. Upipiretiki api pee u yóhse api u maa re: Sáa, pō séélenle tóké kpíi? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyō cési uu míni maa re: Séé, a níjesi. Kuyō aku kéu ai níjesi. ⁴⁰ Yeesu uu lē memáá upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nó wa? Nōn ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame píima pí wai apí m máikēene re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyō ne míni ripéne lin u pakarelē?

5

Yeesu ye unirihélaa paise
(Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39)

¹ Lē memáá, api Kalilee kupiye téj api Kerasaa ketĕ lōni. ² Ke Yeesu uu kúninōi-i rincúlame, uú ne usoi unyine yee akpíi-mē n léeri sáne. Kunírílā kunyine kpee ye utisi uyē m pēkesi. ³ Akpíi-i kuu ye n sói. Usoi uyē úu kupahaa we. Mpá akpanii, ápi ye fe piké u paasi. ⁴ Mēpēhē kulúí kapi ye uana ne nweni hōpi api uanipe ne akpanii paasi, amá u

ye ipehe iyē nnéi túúnle. Uka nnaŋe rín pɛɛ tulaalɛ nké ne utisi uyē tɪ. ⁵ Ketúnjé ne kɛsine kuu ye akpíi-i ne akúú kɛcáá n kɔnnii un pupukɛɛ, un umɛcɪrɛ itóí wai ne aparɛ. ⁶ Uu Yeesu kɛtaapɔ yɛnu uu pɛɛ wurupɔ uú ha ukɛyu-i wúla ⁷ uu pupɛi rɛ: Uléécɛa yɛɛ nɪpá yo kɛcáá n tũ Kɛpipi Yeesu, tó ne mpó ne ní-ye? Ne ne pó tɛnɪlɛ, ne Uléécɛa rinyiri, kapɛ íwɛ né wa. ⁸ Yeesu ye kunírɪlã kpɛ tinóɔ hɛ rɛ kuké utisi uyē kɛmɛɛ le. Lɛ nnya kaku lɛ máikɛɛ. ⁹ Yeesu uu kɔ ku pɪsɛ rɛ: Iye kapi ye pó sée? Aku rinóɔ u yósu rɛ: Pi ye né sée rɛ kulúí, likumúnjé rɛ tɔ kulúí wɛlɛ. ¹⁰ Akú ne Yeesu tɛni rɛ úu kapɛ a lakasɛ aké kuyu ketɔ rilóɔ.

¹¹ Kúfɔŋlee píima kunyine ye pɛɛ kei rikúúɛsaa-i túkurɪlɛ. ¹² Aníri aa pɛɛ ne Yeesu tɛni rɛ: A ncée ró hɛ tɔkɛ áfɔŋ nnyé lɔ. ¹³ Yeesu uu ncée hɛ. Aníri aa utisi uyɛ-i léeri aa áfɔŋ loni. Kúfɔŋlee kpɛɛ tu yarɛ áfɔŋ ákotokú até (2.000). Afɔŋ nyɛ nnéi aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne mínimaa-i kpúupɔ. ¹⁴ Pɪsoi pɛɛ pɛɛ a n sɛni api wuru apí ha ne nsímé kuyu ne siyupi kóónú. Pɪsoi api sɪ piké lɛlɛɛ n wa yɛ. ¹⁵ Api Yeesu-i sɪ api utisi uyɛɛ pɛɛ aníri kulúí n héesi yɛnu un tũ ne ukɛyu cáká-cáká un kɔ lapaalɛ nɪsɔnɛ, ai íwamɛ pi wai. ¹⁶ Pɛ nnéi inipɛɛ-i kai lɛ n wapisi api lɛ ke aníri aá ne utisi uyɛ-i ní le kɛɛnkɛɛ ne lɛ kai áfɔŋ n wa. ¹⁷ Api pɛɛ Yeesu suúlusɛ rɛ uké pikɛteni-i le. ¹⁸ Kɛ Yeesu uu kúninɔi-i n loni, utisi uyɛ uu u suúlusɛ rɛ u yé u ritiki. ¹⁹ Yeesu úu ncée u hɛ, amá u rinóɔ u hɛ rɛ: A kui aa pipókó lɛɛpɔ. Aa lɛ ke Upíima uu íwɛ pó n tɛ uu pó wai pi kɛɛnkɛɛ. ²⁰ Utisi uu mɛsɛi pɛlɛ uú ha ne nsímé mmɛ kóónú kuwélé kpɛ-mɛ kapi ye n sée rɛ Ayu Kɛfi ketɛ. Pɛ nnéi pɛɛ ye n kɔ, nnóɔ kai ye pi yi.

*Yeesu ye Yairusi ukpɛrɛ yukusɛ uu kɔ unósi unyine pɔisɛ
(Matiyɛ 9:18-26; Luki 8:40-56)*

²¹ Lɛ mɛmáá, Yeesu uú ne kúninɔi míni ritimɛ ricɔ tɛŋ. Pɪsoi kulúí api kɔ kei lɛ u n kálaalɛ. ²² Kei ke Pisuiɪi kuyomɛyáhaalee uwéɛsɛ unyine kapi ye n sée rɛ Yairusi uu Yeesu yɛ uu uana mɛtɛnɛ wula. ²³ Uú ne Yeesu mɛyánseɪ tɛni, uu rɛ: Kɛnɛkpɛrɛpi ye kɛkpɔ tulɛ, a kam, aa aníɛ kɛkɛcáá láa liké ke yoriyɛ ákɛ kapɛ kpu. ²⁴ Yeesu uú ne nsɛ u pɛnɛ. Pɪsoi kulúí pin u nyikii pin ne u tikilɛ.

²⁵ Kumúnjé kpɛ-i, unósi unyine ke mɛnyɛ amɛ n foho hái inɪmɛ kɛfi ne ité-mɛ un kei wɛ. ²⁶ Pipɔisɛ mɛyã kuu rika ai u pelu, usiwóɔ nnéi asi kɔ itóí iyɛ-i tɛnɛ, úu kɔ pɛɛ pɛí. Amá itóí in nákiísɛlɛ. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómaalɛ, uu pɛɛ riwúí tɛ-i lomɔɔ uu kɛpɪrɛ-mɛ Yeesu ilũ ca. ²⁸ Likumúnjé rɛ u ukɛfa-i pisímé masí rɛ: Mpá Yeesu ilũ ŋmanɛ kam fe aní ca, né pɛí. ²⁹ Kuu lɛ tiŋca, mɛnyɛ mɛɛ pɛɛ n foho amɛ mɛsɛ ne mɛsɛ nyɛrɛ, uu pélu. ³⁰ Yeesu uu cérupɔ rɛ unnaŋɛ ye pikei yisilɛ. Uu riwúí tɛ kɛcɔpɛ pansɛ uu pɪsɛ rɛ: Wóo inélũ tica? ³¹ Upipirɛtiki api rinóɔ u yósu rɛ: Pɔ nyánɪlɛ rɛ pɪsoi ye pó nyikiilɛ, aa kɔ pɛɛ m pɪsɛi rɛ wóo pó ricaa? ³² Yeesu uu uilúkɛ paí uké uyɛɛ u riŋca yɛ. ³³ Unósi uyɛ uu pitérii kápáá ne íwamɛ mɛpɛhɛ. U lɛlɛɛ n wa nyulɛ. Uu lɛ nnya Yeesu ana mɛtɛnɛ wula uu aseɪ nnéi u sɪmisi. ³⁴ Amá Yeesu pɔɔ u maa rɛ: Unɛkpɛrɛ, mpófɛtɛnɛ ye pó yóriyɛlɛ. A n ŋmɛ ne nkíŋniŋɛ ipótóí iké tɛnɛ.

³⁵ Uu kahanɛ nkɔpáni nsímé n tɛnɛ ke pɪsoi pɛɛ Pisuiɪi kuyomɛyáhaalee uwéɛsɛ uyɛ kɛyɔ-i n léeri apí maa rɛ: Kɛpówá ye nkɔpɔ masilɛ. Yo nnya kaa nkɔpáni Ucélaa méwoo cɔŋlɛ? ³⁶ Amá Yeesu úu nkɔpáni pianɔɔ nyɛ kutu ricɔ, uu kuyómɛyáhaalee uwéɛsɛ maa rɛ: Kɛpówuu ákɛ kapɛ tɔ, mpókó yɛɛ rɛ a ne kɛfa tɛnɛ. ³⁷ Lɛ mɛmáá, úu úka ncée hɛ rɛ uké u sarũ, insá Piyɛɛ ne Yakupu ne Yakupu uwã Yohani. ³⁸ Kapi kuyómɛyáhaalee uwéɛsɛ uyɛ kɛyɔ n tuiɔ, iwóɔ ke Yeesu uu kɔ. Pɪsoi ye pɛɛ ikpɔtu wóriile pin pupukɛɛ. ³⁹ Uu lomɔɔ uu pi maa rɛ: Yo nnya kani iwóɔ likirɛlɛ nɔn kɔ tɛni? Kɛkpɛrɛpi kɛ ákɛ kpu amá ke lɔnɪlɛ. ⁴⁰ Api pɛɛ Yeesu n sɛnnyi. Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáá pi lesɛri. U ne kɛwá kɛ usaa ne kɛuni ne upipirɛtiki pitaani pɛ kuu pɛɛ n tɛsi api kei ke kɛwá kɛ aké ní wɛ lomɔɔ. ⁴¹ Uu kɛwá kunipɛ tini uu ke maa rɛ: Talita kum, li aseɪ rɛ kɛkpɛrɛpi, a yisi, néɛ rinóɔ pó hɛ.

⁴² Kɛkpɛrɛpi ákɛ mɛsɛ ne mɛsɛ yisi ákɛ nsɛ kápáá. Anɪmɛ kɛfi ne até kake ye m má. Kapi mɛwai mɛ lɛ n yɛ, ai nɪpá úyɛ nnóɔ yipu. ⁴³ Yeesu uu lɛ mɛmáá pi kúrúrusɛ rɛ apí kapɛ tíyɛsɛ unyine uké céri. Uu kɔ pimáa pi kpá rɛ piké kɛkpɛrɛpi kɛ ilukɛ hɛ.

6

*Nasarēti pikó ápi Yeesu ne kefa tene
(Matiyee 13:53-58; Luki 4:16-30)*

¹ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kέμεε sí, upipiretiki api u tiki. ² Ke kewénteyaa ketúné ake n tu, uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompō uu pisoι n céési. Nsímé nn nnóo pisoι píima pē nnéi ppe kutu u n cólē yipu. Apí m píseine re: Yei ke nní ye nnéi ai mpíi u léenti má? Mewéesesohó méye mpuri kai nkó nní he má? Iye kuú ne mewaisaṅa mmé mpuri wapisi má? ³ In ne Maari kepipi uséré? Nénte upiwā ppe Yakupu ne Yosee ne Yuuti ne Simō? Ai upiyei ppe nní kerócōpe wee? Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. ⁴ Yeesu uu ppe rinóo pi ppe re: Antepu kuyu cir-e-i kapi ye u lómiise. Umpuri pikó ne upiyókó ppe ápi ye u waise. ⁵ Yeesu úu lē memáá fe uké mewaisaṅa piwai rikpá, insá pitóikó pinyine kecáá kuu anípe rinlāa uu pi paise. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi ne kefa u n tene.

*Yeesu ye pitumε kefi ne pité túmει
(Matiyee 10:5-15; Luki 9:1-6)*

Lē memáá, Yeesu uu ayu acō nyee ne kei n kólē kέμεε sí uu apisoi nléecaasimé céési. ⁷ Uu ppe upipiretiki kefi ne pité séi uu pi tum pité pité, uu rínanje pi he re piké aníri n lakase. ⁸ Uu rinóo pi he re: Ani kape kunaapi memáá líka rimúlú yare iluke née kulóo née kewóo re ncée kani ne sí. ⁹ Amá uu re: Ani anéeri metane mese mese tánti, amá ani kape sitúkanka sité sité tánti.

¹⁰ Uu pimáa pi kpá re: Nōn kέyō kέye-i n topile, ani kei n tū hái ne kumúné kpe-i kani kuyu kpē n yisine. ¹¹ Pisoι pin yei kusáne piyóo nó n yē née kutu kápi nó ricō, nōn n tósu, ani nóanένα nkoṅo péi. Liké pi nyíse re pi Uléecaa nsímé pipakare yē. ¹² Pipiretiki pē api ncée pōlo api pisoι nléecaasimé n símisi pin tee re piké pimεfine conse. ¹³ Aníri meyā kapi lákase, api pitóikó meyā kecáá mékpō kōoni itói ii tenente.

*Yohani Uniwolε nkpō
(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)*

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari mǐpá yei kóónú, uyóopi Erooti uú ne Yeesu nné kóm. Pisoι api péé n símaanke re: Yohani Uniwolε ye pikpōkpō kέμεε yisile, lē nnya kuu nní rínanje má un mewaisaṅa wapisi. ¹⁵ Picō pin máikεε re Elii lo. Picō pó te mekke antepuye kecōpe use unyine lo. ¹⁶ Amá ke Erooti uu lē n kō, uu re: Yohani uyē tiyu kam n tíyese api tólu ye ye yisi.

¹⁷ Likumúné re Erooti ricuruu ye rinóo he api Yohani paasi api kukpaniilee-i sápo. Ai líka nnya ke Erooti uu lē wa. Erooti ye ppe uumaa Filipu unōsi Erootiyati yāsile. ¹⁸ Kai lē n wa, Yohani uu ppe u maa re ái ne risá re uké uumaa unōsi yási. ¹⁹ Erootiyati uu lē nnya Yohani ukefa-i wai uu ncée wéési uké ne u kpu. Amá úu fe. ²⁰ Ke Erooti uú ppe Yohani m pakarelē un kō nyu re u aseí tikilenle, uisoι in kō kecire we nnya, Erooti úu ye ppe Yohani kecáá kō, un unsímé kutu n cólē n ye u ricōnle, mǐpá ne lē u kō ppe mpikome lalē. ²¹ Amá keyáa sōne ake Erootiyati leeri. Ke Erooti uu ukemareyaa anyá n wai, uu lē nnya sóoni uu ukuyu pinanje-nanje ne písóca piwéese ne Kalilee ketē pisoι kecire sélei. ²² Kei ke Erootiyati ukpére uu kenyánkale-i lompō uu yésu ai Erooti ne upisane nnéi larisi. Uyóopi Erooti uu ukpére uyē maa re: A lēle ripóo pó ní we né we, ké pó li he. ²³ Ai wai uú ha ne wéeri re: Pōn yo né n we, né pó li he, mǐpá in kenéyóopitē kuwélé, né pó he. ²⁴ Ke ukpére uyē uu kekále-i n léepō, uú ha úni píse re: Yo kam yé píse? Uyē uu u ppe re: A Yohani Uniwolε riyu píse. ²⁵ Uu mekkeke uyóopi-mē pele uu u maa re: Ne la re a nfáani Yohani Uniwolε riyu kecárip-i né ritōsi. ²⁶ Uyóopi ripōo ari caai, amá uawéeri ne písane isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese ne mese uuméré use yukuse re uké ne Yohani riyu u kam. Uméré uú ha uriyu tōlu

kukpaniilee-i. ²⁸ Uu ríyú kápélenté kecáá tósi uú ha ukpére uyē ti múíse, ukpére pòó úni ri pa. ²⁹ Ké Yohani pipiretiki api lē n kò, apí weri api u kpísi apí ha kulesi.

Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

³⁰ Yeesu pitumε api Yeesu keyúrí cápine, api lē ne lē kapi n wapisi ne lē kapi písoi n céesi u keenkεε. ³¹ Písoi pεε Yeesu-i n sónaapò ne pεpεε ukεmεε n léeri ye kulúí tásile. U ne upipiretiki ápi ye pεε nkpráni kéyú yē piké ilukε li. Lē nnya ke Yeesu uu pipiretiki maa re: Tóké iyaa le, kei ke písoi ápi ní we aní ha nkáripí wéntε. ³² Api kúninói loni piké kei ke úka úu ní we ha. ³³ Písoi meyã api pimεtóné yénu api kò pi ceru. Ayu nyεε ne pi n kólē nnéí písoi api ntóó wai api kei kapi n sí pi fósu.

³⁴ Kε Yeesu uu kúninói-i n léeme, uu písoi kulúí yenu ai íwε u wai re pi pεε we yare isεε yεε íi usé m má nnya. Uu mεse picélaa pi loni ai nánjai hái. ³⁵ Kε itunε ii n tenε, upipiretiki apí ne u kò api uu maa re: Líka ái kelò nké-i we. Lē memáá, itunε ye kò tenεle. ³⁶ A pi maa re piké ha siyupi ne ayu nyεε ne ró n kólē kémεε lilukε-lukε lééri. ³⁷ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani nórínécúruu lilukε-lukε pi hε. Api u pise re: Tò nkpréni sínle také nwóóweni mεpipi píle píle meté ne akprónó lò ari pi pa piké li néε? ³⁸ Yeesu uu pi pise re: Akprónó alé kani má? Ani ha ripaí. Api píseine api limemáá Yeesu rinóó yósu re: Akprónó anupū ne ikpíntomé ité. ³⁹ Uu pεε rinóó pi hε re piké meyúí pēni kecáá awúí awúí pi tonse ⁴⁰ apí anái anái túnti, acò písoi píle píle, acò kuwóó kuwóó. ⁴¹ Uu akprónó anupū ne ikpíntomé ité iyē kpísi, uu keyómε weríí, uu ilukε iyē kecáá Uléécaá pəənsε. Uu lē memáá akprónó kpókərine uu upipiretiki pa re piké písoi həəne. Uu kò ikpíntomé ité iyē pinnéí hóóne. ⁴² Api pinnéí le api lεpu. ⁴³ Upipiretiki apí akprónó ne ikpíntomé kerí cápínente ai anére kefi ne até yipu. ⁴⁴ Pεpεε ilukε iyē n li kémεε pitisi ye lele ákotokú anupū (5.000).

Yeesu ye míni kecáá sónε
(Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21)

⁴⁵ Yeesu uu lē memáá mεse ne mεse upipiretiki rinóó hε re piké kúninói lò piké ha rikóitime ricə-pə u m mē, Petisayita kuyu kuwéé-mē, uyē uké pεε kumúnjé kpε-i písoi n kúúnse. ⁴⁶ Kuu písoi rin-yá, uu riyópe taá uké keyómε yáási. ⁴⁷ Kai nnyóó ní wa, kúninói kun mínimaa kecəpe we. Yeesu pón umεcire ketē mmé we. ⁴⁸ Uu yénu re kúninói pitíkíí ye íwε pi waille, likumúnjé re mē kapi n sí ke kuyə píima kunyine aku pépuri. Tiweeki kumúnjé, uu pikuwélé-mē n sónεpə míni kecáá, un la uké pi rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yé un míni kecáá sónε, apí músu re képirii-pirii kenyine ye ke, apí pipupukεε loni. ⁵⁰ Pinnéí pεε meyíkíyiki u yē ai pi túítúíse. Yeesu uu pεε rinóó pi maa re: Iwame íi kape nó wa, né ηmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninói-i pi lεpə, kuyə aku kéu. Ai pírí pi wai hái ⁵² likumúnjé re piakin ntake nnya, apí pεε akprónó mεwaisaηa mē kò.

Yeesu ye Kenesareti ketē kémεε pitóikó pəise
(Matiyee 14:34-36)

⁵³ Metéj-maá apí Kenesareti ketē tulu, apí rikóitime pikuninói karii. ⁵⁴ Kapi kúninói-i n léeme, písoi apí mεse ne mεse Yeesu ceru. ⁵⁵ Api ketē kē nnéí kóónú, apí ye pin n kò te u yei we, apí kei nnéí ne asánáápəré kémεε pitóikó u n sónaapə. ⁵⁶ Pi ye kéyaála-i pitóikó nánaisεle siyupi ne ayu ne awosoo nyε-i kuu n sónε apí ne u n tēni re uké tíyεε pitóikó piké nípá uketukanka nnəo rica. U ye pē nnéí pεε u ríica pəisentele.

7

Pifarisi ne pikpure inyεkii kecáá nstmé
(Matiyee 15:1-9)

¹ *Pifarisi ne *isé picélaa pinyine pεε *Yerusalem n léeri apí Yeesu kewúípi wai. ² Api upipiretiki pinyine yenu pin ilukε le ne anípe kperinkpεkóó, apí pianipe nale yare kai

piinyekii kémee m pise. ³ Ke Pifarisi ne *Pisuifi picō nnéi api meýánsei pikpure inyekii m múflē nnya, pinsá r̄s̄one n nale, ápi ye li. ⁴ Pin kō kuyáa n leeme, pi ye piinyekii menale mē nalele api kelenē le. Pi ne pimēkpurewai meýā yare nní piheehere ne sicáripí ne apóri pihere múflenle. ⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pee u pise re: Yo nnya ke pipópiretiki ápi pirókpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekó iluke le? ⁶ Yeesu uu rinóo pi pese re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekee-me nónnésímé yémme. Nō kecáá kecáá mewai pikó le yare ke Esayi uu n wói re Uléecaa ye maa re:

Nnóo-i ηmane ke pisoí mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pee pisifa-i ne né kólē.

⁷ Piyyáhaa ye likpárakó le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpísi

pin céesi yare inékó ye nyi.

⁸ Uléecaa isé kani kēpire rito ani sisoipipi inyekii m múflē.

⁹ Uú nōj te: Ani rinmóopú ani Uléecaa isé kēpire tō aní ne nónényékii picélaa kéyu mahani. ¹⁰ Ticurruu *Moisi ye mekee-me maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kō re úye un usáa née úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ¹¹ Amá nō ne ye re: Usói un usáa née úni m maa re: Lē kuú péé rí la uké ne u lé Uléecaa hele, ¹² áni ye liute riyá uké linyine licō piwai usáa née úni rikpá. ¹³ Méwee mē yee tíyesele ani Uléecaa Nsímé cókoi ne nónényékii isé kani n yekeilē. Mewai mē mecō kani n wapisi ye kō piyale.

*Lelē ye usói mékperinkpe n waise
(Matiyee 15:10-20)*

¹⁴ Yeesu uu limemáa pisoí picápine kpá uu re: Ani nónnéni kutu né ricō ani kóm.

¹⁵ Litahaikó líka ái we leé yé lin usói kémee n lō, ai Uléecaa inipere-i mékperinkpe u waise, amá lelee usói kémee n léenti leé ye Uléecaa inipere-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Uye un ukóme uké kō.]

¹⁷ Ke Yeesu uu pisoí pē kecōpe n yisi, u ne upiretiki api kéyo loni api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rinóo pi pese re: Nō ticurruu áni kō mesohō máa? Lē nnya, áni nyu re lē nnéi leé usói kémee n léeripō ái yé fe liké Uléecaa inipere-i mékperinkpe u waise? ¹⁹ Likumúnjé re ái urikinj kémee kai léeripō, amá kuloi-i le, uu kō péé cukú. Yeesu memaa mee nyíselē te iluke nnéi ye kuluke wele. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usói kémee n léenti leé ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíki re usói kefa-i ke simúnjé kópe nfasimé ne iwásá ne piyaa ne pisoikō ²² ne ucō unōsi née ucō ula kuwáncō piwai ne memá nnáapí ne rikpákára ne piyaaluke ne nturi ne inipere caa-caa ne picō alē ne rikókōri ne píyuwélaa ai léenti. ²³ Nní nnéi, usói kefa-i ke nní nnéi ai léenti, lelee ye kō mékperinkpe u waise.

*Kanaa kuyu unōsi unyine nfatene
(Matiyee 15:21-28)*

²⁴ Ke Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sí. Uu kéyo kenyine-i tone. Uu la unyine uké u yē. Amá mpá ne lē, úu fe uké umecire pesí. ²⁵ Unósi unyine kewā kee kuníri n héesi uu kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu péé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unósi uyee usáne le, úu *Usuifi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téni re uké uukpére kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pee u maa re: Ai nyamí te piké siwá iluke kpísi piké sipōpipi risá. ²⁸ Unósi uu rinóo u pese re: Mesei ye me Sáa, amá siwá sin piluke m masí, sipōpipi yee lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pee u maa re: Tipónóo ntí nnya, a n ηme, kuníri ye upókperé kémee léepole. ³⁰ Kuu kéyo n kúí, uu kewá leepō ken ne keripōo finu, kuníri kun tómpō.

Yeesu ye utusuí yee úu r̄s̄one n simisi p̄aise

³¹ Yeesu uu limemáa Tiiri ketē yisi uu Sitōo kuyu cōpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē-mē walá uu Kalilee kupiyē-mē p̄ele. ³² Api péé ne utusuí yee úu nsímé n fe r̄s̄one Yeesu weri. Apí ne u téni re uké anípe ukecáá rilaa. ³³ Yeesu uú ne iyaa u lelu, uú

ne písoi ketaa wai uu usinipepi atu-i u tampo uu rilémpi kecáá meta u teŋ. ³⁴Uu lē memáá nfáa tóori uu re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni nsone. ³⁶Yeesu uu lē memáá rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké kó. Amá mpá Yeesu memale méye ke pē api nsímé piyóo ημόσπύλξ. ³⁷Pírí píima kai meýánsei pi wa apí m máikεε re: Lē nnéi kuu n wa, asaa lo, mpá pitusuí, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyee m pahaalē símaase.

8

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii (Matiyee 15:32-39)

¹Písoi kulúí api kó kumúñé kpe-i picápine kpá nsone ápi kó líka má piké li. Yeesu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ²Písoi mpí ícō ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né tíkilē ápi kó líka má piké li. ³Pimeyā ye ketaa leerile. Lē nnya, nen nkpeni ne nkū mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pōone. ⁴Kei ke upipiretiki api rinóo u yósi re: Yei kari yé písoi píima mpí nnéi iluke yē kelō kóima nké-i? ⁵Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Api rinóo yósu re: Aseei. ⁶Uu limemáá písoi pē tinóo he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseei nyē yósu, uu akecáá Ulééca pōone u pē a kpókōrine uu upipiretiki a pa piké hōnente, api písoi a hōone. ⁷Pi kó pēe ikpíntomé inyine mále. Yeesu uu kó iyē kecáá Ulééca pōone uu re piké kó iyē hōone. ⁸Api le api lepu, api iluke pōone-pōone kóoi anéere aseei. ⁹Písoi pēe tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi m masí, Yeesu uu pēe re piké kúí. ¹⁰U ne upipiretiki api mese ne mese kúninói loni api Talimanuta ketē sí.

Pifarisi ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa (Matiyee 16:1-4)

¹¹Pifarisi api Yeesu leepō apí ne íkenene u kápáá api pēe ripine u wai re uké nyíse re Ulééca kémee ke unnaŋe nn léeri. ¹²Yeesu uu meýá nfáa tóori, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí api mewaisaŋa piyéne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa méka yenune. ¹³Uu lē memáá kei pi yá uu kúninói loni uu rikóitime ricō sí.

Pifarisi ne Erooti nkpónótō pite (Matiyee 16:5-12)

¹⁴Upipiretiki ye pēe akpónó kecáá paleile. Kuse ηmane kapi múílē kúninói-i. ¹⁵Yeesu uu rinóo pi he re: Ani nómenécíre tí nsone ne Pifarisi ne Erooti nkpónótō pite. ¹⁶Pipiretiki ye pimεcōpεcíre símisi re ápi akpónó má. ¹⁷Ke Yeesu uu lē n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máikεε re áni akpónó má? Ai kahanε nó rikpáii née áni kahanε n ceri? Nóanétu ye takasileε? ¹⁸Nó inípeε mále, áni kó pēe nyáni, nó atu mále áni kó pēe kómει. Ani léiseε? ¹⁹Kumúñé kpe-i kam akpónó n kpókōrine am písoi ákotokú anupū (5.000) hōone, anéere alé kani iluke tōrōo yípū aní ne tómpō? Api u maa re anéere kefi ne até. ²⁰Yeesu uu kó pi pise re: Kam akpónó aseei písoi ákotokú ana (4.000) n kpókōrine ní, anéere alé kani iluke tōrōo yí? Api re: Aseei. ²¹Uu pēe pi maa re: Ai kahanε nó n hemneε?

Yeesu ye Petisayita-pō unyíye pōise

²²Ke Yeesu ne upipiretiki api Petisayita n tu, písoi apí ne unyíye unyine u leepō apí ne u téni re uké u rica. ²³Yeesu uu unyíye kunípe tini uu u tōrōi uú ne kuyu ilúké sí uu pēe meta inípeε-i u wai, uu anípe ukεcáá láa uu u pise re: Pō linyine nyánii? ²⁴Unyíye uú weríí uu re: Ne písoi nyánile, amá pi pēé wele yare aléé, pin sóne. ²⁵Yeesu uu uinipeε píca kpá, ke unyíye uu n nyáni tiki-tiki, uu pélu uu mpá yo n nyáni cáí-cái. ²⁶Yeesu uu pēe u maa re uké kúí, amá uu kape kuyu lō.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Ulééca uu wée (Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21)

²⁷ Yeesu ne upipiretiki api Sesaree Filipu siyupi kémee sí. Uu ncée kémee pi pise re: PISOI YE MÁIKEE RE NÉE ÚYE? ²⁸ Pi máikEE re pòo Yohani yee míni pISOI N wole, picò re pòo Elii, picò re pò antepuyee kecòpe unyine le. ²⁹ Yeesu uu pi pise re: Nǒ ni? Nò mpíí máikEE re nEE wóo? Piyee uu rinóo u yósu re pǒ ke Uléécaá uu mekke-me wée. ³⁰ Yeesu uu pi nyi re ápi kape linka úka símisi.

Yeesu ye unkpò ne umeyise nsmé riyóo
(Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27)

³¹ Uu mencire picélaa pi kuru re li pise re Usoi Kepipi keké meyansei íwe li. Pisufi piwéese ne peree ye Uléécaá inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa piké ke ημεριye. Li kò pise re piké ke kpu ake kò keyáa táánū tuné yisi. ³² U símisile nsone kpáii. Kei ke Piyee uu iyaa u see uu re ái lē kuu yé pee wa. ³³ Yeesu uu ημεελú uu upipiretiki paí uu ne Piyee cési re: Setani, a ne ketaa né wa, likumúnjé re sipómúnjé ási Uléécaá sikó, amá sisoipipi sikó ye si.

³⁴ Yeesu uu pee lē memáá pISOI ne upipiretiki séi uu pi maa re: Uaye un n la uké né ritiki, uké umecire pípaí riyá, uu ukunapéékáo ya * uu pee né tiki. ³⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa ló, u n fómnilé, amá úye un unfaa n fóm né ne Nsímé Kεcire nnya, liute yee yé unfaa ló. ³⁶ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté memá nnéi yé uu pee kpi. ³⁷ Linyine ye we ke usoi uu yé n hééle uké ne unfaa n lóo? ³⁸ Uye un neni inései ne nnésímé isei n wa, piwásánkaí ne pikópékáo mpí kecòpe, Usoi Kepipi yé kò uisei wa, ken píyei m pεeri ne keusaa meyoopi ne piléecaatumε.

9

¹ Uu pimáa pi kpá re: Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pee yé Uléécaá iyóopi n yé in ne innanre weme api kelene kpíni.

Yeesu ipiηe ye conse
(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

² Siyáa sikpuulū memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne Yohani kpísi apí ne riyópe caca rinyine taá apí ha kei pimεcire n we. Uipiηe ii conse piinipee-i. ³ Uilū íí n tēlu, ii wárara pói-pói, ntómé mmē rín ncò má ketē nké ne kenkinii. ⁴ Kei ke Elii ne Moisi api pee rikpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁵ Piyee uu pee Yeesu maa re: Sáa, li nyamle re tóké pee nté n we. Tò la re tóké sicánjipi sitaani karii, pǒ keee, Moisi keee, Elii keee. ⁶ Piyee uu nkpáni nyu mmē kuu yé pee mí male, likumúnjé re iwame ye u ne Yeesu pipiretiki tərōo wale hái. ⁷ Kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala, ani kutu ke ricò. ⁸ Mese ne mese api piilúké nnéi páii, amá ápi úka yē, Yeesu yee pikékúrí n we memáá. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké lē kapi n yé kō hái ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé pikpəkpə-i n yisi. ¹⁰ Api nsímé mmē nyi, amá api pimεcəpecire m píseine re yoo pikpəkpə kémee meyise?

¹¹ Lē memáá, upipiretiki api u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api máikEE re Elii yee pεerine líké kelene ketē ketò tu? ¹² Uu pi pese re: Mesei ye me re Elii ye pεerine kelene uké nípá yo nyóonse. Yo nnya kai mpíí wólaalē te Usoi Kepipi ye íwe lenε meyá api keipuri yulu? ¹³ Amá ne la ké nó símisi re Elii ye pipεeme masile pISOI apí ne u wai lē kapi n la yare kai ukecáa n wólaamēlē.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekεsi paise
(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki tərōo n nyahaipò, api pISOI kulúí yenu pin kewúipi pi wailē, isé picélaa pin ne pi keηene. ¹⁵ Ke pISOI api mese ne mese Yeesu n yé, ai pi kaikai, api pee n wúrunkεεpò piké u yáasi. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki pise re: Yoo mpíí nó ne pē keηeneε? ¹⁷ Utisi unyine uu

* 8:34 Mat. 10:38

ppe riwúú te-i rinóó yóori re: Sáa, kepóméé karí ne kenépipi ka. Kuníri kpee ke n ló ye nsímé ke pòneselenle. ¹⁸ Mpá yei kai ke yisi, ku ye ketē ke tale ake atalalaá léeri, ken aní takai, ipiñe ii nánu. Amí ne pipópiretiki téni re piké kuníri kpē lakase, amá api fe. ¹⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Nó nfateneciré pikó mpuri mmú, itunje ilé kam nókenémee pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá né kam. ²⁰ Apí ne ke u hapo. Ke kewá ake Yeesu n yé, kuníri aku kei nní ke lémesi, ake keteni-i lolu aké m pímiise ken atalalaá léeri. ²¹ Yeesu uu keusaa pise re: Píyei-me kai ye nní ke wa? Uu rinóó yósu re: Háí uiwā-me le. ²² Mepéhé kulúú ke kuníri kpē aku ye nna ne míni-i ke risápò keké ne n kpu nnya. Amá in te pó fe aa linyine wai, a kam aa ró come. A irówe ripaí. ²³ Yeesu uu rinóó u pese re: In te pó fe née? Uye un ne ukéfa Uléécaá n tene, úu líka pònenene. ²⁴ Mese ne mese, kewá kē usaa u pupéi re: Né ne kēfa tenele! Amá a kam a né come, nnéfatené rín piye.

²⁵ Ke Yeesu uu risoiwuú n yé tin u kálaari, uu kuníri semni re: Pó kuníri kpē, pòo ye atusuí usoi n waise aa nsímé u pònesee, a kewá ke-i le, kape píkaí kekemee pēpē, née rinóó pó he. ²⁶ Akú lelu kun pupukēe, kun kò kewá nanaiselē. Kewá aké n we yarē ke kpule, pisei meýā api waise re ke kpule. ²⁷ Amá Yeesu uu kekunipe múlú uu ke yukuse, ake yisi ake nyere. ²⁸ Ke Yeesu uu lē memáá kényo n ló, upipiretiki api pimpehencire u pise re: Yo nnya kári fe toké kuníri nkú lákase? ²⁹ Uu pi maa re: Keyóme mecire ke usoi uu yé yáási uú ne kuníri nkú mpuri lakase.

*Yeesu ye unkpò ne umeyise nsímé kpálē
(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)*

³⁰ Api kei yisi api Kalilee ketē téñ. Yeesu úu pēé la piké kei kuu rí we ceri. ³¹ Likumúnjé re u ye pēe upipiretiki céésile uu ye pi maa re: Pi Usói Kepipi tinine api pisei anipe-i ke wai piké ke kpu. Kemekpò-maá, ke yé keyáa táánū tunjé nkpò kémee yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki api meyu mē kō. Iwame íi kò ñmurei piké pise.

*Wóo pipiretiki kecòpe uwéése?
(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)*

³³ Api Kaperinawum tulu. Kapi kényo n tu, Yeesu uu pi pise re: Yoo pēe ncée kémee nó kényenesē? ³⁴ Amá api sée keu. Ai líka nnya, pi pēe ncée kémee kényene re úye yee pikecòpe uwéése? ³⁵ Yeesu uu pēé tone, uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Uye un n la uké ufoí, li pise re uké nónnénéí utòroo uu nónnénéí ukéikó. ³⁶ Uu kewá kenyine kpísi uu pikecòpe nyeresē, uu ke kpísi uu pékérí uu pēe pi maa re: ³⁷ Uye un siwá nsí kecòpe kénye kusáne n yósi né nnya, tinécúruu kuu kusáne yósi, úye un kò kusáne né n yósi, ái rinécúruu kuú yósi, amá uyee né n tumme kuú yósi.

*Uye un kerócaá n kpálē, uyē úu uróláaro
(Luki 9:49-50)*

³⁸ Yohani uu u maa re: Sáa, tó unyine yenle un aníri lakase ne ripónyíri nnañe úu kò pēe ró tíkilē. Kúu ró n tíkilē nnya, arí ne u yulu. ³⁹ Amá Yeesu uu rinóó yósu re: Ani kape ne u yé, likumúnjé re úka úu we yee ye rinényíri ne mewaisaña n wa uu kei nní cire nnékópe símisi. ⁴⁰ Uye un kerópire n we uyē úu uróláaro. ⁴¹ Kani né Kirisi pikó nnya, úye un kò rinényíri nnya míni níré-niré nó n he, aseí kam nó símisi, liute úu uihéé paane.

*Akópe pikaase kecáá nsímé
(Matiyee 18:6-9; Luki 17:1-2)*

⁴² Amá úye un siwá see ne nní kēfa né n tene kenyine akópe n waise, li kutósi we piké rináipare mule-mule ññme wa api ripóo u lesi api mínimaa-i u sápo. ⁴³ In te kupónipe kpee akópe pó waise, a ku riké. Li kutósi we a nfáa yē ne kunípe keri ne kaa yé anípe keté m má aá ne nna kpòciré kelò loni, kei ke nna rín ye píkaí n kpu. ⁴⁴ [Kei ke apapi nyee ye ipiñe n

li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu.] ⁴⁵ In te kupóna kpée akópe pò waise, a ku riké, li kutəsi we a kúna kuse m má áa ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kpócírè kelò kémee pò sápw, kei ke nna rín ye píkai n kpu. ⁴⁶ [Kei ke apapi nyee ye ipiñe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu.] ⁴⁷ In te mepónípee mee akópe pò waise, a me lese aa ketaa-pò fómni. Li kutəsi we pókè Uléécaá iyòopi kémee lò ne menípee mese ne kaa yé inípee ité m má api pee nna kpócírè kelò kémee pò sápw, kei ke nna rín ye píkai n kpu. ⁴⁸ Kei ke apapi nyee ye ipiñe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu. ⁴⁹ Likumúnjé re: PISOI NNÉI KECÁÁ KAPI NNA KÒNNUNE YARE KAPI YE NNÍ ILUKE KECÁÁ NNYÁSI N FULÉI.

⁵⁰ Nnyási ye linyine kecire le, amá mmelò men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Ani nnyási meco n láárú, nkínñiñe nké kò nókenécòpe n we.

10

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa
(Matiyee 19:1-12; Luki 16:18)

¹ Yeesu uu ncée pòlò uu Yutee keté loni uu kò Yuritee rikoitime ríco kuwélé-mē sí. PISOI kulúí api kò pikálaa u kpá uu kò pē picélaa loni yare kuu ye n céesi. ² Pifarisi pinyine apí ne u kò piké ne ripine u n wa nnya, api u pise re in te ncée ye we re utisi uké uunəsi ye. ³ Uu rinóo pi pese re: Iye ke Moisi uu nó pise re ani wa? ⁴ Api rinóo yósu re: Moisi ye utisi ncée hele re u yé fe uu pitúunne ritelé unósi wòlu uu pee u yulu. ⁵ Yeesu uu pee pi maa re: Nóanékín ntake nnya ke Moisi uu isé nnyí nó wói. ⁶ Amá nípá yo mewai kekoraane, Uléécaá ye utisi ne unósi wale. ⁷ Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine uu unósi kpísi api péne, ⁸ u ne uyē api panse ipiñe ise. Kai nní lē n wa, ápi nképni pité, amá piipiñe ye ise le. ⁹ Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécaá uu rimpéne kóolene. ¹⁰ Kapi kényò ní ha, Yeesu pipiretiki api kò nsímé mmē kecáá pipise u kpá. ¹¹ Uu pee pi maa re: Uye un uunəsi n yè un uféé n kpísi, u ne unósi foí púnnele, iwásánkaí kuu lē wa. ¹² Unósi un uula n yè un uféé n sóò, iwásánkaí kuu lē wa.

Yeesu ye siwá tinóo sone ritikise
(Matiyee 19:13-15; Luki 18:15-17)

¹³ PISOI apí ne Yeesu siwá leepò re uké si rica. Amá upipiretiki apí ne pi cési. ¹⁴ Ke Yeesu uu lē n yé, ái ne u risá, uu pi maa re: Ani riyá siwá síké kenéméé kam, áni kape si tápisi, likumúnjé re mpí pee simeco ní we pee yé Uléécaá iyòopi kémee lò. ¹⁵ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaá iyòopi n ñmurei yare ke kewá ake ye n ñmurei, úu uiyòopi kémee lonine. ¹⁶ Uu pee lē memáá si sakaa uu anípe si laa uú ne rinóo sone si tikise.

Uñmáne mamá unyine kecáá nstmé
(Matiyee 19:16-30; Luki 18:18-30)

¹⁷ Ke Yeesu uu ncée m pólólē, utisi unyine uu u tulu ne ntóo, uú ha ukéyu-i wúla uu pee u pise re: Sáa sone, íye kam waine ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁸ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usone? Uka úu usone, insá Uléécaá mecire. ¹⁹ Mpá líké íye wa, pò Uléécaá isé nyule re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape yáai, kape nnóome itansei nyere, kape unyine ncaai níka wa, a upósáa ne upóni ríyu waise. ²⁰ Uu rinóo u yósu re: Sáa, hái inéwá-me kam lē múlī. ²¹ Yeesu uu u nyáni ne níla, uu pee u maa re: Likei lise lee pò párlē, a n ñme a lē nnéi kaa m má yáá, aa siwóó sē píwekòó hóone, pò pee memá yé keyómecaa-pò. Pòn lē piwai m masí, aa péé weri aa né tíki. ²² Ke utisi uyē uu anóo nyē n kò, ke ukunipe aku nní ní mulú nnya, ukéyu ake cóhane uú ne mpóocaaí tómpò.

²³ Yeesu uu upipiretiki pee u n kálaalē nyáni, uu pi maa re: Uléécaá iyòopi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁴ Anóo nnyé aa Yeesu pipiretiki píri wai. Amá Yeesu uu pimáa pi kpá re: Sinépipi, a tíye Uléécaá iyòopi kémee pilone ye pólú kpa! ²⁵ Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompo, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu ye ní la uké Uléécaá

iyɔɔpi kɛmɛ n lomɔ. ²⁶ Ai kɔ meyansei piri Yeesu pipiretiki kpá, api pɛé m píseine re: In læ ni, wɔo ye pɛe píyulale yɛ? ²⁷ Yeesu uu pi nyáni uu re: Usoi kɛmɛ, læ ái kuwai we, amá ái Uléécáa kɛmɛ. Likumúnɛ re nɔpá yo ye kuwai welɛ Uléécáa kɛmɛ. ²⁸ Piyɛ uu pɛe u maa re: A ripá kari lirókó nnéi n tíye tɔn pɔ tikilɛ. ²⁹ Yeesu uu rinóo yósu re: Asei kam nó símisi, úka úu we ye yé né ne Nsímé kɛcire nnya, kɛyɔ ne pimáa ne piwá, ne piyéi ne píni ne písáa ne siwá ne sicare n tíye ³⁰ úu yé pɛe neni mewee mmé-i síyɔ ne pimáa ne piwá ne piyéi ne píni ne siwá ne sicare mɛpehɛ píle n yé. Uu yé kɔ Yeesu pitiki iwe paa. U yé kɔ aɲmɛ nyɛe n wémɛ kɛmɛ nfáa tenɛciré yé. ³¹ Pifoí meyá yé pitórɔɔ panse, pitórɔɔ meyá api pifoí.

*Yeesu ye metáánū unkpɔ ne umeyise nsímé símisi
(Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)*

³² Ncée kɛmɛ kapí pɛé we pin Yerusalem-mɛ sí. Yeesu un pikekpeɛ sónɛ, upipiretiki pin kewuu piralɛ, iwamɛ in pɛpɛe pi n tíkilɛ we. Yeesu uu kɔ upipiretiki kefi ne pité kpísi uu lelee u n lærine pi símisi ³³ uu re: Nɔ nyánii, Yerusalem kari nní símpɔ piké ha kei Usoi Kɛpípi tí piké pɛpɛe ye Uléécáa inyóɔnse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i wa, pɛ piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. Pi yé pɛpɛe ápi Uléécáa m pakarelɛ anipe-i u wa. ³⁴ Pi yé méwoo u nyáni api ukécáá meta tuke, api iséi u fopii api pɛe u kopu. Amá siyáa sitaani memáá, u yé nkpɔ kɛmɛ yisi.

*Lɛ ke Yakupu ne Yohani api Yeesu m pise
(Matiyee 20:20-28)*

³⁵ Sepetee sipipi keté, Yakupu ne Yohani apí ne Yeesu kɔ api u maa re: Sáa, tɔ la re a læ kari pɔ n welune ró wa. ³⁶ Uu pi maa re: Yo kani mpíi la re ké nó wa? ³⁷ Api u maa re: Pɔn píyei ipóyɔɔpi kɛmɛ n tone, tɔ la re a tíyese use uké kupólukɛ-lukɛ-mɛ n tú, ucɔ kupómíi-mɛ. ³⁸ Yeesu uu pi maa re: Ani nyu læ kani nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n nírunɛ níruu? Néɛ nó fe ani íwe takai yare kam i n takaine? ³⁹ Api rinóo yósu re: Tó li fe. Yeesu uu rinóo pi pɛse re: Mesei ye me re nó ntóosi keporipi kam n nírunɛ n ntí, te íwe kam n takaine kani takaine. ⁴⁰ Amá in kunélukɛ-lukɛ néɛ kunémíi-mɛ metone nkó mmú ái néɛ yé tíyese liké ne læ. Pɛ nnya ke sitónɛ sɛ asi n nyóɔnselɛ kuu si pane.

⁴¹ Ke Yeesu pipiretiki kefi tɔrɔɔ api læ n kɔ, piarɔɔ áa ne Yakupu ne Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pɛe pi séi uu pi maa re: Nɔ nyule re pɛ kapí n kpíilɛ te ayu piwéése ye pinnanɛ ne a wéékuselenle, písoi kɛcire pin pinnanɛ a nyíselɛ. ⁴³ Amá ái li mɛcɔ kai nó kɛmɛ we. Uaye un n la uké nókenécɔpɛ uwéése, uké panse nóunékeikó. ⁴⁴ Uye un kɔ nókenécɔpɛ ikpéɛ n la, uké nónnénéi ulasi. ⁴⁵ Limɛcɔ ke Usoi Kɛpípi áke ka re piké ke keisi, amá ke kale re keké picɔ keisi, áke kɔ kenfaa ne riwómɛ hééle meyá meké ne píyulale ní yé nnya.

*Yeesu ye unyíye kapi ye n sée re Patimee pɔise
(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)*

⁴⁶ Api Yeriko tuiɔ. Kumúnɛ kpe-i ke Yeesu ne upipiretiki ne risoiwuí api kuyu ní lelu, unyíye unyine ye n wélei kapi ye n sée re Patimee, Timee uɲmánɛ un ticéetime tú. ⁴⁷ Uu kóm te Nasareti ukó Yeesu ye tósu, uu sicááila kápáá re: Tafiti kɛpípi, Yeesu, a inéwe ripá! ⁴⁸ Meyá amɛ ne u cési re uké riséé, amá uu meyá cáse re: Tafiti kɛpípi, a inéwe ripá! ⁴⁹ Yeesu uu nyere uu re: Ani u séemɛ. Api unyíye séipɔ, pin u máikɛɛ re: A n kahari, a yisi, u pɔ séile. ⁵⁰ Unyíye uu uketukanka sá uu wákasi uu Yeesu-mɛ sí, ⁵¹ Yeesu uu u pise re: Yo kaá la ké pɔ wa? Unyíye uu re: Unésáa, ne la re inénípeɛ iké ye yé. ⁵² Yeesu uu u maa re: A n ɲme, mpófatenɛ ye pɔ yóriye. Mese ne mese inípeɛ ii wúkule uu Yeesu tiki.

11

*Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)*

¹ Kumúnjé kpe-i kapi Yerusalem n nyahaiṗo pin Petifasee ne Petanii ayu keyúrí we, alé nyē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kuwélé-mē, Yeesu uu upipiretiki pité tum ² un pi tee re: Ani kuyu kpee nní nókénéyú n wepo kémee ha. Nón píyei n tuiṗo, nó keminaapipi kenyinē leṗo ken toraalē. Usoi úka úu ke tonelē. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³ Uye un nó m maa re: Yo nnya kani lē wai? Ani rinóo u yósu re: Upíima yee ke la. U yé mese ne mese nó riyá aní ne nté ke weri.

⁴ Api sí api keminaapipi leṗo ncée-i ken ketahai toraalē tinonoo rinyine keyúrí, api ke toriyē. ⁵ Pēpee kei n we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi kē toriyē? ⁶ Api rinóo yósu yare ke Yeesu uu pēe m ma. Api pi tíye api tósu. ⁷ Apí ne keminaapipi kē Yeesu sí api kekecáá piilū laai, Yeesu uu ke tone. ⁸ PISOI meṗā api piilū tánjente ncée kecáá, picó api apéi kapi sicare-i n kpási tánjente. ⁹ PISOI pēe Yeesu keyu n sónne ne pēpee ukēpire n tikiṗe pin pupukēe re:

Osanna! Ani Uléecaa uyee n sónti ne Upíima rinyiri ritaáse. ¹⁰ Uléecaa uké rinóo sáne uyee n sónti uké urósáa Tafiti meco iyóopi n tone ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómecaa-po ritaáse.

¹¹ Yeesu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléecaa keyo sí. Ke itunje ii n tene nnya, uu mpa yo pinyáni másu, u ne upipiretiki kefi ne pité api Petanii tómpo.

*Yeesu ye kúfikiyee anoo wa
(Matiyee 21:18-19)*

¹² Kai n weesi, Yeesu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkū nn Yeesu wai. ¹³ Uu ketaa-po kúfikiyee yenu ne mēpéi. Uu re u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tuiṗo, mēpéi nmanē kuu leṗo, likumúnjé re itunje iyē-i ke alé nyē aa ye m pi íi kahane n tu. ¹⁴ Yeesu uu pēe ku maa re: Úka úu kape píkaí ripópipi piluke rikpá. Upipiretiki api anoo nyē kom.

*Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase
(Matiyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)*

¹⁵ Api lē memáá Yerusalem tulu, Yeesu uu Uléecaa keyo loni. Uu pēpee Uléecaa keyo-i n yáisi ne pēpee n léeri pilákase kápáá, uu pēpee siwóo n cōhane ataapili ne pilólāyái situmpi láuli. ¹⁶ Uu tíyese unyinē uké ne ilū inyinē Uléecaa keyo-mē titiki. ¹⁷ Uu pi céesi re: Li wōlaalē te: Pi yé kenéyo sée re sitē nnéi pISOI keyomeyáhaayo. Amá nó ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁸ Pēpee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api uanoo nyē kom, api ncée wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru re uicélaa ye pēe pISOI nnéi píri wa nnya. ¹⁹ Kai nnyóo n wa, Yeesu ne upipiretiki api kuyu lelu.

*Yeesu ne kúfikiyee kóima
(Matiyee 21:20-22)*

²⁰ Kai n weesi pin tósu, Yeesu pipiretiki api kúfikiyee kpe yenu kaku n kóosi ne iníj-ṗo. ²¹ Piyee uu lelee n wa léise, uu Yeesu maa re: Sáa, a ripaí, kuléé kaa anoo n wa ye kóosile. ²² Yeesu uu upipiretiki rinóo yósu re: Ani ne Uléecaa kefa tene. ²³ Asei kam nó símisi: Uye un tikúú ntí m maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripóló, unsá ukéfa-i n tíru, amá un n waise re lē kuu nní m ma ye waine, li yé mesei wa. ²⁴ Lē nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nō lē nnéi kani keyómeyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléecaa yé kō nó li yeneise. ²⁵ Nón kō píyei n nyenu nōn keyóme n yáasi, nōn ne unyinē nnyine m má, ani u sárei, Nónésáa yee keyómecaa-po n we uké kō ne nórínécúruu akópe nó n sárei nnya. ²⁶ [Amá nōnsá yee akópe n sárei, Nónésáa yee keyómecaa-po n we úu kō nórínécúruu akópe nó sáreine.]

*Yei ke Yeesu nnaṗe nn léeri?
(Matiyee 21:23-27; Luki 20:1-8)*

²⁷ Api kō Yerusalem pihápe kpá, kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu Uléecaa keyo-i n kōonii, pēpee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisui fi piwéése api u leṗo. ²⁸ Api u maa re: Nnaṗe n-ye kaá ne nní wai? Uye yee nnaṗe pó he póké ne nní n wai? ²⁹ Yeesu uu rinóo

pi yósu re: Ké nse nó pise. Nón tinóó né m pese, né ppe nó símisi rínanje mmē kamí ne lē n wai. ³⁰ Uléécaá nées písoi ppe Yohani tumme re uké písoi míni wole? Aní rinóó né pese. ³¹ Apí ppe pimécōpécire n kenene re: Tón m maa re: Uléécaá, u yé maa re: Kai ppe iye wa kání ne Yohani nsímé ηmurei? ³² Tón m maa re: Písoi, ái yé wa. Pi ppe kuyu pikó wurule, likumúhē re pinnéi ye ppe Yohani kpíilenle yare antepu kecire. ³³ Apí Yeesu rinóó yósu re: Ari nyu, Yeesu póó pi maa re: Né ám kó nó símisine rínanje mmē kamí ne lē n wai.

12

Pikeikó ppe rikpákárá m má kenyárū
(Matiyee 21:33-46; Luki 20:9-19)

¹ Yeesu uu ppe lē memáá sinyárū pi loni, uu re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamési. Uu mmele wai uú ne ke kónú. Uu kó kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii móm kei kapi yé píta n cérii. Uu kó limemáá rikúsi caca rinyine móm uu ppe pikeikó wéési re piké kecare kē kecáá u m pailē uké ncée ha uké kam. ² Kai aléépipi nyē kutúū n tu, uu ulási unyine upikeikó pē kémee tumpō re piké aléépipi anyine u yóme. ³ Apí u tini apí káii, apí menípe ηmane u lakase. ⁴ Uu kó ulási ucō pikemee tumpō, apí uyē tíyu kecáá káii apí u lámisi. ⁵ Uu utume táánū tum, apí uyē kopu. Uu lē memáá pitume meyā túmeipō, apí picō kaiinkee apí kó picō kóni. ⁶ Ucarete uyē ηhmane lala mecire kaí ppe u pōone. Uu ppe metórō uyē tumpō un tee re: Pi yé unéηmáne wuri. ⁷ Amá pikeikó pē apí símaane re: Nkó yee masí usáa ikulanlū nnéi te. Aní kam tóké u kpu ari ppe uikulanlū iyē n te. ⁸ Kuu n tuipō apí u tini, apí kópu apí kecare ilúké u sá.

⁹ Iye ke ucarete uu waine? U werine uké pikeikó pē kō uu aléé nyē picō pa. ¹⁰ Aní Uléécaá Nsímé ritelé kémee kéénlē te: Tipare ke pimóme apí n fóm tee panse ticíre-cire tee kenui-i ní wee?

¹¹ Upiima yee lē wa. Mewaisaηa kuu ró n yéneise ye mē.

¹² Pisufi piwéése apí céru re pē ke Yeesu kenyárū aké ne máne. Apí ppe lē kapi yé ne u n tí wéési, amá risoiwuí ari iwame pi wai. Apí u tíye apí tósu.

Lampoo kapi ye Róm uyōapi piima n héele
(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)

¹³ Apí Yeesu kémee Pifarisi pinyine ne peppe Erooti kepire ní we tumpō re piké ripine u wa apí ne uanōlempi cire u tini. ¹⁴ Apí weri apí Yeesu pise re: Sáa, tō yē te pōó aseí ute áa kó úka kewuu túúni. Likumúhē re ái písoi mewee kaá ne músu pōn ne símisi. Pō ye kó Uléécaá ncee písoi céesile ne aseí. Ncée ye we re tóké ye Sesaa lampoo héélee? Li pise re tóké ye hééle nées ári kape ye hééle? ¹⁵ Yeesu yee pikecáá kecáá mewai n nyu uu rinóó pi yósu re: Yo nnya kani ripine né wai? Aní ne mewóopipi menyine né kam ké me yē. ¹⁶ Apí ne menyine u hapō. Yeesu uu ppe pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri yee kewóó nké kecáá we? Apí rinóó yósu re Sesaa lo. ¹⁷ Uu ppe pi maa re: Aní Sesaa líkó Sesaa pa, aní Uléécaá líkó Uléécaá pa. Urinōó meyóó ame meýá nnōó pi yipu.

Pisatusee ne nkpō kémee meýise nstmé
(Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40)

¹⁸ Pisatusee ppe n tee re pikpōkpō apí ye nkpō-i yisi, apí Yeesu kémee sī apí u pise re: ¹⁹ Sáa, lē ke Moisi uu isé ní wói ye nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yee yé unósi uyē kukúmannōsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimáreco piseei pinyine ppe péé we. Ufoí uu unósi kpísi uu kpi úu ne kewá. ²¹ Ulírū uu ukúmannōsi kpísi, uu kpi úu ne kewá. Lē mecō kai kó utáánū titiki. ²² Pikeseei kē, úka úu kewá ne u mari. Pē memáá unósi uyē pōó kó kpi. ²³ Pikpōkpō keyiseyaa ketúhē, pikecōpe úye yee yé unósi n te, likumúhē re pikeseei kapi kunósi u kpíkési. ²⁴ Yeesu uu pi maa re: Lē nnya kani nómenécire kirasante:

Ani Nléécaasimé asei kómæi, áni kɔ Ulééca nnaŋe nyu. ²⁵ Meseisei kē ke písoi api pikpɔkpɔ kémæe n yisine, pitisi ápi pinósi kpíkésine, pinósi pɔ́ ápi kɔ pila sónkeene, amá piméfine yé n we yaré piléécaatumé keyómecaa-pɔ. ²⁶ Yo nnya kani tee re pikpɔkpɔ ápi yé yisi? Ani kelɔ ke-i kai Moisi ritelé-i n wólaalē te Ulééca ye kuhíhí kpeɛ ní toré kémæe we un ne Moisi símisi keenlêe? Li kei wólaalē te, Ulééca ye Moisi maa re: Née Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa. ²⁷ Ulééca úu pikpɔkpɔ Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa le. Nónnépúnne ye piyêe.

*Isé iyee Ulééca isé keɔpe icɔ n fe
(Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28)*

²⁸ Ulééca isé ucélaa unyine yeɛ pɛɛ Pisatusee ne Yeesu ikɛŋene n kɔ, uu yénu re Yeesu ye rinó pi yósile n̄sone, uu ne u kɔ, uu u piɛ re: Isé nnéi kémæe íye ye imáa? ²⁹ Yeesu uu rinó yósu re: Isé maa ye nnyí: Isirayeli, a kutu ricɔ, Upíima, Urólééca, Upíima ye ucíreníne le. ³⁰ A Upíima, Upólééca n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi ne kepómúnjé nnéi ne mpónaŋe nnéi kɔ. ³¹ Ilírú ye nnyí: A upóɔ n la yaré kaa ripócuruu ní la meɔ. Isé íka íi we ye nnyí n fe. ³² Isé ucélaa uyê uu u maa re: Li nyamle, sáa. Asei ye nye kaá maa re Ulééca ye ucíreníne le úu kɔ ucɔ má. ³³ Mpa úye uké u n la ne kefa nnéi, ne mesohɔ nnéi ne rinaŋe nnéi kɔ. Mpa úye uké kɔ uucɔ n la yaré kuu uricuruu ní la. Lē ne isee kapi ye ne Ulééca n nyóonse api tóroise múkú-múkú ne inyóonse icɔ nnéi t̄sile. ³⁴ Ke Yeesu uu n yé te mesohɔ kuú ne rinó yási, uu u maa re: Pɔ mepóciɛ n̄sone cápinele. Aa ne Ulééca kuyɔpiyu ketaa we. Úka úu pɛɛ ikari piwai rikpa uké nnyine u piɛ.

*Uyê ke Ulééca uu n wée ne Tafiti keɔáá n̄simé
(Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44)*

³⁵ Yeesu ye Ulééca keyɔ-i céésile uu pi piɛ re: Iye ke isé picélaa api yé fe apí maa re uyê ke Ulééca uu n wée ye Tafiti kepipi le. ³⁶ Nfáasone ye Tafiti ricuruu maase re: Upíima ye Unépiima maa re: A kunéluke-luke-mē kényukótonɛ-i tone, hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarɔ kepónyále-i n cɔ. ³⁷ Tafiti ricuruu ye u sée re "Upíima". Iye kuu yé pɛé ne Tafiti kepipi?

*Yeesu ye re písoi piké pimécire ne isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Luki 20:45-47)*

Písoi kulúy ye pɛɛ kutu u cɔlenle lin pi láárú. ³⁸ Uicélaa kémæe kuu pi símisi re: Ani ne isé picélaa ne nómenécire tí. Piké ne atúkanka caa-caa n kɔnni ne písoi piké pi n yáhaankɛ ayáa kémæe ye ripó pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kémæe sitone foí ye pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi ye lē ke pikúmannɔsi api m má nnéi yóile api ye pɛɛ keyóme yási meɔáa yaré pi písoi sone le. Ulééca yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

*Ukúmannɔsi ihɛ
(Luki 21:1-4)*

⁴¹ Yeesu uu lē memáá Ulééca keyɔ-i, kei kapi ye ihɛ n sariipɔ keyúrí tone. Uu lē ke písoi api siwó n sariipɔ m paílē. Pimámá meýá api meýá hekesi. ⁴² Ukúmannɔsi unyine pɔ́ kɔ weri uu sitanká sité sáɔ. ⁴³ Yeesu uu pɛɛ upipiretiki séi uu pi maa re: Asei kam nó símisi, ukúmannɔsi wekɔ nkó ye hele ai mpá úye t̄su. ⁴⁴ Likumúnjé re mpí nnéi, lē kápi ne líka n wai kapi he, amá uyê pɔ́, ulikó keciɛ, lē kuu m má nnéi uké ne iluke n lo kuu he.

13

*Yeesu re Ulééca keyɔ yé fori
(Matiyee 24:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Ke Yeesu uu Uléécaá keyo-i n léeri, upiretiki use uu u maa re: Sáa, a ripaí, keyo kecire ne apare sone-sone, née yo? ² Yeesu uu rinóo u yósu re: Pó keyo píima nké nyánii? Li sónti liké wa ripare rika ári yé ricó kecáá n tasilé. Linnéi mmú ye sóntile liké fori téké-téké.

Lélee n nyise re ketē ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Luki 21:7-19)

³ Uu Olifiyee rikúú kecáá tone Uléécaá keyo keyu-mē. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree macire ne uyē pin we, api u pise re: ⁴ A ró símisi kumúnjé kpe-i ke lē ai ní werine. Yo yee ró nyisene re lē nnéi yé tene?

⁵ Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nómenécíre tí nsone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. ⁶ Písoi meýá yé sónaame use use ne rinényiri, mpa úye uu ye maa re né ke Uléécaá uu wée. Lē kémee kapi yé písoi kulúí kuyúí tā. ⁷ Nón píyei n kō te atopi ye nnyáá ne ketaa-pó weme, áni kape nfasimé tóne, likumúnjé re lélee sónti. Amá kētó áke kahanē n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nco ne tōpu, keyóopitē ake keyóopitē kecó ne tōpu, ketē yéé silō silō yeñesi, nkú yé kó wa. Limpole yé n we yare ke memárenlō ame ye unósi pikéhē n kóraane. ⁹ Ani nómenécíre tí. Pi yé ne sitúhaane nó ha, apí ne sipópi nó káii ayómeyáhaalee-i. Pi yé né nnya kuyu piwéese kémee ne pitúhaane kémee nó sone. Nó kó pikēyu-i inétansei li. ¹⁰ Li pise re piké Nsímé Kecire isoipuri nnéi riyóó kelenē. ¹¹ Pin nó n tí apí ne ketúhaane nó sí, áni kape píri tóne kelenē ne mmē kani yé m maa, amá ani mme mee kumúnjé kpe-i nó n ka maa, likumúnjé re ái nóo símisi, amá Nfáasone ye mu. ¹² Usoi yé umáa née uwá tí uu tíyese api u kopu. Pisáa yé kó limécó pisipipi wa. Siwá yé pisáa ne píni kecáá nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényiri nnya, mpa úye ye nóinépurí yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kētó-pó, Uléécaá yé u yoriye.

Iwe píima mekame
(Matiyee 24:15-28; Luki 21:20-24)

¹⁴ Kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókoi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Uye un nsímé mmē n keē, uké musí uké liasei kō. Lin lē n wa, pēpēe Yutee ketē kémee ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁵ Uye un keyo ipiraa kecáá n we, úu kape keyo-i ricepime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Uye un kó kecare-i n we, úu kape kepire pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáási, ái kape nnyie kumúnjé ka. ¹⁹ Likumúnjé re siyáa see íwe píima síkó le. Ke Uléécaá uú ne ketē n wa, apí íwe iyē icó yenaalē, iicó íi kó píkaí léeri. ²⁰ Uléécaá unsá pēe siyáa sē n hasi, úka úu yé pēe nfáa yē. Pē kuu n tési uú n te nnya kuu si hasi. ²¹ Uye un pēe nó m maa re: Ukirisi ke Uléécaá uu n wée ye nté née nté-pó wele, áni kape waise. ²² Likumúnjé re pikirisi nōme ne antepuye nōme ye leerine. Pi yéé mewaisaŋa ne mewai píima wapisi piké ne mpa pē ke Uléécaá uú n te pōise. ²³ Ani kape lōpile, mpa yo kam nní mencire nó símisi.

Usoi Kepipi mekame
(Matiyee 24:29-31; Luki 21:25-28)

²⁴ Amá siyáa sē kémee, íwe píima iyē memáá ke itunje íi sōmaane, iwáre ii metéi paa.

²⁵ Awárepi aa keyómecaa-pó poroiri, lináŋe-naŋe lee keyómecaa-pó ní we ai meýá yeñesi.

²⁶ Pi yé pēe Usoi Kepipi yē

ken ahopē kecáá weme ne kennanē ne kemeyóopi. ²⁷ U yé pēe upitume pēe ketē ne keyóme-pó ní we awélé nnéi túmei apí pē kuu n wéekēe ketē nké ne keketo-pó cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa
(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kúfikiyee kenyárū icélaa kutu ricō. Ku ye kun ilése ημύ n wairi, mepéi men n leeri, nō ye mēse ne mēse ceri re kupii ye nyahaimēle. ²⁹ Limēcō kaí we, nōn píyei likēi nní mēwai n yē, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimēle un tinōnō ne kōlē. ³⁰ Asei kam nō símisi: PISOI kunai nkú áku tósune kelenē nní nnéi liké ne rí kam. ³¹ Ketē ne keyóme yé tōsí, amá anénōō áa metōjé má.

Uléecaa mēcīre yēe ketē ketēne itunje nyu
(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketē metēne nkó, úka úu likeyaa kē nēe liitunje iyē nyu, mǐpá piléecaaatume pēe keyómēcaā-pō rí we nēe Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mēcīre yēe nyu. ³³ Ani nómēnécīre tí, áni kapē ripōō fóm, (ani ye keyóme yáási), likumúnjé re áni nyu píyei ke liitunje ii yé kam. ³⁴ Li yé n we yarē usoi yēe ncēe rí ha uu ukēyō tíye, uu upikēikó rínanje hē, uu mǐpá úye pikēi u múise, uu rinōnō uméré rinōō hē re úu kapē ripōō fóm. ³⁵ Lē nnya, áni kapē ripōō fóm, likumúnjé re áni nyu píyei ke úyōsaa uu pēeri, nnyóō nēe kesine pele nēe mecánkooi nēe mmarē. ³⁶ Ái kapē wa re u mekáikái ka uu nō leeri nnō kēmeē. ³⁷ Lē kam nní nō n símisi, mǐpá úye kamí ne máne, áni kapē ripōō fóm.

14

Pisuiŋi piwéese ye kómēine re piké Yeesu tí
(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Li riyále siyáa sité Isirayēeli pikó piké ne nkpō melóō ne akpónó nyēe áa pite m má anyá li. Pēpēe ye Uléecaa inyóōnse n wa piwéese ne isé picélaa api ncēe n wéēsi kapi yé ne Yeesu n tí ne mēsōhō piké u kpu. ² Api símaane re: Ái kapē anyá kumúnjé-i re pISOI yé yisi api pitele wai nnya.

Unósi unyine ye Yeesu riyu kecáá tulaali kōonu
(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)

³ Ke Yeesu uu Petanii kuyu-i uyó Simōō keyō kēmeē rí we un iluke le, unósi unyine uu lompo. Unósi uyē un kenúnipi sōne kee tulaali pape-pape yēe nnéi píima m má múílē. Uu kenúnipi kē foru uu tulaali Yeesu riyu kecáá kōoni. ⁴ Mēwai mē áme ne picō risá, api pēe pimēcōpēcīre m máikēe re: Linsōne ye rí-ye kuu nní tulaali nkó n caai? ⁵ Tó pēe fe ari u yái ne nnéi píima ari siwóō sē píwekōō hē. Apí ne unósi uyē wóōsi. ⁶ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani u riyá. Yo nnya kani u cōnlē? Mēwai sōne kuu né wa. ⁷ Likumúnjé re mǐpá píyei ke nō ne píwekōō aní we, nō fe ani lisōne pi wai pēé uye-i kani rí la, amá nē, ái mǐpá píyei kam yé ne nō n we. ⁸ Lē ke unósi nkó uu n fene kuu wa. Inépinje kuu mēncīre tulaali fō piké kelenē nhóre i tā. ⁹ Asei kecáá, kē nō símisi re mǐpá yei kapi ketē nnéi kecáá Nsímé Kēcīre yóólē, pi yéē unósi nkó mēwai mmé símisi apí ne u n léiselē.

Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)

¹⁰ Yeesu pipiretiki kefí ne pité kecōpe use kapi ye n sēe re Yutasi Isikariyōōti uú ha pēpēe ye Uléecaa inyóōnse n wa piwéese lēpō re uké Yeesu tí uké pi rimúise. ¹¹ Nkīnīnje kapí ne kutu u ricō api rinōō yekei re pi yé siwóō u hē. Yutasi uu icēe sōne wéēsi uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkpō melóō anyá iluke le
(Matiyee 26:17-25; Luki 22:7-14; 21-33; Yohani 13:21-30)

¹² Kenyáyaa foí kē kapi ye akpónó nyēe áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kō nkpō melóō anyá isan n kō, Yeesu pipiretiki api u pise re: Yeí kaá la tāké ha anyá iluke pó wa? ¹³ Uu upipiretiki pité tum uu pi maa re: Ani kuyu-i ha, utisi unyine yēe kecórīpi ne míni n topori

yé ne nó risáne, ani u ritiki. ¹⁴Un yei n lō ani úyote maa re: Urósáa ye pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpō melóó anyá iluke n lené? ¹⁵U yé kényo kecáá kulee maa kunyine kapi nsone n nyóonse nó nyíse. Ilū kapi ye ne anyá n li nnéi ye kukemeé wele. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹⁶Yeesu pipiretiki api tósu api kuyu tulu, api nípá yo lēpō yare ke Yeesu uú pēe pi m ma, api nkpō melóó anyá iluke wai. ¹⁷Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki kefi ne pité apí weri. ¹⁸Kumúnjé kpe-i kapi iluke n le, Yeesu uú maa re: Asei kam nó símisi, nókenécōpe unyine yee ne iluke né n le yé né yáá. ¹⁹Piapō aa caai api pēe use use u m písei re: Yare né néé? ²⁰Uu rinóó pi yósu re: Nó kefi ne pité pē use lo, tó ne uyē tō ricáripí risé-i n le. ²¹Usoi Kepipi ye tósule yare lē kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. Li kutōsi we apí kape pēe liute m mari.

Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyekii

(Matiyee 26:26-30; Luki 22:14-20; Korēnti Foí, 11:23-25)

²²Kapi n le, Yeesu uu kukpónó kpísi, uu kukecáá Ulééca pōnēse uu limemáá ku kpákóri uu pi ku pa uu re: Ani yósi, inépiñe ye nnyí. ²³Uu lē memáá kepóripí kpísi uu kekecáá Ulééca pōnēse. Uu pi ke pa api pinnéi níru. ²⁴Uu pi maa re: Menénye ye mmé, ménye memēe písoi meyā nnya kōonu, Ulééca uú ne pi séi re u ne pē piké kómēine. ²⁵Asei kam nó símisi, ám píkaí aléepipi pita mpí pinírē kpáne hái ne keyáa kē kam yé pífále ní ntí Ulééca iyōpi kēmēe. ²⁶Kuu lē písímé pi m masí, api pēe ipakare siyome n yom pin pakarente api wai api Olifiyee rikúú sí.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu

(Matiyee 26:31-35; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

²⁷Yeesu uu pi maa re: Nó nónnénéi kepire né ritō, likumúnjé re li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Né useesé kpu,

isáñ pōó kpíi. ²⁸Amá nen piyēi nkpō kēmēe piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pō nó m mé.

²⁹Piyee uu u maa re: Mpá pinnéi pin kepire pō rintō, ái ne né. ³⁰Yeesu uu u maa re: Asei kam pō símisi, neni kesine nké cire icá iké kelene meté n kooi, pō kési nnóo metaani re áa né nyu. ³¹Amá Piyee uú n kenaaalē te: Mpá lin nkpō ye mu, tó ne mpō tóké kesé kpu, ám kuñmeriyē pō we. Pinnéi api kō nse mmē m máikēe.

Yeesu ye Ketisemanee-pō keyóme yáasi

(Matiyee 26:36-46; Luki 22:39-46)

³²Yeesu ne upipiretiki api lē memáá kelō kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee sí. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū, néeké ha keyóme n yáhaapō. ³³Uú ne Piyee ne Yakupu ne Yohani péne. Kei ke iwame ne mpōocaai yíkíyiki nn u tí. ³⁴Uu pi maa re: Tinépō ye caailenle hái lin ne nkpō menyíne we. Ani nté tone áni kape lōpile. ³⁵Uu lē memáá keyu-mē nyósōpō nkáripí, uu wúla uu Ulééca yáasi re lin íye n we, a tíyese nípale itunje iyē íi kape ka. ³⁶Uu keyóme yáasi re: Unésáa, pō fe aa nípá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lē, kape menépōla wa, amá a mepókó wa. ³⁷Uu lē memáá upipiretiki-mē pēle, uu pi lēpō pin lōni. Uu Piyee maa re: Simō, pō lōnilē? Aa nkpáni fe póké n nyáni kenampi kesē? ³⁸Ani n tū nōn nyáni nōn keyóme yáasi, áni kape ne pipeikēe kēmēe ní loó nnya. Li kesoi pipi ripō we re keké ye lisone wa, amá ke pēe rinárei mále.

³⁹Uú ne ketaa piwai pi kpá, uú ha keyóme yáasi, uu umewelee foí mē mecō welu. ⁴⁰Uu pēeri uu kō pi lēri pin lōni, likumúnjé re piinipēe ye mulesile. Apí ceri mmē kapi yé rinóó u n yósi. ⁴¹Uu metáánū pēeri uu pi maa re: Nénte nō nkpéni lōnilē nōn wéntelē? Li lē tule, itunje ye tule, lēe nní, pi Usoi Kepipi pikópekóó anipe-i wale. ⁴²Ani yisi tóké tōsí, uyee né n yáine ye nyahaimēle.

*Yeesu metine**(Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)*

⁴³ Yeesu úu kahané nsímé n tene ke upipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi ne risoiwuí api mēse ne mēse rikpáfúme, pin atéhe ne apúnípi muléilē. Pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuifi piwéése ye pi tumpō. ⁴⁴ Yutasi ye pē pianipe-i Yeesu n waine, ye pē risoiwuí mesohō mē kuú ne u n tinine céesile. U pē pi céesi re: Nen ha úye rimpira am u yáasi, uyē lo, ani u tí, ani u múlú n̄sone aní ne tósu. ⁴⁵ Kuu n tuipe uú ne mēse ne mēse Yeesu kō, uu re: Sáa! Uu pē u pira uu u yáasi. ⁴⁶ PISOI pē api Yeesu kecáá kunípe wai api u tini. ⁴⁷ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapō uu uritéhe kpeú, uu Uléécaá usina ukeikó kutu sem. ⁴⁸ Yeesu uu rinóo yósu uu pi maa re: Yo nnya kani pitíne né ka ne atéhe ne apúnípi yarē usoi kpááree? ⁴⁹ Mpá keyáa kéye kam ye nókenécōpe n we, nen Uléécaá keyō-i céési, aní né tí. Amá lē kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaamelē liké ne n wa nnya kai lē wai. ⁵⁰ Yeesu pipiretiki nnéi api u ηmeriyē api wuru. ⁵¹ Unmáne unyine yēē pē Yeesu n tikilenle un kusáñáá ηmane yariilē. Api re piké u tí, ⁵² uu kusáñáá tōpíri uu meηmane wuru.

*Pi ne Yeesu ketúhaane píma-i ha**(Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Apí ne Yeesu Uléécaá usina kémēe sí. Kei ke pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése ne isé picélaa api pinnéi cápínelē. ⁵⁴ Piyē uu ketaa-pō Yeesu n tikilē hái ne Uléécaá usina keyōcōpe-pō. U ne piméré api kei kesē n tú un nna wéni.

⁵⁵ Pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píma nnéi api pISOI wéési pē yé Yeesu ne nsímé rinkpárá. Pitúhaane pē api nkópe n̄ka yē kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶ Likumúnjé re meyá mēe ne nsímé u kparai, amá mmē kapi n símisi n̄n ncée nse ritiki. ⁵⁷ Picō api ye yisi apí ne u wáaná re: ⁵⁸ Tō kō un tee re: Né né Uléécaá keyō nké ke usoi kunipe aku n wa fori, am siyáa sitaani kecōpe kefée mōm ke usoi kunipe áku yé n wa. ⁵⁹ Mpá ne kei ricuruu, pinsímé n̄n ncée nse ritiki. ⁶⁰ Uléécaá usina uu icápíne iyē kecōpe yisi uu Yeesu pise re: Aa rinóo ríka yósunee? Mpókōpe n̄-ye ke pISOI mpí api nní símisi? ⁶¹ Yeesu uu sée, úu rinóo ríka yósi. Uléécaá usina uu pipise u kpá re: Póo uyē ke Uléécaá uu n wée? Uléécaá ye ipakare n te Kepipii? ⁶² Yeesu uu rinóo yósu re: Néē lo. Nó UsOI Kepipi yē ken Uléécaá, n̄nanje nnéi ute kuluke-luke-mē keyukótone-i tú. Nó kō keyómecaa-pō ahope kémēe u yē un ne weme. ⁶³ Kei ke Uléécaá usina uu pē uricuruu ilū kuu n tanaalē céérii ai nyíse re li u tóosile hái uu re: Piseérakó píye picō kari nkpeni wéési? ⁶⁴ Nō konle kuu Uléécaá kecáá anóo kópe n símisi. Iye kani músu? Pinnéi apí maa re li ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picō api ukecáá meta pitúkentē loni, api ukeyu paasi apí akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyē lē pó n wai ηmoinu! Piméré api u tini apí ne sipese u tépei.

*Piyē ye kesi re úu Yeesu nyu**(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)*

⁶⁶ Kumúnjé kpe-i ke Piyē uu metene ripoo-i n̄ we, unósi unyine ye Uléécaá usina n keisi uú weri. ⁶⁷ Uu Piyē yenu un nna wéni, uu ukeyu-i nyáni uu u maa re: Pó ne kō pē Nasareti ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Am nyu, am mmē kaa n̄ la póké símisi kómēi. Uu pē kei yisi uu kupookpaná-i sí. ⁶⁹ Unósi uyē uu piyéne u kpá uu pēpē kei n̄ we maa re: U pISOI pē use le. ⁷⁰ Piyē uu kō pikéne kpá. Kai nkáripí rinkpáse, pēpē kei n̄ we api pimáa u kpá re: Mesei ye mē, pō pISOI pē use le. Likumúnjé re pō Kalilee ukó le. ⁷¹ Uu késu ηmaa uú ne ketē kpeeni uu wéeri re: Ne Uléécaá, am usoi nkó nyu. ⁷² Ica ii mēse ne mēse melíru kooi, Piyē uu léise re Yeesu ye u maa re: Ica iké kelene meté n kooi, pó kési metaani re áa né nyu. Kei kuu pē mēse ne mēse itu ripe.

15

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Piwéése nnéi api mmare mare cápine: pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéi. Kei kapi pree Yeesu paasi apí ne u tósu api Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise re: Póo Pisuifi uyóopi? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ³ Pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése apí ne nsímé meyā u kparai. ⁴ Pilati uu kó pipise u kpá re: Aa rinóo yósunee? A ripaí mmē ne mmē kapi kepócaá n símisi. ⁵ Yeesu úu rinóo ríka piyóó rikpá. Ai Pilati píri wai.

Pi túhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Mpá nkpó melóo anyá áye, Pilati yee pree ukpaniikó uyē ke piseo api n wée akpanii tóle. ⁷ Utisi unyine kapi ye n sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne pinyine pree apí pree uyóopi kecáá n kpálē. Pitele pinyine-i kapi pree usoi kpu. ⁸ Tisoiwuí ari Pilati-mē tómpo, api lē kuu ye mpá anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu pi pise re: Nó la ké Pisuiifi uyóopi akpanii nó tóo? ¹⁰ Likumúnjé re Pilati ye ceri re nfaóle nnya ke pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api uanipe-i Yeesu wa. ¹¹ Amá pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api piseo Pilati-i teriipó piké u ricónh uké ne Parapasi akpanii tó. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Iye kani mpíi la ŋmaa ké uyē kani nní n sélei re Pisuiifi uyóopi wa? ¹³ Api pipupui kpá re: A kunapéékóo kecáá u kariii. ¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Api meyá pipupui kpá re: A kunapéékóo kecáá u kariii. ¹⁵ Pilati uu risoiwuí mepóla tiki uu Parapasi akpanii tólu. Kapi Yeesu ne iséi pikáii m masí, api piseo anipe-i u wai re piké ha kunapéékóo kecáá u kariii.

Pisóoca ye Yeesu kecáá nyáni

(Matiyee 27:27-31; Yohani 19:2-3)

¹⁶ Pisóoca apí ne kényóore, kei kapi ye n túhaane u sí api pisóoca tóroo nnéi séi. ¹⁷ Api kuyóopikpelenku wée u tani api sínípeleépi ne riyóopikónh parii api u kipise. ¹⁸ Api pree lē memáá u yáhaanke re: Tó pó yáasi, Pisuiifi uyóopi. ¹⁹ Api ríyu kecáá ne kenapari u pepu api meta ukecáá tuke, api ukeyu-i nsone wula api u yáasi. ²⁰ Kapi kecáá pinyáni u m masí, api kuyóopikpelenku wée kpē u lapile api uilū pitane u pese apí ne kunapéékóo kecáá pikariii u tómpo.

Pi Yeesu kunapéékóo kecáá kariii

(Matiyee 27:32-44; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

²¹ Api ucéetónjé unyine yee sicare-mē n léeri nínanje Yeesu kunapéékóo cónse. Pi ye utisi uyē sée re Simóo, Sirēeni kuyu ukó lo. Uyee Alekisantiri ne Rufuusi usaa. ²² Apí ne kelō kē kapi ye n sée re Kólikóta Yeesu sí. Kólikóta aseí re Kúyu Kónjoo kelō. ²³ Api píta kapi ne pite kapi ye n sée re miiri n cónhne u pa re uké n ntí, amá úu n ntí. ²⁴ Api kunapéékóo kecáá u kariii api uilū hōone. Pi panáile mpá úye uú ne uikpíkékpkiké céru. ²⁵ Itunje in mese áme we kefi kumúnjé pepu kapi u kariii kunapéékóo kecáá. ²⁶ Api lē nnya kapi Yeesu ní kpu wolu re: Pisuiifi uyóopi. ²⁷ U ne piseo kpááree pité pinyine kapi kesé kariii, ucó ukuluke-luke-mē, ucó ukumii-mē. ²⁸ [Lē kai Nléécaasimé kémee rintíki ye lē: Piwaikópekóo kunai-i kapi u wa.]

²⁹ Picéetónjé api u lámaankee pin tíyu pouli pin máikē re: Yéee! Póo ye Ulééca keyó n fori aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, ³⁰ a ripócuruu yoriye aa kunapéékóo kecáá súiri. ³¹ Pepere ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ricurruu ne isé picélaa api kecáá u nyáni pin pimécópercire tee re: U picó yóriyentele amá úu pree fe uké uricuruu yoriye. ³² Ukirisi, Isirayēli uyóopi uké nkpéni kunapéékóo kecáá súime tóké yé arí ne kefa tene. U ne pē kapi kesé n kariii póo kó u lámaankee.

*Yeesu nkpɔ**(Matiyee 27:45-56; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)*

³³ Ituɲe keɔ́ire kumúɲé, kuɲmaha aku ketē nnéi cɔni hái ne ituɲe metaani kumúɲé-pɔ.
³⁴ Ketúɲé metaani kumúɲé kpe-i, Yeesu uu keɔ́áaila píima kenɲine súúni re: Eloi, Eloi, lama sapatani? Lelɛ re Ulééca, Ulééca, yo nnya kaa né ηmeriyɛ? ³⁵ PISOI pɛe kei n cápinele keɔ́ɔpe pinyine api lē kom api re: Ani ripáí, Elii kuu nní sélei. ³⁶ Kei ke pikɛɔ́ɔpe unɲine uu wuri uú ha píta nyɛɛ-nyɛɛ pinyine-i sinéé fɛ uu keɲaapi tuhu uu u pa re uké n ntí un tee re: Tóké yé nké, in te Elii yé kam uu u súiseri. ³⁷ Amá Yeesu uu meýá keɲupeila semí uu pɛe kpi.

³⁸ Kusánjáá kapi ne Ulééca keýɔ kɛmɛɛ n kɛnelē akú cɛérine meté, keɔ́áá ne metene-pɔ.
³⁹ Ke Rɔm usóɔca kpéé yɛe pɛe Yeesu keyu-i n nyenu uu unkpɔ mmɛ n yé uu re: Usoi nkó ye pɛe mesei Ulééca Kɛpípi lɛ. ⁴⁰ Pinósi pinyine ye kɔ pɛe wele pin ketaa nyáni. Pinósi pɛ keɔ́ɔpe ke Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu Sínsá ne Yosee uni ne Salomee apí pɛe we. ⁴¹ Ke Yeesu uú pɛe Kalilee-pɔ ní we, pinósi pɛ pɛe ye pɛe u n tikilē pin u keisi. Pinósi picɔ ye kɔ pɛe u tikilenle apí ne Yerusalem sí.

*Yeesu mekulaa**(Matiyee 27:57-61; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Nnyóó nn pitule masí ke Yosefi, Arimatee kuyu ukó uú ka. Yosefi ye pɛe pitúhaane pɛ kɛmɛɛ usoi keɔ́ire lɛ. Uyē ticuruu ye kɔ pɛe Ulééca iyɔɔpi mekame ménle. Keyáa kē aí ne sá anyá isɔólú keyaa ye ke, liké ne kóso weesi kewénteyaa. Lē nnya ke Yosefi uu ikari wa uu Pilati kɛmɛɛ sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁴⁴ Ai Pilati píri wai kuú ne n kó te Yeesu ye nkpɔ masí. Uu Rɔm usóɔca kpéé séi uu u pise re in te li náɲai ke Yeesu uú ne n kpu. ⁴⁵ Ke Rɔm usóɔca kpéé uu písímaa u m masí lē kai ní we, Pilati uu ncée he re piké Yeesu kpisi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyē uu kusánjáá lɔlu uu kunapéékɔ́ keɔ́áá Yeesu súiseri uu kusánjáá u pílesi uú ha rikpíi kapi kuparecaɲaa-i n wa kɛmɛɛ u yekei, uu pɛe lē memáá mɛpare píima menɲine pímiise uu rinɔnɔ́ fi. ⁴⁷ Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yosee uni apí kei kapi u n waipɔ n nyáni.

16*Yeesu ye nkpɔ kɛmɛɛ yisi**(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)*

¹ Ke kewénteyaa ketúɲé ake ní tɔsí, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu uni ne Salomee apí tulaali lɔlu piké ha Yeesu yakasi. ² Kewénteyaa ukóso, apí mekekeɛ metuɲeleeme rikpíi sí. ³ Api pimɛɔ́ɔɔɔre píseine re: Wóo yé ha ripare tee rikpíi rinɔnɔ́ n filē tó pímiise? ⁴ Kapi yé inípeɛ rinsíka, apí yénu re li mɛparecaɲaa mē pímiisele. ⁵ Api rikpíi-i lomɔ́ apí keɲmánɛpi kenɲine yenu ken kuluke-luke-mē tū ken ketúkanka tomé tanaalē, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa re: Iwame ii kape nó wa, nté Yeesu Nasareti kuyu ukó uyē kapi kunapéékɔ́ keɔ́áá n karií kani wéési? U nkpɔ kɛmɛɛ yisile, úu nté we. Ani nyánii, keló nké-i kapi u finse. ⁷ Amá ani ha Piyɛɛ ne upipiretiki tɔrɔ́ maa re u yé ha Kalilee-pɔ pi m mē, kei kapi yé ha u yé yare kuu pi n símaalē. ⁸ Api rikpíi-i léeri apí ntóó sé pin terii ne iwame, amá apí úka ríka ma ne iwame mɛpehē.

*Yeesu ye umɛcire Makitala kuyu ukó Maari nyise**(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)*

⁹ [Ke Yeesu uu kewénteyaa ukóso mmare nkpɔ kɛmɛɛ n yisi, u tíyesele Maari Makitala uu mefoi u yenu. Maari Makitala uyē kɛmɛɛ kuú pɛe aníri aseɛi lakase. ¹⁰ Maari Makitala uú ha nsímé mmɛ pɛpɛe pɛe Yeesu rintíki símisi. Pɛ pin kumúɲé kpe-i nkpɔ tū pin kɔ ténesi. ¹¹ Kapi n kó te Yeesu ye nfáa mále, te Maari Makitala ye u yé, apí ne kefa tene.

*Yeesu ye umecirɛ upipiretiki pitɛ nyisɛ
(Luki 24:13-35)*

¹² Lɛ memáá, Yeesu uu méwee féé mecɔ kpisi uu tíyɛɛ upipiretiki pitɛ pinyine pɛɛ kecare-mɛ n sɪ́ api u yenu. ¹³ Pɛ́ ticuruu apí weri api picɔ nsímé mmɛ́ símisi, picɔ pɛ́ api kɔ́ nɛ kefa tɛnɛ.

*Yeesu ye umecirɛ upipiretiki kefi nɛ usɛ nyisɛ
(Matiyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)*

¹⁴ Yeesu uu metórɔ́ umecirɛ upipiretiki kefi nɛ usɛ nyisɛ kumúnjé kpe-i kapi iluke n le. Uú nɛ pinfatɛnɛ kuciré nɛ pinkiɲtake pi cési, kápi pɛpɛɛ pɛɛ nkɔ́ kémɛɛ meyisɛ-maá u n yé nɛ kefa u tɛnɛ nnya. ¹⁵ Uu pɛɛ lɛ memáá pi maa rɛ: Ani ketɛ́ nnéi rikóónú ani pisi nnéi Nsímé Kɛcirɛ símisi. ¹⁶ Uléécáa yé nkó yɛɛ nɛ kefa u n tɛnɛ uu kɔ́ míni wole yoriyɛ. Amá u yé nɛ nkó yɛɛ úu nɛ kefa u n tɛnɛ túhaanɛ aí nɛ u kpi. ¹⁷ Mɛwaisaɲa ke pɛpɛɛ nɛ kefa Uléécáa n tɛnɛ api yé ní wapisi ye mmé: Pi yé rinényiri nɛ aníri lakasɛ, api meyu féé símisi. ¹⁸ Pin iwáa n cópii, íi yé líka pi wa. Mɔ́ pin kɔ́ linírɛ-niré lɛɛ yé n kpu n ntí, aí yé nkɔ́páni líka pi wai. Pi yé pitóikó kecáá anípe rilaa, pitóikó pɛ́ api pélu.

¹⁹ Ke Upiima uu pisímé pi ní masí, ai keyómecáa-mɛ́ u kpiíɔ́ uú ha Uléécáa kuluke-luke-mɛ́ kényukóstonɛ-i tonɛ. ²⁰ Upipiretiki api sɪ́ apí ha mɔ́pá yei Nléécáasimé símisi. Upiima uu pikɛi pi n léni, uu tíyɛ mɛwaisaɲa kapi n wapisi amɛ pinsímé aseɪ n nyisɛ.]

Nsímé Kεcirε ritelé ke Luki uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmee ní we

Nsímé Kεcirε ritelé ne Uléεcaa Pitume Mewai ritelé ke Luki uu wói. Pε inipεε-i ke Yeesu uu umεwai n wapisi ke Luki uu písei nsone uu kelene ritelé ntí uusanε Teofili wolu re uké Yeesu icélaa aseí kō nsone (Luki 1:1-4). Luki ye pεε Ukireki le. U kō pεε upōise píima unyine le yeε pεε Pōoli n sárikεε. Luki ye Yeesu nyísele yare Usói Kεpipi. Yeesu ye pansεle kesoiπipi uú ne sisoipipi íwe téní. U pεε písoi ipiηε ne piamíiri pōisentele. Týyu 24 kέmee ke isímé tōrōo yeε mί mulú ii wólalē, iyē ke pεpεε Yeesu mεwai n yé api Luki rintéηse. Iyεε nní Yeesu meyise nkpō kέmee ne umεkpáfúme upipiretiki ne pinósi ne pipiretiki picō pεε pεε unkpō n téní keyu-i. Uu lē ne lē ke átélé aa ukεcáá ní símisi pi pérése uu pεε pi tum te piké ha m pá úye símisi re uyεε Úyulale.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Luki ye símisile lē ke Yeesu uu sisoipipi kέmee n lompō (1:1-4:13). Umεmare ne ukeleeme nkó mee kei we.
2. Upíima ye ketē kecáá unfaa nnéi kέmee sisoipipi wéésile. Luki ye símisile lē kuú ne pinárei ne píwekōó ne pitóikó kutu riñcō (4:14-19:27). Sinyárū kulúí kuu kpísi uú ne sisoipipi li céési: Uηmáne yeε m pō kenyárū (15), Samarii ketē usói unyine yeε kusoi n nyu kecáá nsímé (10:25-37).
3. Unkpō kunapéékōó kecáá ne umeyise nkpō kέmee ke Upíima uú ne sisoipipi yoriye (19:28-24).

Luki ye Teofili ritelé wói

¹ Umáreco Teofili, písoi meyā ye mεwai mee kerócōpe n wapisi nkó piwóle peenle. ² Pi mεwai mē nsímé tó ritósele yare lē ke pεpεε kékoraane-me n yé pin neni ne Uléεcaa nsímé kónúlē api ró n n kéenkee. ³ Lē nnya ke rinécúruu am nsone písei ké lē nnéi lee kékoraane-me n wa ceri, ai né sonesi re ké linkó pō umáreco Teofili wói kélé-kélé. ⁴ Ne wólule nóké ne n céri re icélaa kaa n kō ye nsímései le.

Uléεcaatumε ye símisi re pi yé Yohani Uniwole mari

⁵ Kumúné kpe-i ke Erooti uú pεε Yutee ketē uyōopi ke Uléεcaa unyóonse unyine kapi ye n sée re Sakarii uú péé we. U pεε Apiya piléékōó kunai ukó use le. Uunōsi ye pεε pεpεε ye Uléεcaa inyóonse n wa uwéése Arōo kεpire ukó le. Pi ye u sée re Elisapeti. ⁶ Piketé ye pεε Uléεcaa inipεε-i kecirε sónεle pin kō Upíima isé ne uicélaa nnéi múílē nsone. ⁷ Amá api pεε kewā má, Elisapeti ye pεε unyapi le. Lē memáá, u ne ula keté ye pεε kpurunule.

⁸ Keyáa kenyine kai Sakarii kunai menyóonse tu, uu pεε keyáa kē Uléεcaa keyu-i upinyóonsekei n wai. ⁹ Lē kai pεpεε ye Uléεcaa inyóonse n wa inyekii-i m pise kapi ritiki apí ne Sakarii wéε re uké Uléεcaa kunyóonselee lō uké tulaali ηmaasi. ¹⁰ Kumúné kpe-i kapi tulaali n ηmaalē, písoi riwúí ye pεε cápínelenle pin ketahai mmé keyóme yáási. ¹¹ Upíima uleecaatumε unyine uu mese ne mese Sakarii keyu-i kpáfúme, uu kehúú ke-i kapi tulaali n ηmaalē kuwélé luke-luke-mē nyere. ¹² Ke Sakarii uu u n yé, uú túí-túí, iwame ii u tini. ¹³ Amá Upíima uléεcaatumε uu u maa re: Sakarii, iwame íi kapε pó wa. Uléεcaa ye ipówele konle. Upónósi Elisapeti yé kewántisi pó mári aa rinyiri ke he re Yohani. ¹⁴ Meyíkíyiki kake ripópōo larukusene. Písoi meyā apōo yé kō larisi ne kεpimare. ¹⁵ Likumúné re u yé kam uu Upíima inipεε-i wai usói píima unyine. Feé ne píta pome-pome píka api unnōo-i lonine. Nfáasone yé meyá u n yipaalenle kumúné kpe-i kapi u n cuunsene. ¹⁶ U yé Isirayeli pikó meyā pi-Uleecaa, Upíima-mē peseme. ¹⁷ U yé masí Uléεcaa keyu-i n sónεle ne mεwéesesōho ne rínanε ke Elii uú pεε m má, uu písáa ne pisiwā nfasimé péne, uu týese pεpεε aseí pite mεwéesesōho

n háikuse api pεπεε me n tikiłē kemújé ηmurei. Ulē nnéi waine uké ne nsoipuri mee Upiima mekame m mē n yé nnya. ¹⁸ Amá Sakarii uu uléécaatumε maare: Iye kam yé ne ceri re aseiyε nye? Likumújé re ne kpurunule, unénosi ricuruu ye kə kpurunule. ¹⁹ Uléécaatumε uu rinóo u pesε re: Néε Kapiriyεeli, Uléécaa keyu-i kam we nen upikei wai. U né tummele re ké ifaacı kecıre nnyı pó símisi. ²⁰ Amá áa ne nsímé kapi n yekei re nké kumújé kunyine-i wa ne kefa tene. Lē nnya kai yé ripólémpi paasi áa yé fe pəké rinóo male hái ne kē ke mewai mē nnéi ame n waine.

²¹ Kumújé kpē nnéi kémεε, pısoi pεε n cápinelē pin ketahai Sakarii mē ye pεε píri túnle re pi kunyóonsεlee-i meyá nánai nnya. ²² Amá kuu n léeme, úu fe uké rinóo pi male. Pısoi api céru re Uléécaa ye linyine u yeneisele kunyóonsεlee-i. Anıre kuú ne pi símisi, tilémpi tin pahaalē.

²³ Ke Sakarii uu kumújé kpē kai m pıse re uké Uléécaa pıkei wa ketə n tu, uu ukeyo pεle. ²⁴ Kai rinkpáse, uunəsi Elisapeti uu fapısi, uu umεcıre kéyo-i pısu hái ne iwáre inupı kumújé, un tee re: ²⁵ Lē ke Upiima uu né n wa ye nnı: Li nkpenı ripóo u wa re uké leleε pεε pısoi kecəpe inései n tεse né lese.

Uléécaatumε ye símisi re pi ye Yeesu mari

²⁶ Iwáre kpúúlū kémεε, Uléécaa uu uléécaatumε Kapiriyεeli Kalılee ketē kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti kémεε tum. ²⁷ Ukpére unyine yeε úu utısi n nyu kapı pεε Yosefi yeılilē. Pi ye u sée re Maari. Ukemé ke Uléécaa uu u tū. Yosefi ye pεε uyóopi Tafiti kepıre ukó le. ²⁸ Uléécaatumε uyē uu Maari keyə-i lompo, uu u maare: Ne pó yáasi, Uléécaa ye ípεelée pó nyısele un kepópire we. ²⁹ Anóo nyē aa Maari túı-túıse, un umεcıre písei re: Iyáhaa íye mpuri ye nnyı? ³⁰ Uléécaatumε uu pεε u maare: Maari, iwame íi kape pó wa, Uléécaa ye uıpεelée pó nyısele. ³¹ Pə kómı, pə fapısi ne aa kewántısi maru, aa ke séi re Yeesu. ³² Ke ye isoi wa api ye ke séi re Uléécaa yeε nıpa yo kecáa ní tū Kepipi. Upiima Uléécaa ye tíyεse ake usáayaha Tafiti iyóopi tone. ³³ Ke ye Yakupu kepıre pikó kémεε iyóopi tenεcıré li. Keıyóopi íi kétə máne. ³⁴ Maari uu uléécaatumε maare: Iye kai yé lē wa, ám utısi nyu? ³⁵ Uléécaatumε uu rinóo u pesε re: Uléécaa Nfaasone ye kepócáa súirine, Uléécaa yeε nıpa yo kecáa ní tū uu unnyéré pó yárii. Lē nnya kewá kē ne Uléécaa kekó le. Pi ye ke sée re Uléécaa Kepipi. ³⁶ Upómáreco Elisapeti kapı pεε n sélei re unyapi ricuruu ye ne riwéese kewántısi kefa mále. Uıware kpúúlū kémεε kuu nnı we. ³⁷ Likumújé re Uléécaa úu líka kupóone we. ³⁸ Kei ke Maari uu pεε u pesε re: Ne Upiima ukeıkó le. Liké wa yare kaa nnı mı ma. Uléécaatumε uu pεε u yá uu tómpə.

Maari ye Elisapeti pilóólú ha

³⁹ Lisıyaa se-i, Maari uu mekekeke Yuta ketē keε akúú mı má kuyu kunyine ncee pəo. ⁴⁰ Uu Sakarii keyə-i lompo uu Elisapeti yáasi. ⁴¹ Kumújé kpe-i ke Elisapeti uu Maari iyáhaa n kə, kewá ake ukefa-i lémesi, Nfaasone nn Elisapeti yıpu ⁴² uu pupı re: Uléécaa ye lisone pó wale ai tósu pinósi tərəo nnéi. Uléécaa rinəo sone ye kewá kē kaa m mărune kecáa wele. ⁴³ Néε úye Unépiima uni uké ne pilóólú né ní kam? ⁴⁴ Kumújé kpe-i kam ipóyáhaa n kə, kewá ye kenéfa-i lémesile ne mpónare. ⁴⁵ Pə únarekome le, kaá ne kefa n tene re Upiima ye lē kuu mı ma api pó símisi waine nnya.

Maari keyome

⁴⁶ Maari uu pεε re:
Ne la ké Upiima rinyiri ritaáse,
⁴⁷ tinépóo arı ne Uléécaa, Unéyulale larısi.
⁴⁸ Likumújé re u né ukeıkó neε ám líka n tulaalē íwe ténle.
Kai ne neni rımpá, nsoipuri nnéi yé né maare unarekome.
⁴⁹ Uléécaa nınarε nnéi ute ye likéi sone kecıre né wale.

Urinyiri nsone ye ne mmpehē le.

⁵⁰ Uyee ye hái kaí ne n wéme pēpēe u n wuru anai íwe tē.

⁵¹ Uu mēwai nanē-nanē wapisi ne unnanē, uu unnanē nyíse pēpēe akókōri m má api kpíi.

⁵² Uu piyóopi iyóopi-i lese, uu pēpēe ápi líka n tulaalē taáse.

⁵³ Uu pēpēe nkú n tú ne lisone lepeise, uu pimámá lákase menípe ηmanē.

⁵⁴ Uu upikeikó Isirayeli pikó picome weri.

⁵⁵ Uu palei re uké Apiraham ne ukepire pikó íwe tē hái ne nṗá píyei-pō yare kuú pēe pírókpure m ma.

⁵⁶ Maari ne Elisapeti apí tone hái ne iware itaani kumúnjé, uu lē memáá ukeyo pēle.

Yohani Uniwole kemare nsímé

⁵⁷ Ke Elisapeti kemare ake n tu, uu kewántisi maru. ⁵⁸ Elisapeti piperecō ne upimarecō api kóm te Upiima ye íwe u tē, ai Elisapeti mecō pi larisi. ⁵⁹ Keyáa páha-paha tunjé, apí ne kewá weri piké ke riké, api músu re piké usáa rinyiri ke he re Sakarii. ⁶⁰ Amá úni uu re: Aai, pi ye ke sée re Yohani. ⁶¹ Api u maa re: Iye lē má, úka úu kepóyo-i rinyiri tē ticō má.

⁶² Api pēé ne anípe usáa pise re íye kuú la piké ye kewá kē sée. ⁶³ Sakarii uu pise re piké kukpáncúkú u pa. Kapi ku u m pa, uu kukecáá wólu re: Kerinyiri tee Yohani. Ai pinnéi nnóo yipu. ⁶⁴ Mese ne mese, Sakarii rilempi ari fénne, uu símisi uu Ulééca rinyiri taáse lin calē.

⁶⁵ Ai pēe upiperecō nnéi iwame wai. Yutee ketē kee akúú m má nnéi kēmeē, písoi api mēwai mē nsímé ne n túntilē. ⁶⁶ Pē nnéi pēe ifaaci iyē n kō api ikecáá m músu pin pimēcōpēcōre píseine re: Iye ke kewá kē aké masí ne tenene? Asei kecáá, Upiima ye pēe kekepire wele.

Sakarii ye Ulééca pakare

⁶⁷ Nfáasone nn kewá usaa Sakarii yipu, uu Ulééca rinyiri ne písímé loni re:

⁶⁸ Upiima, Isirayeli pikó Uleecaa rinyiri tiké n taálē kuú ne upikó kutu riñcō uu piriya lōlu.

⁶⁹ U uyóriye yee nnanē m má ró hele uu keikó Tafiiti keyo kēmeē.

⁷⁰ U pēe hái mekeē-me nsímé mmē antepuye kuu n wée símaasele.

⁷¹ U rinóo yekei re u yé píróláarō ne pēpēe irópuri n yúlu anipe-i ró ηméherese.

⁷² Ulééca ye nfanare píróśáayaha nyísele,

úu uricuruu rinóo kuu u ne pē kecōpe n yekei palei.

⁷³ Likumúnjé re Ulééca ye uróśáayaha Apiraham wéeri re

⁷⁴ u yé píróláarō anipe-i ró lese, uu tíyese ári ye ne iwame u n yáási.

⁷⁵ Ai tíyese arí n kpáiiilē tōn kecire sōne uinipee-i hái ne ntófáa siyaa ketō-pō.

⁷⁶ Pś kenéwá, pi yé pō sée re Ulééca yee nṗá yo kecáá n tú antepu.

Likumúnjé re pōo yé Upiima kekpeē wa aa ncée u nyóonse,

⁷⁷ aa upikó céreise re u yé piriya lō uu piakópe pi sári.

⁷⁸ Ulééca nfanare toi-toi nnya,

u ne umetéi sóntile ame ró kpáii yare ntunje

⁷⁹ uké pēpēe kuηmaha-i ne pēpēe nkpō kuhore-i n we rikpáiiise, uu aróna nkíηniηe ncee tikise.

⁸⁰ Kewá kɛn papisi, keməsəhə mən kə papisi. Uu acəsi kóima-i n finu hái ne keyáa kē kuu upikɛi Isirayɛli pikó kɛcɔpɛ n kóraane.

2

Lɛ kapi Yeesu Kirisi m mári (Matiyee 1:18-25)

¹ Ketē nnéi uyɔɔpi Okusiti uu kumúnjé kpe-i rinóɔ hɛ rɛ piké ketē nnéi písoi kɛɛ. ² Pikéɛ pɛpɛɛ pifoí. Pi wale kumúnjé kpe-i kɛ Kiriniisi uú pɛɛ Sirii ketē kɛcáa iyóɔpi n le. ³ Mpá úyɛ uu ukuyu pikéɛ sí. ⁴ Yosefi uu Kalilee ketē kémɛɛ Nasarɛti kuyu-i yisi uu Yutee keteni-i Tafiti kuyu kapi yɛ n sée rɛ Pɛtɛlɛhɛm sí. Kuyu kpe-i kapi uyóɔpi Tafiti mari. Yosefi ricuruu yɛ Tafiti keyɔ nɛ ukɛpirɛ ukó lɛ. ⁵ Uu kei pikéɛ sí, u nɛ uunɔsi felei-felei Maari yɛɛ kɛfa m má. ⁶ Pin Pɛtɛlɛhɛm-i wɛ, ukɛmarɛyaa akɛ tulu ⁷ uu ukewá foí máru ketisi, uu asánjáa kɛ yarii uu kuhəpi kɛcáa kɛ finɛ, kapi picéetənjé kulee-i ketónɛ m paa nnya.

Ulécaatumɛ unyine yɛ Pɛtɛlɛhɛm-pə rikpáfúme

⁸ Kɛlɔ kɛɛ kɛ-i kɛ pisɛɛsɛ pinyine apí pɛɛ kɛsinɛ wɛ pin sicarɛ-i piisɛɛ kɛcáa paílɛ. ⁹ Upíima uleecaatumɛ uu pikɛyu-i kpáfúme, Upíima mɛyɔɔpi amé n tɛlu mɛn kɛkále pi wailɛ. Iwamɛ ii pi wai mɛyánsei. ¹⁰ Ulécaatumɛ uu pɛɛ pi maa rɛ: Iwamɛ íi kapɛ nó wa. Nsímé sɔnɛ mɛɛ yé Isirayɛli pikó nnéi ripɔɔ mɛyá n nínjukusɛ kam nɛ nó ka. ¹¹ Nɛni keyaa nké kapi Tafiti kuyu-i Nónúnyulalɛ mari, uyɛ kɛ Ulécaaa uu n wée, Upíima. ¹² Lɛ kani yé nɛ u n céri yɛ nní: Nó kewá fɛnfɛí lɛɛpɔ kapi kusánjáa m pílesi apɛ kuhəpi kɛcáa finɛ. ¹³ Mɛɛ nɛ mɛɛɛ, pilécaatumɛ picɔ apɛ ufoí nkó kɛcáa kpápɔ apɛ kulúí wai, apɛ pɛɛ Ulécaaa mɛyɔɔpi n yom tɛ ¹⁴ Ulécaaa yɛɛ keyómɛcaa-pə ipakare tɛ. Nkínɛnɛ nké pɛ kuu ketē kɛcáa n la kɛcɔpɛ n wɛ.

Pisɛɛsɛ yɛ Pɛtɛlɛhɛm sí

¹⁵ Kɛ pilécaatumɛ apɛ pi rin-yá apɛ keyómɛcaa-mɛ pɛlɛ, pisɛɛsɛ apɛ pɛɛ símaane rɛ: Tókɛ Pɛtɛlɛhɛm ha. Li pisɛ rɛ tókɛ lɛlɛɛ n wa kɛ Upíima uu ró n cɛɛɛɛ yɛ. ¹⁶ Apɛ kei mɛkɛkɛɛ sí apɛ ha Maari nɛ Yosefi lɛɛpɔ, kewá kɛn kuhəpi kémɛɛ finu. ¹⁷ Kapi kɛ n yé, apɛ lɛ kɛ ulécaatumɛ uu kewá kɛ nsímé n símisi kɛɛnkɛɛ. ¹⁸ Lɛ kɛ pisɛɛsɛ apɛ n símisi ai pɛ nnéi pɛɛ kutu pi n cólɛ pírí wai. ¹⁹ Maari uu mmɛ nnéi ukɛfa-i múlú un nkɛcáa músu rísɔnɛ. ²⁰ Pisɛɛsɛ apɛ lɛ mɛmáa nkúlɛɛɛ pɔlɔ. Apɛ Ulécaaa rinyiri taáɛ apɛ umɛyɔɔpi n yom tɛ u tíyɛɛ apɛ kóm apɛ kɔ yɛnu nnya. Linnéi yɛ wa yarɛ lɛ kɛ ulécaatumɛ uu pi n símisi.

Pi Yeesu rinyiri hɛ

²¹ Siyáa sisɛɛi mɛmáa, kewá kɛkɛyaa akɛ tulu, apɛ rinyiri kɛ hɛ rɛ Yeesu. Tinyiri tɛ kɛ ulécaatumɛ uu pi cɛɛsi Maari uu kɛlɛnɛ fapisi.

Pi Yeesu Ulécaaa keyɔ-i nyisɛ

²² Lɛ mɛmáa, itunɛ ii tulu rɛ piké inyékii wa piké nɛ pimɛcɛɛ hɛɛɛ yarɛ kai Moisi isé kémɛɛ m pisɛ, Maari nɛ Yosefi apɛ pɛɛ nɛ kewá Yerusalem kuyu sí tɛ piké Upíima kɛ nyisɛ. ²³ Likumúnjé rɛ li Upíima isé kémɛɛ wólalɛ tɛ: Upíima yɛɛ kewántisi foí tɛ. ²⁴ Apɛ kɔ inyóɔnsɛ kɛ isé isɛ iyɛ ii m pisɛ wai: Sikpéékpeepi sité nɛɛ alólá sínsá atɛ kapi yé nɛ wa.

²⁵ Utisi unyine kapi yɛ n sée rɛ Simeyɔɔ yɛ pɛɛ Yerusalem-i wɛlɛ. Utisi uyɛ yɛ pɛɛ usoi sɔnɛ lɛ un Ulécaaa riwure má un uyɛ kaí pɛɛ m pisɛ rɛ uké Isirayɛli yoriyɛ mɛ. Nfáasɔnɛ yɛ pɛɛ ukɛmɛ wɛlɛ. ²⁶ Ulécaaa uú nɛ Nfáasɔnɛ tiki uú nɛ u símisi rɛ u yé uyɛ kɛ Upíima uu n wée uu tumti nɛ uinipɛɛ yɛ uu kɛlɛnɛ kpi. ²⁷ Nfáasɔnɛ nn tíyɛɛ Simeyɔɔ uu Ulécaaa keyɔ sí. Kɛ Yeesu pikó apɛ nɛ u n hápɔ piké inyékii iyɛ kɛ isé ii m pisɛ wa, ²⁸ Simeyɔɔ uu u kpísi, uu Ulécaaa pakare uu rɛ:

²⁹ Upíima, tipónó kaa n yekei yɛ nkɛpɛni lile.

Pó fɛ aa nkɛpɛni nɛ upókɛikó tíyɛ am nkínɛnɛ-i kpi.

³⁰ Likumúnjé rɛ nɛ nɛ inénípɛɛ pipóyulalɛ yɛnlɛ.

³¹ Pɔ Uyóriye kpíimele aa isoipuri nnéi keyu-i wai.

³² Uye matéi mee yé n tíyese keté nnéi ayu aa pó céru.

Uye yé tíyese mpópuri Isirayeli rinyiri arí taá.

Lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n símisi

³³ Yeesu usaa ne uuni api píri wai ne lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n símisi. ³⁴ Simeyɔɔ uu anɔɔ sɔne pi tikise, uu Yeesu uni Maari maa re: Uléecaa ye kewá nké wée re keké tíyese pisoí meyā piké loó, pimeyā piké kɔ Isirayeli-i yisi. Kεεε Uléecaa linyíse-nyíse lee yé pisoí ne Uléecaa kecɔpe m pásaisene. ³⁵ U yé lē ke pisoí meyā api riséé ne pisifa-i m músu yámne. Amá pó keuni, pó ntóosi kɔ yare ketéhe kapi pó tuhu.

Antepu Aani kecáá nkó

³⁶ Unósi unyine kapi ye n sée re Aani ye kɔ pée wε. U antepu le. Fanuwεeli ukpére lo Ase kumare-i. U pεε kpurunule nsɔne. Anmē aseɛi ke u ne uula pεε n sɔɔnne unnanε kémeε api wa. ³⁷ Lē memáá, uu ikúmannɔsi tone uú ha ne anmē kuwóɔ ne afεetaani ne ana tulu. Uu ye pí kai Uléecaa keyɔ riyá, amá ketúné ne kesine kuu ye Uléecaa pikéi n wai un anɔɔ paasi un wεlu. ³⁸ Uu kumúné kpe-i Uléecaa keyɔ-i hapɔ uu Uléecaa pipakare loni. Uu pē nnéi pεε pεε m mé te Uléecaa uké Yerusalem riyu lɔ kewá kē nsímé símisi.

Nasaréti kémeε mepεεmε

³⁹ Ke Yeesu pikó api lē ke Upíima isé ii m pise re piké wa piwai ní masí, apí ne Kalilee u pele, pikuyu Nasaréti kémeε. ⁴⁰ Kewá aké m papisi ken kɔ rnanε kpálē. Mewéesesɔhɔ píima kuú pεε má, Uléecaa ipεelée in kɔ ukεcáá we.

Yeesu ye anmē kefi ne até má uu ne Uléecaa keyɔ kémeε lompo

⁴¹ Mpá kunmē kúye-i, Yeesu usaa ne uuni yèè pεε nkpɔ melóɔ anyá hale Yerusalem-pɔ. ⁴² Kumúné kpe-i, Yeesu ye pεε anmē kefi ne até mále. Usáa ne úni apí ne u pene api anyá sí yare kapi ye ní ha. ⁴³ Ke anyá aa n tene, usáa ne úni api pele, amá Yeesu uu Yerusalem-i mésuni, upikó ápi kɔ nkpáni céri. ⁴⁴ Api músu re Yeesu yé pipisencɔ pinyine rintikile, api sɔne yare keyáa kese kumúné, api pεε lē memáá pipimarecɔ ne pipisane kémeε piwélaa u sí. ⁴⁵ Amá ápi u yē, api Yerusalem-mē pele pin piwélaa u nɔɔjlē. ⁴⁶ Api keyáa táánū tuné Uléecaa keyɔ-i u yenu un isé picélaa kecɔpe tū un kutu pi cólē un kɔ nsímé pi písei. ⁴⁷ Píri ke Yeesu mesɔhɔ ne uanɔɔ meyóɔi ai pē nnéi pεε kutu u n cólē wa. ⁴⁸ Ke usáa ne úni api u n yé, ai píri pi wai, úni uu u maa re: Kenéwá, yo nnya kaa lē wa? Tó ne upósáa ye pεε pó wéésile kerówu ken túúni. ⁴⁹ Uu rinóɔ pi yósu re: Yo nnya kani né wéési? Ani nyu re li pise re ké unésáa pikéi waa? ⁵⁰ Amá ápi lē kuu pi ní ma aseɛi kɔ.

⁵¹ Yeesu uu pi tiki api Nasaréti pele. U pεε usáa ne úni pakarelenle. Uni uu kɔ mewai mē nnéi ukεfa-i n wailē. ⁵² Yeesu uú m pelu, umesɔhɔ men kpálē un kɔ isoɔ sɔne le, Uléecaa ne sisoipipi inipee-i, Uléecaa ipεelée in kɔ ukεcáá we.

3

Yohani Uniwole ye Uléecaa Nsímé yóólē

(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Yohani 1:19-28)

¹⁻² Kumúné kunyine-i, Uléecaa uu Sakarii unmánε Yohani kucesi kóima-i rinóɔ maa. Rɔm uyɔɔpi píima kapi ye n sée re Tipεε ye pεε likumúné kpe-i iyóɔpi kémeε anmē kefi ne anupū piwai masile. Pɔnsi Pilati ye pεε Yutee keté kecáá páilē, Erooti pɔɔn Kalilee kekó kecáá páilē. Uumaa Filipu ye pεε Itumee ne Tarakoni sité kecáá páilē, Lisaniya un Apiteeni keté kecáá páilē. Likumúné kpe-i ke Aani ne Kayifu apí pεε pεpεe ye Uléecaa inyóɔnse n wa piwéese. ³ Yohani uu Yuritee ayu pikóɔnú loni un yóólē te: Ani mεfine conse, ani tíyese piké míni nó wole Uléecaa uké nɔánékópe nó sárei.

⁴ Ai wai yare lē ke antepu Esayi uú pεε uritelé kémeε n wói re:

Usoi rinɔɔ ye ri tee kucesi kóima-i n yóólẽ te:

Ani Upíima ncee nyóɔnse,
ani uicee t̄iise iké kecire wa.

⁵ Ahóre-hore nnéi ye sírunɛ,
akúú nɛ sikúúpi nnéi asi foru,

icée sikóónú nnéi asi t̄ii,
icée ahore-hore nnéi aa síru.

⁶ Mpá úye uu pee yénu re Uléécaɔ ye usoi riyu lɔle.

⁷ Asoiwuí aa Yohani kémɛɛ n sónaapɔ uké míni pi wole. Uu pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re nó fe ani Uléécaɔ ketahai keɛ n tu kaase má? ⁸ Ani ye mewai mɛɛ n nyíselẽ te nɔ mɛfine conse wa. Ani kape nómenécire m máikɛɛ re: Apiraham yee urósáayaha. Uléécaɔ yé fe uu waise apare nnyé nní aa pansɛ Apiraham sipirẽ. ⁹ Iso isɔlu ye pile iké aléé sémni hái iníní-pɔ. Pi kuléé nkú kpee áku apipi sɔne m márei kéné api nna-i sáɔ.

¹⁰ Asoiwuí aa pee u pise re: In lee ni, íye kai nkpéni pise re tóké wa? ¹¹ Uu rinɔɔ pi yósu re: Uye un sitúkanka sité m má, li pise re uké uyee úu m má kese he, úye un kɔ iluke m má, li pise re uké uuɔ yee úu m má he.

¹² Pilampooyɔɔ ricurruu api símpɔ piké míni pi wole, api Yohani pise re: Urócélaa, íye kai pise re tóké wa? ¹³ Uu rinɔɔ pi yósu re: Ani kape ye l̄e ke isé ii rinké re písoi piké ye hééle kecáá rilaase.

¹⁴ Pisóɔca p̄́ ticurruu api u pise re: T̄ó ní, íye kai pise re tóké wa? Uu pi maa re: Ani kape ye úka siwóó yási nɛ r̄nɔɔ n̄é aní nɛ nsímé liute wáána, amá ani nɛ n̄inéhéé ripá.

¹⁵ Kuyu nnéi yee pee tálẽ te lipíima linyine ye wainɛ. Mpá úye uu péé m músu re n̄é Yohani yee uyẽ ke Uléécaɔ uu n wée. ¹⁶ Yohani uu pee pi maa re: Míni ke n̄é nɛ nó wóle, amá unyine yee r̄nɔɔ n̄é n fe ye s̄nti. Inésoi ii tu re ké uanéeri n̄ɔmɛ fénnɛ. Nfáasɔne nɛ nna kuu yé nɛ nó wole. ¹⁷ U ukunipe-i kuhóólo kapi ye nɛ n cácai múílenle uké nɛ mɛpipi nɛ acólé kóólenɛ. U mɛpipi risíme-i súúnine uu ayúí p̄́ nna mɛɛ r̄n ye píkai n kpu kémɛɛ toroise.

¹⁸ Yohani ye pee písoi itisi kpariisele un nɛ Nsímé Kecire pi símisi. ¹⁹ Erooti ye pee umáreɔ cire unási Erootiyati kpísile uu kɔ mewai kópe mɛɔ meyã wapisi. L̄e nnéi nnya ke Yohani uú péé nɛ u cési. ²⁰ Erooti uu kɔ mewai kópe mɛɔ kpá uu Yohani kukpaniilee wai.

*Yohani ye Yeesu míni wole
(Matiyee 3:13-17; Mariki 1:9-11)*

²¹ Kapi písoi nnéi míni piwóle ní masí, api kɔ Yeesu ricurruu wole. Kumúnjé kpe-i kuu keyóme n yáasi, ai keyóme hánnɛ. ²² Nfáasɔne nn ukécáá súiri yare rilólã, pin ti nyáni nɛ inípee. Tinɔɔ ari keyómeɔ-pɔ maari re: Póo Kenépipi lala kecire. Am ye kepócaá kó.

*Yeesu Kirisi pikpure anyiri
(Matiyee 1:1-17)*

²³ An̄m̄ afɛetaani kumúnjé ke Yeesu uu má uú nɛ upikɛi kɔru. Yare kapí pee m músu, u pee Yosefi kepipi lɛ. Yosefi un Elii kepipi, ²⁴ Elii un Matati kepipi, Matati un Lefi kepipi, Lefi un Melisi kepipi, Melisi un Yanayi kepipi, Yanayi un Yosefi kepipi, ²⁵ Yosefi un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Amosi kepipi, Amosi un Nahum kepipi, Nahum un Esili kepipi, Esili un Nakai kepipi, ²⁶ Nakai un Maati kepipi, Maati un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Simeyi kepipi, Simeyi un Yosee kepipi, Yosee un Yota kepipi, ²⁷ Yota un Yowanaa kepipi, Yowanaa un Resa kepipi, Resa un Soropapɛeli kepipi, Soropapɛeli un Salatiyɛeli kepipi, Salatiyɛeli un Neri kepipi, ²⁸ Neri un Melisi kepipi, Melisi un Ati kepipi, Ati un Kosam kepipi, Kosam un Elimatam kepipi, Elimatam un Eri kepipi, ²⁹ Eri un Yosuwee kepipi, Yosuwee un Eliyeseɛ kepipi, Eliyeseɛ un Sorim kepipi, Sorim un Matata kepipi, Matata un Lefi kepipi, ³⁰ Lefi un Simeyɔɔ kepipi, Simeyɔɔ un Yuta kepipi, Yuta un Yosefi

kepipi Yosēfi un Yonam kepipi, Yonam un Eliyakim kepipi, ³¹ Eliyakim un Meleya kepipi, Meleya un Mena kepipi, Mena un Matata kepipi, Matata un Nataa kepipi, Nataa un Tafiti kepipi, ³² Tafiti un Sese kepipi, Sese un Opeti kepipi, Opeti un Poosi kepipi, Poosi un Sala kepipi, Sala un Nasoo kepipi, ³³ Nasoo un Aminatapi kepipi, Aminatapi un Atimēē kepipi, Atimēē un Esirōm kepipi, Esirōm un Faresi kepipi, Faresi un Yuta kepipi ³⁴ Yuta un Yakupu kepipi, Yakupu un Isaaki kepipi, Isaaki un Apiraham kepipi, Apiraham un Tera kepipi, Tera un Nahoo kepipi ³⁵ Nahoo un Seruki kepipi, Seruki un Rakau kepipi, Rakau un Faleki kepipi, Faleki un Epeē kepipi, Epeē un Sala kepipi, ³⁶ Sala un Kenam kepipi, Kenam un Aripakisaati kepipi, Aripakisaati un Sem kepipi, Sem un Nowee kepipi, Nowee un Lemeki kepipi, ³⁷ Lemeki un Matusalem kepipi, Matusalem un Enōki kepipi, Enōki un Yereti kepipi, Yereti un Malaleyeli kepipi, Malaleyeli un Kenaa kepipi, ³⁸ Kenaa un Enōosi kepipi, Enōosi un Sēeti kepipi, Sēeti un Atam kepipi, Atam un Uléēcaa kepipi.

4

Setani ye Yeesu peikee

(Matiyee 4:1-11; Mariki 1:12-13)

¹ Yeesu uu Yuriteē nkoi-mē n leeri Nfáasone nn u yipaalē. Nfáasone nn u kpisi nń ne kucesi kóima-mē sí. ² Setani uú ha kei u peikee siyáa afēena. Uu siyáa sē kēmeē líka li. Lē memáá nkũ nn u wai. ³ Setani uu pēe u maa re: Pōn Uléēcaa Kēpipi, a rinóo ripare ntí he riké ripóló kukpónó. ⁴ Yeesu uu rinóo ku yósu re: Li rítelē-i wólaalē te: Ai iluke nmanē yee ye usoi nfáa he.

⁵ Setani uú ne kelō cáca u sí, uu meyēne mese ketē nnéi ayōōpiyu u nyísente ⁶ uu u maa re: Né ayōōpiyu nnyé nnanje ne ammulē pó he. Anénipe-i kapi lē nnéi wa, né fe am uyē kam ní la he. ⁷ Pōn né rinwula aa né yáasi, lē nnéi yé lipókó wa. ⁸ Yeesu uu rinóo ku yósu re: Li rítelē-i wólaalē te: Upiima mecire kóló kaí ne sá re usoi uké riwula uké yáasi.

⁹ Kuníri aku lē memáá u kpáú ne Yerusalem-pō, akú ha Uléēcaa keyō kecáa u tōsi, aku u maa re: Pōn Uléēcaa Kēpipi, a kecáa nké-i mēpócire risápō. ¹⁰ Likumúnjé re li rítelē-i wólaalē te:

Uléēcaa yé upitume rinóo he

¹¹ Api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

¹² Yeesu uu rinóo u yósu re: Li rítelē-i wólaalē te:

Kape Upiima Upóléēcaa peikee póké uketo yē. ¹³ Ke Setani uu méwee mpehē mpehē ne Yeesu m peikee, uu lē memáá ne ketaa u wai un ne kepole kecō mé.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane

(Matiyee 4:12-17; Mariki 1:14-15)

¹⁴ Yeesu uu Kalilee ketē pele. Nfáasone nnanje nn ukecáa we. Urinyiri ari ketē kē nnéi kónú. ¹⁵ Uu ayómeyáhaalee-i n céési, mpá úye un ríyu u waise.

Nasareti pikó ye Yeesu yè

(Matiyee 13:53-68; Mariki 6:1-6)

¹⁶ Yeesu uu Nasareti-i kapí pēe u rimmúlú uú ha ne papisi pele. Uu kewénteyaa tunjé kuyómeyáhaalee-i loni yare kuu ye n lō mecō. Uu yisi re uké Nléēcaasimé kéē. ¹⁷ Api antepu Esayi ritelē u múise. Uu ripinne uu yénu kei kai n wólaalē te:

¹⁸ Upiima Nfaasone ye kenémēē wele.

U né wéle re [ké pepēe ne

mpóocai n tũ ncōn pi lese] ké kō píwekóó Nsímé Kēcire

riyóó, ké pikpaniikó símisi re pi yé akpanii kēmeē pi lese,

am kō pinyíye símisi re pi yé kam api ye yenu.

Am pē kapi íwe n wai nméherēse

¹⁹ tē ké kunjṁē kpē ke Upiima uu uipaelēe n nyisene nkó símisi.

²⁰ Yeesu uu lē memáá rítelē pílesi uu ukeikó ri múise uú tone. PISOI pē nnéi pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api inípeē u wii. ²¹ Uu pēe pi maa re: Nléécaasimé mmú kani nní n kó, neni ke rinóo tē ari li. ²² Anóo nyē ke Yeesu uu m máikēē aa mpa úye loni, ai píri pi wai kuú ne nsímé sone mmú n símisi, api ye pēe maa re: In ne Yosefi Kepipii? ²³ Yeesu uu pi maa re: Ne nyu re nó kenyárū kēē n tee re “Upoise, a mepócíre poise” né male. Nó kō né maa re: Tō konle lē ne lē kaa Kaperinawum-pō n wapisi. A kō limēcō kupóyu-i wapisi. ²⁴ Uu lē memáá kpá re: Asei kam nó símisine: Api ye antepu úka kusáne yósí ukuyu cire-i. ²⁵ Asei kam nó símisi, pikúmannōsi ye pēe Elii kumúnjé piyele Isirayēli-i, ke nkpei nn n wa aṁmē ataani ne kuwélé kumúnjé, nkú píima nn kuyu nnéi loni. ²⁶ Uléécaā úu pikúmannōsi pē unyine kémēē Elii tū, insá uyēē Sitōo ketē kémēē Sarepita-pō ní we. ²⁷ Piyó ye kō pēe kulúí wele Isirayēli-i antepu Elisee kumúnjé, mpa ne lē, piuka úu wole uké fū, insá Sirii ukó Naama mēcire.

²⁸ Ke pē nnéi pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api lē n kó, kuwóí aku pi wai. ²⁹ Api yisi api u tōrōi apí ne kuyu lelu, apí ne rikúú tē kecáá ke pikuyu aku m mómaalē taá re piké ha kei-pō u riláume. ³⁰ Amá uu nnánnári wai uu pikepáápáá tiki uu tómpō.

Unirihélaa unyine nsímé
(Mariki 1:21-28)

³¹ Yeesu uu pēe Kalilee ketē kémēē Kaperinawum-pō sí. Uu kewénteyaa ketúnjé pISOI Nléécaasimé céési. ³² Umécélaa ye pēe píri pi wele, liriýíkí re u céésile ne rínanje. ³³ Kuyómeyáhaalee kémēē, unirihélaa unyine un we. Uu pipupukēē kápáá. ³⁴ Ah! N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re póké ró náá? Ne pó nyule re Uléécaā ye pó wéele uu iyaa yekei. ³⁵ Yeesu uú ne ku cési uu ku maa re: A riséé aa usoi uyē kéméé lelu. Kuniri aku pISOI kecōpe ketē u tapu aku pēe ukeméé lelu áku líka u wa. ³⁶ Ai pinnéi nnóo yipu api pimēcōpēcire m máikēēne re: kpí! Nsímé ní-ye mpuri ye mmú? Usoi nkó ye aníri rinóo hēle ne rínanje aá lelu. ³⁷ Api Yeesu rinyiri ne ketē kē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitoikó kulúí poise
(Matiyee 8:14-17; Mariki 1:29-34)

³⁸ Yeesu uu Pisuifi kuyómeyáhaalee-i léeri uu Simōo keyō sí, Simōo ulóhóni ipinje in meýā tolu lin u pekēsi. Apí ne Yeesu téni re uké u poise. ³⁹ Uu ukēcáá pē, uu kupinjetoi rinóo hē ne kuwóí, kupinjetoi aku u kpáii, uu mēse ne mēse yisi uu pikecáá paí.

⁴⁰ Itunje melólé-maá, pē nnéi pēe itóí ncōpuri pitoikó m má apí ne Yeesu pi lēepō. Uu mpa úye kecáá anípe laa uu pi péise. ⁴¹ Aníri aa kō pISOI meýā kéméé lelu an pupukēē re: Póo Uléécaā Kepipi. Amá Yeesu uú ne a cési uu nsímé ne a yulu, aníri ricuruu ye nyu re Yeesu ke Uléécaā uu wée.

Yeesu ye Pisuifi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé yóólē
(Mariki 1:35-39)

⁴² Kai n weesi, Yeesu uu kuyu lelu uu kei ke úka úu ní we sí. Tisoiwuí ari piwélaa u loni. Kapi u n lēepō, apí n la yarē uké pikekúrí n we, úu kape pi riyá. ⁴³ Amá Yeesu uu pi maa re: Li pise re ké Uléécaā iyōopi Nsímé Kēcire ayu acō símisi. Lē nnya ke Uléécaā uu né tumme. ⁴⁴ Uu Kalilee Pisuifi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé n símisi.

5

Yeesu ye pipiretiki foí séi
(Matiyee 4:18-22; Mariki 1:16-20)

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kenesareti kupiye ritime nyenu, pISOI pin u kálaapō re piké Nléécaasimé kutu ricō. ² Uu áninōi atē kuritime yenu, pikpíntomécōpii pin akemēē léeme

api pianyeri n heere. ³ Yeesu uu kúninɔi kuse-i loni aɪ ne sá Simɔɔ kukó. Uu u maa re uké ne nkáripɪ ritime ketaa wa. Yeesu uu kúninɔi kɛmɛɛ tone uu risoiwuɪ icélaa koru.

⁴ Kuu nsímé m masí, uu Simɔɔ maa re: A ne kúninɔi kɛcímé-cimé-mɛ ha, nó ne pipósencɔ ani pɛɛ nɔanényeri fóm ani ikpíntomé cópii. ⁵ Simɔɔ uu rinóɔ u yósu re: Sáa, kesine nké nnéi kari keisi ári kɔ pɛɛ líka yɛ. Amá kai nní pɔɔ re ké anyeri fɔ, né fɔ. ⁶ Api anyeri fóm api ikpíntomé paála íi kumúnjé má, anyeri ticuruu aá n céérii. ⁷ Api pipisencɔ pɛɛ kúninɔi kucɔ-i ní we séiri re piké pi lé. Pɛ́ apí hapɔ api áninɔi keté ikpíntomé yipu, áninɔi ricuruu an la aké mirii. ⁸ Ke Simɔɔ Piyee uu lɛ n yé, uu Yeesu keyu-i wúla uu re: Upíima, a ne ketaa né wa, ne ukópɛkɔɔ le! ⁹ Iwame ye Simɔɔ ne pɛ́ ticuruu pɛɛ ukékúrí ní we wale, ikpíntomé píima iyɛ kapi keyáa kɛ n cópii nnya. ¹⁰ Lɛ́ cire kai kɔ Simɔɔ pisencɔ Yakupu ne Yohani ne Sepetee sipipi wa. Amá Yeesu uu Simɔɔ maa re: Iwame íi kape pɔ wa. Kai ne neni rimpá, né tíyese aa pisoɪ pɛɛ yé né rintíki wéési. ¹¹ Api pɛɛ pianinɔi ne ketɛ-mɛ sí, api mpa yo yá api Yeesu tiki.

Yeesu ye uyó unyine pɔise
(Matiyee 8:1-4; Mariki 1:40-45)

¹² Ke Yeesu uu kuyu kunyine-i ní we, utisi unyine yeɛ keyó m pólú uú hapɔ. Kuu Yeesu n yé, uu keteni-i pa uu keyu ketɛ tuhu uú ne u tɛni re: Upíima, pɔn n la, pɔ né wole am funi. ¹³ Yeesu uu kunípe saapɔ uu u ca uu re: Ne lale, a péi! Keyó ake mese ne mese tene. ¹⁴ Yeesu uu rinóɔ u he re: Kape úka nsímé mmú símisi. Amá a ha mepócíre uyee ye Uléécaá inyóonse n wa nyíse uké yé lɛ kaa ní we, aa limemáa ihɛɛ he aá ne mepócíre nyóonse yare kai Moisi isé kɛmɛɛ m pise, mpa úye uké yé te pɔ péi. ¹⁵ Yeesu rinyiri ari pɛɛ kumúnjé kpe-i kuyu n kóónúlɛ hái, asoiwuɪ aa ye u kálisi aké unsímé kutu ricɔ uké kɔ ne aitoi a pɔise. ¹⁶ Amá Yeesu uu ye kei ke pisoɪ apí ní we sí uú ha keyóme yáasi.

Yeesu ye kékankáláká kɛnyine pɔise
(Matiyee 9:1-8; Mariki 2:1-12)

¹⁷ Keyáa kɛnyine ke Yeesu uú we un pisoɪ céési. Pifarisi ne pɛpɛɛ isé n nyu pin ukékúrí tú. Kalilee ne Yutee sité ayu-i ne Yerusalem kapi léenti. Upíima nnaɛ ye pɛɛ Yeesu kɛcáa wele, un ne pisoɪ pɔisente. ¹⁸ Pisoɪ pinyine apí hapɔ pin kékankáláká risánjápɔré wailɛ. Api wéési lɛ kapi yé ne keyɔ ke-i n lomɔɔ piké Yeesu keyu-i ke yekei. ¹⁹ Amá apí ceri mɛ kapi yé ne ke n lomɔɔ, ke pisoɪ api kulúu n tɔsí nnya. Apí ne itúhaa kɛcáa ke taá, api itúhaa péré, apí ne risánjápɔré tɛ pisoɪ pɛɛ n cápínɛlɛ kɛcɔpe Yeesu keyu-i cépisɛpɔ. ²⁰ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu utóikó maa re: Ne apókope pɔ sárei. ²¹ Isé picélaa ne Pifarisi api kemúnjé loni, pin tee re: Usoi úye kɛcire ye nkó un Uléécaá lámisi? Wóo yé fe uké akope sárei? Uléécaá mɛcire yeɛ yé fe. ²² Yeesu uu pinfasimé cɛrupɔ uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ²³ Anóɔ nnyé keté kɛcɔpe, ríye tee fáku ne ricɔ. Ke usoi uu yé kékankáláká ní maa re: Ne apókope pɔ sárei néé kuu yé ke ní maa re: A yisi a sone? ²⁴ Ne la pɔké céri re Usoi Kɛpípi ye keté kɛcáa rínaɛ mále keké ne pisoɪ akope pi sárei. Uu pɛɛ kékankáláká rinóɔ he re: A yisi a ripósánjápɔré pílesi aá kulu. ²⁵ Mese ne mese, usoi uu mpa úye keyu-i yisi uu risánjápɔré tɛ kɛmɛɛ kapi pɛɛ u n finselɛ sakaa, uu nkúlɛcee pɔɔ un Uléécaá rinyiri taáselɛ. ²⁶ Ai mpa úye nnóɔ yipu. Api Uléécaá rinyiri taáse, iwame ii pi súúni pin tee re: Tɔ neni mewai kɛcire yé!

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Mariki 2:13-17)

²⁷ Lɛ́ memáa, Yeesu uu léeri, uu ulampooyó unyine kapi ye n sée re Lefi yenu un lampoo keyó-i tú. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. ²⁸ Lefi uu yisi uu linnéi yá uu u tiki. ²⁹ Lefi uu limemáa iluke kɛcire ukéyɔ-i u wai. Pilampooyó meyá ne pisoɪ picɔ pin kesé keluke ke-i we. ³⁰ Ai ne Pifarisi ne isé picélaa risá, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke nó ne

pilampooyóó nε pikópεkóó ani kesé le? ³¹ Yeesu uu rinóó pi yósu rε: PISOI pEE isarE n láárú ápi upáise pise, amá pitóikó pEE upáise pise. ³² Am ka rε kÉ pISOI pEE aseI n tÍkilē sée, amá pikópεkóó nnya kamí ka rε piké pimεfine conse.

Yeesu ye anóópahaa nsímé wai
(Matiyee 9:14-17; Mariki 2:18-22)

³³ PISOI pinyine ápi Yeesu maa rε: Yo nnya kE Yohani pipiretiki nE Pifarisi ápi ye anóó paasi ápi ye kó keyóme yáasi nPá píyei. Amá pó pipiretiki pin le pin kó níru? ³⁴ Yeesu uu rinóó pi yósu rε: Nó músu rε usoi yé unósi kpísi un we, upisane ápi pEE anóó paasii? Aai, mmē nín we. ³⁵ Li yé kam ápi kumúnjé kunyine-i unósikó uyē pikecōpe lese ápi nE tómpo. PEE uye-i kapi yé pEE anóó paasi.

³⁶ Yeesu uu kenyárū pimáa pi kpá rε: Uka úu ye kusánjáa fale kepampi nE kusánjáa kpure tápisi. Lin lē n wa, kusánjáa fale kuu lē ticeéri, kepámpi kē kuu n lése áke kó kukpure kēmeE waine. ³⁷ Uka úu ye píta pelē kukónenujé kpure-i súū. Lin lē n wa, píta pē nE ye anújé tikpáfúsele, ai wai píta nE lianújé ye méwoo wa. ³⁸ Amá anújé fale-i kapi ye píta pelē súū. ³⁹ Uka úu ye kó píta fale káipi un pipelē pinírē m masí. Pi ye rε pipelē pEE pikecīre.

6

Yeesu yeE kewénteγaa ute
(Matiyee 12:1-8; Mariki 2:23-28)

¹ Kewénteγaa tunjé kenyine kE Yeesu uu kecarE kēmeE sónE un tósu. Upipiretiki ápi mepipi n kpéeni pin pianipe-i tekeise pin takai. ² Pifarisi pinyine ápi pi maa rε: Yo nnya kani lē kE isé ii m maa rε pISOI ápi kape ye kewénteγaa ketúnjé wa wai? ³ Kei kE Yeesu uu pEE pi pEE rε: Lē nnya áni lē kE Tafiti uu kumúnjé kpe-i kE nkú nn u nE upikó n wa keenlē, nEE yo? ⁴ U Uléécaá keyo-i lonle uu akpónó kapi Uléécaá n yekei kpísi uu le, uu kó upikó pa, lin kó nE irósé-i wólaalē te pepEE ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ηmane pEE yé fe ápi a le. ⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá rε: Né, UsOI Kepipi, nEE kewénteγaa ute.

Utisi uyEE kunípe kópe m má
(Matiyee 12:9-14; Mariki 3:1-6)

⁶ Kewénteγaa ketúnjé kecō kenyine, Yeesu uu kuyómeγáhaalee kunyine-i loni un pISOI céési. Uu kei utisi unyine leepō nE kunípe luke-luke kópe. ⁷ Isé picélaa nE Pifarisi ápi Yeesu kutu n cōlē piké yé in te u yé kewénteγaa ketúnjé usoi pōise, likumúnjé rε pi pEE kewáána wéésile piké nE akópe u n lapaase. ⁸ Amá Yeesu ye pEE pinfasimé cérile. Uu unípekópεkóó maa rε: A yisi a nyere nPá úye uké pó yé. Utisi uu yisi uu nyere. ⁹ Yeesu uu pEE pi maa rε: Nε nó pise rε íye kai irósé kēmeE pise? Li pise rε tóké kewénteγaa ketúnjé lisone nEE likópe wa? Te tóké usoi nfaa lō nEE tóké u kpu? ¹⁰ Uu pinnéi nyáni uu pEE limemáa usoi uyē maa rε: A kupónípe ritunáme. Uu kunípe tunjápō, kunípe aku pélu. ¹¹ Amá ai mpí pó tóosi ápi pimεcōpecīre n kenjEne pin lē kapi yé nE Yeesu n wa taikEE.

Yeesu ye pitume kefi nE pité wEE
(Matiyee 10:1-4; Mariki 3:13-19)

¹² Yeesu uu likumúnjé kpe-i kekúupi taá rε uké keyóme yáasi. Kesine nnéi kuu kei tone un Uléécaá yáasi. ¹³ Kai n weesi, uu upipiretiki séi, uu pikecōpe kefi nE pité wEE uu pi séi rε pitume. ¹⁴ PepEE Simó kuu rinyíri n hE rE PiyEE nE uyē uwā Antiree nE Yakupu nE Yohani nE Filipu nE Patelemii ¹⁵ nE Matiyee nE Tomaa, nE Alifee kepipi Yakupu nE Simó yeE ukuyu ní la ¹⁶ nE Yakupu kepipi Yutasi Isikariyóoti yeE ní ka uu kepire Yeesu yái.

Yeesu ye céésile un kó itóí pōise
(Matiyee 4:23-25; 5:1-12)

17 Yeosu ne upipiretiki api kekúúpi cepime api kutē mmé weri, kei ke upipiretiki meyā api n we. Yutee ketē nní písoi meyā pin kə kei we, ne Yerusalem pikó ne Tiiri ne Sitəo menimaa ritime ayu pikó. 18 Pi cápinememe piké Yeosu icélaa kutu ricə, api kə piitói pi pəise. Pē ke aníri aa m pəkési api pélu. 19 Mpa úye uu náási uké u rica, liriýíkí re u ppe rnanə nnyine mále un ne pinnéí pəisente.

Nnare ne píweluke

20 Yeosu uu upipiretiki inípee wii uu re:
Nó mpí nóo nní íwe m má, nə pínarekome le.

Nóo Uléécaā iyəopi te.

21 Nó mpí nóo nní nkū n tū,
nə pínarekome le, nə keyáa lepune.
Nó mpí nóo nní n téní, nə keyáa sénnyine.

22 In te písoi ye nóinépurí yulu,
api nó lákase, pin lámisi pin
kə nónnékópe símisi re nə Usoi Kepipi ne kefa tene nnya,
nə pínarekome le.

23 Tikpákárá tē ticə ke pipisaa apí ppe antepuye wa. In te lelee nó leeme, nórinépóo riké n láárú, ani ne mpóonare cə, nóinéhe ye keyómecaa-pə piyele ái kumúné má.

24 Amá nó mpí nóo nní m má, íwe kani topori,
nə nónnénare piluke masile.

25 Nó mpí nóo neni nní n lepaalē, íwe kani topori,
nkū ye sóntile nké nó wa.

Nó mpí nóo neni nní n sénnyi, íwe kani topori,
nə mpóocaa-i lonine ani ténisi.

26 In te mpa úye ye nónnésone símisi, íwe kani topori,
likumúné re lē ke pipisaa apí ppe antepuye nəome wai.

Ani nópinélaarə n la

(Matiyee 5:38-48; 7:12a)

27 Nóo nní kutu né n cólē, ne nó símisile re ani nópinélaarə n la, ani pepere nó n yúlu lisəne n wai, 28 ani pepere awéeri nó n wai anóo səne ritikise, ani pepere íwe nó n wai kecáá n welu.

29 In te usoi ye kumórí kuse-i kepese pó tə, a kutórəo u rituná, usoi un kupókpélenku pó n yəsíe, a tíyese uké kə kepótúkanka tene kpísi. 30 Mpa úye yee linyine pó we a li u he, úye un kə lipókó linyine pó n yəsí, kape li u korí. 31 Lē kani n la picə piké nó wa, ani ye limecə pi wa. 32 In te pepere nó n la nmanə kaní la, ihéé íye icə kani ppe mé. Pikópekəó ricuruu ye pepere pi n la lalē. 33 In te pepere lisəne nó n wai nmanə kani ye lisəne wa, ihéé íye icə kani ppe mé? Pikópekəó yèè kə lē wale. 34 In te nə tálē te pē kani n lonse yé nó héele, ihéé íye icə kani ppe mé? Pikópekəó ricuruu yèè pikópekəó lonsele pin tálē te pi yé lē kapi n lonse ritísí linyine pi héele. 35 Amá nóoké nópinélaarə n la, ani lisəne pi n wai. Ani kape ye n tálē te pi yé nó héele ani kelenə pi lonse. Nó ihéé kecire yē ani pólo Uléécaā yee mpa yo kecáá n tū sipipi, likumúné re u pepere apí rícere m má ne písoi kpákárá lalē. 36 Ani ye nómenécəpecire íwe tēnaane yare ke Nóunésáa uu ye íwe nó n tē mecə.

Ai we re təké ye picə akópe m palē

(Matiyee 7:1-5)

37 Ani kape ye picə akópe m palē, Uléécaā úu kape kə ne nó akópe m pālē nnya. Ani kape ye picə ne túhaane, Uléécaā úu kape ne nó n túhaane nnya. Ani ye picə akópe pi sárei, Uléécaā uu nóanékó nó sárei. 38 Ani ye picə he, Uléécaā uu nó he. Pi nó músune ai yipu aí wure api tíja-tíja api nó kópə. Kemúné kē kani ye ne picə m musí kapi kə ne nó músune. Ai líka

nnya, Uléecaa ye músune ai yipu uu tíŋa-tíŋa uu tírii uu nó kópɔ. Kulū kpē kani ye ne pico ní musí kucɔ ke Uléecaa uu kɔ ne nɔ́ músune.

³⁹ Yeesu uu kɔ kenýárū kpá re: Unýíye úu yé fe uké unýíyeco tɔrɔi. Lin lē n wa, pinnéi ye ha kuhóre-i lóipone. ⁴⁰ Uyee pikéi m peikee úu ye uyee pi u m peikeese n fe. Amá uyee pi m peikee un pikéi n ceri n̄sone, u ne uyee pi u m peikeese yé n sá. ⁴¹ Yo nnya kaa keyúipi kee upómárecɔ menipee-i n̄ we nyáni áa pree kenawelépi kee mepókó-i n̄ we nyáni? ⁴² Iye kaa yé fe aa upómárecɔ maa re: Unémárecɔ, a riyá ké keyúipi kee mepónípee-i n̄ we lese, páa pree kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we lese kelené. A tíye pɔ kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we kaa yé mefoi lese aa pree n̄sone n nyáni áa ne keyúipi kee ucɔ menipee-i n̄ we lese.

Kuléé ne kuapii kecáá icélaa
(Matiyee 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kuléé kpee isare n láarú áku ye apipi kópe mari, kuléé toikó áku ye kɔ apipi sone mari. ⁴⁴ Pi ye m̄pá kuléé kúye ne kuapii cerilē. Api ye sinípeleépi kecáá afiiki tɔ, ápi ye kɔ ahíhíí kecáá areese tɔ. ⁴⁵ Lisone ke usoi sone uu ye ukefa-i léseme, usoi kópe pɔɔ likópe ukefa-i léseri, likumúnjé re lelee usoi kefa-i n̄ yipaalē ke nnóɔ nn ye símisi.

Síyɔ sité sinyine kecáá nsímé
(Matiyee 7:24-27)

⁴⁶ Yo nnya kani né sélei re Upíima, Upíima áni pree lē kam nó n céesi wai? ⁴⁷ Ani tíye ké nó nyíse lē ke uyee nnésímé kutu n cólē un ne n keisi uú ne menyíne n̄ we. ⁴⁸ Liute ye we yare usoi yee kényɔ m móm uu túni ai cimisi uu kepare tulu, uu kekecáá rikúí tɔsi. Ke ikói ii n yi ii waa, míni ame ke fe, amá áme kɔ fe meké ke ritiŋa-tíŋa, likumúnjé re ke m̄maalenle n̄sone. ⁴⁹ Amá uyee nnésímé kutu n cólē úu p̄é ne n keisi ye we yare usoi yee kényɔ m móm uu ntaai pure-pure kecáá ke tɔsi, rikúí ári wē. Ke ikói meni ame ke riñfe, mese ne mese kake tɔhɔ ake foru téké-téké.

7

Yeesu ye Rɔm usóɔca kpéē unyine ukéikó p̄aise
(Matiyee 8:5-13)

¹ Ke Yeesu uu p̄isoi pree u n kálaalē ifaaci piwai ní masí, uu yisi uu Kaperinawum tómpɔ. ² Rɔm usóɔca kpéē unyine ye pree ukéikó unyine mále, úu ye uukeikó uyē kecáá kɔ. Ukeikó uyē un p̄óólú, ticuruu un kekpɔ nyahai. ³ Ke usóɔca kpéē uyē uu n kɔ pin Yeesu nsímé símisi, uu Pisufi piwéese tum te piké ha u séeme uké uukeikó p̄aise. ⁴ Api Yeesu kémee tuiɔpɔ apí ne meýá u t̄eni re: Usoi uyee ne sá re p̄aké u lē. ⁵ U ntópurɔi lalē n̄sone. Uyee kɔ kuróyómeyáhaalee m̄ɔ. ⁶ Yeesu uu pree pi tikipɔ. Kuu kényɔ n nyahaipɔ, usóɔca kpéē uu upisane tumpɔ re piké u maa re: Upíima, kape mepócíre ricóŋ. Am ne sá re p̄aké kenéyɔ lɔ. ⁷ Ne rinécúruu yenle re ám tu re ké kepómee hapɔ. Amá a rinóɔ he unékeikó uké p̄éi. ⁸ Né ticuruu ye piwéese mále nen pi pakarelē, nen kɔ pisóɔca má pree né m̄ pakarelē, nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kɔ ucɔ m maa re uké kam, u ye kale. Nen kɔ unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ⁹ Ke Yeesu uu anóɔ nyē n kɔ, usóɔca kpéē uyē isoi ii u sonesi. Uu pansé uu p̄isoi kulúí pree u n tíkilē maa re: Ne nó maa re m̄pá Isirayeli kémee, ám p̄ikai n̄fatene mmú ncɔ yenaalē. ¹⁰ Pē kuu n tū api kényɔ-i p̄epɔ api ukeikó uyē leepɔ un isare láarú.

Yeesu ye ukúmannasi unyine kewā nfaa p̄eseme

¹¹ Kai kóso n weesi, Yeesu uu kuyu kunyine kapi ye n sée re Naini sí. Upipiretiki ne risoiwuí tin u tikilē. ¹² Kumúnjé kpe-i kuu kuyu kepoo n nyahaipɔ, uu yénu pin ne kesoi kópe pikúlaa tósu. Ukúmannasi unyine kewā cireníne kapi lē ne tósu. Kuyu pikó kulúí pin ne unósi uyē tū. ¹³ Ke Yeesu uu u n yé, íwe ii u wai uu u maa re: Kape tē! ¹⁴ Yeesu uú

nyósɔpɔ uu asoikópemule ca, pɛpɛɛ n topori api nyɛɛ, Yeesu uu rɛ: Kɛɣmánɛpi, nɛ rinóɔ pɔ hɛ, a yisi! ¹⁵ Kɛsoikópe akɛ cǎɣárǎá akɛ nsímé kápǎá. Yeesu uu kɛuni kɛ pa. ¹⁶ Iwamɛ ii pinnéi loni api Uléécǎa rinyiri taáse pin tee rɛ: Antepu píma yɛ kɛrɔcɔpɛ rikpáfúmɛle. Uléécǎa yɛ kalɛ uké umpuri comɛ! ¹⁷ Nsímé mmɛ nn Yutee ketɛ nnéi nɛ kemekɔ sitɛ kɛmɛ kóónú rɛ lɛ kɛ Yeesu uu wa.

*Yohani Uniwolɛ pitumɛ
(Matiyee 11:2-19)*

¹⁸ Yohani pipiretiki api lɛ nnéi u símisi. Yohani uu pikecɔpɛ pitɛ séi, ¹⁹ uu Upíima kɛmɛ pi tum tɛ piké ha u pisɛ rɛ: Póɔ usoi uyɛ kapi mɛkɛɛ-mɛ n tee rɛ u sónti néɛ unyine ucɔ yɛ kɛpire wemɛle? ²⁰ Kapi Yeesu kɛmɛ n tuiɔ, api u maa rɛ: Yohani Uniwolɛ yɛɛ rɔ tummɛ rɛ toké pɔ pisɛ rɛ: Póɔ usoi uyɛ kapi mɛkɛɛ-mɛ n tee rɛ u sónti néɛ unyine ucɔ yɛ kɛpire wemɛle? ²¹ Kumúnjé kpɛ kɛmɛ, Yeesu un písoi meɣǎ itói pɔisɛntɛ, un aníri pi pései un pinyíyɛ meɣǎ inipɛɛ wúkulentɛ. ²² Uu pɛɛ Yohani pitumɛ maa rɛ: Ani mpɔ ani ha lɛ kani n yé ani kɔ kom Yohani kɛɛnkɛɛ: Lɛlɛɛ rɛ pinyíyɛ yɛ nyánile, síkankáláká sin sóne, piyó pin wolɛ pin funi, pitusuí pin kómɛi, pikpɔkpɔ pin yisikɛɛ, piwékɔɔ pin kɔ Nsímé Kɛcire kɛ písoi api pi n yóólɛ kómɛi. ²³ Uye unsá né nnya n loó, liute yɛ únarekomɛ lɛ.

²⁴ Kɛ Yohani pitumɛ api pitónjé m masí, Yeesu uu Yohani nsímé písoi pɛɛ n cǎpinɛlɛ n símisi rɛ: Yo kani kucɛsi kóima-i piyénɛ ha? Kɛkpápi kɛ kuyɔ aku n fikiisɛɛ, néɛ yo? ²⁵ Yare yo kani pɛɛ piyénɛ ha? Usoi yɛɛ mɛlapɛ kɛcire n lapaalɛ yɛɛ kei we, néɛ yo? Amá siyóɔpiyɔ-i kɛ pɛpɛɛ ilǎ néikɔɔ n tánti pin isoi le apí we. ²⁶ Yare yo kɛcire ɣmaa kani pɛɛ piyénɛ ha? Antepu unyine, néɛ yo? Amá aseɛi kɛcǎá uyɛ kani nní n yé nɛ antepu fele. ²⁷ Likumúnjé rɛ Yohani nsímé kai Nléécǎasimé ritelɛ-i wólaalɛ tɛ:
Unétumɛ yɛ nkó kam n tummɛ
uké nɛ kekpeé pɔ wa
uké mpócɛɛ nyóɔnɛ.

²⁸ Yeesu uu pimáa kpá rɛ: Nɛ nó símisile rɛ ápi unyine maraalɛ yɛɛ Yohani n fe, mǎpá nɛ lɛ, pɛpɛɛ Uléécǎa iyɔɔpi kɛmɛɛ n we kɛcɔpɛ uyɛɛ n filɛ yɛ u fele. ²⁹ Kuyu nnéi nɛ pilampooyóɔ pɛɛ Yohani nsímé kutu rińcɔ api tíyɛɛɛ uu míni pi wolɛ. Pi cerilɛ rɛ Uléécǎa yɛɛ aseɛi ute. ³⁰ Kɛ Pifarisi nɛ pɛpɛɛ Uléécǎa isé n nyu api n yɛ rɛ Yohani úu kapɛ míni pi wolɛ, li nyísɛlɛ rɛ lɛ kɛ Uléécǎa uú nɛ pi n la kapi kɛpire rito.

³¹ Yeesu uu pimáa pi kpá rɛ: Uye kam yé nɛ nfáani písoi múɣɛisɛnɛ? Uye kápí nɛ mɛnyíne we? ³² Pi nkpáni yare siwǎ sɛɛ kɛyaála-i n tú, si nɛ sisicɔ sin séleɛnɛ asi yɛ rɛ:
Tɔ asǔ símisile, ani yúlu áni yesi,
ari sikpɔyomɛ yom, áni tɛ.

³³ Likumúnjé rɛ Yohani Uniwolɛ yɛ kalɛ úu yɛ ilukɛ li, úu yɛ kɔ píta n ntí, ani rɛ u unírihɛlaa lɛ. ³⁴ Usoi Kɛpipi pɔɔ wɛri kɛn le kɛn níru, ani kɔ rɛ: Ani usoi nkó nyánii, pilukɛ nɛ píta nkó ɣmanɛ mɛɛ uyɛ we. Ticuruu u kɔ pilampooyóɔ nɛ piwaikópɛkɔɔ picɔ usanɛ lɛ. ³⁵ Amá pɛpɛɛ u n ɣmurei yɛ nyísɛlɛnɛ rɛ Uléécǎa mɛwéɛsɛshɔ yɛ mɛ.

Yeesu yɛ Ufarisi Simɔɔ kɛyɔ-i we

³⁶ Ufarisi unyine uu Yeesu séi rɛ piké kɛsɛ ilukɛ li. Yeesu uu usoi uyɛ kɛyɔ sí uú tonɛ uu le. ³⁷ Kuyu kpɛ unɔsi unyine yɛɛ mɛfinɛ kópɛ m má un we. Kuu n kɔ tɛ Yeesu yɛ Ufarisi uyɛ kɛyɔ-i we un ilukɛ le, uú nɛ kɛnúrípi nɛ tulaali meɣipɛ sí ³⁸ uu Yeesu kɛpire nyɛɛ, uana-mɛ. Uú n tɛni uu Yeesu ana mɛnini fɔlu, uu limemáa nɛ unnyúpi a tinnɛntɛ, uu a pira uu tulaali akɛcǎá kɔɔni. ³⁹ Kɛ Ufarisi uyɛɛ Yeesu kusánɛ n wai uu lɛ n yé, uu ukɛfa-i n tee rɛ: Usoi nkó un pɛɛ mɛsei antepu, u yé pɛɛ unɔsi nkó yɛɛ nní u n cǎrii ceri rɛ wóo lo, u yé kɔ pɛɛ céri isoi íyɛ mpuri kuu le. Unɔsi lo yɛɛ mɛfinɛ kópɛ m má. ⁴⁰ Yeesu uu pɛɛ Ufarisi rinóɔ yósu rɛ: Simɔɔ, nɛ nnyine mále ké pɔ male. Simɔɔ uu rinóɔ pɛsɛ rɛ: Sǎa, a male. ⁴¹ Yeesu uu rɛ: Písoi pitɛ pɛɛ nɛ uwóólɔnɛ riwómɛ má. Usɛ un nɛ riwómɛ u má nwóóweni siwóó

píle píle menupū, ucō pōon ne riwóme u má nwóóweni mēpipi kuwóó. ⁴² Piketé kē úka úu kō pēe fenē uké uriwome héēle. Uwóólonse uu piketé sárēi. Piketé kē kecōpe úye yēe yé meyánsei uwóólonse uyē n la? ⁴³ Simōo uu rinōo u yósu re: Ne músu re uyē tiwome tee m piye yēe yé meyá u n la. Yeesu uu re: Pō alari mále.

⁴⁴ Uu lē memáá unósi uyē-mē pansēpō, uu Simōo maa re: Pō unósi nkó yēē? Ne kepóyo-i lommele áa míni né he re ké anéna riké, amá uyē ne anéna umenini fōile uu ne unnyúpi a tinnente. ⁴⁵ Aa né ripira re kusáne kaa né yósu, amá kamí ne n lomme kuu nní né yáhaanke uú ne anéna tini. ⁴⁶ Aa mékpō rinéyu kecáá kōonu *, amá uyē ne tulaali anéna kecáá kōonule. ⁴⁷ Lē nnya kam pō tee re: Nla píima kuu né í nyíse ye nyísele re pi uakópe nnéi u sárēi. Amá uyē kapi nkáripí n sárēile, nkáripí kuu ye unla nyíse. ⁴⁸ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Ne apókópe pō sárēi. ⁴⁹ U ne pepēe kesé n le api pisifa-i n símisi re: Usoi úye mpuri lo yēe akópe n sárikēe? ⁵⁰ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Mpófatenē ye pō yóriyēle, a n ηme ne nkíηniηe.

8

Pinósi pēe pēe Yeesu n tikilē

¹ Lē memáá kē Yeesu uu ayu maa ne ayu sínsá rikóónú un Uléécaā iyōopi Nsímé Kεcire yóólē. Upiretiki kefi ne pité ² ne pinósi pē kuu aníri m pései ne pē kuu m pōisente pin u tikilē. Maari kapi n sélei re Makitala ukó kapi aníri aseí m pēse ne ³ Cusa yēe Erooti keyō kecáá n páilē unósi Yohana ne Susaani ne pinósi meyā pēe pēe pilikó ne Yeesu ne upipiretiki n lēni.

Ulukaa kenyárū

(Matiyee 13:1-9; Mariki 4:1-9)

⁴ Ayu kulúí kēmeē kē pīsoi api ye pēe léepō api Yeesu leepō. Kē pīsoi api n cápine, uu kenyárū maa re: ⁵ Utisi unyine yēe ilukēpuri pifóme leepō, ícō ii ricéetime lólu api ikεcáá cōpisi sinúipi asi i le. ⁶ Ilukēpuri ícō ii kepare kecáá lólu. Kii n le, ii kóosi, kē ríniηe rín í we nnya. ⁷ Ícō ii sinípeleēpi kēmeē lóipō ii lelu, sinípeleēpi asi mese ne mese i hila. ⁸ Amá ilukēpuri ícō íí ne ketē sōne sá, ii lelu ii papisi ii máru nśone. Yeesu uu pīmáa kpá re: Aní kutu ricō nśone, úye un ukóme uu kóm.

Yo nnya kē Yeesu uu ne sinyárū céesi?

(Matiyee 13:10-17; Mariki 4:10-12)

⁹ Yeesu pipiretiki api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁰ Uu rinōo pi yósu re: Nó kē Uléécaā uu uiyōopi nsímé mēe m pékaalē cereise, uu pē cereise. Amá picō ye nḡpá yo kómēile yare sinyárū liké wa re pi nśone páilē amá ápi kō pēe nśone nyáni, pin nśone kutu cōlē ápi kō pēe nśone kómēi.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu stmisi

(Matiyee 13:18-23; Mariki 4:13-20)

¹¹ Kenyárū kē aseí ye nnyé: Ilukēpuri yēe Nléécaasimé. ¹² Pīsoi pinyine isoi ye ricéetime tē mecō wele. Pi ye konle, amá kuníri akú weri aku nsímé mmē pisifa-i lese ápi kape ne kefa n tene liké pi n yóriye nnya. ¹³ Picō ye keparecaā kē mecō wele: Pi ye Nléécaasimé kónle api n yósu ne mpōonare, amá ápi ye n tíye nké pikemēe iníηí wa, ápi ye kefa tene liké nánai. Ncōη nn n ka, api nfatene yálapō. ¹⁴ Ilukēpuri iyēe sinípeleēpi-i n loó ye we yare pepēe ye n kō, amá api tíyese nfasimé ne memá ne ketē kecáá lilala ai n hila ápi ye pēe rikáhákáhá ne kētō-pō. ¹⁵ Ilukēpuri iyēe ketē sōne-i n loó ye we yare pepēe Nléécaasimé kutu riñcō api pisifa-i n múlú, api n n tikilē ne kefa kesē api ηmóópú nn kulaa pi wai.

Kéfirāa kenyárū

(Mariki 4:21-25)

* **7:46** Mékpō pikōonu ríyu kecáá: Kusáne piyóó ye pi Pisuífi kēmeē. Tíyu piwaise ye pi.

16 Yeesu uu re: Uka úu ye kéfíráa risé uu kucári ke kipi née uu kéfine metene ke pésu. Amá kelō cáca kapi ye ke ritási liké ne n wa re pē nnéi pēe kényō-i n lompo ye metéi yé. 17 Lē nnéi lee pēe m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpá úye úu pēe kúyene ní we ai metéi kēmeē léeri. 18 Ani nómenécíre tí ne lē kani ye nsímé n kō. Likumúnjé re uyēe m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripí mmē kuu m má kapi u yósune.

Yeesu uni ne upiwā

(Matiyee 12:46-50; Mariki 3:31-35)

19 Yeesu uni ne upiwā apí weri api u læeri, amá ápi fe piké ukemēe tuipō, ke písoi api kulúí ní tásí nnya. 20 Api pimēkamē Yeesu símisi re: Upóni ne pipówá ye ketahai nyenu pin la piké pō yé. 21 Amá Yeesu uu pinnéi maa re: Unéni ne pinéwá pēe nní pēpēe Uléécaā Nsímé kutu n cólē pin lē knn pi m píse tikilē.

Yeesu ye meyo píma menyine riséése

(Matiyee 8:23-27; Mariki 4:35-41)

22 Keyáa kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api kúninai lō uu pi maa re: Tóké kupiyē kuwélé kucō-mē ha. Api mē téj. 23 Kumúnjé kpē-i kapi n téjilē, Yeesu uu lōpile. Kuyō píma kunyine aku pipépe kápáá. Míni amē kúninai yipu lin ne nkpō pi wéési. 24 Pipiretiki api Yeesu læepō api u yóhse api u maa re: Sáa, Sáa, tō kpínine! Yeesu uu yisi, uu kuyō ne ániwalé cési ne kuwóí, ai níhēsi, ai sée léké-léké. 25 Yeesu uu upipiretiki maa re: Yei ye nónnéfatenē? Amá iwamē ii pi wai, aseké uu kō nnóo pi yipu api pimēcōpēcire m máíkēene re: Usoi úye mpuri ye nkó, aí ne kuyō ne míni péne lin u pakarelē un tinóo n he.

Yeesu ye unírihélaa pōise

(Matiyee 8:28-34; Mariki 5:1-20)

26 Api Kerasaa pikó ketē keē kupiyē metéj mēcō ní we ken Kalilee ketē lorólē loni. 27 Ke Yeesu uu kúninai-i rincúlame, kuyu kpē utisi unyine uu u tépei. Háí mēkeē-me kúu ye ilū tā, aníri an u pēkesi. Uu pēe kényō má, amá akpíí kēmeē kuu pēe sói. 28 Kuu Yeesu n yé, uu pupēi, uu uanui kecáá wúla uu meýá maa re: Tó ne mpó ne ní-ye, Uléécaā yeē mpá yo kecáá ní tú Kepipi Yeesu? Ne ne pō ténile re kapē íwe né wa. 29 Ai líka nnya kuu lē malē, Yeesu ye rinóo hē re aníri aké ukeméé le. Li ye lin ne u n yisi, pi ye ána ne anípe akpanii u paasile, amá uu a túúni, aníri aa kucēsi kóima-mē u kpáú. 30 Yeesu uu u píse re: Iye kapi ye pō sée? Uu rinóo yósu re: Pi ye né sée re “kulúí”, likumúnjé re aníri ye ukemēe kulúí welē. 31 Aníri nyē aá ne Yeesu téni re úu kapē nkpō kuhore-mē a riláupō.

32 Kúfōhlee píma kunyine kun tikúú kecáá we kun túkuri. Aníri aá ne Yeesu téni re uké tíyēse aké áfōh nyē-i lō. Yeesu uu ncée a he. 33 Aníri aa pēe usoi uyē-i lelu aa áfōh loni. Afōh aa kekúúcaā-pō ntóó sé aá ha míni-i sée. 34 Ke písoi pēe áfōh n kpáúllē api lē n yé, api wuru apí ha ne nsímé mmē kuyu maa-i ne siyupi nnéi-i kóónú. 35 Písoi api léeri piké lelee n wa yé. Api Yeesu kēmeē tuipō api læepō utisi uyē un péi, un Yeesu ana keyúrí tú un lapaalē, ne ukēyu cáká-cáká. Iwamē ii pi wai. 36 Pē nnéi inipēe-i kai lē n wapisi api lē ke aníri aá ne utisi uyē-i ní le kēenkēe. 37 Kerasaa ketē pikó nnéié api Yeesu maa re uké pikuyu-i le, ke iwamē ii pi n wa nnya. Yeesu uu kúninai yopoi uké tómpō. 38 Utisi uyē ke aníri aa n tíyē uú ne Yeesu téni re uké ncée u he uké u ritiki, amá Yeesu uu u lakase uu u maa re: 39 A kupóyu pēe aa lē ke Uléécaā uu pō ní wa kēenkēe. Utisi uyē uu sí uú ha kuyu nnéi kēmeē lē ke Yeesu uu u n wa símaankēe.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kō unósi unyine pōise

(Matiyee 9:18-26; Mariki 5:21-43)

40 Kumúnjé kpē-i ke Yeesu uu kupiyē ritime ricō-mē n léeme un pēeri, písoi pēe pēe n cápinelē api u tépei. Pi nnéi ye pēe u ménle. 41 Utisi unyine kapi ye n sée re Yairusi uu pēé weri. U pēe ukuyu Pisuífi kuyomēyáhaalee uwéése le. Uu Yeesu ana metene wula uú ne u

téni re uké ukewã-i ha re ⁴² ukewã kprepi cireníje kee m má yare aɲmẽ kefi ne até ye lala keké kpu.

Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kei n sɪ, pISOI pin awélé nnéi u nyikii pin ne u tikilẽ. ⁴³ Kumúnjé kpe-i, unósi unyine ke ménye ame n léenti hái inmẽ kefi ne ité-me un kei we. [Pipóise píima nnéi kuu rika uu umemá nnéi caai], amá úka úu fe uké u póise. ⁴⁴ Uu Yeesu kēpīre-mē nyósópó uu uketukanka ritime ca. Kuu lē tíŋca, ménye mee n foho ame mese ne mese nyere. ⁴⁵ Yeesu uu pise re: Wóo né rica? Api pinnéi kējesi re ápi u rica. Piyee uu re: Sáa, pISOI ye pó kálaalenlẽ awélé nnéi. ⁴⁶ Yeesu uu máa re: UsOI ye né ricale. Liriyíkí re ne ceri re rínanje nnyine ye kenéméé lele. ⁴⁷ Unósi uu yénu re li u yámmele. Uu Yeesu-i sɪ un tērii uu uana matene wula. Uu mǐpá úye keyu-i lē nnya kuu Yeesu ríŋca ne lē kuu mese ne mese mǐ péi símisi. ⁴⁸ Yeesu uu u máa re: Unékpere, mpófatenē mee pó yóriye. A n ŋme ne nkíŋŋije.

⁴⁹ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu lē n símisi, utume un Yairusi keyó leeri uu Yairusi máa re: Upókpere ye kpule, kape nkpáni urósáa pēkesi. ⁵⁰ Yeesu uu kóm, uu kuyómeyáhaalee uwéese Yairusi máa re: Képówuú áke kape tó, mpókó yee re a ne kēfa tene. Upókpere ye pélune. ⁵¹ Kapi kēyó n tuipó, úu úka ncée he re u ne uyē piké lompó, insá Piyee ne Yohani ne Yakupu ne kewá kē usaa ne keuni. ⁵² Mpá úye un téni kewá kē nnya. Yeesu uu péé máa re: Ani kape tē, áke kpu, ke lónile. ⁵³ Api u n sēnnyi, likumúnjé re pi nyu re kekprepi ye kpule. ⁵⁴ Yeesu uu kekunipe tini, uu meyá pupēi re: Kewá, a yisi! ⁵⁵ Kewá nfaa nn pēeri, áke mese ne mese yisi. Yeesu uu rinóó he re piké iluke ke he. ⁵⁶ Ai kewá pikó nnóó yipu, amá Yeesu uu rinóó pi he re ápi kape lelee n wa úka símisi.

9

*Yeesu ye pitume kefi ne pité wée
(Matiyee 10:5-15; Mariki 6:7-13)*

¹ Yeesu uu upitume kefi ne pité cápine uu rínanje pi he re piké aníri n fe api kó itóí m póisente. ² Uu pēe pi tum te piké ha Uléécaá iyóopi nsímé símisi api pitóikó póisente. ³ Uu pi máa re: Ani kape linyine rimúlú yare kunaapi née kulóó née iluke née kewóó náké ne ncée ha. Ani kape sitúkanka sité sité rimúlú. ⁴ Nón kēyó kēye-i n topile, ani kei n tū hái ne nákenétónjé tunjé. ⁵ Pin yei kusáne piyóó nó n yē, ani pikuyu le, ani nóanéna nkoŋo péi líké nyíse re pi Uléécaá pipakare ye. ⁶ Upitume api tósu, api ayu nnéi kēmee sóne api Nsímé Kēcīre símisi pin mǐpá yei pitóikó póisente.

*Erooti ye píri tū
(Matiyee 14:1-12; Mariki 6:14-29)*

⁷ Uyóopi Erooti uu lē nnéi lēe n wai nsímé kóm. Uu ceri lē kuu yé m musí, likumúnjé re pinyine ye pēe tee re: Yohani Uniwole yee pikpákpá-i yisi. ⁸ Picó pin tee re: Elii yee leeme. Picó pin kó tee re: Pēe mekeē antepu unyine yee nkpá-i yisi. ⁹ Amá Erooti uu re: Ne tíyesele api Yohani ríyu tólu. UsOI úye mpuri nsímé kam pēe nní kómēi má? Uú n wéesi uké Yeesu yē.

*Yeesu ye pISOI ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Yohani 6:1-14)*

¹⁰ Pitume api pēeri api lē ne lē kapi n wapisi Yeesu keenkēe. Uú ne pimēcīre iyaa lelu kuyu kpē kapi ye n sée re Petisayita kekúrí. ¹¹ Amá pISOI pēe n cápinelē api kóm api u tiki. Yeesu uu Uléécaá iyóopi nsímé pi símisi uu kó pēpēe m póólú póisente. ¹² Ke itunje ii n tene, upitume kefi ne pité apí ne u kó api u máa re: A pISOI máa re piké ha ayu ne siyupi sēe ne nní ró rí kólē kēmee iluke ne sifine wéési, likumúnjé re kucesi kēcōpe kari nté we. ¹³ Amá Yeesu uu pi máa re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api rinóó yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. Née pó la re tóké ha pISOI mpí nnéi iluke ló? ¹⁴ PISOI ákotokú anupū (5.000) pēe pēe kei we. Yeesu uu upitume máa re: Ani pi tonsente pISOI

kuwóó kuwóó anai. ¹⁵ Pitumε api lē kuu pi n forii wai, api pisoι tonsente. ¹⁶ Yeesu uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité kpísi, uu keyóme werí, uu iluke iyē kecáá Uléécaá pòne. Uu kpókòrine uu upitumε pa re piké pisoι pεe n cápinelē hòne. ¹⁷ Pinnéi api le api lepu. Upitumε api akéri nyεε m pòne cápine ai anére kefi ne até yipu.

Piyεε ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wéε
(Matiyee 16:13-19; Mariki 8:27-29)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu umεcire keyóme yáasi, upipiretiki api u leepò, uu pi pise re: PISOI YE MÁIKEE RE NÉE ÚYE? ¹⁹ Api rinóó yósu re: Pinyine ye tee re pò Yohani Uniwole le, picò re pò Elii le, picò pin kò tee re pò pεε mekεε antepu unyine le yeε nkprò kémεε n yisi. ²⁰ Yeesu uu pi pise re: Nò ní, nò mpíi re née úye? Piyεε uu rinóó yósu re: Póó uyē ke Uléécaá uu n wéε.

Yeesu ye unkpò ne umeyise nsímé riyóó
(Matiyee 16:20-28; Mariki 8:30-9:1)

²¹ Yeesu uu pi nyi re ápi kape úka nsímé mmē símisi. ²² Uu pimáa kpá re: Li pise re né Usoi Kepipi ké meýánsei íwe lí. Pisui fi piwéése ne pεpεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa yé ke kesi. Li kò pise re piké ke kpu ake keyáa táánū tuné yisi.

²³ Uu pεε pinnéi maa re: Úye un n la uké né ritiki, uké umεcire pípaí riyá uu nípá keyáa kéye ukunapéékòó n yalē, uu pεε né tíki. ²⁴ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lò, u n fómnilé. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, liute yeε yé unfaa lò. ²⁵ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté likó nnéi yé, uu pεε kpi née uu umεcire ásáláú tani. ²⁶ Úye un neni inései ne nnésímé isei n wai, Usoi Kepipi yé kò uisei wa ken píyei kemeyòpi ne keusaa ne pilécaatumε ke Uléécaá uu n wéε meyòpi-i m pεeri. ²⁷ Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pεε yé Uléécaá meyòpi n yé api kelenε kpíni.

Yeesu ipiye ye conse
(Matiyee 17:1-8; Mariki 9:2-8)

²⁸ Ke Yeesu uu lē pisímé mí masí, ai wai yare siyáa sipaha kumúnjé, uu Yohani ne Yakupu kpísi uú ne rikúú taá piké keyóme yáasi. ²⁹ Kuu keyóme n yáasi, ukeyu ake méwee conse, uilú ii wárara pói-pói. ³⁰⁻³¹ Mese ne mese, pisoι pité pinyine api Uléécaá meyòpi-i léeri, pi ne Yeesu pin yói. Píkai kai m pise re uké wa ne unkpò Yerusalem-pò ifaaci kapi lē wai. Pεpεε Moisi ne Elii. ³² Piyεε ne upicò pin ne nnò ketaa tu, amá api yáka-yaka api Yeesu meyòpi ne pisoι pité pεε ukekúrí ní nyenu yenu. ³³ Ke pisoι pē api Yeesu rin-yá, Piyεε uu u maa re: Sáa, li nyamle re tóké nté n we. Tò la re tóké sicánípi sitaani kari, pó kεse, Moisi kεse, Elii kεse. Uu nkpráni nyu mmē kuu n símisi. ³⁴ Kumúnjé kpe-i kuu lē n símisi, kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Ke pipiretiki api ní yé kuhope kun lē pi hilalē, iwame ii pi loni. ³⁵ Tinóó rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yeε Kenépipi kam n wéε, ani kutu ke ricò! ³⁶ Kapi rinóó tē lē n kóméi Yeesu ηmane kapi pεε nyáni. Pipiretiki api sée, ápi kumúnjé kpe-i úka lē kapi n yé símisi.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekési pòise
(Matiyee 17:14-18; Mariki 9:14-27)

³⁷ Kai kóso n weesi, api rikúú cépime, risoiwuí píima rinyine ari Yeesu tépeipò. ³⁸ Utisi unyine uu riwúú tē kecòpe sicáaila kápáa re: Sáa, ne ne pó téní re a kenéwá kecáá ripaí, kenécíreníne ye ke. ³⁹ Kuníri kunyine kpeε ye ke yisi, ake mese ne mese pipupukεε loni, aku ke kpapamnise meýá, aku atalaláa ke wóise. Aku ye mese ne mese ke riyá, ku ye íwe ke wale kelenε. ⁴⁰ Amí ne pipópiretiki téní re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ⁴¹ Yeesu uu pεε re: Nó nfatenεcírε ne pikpááree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémεε pitónε kpánε? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ⁴² Ke kewá ake n nyahaipò, kuníri aku

ke pēpirē aku ke lémesi meýá. Amá Yeesu uú ne kuníri cési hái, uu kewá pōise uu keusaa múise. ⁴³ Uléecaa nnaŋe píima nn m̀pá úye píri wai.

Yeesu ye unkpō nsmé kpálē
(Matiyee 17:22-23; Mariki 9:30-32)

Yeesu mēwai mē men kō lē m̀pá úye píri we, uu upipiretiki maa re: ⁴⁴ Ani nkpéni aseí nyē kam ní la ké nó símisi rimúlú nsone. Pi yé Usoi Kepipi pisoí anipe-i wa piké ke kpu. ⁴⁵ Amá ápi nsímé mmē kō. Pi pi m pesile re ápi kape n kō, iwame íi kō ηmurei piké ne Yeesu m pise.

Wóo pipiretiki kecōpe uwéese?
(Matiyee 18:1-5; Mariki 9:33-37)

⁴⁶ Pipiretiki ápi pimēcōpēcire keyáa kenyine n keŋene piké céri re úye yee pikēcōpe uwéese. ⁴⁷ Yeesu uu pinfasimé céru. Uu pee kewá kenyine kpísi uu ukekúri nyereŋe. ⁴⁸ Uu pi maa re: Uye un né nnya kewá nké kusáne n yósi, tinécúruu kuu kusáne yósi. Uye un kō kusáne né n yósi, uyee né n tumme kuu kō kusáne yósi. Likumúnjé re úye un nókenécōpe usínsá, uyee uwéese.

Uye un kerócáa n kpálē, uyē úu uróláarō
(Mariki 9:38-40)

⁴⁹ Yohani uu rinóo yósu re: Sáa, tō unyine yenle yee aníri n lákase ne ripónyíri nnaŋe arí n la tóké ne u yē, kúu kerócōpe ní we tōn ne pó tíkilē nnya. ⁵⁰ Amá Yeesu uu rinóo u pese re: Ani kape ne u yē, liriýíkí re úye un nókenécáa n kpálē, uyē úu nóunéláarō.

Samarii kuyu kunyine ye Yeesu piyóo yē

⁵¹ Ke kumúnjé kpē ke Yeesu uu keyóme-mē ní taáne aku n tu, Yeesu uu hó re uké Yerusalem ha. ⁵² Uu pisoí pinyine kekpéé tŋŋe, ápi Samarii kuyu kunyine sí te piké lē ne lē kai u m pise u wéesi uké kelenē tuipō. ⁵³ Amá kuyu kpē pikó ápi ηmurei piké kusáne u yósi, kuu Yerusalem-mē n símpō nnya. ⁵⁴ Ke upipiretiki Yakupu ne Yohani ápi lē n yé ápi u maa re: Upíima, pō lalē re tóké nna rinóo he nké pikécáa cuunu nké pi torēe? ⁵⁵ Yeesu uu pikuwélé-mē pansepō uú ne pi cési [uu pee pi maa re: Ani nyu kemúnjé kekeé nókenémee ní we. Usoi Kepipi áke ka re keké pisoí fóm, amá ke kale re keké piayu lō]. ⁵⁶ Ápi pee yisi ápi kuyu féé-mē sí.

Yeesu pitiki kecáa icélaa
(Matiyee 8:19-22)

⁵⁷ Pin ncée-i we ke utisi unyine uu Yeesu maa re: Ne pó tíkine kei kaa n símpōne nnéi. ⁵⁸ Yeesu uu u maa re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má, amá né, Usoi Kepipi ám tíka má kam yé ríyu n tampō ké wénte. ⁵⁹ Uu usoí ucō maa re: A né ritiki. Amá usoí uu re: Sáa, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pee kelenē pó ritiki. ⁶⁰ Yeesu uu rinóo u pese re: A tíye pikpōkpō piké pikpōkpō kulesi, pōóké ha Uléecaa iyōpi nsímé símisi.

⁶¹ Usoí ucō uu u maa re: Ne pó tíkine Upíima, amá a ncée né he ké ha menétŋjé pinékó símisi. ⁶² Yeesu uu pee u pese re: Uyee ne ináa n kólŋi un pee kepire ηméeni úu ne sá re uké Uléecaa iyōpi kémee ukeikó.

10

Yeesu ye pipiretiki kuwóo ne afereé ne pité tum

¹ Lē memáá, Upíima uu pisoí kuwóo ne afereé wée uu pité pité pi tum ayu ne silō nnéi kémee kai m pise re uricuruu uké kō sŋne. ² Uu pi maa re: Iluke kapi ní kpasine ye piyele, amá pikeikó pee yé i n kpasí ápi piye. Ani ne ucarete té uké pepee yé i n kpasí rikpá. ³ Ani ncée kpísi! Ne nó tumle re ani isán yee ákpe kecōpe ní we mecō n sŋne. ⁴ Ani kape siwóo nēe kulóo nēe anéeri rimúlú, áni kape ncée-i nyere re nóké unyine yáási. ⁵ Nóké kelenē kēyo

kenyine-i n lompə, ani ye maa re: Nkíñniñe nké kényə nké-i n we. ⁶In te nkíñniñe ukó unyine ye kényə ke-i we, nónnékíñniñe yé u ritiki. Insá lē, nókenémee ke nónnékíñniñe nn pelene. ⁷Ani kényə ke-i tone, ani lē kapi kei nó n he le ani níru, likumúné re ukéikó ye uihéé mále. Ani kape síyə n təríi. ⁸Nəñ kuyu kúye-i n lompə pin kusáne nó n yósu, pin yo nó m pa, ani li. ⁹Ani pitóikó m pəisente, ani kuyu pikó maa re: Uléécaa iyəəpi ye nó nyahaimele. ¹⁰Amá nəñ kuyu kúye-i n lompə pin piyóó nó n yè, ani icée-i léepə aní maa re: ¹¹Tə nókunéyu nkoño mee aróna rimímeełú nókenécáá ripéi. Mpá ne lē, ani ceri re Uléécaa iyəəpi ye ne nó rikəle. ¹²Asei kam nní nó símisi re keyáa kē ke Uléécaa uu n sónti uké ne pisoí n túhaane, Sotəm pikó ke Uléécaa uu nna n ηmaasi iwe yé ne kuyu kpē ikó kutəsi wa.

*Ayu nyee áa ye Yeesu nsímé ní ηmurei
(Matiyee 11:20-24)*

¹³Nó Korasin pikó, íwe kani topori. Nó Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúné re mewaisaŋa kapi nókenémee n wapisi men pəe Tiiri ne Sitəó kémee n wa, ai nní ní we pin piakópe kepire ritə api áfəronti tani api piməcire nfúrə kəikəe liké nyíse re pi conse. ¹⁴Lē nnya ke Tiiri ne Sitəó pikó iwe ii yé ha ketúhaane kéméé ne nóinékó kutəsi wa. ¹⁵Nté nó Kaperinawum pikó, nə músu re keléécaa-mē kaní taálē? Ai nkpáni lē. Amá kukúlāyu-i ke Uléécaa uu ketē-mē nó láupəle. ¹⁶Uu upipiretiki pimáa kpá re: Uye un kutu nó n cəlē, né kuu kutu cəlē, úye un nó n yulu né kuu yúlu. Uye un kə né n yulu, uyee né n tumme kuu yúlu.

Pisoí kuwóó ne afээрé ne pité mepεεme

¹⁷Pisoí kuwóó ne afээрé pē kapi n tū api pəeri ne mpəənarə, api re: Sáa, aníri ricuruu ye ró pakarele, tən tinóə a n he ne ripónyíri. ¹⁸Yeesu uu rinóə pi yósu re: Ne pəe Setani yenle un keyómecaa-pə lóiri yare kekóneseépi. ¹⁹Ani kutu ricə! Née ínəñe nó he re nəké iwáa ne inā kecáá sóne ani uláarə nnañe nnéi tékéé líka aí yé kə nó wa. ²⁰Amá aí kape nó n láarú re aníri ye nó wuru nnya. Ləlee yé nó n láarú lee re Uléécaa ye nóanényiri uritelé kémee wóí.

*Yeesu ripəə ye larisi
(Matiyee 11:25-27; 13:16-17)*

²¹Kumúné kpe-i, Nfáasəne nn Yeesu rikin niñukuse uú maa re: Sáa, ketē ne keyóme Upiima, ne pó pakare re pə tíyese siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisəhəə ne pinyuwe ní pesí aseí kom. Pəə mpəfanare kémee la re liké lē wa nnya kai kə mesei lē wa, Sáa. ²²Unésáa ye nípa yo nnéi né pale. Uka ucə úu né nyu Unésáa memáá. Uka ucə úu kə Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tíyese api u ceru. ²³Yeesu uu lē memáá upipiretiki-mē pansəpə uu pi maa re: Pəpəe lē kani nní n nyáni n nyáni ye pínarekome le. ²⁴Asei kecáá, antepuyə ne piyəəpi meyə ye káipile piké lē kani n yé yē, amá ápi li yē, api káipi re piké lē kani nní n kə kə, amá ápi li kə.

Samaríi ketē usoi unyine ye kusoí n nyu kecáá nstmé

²⁵Isé ucélaa unyine uu rinóə maa un la uké Yeesu ripine wa, uu u pise re: Sáa, íye kai pise re ké wa ké ne nfáa tenəciré n yé? ²⁶Yeesu uu rinóə u yósu re: Iye kai irósé kémee wólaalē? Kaa ye isé ritelé n kéē, íye kaa ye mpíi i kə. ²⁷Usoi uyē uu rinóə yósu re: A Upiima Upóléécaa n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne mpənañe nnéi ne kepómúné nnéi, aa kə upócə n la yare kaa ripócúruu ní la. ²⁸Yeesu uu pəe u maa re: Pə nsəne rinóə né pesele. A lē titiki, pó nfáa yē. ²⁹Amá isé ucélaa uu alari n wéési uu lē nnya Yeesu pise re: Wóo unésoicə? ³⁰Yeesu uu rinóə u pise re: Utisi unyine ye keyáa Yerusalem leeri un Yeriko-mē cepilē, piyaa api u tini api uilū yósu api u kpafui api itóí u wai, api keteni-i u lalei heihei api tómpə. ³¹Aí ne sá uyee ye Uléécaa inyóənsə n wa unyine un ncée mmē tikilē. Kuu utisi uyē n yé, uu kəñéé uu fáau. ³²Lefi ukó unyine uu kə limecə kelə ke-i tuipə, uu utisi uyē yenu, uyē uu kə kəñéé uu fáau. ³³Amá Samaríi ukó unyine ye ncée mmē n tíkimele uu utóikó uyē kelə tuipə. Kuu u n yé,

ai meyíkíyiki íwe u wai. ³⁴ Uú nyósópɔ uu mékpɔ ne feé uitoi kecáá káikee, uu i pahaankée. Uu lē memáá ukeminaa kecáá u tonse uú ne picéetɔhɛ keyɔ kenyine-i u sí uú ha kei ukecáá paí. ³⁵ Kai n weesi, uu mewóopipi meté lese uu uyee picéetɔhɛ keyɔ kecáá m paílē pa uu u maa re: A usoi nkó kecáá ripaí, nen ha píyeyi nté m peeme, né riwóme tee n tise pó héele. ³⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: PISOI pitaani mpí kecɔpe úye yee uyē ke piyaa api nní itóí n wa usoicɔ? ³⁷ Isé ucélaa uu rinóo yósu re: Uyee kusoi u n wa yee uusoicɔ. Yeesu uu pee u maa re: A n ηme, aa ye limecɔ wai.

Yeesu ye Marita ne Maari keyɔ ha

³⁸⁻³⁹ Ke Yeesu ne upipiretiki api pinsē ní nɔhɛlē, api kuyu kunyine tulu, unósi unyine kapi ye n sée re Marita un kei we, uu ukeyɔ-i kusáne pi yósu. Marita ye pee uwá unyine mále api ye u séi re Maari. U pee kei wele. Uu Upíima ana metene tone un uicélaa kutu cɔlē. ⁴⁰ Marita pón nē pisóð kényu mahani. Uu yisi uu re: Upíima, áí pó cɔhɛlē ke unéwá uú ne menécíre pihúúkei n nyáneii? A u maa re uké né lē. ⁴¹ Upíima uu u maa re: Marita, Marita, pɔ mepócíre mpá yo kémee picón tásile ne pinákaankée. ⁴² Amá likei lise kai usoi pise. Likei kecíre ke Maari uu wée, úka úu yé fe uké lí u yósi.

11

*Yeesu ye piyómeyáhaa upipiretiki céési
(Matiyee 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu kelɔ kenyine keyóme yáási. Kuu ní masí, uupiretiki unyine uu u pise re: Upíima, a piyómeyáhaa ró céési yare ke Yohani uu upipiretiki n céesi mecɔ.

² Yeesu uu pi maa re: Nɔn ye keyóme n yáásine, ani ye maa re:

Sáa, tipónyíri tiké n kóólēlē.

Ipóyóopi iké lomme.

³ A mpá keyáa kéye iluke ró he.

⁴ A arókópe ró sárei,

Yare ke tóo ye kɔ picɔ n sárei pin akópe ró n wa mecɔ.

Kape tíyese tóké pipeikée kémee loó.

⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nó unyine un nkpréni usáne m má uu kesine u leepɔ uu u maa re: Unésáne, a akpónó ataani né lonse. ⁶ Unésáne unyine yee ncée leeri uu kenéyɔ-i weri, ám kɔ pee líka má ké u pa. ⁷ In n la uusané uyē yé hái keyɔ kémee-pɔ rinóo u yóome re:

Kape né ricón! Ne rinɔnɔo hánēsile am ká, tó ne sinéwá ye lonle, ám fene ké yisi ké akpónó pó pa. ⁸ Asei kam nó símisine re in n la úu yé yisi uké a u pa re u uusané nnya, amá u yé yisi uu lē nnéi kai u m pise u pa re uusané ye picón u nɔhɛlē nnya. ⁹ Né ne nó tee re: Ani ye we,

pi yé nó he, ani ye wéési, nó yé, ani ye rikómkóm, pi yé rinɔnɔo nó hánne. ¹⁰ Likumúhɛ re usoi uyee n we kapi ye he, uyee n wéési yee ye yē, uyee rinkómkóm kapi ye hánne. ¹¹ Néee usáa úye kewá kee yé nkpríntomé u we, uu pee iwáa ke pa? ¹² Néee úye yee yé ukewá iná he,

ken tipele u n we? ¹³ Mpá nó pikpáaree mpí, nɔ ye fele ani nósínepipi lisone he. Nó pee re urósáa yee keyómecaa-pɔ ní we yee yé pee meníhɛ pepere Nfáasone u m pise pihée riyáá?

*Yeesu ye pepee ukecáá nkópe n símisi rinóo pesɛ
(Matiyee 12:22-30; Mariki 3:22-27)*

¹⁴ Keyáa kenyine ke Yeesu uú we un kuníri kunyine kpee utisi unyine nsímé ní pɔneselē lakase. Kaku ní le, utisi uyē uu nsímé loni ai pISOI pee n cápinelē meyíkíyiki nnóo yipu.

¹⁵ Amá pikecɔpe pinyine apí maa re: Aníri uyóopi Pelisepule nnañe kuu ye ne aníri lakase!

¹⁶ Amá picɔ pón la piké ripine u wa, api pee u pise re uké mewaisaɲa menyine wa uké ne nyíse re Uléécaá kémee kuu léeri. ¹⁷ Amá Yeesu pɔ ne pee pikemúhɛ nyule. Uu pee pi maa re: Kuyópiyu kunyine pISOI pin pimecɔpecire n tɔpu, ku ye kpule, kusiyɔ asi kesee kesee lólési.

¹⁸ Lē nnya in te Setani ye ne umecire tɔpu, íye ke ukuyópiyu aku yé pee fe akú ne n we? Nɔ

maa re Pelisepule nnanje kam ne aniri lakase nnya kam le ma. ¹⁹ In te Pelisepule yee rnanje ne he kam ne aniri lakasente, woo pee nopinekó pò rnanje he kapi ne a lakasente? Ani n nyu re nopinekó cire pee nó nyisene re ani alari má. ²⁰ Asei kecáá, Ulééca nnanje kam ne aniri lakasente. Lelee nyiselē te Ulééca iyōpi ye nókenémeē pituime masile.

²¹ Usoi nanje-nanje un itōpilū m má un ne ukēyō m mē, úka úu yé fe uké ulikó linyine yáái. ²² Amá unyine un rnanje u n feriyē, liute yēē uitōpilū iyē kuú péé ne n tálē yōsile uu umemá mē kpisi uu hōnente.

²³ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarō né wailē, nkó yee úu picápine né n léni ye haresile.

Kuniri ye kuripōhō kpure-i pele
(Matiyee 12:43-45)

²⁴ Kuniri kun usoi kēmeē n le, kelō kóima kenyine-i kaku ye ha n keraai kun kēwente wéési. Kunsá kēwente n yē, ku ye kukēfa-i maa re: Ne kenéyō kpure kam n tīyeme-i pelene. ²⁵ Kun m pēepō, aku kēyō lēepō ken pééilē ken kō nyōnselē cáká-cáká. ²⁶ Kei kaku ye péé ha kuacō aseí nyee kuricuruu rikpákárá ní fe kpiipō aá ne kēyō ke-i tone. Lelee ye tīyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pee ní we tōsu.

Mpōnare kecire

²⁷ Ke Yeesu uu lē pisímé m masí, unósi unyine uu riwúí kecōpe maari re: Unósi uyē kefa-i kaa n tōne uu kō pō nyense ye únarekome le. ²⁸ Yeesu uu rinóo u yósu re: Pēpee ye Nléécaasimé kutu riñcō api lē knn m pise tiki pee meníje pínarekome.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yúlu
(Matiyee 12:38-42)

²⁹ Kumúnjé kpe-i ke asoiwúí aa Yeesu n kálaalē, Yeesu uú maa re: Nfáani ketē nké pisoí ye caailenle hái. Pi mewaisaŋa kórulē. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecō kapi yé kō yē. ³⁰ Yare ke Yonaasi uu Niniifi pikó mewaisaŋa n nyise, limecō ke Usoi Kepipi ake yé nfáani ketē nké pisoí me nyise. ³¹ Keyáa kē ke Ulééca uú ne pisoí n túhaanene, unósiyōpi yee Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi, uu nfáani ketē nké pisoí akópe pa. Li we re uyee pee hái ketē ketō-pō leemele uú weri re uké Salomō mewéesesōhō kō. Uyee kō nté nní ní we ye kō pee Salomō fele! ³² Niniifi pikó yé ha keyáa kē yisi, api nfáani ketē nké pisoí akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pee Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pee mēfine consele. Uyee nté nní ní we ye kō pee Yonaasi fele.

Metéi kenyárū
(Matiyee 5:15; 6:22-23)

³³ Yeesu uu kō re: Úka úu ye kēfiráa risé uu ke pésu née uu kucári ke kipi, amá kelō cáká kuu ye ke ritōsi re pēpee n lompo piké metéi yē nnya. ³⁴ Ipónípee ye ipópiŋe kefiráa le. Ipónípee in n nyáni rñsone, ipópiŋe nnéi kai ye n kpáailē, amá ipónípee insá rñsone n nyáni, kuŋmaha-i ke ipópiŋe ii yé n we. ³⁵ Lē nnya a mēpócíre tí, metéi mee kepómee ní we áme kape ne riŋmaha rimpóló nnya. ³⁶ Ipópiŋe nnéi in metéi m má ke ikelō kéka áke kuŋmaha-i we, innéi yé metéi-i m pōlōlenle yare lē ke kēfiráa ake ye ne kemetéi nnéi pō n kpáailē.

Yeesu ye ne Pifarisi ne isé picélaa cési
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)

³⁷ Ke Yeesu uu ní we un símisi, Ufarisi unyine uu ukēyō-i u séi re piké kesē iluke li. Yeesu uu lompo uu piluke kápáá. ³⁸ Ai Ufarisi uyē píri wai ke Yeesu uú ne n le úu kō pee anípe nale kelenē yare ke piinyekii ii m pise. ³⁹ Upúima uu pee u maa re: Lē ke nó Pifarisi ani ní we ye lē. Kepóripi ne ricáripi kepíre kani ye heere, amá nōsinéfa kēmeē, piyaa ne mewai kópe nfasimé mee yipaalē. ⁴⁰ Nō piniri le. In ne Ulééca yee kepíre n wa cire yee kō keméē waa? ⁴¹ Lē nnya, ani lelee nōsinéporipi ne nōanécáripi-i ní we píwekōó hekesi, li yé pee mpa yo nó sōnukuse.

⁴² Nό Pifarisi, ίwε kani topori! Nό ye iyέhe yare manti ne ruu ne ayέhepei ncōpuri ripénele ani hόone awélé kefi, ani kuwélé kuse Ulééca pa. Amá ani pεε Ulééca asei ne unla waiselē. Lē kai kō pεε m pise re ani n wai nōn kō pεé ne litōrōo kecáá léiselē.

⁴³ Nό Pifarisi, ίwε kani topori. Síyukáōtone kani ye ayómeyáhaalee-i n la. Nό kō la piké ye kéyaála-i nó n yáhaankeε. ⁴⁴ Iwε kani topori! Nό we yare ihóre iyē kecáá kapi n sόne ápi kō pεε ikεcáá nyu.

⁴⁵ Isé ucélaa use uu u maa re: Sáa, pōn lē n símisi, tō kaa kō lē lámisi. ⁴⁶ Yeesu uu rinóo yósu re: Nό isé picélaa, ίwε ke nóo kō topori! Ncōni mule-mule kani ye picō cōnse, áni ye kō pεε nípá fíi ne nókenénipepi rica. ⁴⁷ Iwε kani topori! Akpíi sōne kani ye antepuyε ke nópinésáyaha api n kō mómti. ⁴⁸ Nόmenéwai mee nyíselenle re lē ke nópinésáyaha api n wa ye ne nó risále, likumúnjé re pi antepuyε kónle, nóo piakpíi mómti. ⁴⁹ Lē nnya ke Ulééca uú pεé ne umεwéésēsōhō maa re: Nέ Ulééca, né antepuyε ne pitume pi pa, api pikεcōpe picō kóni api picō ίwε wai. ⁵⁰ Kai nní lē, nfáani ketē nké pisoι pεε yé antepuyε pεε hái ketē kekoraane-me n kpí nkpō nnya akpanii yē. ⁵¹ Kai n kpíime Apeeli nkpō-me hái ne Sakarii kapi kenyóonsehúúpi ne Ulééca keyō kepáápáá ní kpu nkpō-pō. Asei kam nó símisi, nfáani ketē nké pisoι mpí kapi antepuyε pē nkpō riwome kórunε.

⁵² Iwε kani topori, nό isé picélaa! Nό rinōnōo tē kapi ye ne rintíki ápi ne Ulééca céru kehánne lesele, nó áni kō pεε fene nóké lompō, ani kō pεε pεpεε pilompō ní la ncée tápisi.

⁵³ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi, isé picélaa ne Pifarisi ápi ne u wόsi, api isímé mpehē mpehē kecáá u m píseise. ⁵⁴ Api apine u n wapisi re uké nkópe nnyine male.

12

*Yeesu ye kecáá kecáá mewai kesi
(Matiyee 10:26-27)*

¹ Kumúnjé kpe-i, pisoι api cápine kulúi, ai tulu ricuruu pin ána cōpaane. Yeesu uu pεε mefoi upipiretiki maa re: Ani nómenécíre tí ne Pifarisi nkpónótō pite. Lelεε re pi kecáá kecáá mewai ye me. ² Lē nnéi lee m pékaalē ne lē nnéi ke úka úu n nyu yé kam ai metéi kέmee léeri, nípá úye uu li yenu uu kō li ceru. ³ Lē nnya, lē kani yé meyaá ní male, metéi-i kapi yé li kō. Lē nnéi kani yé alee kέmee picō atu-i rinwéíwéi, alee ne itúhaa kecáá kapi yé keyáa li riyóo.

*Uyē kai m pise re usoi uké n wuru
(Matiyee 10:28-31)*

⁴ Ne nó pinésáne símisi re: Ani kape pεpεε ye usoi ní kpu, amá ápi ye pεε fe piké linyine licō wa n wuru. ⁵ Ké nó céési uyē kai m pise re nóké n wuru. Ulééca yεε ye n fe uu usoi kopu, uu limemáa nna teneciré kέmee u sápo kai pise re nóké n wuru. Eεε, ne nó maa re uyē kai pise re nóké n wuru.

⁶ In ne sítanká sité kapi ye ne sinúipi yuke-yuke sinupū lōo? Mpá ne lē, Ulééca úu ye kéka kecáá palei. ⁷ Pi nónnényúpi nnéi ricuruu keenle. Iwame íi kape ye nó wa. Nό Ulééca inipee-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúi fe.

*Yeesu meyóo ne umeyule kecáá nsímé
(Matiyee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Ne nó maa re: Uye un pisoι kecōpe n ηmurεi re u unékó le, né Usoi Kepipi ricuruu yé Ulééca pileecaatumε-i ηmurεi re née u te. ⁹ Amá úye un pisoι keyu-i n kesi re úu né nyu, né Usoi Kepipi ricuruu yé Ulééca pileecaatumε-i kési re ám liute nyu. ¹⁰ Uye un Usoi Kepipi ricuruu kecáá nkópe n símisi, pi yé akópe nyē liute sárei, amá úye un Nfáasōne n lámisi, liute akópe áa kusárei we.

¹¹ Pin píyei nó n tərɔi re pi ne ayómeyáhaalee-i née piyóopi-i née kuyu piwéése-i pitúhaane nó sɪ, áni kapere píri tónne ne mmē kani yé ha mí male nəké ne ketahai ní le. ¹² Nfáasone mee yé kumúnjé kpe-i mmē kai m pise re nəké male nó céési.

Umámá niri kenyárū

¹³ Unyine uu riwúí keɔpe Yeesu maari re: Sáa, a unémáreɔ maa re tó ne uyē təké ikúlanlū ke urósáa uú ne ró n tíye hōone. ¹⁴ Yeesu uu rinóó u yósu re: Unésáne, wóo né tɪ te ké nónnésímé n túhaane née ké ye ikúlanlū nó hōone? ¹⁵ Uu pɛe lē memáá pinnéi maa re: Ani nómenécíre tɪ ne memá nnáápi. Mpá usoi un íye nsá m má, ái umemá mee unfaa tese.

¹⁶ Uu pɛe kenyárū pi wai re: Umámá unyine yee pɛe sitē má sin iluke u wai. ¹⁷ Uu músu uu nfasimé wai re: Iye kam waine? Kɛwai áke ne né we kei kam yé inéluke nnéi n súúke. ¹⁸ Uu lē memáá umecire maa re: Ne anésíme foresine am amáa móm̄ti, am kei menélukɛpipi ne linékó tərɔɔ nnéi súúke. ¹⁹ Am pɛe limemáá menécíre maa re: Ne meykíyiki nkpeni iluke yee yé aɲmē kulúí né n wa mále. Lē nnya né n wéntelē nen le nen níru nen mpóonare-i we. ²⁰ Amá Ulééca u u maa re: Pó uníri nkó! Kesine nké cire ke mpófáa nn kétɔ waine. Lin lē n wa, wóo yé pɛe lē kaa nní mepócíre n yikikɛe n te? ²¹ Yeesu uu kpá re: Limɛɔ kai we ne uyee nní memá umecire n cápíne, amá úu pɛe Ulééca kémee líka má.

Ani ne Ulééca n tálē (Matiyee 6:24-34)

²² Yeesu uu pɛe upipiretiki maa re: Lē nnya kam nó maa re áni kapere ye lē kani yé n li nəké ne nfáa m má ne ilū kani yé nóinépine kecáá ní yárii nfasimé wa. ²³ Likumúnjé re nfáa ye iluke fele, ipine in ilū fe. ²⁴ Ani ákpaáɲ-kpaáɲ tipáí, áa ye lukesi áa ye kɔ kpasi, áa kelukeyekei má áa kɔ risíme má, amá Ulééca ye a kpíniile. Nɔ ne meyansei sinúipi ríyu mále. ²⁵ Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aɲmē nípá nkáripí kpáse? ²⁶ In te áni líka kuwai we likei sínsá lē kémee, yo nnya kani pɛe litóɔ nní kémee nfasimé wai? ²⁷ Ani sicare see ye n felesi ripái nké. Mefele mē áme ye pikéi píka wa áme ye kɔ líka yóɔ, amá ké nó símisi re nípá ne lē, uyóopi Salomɔɔ ricuruu ne umemá nnéi úu pɛe ilū inyine má yee ní nyamí ai mefele menyine tulu. ²⁸ Nó pisoí mpí nfatene rín piye. In te Ulééca ye meyúí mee neni kecare-i ní we pin kɔ kóso nna me ηmaasine lē sənukuse, nó kecáá kúu yé meníne ripáí? ²⁹ Ani kapere nómenécíre nfasimé tā te yo kani yé li née yo kani yé n ntí. Lē ái kapere nfasimé nó n we. ³⁰ Pɛpɛe ápi Ulééca m pakarelē pɛe lē likó mesére wéési. Amá Nounésáa yee keyómecaa-pɔ ní we ye nyule lelee nó ní párilē. ³¹ Ulééca iyóopi kani yé meníne wéési, uu pɛe litóɔ nní nnéi mpuri nó he.

Keyómecaa memá (Matiyee 6:19-21)

³² Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Ani kulúí we, amá iwame íi kapere nó wa. Li we re Nounésáa ye la re ani uiyóopi kémee lomɔɔ. ³³ Ani nólinékó yálisi ani lisiwóó píwekóó hōnente. Ani awóólɔ kpócírē mulei, ani nómenécíre memá cápíne keyómecaa-pɔ, kei káme píkaí m pɔlune. Piyaa ápi píkaí me cane, apapi áa kɔ me caaine. ³⁴ Likumúnjé re kei ke nómenémá ame ní we, kei ke nónnéfasimé nn ye n we.

Pikeikó pɛe ápi ye n lɔpile

³⁵ Ani nómenécíre n cápínelē nɔn ne we, ani nóanétampála sihale n télē, ani nósinéfíráa n sélē. ³⁶ Ani pikeikó pɛe piuyɔsaa m mé meɔ n we. Pinósikpiké anyá kuu léérine uké rinɔnɔ rikómíkómí nəké mese ne mese u hánne uké lomɔɔ. ³⁷ Pínarekome ye pi, pikeikó pɛe ke ukeisaa uu yé n leeme pin ne nyáni. Asei kam nó símisi, u umecire nyóonsene uu pi tonse, uu iluke pi wai re piké li. ³⁸ Un kesineɔ ne likepire n ka uu pi leeri pin nyáni, pínarekome ye pi.

³⁹ Ani n̄s̄one ceri re in te k̄ȳo usaa ye p̄ee nyu itun̄e iȳe-i ke uyaa uu n s̄onti, u ȳe p̄e n̄ nȳanile uu ȳe tiye uyaa uk̄e kulee fori uk̄e lomp̄o. ⁴⁰ N̄ok̄e n̄omen̄ec̄ire mes̄ere n c̄apinel̄e n̄on ne m̄e. Kum̄un̄j̄e k̄pe-i k̄ani ne m̄ m̄usu ke Usoi K̄epipi ake p̄eri.

*Uk̄eik̄o s̄one ne uk̄eik̄o k̄ope
(Matiyee 24:45-51)*

⁴¹ Piyee uu p̄ee u maa re: Up̄iima, yare t̄o ηmane nnya kaa ken̄ȳar̄u nk̄e wa n̄ee ne p̄isoi t̄ar̄o n̄n̄e? ⁴² Up̄iima uu rin̄o ȳosu re: W̄oo we yare uk̄eik̄o ye ase i n̄ t̄ikil̄e un k̄o m̄ew̄ees̄es̄o h̄o m̄a? Uyee uk̄eik̄o uȳe ke uȳosaa uu ȳe ne k̄ȳo rin-ȳa re uk̄e ke m̄ p̄ail̄e, uu ye up̄ikeic̄o iluke pa kum̄un̄j̄e k̄pe-i kai m̄ p̄ise. ⁴³ In te uȳosaa ye uk̄eik̄o uȳe leeme un mes̄ei up̄ikei kec̄aa we, u un̄arekome le. ⁴⁴ Asei kam n̄o s̄imisi: Uȳosaa ye ulik̄o n̄n̄e u m̄us̄ene re uk̄e lik̄ec̄aa m̄ p̄ail̄e. ⁴⁵ Am̄a uk̄eik̄o uȳe un um̄ec̄ire m̄ maa re: Un̄eȳosaa m̄ekame ye n̄an̄aile. Un up̄ikeic̄o pik̄p̄af̄i rink̄ap̄aa, un le un pom, ⁴⁶ keȳaa k̄e ne itun̄e iȳe k̄uu ne m̄ m̄usu k̄eme ke uȳosaa u u ha s̄onti. Kei kuu ȳe p̄ee uk̄eik̄o uȳe lakase uu iwe u wai yare kapi ye p̄ep̄ee api ase i n̄ t̄ikil̄e n̄ wa m̄ec̄o. ⁴⁷ Uk̄eik̄o nk̄o ye uȳosaa m̄ep̄o la n̄ nyu, am̄a uu k̄o p̄ee p̄ikai um̄ec̄ire c̄ap̄inene uk̄e ne n̄ we, uu k̄o p̄ee uȳosaa m̄ela waine, pi ȳe liute meȳa f̄apii. ⁴⁸ Uk̄eik̄o nk̄o ye uu uȳosaa lilala n̄ nyu uu p̄ee n̄caai m̄ee ne ip̄epi n̄ s̄a wai, pi ȳe liute f̄i f̄apii. Pin uȳe meȳa m̄ pa, meȳa kapi liute p̄isene, pin uȳe meȳa timm̄use, meȳa kapi liute k̄orune.

*Yeesu nnya p̄isoi ye k̄eriinene
(Matiyee 10:34-36)*

⁴⁹ Yeesu uu pim̄aa k̄pa re: Ne kale k̄e ket̄e kec̄aa nna ris̄e. Li nk̄p̄ani yare nk̄e p̄ee p̄ise m̄aal̄e. ⁵⁰ Li k̄o p̄ise re k̄e m̄ini wole. L̄ele iwe iȳe kam n̄ len̄e. Meȳik̄iyiki kam̄ la re liitun̄e iȳe ik̄e p̄ee pitule m̄ m̄aal̄e. ⁵¹ N̄o m̄usu re nk̄in̄in̄e kam̄ ne keteni-i kaa? Ne n̄o maa re “aai”, am̄a pik̄eriine kam̄ ne n̄o ka. ⁵² Kai ne n̄eni rimp̄a, k̄ȳo kee p̄isoi pinup̄u m̄ m̄a ȳe rik̄ene, kuw̄el̄e kuse pitaani, kuw̄el̄e kuc̄o pit̄e, pin ne t̄apu. ⁵³ Us̄aa ȳe ne uk̄epipi t̄o, k̄epipi p̄oo k̄o ne us̄aa t̄apu, un̄i u u ne uuk̄p̄ere t̄apu, uk̄p̄ere p̄oo ne un̄i t̄apu, unȳaani u u ne uf̄osi t̄apu, uf̄osi p̄oo ne unȳaani t̄apu.

*Ani ye m̄econsente ase i k̄o
(Matiyee 16:2-3)*

⁵⁴ Yeesu uu k̄o p̄isoi p̄ee n̄ c̄ap̄inel̄e pim̄aa k̄pa re: Kani ye ahope n̄ ȳe an ketun̄elol̄e-m̄e leeri, n̄o ye mes̄e ne mes̄e maa re: “Ik̄one ye cuunine”. L̄e kai ye k̄o mes̄ei wa. ⁵⁵ N̄on k̄o n̄ ȳe te kuȳo ye itun̄e kum̄ii-m̄e pepuri, n̄o ye maa re: “Kut̄oi ye waine”. L̄e kai ye k̄o mes̄ei wa. ⁵⁶ N̄o kec̄aa kec̄aa m̄ewai pik̄o mp̄i! N̄o ye fele ani ket̄e ne keȳome m̄econsente ceru. Yo nnya k̄ani p̄ee kum̄un̄j̄e nk̄u-i kari n̄n̄i n̄ we ase i k̄omei m̄a?

*Usoi ne uuc̄ec̄o pik̄omeine
(Matiyee 5:25-26)*

⁵⁷ Yo nnya k̄ani ye p̄ee n̄orin̄ec̄uruu l̄ele ase i m̄ m̄a c̄eri. ⁵⁸ Usoi un̄ tiȳo pipoo p̄o n̄ s̄ee, n̄on ns̄e timp̄ene re ket̄uhaane kani s̄i, li p̄ise re p̄ok̄e rin̄m̄op̄u ani k̄omeine nc̄ee kec̄ape, up̄oc̄ec̄o uu kape ne ut̄uhaane-i p̄o n̄ ha, ut̄uhaane uk̄e p̄isoc̄a p̄o rim̄use, p̄isoc̄a p̄ok̄e kuk̄paniilee-i p̄o rins̄ap̄o nnya. ⁵⁹ Asei kam p̄o s̄imisi, p̄on kuk̄paniilee n̄ l̄o, aa leerine kaa riw̄ome n̄n̄e n̄ h̄eele h̄ai ne ket̄ank̄a t̄ar̄o-p̄o.

13

Li p̄ise re n̄ok̄e m̄efine conse

¹ P̄isoi p̄inyine api kum̄un̄j̄e k̄pe-i Yeesu l̄ep̄o, api u s̄imisi l̄e ke uȳo pi Pilati uu rin̄o n̄ he re pik̄e Kalilee pik̄o p̄ee n̄ we pin Ul̄ec̄aa inȳon̄se wai k̄o. ² Yeesu uu pi maa re: N̄o m̄usu re ke p̄isoi p̄e api pik̄opek̄o p̄iima api Kalilee pik̄o t̄ar̄o t̄osu nnya kapi l̄e pi k̄o?

³ Ne nó maa re “aáí”, amá nǎnsá mēfine n conse, nǎ nǎnnénéí kpínine piméca. ⁴ PISOI PITÉ ápi we afereé pē kecáá ke Silowee kulee cáca aku ní loó aku kóni ní? Nǎ músu re piakópe nyee Yerusalem kuyu pikó tǎrǎo akó tǎsii? ⁵ Ne nó maa re “aáí”, amá nǎnsá mēfine n conse, nǎ nǎnnénéí kpínine piméca.

Kúfikiyee kpere áku ye apipi m mári nsmé

⁶ Yeesu uu lē memáá kenyárū nké pi maa re: Utisi unyine yee pree kúfikiyee kunyine tamaalē uafikiyee kecare kémee. Uu keyáa sí uké kukecáá apipi túúnu, amá úu líka yē. ⁷ Uu pree uléetamaa maa re: A ripaí, aḡmē ataani ye nnyé kam sǎnaari re ké ye kúfikiyee nkú kecáá apipi túúnu ám ye kǎ líka yē. A ku riké. Yo nnya kaku yé méwoo ketē né n caai? ⁸ Uléetamaa uu u maa re: Sáa, a nǎḡḡni kuḡmē nkú pikaḡne ku rikpá, né tǔ am ku kǎónúse, am pree ntaai mee mēfēne m má súúni. ⁹ Lin lē n wa, in n la ku yé kelaane mari, insá lē n wa, aa ku ké.

Yeesu ye kewénteγaa unósi toikó unyine paise

¹⁰ Kewénteγaa ketúné kenyine ke Yeesu uu Pisui fi kuyomeγáhaalee kunyine-i céési. ¹¹ Unósi toikó unyine un kei we. Li wale aḡmē até áa we afereé ke kuníri kunyine akú ne u n lǎ kun u kparáselē un kecíre pinyere pǎnelē. ¹² Ke Yeesu uu unósi uyē n yē, uu u séi uu u maa re: Uléecaa ye pǎ paisele. ¹³ Uu anípe ukecáá láa, unósi uu mese ne mese kecíre nyere uu Uléecaa pitaáse kápáá. ¹⁴ Amá ái ne kuyomeγáhaalee uwéese risá, kai n wa re Yeesu ye kewénteγaa ketúné usoi paise nnya. Uu pree rinǎo yǎsu, uu risoiwuí maa re: Siyáa sikpuulū kari má, se-i kai pise re tǎké keisi. Lē nnya, ani ye siyáa se-i kam piké nó paise, ái kape pree kewénteγaa ketúné. ¹⁵ Upíima uu pree rinǎo u yǎsu re: Nǎ kecáá kecáá mēwai pikó le. Mpá nó úye yèè kewénteγaa ketúné kuseele-i uinaa née ukeminaa toriyele uú ne kéniniré sí, née ái lē? ¹⁶ Unósi nkó yee nní Apiraham kepire ukó ke Setani uu n tǎraalē hái aḡmē até áa we afereé-me, ái pise re piké kewénteγaa ketúné u toriyee? ¹⁷ Yeesu rinǎo meγǎo mē ame upilaarǎo isei wai hái, amá risoiwuí nnéi ripǎo arí ne umēwai píima kuu n wapisi nnéi larisi.

*Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū
(Matiyee 13:31-32; Mariki 4:31-32)*

¹⁸ Yeesu uu maa re: Yo ke Uléecaa iyǎopi íi ne menyíne we? Yo kam yé fe ké ne i múḡeisene? ¹⁹ I we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu ukecare-i n lukesi nn lelu, nn kuléé wai, sinúipi asi kuilese kecáá ayámé wapisi.

*Nkpónǎto pite kenyárū
(Matiyee 13:33)*

²⁰ Yeesu uu pimáa kpá re: Yo kam yé fe ké ne Uléecaa iyǎopi múḡeisene? ²¹ Uléecaa iyǎopi ye kǎ we yare nkpónǎto pite ke unósi uu ntǎ píima * kémee n cǎḡḡnerǎo uu pulu pikpée api yisi.

*Tinǎḡḡo tee m mǎkú-mǎkulē
(Matiyee 7:13-14; 21-23)*

²² Yeesu uu ayu maa ne asínsá n tǎḡni un céési un ne Yerusalem-mē sí. ²³ Unyine uu u pise re: Sáa, mesei ye me re pISOI nkáripI ke Uléecaa uu yé yóriyee? Yeesu uu rinǎo pi yǎsu re: ²⁴ Ani rinḡmǎórpú aní ne rinǎḡḡo tee m mǎkú-mǎkulē loni, aseI kam nó símisi. Meyá yé náási re meké lompǎ, amá áme kǎ fene.

²⁵ Uyǎte un píyei n yisi uu rinǎḡḡo ká, nó ketahai nyere, ani rinǎḡḡo n komnente nǎn máikee re: Sáa, a ró hǎnne! Uu rinǎo nó yǎsu re: Am nyu re nǎ yei pikó le. ²⁶ Ani pree u maa re: Kesé kari li ari níru, arǎyu icee kémee kaa tǎóí pǎn céési. ²⁷ Uu pimáa nó kpá re: Am nyu re nǎ yei pikó le. Ani ne ketaa né wa, nó pē nnéi nóo nní likópe n wai. ²⁸ Kei kani yé ténesi, ani aní takai kumúné kpe-i kani yé Apiraham ne Isaaki ne Yakupu ne antepuye nnéi

* **13:21** Ntǎ píima: Sikiloo afereé ne sinupú kumúné ntǎ ye mu.

n yé Uléécaá iyóopi-i, ai pɛe n we rɛ ketahai kapi nó fómpɔnɛ. ²⁹ PISOI yé ketuŋeleeme-mē ne ketuŋelolé-mē ne ituŋe kumii-mē ne ituŋe kuluke-luke-mē leeme api weri api Uléécaá iyóopi kémee tone api iluke le. ³⁰ Ai pɛe wai rɛ pɛpɛe neni nní pitórɔɔ pinyine yé ha pifoí, pɛpɛe neni nní pifoí api ha pitórɔɔ.

*Yeesu ripɔɔ ye caai Yerusalem nnya
(Matiyee 23:37-39)*

³¹ Kumúnjé kpe-i, Pifarisi pinyine api ne Yeesu kɔ api u maa rɛ: A nté yisi aa kelɔ féé sí. Erooti ye lalɛ uké tiyese piké pó kpu. ³² Yeesu uu rinɔɔ pi yósu rɛ: Ani n ηme ani ha kesánjá mpuri mmē maa rɛ ne neni ne kóso aníri lakasentele nen pISOI pɔisente ké pɛe keyáa táánū tunjé pikéi mpí tenese. ³³ Li pise rɛ ké neni keyaa ne kóso ne likeweeki nnécée rinɔɔ, likumúnjé rɛ ái ne sá rɛ antepu uké kelɔ féé kpu kái Yerusalem-i.

³⁴ Nɔ́ Yerusalem pikó, nɔ antepuye kónle ani kɔ pē ke Uléécaá uu nókenémee n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesē kamí pɛé la ké nó cápine ké rimúlú líka ái kape nó wa, nɔké n we yare ke kucáyaha aku ye kuamérj matene kusipipi n tā líka ái yé si wa mɛcɔ, ani yúlu. ³⁵ Lɛ nnya kai yé nókenéyɔ riyá keké menmane n nyenu. Ani kɔ te áni neni piyéne né kpáne liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha ní maa rɛ: Uléécaá uké uyee Upíima rinyiri ne n weme rikpá!

14

Yeesu ye utóikó unyine paise

¹ Kewénteyaa ketúnjé kenyine, Yeesu uu Pifarisi uwéése unyine keyɔ sí te uké iluke li. Pɛpɛe keyáa kē kei ní we api n̄sɔne u m paílɛ. ² Utisi unyine yee mɛpílɛ itoi m pólú un ukeyu-i nyenu. ³ Yeesu uu nsímé kpisi uu isé pinyuwe ne Pifarisi pise rɛ: Irósé ye ncée he née íi he rɛ piké usoi kewénteyaa ketúnjé paise? ⁴ Amá ápi ηmurei piké rinɔɔ yási. Yeesu uu pɛe utóikó kpisi uu u paise uu u yáɔ. ⁵ Uu pɛe pi maa rɛ: In te nókenécɔpe unyine kewā née uinaa yee kelúkanka-i lóipɔ, liute úu yé mɛse ne mɛse ke pɔɔneme n̄pá lin kewénteyaa ketúnjé? ⁶ Api rinɔɔ piyóó u pɔɔne.

Kusáne piséi ne usáne ketone piwée

⁷ Yeesu uu yénu lɛ ke pisáne kapi n sée api sitóne n wéekɛɛ. Uu pɛe pinnéi kenyárū nké maa rɛ: ⁸ UsOI un pisónne piluke pó n sée, kape ha ketóne kecire kémee tóne. In n la, pi yé úyukɔ́ unyine yee pó n fe n sée. ⁹ Ai wai rɛ uyee nní nókenété n sée uú weri uu rɛ: A ketóne kē ne uyē tiyá. Isei kaa yé ha pɛé ne ketóne tɔrɔɔ-i tone. ¹⁰ Amá li nyamle rɛ usoi un kusáne pó n sée, a ha ketóne tɔrɔɔ-i tone, liké wa rɛ kumúnjé kpe-i ke uyee nní pó n sée uu ní ka, uké pó maa rɛ: Unésáne, a kényu-mē kam ketóne kecire kémee. Lin lɛ n wa, pó pɛe pipósáneɔ keyu-i ríyu yē. ¹¹ Lɛ nnya úye un umecire rintaáse, li ye u ricepisele. Uye un umecire rincepise, li ye u ritaásele.

¹² Yeesu uu pɛe uyee kusáne u n sée maa rɛ: Pɔn pISOI piluke n séine, kape ye pipósáne ne kupómáre pikó ne pipópereɔ pɛe m má sée. Pē né fe api kɔ pó kusáne séi. Lin lɛ n wa, pi lɛ kaa pi m pa pó pɛsele. ¹³ Amá pɔn anyá iluke n wai, a ye píwekɔ́ ne pinárei ne síkankáláká ne pinyíye sélei. ¹⁴ Pó pɛe mpóɔnare yē, likumúnjé rɛ pē ápi fene piké pó li pɛse. Uléécaá yee yé pó li pɛse kumúnjé kpe-i ke pē nnéi pɛe umela n wapisi api nkɔ́ kémee n yisine.

*Pinósikpiké anyá iluke kenyárū
(Matiyee 22:1-10)*

¹⁵ Anɔ́ nyē mekome-maá, pē ne pē pɛe pɛe kesē iluke n le use uu Yeesu maa rɛ: Uyee yé ha Uléécaá iyóopi-i iluke n li ye únarekome le. ¹⁶ Yeesu uu pɛe kenyárū nké u wai rɛ: Utisi unyine yee keyáa iluke kecire sónkɛɛ uu pISOI kulúí séi. ¹⁷ Kai piluke kumúnjé n tu, uu uukeikó tum te uké ha pē kuu n sélei maa rɛ: Ani kam, n̄pá yo ye nkɔ́péni pipele masile. ¹⁸ Amá pinnéi mmē, n̄pá úye uu uncónj pinyíse kuru. Ufoí uu ukeikó maa rɛ: Ne kecarɛ lɔle,

li kō pēe pise rē ké ha ké yē. Lē nnya, a u maa rē úu kapē wóosi. ¹⁹ Uçō uu u maa rē: Ne ináa lamē-lamē kefi lōle, ne la ké ne pikei i peenu. Lē nnya, a u maa rē úu kapē wóosi. ²⁰ Uçō uu kō u maa rē: Nfáani kam unósi kpísi, lē nnya kám fenē ké ha. ²¹ Ukeikó uu uuyōsaa kémēe pēle uú ha anóo nyē u símisi. Ai úyōsaa kuwóoi wai uu uukeikó maa rē: A mekēe ayáa-i ne icēe kémēe ha, aa píwēkóō ne pinárii ne pinyíye ne síkankáláká séleiri. ²² Kai rinkpáse, ukeikó uu pēeri uu úyōsaa maa rē: Ne lē kaa m pise piwai masile, amá sitónē ye kō pōōnēle. ²³ Uyōsaa uu pēe ukeikó maa rē: A sicareyupi siceepi ritiki aa pē kaa ncēe-i n yéntine ne kéyu mahani piké kam, kenéyo kéké ne n yi nnya. ²⁴ Ne nó símisile rē pē nnéi kam pēe nní n sélei, úka úu inélukē lenē.

*Lē kai m pise rē usoi uké n wa uké ne Yeesu upiretiki
(Matiyee 10:37-38)*

²⁵ Asoiwú píma an Yeesu tikilē pin nsē pēnelē, Yeesu uu pansēpō uu pi maa rē: ²⁶ Uye un kenémēe n ka, li pise rē uké né n la ai tōsu uusaa ne uuni ne uunōsi ne usiwā ne upiwā ne upimaa ne upiyēi ne uricuruu isoi. Insá lē úu fenē uké unépiretiki. ²⁷ Nkó yēe úu n n̄murei uké menéçō ukunapéékóō çō uké ne né ritiki, úu ne sá rē uké unépiretiki. ²⁸ In te nókenécōpe unyine ye la uké kulee cáca m̄, liute yēè tonele uu músu, uu yénu rē alé ke pikei pē api wa, ai tíyese uu céru, in te usiwóō ye piye un yé fe uu pikei pē ketō tulu. ²⁹ Insá lē, un tikúu n yekei kúu pēe kulee cáca pimómē tenese, pē nnéi pēe yé lē n yé yé u sēnnyi. ³⁰ Pi yé maa rē: Usoi nkó ye pimómē koraane amá úu fe uké tenese. ³¹ Lē çire ye ni, uyóopi úye un n la uké ha ne uçō tō, u ye tonele uu músu kelenē, in te u yé ne upisoí ákotokú kefi (10.000) fe uú ha ne uulaarō yēe pisoí ákotokú afēeré (20.000) m má tōpu. ³² Unsá n fenē, u ye uuyōpico-i pitumē tunle úu kahanē u n nyahaimē, uu u pise rē piké kómēine piké atōpi riyá. ³³ Yeesu uu pimáa kpá rē: Kai nní lē, nó úka úu fenē uké unépiretiki, liute unsá lē kuu m má nnéi n n̄meriyē.

*Nnyási mmē melō mēe n kpu
(Matiyee 5:13; Mariki 9:50)*

³⁴ Nnyási ye likei keçire le. Amá mmelō men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? ³⁵ Nn pēe ketē née mēfēne kémēe linyine yoriyēne. Pi ye ketahai n fóm̄pōle. Uye un ukómē, uu kóm.

15

*Isáñ iyēe m pō api i heei kenyárū
(Matiyee 18:12-14)*

¹ Pilampooyóō nnéi ne pikópekóō apí ne Yeesu kō rē piké kutu u rīçō. ² Ai Pifarisi ne isé picélaa çñ pin máikēe rē: Usoi nkó ye kusáne pikópekóō séele pin kesé le! ³ Yeesu uu pēe kenyárū nké pi maa rē: ⁴ In te nókenécōpe unyine ye isáñ píle má, ise ii pēé ne u pōlu, liute úu ye ise ii we píle nnyí tíye uú ha ise nnyí yēe nní m̄ pō piwélaa sí hái uú ha ne i yēnuu? ⁵ Un kō i n yē, li ye u larisile uu i kpísi uú ya ⁶ uú ne kulu, uu pēe upisane ne upiperēçō sélei uu pi maa rē: Ani anyá né lē, ne inésáñ iyēe pēe m pō heeile. ⁷ Lē çire ye ni, ne nó maa rē ukópekóō use mēfine mēconse ye anyá píima le keyómēçaa-pō ai tōsu pisōne use úu we píle kái m pise rē piké mēfine conse.

Kewóó kēe m pō api ke heei kenyárū

⁸ Née in te unósi unyine ye nwóōweni mēpipi kefi má, mēse amē pēé ne u pōlu, unósi uyē úu ye kēfiráa risé uu kéyo pééi, uu n̄sōne ke perei uú ha ne mēpipi mēse mē yēnuu? ⁹ Un píyēi mē n yē, u ye upisane ne upiperēçō séleile uu pi maa rē: Ani anyá né lē. Ne kewóó kēe ne né m̄ pō heeile. ¹⁰ Lē çire ye ni, ne nó maa rē ukópekóō use mēfine mēconse ye anyá píima le piléçaatumē kémēe.

Kewá kēe m pō api ke heei kenyárū

11 Yeesu uu pimáa kpá re: Utisi unyine yee ppe piɲmáne pité má. 12 Usínsá uu u maa re: Unésáa, a lē kam masí mepókpa-maá mepómá kémee n yénune né pa. Usáa uu ppe umemá piketé hóone. 13 Kai siyáa rinkóónú, uɲmáne sínsá uu ulikó nnéi cápinente uú ne kuyu taataa kunyine sí, uú ha kei mefine kópe-i loni ai wai re u umemá caainkee. 14 Kuu usiwóó nnéi piluke ní masí, nkũ píima nnyine nn kuyu kpē loni, mǐpá yo aí pipári u koru. 15 Uu pēé ha kuyu kpē utisi unyine kémee pikei loni. Uyē uu usicare-mē u yekei re uké uafɔŋ kecáa m paílē. 16 Li ye ppe ripóó u wa re mǐpá áfɔŋpomé kuu yē uké li, amá úka úu ye kɔ a u pa. 17 Uu ppe nfasimé loni, uu umecire maa re: Unésáa pikeikó nnéi yèè lile api pɔɔnente, néen ne nté nkũ kpine. 18 Ne unésáa-i pelene, amí ha u maa re: Unésáa, ne ne Uléecaa púnnele am kɔ ne pǐ púnne. 19 Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. A né rimúlú yare upókēikó. 20 Uu yisi uké usáa-i pele.

Uu kahane nkpáni kényɔ ne rinkɔ, usáa uu ketaa-pɔ u yenu, ai íwe u wai, uu wurupɔ uú ha u pira. 21 Kewá ake ppe u maa re: Unésáa, ne ne Uléecaa púnnele am kɔ ne pǐ púnne. Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. 22 Amá usáa uu upikeikó maa re: Ani mekeeke ne kukpélenku kecire kam ani ku u tani, ani ukenipepi kepaie tani, ani anéeri u tani. 23 Ani ne rináala kpókóó kam, ani ri kopu tóké ne iluke kecire wa tóké li ne mpóɔnare. 24 Ai líka nnya, unéɲmáne nkó ye ppe kpule, uu neni nfáa yenu, u ppe pɔle, am nkpéni u heei. Api anyá kóru ne mpóɔnare.

25 Kumúnjé kpe-i, utisi uyē uɲmáne foí un sicare-mē wepɔ. Kuu kényɔ n nyahairɔ, uu inyánlū ne nnyáa nné kóm 26 uu ukeikó use séi uu u pise re yo nnya kai lē wai. 27 Ukeikó uu rinóó u yósu re: Upówá yee ppeeme. Ke upósáa uu ukepipi n yē ne nsarenare nnya, uu ppe rináala kpókóó kopu. 28 Uɲmáne foí uu ppe wóósi uu kényɔ pilone yulu. Usáa uu lééɔpɔ uké kényɔ u tampɔ. 29 Amá uɲmáne uu usáa rinóó yósu re: A kutu ricɔ, aɲmē ye kulúti wale kam pó n keisi, ám kɔ pí kai pó háikuse. Mǐpá ne lē, áa pí kai mǐpá ripoila né he re tó ne pinésáne tóké ne anyá li. 30 Amá ke upóɲmáne nkó uu m ppeeme, upóɲmáne yee mepómá nnéi ní caai ne piwásánkaí pitóoi, uyē kaa rináala kpókóó kpu. 31 Usáa uu u maa re: Kenéwá, tó ne mpó tó mǐpá píyei we, póó lē kam m má nnéi te. 32 Amá li pise re tóké anyá kecire wa ne mpóɔnare re upówá nkó ye ppe kpule, uu nkpéni nfáa yenu, u ppe pɔle, am nkpéni u heei.

16

Ukeikó kópe yee ukeisaa memá kecáa ní paílē

1 Yeesu uu kɔ upipiretiki maa re: Umámá unyine yee ppe ukeikó má, uu uanipe-i umemá wai. PISOI API U SÍMISI RE UKEIKÓ UYEE UMEMÁ CAAINKEELE. 2 Ukeisaa uu u séi uu u maa re: N-ye kam nní kómēi pin kepóccáa símisi? A né símisi lē kaa pipókēi n keisi. Aa nkpéni linékó kecáa pípaí kpáne. 3 Ukeikó uu ukefa-i kɔpu re: Unékeisaa ye pinékei-i né lesene. Iye kam waine? Am tikɔhɔ má re né fe am lum. Isei yé kɔ né n we re ké wélei. 4 Too, né céri lē kam yé ní wa, mǐpá nensá keyáa n keisi, pISOI PIKÉ NE PISIYɔ-I KENÉCCÁA M PAÍLÉ. 5 Uu pē ne pē ppe ukeisaa ne riwómē m má sélei use use. Uu ufoí maa re: Alé kaá ne unéyɔsaa riwómē má?

6 Uyē uu u ppe re: Mékpɔ sɔne apɔri píle. Ukeikó uyē uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a mekeeke tone aa wólu re kuwóó ye ku. 7 Uu lē memáa ucɔ pise re: Pó ní, alé ke ripówómē arí le? Uyē uu rinóó yósu re: Melukepipi áfɔrɔnti píle. Ukeikó uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a wɔi re áfɔrɔnti kuwóó ne afeetaani. 8 Ukeikó kópe uyē uyɔsaa uu u pakare umesɔhɔ píima mē nnya. Likumúnjé re ketē nté pISOI YE PIWÓÓWÉLAA NCEE KÉMEE MESɔHɔ NE PIPICɔ SÓNELE AI TÓSU PEPEE METÉI KÉMEE NÍ WE.

9 Yeesu uu kpá re: Né ne nó maa re: Ani kewóó kópe kpísi aní ne písáne wéési. Ken n ka ken ne nó n ɲméherēe, Uléecaa uké síyɔ see ási pí kai n forune kémee nó yósi. 10 Uyē likéi sínsá kémee aseí m má ye kɔ limáa kémee a mále uyēe úu likéi sínsá kémee aseí m má úu kɔ

limáa kémee a má. ¹¹ Nónsá memá kópe pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee meýíkíyiki nó rimúise? ¹² Pónsá kó ucó likó pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee pód likó pó rimúise?

¹³ Ukeikó úu fene uké pikéisaá pité m má. U unyine yulune uu ucó n la. U yé unyine n tikilē ne kefa kese un ucó ipuri yulu. Ani yé fe nóké Uléécaá ne siwóó n tikilē kumúnjé kuse.

Isímé icó ke Yeesu uu Pifarisi n símaanke
(Matiyee 11:12-13)

¹⁴ Pifarisi api isímé iyē nnéi kóm. Kapi siwóó ní la nnya, api Yeesu sényi. ¹⁵ Yeesu uu pi maa re: Nó písoi le pee ye sisoipipi inípee-i n wai yare písoi sone, amá Uléécaá ye nósínéfa nyule. Lē ke sisoipipi asi ye n waise yare limáa-maa ye Uléécaá inípee-i líkópe le.

¹⁶ Moisi isé ne antepuyé atelé kápí pee n céesi ye kété wale Yohani Uniwolé kumúnjé-i. Háí kumúnjé kpe-i-me ke Uléécaá iyóopi Nsímé Kεcire nn pikóónú kóri, nípa úye un náási uké Uléécaá iyóopi-i ló. ¹⁷ Ketē ne keyóme metene yé wesi ai tósu ke Uléécaá isé kewoipi aké yé n tósi.

¹⁸ Uye un uunósi n lakase uu uféé kpísi, liute ye iwásá wale, uyeé kó unósi ke ula uu n lákase n kpísi ye kó iwásá wale.

Umámá ne Lasaa nstímé

¹⁹ Lē memáá, Yeesu uu kenyárū nké pi wai re: Utisi māmá unyine yee péé we. Ilū kecire yee nnéi m má kuu ye tā. Nnare kémee kuu pee félē un kó iluke sone le. ²⁰ Utisi wekóó unyine kapi ye n sée re Lasaa ke sitóipi asi ipíne nnéi ní mómáalē un umámá keyó rinónó keyúrí finu. ²¹ Ai ye ripóó u wai re uké umámá iluke poroi-poroi hí uké li. Lē memáá, sipópi sin sónaapó sin uitoi lání. ²² Úwekóó uu keyáa kpi, píléécaatumé api u sakaa apí ne keló sone ké kémee ke Apiraham uu ní we sí. Umámá ricuruu uu kó keyáa kpi, apí u kulesi. ²³ Umámá uu meýá íwe n le pikúlā kuyu-i, uu inípee síka uu ketaa-pó Apiraham yenupó, Lasaa un ukekúrí we. ²⁴ Uu pee pupéi re: Sáa Apiraham, a íwe né té aa Lasaa tumti re uké ne ukenipepi míni rita uké rinélémpi níjukuse. Ne meýánsei íwe lele nna mmú kémee. ²⁵ Amá Apiraham uú maa re: Kenéwá, a léise re pó pee meýánsei nnare kóméile péé uye-i kaá pee keteni-i ní we. Kumúnjé kpe-i ke Lasaa póo pee íwe píima takai. Nkpéni kai urikin níjukuse, pónn íwe takai. ²⁶ Lē memáá, kuhóre-hore píima ye tó ne nnó kénelenle. Kai nní lē, pepé ní lane re piké tó mmé yisi piké nó-mē ha ápi fene. Úka úu kó fene uké kei kaa nní ní we yísime uké tó mmé kam. ²⁷ Umámá uú maa re: In lē, ne ne pó ténile re a Lasaa unésáa keyó-i tumpó. ²⁸ Ne kei piwá pinupū mále. Uké ha nísone pi símisi áí kape wa re pē ticuruu ye íwe keló nké-i ka. ²⁹ Apiraham uu rinóó yósu re: Pipówá ye Moisi ne antepuyé atelé mále. Piké a kéē piké kó. ³⁰ Umámá uu re: Lē nmané áí tu, Sáa Apiraham. Amá in te unyine ye pikúlā kuyu-i yisi uú ha pi leepó, pi yé pee mefine conse. ³¹ Pínsá n la piké Moisi ne antepuyé atelé kéē piké kó, nípa ukpókpó unyine uké pikpókpó kémee yisi, apí pakarene.

17

Akópe piwai ne písárei
(Matiyee 18:6-7, 21-22; Mariki 9:42)

¹ Yeesu uu upipiretiki maa re: Mewai mee yé n tíyese písoi piké ne akópe n wa yé meséere n wele. Amá úye un n tíyese unyine uú ne akópe kémee loni, íwe kuu topori. ² Li kutósi we piké rináipare mule-mule níhme wa api ripóó u lesi api mínimaa-i u sápo ne kuu yé siwá sē kényine akópe n waise. ³ Ani nísone nómenécíre tí!

Upómárecó un ne pó m púnne, a nísone ne u símisi. Un n ceri re u caaile, a uakópe u sárei. ⁴ Mpa un ne pó m púnne mepehē meseei keyáa kese kémee, uu ye nípa mepúnne méye ne pó téni re u caaile, a uakópe u sárei.

Nfatene

⁵ Pitume api Upíima maa re: A nfatene tó rikpáse. ⁶ Upíima uu rinóo yósu re: Nón pɛe nfatene m má nké m piye yare riléepipi sínsápi rinyine, nó pɛe fe ani kuléé nkú maa re: “A wehe aá ha mínimaa-i nyere” aku nórínénóo tiki.

Lē kai m pise re ukeikó uké wa

⁷ Tóké waise re nó unyine ye ukeikó má un u cákaripó née un uisee sémpó. Un píyei u n yemme un kecare n leeri, liute yé ukeikó uyē maa re a mekekeke kam a iluke lii? ⁸ Aái, áí yé lē wa. Amá u meníne u maane re: A iluke né wa aa ilū conse aa né i yekei ké li, pó pɛe lē memáá fe aa ipókó le. ⁹ U yé fe uu ukeikó yáási re ne upikéi kuú ne pikéi pē kaí pɛe m pise re uké wa n waa? ¹⁰ Lē cire ye ni ne nŕ ticuruu. Nón píyei lē kai m pise re nóké wa n wa, ani ye maa re: Tó ne pikeikó le, áí pise re piké ró pōnese. Lē kai m pise re tóké wa kari wa.

Yeesu ye piyó kefi paise

¹¹ Ke Yeesu uu Yerusalem-mē n sŕ, uu Samarii ne Kalilee ayu kepaápáá n tikilē. ¹² Uu kuyu kunyine-i lompó, piyó kefi pinyine api u tépeipó api ketaa-pó nyere ¹³ apí m pupukee re: Yeesu, Sáa, a íwe ró té! ¹⁴ Yeesu uu pi yenu uu re: Ani ha nómenécire pɛpɛe ye Uléécaa inyóonse n wa nyise. Kapi kei-pó n sŕ, api pelu. ¹⁵ Ke piuse uu n céri re u peile, uu uana kepire pele un Uléécaa meyoopi yom lin cálē. ¹⁶ Uu Yeesu ana metene wulapó uu kéyu ketē kam, uu u yáási re ne upikéi. Utisi uye pɛe Samarii ukó le. ¹⁷ Yeesu uu pi maa re: Nénte pikéfi kam paise? Yei ye pɛe use úu we kefi tərō mpí? ¹⁸ Piuka úu nfasimé wa re uké pɛeme uké Uléécaa ríyu waise re ne upikéi, insá usáne nkó mecire. ¹⁹ Yeesu uu lē memáá u maa re a yisi, a n ηme, mpófatenē ye pó yóriyele.

*Uléécaa iyōopi mekame nsímé
(Matiyee 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Pifarisi api Yeesu pise re: Píyei ke Uléécaa iyōopi ii sónti? Uu rinóo pi yósu re: Uléécaa iyōopi íi we re nó fe ani imekame yenu. ²¹ Ai re pi yé nó maa re: Ani ripaí, nté kíi we née nté-pó le. Ani ceri re Uléécaa iyōopi ye nókenécɔpe wela. ²² Uu pɛe pipiretiki maa re: Keyáa ye sóntile kani yé ní la re nóké mpá keyáa keese Usoi Kepipi yē, amá áni yé kó ke yē. ²³ Pi yé nó maa re: Nté nní kuú we née nté-pó kuú we, amá áni kape kei ha, áni kape kó mē wurupó. ²⁴ Yare ke kekóneseipi ake ye nní meyéne mese rin-yéeri keyóme ketó ne kétó, ai kpáii meco ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁵ Amá li pise re keké meyá íwe li, nfáani pisoí mpí piké ke ηmeriye. ²⁶ Lelɛe pɛe Nowee kumúnjé n wa lícɔ lee Usoi Kepipi kumúnjé waine. ²⁷ Pisoí ye pɛe lele pin níru pin sóonne pin pila ne pinósi pasiine háí ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémee n lompó, ikónne maa íí ne weri, míni ame pisoí kpísi. ²⁸ Li yé ha n we yare Lóti kumúnjé: Pisoí ye pɛe lele pin níru, pin léeri pin kó yálisi, pin aléé támaanke pin kó mómti. ²⁹ Amá keyáa kē ke Lóti uu Sotám-i ní le ke nna ne linyine yare nfúrō toi ai keyómecaa-pó leeme ai pisoí kóni. ³⁰ Mese mē kaí ha keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha n léerine piké ke yē waine.

³¹ Uye un keyáa kē ukulee ipiraa kecáá n we, úu kape re uké metene ricepi uké uilū iyee kei ní we kpísi née, úye un sicare-mē n we, úu kape re uké keyó pele. ³² Aní Lóti unási nkó kecáá léise. ³³ Uye un n la uké nfáa mesére m má, u yé n fóm. Amá úye un unfaa n fóm, u yé n yē. ³⁴ Ne nó símisi re kesine kē, pisoí pité yé kuhá kuse kecáá n finu, aí use kpíipó ai ucó yá. ³⁵ Pinósi pité yé n we pin nam ai use kpíipó ai ucó yá. ³⁶ [Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, ai use kpíipó ai ucó yá.] ³⁷ Pipiretiki api u pise re: Upíima, yei kaí ha lē waine má? Uu rinóo yósu re: Kei ke isare kópe ii ní we ke áyemeekú aa ye cápine.

18

Ukúmannəsi ne utúhaane kenyárū

¹ Yeesu uu lē memáá kenyárū nké pi wai uké ne pi céesi re piké ye mpá píyei Uléécaa yáási, áí kape ye pikai síká pi wa. ² Uu re: Kuyu kunyine-i ke utúhaane unyine uú pɛe we. Uu

Uléecaa wuru úu kə úka pakarelē. ³ Ukúmannəsi unyine un kə kuyu kpe-i we. Uu mesére u n leekεpə rε uké u ne uucécə ketahai rikéne. Mpa píyeyi kuu ye u leepə uu u maa rε: A tó ne unécécə ketahai rikéne. ⁴ Ai nánjai hái, amá utúhaane úu ne kutu u cólē, uu pεe keyáa umεcire maa rε mεsei ye mε rε ám Uléecaa wuru ám kə úka pakarelē. ⁵ Amá ke ukúmannəsi uu nní picónj né n tónjse nnya, li pise rε ké lē alari u pa, insá lē, u yé písónaame n nājlenle uú ha ne kunənkū né finse. ⁶ Upíima uu lē memáa kpá rε: Ani lē ke utúhaane kópe uyē uu m ma kutu rico! ⁷ Uléecaa yee úu yé pεe upikó alari pa pin ne u n tēni ketúnjé ne kesine? U yé nánjaise uké ne pi n lē? ⁸ Ne nó maa rε u yé mekekeke alari pi pa. Amá Usoi Kepipi ken píyeyi m pεeme, ke yé pεe ketē kecáa písoi leeme pεe nfatene m maa?

Ufarisi ne ulampooyó kenyárū

⁹ Yeesu uu kenyárū pεpεe nní pimεcire n waiselē yare písoi sone pin picə kóselē maa rε: ¹⁰ Písoi pité pinyine pεe Uléecaa keyə-i lompə rε piké keyóme yáasi, use ye Ufarisi le, ucə ulampooyó. ¹¹ Ufarisi uu nyere uu ukefa-i rε: Uléecaa, ne pó yáasi kám ne písoi tərəə menyine ní we nnya, pεe piyaa ne piwaikópekəó ne piwásankái le. Ne pó yáasi kám ne ní we yare ulampooyó nkó. ¹² Siyáa siseei kémee, sité kam ye anó paasi, lē nnéi kam ye n yé kam ye həone awélé kefi am kuse pó pa. ¹³ Ulampooyó uyē pó ketaa-pə nyere, úu nkpáni keyóme-mē inípeε pisíka peenu, amá kewuu kuu ripira uu rε: A né ukópekəó íwe tē. ¹⁴ Yeesu uu kpá rε: Ne nó maa rε usoi nkó uké kelenε n kúi, Uléecaa ye uakópe u sárile, amá ái lē Ufarisi wa. Likumúnjé rε úye un umεcire rintaáse, li ye u ricepisele, úye un umεcire rincεpise, li ye u ritaásele.

Yeesu ye siwá sínsápi rinó sone ritikise

(Matiyee 19:13-15; Mariki 10:13-16)

¹⁵ Písoi apí ne siwá fenféi ricuruu Yeesu hapə rε uké si rica. Pipiretiki api pi yenu, apí ne pi cési. ¹⁶ Amá Yeesu uu tíyεε apí ne siwá u hapə, uu rε: Ani riyá siwá siké kenémee kam, áni kape si tápisi. Likumúnjé rε mpí pεe simεcə ní we pεe yé Uléecaa iyəopi kémee lō. ¹⁷ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléecaa iyəopi n ηmurei yare ke kewá ake ye n ηmurei, úu ikemee lonine.

Uhmáne mamá unyine kecáa nsímé

(Matiyee 19:16-30; Mariki 10:17-31)

¹⁸ Pisufi uwéése unyine uu Yeesu pise rε: Sáa sone, íye kam waine ké ne nfáa tenεcisé yé? ¹⁹ Yeesu uu u maa rε: Yo nnya kaa né sée rε Usone? Uka úu usone insá Uléecaa mεcire. ²⁰ Mpa liké íye wa, pə Uléecaa isé nyule rε: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape yáai, kape nnóome itansei nyere, a upósáa ne upóni ríyu waise? ²¹ Utisi uu rinó yósu rε: Hái inéwá-me kam lē múlilē. ²² Ke Yeesu uu lē pikóme ní masí, uu u maa rε: Likei lise lee pó párilē. A lē nnéi kaa m má yáa, aa siwóó sē píwekəó hóone, pó pεe keyómeεcaa-pə memá yé. Pən lē piwai m masí, aa péé weri aa né tiki. ²³ Amá ke utisi uu anó nyē n kó, uripə ari meyansei caai, ái líka nnya, u pεe umámá píima le. ²⁴ Ke Yeesu uu n yé te uripə ye caai, uu rε: A tíye Uléecaa iyəopi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁵ Kuyooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompə, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu yé ní la uké Uléecaa iyəopi kémee n lompə. ²⁶ Pεpεe pεe kutu u n cólē api rε: In lee ni, wóo ye pεe píyulale yé? ²⁷ Yeesu uu rinó pi yósu rε: Lεlee ái sisoipipi kémee kuwai ní we ye Uléecaa kémee kuwai wele. ²⁸ Piyee uu pεe rε: Lee nní, lē karí pεe m má kari tíye ari pó tiki. ²⁹ Yeesu uu pi maa rε: Asei kam nó símisi. Uye un Uléecaa iyəopi nnya ukeyə, née uunəsi ne upiwā ne upimaa ne upimarecə, ne usiwā tin-yá, ³⁰ liute yé neni meweε mmé-i lē mεpehē kulúí yé uu kə aηmē nyee n weme kémee nfáa tenεcisé yénu.

Yeesu ye metáanū unkpə ne umeyise nsímé símisi

(Matiyee 20:17-19; Mariki 10:32-34)

³¹ Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Tō Yerusalem sinle. Kei ke lē nnéi ke antepuye api Usoi Kepipi kecáá ní wóí aí ha waine. ³² Pi yé pēpēe ápi Uléécaa n wuru anipe-i ke wa api kecáá ke nyáni, api ke lámisi, api ke kecáá meta tuke ³³ api nséi ke fapii api pēe ke kopu, amá keyáa táánū tuné ake nkpō kémee yisi. ³⁴ Amá Yeesu pipiretiki ápi nsímé mmē aseí kō. Li anōō nyē aseí pi pesile ápi nkpáni céri lē nsímé ke Yeesu uu n símisi.

Yeesu ye unyíye unyine páise

(Matiyee 20:29-34; Mariki 10:46-52)

³⁵ Ke Yeesu uu Yeriko n nyahaipō, unyíye unyine un ticéetime tū un wélei. ³⁶ Uu kóm tisoiwú tin sónepō, uu pise re yoo ní? ³⁷ Api u símisi re Nasareti ukó Yeesu yee kei tósu. ³⁸ Uu pēe pupēi re: Tafiti Kepipi Yeesu, a inéwe ripaí! ³⁹ Pēpēe pēe kekpeē n sōne apí ne u cési re uké riséé, amá uu meýá cásē re: Tafiti Kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁰ Yeesu uu nyere, uu rinōō he re piké ne u u kam. Ke unyíye uu ukekúrí ní hápō, Yeesu uu u pise re: ⁴¹ Yo kaá la ké pō wa? Uu rinōō yósu re: Sáa, ne la re inénipee iké ye yē. ⁴² Yeesu uu u maa re: Ipónípee iké wúkule! Mpófatenē ye pō yóriyē. ⁴³ Mese ne mese, inípee ii wúkule, uu Yeesu tiki un Uléécaa meýōpi yom. Tisoiwú nnéi ari lē yenu, pē ticuruu api kō Uléécaa meýōpi piyóme kápáá.

19

Yeesu ne Sasee kecáá nkó

¹ Yeesu uu Yeriko-i lompo uu uncee n tósu. ² Utisi unyine kapi ye n sée re Sasee un kuyu kpe-i we. U pēe pilampooyō uwéese le un kō umámá. ³ Uu náási uké uyē kapi ye n sée re Yeesu yē, amá úu fe. PISOI ye pēe riwúí cápinelenle, uyē úu kō pēe mecáa we. ⁴ Uu pēe kēyummē wuru uú ha kuléé kunyine kapi ye n sée re Sikomō yopoi uké Yeesu yee kei n tikiñe yē. ⁵ Ke Yeesu uu kelō ke-i n tu, uu uinípee síka uu Sasee maa re: A mekkeke sūime Sasee, li pise re ké neni kepōyō-i tone. ⁶ Sasee uu mekkeke sūiri uú ha kusáne u yósu ne mpōonare. ⁷ Ai pē nnéi pēe lē n yé píri wai, api pēé n tee re: Ukópēkōó keyō ke usoi nkó uu nní lō. ⁸ Sasee un Upiima keyúrí nyenu uu re: A kutu ricō, Sáa né menémá rikéne am kuwélé píwekōó pa. Nen kō úye menípee n li am usiwóó yósu, né liute si hééle mepehē mena. ⁹ Yeesu uu u maa re: Píyulale ye neni keyaa nké keyō nké-i lommele, ái líka nnya, Sasee ricuruu ye kō Apiraham kepíre ukó le. ¹⁰ Likumúnē re Usoi Kepipi ye kale keké pēpēe m pōlaalē tiyu lō.

Wura mewóōpipi kenyárū

(Matiyee 25:14-30)

¹¹ PISOI pēe Yeesu kutu riñcō ye pēé musí re kuu nní ne Yerusalem tiñkō nnya, Uléécaa ye lē tuimēle uké iyōōpi n le pin u nyáni. Lē nnya kuu kenyárū pi maa re: ¹² Keyō kecire usoi unyine yee kuyu taa-taa kunyine-i ha re piké iyōōpi u tí uké pēe limemáá pēeme. ¹³ Uké kelene ní tāsí, uu upikeikó kefi pinyine séi uu mpa úye wura kewóó múise uu pi maa re: Ani siwóó nsí ne kpéense hái ne menépeeme. ¹⁴ Amá ukuyu pISOI api uipuri yulu, api pitume yukuse piké uképire ritikipō piké re: Ari la re usoi nkó uké uróyōōpi. ¹⁵ Api iyōōpi u tini uu ukuyu pēle. Uu pēe pikeikó pē kuú pēe siwóó m muleise séi re uké yē kuláa kpē kapi n yē. ¹⁶ Ufoi uú hapō uú maa re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó kefi. ¹⁷ Uyōōpi uu u maa re: Li nyamlē, ukeikó sōne. Kaa nní likei sínsá pimulé ní céri rísōne nnya, né ayu kefi pō pa aa akecáá m páilē. ¹⁸ Ukeikó lírū uú hapō uu re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó sinupū. ¹⁹ Uyōōpi uú uyē maa re: Né pō ayu anupū pa aa akecáá m páilē. ²⁰ Ukeikó ucō uú hapō uu re: Sáa, upōwura kewóó ye nké. Kenírípi-i kam ke paasi am pésu. ²¹ Ipōwame ye né wale, kam mepókó n nyu re áa ye nká usoi wa nnya. Lē káa n yekei kaa ye kpísi, lē káa n lukesi kaa ye kpasi. ²² Uyōōpi uu u maa re: Pō ukeikó kópe nkó, apónōō cire kam ne ketahai pō pepirene. Pō nyu re ám ye usoi nká wa, te ne ye lē kám n yekei kpísile, am lē kám n lukesi kpasi. ²³ Yo nnya káa pēe siwóó

keyekei-i yekei? Né pɛɛ fe am mɛnɛpɛɛmɛ mmé-i si yósu nɛ kuláa. ²⁴ Uu pɛɛ pɛpɛɛ kei ní we maa rɛ: Aní wura kɛwóó kɛ yásí aní uyɛɛ mɛwóópípi kɛfi m má múisɛ. ²⁵ Apí u maa rɛ: Uyɛ nɛ mɛwóópípi kɛfi máɛ. ²⁶ Asei kam nó símisi, uyɛɛ m má kapi yɛ pípá rikpá, amá úyɛ unsá m má, nkáripí kuu m má kapi u yósunɛ. ²⁷ Amá pinélaarɔ pɛɛ apí nɛ iyóɔpí né n la pɔ nkó yɛ mmú: Aní nɛ nté pi kam aní kɛnyu-i pi kóni.

Yeesu yɛ Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Yohani 12:12-19)

²⁸ Kɛ Yeesu uu lɛ pisímé ní masí, uu risoiwuí kɛkpeɛ wai un Yerusalem simpɔ. ²⁹ Kumúnjé kɛɛ-i kuu Petifasee nɛ Petanii ayu kuwélé-mɛ tikúú tɛ kapi yɛ n sée rɛ Olifiyee rikúú keyúrí ní we, uu upipiretiki pité tum ³⁰ un pi tee rɛ: Aní kuyupí kɛɛ nní kɛróyu ní wɛpɔ kɛmɛɛ ha. Nɔn kei n tuiɔ, nó kɛminaapípi kɛnyinɛ lɛɛpɔ kɛn toraalɛ. Usoi úka úu kɛ tonɛɛ. Aní kɛ fénnɛ aní nɛ né kɛ weri. ³¹ Uyɛ un nó m pise rɛ yo nnya kani kɛ fénnɛ, aní liute maa rɛ Upíima yɛɛ kɛ la.

³² Pitumɛ apí sɪ́ apí ha lɛɛpɔ yarɛ lɛ kɛ Yeesu uu pi n símisi. ³³ Kumúnjé kɛɛ-i kapi kɛminaapípi n fénnɛ, kɛpité apí pi maa rɛ: Yo nnya kani kɛminaapípi kɛ toriyɛ? ³⁴ Apí rinóó yósu rɛ: Upíima yɛɛ kɛ la. ³⁵ Apí kɛminaapípi kɛ nɛ sɪ́, apí kɛkɛcáá piilú laai apí Yeesu kɛkɛcáá tónsɛ. ³⁶ Kapi kɛyu-mɛ n sɪ́, písoi apí piilú ncée kɛcáá n tánɛntɛ. ³⁷ Kapi Yerusalem n nyahaiɔ pin ncée mmɛɛ Olifiyee rikúú ní cépilɛ tikilɛ pipiretiki kulúí pɛɛ u n tɪ́kilɛ, apí Uléécáa mɛyóɔpí n yom lin cálɛ, mɛwaisaŋa mɛ nnéí kapi n yénti nnya. ³⁸ Pi pɛɛ máikɛɛ rɛ: Uléécáa uké Uyóɔpí uyɛɛ nɛ Upíima rinyiri n sónti rikpá.

Nkínɛnɛ nké keyómɛcáa-pɔ n we,
Uléécáa rinyiri tiké kei-pɔ n taálɛ.

³⁹ Pifarisi pinyinɛ pɛɛ risoiwuí tɛ-i ní we apí Yeesu maa rɛ: A pipópiretiki rinóó hɛ rɛ piké riséé. ⁴⁰ Yeesu uu rinóó pi yósu rɛ ní pín pin tinséé, apare yé ricáái.

Yeesu yɛ Yerusalem nnya tɛni

⁴¹ Kɛ Yeesu uu Yerusalem kuyu n nyahaiɔ, uu ku yɛnu, uu kɛɛ nnya tɛni ⁴² un tee rɛ: Yerusalem, pɔn pɛɛ nɛni keyaa nké n ceri lɛlɛɛ yé nɛ nkínɛnɛ pɔ n kam! Amá li nkɛpéni pékaalenlɛ, áa yé fe pɔkɛ li yɛ. ⁴³ Siyáa sɛ-i kɛ pipólaarɔ apí itɔpilú kɛcirɛ nɛ kɛkáipi pɔ n wainɛ yɛ sóntilɛ, apí awélé nnéí pɔ n cónlɛ. ⁴⁴ Pi yé nó nɛ pipókó nnéí ná kpátá-kpátá, apí ripópare ríka pɔ yáne tiké ricɔ kɛcáá n tɔsilɛ. Káa kumúnjé kɛɛ-i kɛ Uléécáa uu picomɛ pɔ ní ka n ceri nnya kai lɛ pɔ wainɛ.

Yeesu yɛ Uléécáa keyɔ-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-17; Mariki 11:15-19; Yohani 2:13-22)

⁴⁵ Yeesu uu Uléécáa keyɔ loni uu pikpéense pilákase kápáá ⁴⁶ un pi tee rɛ: Li wɔlaalɛ tɛ: Pi yé kɛnyɔ sée rɛ keyómɛyáhaayɔ.

Amá nó nɛ kɛ ripólóselɛ piyaalukɛ kuhorɛ!

⁴⁷ Mpá keyáa kɛyɛ kɛ Yeesu uu yɛ Uléécáa keyɔ-i n céési. Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnsɛ n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ kuyu piwééɛ apí kɛpáfúɔ ² apí u pise rɛ: A ró símisi, nɛnɛ ní-ye kaá nɛ nní wai? Wóo ncée pɔ hɛ rɛ a lɛ wa? ³ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Nɛ la kɛ nɛ nó pise. Aní né símisi: ⁴ Nɛ la kɛ nó pise rɛ Uléécáa nɛé písoi pɛɛ Yohani tumme rɛ uké písoi míni wolɛ? ⁵ Apí pimɛcɔpɛcirɛ n kɛnɛnɛ rɛ: Tɔn nkɛpéni m maa rɛ Uléécáa yɛɛ u

20

Yei kɛ Yeesu nnaŋɛ nn léeri?

(Matiyee 21:23-27; Mariki 11:27-33)

¹ Kɛ Yeesu uu keyáa kɛnyinɛ Uléécáa keyɔ-i n céési un Nsímé Kɛcirɛ símisi, pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnsɛ n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ kuyu piwééɛ apí kɛpáfúɔ ² apí u pise rɛ: A ró símisi, nɛnɛ ní-ye kaá nɛ nní wai? Wóo ncée pɔ hɛ rɛ a lɛ wa? ³ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Nɛ la kɛ nɛ nó pise. Aní né símisi: ⁴ Nɛ la kɛ nó pise rɛ Uléécáa nɛé písoi pɛɛ Yohani tumme rɛ uké písoi míni wolɛ? ⁵ Apí pimɛcɔpɛcirɛ n kɛnɛnɛ rɛ: Tɔn nkɛpéni m maa rɛ Uléécáa yɛɛ u

tumme, u yé ró pise re: Kai pɛɛ iye wa kári ne Yohani nsímé ñmurei? ⁶ Amá tɔn kɔ m maa re: PISOI pɛɛ u tumme, kuyu nnéi pikó ye aparɛ ró tóókɛɛɛnɛ api ró kóni, likumúnjé re pi ne kefa tenɛle re Yohani ye antepu le. ⁷ Api pɛɛ rinóo u yósu re: Ari nyu uyɛɛ píniwolɛ u n tumme. ⁸ Yeesu uu rinóo pi pɛsɛ re: Né ám nó símisine ñnanɛ mmɛ kamí ne lɛ n wai.

Pikeikó pɛɛ rikpákárá m má kɛnyárū
(Matiyee 21:33-46; Mariki 12:1-12)

⁹ Yeesu uu lɛ memáá kɛnyárū nké pISOI maa re: Utisi unyine yɛɛ we, uu aléé nyɛ kapi ye n sée re fiinyi kecarɛ tamesi uu pikeikó wéesi re piké kekecáá m paílɛ, uu pɛɛ ncée taa-taa sí uké ha náɱaipɔ. ¹⁰ Kai aléépipi nyɛ kutúú n tu, uu ukeikó unyine pɛpɛɛ aléé nyɛ kecarɛ kecáá m paílɛ kɛmɛɛ tum te uké ha aléépipi anyine u yóomɛ. Amá api u kaii api menípe ñmanɛ u lakasɛ. ¹¹ Ucarɛte uu kɔ ukeikó féé tumpɔ, amá pɛpɛɛ aléé nyɛ kecáá m paílɛ api kɔ uyɛ ticuruu kaii api u lámisi api menípe ñmanɛ u lakasɛ. ¹² Uu kɔ ukeikó táánū pitumɛ kpá, api uyɛ pó itói wai api lákasɛ. ¹³ Ucarɛte uu pɛɛ re: Iye kam nkpréni wainɛ? Né unɛñmánɛ lala tū. In n la, pi yé u wuri. ¹⁴ Amá ke pɛpɛɛ aléé nyɛ kecáá m paílɛ api u n yé, api símaane re: Nkó yɛɛ yé masí usáa ikulanlū nnéi n te. Ani kam tóké u kpu ari pɛɛ ikulanlū iyɛ n té. ¹⁵ Api kecarɛ kɛ ilúké u leseɔ, api u kopu.

Iye ke ucarɛte uu wainɛ? ¹⁶ U sóntilɛ uké pi kó, uu pISOI féé kecarɛ múisɛ. Ke pISOI api anóo nyɛ n kó, api re: Asei kecáá, ái lɛ wainɛ. ¹⁷ Amá Yeesu uu pi nyáni uu re: In lɛɛ ni, lɛ kapi nní Nléécaasimé ritelé kɛmɛɛ n wói aseɛ re iye? Ai pi wói re:

Tiparɛ ke pimómɛ api n fóm
tɛɛ pansɛ ricíre-cire
tɛɛ kɛnui-i ní wee?

¹⁸ Lin úye n fóm un tiparɛ tɛ tinkpɔu, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáá n loó, ti yé u nã.

Lampoo kapi ye Rɔm uyɔɔpi ptima n héele
(Matiyee 22:15-22; Mariki 12:13-17)

¹⁹ Pɛpɛɛ ye Uléécaá inyóonɛ n wa piwééɛɛ ne isé picélaa api kumúnjé kpe-i n wéesi piké Yeesu tɛ, amá pin pɛɛ kuyu pikó wuru. Pi ceri re pɛ ke Yeesu kɛnyárū aké ne mánɛ. ²⁰ Api pɛɛ Yeesu pimúnɱaa loni. Api lɛ nnya pISOI pinyine ukemɛɛ tumpɔ, apí n wai yarɛ pISOI pɛɛ aseɛ n wéesi. Li pɛɛ lɛ waile piké ne n fe piké u n tɛ piké uyóɔpi yɛɛ ñnanɛ m má uké ne u n túhaane anipe-i u n wa nnya. ²¹ Api pɛɛ u pise re: Sáa, tɔ yɛ te lɛ kaa n símisi pɔn céesi ye aseɛ le, áa nkpráni usoi úka kewuú túúni. Pɔ ye Uléécaá ncee pISOI céesilɛ ne aseɛ. ²² Lɛ nnya, a ró símisi in te irósé ye ncée he re piké Sesaa lampoo héele néé ápi kapɛ hééle? ²³ Amá Yeesu uu pimɛsɔhɔ ceru, uu pi maa re: ²⁴ Ani kewóó kɛnyine né nyísɛ nké. Úye ríyu ne úye rinyiri tɛɛ kekecáá we? Api rinóo yósu re Sesaa lo. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: In lɛ, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécaá likó Uléécaá pa. ²⁶ Api fe piké u tɛ, mmɛ kuu nní kuyu pikó keyu-i n símisi nnya. Amá umeyóó mɛ amɛ nnóo pi yipu api séé.

Pisatusee ne nkɔ kɛmɛɛ meyiɛ nstmé
(Matiyee 22:23-33; Mariki 12:18-27)

²⁷ Pisatusee pinyine api Yeesu kɛmɛɛ hapɔ. Pɛpɛɛ múílɛ te pikpɔkpɔ ápi nkɔ-i yisine. ²⁸ Api nní Yeesu pise re: Sáa, lɛ ke Moisi uu isé ní wói ye nní: Úye umaa un n kpu uu unósi tíyɛ úu ne kewá, uuwã yɛɛ yé unósi uyɛ kukúmannɔsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁹ Amá pimáreɛɔ pisɛɛi pinyine pɛɛ pɛé we. Ufoí uu unósi kpísi, uu kpi úu ne kewá. ³⁰ Ulírū uu ukúmannɔsi kpísi, ³¹ utáánū póo kɔ pikpíké u kpá, uyɛ uu kɔ kpi. Pikesɛɛi kɛ api lɛ kukúmannɔsi u kpíkɛsi api kpíni úka úu kɔ pɛé ne kewá u mari. ³² Unósi póo kɔ metóɔrɔo kpi. ³³ Keyáa kɛ ke pikpɔkpɔ api nkɔ kɛmɛɛ n yisine, pitisi pɛ keɛɛɛi keɛɔpe úye yɛɛ yé ha uula? Liriyíkí re pinnéi pɛɛ kunósi u kpíkɛsi! ³⁴ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Keté nté pitisi ye pinósi kpíkɛsilɛ, pinósi póon kɔ pila sóonkeɛ. ³⁵ Amá pitisi ne pinósi pɛɛ ne n sá re piké pikpɔkpɔ

kémee yisi piké ha ketē fale-i n we ápi pinósi kpíkésine, ápi kò pila sònkεεne. ³⁶ Ápi píkaí kpíne, pílécaatumε kapí ne menyíne we. Pi Uléécaá sipipi lé, líriyíkí re pi kpule ápi kò nkpò kémee yisi. ³⁷ Moisi ye pεε pikpòkpò meyise nkpò kémee nkó písímé masilé uritelé te-i kuu kuhíhí kpee n tore nsímé ní símisi. U péé maa re: Upíima ye Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa lé. ³⁸ Yeesu uu kpá re: Uléécaá úu pikpòkpò Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa lé. Líriyíkí re uyē nnya ke pinnéí ápi nyáni. ³⁹ Isé picélaa pinyine ápi rinóó yósu ápi maa re: Sáa, pò símisilé lin nyamí. ⁴⁰ Lē memáá, ápi níka ncò pipise u peenu.

*Uyē ke Uléécaá uu n wée ne Tafiti kecáá nsímé
(Matiyee 22:41-46; Mariki 12:35-37)*

⁴¹ Yeesu uu pi maa re íye ke usoi uu yé fe uú maa re uyē ke Uléécaá uu n wée ye Tafiti kepipi lé. ⁴² Likumúnjé re Tafiti ye siyómε ritelé-i rihaa re: Upíima ye Unépiima maa re: A kunéluke-luke-mē kényukóótonε-i tone

⁴³ hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarò kepónyále-i n cò.

⁴⁴ Tafiti yēè u sée re Upíima. Iye ke uyē cire uu yé kò pεε Tafiti Kepipi?

*Yeesu ye re písoi piké pimεcire ne isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)*

⁴⁵ Ke risoiwuí nnéí ari kutu n cólē, Yeesu uu upipiretiki maa re: ⁴⁶ Ani isé picélaa ne nómenécíre tí. Píké ne atúkanka caa-caa n kòonii ne písoi piké ayáa kémee pi n yáhaankεε yεε ripóó pi we. Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kémee sitone foí kapí la. ⁴⁷ Pi ye lē ke pikúmannòsi ápi m má nnéí yóóile ápi ye pεε keyómε yáási mecáa yare pi písoi sàne lé. Uléécaá yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

21

*Ukúmannòsi ihεε
(Mariki 12:41-44)*

¹ Yeesu uu inípeε síka, uú yénu pin kei kapi ye ihεε Uléécaá keyò-i n wa piihεε sariipò. ² Uu kò ukúmannòsi wεkóó unyine yenu un sítanká sité sápolē. ³ Uu péé maa re: Asei kam nó símisi, unósi nkó ye hele ai písoi picò mpí tósu. ⁴ Likumúnjé re lē kápi ne líka n wai ke mpí nnéí ápi kei risápò, amá ulikó kecire, lē kuu m má nnéí uké ne iluke n lò ke uyē uu waipeò.

*Yeesu re Uléécaá keyò yé fori
(Matiyee 24:1-2; Mariki 13:1-2)*

⁵ Písoi pinyine ápi Uléécaá keyò nsímé n símisi pin tee re ke nyamle hái, ne keapare kecire ne ilū kapi Uléécaá n hekεsi. Amá Yeesu uú maa re: ⁶ Siyáa ye sóntile ke apare nyee nní ní tósiinelē tika ári m mésunine. Lē kani nní n nyáni ye sóntile liké fori téké-téké.

*Lεεε n nyíse re ketē ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Mariki 13:3-13)*

⁷ Ápi pεε u pise re: Sáa, píyeyi ke lē nnéí ái ha sónti? Yo yεε yé kumúnjé kpe-i ke lē nnéí ái ha n sónti ró nyíse? ⁸ Yeesu uu rinóó yósu re: Ani nómenécíre tí nísone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. Likumúnjé re písoi meyá yé sónaame ne rinényíri pin tee re: “Née uyē ke Uléécaá uu n wée”. Likumúnjé ye kò nyahaimεle, amá áni kape pi ritiki. ⁹ Nòn píyeyi atòpi ne pitele nné n kò, nòsinéwuú ási kape tò. Li pise re lē nnéí liké kam kelene, amá ketē ketò áke kahane n tu. ¹⁰ Uu pεε lē memáá kpá re: Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncò ne tòpu, keyóópité ake keyóópité kecò ne tòpu. ¹¹ Ketē yé yégesi ái nyamí, itói yεε n tejni ne nkú nn silò silò leerí, mεwai mεwai mεε iwame ní we yé kò wapisi, ne linyíse-nyíse lεε keyómεcaa-pò n léeri yé kò wapisi. ¹² Amá liké kelene lē n wa, pi yé nó cópii ápi íwe nó wai piyómeyáhaa nnya, ápi ayómeyáhaalee-i ne piyóopi ne kuyu piwéése kémee ne nó túhaane ápi né nnya kukpaniilee nó wai. ¹³ Lεεε yé kepole nó he nòké ne anéseéra n lese. ¹⁴ Lē nnya,

ani m múilē rísonē. Ani kapē mmē kani yé m̄ male nōké ne nsímé kémēē rí le kecáá m músu. ¹⁵ Né rinécúruu anōw nyē kai m pise re nōké male ne mēwéesēsōhō nó hē, ai tíyēse nōunéléarō úka úu yé fe uké nōnnékó rikóse. ¹⁶ Nópínésáa ne nópínēni ne nópínēwá ne nópínémáa ne nópínémáreco ne nópínésáne yé nópínéléarō anipe-i nó wa api nómenyá kóni. ¹⁷ Tinényiri nnya, n̄pá úye ye n̄n̄épuri yulune. ¹⁸ Amá n̄pá nōnnényúpi nse r̄n p̄olune. ¹⁹ Ani n n̄m̄ópúlē, lelee yé tíyēse aní ne nōnnéfáa l̄lu.

Iwe piima mekame

(Matiyee 24:15-21; Mariki 13:14-19)

²⁰ N̄n ha píyei n yē at̄pilee an Yerusalem kekáipi wailē, ani ceri re umefore ye nnyáã wale. ²¹ Pēé uyē-i, pēpēe Yutee-i r̄ we yé ha wúrumpō, api akúú-mē taá, pēpēe Yerusalem kuyu kecōpe r̄ we, api ketaa s̄i, pēpēe sicare-mē r̄ we ápi fene piké kuyu-mē kuime. ²² Likumúnjé re siyáa sē kémēē ke Ulééca uu sisoipipi mēwai kōpe si cēine. Sikeméē ke lē nnéi lee átélé-i n wólalē ai waine. ²³ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. M̄p̄ōcaai píima ye ha kuyu kpe-i wene, Ulééca yé kuyu kpe pikó ukuw̄ai nyíse. ²⁴ Pi yé ne at̄he caaca pi k̄ō, api sitē nnéi kémēē ilási pi cópii, piyómeyáhaaciré api Yerusalem c̄opisi hái ne siyáa sē ketō-pō.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Mariki 13:24-27)

²⁵ Li yé itunje ne iwáre ne awárepi-i linyine nyíse. M̄p̄ōcaai yé ketē kecáá p̄isoi nnéi l̄ō, mínimaa iwōw píima ii nfasimé pi tani. ²⁶ P̄isoi yé ne iwame k̄p̄i pin lelee ketē kecáá n s̄nti nfasimé wai, likumúnjé re li yé keyómēca-pō linañe-nañe lémesi. ²⁷ Pi yé p̄ee Usoi Kepipi yē ken kuhope kecáá weme ne kennañe ne kemeyōpi. ²⁸ Mēwai mē men ha piwai n koraanene, ani kecíre nyere ani áyu sika, likumúnjé re nōkenéñmēherēe ye lē tule.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Mariki 13:28-31)

²⁹ Yeesu uu lē memáa kenyárū nké pi wai re: Ani kúfikiyee nkú ne aléécō nnéi ripaí. ³⁰ N̄n píyei n yē apéi fale an n toraalē, nō ye n̄rinécúruu cerile re kupii ye nyahaille. ³¹ Lē cire ye ni, n̄n ha píyei n yē mēwai mē men n wapisi, ani ceri re Ulééca iyōpi ye nyahaille. ³² Asei kam símisi: P̄isoi kunai nkú áku t̄osune kelene nní nnéi liké ne r̄ kam. ³³ Ketē ne keyómē yé t̄osí, amá anénōw áa metónjé má.

Li pise re n̄pá úye uké n nyáni

³⁴ Ani nómenécíre t̄i, ani kapē tíyēse nōnnéfasimé nké meyánsei anyá ne pítaniré-mē p̄ele. Ani kapē kō meyánsei ketē kecáá likó nfasimé n wai. Insá lē, ketúhaaneyaa yé nó rikaikai ³⁵ yare ripine. Likumúnjé re ketē nté p̄isoi nnéi ke keyáa kē ake leerine. ³⁶ Ani kapē l̄opile, ani ye n̄pá píyei Ulééca we nōké ne r̄nañe n yé, aní ne lē nnéi lee n wapisine kémēē n̄mēherēe ani kō ha ne Usoi Kepipi keyu-i nyere.

³⁷ Ketúnjé ke Yeesu uu ye p̄ee Ulééca keyō-i céesi, amá lin kesine n wa, uú ha kekúúpi kapi ye n s̄ee re Olifiyee rikúú kecáá n we. ³⁸ Kuyu pikó nnéi api ye mmare mare Ulééca keyō-i weri piké kutu u ricō.

22

Pisuiŋi piwéesē ye kómēine re piké Yeesu t̄i

(Matiyee 26:1-5; Mariki 14:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Ke anyá nyē-i kapi ye akpónó nyēē áa pite m má n li aa n nyahaimē, ² pēpēe ye Ulééca inyōnse n wa piwéesē ne isé picélaa api nc̄ee n wéési kapi yé ne Yeesu r̄ kpu, amá pin p̄ee kuyu pikó wuru.

*Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Mariki 14:10-11)*

³ Setani uu Yutasi kapi ye n sée re Isikariyōoti loni. U pree pipiretiki kefi ne pité pē use le. ⁴ Yutasi ne pēpē ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyómeyáhaalee piméré piwéése api lē kuu yé Yeesu n tí uké pianipe-i n wa kecáá kómēine. ⁵ Ai pi larisi rísonē api rinóo yekei re pi yé siwóo u hééle. ⁶ Yutasi uu ηmurei uu icée sōne n wéési uké ne Yeesu pi rimúise risoiwuí ári kape n nyu.

*Yeesu ye tyyese api nkpō melóo anyá iluke wai
(Matiyee 26:17-25; Mariki 14:12-21; Yohani 13:21-30)*

⁷ Keyáa kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kō nkpō melóo anyá isan n kō ake tulu. ⁸ Yeesu uu pree Piyee ne Yohani tum uu re: Ani ha nkpō melóo anyá iluke ró wa tóké li. ⁹ Api u pise re: Yei kaá la tóké ha liiluke wa? ¹⁰ Uu rinóo pi yósu re: Ani kutu ricō: Nōn ha píyei kuyu n lomponē, utisi unyine yee kecórípi ne míni n topori yé ne nó risáne. Ani u ritiki hái ne kényō ke-i kuú ha n lonine. ¹¹ Ani úyōte maa re: Urósáa ye pō pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpō melóo anyá iluke n lenē? ¹² U yé kényō kecáá kulee maa kunyine kapi n nyóonse nó nyíse. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹³ Api símpō api nḗpá yo lēpō yare ke Yeesu uu pree pi m ma, api nkpō melóo anyá iluke wai.

*Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyekii
(Matiyee 26:26-30; Mariki 14:22-26; Korēnti Foi 11:23-25)*

¹⁴ Ke itunje ii n tu, Yeesu ne upitume apí tone re piké li. ¹⁵ Uu pi maa re: Li pree meyansei ripóo né wa re tóké kesē nkpō melóo anyá iluke nnyí li ké kelene íwe li! ¹⁶ Asei kam nó símisi re ám piluke i kpáne hái ne kumúñē kpe-i ke Ulééca uu yé uiyōpi kēmeē ró i n wa ari pree iasei nnéi kóm. ¹⁷ Uu pree kecórípi ne píta kpísi uu Ulééca pōonēse uu re ani yōsí ani hōone. ¹⁸ Asei kam nó símisi re ám píkaí aléepipi pita mpí piniré kpáne hái ne keyáa kē kam yé Ulééca iyōpi kēmeē pi ní ntí. ¹⁹ Uu kukpónó kpísi, kuu Ulééca m pōonēse memáá, uu ku kpākári uu pi ku pa uu re: Inépinje ye nnyí kam nó nnya m pālē. Ani ye lē wa aní ne kenécáá léise. ²⁰ Iluke meluke-maá, uu kō kétaporipi pi pa uu re: Menénye ye mmé, ménye mee nó nnya n kōonu Ulééca uu ne nó séi re nó ne uyē ani kómēine. ²¹ Amá ani ripaí, uyee né n yáine ye nté wele, tó ne uyē tōn kesē le. ²² Mesei ye me re Usoi Kepipi ye tósule yare kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. ²³ Api pree pimēcōpēcīre pipíseine koru re pikecōpe úye yee yé mewai mē wa.

Wóo Ulééca iyōpi kēmeē uwéése?

²⁴ Pipiretiki api íkenene kápáa re piké yé te pikecōpe úye yee yé uwéése. ²⁵ Yeesu uu pi maa re: Sitē piyōpi ye sikecáá túnle, pēpē sikecáá iyōpi n le yēē tíyēle api pi n sélei re “lisōne piwai.” ²⁶ Amá ái kape lē nókenéméé n we. Nókenécōpe úyukóo kai pise re uké usírísá. Li pise re úyukóo uké n we yare ukéikó. ²⁷ Ukéikó yee iluke n wai ne uyē kuu iluke n wai kecōpe úye yee úyukóo? Ai uyē kuu i n waii? Too, né ne nókenécōpe we yare ukéikó uyee iluke n wai. ²⁸ Nō né ritikile ne aseí, nōn kahari tó ne nnó tōn ne itunje iye-i kai né m peikee kēmeē we. ²⁹ Lē nnya kam Ulééca iyōpi nó pane yare ke Unésáa uu né i m pa mecō. ³⁰ Tó ne nnó yé inéyōpi-i kesē tone ari le ari kō níru, ani sinéyōpitone-i tone ani Isirayēli amare kefi ne até nyē túhaane.

*Yeesu ye stmisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(Matiyee 26:31-35; Mariki 14:27-31; Yohani 13:36-38)*

³¹ Simōo, Simōo, a kutu ricō, Setani ye ncée we re uké pō pánai yare kapi ye asírē m pánai api acólé lése. ³² Amá ne ne Ulééca pō té te ái kape wa re mpófatenē ye ne pō kpu. Amá pōn píyei kenémēe m pēeme, a pipómáreco itisi rikpáse. ³³ Piyee uu u maa re: Upíima, ne ηmurei

re n̄pá in kukpaniilee ye ku ké p̄o ritiki, n̄ee n̄pá nkp̄o ye mu t̄aké kes̄é kpu. ³⁴ Yeesu uu re: Piyee, ne p̄o maa re ic̄á iké kelen̄e n kooi, p̄o m̄ep̄eh̄e metaani kesi re áa né nyu.

Siwóó ne kulóó ne rit̄apit̄eh̄e pimúl̄e n̄simé

³⁵ Yeesu uu p̄ee pi maa re: Kam nó n t̄u, áni kewóó ne kulóó ne an̄éeri rimmúl̄ú, linyine ye nó ripár̄ilee? Api re: Líka ái t̄o ripár̄í. ³⁶ Uu p̄ee pi maa re: Amá úye un nkp̄eni kewóó m má, li pise re uké ke rimúl̄ú, úye un k̄o kulóó m má, li pise re uké ku kp̄isi. Úye unsá k̄o tit̄apit̄eh̄e m má, li pise re uké uil̄ú yáá uú ne rise l̄olu. ³⁷ Likumún̄jé re rinóó t̄e kai kenécáá rítel̄é-i n wólaal̄é te: Pi piwaikóp̄ek̄oó kec̄ape u yekei ye wale. Lel̄ee kenécáá n wólaamel̄é ye t̄ule. ³⁸ Pipiretiki api u maa re: Up̄iima, at̄apit̄eh̄e at̄e ye nnyé. Uu rinóó pi yósu re: Li wale.

*Yeesu ye Olifiyee rikúú kecáá keyóme yáási
(Matiyee 26:36-46; Mariki 14:32-42)*

³⁹ Yeesu uu yisi uu Olifiyee rikúú kecáá sí yare kuu ye p̄ee kei n s̄one meco. Upipiretiki api u tiki. ⁴⁰ Kapi kel̄o k̄e n tuip̄o, uu pi maa re: Ani ye keyóme yáási áni kap̄e ne pipeik̄ee k̄eme n̄ loó nnya. ⁴¹ Uu l̄e memáá ne ketaa pi wai, tin̄a tee pik̄ec̄ape n̄ we ye tu yare kun̄ipe ripare m̄efome kumún̄jé, uú ha wula uu keyóme yáási re: ⁴² Sáa, in te p̄o ηmurei, a t̄iyese ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa. Mpá ne l̄e, ái kap̄e men̄ela mee yé wa, amá liké m̄ep̄ók̄o. ⁴³ Uléec̄aatume uu p̄ee keyóme caa-p̄o kp̄áfúme re uké itisi u he. ⁴⁴ Mp̄ooc̄aai p̄iima nn Yeesu tini, uú ne piyóm̄eyáhaa k̄eyu m mahanl̄é, urikaha ari p̄ól̄o yare m̄énye, tin c̄ol̄oi.

⁴⁵ Kuu piyóm̄eyáhaa ní masí, uu upipiretiki-m̄e pele uu pi l̄ep̄o pin l̄oni ne mp̄ooc̄aai. ⁴⁶ Uu pi maa re: Yo nnya kani l̄oni? Aní yisi aní keyóme yáási ái kap̄e wa re n̄o pipeik̄ee-i l̄oip̄o.

*Yeesu met̄ine
(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Yohani 18:3-11)*

⁴⁷ Un kei l̄e símisi risoiwuí ari tuip̄o, upipiretiki kefi ne pit̄e p̄e use kapi ye n s̄ee re Yutasi un pik̄eyu we. Uú ne Yeesu k̄o uu u pira. ⁴⁸ Amá Yeesu uu u maa re: P̄o Usói Kepipi ripira áa ne piláar̄o anip̄e-i ke wai, n̄ee yo? ⁴⁹ Ke Yeesu pisenc̄o api n yé lel̄ee n waine, api u pise re: Up̄iima, t̄aké at̄eh̄e kp̄isii? ⁵⁰ Piuse uu Uléec̄aa usina uk̄eik̄o kutu luke-luke semí. ⁵¹ Amá Yeesu uu re: Ani kap̄e l̄e tikp̄á, li wale. Uu usói uȳe kutu ca uu u p̄oise. ⁵² Yeesu uu l̄e memáá p̄ep̄ee ye Uléec̄aa inyóonse n wa piwéese ne pim̄éré uwéese ne kuyu piwéese p̄ee pit̄ine u n háp̄o maa re: Li pise re n̄aké pit̄ine né kam n̄on at̄eh̄e ne apún̄ipi muleil̄é yare usói kp̄ááree? ⁵³ Siyáa nn̄éi ke t̄o ne nn̄ó ari ye kes̄é Uléec̄aa keyo-i n we, áni kei nc̄ee w̄eesi n̄aké ne né t̄í. Amá itun̄je nnyí ye nó ne kuηmaha uȳoapi ik̄o le.

*Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu
(Matiyee 26:57-58, 69-75; Mariki 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Api Yeesu tini ap̄í ne Uléec̄aa usina keyo sí, Piyee un ketaa-p̄o pi tikil̄é. ⁵⁵ Api k̄eyoc̄ape nna w̄enesi ap̄í tone, Piyee uu p̄ep̄ee nna n w̄eni kec̄ape tone. ⁵⁶ Unósi keik̄o unyine uu u yenu un nna kekúr̄í t̄ú, uu u nyáni t̄im̄m̄ uu re: Usói nk̄o ricuruu ye p̄ee Yeesu tikilenle. ⁵⁷ Piyee uu k̄esu, uu unósi uȳe maa re: Am u nyu, unósi. ⁵⁸ Kai rinkp̄áse, unyine uc̄o uu u yenu uu re: P̄o p̄isoi p̄e use le! Amá Piyee uu rinóó yósu re: Am pik̄ec̄ape we. ⁵⁹ Liké ne mese pip̄epe rinkp̄á, unyine uc̄o uu k̄o n̄-yupape ne pimáa kp̄á re: Asei kecáá, usói nk̄o ye p̄ee u tikilenle, likumún̄jé re u Kalilee uk̄o le. ⁶⁰ Amá Piyee uu rinóó yósu re: Am nyu l̄e kaa n̄ la p̄oké male. Kumún̄jé kp̄e-i kuu nn̄í n símisi, ic̄á ii kooi. ⁶¹ Up̄iima uu p̄é ηmel̄ú uu Piyee weríí. Piyee uu léise re Up̄iima ye u maa re: Ic̄á iké kelen̄e n kooi, p̄o kesi metaani re áa né nyu. ⁶² Kei ke Piyee uu l̄ep̄o uú ne mp̄ooc̄aai t̄eni.

*Pi Yeesu lámisi api u kaii
(Matiyee 26:67-68; Mariki 14:65)*

⁶³ PISOI pEE pEE Yeesu m mĕ api kecáá u nyánēi api u kaii. ⁶⁴ Api kĕyu u pi, api u maa re: Wóo pó káii, a ηmoinu. ⁶⁵ Api kó alĕ u kpá meγǎ.

Pi ne Yeesu ketúhaane piima-i ha

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Yohani 18:19-24)

⁶⁶ Kai n weesi, Pisuiŋi piwéése ne pEE ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api cápine. Api ne Yeesu piketúhaane piima-i sí. ⁶⁷ Api u pise re: Póo uyĕ ke Ulééca u u n wée? A ró símisi. Uu rinóo yósu re: Nen nó m maa re lee ni, áni ηmureine. ⁶⁸ Nen kó nnyine nó m pise, áni rinóo né yósunē. ⁶⁹ Amá kaí ne nkpéni rimpá, nó Usoi Kepipi yĕ ken Ulééca, rinaηe nnéi ute kuluke-luke-mĕ kĕyukáótonē-i tú. ⁷⁰ Pinnéi api pEE re: Lĕ nnya, pó Ulééca Kepipi lee? Uu rinóo yósu re: Lĕ kani nní ma, ne Ulééca Kepipi le. ⁷¹ Api pEE re: Piseérakó piye picó kari nkpéni wéési? Tirócuruu ye uanólempi konle!

23

Pi ne Yeesu Pilati kĕmEE ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ PISOI nnéi pEE n cápinelĕ api yisi apí ne Yeesu Pilati kĕmEE sí. ² Api kei ne nsímé u wáána pin tee re: Tó usoi nkó leepole un kuróyu pikó tálisi re piké ncée kópe ritiki. U pi símaankEE re ápi kape lampoo Róm uyóopi Sesaa hĕele, un kó tee re uyĕ ke Ulééca u u wée, uyóopi. ³ Pilati uu u pise re: Póo Pisuiŋi uyóopii? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmĕ kaa nní ma. ⁴ Pilati uu pEE pEE ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne risoiwuí maa re: Am ncaai ríka nyáni mee yé usoi nkó akpanii n tā. ⁵ Amá api pimáikEE n kpálĕ ne rinaηe re: Usoi nkó ye kuyu pikó piháikuse tálaankEE, Kalilee-pó kuu kóri uu Yutee ketĕ nnéi cōpu uu ne nté tuiri.

Pi ne Yeesu Erooti kĕmEE ha

⁶ Ke Pilati uu anóo nyĕ n kó, uu pise re: Usoi nkó ye Kalilee ukó lee? ⁷ Kuu n céri re Erooti ye Kalilee ketĕ-pó Yeesu uyóopi, uu Yeesu u pááipó, liriýíkí re Erooti ricuruu ye siyáa sĕ kumúnĕ-i Yerusalem-i wele. ⁸ Ke Erooti uu Yeesu n yĕ, ai u larisi, liriýíkí re u pEE mekEE-me Yeesu nné kómēile lin tipóo u we re uké u yĕ. U pEE tálĕ te Yeesu yé uinipEE-i mēwaisaηa menyine wa. ⁹ Uu u píseise ai náηai, amá Yeesu úu rinóo ríka u yósi. ¹⁰ PEE ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa pin kei we pin ne Yeesu isímé piwaanai kĕyu mahani. ¹¹ Erooti ne upisóoca api kecáá u nyánēi api u n sĕnnyi yare kesoi kpárapi. Api ketúkanka kecire u tani api Pilati-mĕ u pesepó. ¹² Erooti ne Pilati ye pEE piláaró le, amá api keyáa kĕ kusáne tone.

Pi tuhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:15-26; Mariki 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)

¹³ Pilati uu pEE ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyu piyukóo ne kuyu pikó cápine, ¹⁴ uu pi maa re: Nó ne usoi nkó né kale nōn tee re u pISOI tálisi re piké ncée kópe ritiki. Too, nókēnyu-i kam u písei ám kó ncaai kani re u wai ríka yĕ. ¹⁵ Erooti úu kó uncaai ríka yĕ, liriýíkí re u ró u pesemele. Kai nní lĕ, usoi nkó úu ncaai ríka má mee yé ní tíyese piké u ní kpu. ¹⁶ Lĕ nnya né tíyese api kuyíyaa u fapii am lĕ memáá u tíye. ¹⁷ [Li pEE tÍlasi le re Pilati uké ukpaniikó use pi riyá mpa nkpó melóo anyá áye.] ¹⁸ Api pinnéi pipupukEE kpá re: A usoi nkó ró kpu aa Parapasi yá! ¹⁹ Piháikuse mēwai menyine ke Parapasi póo pEE kuyu-i tamme uu kó usoi kopu. Lĕ nnya kapí pEE uyĕ kukpaniilee tā. ²⁰ Ke Pilati uu nní ní la uké Yeesu ηméherEEse nnya, uu risoiwuí ne písímé kpá. ²¹ Amá api pupēi re: A kunapéékóo kecáá u kari, a kunapéékóo kecáá u kari. ²² Pilati uu metáánū pimáa pi kpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Am ncaai ríka ukēcáá yĕ mee yé ní tíyese piké ne u ní kpu. Lĕ nnya né tíyese piké ne kuyíyaa u kaii am pEE u yápo. ²³ Amá api pipupukEE nōĕ te piké Yeesu kunapéékóo kecáá kari. Ai Pilati feriyē. ²⁴ Pilati uu hó re uké lĕ kapi u m pise pi wa. ²⁵ Uu usoi uyĕ kapi n tee re uké riyá yá, uu Yeesu pi múise re piké ne u li lĕ kapi ní la. Uyĕ kuu nní rin-yá

ye pɛɛ piháikuse mewai menyine kuyu-i tammɛɛ uu kɔ usoi kopu. Lɛ nnya kapí pɛɛ uyɛ kukpaniilee tã.

Pi Yeesu kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Yohani 19:17-27)

²⁶ Kapí ne Yeesu n tósu, apí ne Sirɛeni kuyu ukó unyine kapi ye n sée re Simɔɔ sáne un sicare-mɛ leeri. Api u tini api Yeesu kunapɛ́ékɔ́ u cɔnse re uké ne u n tikilɛ. ²⁷ PISOI kulúí ne pinósi pin u tikilɛ. Pinósi pin siwuu piralɛ pin ne ukɛcáá tɛni pin kɔ ne u tikilɛ. ²⁸ Yeesu uu pinósi kuwélé-mɛ pansɛpɔ uu re: Yerusalem pinási, áni kapɛ né nnya n ténisi. Amá ani nórínécúruu ne nósínéwá nnya ténisi. ²⁹ Likumúnjé re siyáa ye sóntile, se-i kapi yé m ma re: Pinósi nyapi pɛɛ apí píkaí m máraalɛ apí kɔ píkaí n nyensɛlɛ ye pínarɛkomɛ lɛ. ³⁰ PISOI yé pɛɛ akúú pimáikɛɛ lɔ tɛ: Ani kerócaá loó, api sikuúpi máikɛɛ re: Ani tó yárii. ³¹ Likumúnjé re pin nées ní we yarɛ kuna nɛmú nní n wa, íye kapi yé pɛɛ nɔɔ nní ní we yarɛ kuna kóima pɔ́ wa?

³² Api kɔ ne piwaikópɛkɔ́ pité pinyine n tósu piké ha pi ne Yeesu kesé kpu. ³³ Kapi kelɔ kɛ kapi ye n sée re Kúyu Kɔɔɔ n tu, api kei Yeesu kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá karií, apí kɔ piwaikópɛkɔ́ pité pɛ karikɛɛ anapɛ́ékɔ́ kɛcáá, use ukulukɛ-luke, ucɔ ukumii-mɛ. ³⁴ Yeesu uu pɛɛ re: Sáa, a piakópe pi sárei, likumúnjé re apí nyu lɛ kapi n wai. Api panai apí ne pimɛcɔpɛcɛre uilú hɔɔnɛntɛ. ³⁵ Piyukó pin kei nyenu pin nyáni. Pisui fi piwéɛɛ apí kɛcáá u nyáni pin tee re: U picɔ yoriyentele, uké uricuruu yoriye, in tɛ u Kirisi lɛ, uyɛ kɛ Uléécáa uu n wée. ³⁶ Pisóca ricuruu apí kɛcáá u nyáni apí ne u kɔ apí píta nyɛɛ-nyɛɛ pinyine u tunjá ³⁷ apí re: Pɔn Pisui fi uyɔɔpi, a ripócúruu yoriye. ³⁸ Apí pɛɛ uriyu kɛcáá wólu re: Nkó yeɛ Pisui fi uyɔɔpi.

³⁹ Uwaikópɛkɔ́ use kapi kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá ní kariilɛ uu u lámisi un tee re: Nénte pɔɔ uyɛ kɛ Uléécáa uu n wée? A ripócúruu yoriye aa kɔ tó yoriye! ⁴⁰ Amá ucɔ nkó uú ne u cési re: Pɔn ne Uléécáa wuruu? Pɔɔ nní uakpanii acɔ kémɛɛ ní we. ⁴¹ Tó akpanii piwai ye ne risále, likumúnjé re merówai kópe kulaa kari nní lɛ, amá uyɛ úu ncaai níka wa. ⁴² Uu limɛmáa kpá re: Yeesu a kenécáá léise pɔn píyɛi ipóyɔɔpi piluke n wemɛ. ⁴³ Yeesu uu rinɔɔ u yósu re: Asei kam pɔ́ símisi, neni keyaa nké, tó ne mpɔ́ ne pi Uléécáa iyɔɔpi kémɛɛ.

Yeesu nkɔɔ

(Matiyee 27:45-46; Mariki 15:33-41; Yohani 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Itunje kɛcɛre kumúnjé, kuɛmaha aku ketɛ nnéi kɛcáá cɔni hái ne itunje metaani kumúnjé-pɔ. Kusánjáa kapí ne Uléécáa keyɔ n kénɛlɛ aku kɛcɔpɛ cɛérine. ⁴⁶ Yeesu uu meyá pupɛi re: Sáa, ne nnéfáa apóníɛ-i wa. Kuu anɔɔ nyɛ pimáa ní masí, uu kpi. ⁴⁷ Rɔm usóca wéɛɛ uu lɛ nnéi lɛɛ n wapisi yenu, uu Uléécáa ríyu waise uu re: Asei kɛcáá, usoi nkó ye pɛɛ ase i ute lɛ. ⁴⁸ Pɛ nnéi pɛɛ pɛɛ ní ka awúí awúí piké nyáni, apí lelɛɛ n wa yenu, nɛpá úye uu pɛɛ pɛɛ un mpócaai ne kɛwuu piralɛ. ⁴⁹ Yeesu pisanɛ nnéi ne pinósi pɛɛ pɛɛ u n sárumme hái Kalilee-pɔ, apí iyaa-pɔ nyɛɛ apí lelɛɛ n wai n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Yohani 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pisui fi kuyu Arimatee kémɛɛ kɛ utisi unyine uú pɛé we. Pi ye u sée re Yosefi. U pɛɛ ketúhaane píima uwéɛɛ use lɛ, amá lɛ kɛ upiwéɛɛcɔ apí rinhó apí wai ái ne u risá. Utisi uyɛ ne pɛɛ ase i ute lɛ un kɔ Uléécáa iyɔɔpi mekamɛ mɛ. ⁵² Uu Pilati kémɛɛ sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁵³ Uu limɛmáa kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá Yeesu súiseri, uu kusánjáa u pílesi uu nhóre kapi kuparɛcaɛaa-i n wa kémɛɛ u finse. Api nhóre mme-i úka kulaalɛ. ⁵⁴ Keyáa kɛɛ ne risále kɛwéntɛyaa usé, kɛwéntɛyaa ken ne koraanɛɛ. ⁵⁵ Pinósi pɛɛ pɛɛ Yeesu n sárumme hái Kalilee-mɛ ne Yosefi apí rikpíi-i simpɔ piké yé lɛ kapi Yeesu n finse. ⁵⁶ Apí pɛɛ kɛyɔ pɛɛ apí ha mékpɔ ne tulaali nɔɔpuri wai piké Yeesu níɛsi. Amá apí kɛwéntɛyaa ketúnjé wénte yarɛ kɛ isé ii m pise apí kelɛɛ simpɔ.

24

Yeesu ye nkpɔ kɛmɛɛ yisi

(Matiyee 28:1-10; Mariki 16:1-8; Yohani 20:1-10)

¹ Kewénteyaa ukóso kemarɛsine, pinósi api mékpɔ ne tulaali kapi n wa múlú apí ne rikpíí símpɔ. ² Api lɛɛpɔ lin tiparɛ tɛɛ pɛɛ rikpíí n filɛ pímiise ai iyaa yekei. ³ Api lompɔ amá apí Upíima Yeesu lɛɛpɔ. ⁴ Api ceri íye kapi yé wa. Kumúnjé kpe-i ke písoi pité pinyine api rikpáfúme pin ilū yee n tɛlu tanaalɛ. ⁵ Ke iwame ii pi n wa api kpárai, písoi pɛ́ api pi maa re: Yo nnya kani pikpɔkpɔ kɛɔpɛ uyee n nyáni wéési? ⁶ [Uu nté we, u nkpɔ kɛmɛɛ yisile un nfáa má]. Ani léise lɛ kuu nó m ma pɛé uyɛ-i kuu pɛɛ Kalilee-pɔ ní we. ⁷ Li pise re piké pikópekáó anipe-i Usoi Kepipi wa, api kunapéékáó kɛcáá ke karií Uléecaa uké keyáa táánū tunjé nkpɔ kɛmɛɛ ke yukuse.

⁸ Api pɛɛ Yeesu anɔɔ léise. ⁹ Api rikpíí-i yisi api lɛ nnéi pipiretiki kefi ne use ne picɔ nnéi kéénkɛɛ. ¹⁰ Maari Makitala ukó ne Yohana ne Yakupu uni Maari ye pɛɛ pi. Pi ne pinósi picɔ pɛɛ pɛɛ kɛsɛ́ ní we api nsímé pitume keeni. ¹¹ Amá pitume api pinósi nsímé mmɛ́ yenu re nnírísímé ye mu, apí pɛɛ pakarɛ. ¹² Kumúnjé kpe-i, Piyee uu yisi uu rikpíí-mɛ́ wurupɔ, uú kparáɔ uu asánjáa nmanɛ yenu an cúlɛ. Uu pɛɛ ukɛyɔ pɛɛ. Lɛ́ nnéi lɛɛ nní n wapisi lin nnó u yipaalɛ.

Lɛɛɛ Emayusi ncee kɛcáá ní wa

(Mariki 16:12-13)

¹³ Keyáa kɛ́ cire, pipiretiki pité api keyupi kenyine kapi ye n sée re Emayusi n símpɔ. Itunɛ nɔwɔi mekóónú meté kapi ye kei ne Yerusalem sónɛ. ¹⁴ Lɛ́ nnéi lɛɛ pɛɛ n wapisi nsímé kapí pɛɛ símisi. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i kapi lɛ́ n símisi pin kenɛnɛ, Yeesu ricurruu uú ne pi kɔ́ apí kɛsɛ́ n sónɛ, ¹⁶ pin u nyáni amá linyine lin pi hilalɛ́ apí pɛɛ u ceri. ¹⁷ Yeesu uu pi pise re: Yo yee nó kɛ́nɛnɛsɛ́ nɔn ne sónɛ? Api nyere ne mpóɔcaai. ¹⁸ Pikecɔpɛ unyine kapi ye n sée re Keleopasi uu u maa re: Yare pɔ́ mɛcire yee Yerusalem kuyu-i we áa nyu lɛɛɛ siyáa tɔrɔɔ nsí kɛmɛɛ kuyu kpe-i n waii? ¹⁹ Yeesu uu pi pise re: Yare mɛwai méye mpuri ye mɛ? Api rinó u yósu re: Lɛɛɛ Nasareti ukó Yeesu n lɛɛmɛ má. Antepu lo yee nnanɛ m má. U Uléecaa ne písoi keyu-i unnanɛ nyísɛɛ uliwaiwai ne uanɔɔlempi kɛmɛɛ. ²⁰ Pɛpɛɛ ye Uléecaa inyóɔnse n wa piwéese ne kuróyu piyukáó api u tini api nsímé u cɔnse ai wai re piké u kpu. Api kunapéékáó kɛcáá u karií. ²¹ Tɔ́ pɛɛ tálɛ́ tɛ uyee yé Isirayɛli riyu lo. Amá keyáa táánū ye nké ke mɛwai mɛ́ amé ne n wapisi. ²² Asei kɛcáá, kɛrɔcɔpɛ, pinósi pinyine ye tíyɛɛ ai pírí ró wai. Kemarɛsine kapi rikpíí-i ha. ²³ Amá apí u lɛɛpɔ. Api pɛɛri apí ró símisi re piléecaatume pinyine ye pikɛyu-i rikpáfúmele apí pi maa re u nyánile. ²⁴ Pirósɛncɔ pinyine apí rikpíí-i símpɔ apí lɛɛpɔ yare lɛ́ ke pinósi apí ró ní kɛ́. Amá apí pɛɛ uricurruu yɛ́. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Nó piníri mpí, a tíyɛ nó atu má áni la nɔké mmɛ́ ke antepuyɛ apí nó n símisi ne kefa tenɛ. ²⁶ Ai pɛɛ pise re uyɛ́ ke Uléecaa uu n wéɛ uké lɛ́ íwe li uu kelene umeyɔɔpi-i lonii? ²⁷ Uu pɛɛ limemáá mmɛ́ nnéi kai uriyu kɛcáá átelé-i n wólaalɛ́ pi kpáiiise, Moisi ritelé kuu ne kori uú ne antepuyɛ akó tenɛsɛ. ²⁸ Kapi kuyu kpe-i kapi n símpɔ n nyahai, Yeesu uu wai yare u lalɛ́ uké kɛtaa-taa ha. ²⁹ Amá apí u nyeresɛ pin tee re: A kerókúrí tone, li nnyóó wale kɛsine ake nyahai. Uu kɛyɔ pi tiki apí ha kɛsɛ́ tone. ³⁰ Apí tone re piké iluke li, uu kukpónó kpísi uu Uléecaa pɔnɛsɛ uu pɛɛ ku kpɔkórine uu pi ku pa. ³¹ Piinipɛɛ ii pɛɛ wúkule apí u ceru, amá uu pikɛyu ke-i mílu. ³² Api pimɛcɔpɛcire m máikɛnɛ re: Pɔ́ tɛ piyo ke nsímé kuu pɛɛ ncée-i n símisi ne Nléecaasímé ase kuu pɛɛ ró ní símisi nn tɔ́ lɔ́ nmaa.

³³ Api mɛsɛ ne mɛsɛ yisi apí Yerusalem símpɔ. Api pipiretiki kefi ne use ne pipisencɔ lɛɛpɔ pin cápinelɛ́, ³⁴ pin tee re: Mesei ye mɛ, Upíima ye nkpɔ kɛmɛɛ yisile uu tíyɛsɛ Simɔ́ uu u yenu! ³⁵ Pɛ́ ticurruu apí lɛɛɛ ncée-i n wa pi kɛɛnkɛɛ ne lɛ́ kai n wa apí ne Yeesu ceru kumúnjé kpe-i kuu pɛɛ kukpónó riikpɔkórine.

*Yeesu ye umecirɛ upipiretiki nyise**(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)*

³⁶ Api kahanɛ nkpáni nsímé n tɛnɛ, Yeesu ricuruu uu pikɛɔpɛ kpáfúmɛ uu pi maa rɛ: Nónékínj aké n ninjú. ³⁷ Pikɛwuu akɛ tólu, iwamɛ píima ii pi tini, likumúnjɛ rɛ li pi wa yarɛ kuníri kunyinɛ kapi nyáni. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa rɛ: Yo nnya kai nó ricónj? Yo nnya kani nósinéfa-i tíru? ³⁹ Aní anénípe nɛ anéna ripáí. Mɛsei nɛɛ lo. Aní né rica aní yénu. Kuníri áku ipinɛsarɛ nɛɛ akɔhɔ má, yarɛ kani nní lɛ nnéí kɛnécáá n nyáni. ⁴⁰ [Uu anóɔ nyɛ male uu uanipɛ nɛ uana pi nyíse.] ⁴¹ Mpóɔnarɛ nɛ pírí píima yɛɛ pi ní wɛ nnya, ápi nkpáni fe piké nsímé mmɛ pakarɛ. Uu pi pise rɛ: Nɔ nté lilukɛ-lukɛ linyinɛ málee? ⁴² Api nkpíntomé ñmáá-ñmáá keri u pa. ⁴³ Uu n kpísi uu takai piinipɛɛ-i. ⁴⁴ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Mmɛ karí pɛɛ nó ní símisi kumúnjɛ kpɛ-i karí pɛɛ kɛsé ní wɛ yɛ mmú. Li pise rɛ lɛ nnéí kai kɛnécáá n wólaalɛ Moisi isé kɛmɛɛ nɛ antepuyɛ atelé kɛmɛɛ nɛ siyóme atelé kɛmɛɛ liké wa. ⁴⁵ Uu pɛɛ mɛsɔhɔ pi tápile piké nɛ Nléécaasimé aseí n kɔ nnya. ⁴⁶ Uu pi maa rɛ: Lɛ kai n wólaalɛ yɛ nní: Li pise rɛ uyɛ kɛ Uléécaá uu n wɛɛ uké íwɛ li, uu pɛɛ keyáa táánũ tunjɛ pikpɔkpɔ kɛmɛɛ yisi. ⁴⁷ Li kɔ pise rɛ piké urinyiri nɛ sitɛ nnéí kɛmɛɛ písoi riyóó rɛ piké mɛfine conse Uléécaá uké piakópɛ pi sárei. Amá Yerusalem kuyu kapi yé nɛ koraanɛ. ⁴⁸ Nóɔ lɛ piseérakɔó. ⁴⁹ [Iyɛɛ nnyí], ihɛɛ iyɛ kɛ Unésáa uu rinhó rɛ u yé nó hɛ. Nɛɛ rinécúruu nó i pamɛnɛ. Amá li pise rɛ nɔké kuyu-i n tũ hái nɛ kumúnjɛ kpɛ-i kɛ keyómɛcaá nnaɲɛ nn yé nókɛnécáá n súime.

*Yeesu ye keyóme taálɛ**(Mariki 16:19-20; UPM 1:9-11)*

⁵⁰ Yeesu uu limɛmáá nɛ kuyu iyaa pi simpɔ, Petanii kekúrí, uu anípe síka uu rinóɔ sɔnɛ pi tikise. ⁵¹ Kumúnjɛ kpɛ-i kuu rinóɔ sɔnɛ pi n tíkiselɛ, uú nɛ pi tɔlu, ai keyóme-mɛ u sakaapɔ. ⁵² Pɛ api Uléécaá yáási api pɛɛ Yerusalem pɛlɛ nɛ mpóɔnarɛ píima. ⁵³ Api yɛ pɛɛ mɛsɛrɛ Uléécaá keyɔ-i n cápínɛlɛ pin Uléécaá pakarentɛ.

Nsímé Kεcιrε ritelé kε Yohani uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε ní we Yohani yεε Nsímé mmú wói. U Yeesu upiretiki ne uusanε le. Efεεsi kuyu-pɔ, pεε mεkεε Asii keteni-i kuu Nsímé Kεcιrε ritelé ntí wói.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani ye símisile uú ne nyíσε re Yeesu Kirisi yεε Uléεcaa rinɔɔ. Uléεcaa rinɔɔ tē arí weri ari kerócɔpe n we (1:1-18).
2. Yohani ye nyíσε re Yeesu ye Uléεcaa Kεpipi le. Yeesu ye kɔ uicélaa kέmεε nyíσε re uyεε iluke yεε ye nfáa n he ne useεsé yεε ye pisoι ne Sáa Uléεcaa kέmεε ní ha, ne metéι mee ketē nnéι n kpáιilē. Lē ke Yeesu uú ne mpá úye nyíσε re uyεε úye (1:19-12).
3. Yeesu ye umεcιrε cápιne uké kpu uu kɔ upipiretiki icélaa tɔrɔɔ pa (13-21).

Tinóɔ tεε ye metéι ne nfáa n he

¹ Uléεcaa uké kelene mpá yo n wa, Tinóɔ ye pεε wele. Tinóɔ ne Uléεcaa pεε pεé we. Tinóɔ ye pεε Uléεcaa le. ² Ti ne Uléεcaa pεε pεé we Uléεcaa uu kelene mpá yo wai. ³ Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne mpá yo wai. Líka ái we ke Uléεcaa uu n wa kái pεε tē kuú ne ritiki. ⁴ Tεtεε nfáa riyíkí mee pisoι metéι n wai. ⁵ Metéι amε kunmaha-i léeri, amá kunmaha áku fe kuké me yarii. ⁶ Uléεcaa uu keyáa utisi unyine tum. Pí ye u sée re Yohani. ⁷ U kale re uké metéι mē pisoι nyíσε, mpá úye uké ne kefa me tene. ⁸ Ai uricuruu ηmaa yεε metéι, amá u kale re uké metéι mē nsímé pisoι símisi. ⁹ Metéι mē mεcιrε ηmanε mee metéι yíkíyiki. Me ketē kecáa kale re meké pisoι nnéι n kpáιilē. ¹⁰ Tinóɔ ye ketē kecáa kale. Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne ke wai, amá kari ní ka, ketē pikó ápi ri ceri. ¹¹ Tinóɔ ye tipikó kέmεε kale, amá tipikó ápi ri yósi. ¹² Amá pē nnéι pεε ri ní yósi apí ne kefa ri tene kari nnaηe he re piké pansε Uléεcaa sipipi. ¹³ Ai mεsoimare kapi pi mari nnya, ái kɔ lē ke pisoι apí ní la piké ye pisiwā mari nnya kapi fe apí lē pansε. Apí pansε Uléεcaa sipipi yare ke sisoipipi asi ye m mári née yare ke sisoipipi asi ní la mεcɔ. Amá Uléεcaa yεε umεla kέmεε nfáa fale pi he.

¹⁴ Tinóɔ ye pansεle kesoiπipi tin kerócɔpe tū. Ti ípεelée mále tin kɔ nsímései má nsonε. Tɔ umeyɔɔpi yenle. Meyɔɔpi ke Kεpipi cireníηe ake Sáa Uléεcaa kέmεε n yé. ¹⁵ Yohani ye ukεcáa aseéra lesεle uu cáai re: Nkó nsímé kamí maa re: Uyεε kenéπire n weme ye né fele. Uyē ne pεé wele apí kelene né maru. ¹⁶ U ípεelée ró nyíσεle uu lē nnéι kuu m má ró he faalaa, líka ái tó riparí. ¹⁷ Asei kecáa, Moisi ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kirisi kuú ne ritiki uú ne ípεelée ró nyíσε uu kɔ nsímései ró símisi. ¹⁸ Uka úu Uléεcaa yénaalē. Insá Ukepipi cireníηe keε ukεmésé ní we, ken kɔ Uléεcaa, keε ró u nyíσε.

*Aseéra ke Yohani Uniwole uu Yeesu kecáa ní lése
(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)*

¹⁹ Yohani aseéra kuu n lése ye nnyé: Pεé uye-i ke Pisuiφi piwéése pεε Yerusalem-i ní we apí pεpεe ye Uléεcaa inyóɔnse n wa ne Lefi mpuri pikó n tū te piké ha u pise re uyεε úye? ²⁰ Yohani úu kesi, u pinnéι keyu-i aseéra lesεle re: Ai né Yohani ke Uléεcaa uu wée. ²¹ Kei kapi kɔ pipise u rikpá re: Pɔ mpíí úye kecιrε le? Póɔ Elii née? Uu re: Eehei. Apí kɔ pipise u kpá re: Póɔ antepu uyē, née yo? Uu re: Eehei. ²² Apí kɔ pipise u kpá re: Póɔ pεε nképini úye ηmaa? A ró símisi tóké ha pεpεe ró n tumme símisi. Pɔ ripócúruu ηmaa mpíí re póɔ úye kecιrε? ²³ Kei ke Yohani uu pεε pi pεse re: Née nní uyē nsímé ke antepu Esayí uú pεε n tee re: Unyine ye kucesi kóima-i yóólē te ani Upíima ncee ritéiise.

²⁴ Pē kapí pεε Yohani kέmεε n tū ye pεε Pifarisi le. ²⁵ Pē apí pεε u pise re: In te ái pó ke Uléεcaa uu wée, ái kɔ póɔ Elii, áa kɔ antepu uyē, yo nnya kaa pεε pisoι míni wole? ²⁶ Yohani uu pεε pi pεse re: Míni ke née pisoι wole. Amá unyine ye nókenécɔpe nké-i wele káni n nyu.

²⁷ U kenépire wemele un né fe. Inésoi íi tu re ké ukunéeri nηme fénnε. ²⁸ Petanii keyupi keε Yuriteε metérη ketuηeleeme kuwéé-mē ní we kémεε ke lē nnéi ai lē wai. Kei ke Yohani uu ye pεε Yuriteε nkoi kémεε písoi míni wolε.

Yeesu ye Ulééca Risaηpipi le

²⁹ Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yenu un ukekúrí wépa, uu re: Ani ripaí, Ulééca Risaηpipi yeε ye písoi nnéi akópe n lése ye ntí. ³⁰ Uyē kam pεε tee re: Unyine ye kenépire wemele un né fe. Uyē ne pεé wele api kelenε né maru. ³¹ Ne pεε lē símisile ám nyu úye keεcire lo. Amá ne nképni kale nen Isirayεeli pikó míni wolε piké ne u n céri nnya. ³² Yohani uu kó kpá re: Ne Ulééca Nfaasone yenle nn keyómεca-pó súiri yarε tilóalā arí ne ukecáá tone. ³³ Am pεε kahanε n ceri re uyεε úye keεcire, amá Ulééca yeε né n tumme re ké písoi míni wolε ye né maa re: Pó Ulééca Nfaasone yē nn súiri nn unyine kecáá tone. Uyεε sónti uké Ulééca Nfaasone písoi he piké nkeméε m pólélē. ³⁴ Yohani uu kó kpá re: Ne nképni li yenle. Lē nnya kam aseéra lese re uyεε Ulééca Kεpipi.

Yeesu pipiretiki foí kecáá nsímé

³⁵ Kai kóso n weesi, Yohani ne upipiretiki pité pinyine api keló ke-i n we. ³⁶ Yohani uu Yeesu yenu un tósu uu re: Ani ripaí, Ulééca Risaηpipi ye ntí. ³⁷ Ke Yohani pipiretiki pité pē api lē n kó, api yisi api Yeesu tiki. ³⁸ Yeesu uú ημεεlú uu yénu re pi u tikilenle, uu pi pise re: Yo kani wéési? Pē api kó uyē pise re: Yei kaá we, Raapi? Raapi aseí nyεε Ucélaa. ³⁹ Uu pεε pi maa re: Ani kam ani yē. Api yisi api u tiki apí ha yenu kei kuu n sói. Api keyáa kē ukekúrí kei tone. Inyóótuηε kefi ne mekpυulú kumúηé-i kai lē wai.

⁴⁰ Pipiretiki pité pεε pεε Yohani nsímé n kó api yisi api Yeesu tiki, use yeε Simó Piyεε uwā Antiree. ⁴¹ Antiree uu mefoí umáa Simó piwélaa sí kelenε. Uú ne u sáne uu u maa re: Tó Umεsii yenle. Mεsii aseí nyεε uyē ke Ulééca uu n wéε. ⁴² Uu pεε umáa kpisi uú ne Yeesu leεpa, Yeesu uú ha u nyáni tímm uu re: Pó Yonaasi uηmáne Simó. Piké ye nképni pó sée re Sefaasi. Liasei re Ripare.

Yeesu ye Filipu ne Natanayεeli sée

⁴³ Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó re u yé Kalilee ketē-pó ha. Kuu n tósu, uú ne Filipu sáne uu u maa re: A yisi a né ritiki. ⁴⁴ Filipu ye Petisayita keyupi ukó le Antiree ne Piyεε meco. ⁴⁵ Filipu pó kó ne Natanayεeli sáne uu u maa re: Tó uyē nsímé mee Moisi isé ritelé-i n wólaalē, antepuyε api kó n símisi yenle. Uyεε Yosεfi uηmáne, Nasareti ukó Yeesu. ⁴⁶ Natanayεeli uu u maa re: Lisone linyine yé fe ai Nasareti-pó leerii? Filipu uu u pese re: A kam a ne ipónípeε yē.

⁴⁷ Yeesu uu Natanayεeli yenu un ukekúrí sónεpa uu re: Isirayεeli ukó yíkíyiki ηmaa ye nkó. Uu piyaaluke má. ⁴⁸ Kei ke Natanayεeli uu pεε Yeesu pise re: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pese re: Háí kaá pεε kúfikiyee riyíkí ní tú, ne pεε pó nyule Filipu uu kelenε pó séi. ⁴⁹ Natanayεeli uu pεε Yeesu maa re: Ucélaa, pó Ulééca Kεpipi le. Pó Isirayεeli uyóopi! ⁵⁰ Yeesu uu u pese re: Nénte kam pó m maa re háí kaá pεε kúfikiyee riyíkí ní tú kam pó yē nnya kaá ne kefa né tene? Pó kam aa lē litóηé-tóηé yénu. ⁵¹ Asei kecáá, ké nó símisi re nó kam ani keyómεca yénu ken wúkulelē, pilécaatumε pin né Usoi Kεpipi kecáá tóoi pin ne keyómεca táai pin kó ne súlaari!

2

Pinósikpiké anyá nsímé Kanaa kuyu-pó

¹ Siyáa sitaani memáa, api pinósikpiké anyá Kalilee ketē-pó Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyε-i we. ² Pi Yeesu ne upipiretiki pó kó kei kusáne séele. ³ Píta apí weri api kumúηé kunyine-i tene. Uni uu pεε u maa re: Píta ye ne pi tenele. ⁴ Yeesu uu u pese re: Unósi! Ne nyule, aí pó yé né símisi lē kam yé ní wa. Inétuηε íi kahanε n tu. ⁵ Kei ke úni uu

πρε upikeikó πρε kei ní we maa re: Ani lē nnéi kuu nó m pisene wa. ⁶ Mepéré apóri akpuulū anyine ye πρε wele. Kei ke Pisui fi api ye míni wa apí ne pimécire nyóonse. Mpa kupóri kúye yé fe aku ánicari até née ataani * yósu. ⁷ Yeesu uu upikeikó maa re: Ani míni lū, ani apóri nnyé yípū. Pē api mesei lúni ai a yípuni aí wure. ⁸ Yeesu uu πρε pi maa re: Ani nkpeni kpehē aní ha uyee anyá iluke kecáá m paílē pa. Pē api kpeheni apí ha u pa. ⁹ Kapi u mí pa, uu lélé míni men pansé píta. Uu nyu kei ke píta pē api n léeri. Amá pikeikó πρε n kpehē apí ne hapó pón n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyee anyá iluke kecáá m paílē uu πρε unósikó uyē sée, ¹⁰ uu u maa re: Píta lari-lari ke písoi api ye ne piniré kóraane. Pin n le, api πρε pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke póo yekei aí ne nkpeni tulu!

¹¹ Lē ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pó mewaisaṅa piwai kori. Lē kuú ne ummule nyíse upipiretiki api πρέ ne kefa u tene. ¹² Lē memáá, Yeesu ne úni ne upimarécó ne upipiretiki api yisi api Kaperinawum tómpo apí ha kei siyáa sinyine wai, apí nánai.

*Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase
(Matiyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)*

¹³ Ke Pisui fi nkpo melóo anyá aa nnyáã n wa, Yeesu uu πρε yisi uu Yerusalem tómpo. ¹⁴ Uu kei Uléecaa keyo kémee pikpéense leepo pin ináa ne isán ne alólā yái, picó pón túntilē pin ne siwóo foru. ¹⁵ Kei kuu íḡme kpísi uú ne nséi wai uú ne pi ne piisan ne piinaa Uléecaa keyo kémee lákase apí lelu. Uu piwóofore ataapili láuli, siwóo asi yékáá. ¹⁶ Uu πρε pilólāyái pó maa re: Ké nté nó paa nfáani, áni kapε Unésáa keyo kuyáa pansese. ¹⁷ Kei ke upipiretiki apí πρε nsímé mmú mee Nléecaasimé ritelé kémee n wólaalē léise re:

Hai Uléecaa! Lē kam nní kepóyo ní la ye né torele yare nna.

¹⁸ Kei ke Pisui fi piwéése api πρε u pise re: Mewaisaṅa méye kaa yé fe aa wai aá ne ró nyíse re pó ncée mále paké lē wa? ¹⁹ Yeesu uu pi pese re: Ani Uléecaa keyo nké fori ké siyáa sitaani ne pimóme ke pese. ²⁰ Api u pise re: Anḡmē aféena ne akpuulū kapí ne kέyo nké m̄. Kē ke póo músu re pó fe aa siyáa sitaani ne mōmm? ²¹ Ném pákane umécire kuú πρέ ne lē máne kuú ne Uléecaa keyo nkó símisi. ²² Ke Uléecaa uu Yeesu nkpo kémee n yukuse, upipiretiki apí πρε léise re u πρε anóo nyē male. Api πρε Nléecaasimé ne anóo nyē ke uricuruu uu mí ma ne kefa tene.

Yeesu ye písoi kemúnjé nyule

²³ Nkpo melóo anyá kumúnjé, Yeesu un Yerusalem-i we. Písoi apí mewaisaṅa kuu n wapisi yénti apí πρέ ne kefa u tene. ²⁴ Amá ke Yeesu póo pikemúnjé nnéi n nyu nnya, uu ne ripóo pi larisi. ²⁵ Ai we re piké písoi kecáá nsímé u símisi. Uricuruu ye lelee sisoipipi sifa-i ní we nyule.

3

Mmē ke Yeesu ne Nikotem apí n símisi

¹ Utisi unyine ye πρέ we, apí ye u séi re Nikotem. U πρε Pifarisi kunai kémee wele un kó Pisui fi uwéése use unyine. ² Uu kesine kenyine Yeesu-i sí uú ha u maa re: Ucélaa, tó nyule re Uléecaa ye pó tumme re a ró céési. Uléecaa unsá usoi kepire n we, uu yé fe uké mewaisaṅa mmé kaa nní n wai mecó n wai. ³ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá úye pimáre rinkpá, uu Uléecaa iyóopi yenune. ⁴ Kei ke Nikotem uu πρε u pise re: Iye kapi yé kó fe apí usoi ye pikpurū mí masí pimáre kpá? Yare u yé fe uu kó úni kefa-i pεepo apí kó pimáre u kpá née? ⁵ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá míni ne Uléecaa Nfaa kecáá rintiki piké ne usoi pimáre rikpá, uu Uléecaa iyóopi yenune. ⁶ Lē ke kesoi pipi ake m mári ye lisoikó le. Lē ke Uléecaa Nfaa nn nfáa n he ye Nfáasone likó le. ⁷ Ai kapε píri pó wa re ne maa re li pise re piké pimáre nó rikpá nnya. ⁸ Kuyó kun yei n la, kei kaku ye m

* 2:6 Kupóri kpē yé fe aku aliitiri píle née píle ne kefi ne ataani yósu.

pepu, aa kunné n kómèi, amá áa pèe nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Limècò ke uyè ke Uléécáa Nfaa nn nfáa n he pòò kò we.

⁹ Kei ke Nikotem uu kò pipise u rikpá rɛ: Iye kai yé fe ai lè wai? ¹⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Pò Isirayɛli ketè kémɛɛ ucélaa wéésɛ lɛ. Yo nnya káa pɛɛ liasei kómèi? ¹¹ Kei ke Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Ké pò símisi aseí kecáá rɛ lè kari n nyu nkó kari símisi. Lè kari n yé kecáá kari aseéra lesɛ. Amá nǎ áni la nǎké aróseéra nyè ñmurei. ¹² Ne ye nen leléɛ ketè nté n wai nsímé nó n símisi, áni ye ñmurei. Iye kani yé pɛɛ fe ani ñmurei in tɛ ne leléɛ keyómɛcaa-pò n wai nsímé nó símisi? ¹³ Úka úu píkaí keyómɛcaa hápaalè, insá Usoi Kɛpípi kɛɛ keyómɛcaa-pò n léeri mɛcirɛ. ¹⁴ Moisi ye pɛɛ nweni ñmòhò ne iwáa wale uu kucɛsi kóima-i kuna kecáá kólò. Limècò kapi sǎnti piké Usoi Kɛpípi kuna kecáá rikólò. ¹⁵ Uye un pɛé ne kefa u n tɛne, liute uké ne nfáa tɛnɛciré n yé nnya. ¹⁶ Li we rɛ Uléécáa ye písoi meyíkíyiki lalɛ háí uú ne Ukɛpípi Cireníñɛ pamɛ rɛ úye un ne kefa ke n tɛne, liute úu kapɛ pò, amá uké nfáa tɛnɛciré yé. ¹⁷ Asei kecáá, Uléécáa úu Ukɛpípi ketè kecáá tumme rɛ keké ne písoi túhaane liké ne pi kpu. Amá u ke tummele rɛ keké piriya lò. ¹⁸ Uye un ne kefa ke n tɛne, Uléécáa úu yé uyè ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tɛne, Uléécáa ye ne uyè pitúhaane masile rɛ úu Uléécáa Kɛpípi Cireníñɛ rinyiri ne kefa tɛne nnya. ¹⁹ Leleɛ n tíyɛsɛ ke Uléécáa uú ne písoi n túhaane ye rɛ metéi ye ketè kecáá léemɛle, ke písoi api mɛwai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api pɛɛ kuñmaha meyá n la. ²⁰ Li we rɛ nkó yeɛ mɛwai kópe n wai ye metéi kóhòle, úu ye ne mɛ rikò, un wuru rɛ áí kapɛ umɛwai kópe yámmɛ. ²¹ Amá nkó yeɛ nsímései n tíkílè yèè metéi kémɛɛ léepòle liké nyíse rɛ Uléécáa kémɛɛ ke umɛwai nnéi amɛ léeri.

Yeesu ne Yohani

²² Lè memáá, Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee ketè-mè tómpò. U ne pè api kei siyáa sinyine wai un písoi míni wole. ²³ Yohani pǎ ne kò pɛɛ Enò kuyu-i wele uu ye písoi míni wole. Ai kei ne Salim kuyu ketaa we. Míni ye pɛɛ kei meyá wele. Písoi pin pɛɛ mɛsére ukemɛɛ sǎnaapò un míni pi wole. ²⁴ Api pɛɛ kahanɛ likumúnjé kpe-i u n tí piké kpanii. ²⁵ Yohani pipiretiki pinyine ne Usuifi unyine api pɛɛ keyáa inyékii kapi ye ne usoi n nyóonse kecáá nsímé pásaine. ²⁶ Apí ne Yohani leepò api u maa rɛ: Ucélaa, pò nó ne utisi uyè nǎo pɛɛ Yurítɛɛ nkoi metéj-mè ñ we, aa ukécáá aseéra lesɛ léisɛɛ? Uyɛɛ nní we un míni písoi wole, pinnéi pin ukemɛɛ sǎnaapò! ²⁷ Yohani uu pi pɛsɛ rɛ: Uléécáa un ñnanɛ pò n he rɛ a ne linyine wa mɛcirɛ kaa ye fe aa li wai. ²⁸ Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáá lesɛ rɛ ne pɛé maa rɛ: Ai néɛ Kirisi ke Uléécáa uu n wéɛ. Amá Uléécáa ye né tummele rɛ ké ne uyè kuu n wéɛ kekpréè waimɛ. ²⁹ Nkó yeɛ unósi n kpísi yeɛ unósikó. Amá unósikó uyè usane pǎ ne ye ukekúrí n wele un unósikó metè kómèi lín u láárú. Limècò ñmaa kai nní meyíkíyiki né láárú, uyè ke Uléécáa uu n wéɛ nnya. ³⁰ Li ne sá rɛ uyè tinyiri tiké n taálè, tinékó tiké n cepilè.

Uyɛɛ keyómɛcaa-pò n léeri kecáá nkó

³¹ Nkó yeɛ keyómɛcaa-pò n léeri ye mǎpá úye fele. Nkó yeɛ ketè nté ñ we ye ketè nté ukó lɛ. Ketè nté likó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yeɛ keyómɛcaa-pò n léeri ye mǎpá úye fele. ³² Lè kuu n yé uu kò kom aseéra kuu lése, amá úka úu kò pɛɛ lè kuu mǎ ma ñmurei. ³³ Uyɛɛ lè kuu mǎ ma n ñmurei ye male uu wééri rɛ Uléécáa ye aseí lɛ. ³⁴ Li we rɛ Uléécáa nsímé kuu mǎ ma ke uutume uu ye símisi. Lè nnya ke Uléécáa uu ye uyè kuu n tú Nfáasane he áí kumúnjé má. ³⁵ Sáa Uléécáa ye Ukɛpípi lalɛ uu mǎpá yo keanipe-i wai. ³⁶ Nkó yeɛ Uléécáa Kɛpípi ne kefa n tɛne ye nfáa tɛnɛciré mále. Nkó yeɛ kenkó n késu úu yé nfáa mmè yè. Amá Uléécáa ye ne u wólaalenle.

4

Yeesu ne Samarii kuyu unási unyine ye we pin símisi

¹ Pifarisi api kóm te Yeesu ye pipiretiki meýá yenle un kə pisoí meýá míni wole ai tósu Yohani pikó. ² Asei kecáá, Yeesu ricuruu úu pee úka míni wole. Upipiretiki pee ye pee pisoí wole. ³ Ke Yeesu uu n kó te lē ke pisoí api símaanke, uu Yutee keteni-i yisi uu Kalilee ketē-mē pele. ⁴ Uncee ye pee kə Samarii ketē-mē cəle nń ne kei lompə. ⁵ Uu pee Samarii keyupi kenyine kapi ye n sée re Sisaa tulu. Ai kei ne kecare kē ke Yakupu uú pee uuymáne Yosefi n he ketaa we. ⁶ Kei ke Yakupu kelukanka aké péé we. Ketúnjé kefi ne meté kumúnjé ke Yeesu uu kei tuipə, nsé nn u pelaalē, uu pee kelúkanka kē kekúrí tone.

⁷ Samarii ketē unəsi unyine uu pínílú hapə. Yeesu uu pee u maa re: A míni né he ké n ntí. ⁸ Upipiretiki pó ne pee likumúnjé kpe-i liluke-luke piwélaa hale kuyu-pə. ⁹ Samarii ketē unəsi uyē uu pee Yeesu maa re: Iye ke pó Usuifi, aa yé fe aa nē Samarii ukó maa re ké míni pó he pəké n ntí? Pisui fi ne Samarii pikó ápi ye pee rikəne. ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pən pee lē ke Uléécaá uu ye n he n nyu, pən kə pee uyee nní pó m pise re a míni u he n nyu, pó ye pee u pise re uké míni pó he, uu pee míni mee ye nfáa n he pó he. ¹¹ Unəsi uyē uu u maa re: Upiima, kelúkanka nké áke kusa címu, áa kə líka má pəké ne lú. Iye kaa yé pee fe áa ne míni mee ye nfáa n he yenu? ¹² Urósáayaha Yakupu ye kelúkanka nké ne ró tíye. U ne usipipi ne uasεlee ye pee míni mē n ntíle. Yare pə músu re pə Yakupu fele née? ¹³ Yeesu uu u pese re: Nniré yé usoi nkó ye míni mmé rí ntí piwai rikpá. ¹⁴ Amá nniré rín pikai nkó ke née míni n he uu me níru piwai kpáne. Míni mē kam u n hene ye ukemeε pansene rñihəi mee ye nfáa teneciré n he. ¹⁵ Kei ke unəsi uyē uu pee u maa re: Upiima, a mepóni mē né he nniré rín kape ye kə piwai né rikpá. Péé uye-i, ái pee pise re ké ye kə nté pínílú peeme.

¹⁶ Yeesu uu pee u maa re: A n ηme a ha upóla séeme áa weri. ¹⁷ Unəsi uyē uu u pese re: Am ula má. Yeesu uu pee u maa re: Pə alari mále pəké re áa ula má. ¹⁸ Pila pinupū kaa pisóó masí. Nó ne utisi uyee kə nképni rí we úu kə upóla. Pə asei mále. ¹⁹ Unəsi uu pee u pese re: Upiima, ne yē te pə antepu le. ²⁰ Tiyópe ntí kecáá ke tó pisaayaha apí pee Uléécaá yáasi. Amá nó Pisui fi ani re Yerusalem-i kai pise re piké ye Uléécaá yáasi. ²¹ Yeesu uu pee u maa re: A kó te nú unəsi, li itunε inyine-i sóntile, ái pee pise re riyópe ntí-i née Yerusalem-pə kani yéé Saa Uléécaá yáasi. ²² Nó Samarii pikó, áni Uléécaá uyē kani n yáasi nyu. Tó Pisui fi ye Uléécaá uyē kari n yáasi nyule. Tó Pisui fi kémεε ke píyulale api léeri. ²³ Amá li itunε inyine-i sóntile, ticuruu li pikáme masile. Pεpee Saa Uléécaá n yáasi yéé ne piisoi nnéi u yáasi ne asei. Pεpee lē u n yáasi kuu wéési. ²⁴ Uléécaá ye Nfáasəne le. Lē nnya, li pise re pεpee u n yáasi piké ye ne piisoi nnéi ritiki apí ne u yáasi ne asei. ²⁵ Unəsi uyē uu pee Yeesu maa re: Ne nyule re uyē ke Uléécaá uu n wée ye wemele. Uyē kapi ye sée re Kirisi. Un píyei n ka, u yé linnéi tó riyóó. ²⁶ Yeesu uu pee u maa re: Née ne nní pó n símisi, née liute uyē.

²⁷ Yeesu pipiretiki api likumúnjé kpe-i tuipə, ai nnóo pi yipu re pi u yē un ne unəsi unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise re: Yo kaa ukemeε wéési née yo nnya kaá ne u símisi? ²⁸ Unəsi uyē uu pee ukenintúhu kei yá uu kuyu pele uú ha pisoí símisi re: ²⁹ Ani kam ani usoi unyine yē yeε menéwai nnéi kam n wapisi né n kéénkεε. In n la, ái nképni uyē ke Uléécaá uu wée? ³⁰ Api pee kuyu-i léenti api símpə apí ha Yeesu leεpə.

³¹ Upipiretiki api pee likumúnjé kpe-i u kpukεise re: Ucélaa, a kam a li. ³² Kei kuu pee pi pese re: Iluke inyine káni n nyu kam meluke má. ³³ Kei ke upipiretiki api pee pimεcəpεcire pipíseine ló te: Née unyine ye ne iluke u kale uu le? ³⁴ Yeesu uu pee pi maa re: Inéluke yeε re ké uyee né n tumme mela n wai, ké kə pikei pē kuu né n forii n wai ne kétə-pə. ³⁵ Nórínécúruu nóo ye maa re: Li tise iwáre ina liké ne kúkpaa tu. Ké nó símisi re ani rñəne ripá! ani yénu re iluke ye sicare-i pipele masile re piké i kpasi. ³⁶ Ticuruu ukpáa ye wele un uihéé yósu, un kə iluke kuu n kpási cápínente re iké nfáa teneciré yé. Kei ke ulukaa ne ukpáa apəo aa yé pee kesé n láarú. ³⁷ Lē kémεε, meyu mmé ye asei le re: Ucə yeε ye lukesi, ucə uú kpasi! ³⁸ Ne nó tunle re ani ha kecare ke-i káni pikei píka n wa kémεε kpasi. Picə pee kei keisi, nóo nképni weri ani pipikei kulaa n le.

³⁹ Samarii pikó meḡã ye ne Yeesu kefa tenele re unósi uyee maa re: Lẽ nnéi kam n wa kuu né símisi. ⁴⁰ Lẽ nnya kapi Yeesu-i hápɔ api u pise re uké pikekúrí ketóne rikpá. Uu ηmurei uu pikekúrí tone siyáa sité.

⁴¹ Ke Yeesu uu uricuruu ne unnɔ nsímé pi n símisi nnya, pisei kulúí píima picɔ api kɔ ne kefa u tené. ⁴² Api ye pee unósi uyē maa re: Ai nsímé mmē kaa ró n símisi ηmane nnya karí ne kefa Yeesu tené. Amá tɔ uricuruu konle un símisi, ari céru re u mesei pisei nnéi Uyulale le. Lẽ nnya karí ne kefa u tené.

Yeesu ye uyóopi usóɔca wéese unyine unḡmáne paise

⁴³ Ke Yeesu uu siyáa sité sē kei n tóne, uu yisi uu Kalilee ketē-mē tómpɔ. ⁴⁴ Yeesu ricuruu ye péé maa re: Api ye antepu úka uketē cire-i n waiselē. ⁴⁵ Amá kuu Kalilee keteni-i n tuiɔ, kei pikó ye kusáne u yásile n̄sɔne, ke pē ηmaa apí pee Yerusalem-pɔ nkɔ melóó anyá ní ha apí lē nnéi kuu n wa yenu nnya.

⁴⁶ Yeesu uu pee Kalilee ketē-pɔ Kanaa kuyu-i pele. Kei kuú pee wa míni ame panse píta. Uyóopi usóɔca wéese unyine yee pee Kaperinawum-pɔ we, unḡmáne un pólú. ⁴⁷ Kuu n kɔ te Yeesu ye Yutee ketē-pɔ yisi uu Kalilee keteni-i hapɔ, uu ukemee sí uú ha u welu re uké Kaperinawum hapɔ uké unḡmáne yee ne nkɔ n náasi paise. ⁴⁸ Yeesu uu pee u pise re: Nɔnsá mewaisaḡa ne mewai píima n yē, áni yé fe nɔké ne kefa né tené, née yo. ⁴⁹ Uyóopi usóɔca uyē uu Yeesu pese re: Upíima, a kenéyɔ ha unéḡmáne uké kelené kpu. ⁵⁰ Kei ke Yeesu uu pee u maa re: A n ηme a kui, upóḡmáne ye nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmē ηmurei, uu yisi uú kulu. ⁵¹ Kuu nkúleece n kpísi, upikeikó apí ne u sáne api u maa re: Upóḡmáne ye nfáa mále. ⁵² Uu pi pise re: Itunje íye kumúnjé ke uipinje ii kutási piwai koraane? Api re: Sé ketúnjé, mese kumúnjé ke kupinjetoi aku ukecáá le. ⁵³ Usáa uyē uu pee léise re itunje iye-i ηmaa ke Yeesu uu sé u maa re: Upóḡmáne ye nfáa mále. Lẽ nnya ke u ne ukeyɔ pikó nnéi apí Yeesu ne kefa tené. ⁵⁴ Ke Yeesu uu Yutee ketē-pɔ n léeme uu Kalilee keteni-i peeri, mewaisaḡa lírú mecɔ kuu n wa ye mē.

5

Yeesu ye kékankáláká kenyine paise

¹ Lẽ memáá, Pisui fi anyá anyine ye pee kumúnjé kpe-i Yerusalem-i wele. Yeesu uu yisi uu sí. ² Kúnipɔre kunyine ye kuyu kpe-i Isáḡ Tinɔnɔ kekúrí wele. Pi ye kupóre kpē Epiree meyu kémee sée re Petesita. Akúsi sipole sinupū kakú má. ³ Pitóikó kulúí, pinyíye ne síkankáláká ne [pipáikɔó ye pee imele iyē metene fintilenle pin mē te míni meké lémesi. ⁴ Uléecaatumee unyine yee pee keyáa keyáa súimele uu míni pɔkoi. Utóikó úye un mepókoi-maá mefoi míni me-i n lomɔ, mpá itói íye kuu pólú, u ye peile]. ⁵ Utisi unyine ye pee kei wele. Kuú ne m pólúme, li wale inḡmē ité íi we afena. ⁶ Ke Yeesu uu u n yé un kei finu, uu kɔ kom te kuú ne m pólúme ái kusa n̄n̄ai, uu u pise re: Pɔ la pɔké peii? ⁷ Utóikó uyē uu u pese re: Upíima, ám úka má re míni men n lémesi uké mekemee né tampɔ. Ne ye náasile, ké n tuiɔ, unyine un né fási. ⁸ Kei ke Yeesu uu pee u maa re: A yisi a ripósánjápɔré kpísi aa sɔne. ⁹ Utisi uyē uu mese ne mese pélu, uu urisánjápɔré kpísi uu nsé kápáa. Kewénteyaa tunjé kaí pee lē wai. ¹⁰ Pisui fi piwéese apí utisi uyee nní m péi maa re: Neni ye kewénteyaa le. Lẽ nnya irósé kémee, ncée n̄n̄ we re pɔké ripósánjápɔré cɔ. ¹¹ Uu pi pese re: Utisi uyee né m paise ye né maa re: A ripósánjápɔré kpísi aa sɔne. ¹² Api u pise re: Wóo liute uyee pɔ m maa re: A ripósánjápɔré kpísi aa sɔne? ¹³ Uu pi pese re úu nkpani u nyu. Uu mesei fe uké u ceri. Yeesu ye pee pisei riwúí tee kei ní we kémee lomɔle uú ne tómpɔ. ¹⁴ Lẽ memáá, Yeesu uu yisi uu Uléeca keyɔ sí u ne utisi uyee ní péi apí ha sáne. Yeesu uu pee u maa re: Kaa nní m péi, kape kɔ akópe piwai rikpáse, lē lifee-fee ái kape ne pɔ n wa nnya. ¹⁵ Utisi uyē uu pee sí uú ha Pisui fi piwéese símisi re Yeesu yee u paise. ¹⁶ Lẽ nnya ke Pisui fi piwéese apí Yeesu pitele wa re yo nnya kuu kewénteyaa tunjé lē wa. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pi pese re:

Unésáa Uléécáa ye ne pikéi kecáá wele néen kó pikéi kecáá we. ¹⁸ Anóo nyē nnya, Pisufi piwéése api pee meýá piwélaa ne ημόóπύ re piké Yeesu kpu. Ai re kuu kewénteyaa kecáá isé rinlós ηmanε nnya, amá kuu kó mί maa re Uléécáa ye uusaa le, lin pee nyíselē te u ne uyē ne sále nnya.

Uléécáa Kepipi nnaηε

¹⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléécáa Kepipi, ám nnénaηε cire ne fenε ké linyine wa. Lē ke Unésáa Uléécáa uu ye n wa am yénu ηmanε kam ye fe am wai. Lē nnéi ke Unésáa uu n wai ké née kó wai. ²⁰ Sáa Uléécáa ye Ukepipi lalε, uu pee lē nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kó mewai mee mmé n fe pinyíse ke kpáne liké pee nnóo nó yi. ²¹ Yarε ke Unésáa uu ye pikpókpo n yukuse uu nfáa pi he mecó ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pē nfáa he. ²² Limεcó, Sáa Uléécáa úu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu rínaηε he re keké ne pisoι nnéi túhaane, ²³ pisoι nnéi piké ne Uléécáa Kepipi ríyu n waise yarε kapi Uléécáa ríyu n waise mecó nnya. Nkó yee úu Uléécáa Kepipi ríyu n waise, úu kó Uléécáa yee ke n tumme ríyu waise.

²⁴ Asei kam nní nó símisi re nkó yee ye nnésímé kutu rincó uú ne uyee né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Api ne metúhaane u má. U nkpo kémee piléle masile uu nfáa teneciré yénu. ²⁵ Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kunyine ye sóntile, ticurru ku pikáme masile. Peé uye-i ke pikpókpo api yé Uléécáa Kepipi metē n kó. Pepee n kó api nfáa yenu. ²⁶ Uléécáa yee nfáa te. Limεcó kuu Ukepipi rínaηε he re keké nfáa n te. ²⁷ Ne Usoi Kepipi le nnya kuu ncée né he re ké ne sisoipipi túhaane. ²⁸ Ai kape nkpráni píri nó wa. Kumúnjé kunyine ye sóntile, pepee n kúlaankeelē piké menété kó, ²⁹ api pee nkpo kémee yisi. Pepee piisoι kémee lisone n wa api nfáa teneciré yénu. Api pepee piisoι kémee akópe n wa pó ne túhaane aí ne pi kpi. ³⁰ Am yé fe ké nnénaηε cire ne linyine wa. Lē ke Uléécáa uu né rí símisi kam ye ne ripái amí ne túhaane. Menétúhaane ye aseí mále re ám wéési ké menéla wa nnya, amá uyee né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakó

³¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: In te né ηmanε née kenécáá aseéra lese, nnóome ye mu. ³² Amá ne úseérakó mále yee aseéra kenécáá n lése. Ne kó nyule re aseí kuu símisi. ³³ Nó pisoι Yohani kémee tunle re piké kenécáá nkó kó, uu kó aseí lese uu símisi. ³⁴ Né ám písei re unyine uké kenécáá aseéra lese. Amá ne la re liké nórinéyu ló nnya kam Yohani aseéra kuu kenécáá n lése símisi. ³⁵ Yohani pó ne we yarε kéfíráa kapi rinsé, kemetéi ame nó kpáii. Lē nnya kani kemetéi mē nnya ituηε inyine-i mpóonare yē nkáripí. ³⁶ Amá aseéra ηmaa ye kenécáá wele, an Yohani akó kuu kenécáá n lése fe. Lelee nní pikéi ke Unésáa uu né n forii nen wai. Piricurru ηmaa pee aseéra kenécáá lese re Sáa Uléécáa yee né tumme. ³⁷ Unésáa uyee né n tumme ye uricurru kenécáá aseéra lesele. Ani ketume umetē komaalē, ani kó ukeyu yenaalē. ³⁸ Ani kó unsímé rísone múllē. Li we re áni né ke Sáa Uléécáa uu n tumme ne kefa tenelē. ³⁹ Nó ye Nléécaasímé kémee pereile nōn músu re nó nkemee nfáa teneciré yē. Ani kó te mmē cire mee kenécáá aseéra lese. ⁴⁰ Ani kó peé la nóké kenémee kam nóké nfáa mmē yē.

⁴¹ Ai pisoι ipakare kam wéési. ⁴² Ne nó nyule. Ani nósinéfa-i Uléécáa la. ⁴³ Unésáa rinyiri kamí ne ka, amá ani piyóó né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nó uyē yósi. ⁴⁴ Nó ye n lalε nóké nómenécópecire m pakarentene. Ani la Uléécáa ηmanε uké nó m pakarente. Lē nnya káni yé fe nóké ne kefa né tene. ⁴⁵ Ani kape m músu re née ha Unésáa Uléécáa kémee tíyesene nóké akópe yē. Amá Moisi uyē kaní ne ripóo n láárú yee ha tíyesene nóké akópe yē. ⁴⁶ Kenécáá nsímé ke Moisi uu wói. Nōn pee meýíkíyiki Moisi nsímé n ηmurei, nó pee kó nnékó ηmurei. ⁴⁷ Amá in te áni mmē ke Moisi uu n wói ηmurei, íye kani yé pee nnékó ηmurei?

6

*Yeesu ye pisei akotoku anupu (5.000) kpini
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17)*

¹ Lẽ memáá, Yeesu uu Kalilee kupiye kapi ye kò n sée re Tiperiyaati menimaa téj uu ritime ricò-mě sí. ² Pisei kulúi píima pinyine ye pee u tikilenle, kapi n yé te u mewaisaŋa wapisi un pitóikó poisente nnya. ³ Kei ke Yeesu uu pee riyópe ritaá u ne upipiretiki apí ha tone. ⁴ Pisuifi nkpò melóó anyá ye péé uye-i nyahaimela.

⁵ Yeesu uu weríi uu yénu re pisei kulúi píima ye ukemee sónaapò, uu pee Filipu maa re: Yei kari yé iluke yee yé pisei mpí nnéi meluke n tu lò? ⁶ Sikóri kuu ne lã ma uké peẽ uké yé te iye ke Filipu uu yé u pese. Uricuruu ye pee nyule lã kuu n waine. ⁷ Filipu uu u pese re: Mpá tóké nwóoweni mepipi píle píle meté ne iluke lò ái nkpáni mpá úye nkáripí nkáripí meluke tulune. ⁸ Uupiretiki ucò, Simò Piyee uwā kapi ye n sée re Antiree pòó pee u maa re: ⁹ Kewá ñmánepi kenyine ye nké nté ken akpónó anupū ne ikpíntomé ité múílě. Yare yo ke lã ai yé nkpáni pisei kulúi píima nkú wa? ¹⁰ Kei ke Yeesu uu pee re: Ani pisei pẽ maa re piké tone. Meyúí áme pee kusa kelò ke-i piye. Api pee túnti, aí lelu pisei akotoku anupū kumúnjé (5.000). ¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akecáá Uléecaa pòonese uu pee peppe kei ní we a hòone. Uu kò limecò ikpíntomé wai, ai pinnéi meluke tulu. ¹² Kapi pinnéi ní li api lepu, Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Ani akéri təròò kóóí, líka áí kape pò. ¹³ Api akpónó anupū nyẽ kapi n li atəròò kóóí ai anére kefi ne até yipu. ¹⁴ Ke pisei pẽ api mewaisaŋa ke Yeesu uu n wapisi n yé, api péé n símaankee re: Mesei, usoi nkó yee antepu kapi n tee re u keté kecáá sánti. ¹⁵ Yeesu pòó céru re pi sántile piké u tí piké ñnaŋe iyóopi u tonsa. Uu lã nnya riyópe pítaá pele uu ha umecire n tū.

*Yeesu ye mini kecáá sone
(Matiyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)*

¹⁶ Kai nnyóó n wa, Yeesu pipiretiki api cépi apí ha kupiye ritime n we. ¹⁷ Api kúninòí loni api kupiye n téréjẽ pin Kaperinawum kuwéé-mě sí. Kesine ye pee likumúnjé kpe-i piwai masile, Yeesu uu kò pee kahaŋe pikekúrí n hapò. ¹⁸ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe lò, míni ame péé n tònkee. ¹⁹ Kapi kúninòí rintíkíí yare kilometiri pinupū kumúnjé, api Yeesu yenu un míni kecáá sone un ne pikekúrí wépò, iwame ii pi wai. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Néé lo, iwame íi kape nó wa! ²¹ Api péé n la piké kúninòí kémee u kpísi. Amá kúninòí aku kei nní mese ne mese kei kapi n sí tulu.

Tisoiwúí ye Yeesu wéési

²² Kai kóso n weesi, pisei riwúí tee kupiye ritime te-i m mésū ari yénu re kúninòí kuse kpee ye kei n we, Yeesu uu kò ku lò u ne upipiretiki piké ne kesé tómpò. Upipiretiki ñmane pee pee tómpò. ²³ Amá áninòí acò ye pee Tiperiyaati keté-mě leemela aa kei ke Upíima uu pee akpónó kecáá Uléecaa m pòonese api pee a le tuipò. ²⁴ Ke pisei riwúí tẽ ari n yé te Yeesu ne upipiretiki apí kei we, api pee piricuruu áninòí nyẽ loni apí ne Kaperinawum-pò Yeesu piwélaa sí.

Yeesu yee iluke yee ye nfáa n he

²⁵ Api kupiye ritime ricò-mempò Yeesu leepò api u pise re: Píyei kaa nté tuime, Ucélaa? ²⁶ Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi re áí re kani mewaisaŋa kam n wapisi n yé nnya kani né wéési, amá kani akpónó ní li ani lepu nnya kani né wéési. ²⁷ Ani kape iluke yee ye n fóni nnya n náási, amá ani iluke yee íi ye píkaí n fóni ii ye kò pee nfáa teneciré he nnya n náási. Usoi Kepipi kee yé iluke iyé nó he, li we re Saa Uléecaa ye unwòí ukecáá wale. ²⁸ Api u pise re: Iye kari yé wa tóké ne pikei pẽ ke Uléecaa uu ní la piwai n fe? ²⁹ Yeesu uu pi pese re: Uléecaa pikei kuu nó m pise ye mpí re ani ne uyẽ kuu n tumme kefa tene. ³⁰ Api u maa

ρε: Μewaisaηa méye kaa yé wa tóké yé tóké πρέ ne kefa pó tene? Mewai méye kaa waine?

³¹ Pirósáayaha ye ilécaaluke kucesi kóima-i lile yare kai Nlécaasimé kémee n wólaalē te:

Iluke yee keyómecaa-pō n léeri kuu pi he re piké li. ³² Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te ái Moisi yee ilécaaluke nó he, amá Unésáa yee iluke yee meykíyiki keyómecaa-pō n léeri nó he. ³³ Iluke ke Ulécaá uu ye n he yee nní uyee keyómecaa-pō n léeri uu ye písoi nfáa he. ³⁴ Api u maa re: Upíima, a mesére iluke iyē tó n he.

³⁵ Kei ke Yeesu uu pēe pi símisi re: Néε nní lē iluke iyee ye nfáa n he. Nkū rín píkai nkó yee kenémee ní ka waine. Nnírē rín kō píkai nkó yee ne kefa né n tene waine. ³⁶ Amá ne nó símisile: Nō né yénle, mpá ne lē, áni ne kefa tene. ³⁷ Pē nní ke Unésáa uu né m pa ye kenémee sóntile, ám pikecōpe úka mpuri méyule má. ³⁸ Li we re ám keyómecaa-pō súime re ké menéla wa, amá uyee né n tumme mela kam piwai ka. ³⁹ Uyee né n tumme mela ye kō pēe mmé re ám kape pē kuu né m pa kecōpe úka fóm, amá u la re ké ha keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee pi yukuse. ⁴⁰ Unésáa ye la re nkó yee Ukeripi n yé uú ne kefa ke tene uké nfáa teneciré m má. Ne kō pēe liute keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee yukusene.

⁴¹ Pisuifi api Yeesu ne ηmúlaanke re u maa re: Néε nní lē iluke iyee keyómecaa-pō n léeri nnya. ⁴² Api πρέ m píseine re: Ai Yosefi ηmáne Yeesuu? Tō usáa ne úni nyule. Iye kuu yé πρέ maa re: Keyómecaa-pō kuu léeri? ⁴³ Kei ke Yeesu uu pēe pi maa re: Ani lē nómenécōpecire pinmúlaanke tíye. ⁴⁴ Úka úu yé fe uké kenémee kam, insá Sáa yee né n tumme yee ne kenémee u ka. Né kō mpá úye yee kenémee ní ka keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee yukuse. ⁴⁵ Li antepuye atelé-i wólaalē te:

Ulécaá yé pinnéi céesi. Nkó yee Sáa kutu riñcō uu uicélaa kom, yee yé kenémee kam. ⁴⁶ Lē ái nyíse re unyine ye Sáa yenaalē. Amá uyee Ulécaá kémee n léeri mecire yee u yenaalē.

⁴⁷ Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa teneciré mále.

⁴⁸ Néε iluke iyee ye nfáa n he. ⁴⁹ Nópinesáayaha ye pēe kucesi kóima-i maani lile, mpá ne lē, api kō pēe kpíni. ⁵⁰ Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye nnyí nté. Nkó yee i n li úu píkai kpíne. ⁵¹ Néε iluke iyee keyómecaa-pō n léeme ii ye písoi nfáa he. Mpá úye yee iluke iyē li, nfáa teneciré kuu yé yé. Inépine yee iluke iyē kam u n hene. Ne i hele re ketē nní písoi piké nfáa yē nnya.

⁵² Kuu lē ní ma, Pisuifi api picéηaanke loni pin pimécōpecire píseine re: Iye nnya ke nkó uu yé maa re u yé uipine ró he ari le? ⁵³ Kei ke Yeesu uu pēe pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te nōnsá Usoi Keripi ipine n li, nōnsá kō kemenye n ntí, áni nfáa má. ⁵⁴ Usoi nkó yee inépine n li uu kō menénye níru ye nfáa teneciré yénle. Ne ha keyáa tōrōo ketúnē nkpō kémee u yukusene. ⁵⁵ Li we re inépine ye iluke yíkíyiki le, menénye pōon kō liníre-níre yíkíyiki. ⁵⁶ Usoi nkó yee inépine n li uu kō menénye níru ye kenémee wele néen kō ukemee we. ⁵⁷ Sáa yee né n tumme yee nfáa ute. Uyē nnya kam nfáa má. Limecō, úye un inépine n li, u né nnya nfáa yennune. ⁵⁸ Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye iyē. Ii iyē ke nópinesáayaha apí pēe n lí, mpá ne lē, api kō pēe kpíni mecō we. Amá nkó yee nnyí n li ye mesére nfáa máne.

⁵⁹ Kumúnē kpe-i ke Yeesu uú pēe Kaperinawum-pō Pisuifi kuyomeyáhaalee-i písoi n céesi kuu anōo nyē ma.

Tinóo tee ye usoi nfáa teneciré n yéneise

⁶⁰ Ke upipiretiki api anōo nyē n kō, pimeyā api re: Nsímé mmú ye mpape tōsile. Wóo yé mmú kutu n cōlē? ⁶¹ Yeesu uu céru re upipiretiki ye nsímé mmē kecáá ηmúlaakele. Uu pēe pi maa re: Li nó ricōηle meyá, néε yo? ⁶² In lē, nōn píye Usoi Keripi n yē ken kei kaké pēe ní we pítaá m pele ní, íye kai yé pēe nó wa? ⁶³ Ulécaá Nfaasone mee ye nfáa he. Kesoi pipi áke yé líka fe. Amá anōo nnyé kam nní nó ní ma ye Nfáasone akó le nyee ye nfáa n he. ⁶⁴ Amá pinyine ápi nókenécōpe ne kefa né tene. Ai líka nnya kuu lē male. U hái mekeε-me pepēe ápi n ηmureine ne uyee n sónti uké piláarō anipe-i u n wa nyule. ⁶⁵ Uu kō pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Καί νε kei n kpisi, upipiretiki meýã api kepire u to ápi ye ppe pitiki u rikpá. ⁶⁷ Uu ppe upipiretiki kefi ne pité pē pise re: Nό ní, nό áni la nάké tόmpw? ⁶⁸ Simw Piyee uu u pese re: Upiima, úye ucw kέmee kari yé nkpáni ha? Kepómee ke nsímé mee ye nfáa teneciré n he ní we. ⁶⁹ Tw ne kefa pó tenele ari yénu re pó ke Uléecaa uu wée uu tumti. ⁷⁰ Yeesu uu ppe pi maa re: Ai née nó kefi ne pité mpí wéee? Mpá ne lē, use ye nókenécwpe kuníri le! ⁷¹ Simw Isikariywoti unmánε Yutasi nsímé kuu lē símisi. U kefi ne pité pē use le. Mpá ne lē, uyee sónti uké piláarw anipe-i u wa.

7

Yeesu pimarecw ápi ne kefa u tene

¹ Lē memáá, Yeesu uu Kalilee ketē kóónú. Uu peé ha uké Yutee kekó rikóónú re Pisui fi piwéese ye wéesi piké u kpu nnya. ² Pisui fi anyá nyē kέmee kapi ye sicánjipi kέmee n sói ye kw ppe nyahaimele. ³ Upimarercw api ppe u maa re: A nté yisi aa Yutee ketē-pw sí, pipópiretiki pówké kw pikéi kaa n wai yē! ⁴ Uka úu ye umewai m pékesi un kw péé la kuyu kuké u ceri. Lē nnya, a tíye ketē nnéi písoi piké mewwai mmé yē. ⁵ Asei kecáá, upimarercw ricurruu páa ppe kw ne kefa u tenelē. ⁶ Kei ke Yeesu uu ppe pi maa re: Inétunje íi kahanε n tu. Amá in nów, mpá itunje íye ye ne nó sále. ⁷ Ketē nté písoi ápi nóinépurí yulu, amá pi né ípurí yulule re ne wen pi símisi re pimewai áme nyam nnya. ⁸ Nówké n ηme ani ha anyá li. Né ám kei simpw kelenε. Inétunje íi kahanε n tu. ⁹ Kuu lē pisímé pi m masí, uu Kalilee keteni-i mésuni.

Yeesu ye anyá kumúnjé Yerusalem-pw Uléecaa keyw-i céési

¹⁰ Ke Yeesu pimarecw api anyá nyē ní ha, uricurruu pów kw yisi uu sí, úu tíye piké u n nyáni, uu ppe n we yare u pékesile. ¹¹ Pisui fi piwéese ye ppe anyá nyε-i u wélaankεele api ye ppe re: Yei kuú we? ¹² Písoi ppe n cápínelē ye ppe unsímé ηmúlaankεenεle. Pinyine api ye re: Usói sone lo. Picw api re: Eehei, písoi kuu kíraasente. ¹³ Amá úka úu ppe unsímé símisi liké n cálē. Pisui fi piwéese kapi ppe lē wuru.

¹⁴ Anyá siyaa sin kecwpe pitule masí ke Yeesu uu Uléecaa keyw ha uú ha n céési. ¹⁵ Ai Pisui fi píri wai api ye ppe re: Usói nkó úu icélaa íka yw sí, íye kai ppe wa kuú ne nní nsone Nléecaasimé nyu? ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Icélaa nnyí kam nní písoi m pālē íi kenέmee léeri, amá Uléecaa yee né n tumme kέmee kii léeri. ¹⁷ Uye un n la uké Uléecaa mela wa, u yé céri re Uléecaa kέmee ke icélaa nnyí ii léeri née nnénówsimé cire ye mu. ¹⁸ Nkó yee unnwosimé cire n símisi ye lalε piké ríyu u waise. Amá nkó yee ní la piké uyee u n tumme ríyu waise ye aseí mále. Nnówme níka níu ukeméé we. ¹⁹ Nté Moisi ye isé nó pa má? Nó úka úu kw ppe isé iyē tikilē. Yo nnya kani péé la nάké né kpu? ²⁰ Písoi ppe n cápínelē api u pese re: Pw kuníri héesile. Wóo la uké pó kpu?

²¹ Yeesu uu pi pese re: Mewai mese kam wa ai nónnénéí píri wai. ²² Moisi yee isé nó pa re ani ye siwántisi kérii, ái kw ppe uyee ne li kori, hái nópinékpure foi-me kai léeri. Ani kw ηmurei, hái ricurruu ani ye kewénteyaa tunjé usói ké. ²³ In te nw ye ηmurei ani kewénteyaa tunjé kewántisi ké, ái kw ppe Moisi isé kani rilów, yo nnya kani péé ne né wólaalē te ne kesoi pipi ne keríyu kewénteyaa tunjé pwise? ²⁴ Ani kapε ye usói keyu ripái aní ne u túhaane, amá ani ye aseí kemúnjé ritiki aní ne túhaane.

Písoi ye pimécire písei re Yeesu ke Uléecaa uu wéee?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine api re: Ai utisi nkó kapi wéesi piké kpuu? ²⁶ Uyee nkó un ne uripw símisi lin cálē, úka úu kw ríka u ma! Yare pírwýwopi ye cerile re mesei uyē ke Uléecaa uu n wée née? ²⁷ Tw nkó pó keleeme nyule. Amá uyē ke Uléecaa uu n wée un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu léeri.

²⁸ Yeesu ye ppe Uléecaa keyw-i wele un likumúnjé kpe-i céési. Uu pupεi re: Mesei kani né nyu nán kw kenéleeme nyu, née yo? Mpá ne lē, ái menéla kecáá kamí ne ka. Amá uyee né n

tumme ye aseí mále. Ani uyē nyu. ²⁹ Nē ne u nyule. Uke mēé kam léeri. Uyee né tumme. ³⁰ Ke Yeesu uu lē mí ma nnya, api péé n la piké u tí. Amá úka úu kaha uké u rica, ke uitunje íi péé kahané nní n tu nnya. ³¹ Písoi meyā api riwúí tē kecōpe ne kefa u tene apí maa re: Uyē ke Uléécaá uu n wée un píyei n ka, yare u yé mewaisaŋa wapisi ai tósu lē ke utisi nkó uu nní n wapisii?

Pi Uléécaá keyo piméré pinyine tú te piké ha Yeesu tí

³² Pifarisi api lē ke písoi api riwúí kēmeé Yeesu kecáá ní weiresentene kom. Pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api péé Uléécaá keyo piméré pinyine tum te piké ha Yeesu tí. ³³ Yeesu uu péé re: Nkárípi ke tó ne nnó ari ketóne kpáne am péé limamáá uyee né n tumme kēmeé péle. ³⁴ Nó kam ani né wéési, amá áni yé péé né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha ní we ha. ³⁵ Pisuífi api péé pimēcōpēcire m píseine re: Yei kuu sí kári yé fe tóké u yé? Néé Pisuífi péé Pikireki ketē kecáá n yekaalē kēmeé kuu sí uké ha Pikireki n céési? ³⁶ Te íye kuu nní maa re: Nó kam ani né wéési, amá áni yé péé né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha ní we hapo?

Míni mēé áme ye pikai n hōsi

³⁷ Anyā keyaa tōrōo kēe sinnéí kecōpe keyáa píima. Kē ke Yeesu uu písoi keyu-i nyere uu pupai re: Nniré nn úye n we, uké kenémee kam uké míni n ntí. ³⁸ Míni mēé ye nfáa n he yé nkó yee ne kefa né n tene kēmeé n leerile men wólu yare rñihoi, yare kai Nléécaasimé ritelé kēmeé n wólaalē meco. ³⁹ Uléécaá Nfaasone ke pēpēe ne kefa u n tene api yé ní yosí nkó ke Yeesu uu lē símisi. Api péé kahané likumúnjé kpe-i Nfáasone n yosí, ke Uléécaá úu péé kahané Yeesu ríyu n waise nnya.

Písoi ye anóo akó akó Yeesu kecáá símaankēe

⁴⁰ Ke písoi péé n cápinelē kecōpe pinyine api anóo nyē n kō, api re: Mesei usoi nkó yee antepu uyee péé n sónti. ⁴¹ Picō pōo re: Uyē ke Uléécaá uu wée. Kei ke picō pōo kō re: Uyē ke Uléécaá uu n wée yé fe uu péé Kalilee-pō leerii? ⁴² Nté li Nléécaasimé ritelé kēmeé wólaalē te: Uyē ke Uléécaá uu n wée ye Tafiti kepirē le? Petelehem kuyu-i ke Tafiti uú péé ní we kapi u marune. ⁴³ Lē nnya ke písoi api Yeesu kecáá anóo akó akó símaankēe. ⁴⁴ Pinyine ye péé pikecōpe lalē piké u tí, amá úka úu péé kaha uké u rica.

Pisuífi piwéése ye Yeesu kesi

⁴⁵ Uléécaá keyo piméré api yisi api pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi kēmeé péle. Pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pi píse re: Yo nnya káni u tí nóké ne kam? ⁴⁶ Api pi pése re: Ne keweesi, usoi úka úu símaalē yare usoi nkó meco. ⁴⁷ Kei ke Pifarisi api péé pi píse re: Yare nó ne kō tíyele uu kō nó feriyee? ⁴⁸ Yare piróyóopi ne tó Pifarisi kecōpe use unyine ye ne kefa u tenele née? ⁴⁹ Amá risoiwúí ntí tee nní u n tíkilē ári isé nyu. Uléécaá ye lē nnya anóo ri wale.

⁵⁰ Pifarisi kecōpe use kapi ye n sée re Nikotem ye péé kei wele. U pinyine-i Yeesu kēmeé hápaalenle. Uyee pi maa re: ⁵¹ Irósé íi ncée he re piké usoi akópe pa apí kahané unkó n kō, née apí kahané n ceri lē kuu n wa. ⁵² Kei kapi péé u píse re: Nénte pō ne kō nkpeni Kalilee ukó le, née yo. A rñsone Nléécaasimé ritelé kēē aa kóm te antepu úka úu pikai Kalilee-pō leemelē. ⁵³ [Lē memáá, mpa úye uu yisi uú kulu.

8

Lē ke Yeesu uu unósi unyine yee iwásá n wa mí ma

¹ Ke písoi api n kúū, Yeesu pōo yisi uu Olifiyee rikúú taá. ² Uu kemaresine yisi uu Uléécaá keyo-i péle, písoi api u kálaapo. Uu péé tone uu pi n céési. ³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi apí ne unósi unyine hapo re pi u torile un iwásá wai. Api riwúí kecōpe u nyeresē, ⁴ api Yeesu

maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tórilé un iwásá wai. ⁵ Moisi ye isé ró pa re tóké ye lipinósi pē aparé tapisi tóké kpu. N-ye ke pṓó yé?

⁶ Tinṓó kapi lē wéési nnya kapi lē u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeesu uú pe, uu kenípepi ne ntaai kέmεε piwóle kápáá. ⁷ Kapi ní we pin pipíseise ne kέyu u mahani nnya, Yeesu uu yisi uu kεcίre nyere uu pi maa re: Uyee úu nókenécōpe nké-i akópe n wailē uké mefoi ripare u tóori. ⁸ Uu kṓ pίpe kpá uu ntaai kέmεε piwóle nṓh. ⁹ Kapi anṓo nyē n kṓ, piwéése api pinnéi kpíi use use. Piwéése kaí ne kori aí ne siwá páálá, ai pεε nkpréni unósi uyē mecire kecōpe yá, u ne Yeesu pin we. ¹⁰ Yeesu uu pεε yisi uu nyere uu u pise re: Unósi, yei kapi we? Uka úu akópe pṓ paa? ¹¹ Uu u pεε re: Uka úu we, Upíima. Yeesu uu u maa re: Né ám kṓ akópe pṓ pane. A n ηme aa tṓmpṓ. Amá kape kṓ akópe piwai rikpá.]

Yeesu yee písoi nnéi metéi

¹² Yeesu uu kṓ písoi pεε n cápínelē pimáa kpá re: Né ne písoi nnéi metéi le. Nkó yee né n tikilē úu píkai kuηmaha kέmεε sónene, amá metéi mee ye nfáa n he kuu yé m má. ¹³ Kei ke Pifarisi api pεε u maa re: Pṓo ripócuruu kepócaá aseéra lese. In lē, ái nsímései kaa símisi. ¹⁴ Yeesu uu pi pεε re: Mpá kam tinécúruu kenécáa nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá nṓ áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí. ¹⁵ Sisoipipi metúhaane mecō ke nṓo túhaane. Né ám úka ne túhaane. ¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, aseí kam tikilē nen ne u túhaane. Li we re ái menécíre née ne u túhaane, tó ne Unésáa yee né n tumme ye pi. ¹⁷ Li nínésé kέmεε wólaalē te písoi pité pin linyine kecáa nse n símisi, nsímései ye mu. ¹⁸ Né ne rinécúruu kecáa aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme un kṓ kenécáa aseéra lese. ¹⁹ Api pεε u pise re: Yeí ke Upósáa uú we? Yeesu uu pi pεε re: Ani né nyu áni kṓ Unésáa nyu. Nṓn pεε né n nyu, nó kṓ pεε Unésáa pṓ kṓ n nyu. ²⁰ Yeesu ye anṓo nnyé male un Uléécaá keyṓ kέmεε awóotakai keyúrí we un Nléécaasimé céési. Ke uituηe íi pεε kahané n tu nnya, úka úu u tí.

Ani yé fe nṓké kei kam n símpṓ ha

²¹ Yeesu uu kṓ pimáa pi kpá re: Ne tósule. Nó kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne nṓanékópe kpíni. Ani yé fe nṓké kei kam n símpṓ ha. ²² Pisuífi api pεε pimεcire m píseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe tóké kei kuu n símpṓ ha, yare u lalé uké umεcire kpu née? ²³ Yeesu uu pi maa re: Nṓ ne metene nté pikó le, née n kecáa-pṓ ukó. Nṓ ne ketē nté pikó le, né ám ketē nté ukó. ²⁴ Lē nnya kam nó maa re nṓnsá n ηmurei re née mpá píyei uwee, nṓ ne nṓanékópe kpínine. ²⁵ Kei kapi pεε u pise re: Pṓo mpíi úye kecire? Yeesu uu pi pεε re: Te íye kam mpíi mekeε-me nó símaari? ²⁶ Ne nókenécáa nsímé mále meyá ké símisi ké kṓ ne nó túhaane. Amá mmē kam uyee né n tumme kέmεε n kṓ ηmané kam písoi símisi. Asei ke uyē uu símisi.

²⁷ Amá ápi nkpráni céri re Usáa nsímé kuu símisi. ²⁸ Yeesu uu pεε pi maa re: Nṓn píyei Usoi Kepipi rintaáse, nó pεε céri re née mpá píyei uwee. Nó kṓ céri re ám linékó cire líka wai, amá lē ke Sáa uu né n céesi kam símisi. ²⁹ Tó ne uyee né n tumme tṓo kesé we. Lē kuu ní la ηmané kam ye wa. Lē nnya, úu né riyá ké menécíre n we. ³⁰ Ke Yeesu uu lē n símisi, písoi meyá apí ne kefa u tene.

Písoi pεε pimεcire n te ne pilási

³¹ Kei ke Yeesu uu pεε Pisuífi pεε ne kefa u n tene maa re: Nṓn nnésímé n tikilē, nṓ pinépiretiki yíkíyiki le. ³² Nó pεε nsímései céri, nsímései mmē nn tíyese ani nómenécíre n te. ³³ Api u pεε re: Tṓ Apiraham siyase le, ári kṓ píkai unyine ilasi tonelē. Yo nnya kaa pεε re: Nó kam ani nómenécíre n te? ³⁴ Yeesu uu pi pεε re: Asei kecáa, ké nó símisi re usoi nkó yee akópe n wai ye akópe ulasi le. ³⁵ Ulási úu ye mesére kέyṓ ke-i kapi u m múílē

n we. Uyōpipi yee ye meséere kýō-i n we. ³⁶ Lē nnya, Kepipi ken ilási kémee nó n lese, nō meyikíyiki nómenécíre tele. ³⁷ Ne nyule re nō Apiraham siyase le. Amá nō kō peé la nōké né kpu re áni nnésímé ηmurei nnya. ³⁸ Lē ke née Unésáa kémee n yé nkó ke née símisi. Lē ke nōō kō núnésáa kémee n kō ke nōō kō wa. ³⁹ Api u pese re: Apiraham ye urósáa le. Yeesu uu pi maa re: In te nō Apiraham sipipi le, ani Apiraham mewai n wai. ⁴⁰ Menéwai nnéi yee re ké nsímései kam Uléécaá kémee n kō nó ritéjse. Amá mpá ne lē, nō kō pee wéésile nōké né kpu. Apiraham úu pee lē wai! ⁴¹ Amá núnésáa sei mewai mecō ké nōō wai. Kei kapi pee Yeesu pese re: Ari siwásánkaipipi. Usáa use kóló kari má. Uyee nní Uléécaá. ⁴² Yeesu uu pi maa re: Uléécaá un pee mesei Núnésáa, nō yee pee né n la re ukemee kam léeri nen kō uyē nnya nté we. Ai menéla kémee kam ka. Uyee né tumme. ⁴³ Yo nnya káni lē kam nó n símisi asei kóméi? Káni yé n fe nōké nnénóosimé kutu riñcō nnya ye ni. ⁴⁴ Kuníri kpee núnésáa. Núnésáa mela kani kō la nōké n wai. Háí mekee-me kuu usoikō. Uu ye asei ritiki. Li we re asei áa ukeméé we. U ye un nnóome n wai kaí ne u sá. U unóome le. Uyee kō nnóome nnéi riyíki. ⁴⁵ Kai nní lē ní we nnya káni ye nsímései ke née n símisi ηmurei. ⁴⁶ Nó úye yee yé fe uu né nyíse re ne akópe wa? In te nsímései kam símisi, yo nnya káni peé ne kefa né tene? ⁴⁷ Usoi nkó yee Uléécaá ukó, yèè Uléécaá nsímé kutu ricōle. Ke nó áni nní upikó nnya káni Uléécaá Nsímé kutu colē.

Yeesu ne Apiraham kecáa nsímé

⁴⁸ Pisuifi api pee Yeesu pese re: Ai tō mesei alari mále toké maa re pō Samarii ukó le aa kō aníri héesii? ⁴⁹ Uu pi pese re: Am aníri héesi, amá Unésáa kam tíyu waise, nōon pee tinékó kópu! ⁵⁰ Am wéési ké rinécúruu ríyu waise. Unyine yee wéési uké ríyu né waise. Uyee kō utúhaane. ⁵¹ Asei kecáa, ké nó símisi re nkó yee nnésímé rimmúlú úu píkaí kpine.

⁵² Kei ke Pisuifi api pee u maa re: Tō nkpéni meyikíyiki yénle re pō aníri héesile. Apiraham ye kpule, antepuyē pōō kō kpíni. Pōō pee nkpéni re nkó yee mpósímé rintíki úu píkaí kpine! ⁵³ Yare pō ne urósáa Apiraham yee n kpu fele née? Antepuyē pō ne kō kpínle. Yare pōō pee úye? ⁵⁴ Yeesu uu pee pi pese re: In te née rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yē. Amá Unésáa uyē kani ní maa re uyee Núnéléécaá yee ríyu né waise. ⁵⁵ Ani kō pee u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m maa re ám u nyu, ne lē wale nómenécō unóome. Amá né ne u nyule nen kō unsímé tíkilē. ⁵⁶ Núnésáa Apiraham ye peé ne mpónare cuunkeele re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kō mesei ke yenu, urikinj ari níjesi háí. ⁵⁷ Kei ke Pisuifi api pee u pise re: Páa kahane nkpáni inmē kuwóō n tu, pōn pee tee re pō Apiraham yenaalē, née yo? ⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáa, ké nó símisi re Apiraham uké kelenē ní we, né ne peé wele. ⁵⁹ Kei kapi pee apare kpísi re piké u tapisí. Amá uú ne pi pōlu uu Uléécaá keyō-i léepō uu tómpō.

9

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye pōise

¹ Ke Yeesu uu ncée-i ní we un tósu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu. ² Upipiretiki api u pise re: Ucéláa, wóō kecire yee akópe wa nnya kapi ne utisi nkó mári unyíye? Uricuruu akópe nnya née pepere u m mári akópe nnya? ³ Yeesu uu pi pese re: Ai uakópe nnya, áí kō pepere u m mári akópe nnya. Lē kai yé n wa Uléécaá nnanje nké ne ukecáa ní we lin nyáni nnya kuu unyíye. ⁴ Ke itunje ii nní ní we, li pise re toké uyee né n tumme pikéi wa. Kesine ye waine, úka úu yé pee fe uké keisi. ⁵ Kumúnjé nkú-i kam nní ketē kecáa ní we, née ketē kecáa metéi. ⁶ Kuu anōō nyē pimáa ní masí, uu keteni-i meta tuke uú ne sipérépi wai, uu unyíye uyē inipere pōrii, ⁷ uu pee u maa re: A n ηme a ha Silowee kupōre-pō lihí. Silowee asei re Utumē. Uu mesei yisi uu sí uú ha líhu. Kuú ha m peeme, uu peé n nyáni. ⁸ Upipereco ne pepere n nyu re u pee wéleile, api peé m píseine re: Ai nkó yee pee tú un wéleii? ⁹ Picō api ye re: Uyee lo. Picō api re aái, menyíne kapi wene. Uricuruu uu pee re: Né ηmaa lo. ¹⁰ Api

pɛɛ u pi sɛɛ rɛ: Iye kai wa kɛ ipónípɛɛ íf nɛ nkpɛni nyáni? ¹¹ Uu pi pɛɛ rɛ: Utisi uyɛ kapi yɛ n sɛɛ rɛ Yeesu yɛɛ sipérépi wa, uu inípeɛ né pórii uu pɛɛ né maa rɛ: “A n ηme a ha Silowee kupɔrɛ-pɔ lihí.” Am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ n nyáni. ¹² Api u pi sɛɛ rɛ: Yei kɛ utisi uyɛ uú wɛ? Uu pi pɛɛ rɛ: Am nyu.

Pifarisi yɛ unyíyɛ yɛɛ ní pɛi nsmé písei

¹³ Api pɛɛ utisi uyɛɛ pɛɛ mɛkɛɛ n nyiinlɛ nɛ Pifarisi kɛmɛɛ sɪ. ¹⁴ Kɛyáa kɛ kɛ Yeesu uu sipérépi n wa uú nɛ inípeɛ u wúkule yɛ pɛɛ kɛwɛntɛyaa lɛ. ¹⁵ Pifarisi pɔɔ kɔ pipísei u kpá rɛ íyɛ kai wa kuú nɛ nkpɛni nyáni? Uu pi maa rɛ: Sipérépi kuu inípeɛ né pórii, am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ nkpɛni n nyáni. ¹⁶ Lɛ nnya kɛ pikɛɔpɛ pinyinɛ apí maa rɛ: Utisi uyɛɛ mɛwai mmé n wa úu yé fe uké Uléécáa-i n leeri. Kúu nní kɛwɛntɛyaa isé rintiki nnya. Picɔ apí rɛ: Iye kɛ ukópekɔɔ uu yé fe uu mɛwaisaŋa mmé mɛɔ wai? Kei kapi pɛɛ anɔɔ akó akó nɛ rikéne. ¹⁷ Pifarisi apí kɔ unyíyɛ uyɛ pipisɛ kpá rɛ: Iye kɛ pɔɔ utisi uyɛɛ inípeɛ pɔ m pɔisɛ kɛcáá músu? Uu rɛ: Antepu lo.

¹⁸ Mpá nɛ lɛ, Pisui fi piwéɛɛ apí pɛɛ la piké kɔ tɛ u pɛɛ unyíyɛ lɛ kuu kɔ nkpɛni nyáni. Api pɛɛ upikó séi ¹⁹ apí pi pi sɛɛ rɛ: Nónɛnɛmáne uyɛ kani n tee rɛ nɔ u marilɛ unyíyɛ yɛ mɛsɛi nkóo? Iye kai wa kuu kɔ nɛ nkpɛni nyáni? ²⁰ Upikó apí pi pɛɛ rɛ: Tɔ u nyulɛ rɛ u kerópipi. Tɔ kɔ u marilɛ unyíyɛ. ²¹ Amá ári nyu lɛ kai n wa kuú nɛ nkpɛni n nyáni, ári kɔ nyu wóo u pɔisɛ. Ani u pi sɛɛ, úu kɛwá, u yé fe uu uriyu kɛcáá nkó símisi. ²² Pisui fi piwéɛɛ kapi wuru nnya kapi lɛ ma. Li wɛ rɛ Pisui fi piwéɛɛ yɛ pɛɛ kómeinele rɛ úyɛ un m maa rɛ Yeesu kɛ Uléécáa uu wéɛ, piké liute kuyómeyáhaalee-i lesɛ. ²³ Lɛ nnya kɛ upikó apí maa rɛ: Uu kɛwá, ani uricuruu pi sɛɛ! ²⁴ Pifarisi apí kɔ uyɛ kapi m mári unyíyɛ pipísei kpá apí u maa rɛ: A aseí símisi liké Uléécáa rinyiri ritaáse. In tɔɔ, tɔ nyulɛ ηmaa rɛ utisi uyɛɛ ukópekɔɔ lɛ. ²⁵ Uu pɛɛ pi pɛɛ rɛ: Un ukópekɔɔ, né ám nyu. Amá likei lisɛ kam nyu rɛ nɛ pɛɛ unyíyɛ lɛ nɛn kɔ pɛɛ nkpɛni nyáni. ²⁶ Api pɛɛ u pi sɛɛ rɛ: Yo kuu pɔ wa? Iye kuú nɛ inípeɛ pɔ wúkule? ²⁷ Uu pi pɛɛ rɛ: Nɛ pisímé nó masilɛ áni kutu né ricɔ. Yo nnya kaní la kɛ kɔ pisímé rikpá nɔké kɔ? Néɛ nó nɛ kɔ lalɛ nɔké pansɛ upipiretiki? ²⁸ Kei kapi alɛ u rikápáá apí rɛ: Pɔɔ uyɛ upiretiki. Amá tɔ nɛ Moisi pipiretiki lɛ. ²⁹ Tɔ nyulɛ rɛ Uléécáa yɛ nɛ Moisi símisilɛ. Amá ári nyu ricuruu méyɛ kɛ nkó pɔɔ léeri. ³⁰ Unyíyɛ yɛɛ ní pɛi uu pi maa rɛ: Lɛlɛ píri né í wɛ yɛ rɛ áni nyu méyɛ kuu léeri, uu kɔ pɛɛ tíyɛɛ inénípeɛ íf n nyáni. ³¹ Tɔ nyulɛ rɛ Uléécáa úu yɛ ukópekɔɔ nɛ kutu ricɔ, amá nkó yɛɛ ríyɛ u n waiselɛ un umɛla wai kuu yɛ kutu ricɔ. ³² Káí nɛ n wɛmɛ, ári píkaí kómaalɛ tɛ unyine yɛ tíyɛɛ usoi kapi m mári unyíyɛ uu yɛ kɔ yɛnu. ³³ Utisi nkó unsá pɛɛ Uléécáa kɛmɛɛ n leeri, úu yé pɛɛ fe uké linyinɛ wa. ³⁴ Api u pɛɛ rɛ: Háí kapí nɛ pɔ m mári kaa akópe kɛmɛɛ pólɔlɛ. Pɔɔ yé pɛɛ nkpɛni tɔ céési, néɛ yo? Api pɛɛ kuyómeyáhaalee-i u lesɛ.

Pifarisi rinyiyɛ

³⁵ Yeesu uu kóm tɛ pi utisi uyɛ lesɛ. Uú nɛ utisi uyɛ sáne uu u pi sɛɛ rɛ: Pɔ Usói Kɛpipi nɛ kɛfa tɛnɛlɛ? ³⁶ Uu Yeesu pɛɛ rɛ: Uyɛɛ úyɛ, Upíima? A né símisi kɛ nɛ kɛfa u tɛnɛ. ³⁷ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Uyɛ kaa nní nyáni, uyɛɛ nní nɛ pɔ símisi. ³⁸ Kei kuu pɛɛ rɛ: Nɛ nɛ kɛfa pɔ tɛnɛlɛ, Upíima. Uu pɛɛ Yeesu kɛnyalɛ-i wúla uu ríyɛ u waisɛ. ³⁹ Yeesu uu pɛɛ rɛ: Nɛ kɛtɛ kɛcáá kalɛ kɛ nɛ pisoi túhaanɛ, pɛpɛɛ n nyiinlɛ piké n nyáni, pɛpɛɛ n nyáni pɔókɛ nyíinu. ⁴⁰ Pifarisi pinyinɛ yɛ pɛɛ ukékúrí wɛlɛ. Kapi anɔɔ nyɛ n kɔ, apí u pi sɛɛ rɛ: Yare tɔ nɛ kɔ pinyíyɛ lɛ, néɛ íyɛ? ⁴¹ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Nɔn pɛɛ pinyíyɛ, áni yé pɛɛ akópe m má. Amá nɔ yɛ maa rɛ nɔ nyánilɛ nnya kɛ nɔanékópe aa nɔkɛncáá wɛ.

10

Usɛɛsɛ nɛ isán kɛnyárú

¹ Yeesu uu rɛ: Aseí kɛcáá, kɛ nó símisi rɛ usoi nkó yɛɛ úu rinɔnɔɔ-mɛ nɛ kusánlɛɛ-i n lompɔ, amá uu pɛɛ kuwélɛ féé nɛ lompɔ yɛ uyaa nɛ usoi kpááree lɛ. ² Amá nkó yɛɛ nɛ rinɔnɔɔ

n lompɔ yee useesé. ³ Tinɔnɔɔ uméré yèè useesé tinɔnɔɔ hánnɛle, isáŋ ii umetê kom, uyê uu pɛɛ mɛpá uisan̄ iye rinyiri séi uú nɛ i leepɔ. ⁴ Un uikó nnéi piléseɔ m masí, uu pɛɛ ikekpeê wai. Kii nní umetê n nyu nnya, ii pɛɛ u n tikilê. ⁵ Ii ye píkaí usoi nkó kii n nyu ritiki. Amá ketaa-pɔ kii ye u kaase, kii nní pisáne metê n nyu nnya. ⁶ Yeesu uu kenyárũ nké písoi pɛɛ kutu u n cólê wai, amá ápi ceri lê kuu ní la uké male.

Yeesu yee useesé sɔne

⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Asei kecáá, ké nó símisi re nées kusánlee rinɔnɔɔ. ⁸ Pê nnéi pɛɛ ní ka ápi nɛ né tise ye piyaa nɛ písoi kpááree le, amá isáŋ íi nɛ kutu pi ricɔ. ⁹ Nées rinɔnɔɔ. Uyee né mmé rintiki uú nɛ lompɔ ríyu kai yé lɔ. U yéé lompɔle uu lééri uu kɔ liluke-luke m má. ¹⁰ Piyaa nɛ pikópe nɛ picaaínkee ηmane nnya ke uyaa uu ye ka. Amá né nɛ kale re isáŋ iké nfáa yé nké nɛ i m pom. ¹¹ Nées useesé sɔne. Useesé sɔne yèè fele uu uisee nkpɔ yósu uu kpi. ¹² Usáne kapi n kpísi un keisi úu useesé yíkíyiki, ái kɔ uyee useete. U ye kúkpe yenle kun weme, uu isáŋ yá uu wuru. Kúkpe pɔɔ pɛɛ isáŋ lakasente aku yékááse. ¹³ Kai nní siwóó ηmane nnya kuu keisi, úu isáŋ kecáá nfasimé níka wai. ¹⁴ Nées useesé sɔne. Nɛ inésáŋ nyule, iyê in kɔ né nyu ¹⁵ yare ke Unésáa uu né n nyu néen kɔ Unésáa uyê nyu mɛcɔ. Né fe am inésáŋ nkpɔ yósu am kpi. ¹⁶ Nɛ kɔ isáŋ icɔ mále yee íi kusánlee nkú-i ní we. Li pise re ké kɔ iyê wélaame. I yé menétê kɔ, ai wai kusánlee kuse nɛ useesé use. ¹⁷ Saa ye né lalɛ re nɛ ηmurei re ké kpu ké pɛɛ kɔ nfáa piyéne rikpá nnya. ¹⁸ Úka úu nfáa né yósu. Nées rinécúruu ηmurei re ké kpu. Nɛ ínnaŋe mále nen yé kpu am kɔ limemáa nfáa yenu. Lê ke Unésáa uu né n forii re ké wa ye lê.

¹⁹ Nsímé mmê nnya, Pisuífi ápi kɔ Yeesu kecáá anóó akó akó n símaankɛɛ. ²⁰ Pimeyã ápi re: U aníri héesile, u isɔhɔ torilɛ. Yo nnya kani kutu u cólê? ²¹ Picɔ ápi re: Un pɛɛ aníri n héesi, úu yé pɛɛ nní n símisi. Kuníri yé fe aku unyíye inipee wúkulee?

Pisuífi ye Yeesu kesi

²² Nnyiyɛ kumúnjé-i kapi keyáa kenyine Yerusalem-i Ulééca keyɔ inyóɔnse anyá wai. ²³ Yeesu un we un Ulééca keyɔ-i Salomɔ imɛle apole metene nyérei. ²⁴ Pisuífi ápi pɛɛ kekále u wai ápi u pise re: Nɛ keyo-pɔ kaa yé lê tó n séélê tɔn táikɛɛ? In tɛ pɔɔ uyê ke Ulééca uu n wée, a ró símisi kekéripi cáká-cáká. ²⁵ Yeesu uu pi pɛɛ re: Nɛ lê pisímé nó masile ani yúlu. Mɛwai kam nɛ Unésáa nnaŋe n wapisi ye nyísele re aseí kam símisi. ²⁶ Amá ke nó áni nní inésáŋ nnya, áni ηmurei. ²⁷ Inésáŋ yèè menétê konle. Né nɛ kɔ i nyule, ii ye kɔ né tíki. ²⁸ Nfáa teneciré kam i he, íi píkaí kpine, úka úu yé kɔ fe uké anénipe-i i yɔsí. ²⁹ Unésáa yee né i m pa ye mɛpá úye fele. Úka úu yé fe uké Unésáa anipe-i i yɔsí. ³⁰ Tɔ nɛ Saa tó ye usoi use le.

³¹ Kei ke Pisuífi ápi kɔ apare pikpíké rikpá re piké u tapisi. ³² Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Nɛ mɛwai sɔne mɛyã mɛɛ Saa kémɛɛ n léeri nó nyísele. Mɛkɛɔpe mɛye nnya kaní la nɔké apare né tapisi? ³³ Ápi u pɛɛ re: Ai mɛwai sɔne méka nnya karí la tɔké apare pɔ tapisi tɔké kpu, amá kaa Ulééca n lámaankɛɛ nnya ye ni. Pó kesoi pipi, aa mɛpócíre n nyáni re pɔ Ulééca le. ³⁴ Yeesu uu pi pɛɛ re: Ai nónésé kémɛɛ wólaalê tɛ Ulééca ye maa re:

Nɔ keyómɛca sipipi lɛɛ? ³⁵ Tɔ nyule re ápi yé fe piké lê ke Nléécaasimé ritelé ari m ma tinne. Isé ritelé ye pê ke Ulééca uú pɛé nɛ n símisi séɛ re keyómɛca sipipi. ³⁶ Saa yee né wée uu ketê kecáá né tumti. Yo nnya kam yé maa re nɛ Ulééca Kepipi le ani pɛɛ re Ulééca kam lámaankɛɛ? ³⁷ In tɛ ái Unésáa mɛwai kam wai, áni kape nɛ kefa né tene. ³⁸ Amá in tɛ m̄ kam wai, mɛpá nɔnsá n la nɔké nɛ kefa né tene, ani kɔ m̄ kerí nɛ kefa tene, ani pɛɛ kekéripi ceru re Unésáa ye kenémɛɛ wele, néen kɔ Unésáa kémɛɛ we. ³⁹ Ápi kɔ n náasi piké u tí, amá uú nɛ pi ηméherɛɛ. ⁴⁰ Kei ke Yeesu uu kɔ yisi uu Yuriteɛ nkoi pitérj pɛle, uú ha kei ke Yohani uú pɛɛ mɛkɛɛ písoi míni n wóle tone. ⁴¹ Písoi kulúí pin kei ukemɛɛ sónaapɔ ápi ye re: Yohani úu mɛwaisaŋa méka

wa. Amá mmě nnéi kuu utisi nkó kecáá ní ma ye aseí ritikile. ⁴² Kei ke písoi meýǎ api péé ne Yeesu kefa tene.

11

Lasaa nkpɔ kecáá nsímé

¹ Utisi unyine yee péé we un pólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-pɔ kuu péé we. ² Maari uyee Upíima ana tulaali kɔnu uú ne unnyúpi tinne. Uyeyi Lasaa yee pee pólú. ³ Lasaa piyeyi pē keté api Yeesu kémee tum apí ha u maa re: Upíima, usoi uyē kaa nní ní la ye pólú. ⁴ Ke Yeesu uu nsímé mmě n kɔ, uu re: Ai nkpɔ itoi kuu pólú, amá Ulééca uké ne ríyu n yé nnya kuu pólú. Kei kai yé kɔ ne Ulééca Kepipi ríyu waise.

⁵ Yeesu ye pee Marita ne uwá Maari ne Lasaa lala. ⁶ Kuu pikóme ní masí re Lasaa ye pólú memáa, uu kei kuu pee ní we siyáa sité ketóné kpá. ⁷ Uu pee upipiretiki maa re: Táké Yutee ketē-mě pele. ⁸ Upipiretiki api u pese re: Ucélaa, áí kahané n nánai ke Pisuífi apí pee kei-pɔ la piké aparé pɔ tapisi piké kpu. Kei kaa kɔ la póké pele née? ⁹ Yeesu uu pi pese re: Kai ye nní n weesi, itunye yee leemele née íi ye leeme? Uye un ne metunetéi n sóné, úu ye rikpɔ. Li we re u ye keté nké kecáá metéi n nyánile. ¹⁰ Amá úye un kesine n sóné, u ye rikpɔule re metéi áme ukeméé we nnya. ¹¹ Ke Yeesu uu lē pimáa ní masí, uu kɔ kpá re: Urósáne Lasaa ye lónile. Ne sinle ké ha u yónse. ¹² Upipiretiki api u maa re: Upíima, in te u lónile, u yé peí. ¹³ Lasaa nkpɔ nsímé ke Yeesu uu lē tee. Upipiretiki pɔon músu re nnɔni yíkíyiki nsímé kuu símisi. ¹⁴ Yeesu uu pee pi luru re: Lasaa ye kpule. ¹⁵ Nǒ nnya kai né láárú re ám pee likumúné kpe-i kei we. Li lē wale re nóké ne kefa né n tene nnya. Táké nkpéni ukemee tómpɔ. ¹⁶ Kei ke Tomaa kapi rinyíri n he re Usika uu pee pipiretiki tɔwɔ maa re: Ani mpɔ tóké kɔ ha, tó ne uyē táké ha kesé kpu.

Yeesu yee ye nkpɔ-i yukuse, uyee kɔ nfáa

¹⁷ Ke Yeesu uu n tuipɔ, uu kóm te Lasaa ye nhóre kémee siyáa sina piwai masile. ¹⁸ Petanii ye ne Yerusalem kalenle yare kilométiri pitaani kumúné. ¹⁹ Pisuífi meýǎ ye pee Marita ne Maari piyáhaa kale piké piuyeyi nkpɔ pi riyákase. ²⁰ Ke Marita uu n kɔ te Yeesu ye nnyáa waimé, uu yisi uu u tépei, Maari pɔó kényɔ-i toné. ²¹ Marita uu Yeesu maa re: Upíima, pɔn pee nté n we, unéyíi úu yé pee kpu. ²² Amá ne nyule re nípa nkpéni, Ulééca yé lē nnéi kaa u m pisene pɔ pa. ²³ Yeesu uu u maa re: Upóyeyi ye nkpɔ kémee yisine. ²⁴ Marita uu re: Ne nyule re u yé kam uu keyáa tɔwɔ ketúné ke pikpɔkpɔ api n yisine yisi. ²⁵ Yeesu uu u maa re: Née ye pikpɔkpɔ yukuse, née kɔ nfáa. Usoi nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa waine, nípa un piyeyi n kpu. ²⁶ Nkó yee nfáa m má un péé ne kefa né tenelē úu píkaí kpine. Pɔ lē ηmureii? ²⁷ Marita uu u pese re: Eee Upíima, ne ne kefa tene re pɔ ke Ulééca uu wée. Pɔó Ulééca Kepipi kee keté kecáá mékame m má.

Yeesu ye tē

²⁸ Ke Marita uu lē pimáa ní masí, uu yisi uu tómpɔ, uú ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi re: Ucélaa ye kale, u pɔ séile. ²⁹ Ke Maari uu lē n kɔ, uu mese ne mese yisi uu Yeesu tépei. ³⁰ Yeesu úu pee kahané kuyu kpe-i n lomɔ. Kei ke Marita uú péé ne u rinsáne cire kuu péé kɔ ne lē we. ³¹ Pisuífi pee pee Maari keyɔ-i ní we pin nkpɔ u yáasi, api yénu re u riwakasile uu léepɔ. Api yisi apí u tiki. Pi pee lē músule re rikpí-i kuu sí uké ha té. ³² Ke Maari uu kei ke Yeesu uu ní we n tuipɔ, uu uana metene lolu uu u maa re: Upíima, pɔn pee nté n we, unéyíi úu yé pee kpu. ³³ Ke Yeesu uu n yé te Maari ye ténile, Pisuífi pee u rintíkipo pɔon kɔ téní, ai u lémesi uripɔ ari caai háí, ³⁴ uu pee pi pise re: Yei kani u wa? Api u pese re: A kam a yē, Upíima. ³⁵ Yeesu uu téní. ³⁶ Pisuífi api pee re: A tíye u pee u la kpa! ³⁷ Pikecɔpe pinyine pɔó re: Uyee unyíye inipee n wúkule úu yé pee fe uu wai usoi nkó úu ye kpúu?

Yeesu ye Lasaa nfáa peseme

³⁸ Ai Yeesu pilémaa kpá, uripɔɔ ari caai hái uu yisi uu rikpí-i tómpɔ. Kuparɛpoo kunyine ye ku kapi nnɔɔ-i mɛparɛ rinfi. ³⁹ Yeesu uu pi maa rɛ: Ani kɛparɛ lesɛ. Ukpɔkpɔ uyɛi, Marita uu Yeesu maa rɛ: U nkpɛni pikpáhái masí, Upíima. Kuú nɛ n kpu, li siyáa sina piwai masile. ⁴⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Am pó maa rɛ pɔn nɛ kefa n tɛnɛ, pó yé tɛ Uléécáa ye ríyu málee? ⁴¹ Kei kapi pɛɛ kɛparɛ wúkule, Yeesu uu keléécáa weríí uu rɛ: Sáa, nɛ pó pɔnɛsɛ rɛ pɔ nɛ kutu né ricɔ nnya. ⁴² Né nɛ nyule rɛ mɛsére kaá nɛ kutu né cólɛ. Amá písoi riwúí píima ntí tɛɛ nní né n kálaalɛ nnya kam lɛ ma rɛ piké fe piké nɛ kefa tɛnɛ rɛ póo né tumme nnya. ⁴³ Kuu lɛ pimáa ní masí, uu cáái ai cá rɛ: Lasaa, a leemɛ! ⁴⁴ Usoi uu kei nní yisi uu léeri, uana nɛ uanipɛ an sisánjáápampi pílaankɛɛlɛ, ukɛyu kɛn kusánjáá yárilɛ. Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani u fénnɛntɛ ani u yá uké tómpɔ.

Pisuifi piwéésɛ ye rinɔɔ rise wa piké Yeesu tí

⁴⁵ Pisuifi mɛyá pɛɛ Maari kɛyɔ-i n hápɔ api lɛ kɛ Yeesu uu n wa yɛnu, apí nɛ kefa u tɛnɛ. ⁴⁶ Amá picɔ póo sí, apí ha lɛ kɛ Yeesu uu n wa Pifarisi kɛɛnkɛɛ. ⁴⁷ Kei kɛ pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n wa piwéésɛ nɛ Pifarisi api pitúhaanɛ píima cápɛnɛ api rɛ: Iye kari wainɛ? Usoi nkó ye mɛwaisaŋa wapisilɛ háí! ⁴⁸ Tɔn n tíyɛ un lɛ n wai, písoi nnéí yé nɛ kefa u tɛnɛ, Rɔm pikó api pɛɛ weri api Uléécáa kɛyɔ foru apí nɛ kuróyu péne. ⁴⁹ Pisuifi piwéésɛ pɛ usɛ kapi ye sée rɛ Kayifu. Uyɛɛ pɛɛ kuŋmɛ kpɛ Uléécáa isina tú. Uyɛ uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani níka kómɛi! ⁵⁰ Ani yé tɛ li nɛ kutɔsi nó wɛ rɛ usoi usɛ uké nónnɛnɛí nkpɔ kpu, kuyu nnéí áku kape nɛ méwoo rinséé nnya? ⁵¹ Ai rɛ ukemúnjɛ cɛrɛ kuú nɛ lɛ ma. Kai nní uyɛɛ pɛɛ likumúnjɛ kɛɛ-i Uléécáa usina nnya kuú nɛ Uléécáa rinyiri símisi rɛ Yeesu yɛɛ Pisuifi kɛcáá kpɛnɛ. ⁵² Ai kɔ Pisuifi kɛcáá ŋmanɛ nnya kuu kpɛnɛ, amá li píse rɛ uké kpu uké nɛ Uléécáa sipipi sɛɛ keté nnéí kɛcáá n yekaalɛ cápɛnɛ siké panse písoi píse.

⁵³ Kaí nɛ kɛyáa kɛ n kpísi, Pisuifi piwéésɛ api rinɔɔ rise wai rɛ piké Yeesu kpu. ⁵⁴ Lɛ nnya, Yeesu úu ye pɛɛ Pisuifi kɛcɔpɛ pinyéri rikpá piké u n nyáni. Uu pɛɛ yisi uu keté kɛnyinɛ kɛɛ nɛ kucɛsi kóima n kólɛ-mɛ tɛŋ, u nɛ upípirɛtiki apí ha kei-pɔ n wɛ. Pi ye kei sée rɛ Efirayim.

⁵⁵ Isirayɛli pikó nkpɔ mɛlɔ́ anyá ye pɛɛ nyahaimɛlɛ. Lɛ nnya kɛ kei pikó mɛyá api yisi api Yerusalem sí tɛ piké ha inyóɔnɛ inyɛkii wa anyá aké kɛlɛnɛ tu. ⁵⁶ Api Yeesu wélaankɛɛ, api pɛɛ Uléécáa kɛyɔ-i n wɛ pin pɛɛ pimɛcɔpɛcɛrɛ píseine rɛ: N-ye kani músu? Yarɛ u yé kam nɛɛ úu yé kam? ⁵⁷ Pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n wa piwéésɛ nɛ Pifarisi ye pɛɛ rinɔɔ píhɛɛ masilɛ rɛ: Uyɛ un ukelɔ n nyu, uké símisi piké fe piké u tí.

12

Maari ye Yeesu ana kɛcáá tulaali kɔɔnu (Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9)

¹ Lin tiselɛ siyáa sikpuulú piké kɛlɛnɛ nkpɔ mɛlɔ́ anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpɔ. Kei kɛ Lasaa kuú pɛɛ pikpɔkpɔ kɛmɛɛ n yukusɛ uú wɛ. ² Api kusáne u wai, Marita un ilukɛ hɔɔnɛntɛ, Lasaa póɔn pɛpɛɛ ilukɛ kɛlukɛ-i Yeesu kɛkúrí ní tú kɛcɔpɛ wɛ. ³ Maari uu pɛɛ tulaali papɛ-papɛ yɛɛ nnéí píima m má kɛnúmipi kpísi, uu Yeesu ana kɛcáá kɔɔni uu pɛɛ unnyúpi nɛ Yeesu ana tinne. Tulaali kukpáhá aku kɛyɔ yipu. ⁴ Yeesu pipirɛtiki kɛcɔpɛ usɛ kapi ye n sée rɛ Yutasi Isikariyɔɔti yɛɛ ní ka uu Yeesu pílaarɔ anipɛ-i wai, uu pɛɛ rɛ: ⁵ Yo nnya kápi tulaali papɛ-papɛ nkó yáa nɛ nnéí píima piké siwóó píwɛkɔ́ hɛ? ⁶ Ai rɛ píwɛkɔ́ nfasimé kuu wai nnya kuu lɛ ma. U pɛɛ uyaa lɛ. Kuu nní kuwóólɔ́ m múlɛ nnya, u ye pɛɛ lɛ kapi kɛmɛɛ n waipɔ yáailɛ. ⁷ Yeesu uu u maa rɛ: A unósi nkó riyá séeé! U lɛ wale un nɛ kɛyáa kɛ kapi nhóre-i né n taninɛ músu. ⁸ Mɛsére kɛ píwɛkɔ́ api yé nókɛnɛkúrí n wɛ, amá né ám mɛsére nókɛnɛkúrí wɛnɛ.

Pi rinɔɔ rise wa rɛ piké Lasaa kpu

⁹ Pisuifi kulúí ye pɛɛ kɔ́ tɛ Yeesu ye Petanii-i wɛ. Api sí kulúí, áí uyɛ ŋmanɛ nnya, amá piké kɔ nɛ Lasaa kuu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ n yukusɛ n yé nnya. ¹⁰ Pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n

wa piwéése api símisi áí tonε re piké kə Lasaa pᓅ kə kpu ¹¹ re Pisuiᓁi meᓁā ye pεε pi yálenle pin uyē nnya Yeesu ne kefa tene.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)

¹² Kai kóso n weesi, písoi kulúí pííma pεε nkpᓅ melᓅ anyá pinyáni n hápᓅ, api kóm te Yeesu ye Yerusalem-i sᓅnepᓅ. ¹³ Api pinnéí ateneᓁai kpasi api síka apí ne u tépei, pin cáái re:

Osanna! Ani uyee n sᓅnti ne Upííma rinyiri ritaáse. Uyee Isirayeeᓁi pikᓅ uyᓅᓁpi. ¹⁴ Yeesu uu keminaapipi kenyine yenu, uu kekecáá tone yare kai n wólaalē te:

¹⁵ Nᓅ Siyᓅᓅ kuyu pikᓅ,

iwame íi kape nᓅ wa.

Ani ripái, nᓅunéyᓅᓁpi yee nní keminaayaha kepipi kecáá tū

un ne weme. ¹⁶ Upipiretiki ápi pεε lelee n wai aseí kᓅ kelene. Amá ke Uléécaá uu Yeesu ríyu n waise kapi pεε léise re lē ke písoi api nní u n wa kaí pεε mekeε-me ukεcáá wólaalē.

¹⁷ Pē nnéí pεε pεε Yeesu kekúrí ní we kumúnjé kpe-i kuú pεε Lasaa nhóre-i n sée uu léseri uu kə pikpᓅkpᓅ kémee u yukuse, api lē kapi n yé písoi keenkεε. ¹⁸ Lē nnya ke písoi riwúí ari pitépei u ha. Písoi ye pεε kónle re u mewaisaᓅa mē wale. ¹⁹ Pifarisi api pεε símaane re: Nᓅ nyáni re méwoo kani wai. Písoi nnéí pεε nní u tikilē.

Pikireki pinyine ye la piké Yeesu yē

²⁰ Pikireki pinyine pᓅ ne kə pεε anyá kumúnjé kpe-i pεpεe Yerusalem ní ha piké ha Uléécaá yáási kecᓅpe wele. ²¹ Api Kalilee ketē-pᓅ Petisayita ukᓅ Filipu kekúrí nyᓅsᓅpᓅ api u maa re: Urᓅsáá, tᓅ pēé la re tᓅké Yeesu yē. ²² Filipu uu sᓁ uú ha lē Antiree símisi, piketé apí ha ne Yeesu símisi. ²³ Yeesu uu pi pεse re: Li nkpéni itunje tule re Usoi Kepipi keké ríyu yē. ²⁴ Asei kecáá, ké nᓅ símisi re tilukepipi tinsá n loᓅ tiké kpu, timεcire kari ye n we. Amá tin n kpu, ti ye apipi kulúí marile. ²⁵ Nkᓅ yee unfaa ní la yé kam uu n fómni. Amá nkᓅ yee úu ketē nté unfaa n kpisi uké waise linyine, úu n fómnine, amá nfáa tenεciré kuu yénune. ²⁶ Uye un n la uké pikei né wa, uké né n tikilē. Kei kam ní we ke unékeikᓅ pᓅᓅ kə sᓅnti uké n we. Uye un pikei né n wai, Sáa yé ríyu u waise.

Yeesu ye unkpᓅ nstmé símisi

²⁷ Lē memáá, Yeesu uu pεε re: Tinépᓅᓅ ye nkpéni caailenle. Né nkpéni re íye? Te Sáa, kape tíye ké ntóosi itunje nnyí kémee lompᓅ née? Lē nnya kam kə pēé ka. ²⁸ Sáa, a ripᓅnyíri ritaáse! Kei ke metē menyine ame keyómεcaá-pᓅ leeme ame re: Ne pítaáse ri masile, né kə pítaáse rikpáne. ²⁹ Písoi pεε kei n cápinelē api lē kom api re: Ikᓅne yee ᓅmurei. Pico api re: Uléécaatumε unyine yee ne u símisi! ³⁰ Kei ke Yeesu uu pεε pi maa re: Ai né nnya ke metē mmé ame léeme, amá nᓅ nnya ye ni. ³¹ Nkpéni ke itunje ii tu re piké ne ketē nké písoi túhaane. Nkpéni ke itunje ii tu re piké ketē uyᓅᓁpi lakase. ³² Amá kumúnjé kpe-i kapi keléécaá né n síkane, né né tíyese písoi nnéí api kenémee weri. ³³ Nkpᓅ mmē kuu n sᓅnti uké ní kpu nsímé kuu lē pi símisi. ³⁴ Písoi pεε n cápinelē api u pεse re: Tᓅ irᓅsé ritelé-i kéenle re mesére ke uyē ke Uléécaá uu n wée uu yé nfáa m má. Yo nnya ke pᓅᓅ pεε re: Li pise re piké Usoi Kepipi keléécaá risika? Wᓅᓅ pεε nkpéni Usoi Kepipi kē? ³⁵ Yeesu uu pi pεse re: Metéí ye kə ne nᓅkenécᓅpe wele. Amá áme pεε nánaine. Ani nkpéni ke metéí ame nní ní we n sᓅne, kuᓅmaha áku kape ne nᓅ rinkáikai nnya. Nkᓅ yee kuᓅmaha-i n sᓅne úu nyu méye kuu sí. ³⁶ Lē nnya, kani nkpéni nní metéí m má, ani ne kefa me tene nᓅké ne m panse metéí sipipi nnya.

Ke Yeesu uu lē pimáa m masí, uu tᓅmpᓅ uú ne ketaa pi wai uú ha pésu.

Pisuiᓁi ápi Yeesu ne kefa tene

³⁷ Mpá kuu mewaisaᓅa kulúí pikeyu-i n wapisí, ápi ᓅmurei piké ne kefa u tene. ³⁸ Lē ke antepu Esayi uú pεε mekeε m ma kai lē wa re:

Upiima, wóo ntósímé kari n símisi ηmurei?

Uye ke Upiima uu unnanje kuú ne n keisi nyíse? ³⁹ Lelée n tíyese kápi yé ne n fe piké ne kefa n tene yee lē ke Esayi uu kó m̄ maa re:

⁴⁰ Ulééca yé pi nyiinsela re ápi kape ne n nyáni nnya.

U pimesəhə yariile re ápi kape ne líka aseí n kō nnya.

Insá lē, pi yé ukeméé ha uu pi paise.

⁴¹ Ke Esayi uu Upiima meyoopi n yé nnya kuu fe uu lē male.

⁴² Mpá ne lē, Pisui fi piwéése kecəpe, meýá yé peé ne kefa Yeesu tenele. Amá Pifarisi nnya, ápi ye pee pisei kecəpe lē ma re pi yé kuyómeyáhaalee-i pi lakase nnya. ⁴³ Pi peé lalé pisei piké ye ríyu pi waise ai tósu ke Ulééca uu yé ríyu pi n waise.

Yeesu ye unsímé ne ketahai rikéne

⁴⁴ Lē memáá, Yeesu uu pee cáái re: Nkó yee ne kefa né n tene úu ne né ηmane kefa tene. Asei kecáá, uyee né n tumme kuu kó ne kefa tene. ⁴⁵ Nkó yee né n nyáni ye uyee né n tumme nyánile. ⁴⁶ Né ne metéi le. Ne ketē kecáá kale re uyee ne kefa né n tene úu kape kuηmaha-i n we. ⁴⁷ Uye un nnésímé n kō unsá n tintiki, ái née ne u túhaanene. Am ketē kecáá ka re ké ne pisei túhaane, amá ne ka re ké piriyu ló. ⁴⁸ Nkó yee né n ye, úu kó nnésímé pakarelē ye utúhaane mále. Nsímé mmē kam nní n símisi mee ha ne keyáa tərəə ketúhé u túhaanene. ⁴⁹ Ai kenémúhé cire kam ne símisi. Amá, Sáa yee né n tumme yee uricuruu lē kam yé n símisi ne lē kecáá kam yé n céési né forii. ⁵⁰ Ne kó nyu re lē kuu n forii yèè nfáa teneciré hele. Lē nnya, ne ye lē kam n símisi símisile yare ke Unésáa uu né n forii.

13

Yeesu ye upipiretiki ana heere

¹ Lin ne weesine piké ne nkpə meló anyá li, Yeesu un nyu re uitunje ye tule re uké ketē nké kecáá yisi uké Úsáa-i pele, uu pee upisei pee ketē kecáá n̄ we un pi la, meýansei píla kpá ne kətə-pə. ² Kai nnyóó n wa, u ne upipiretiki pin tū pin iluke le. Kuníri pón Simə Isikariyəti uηmáne Yutasi kefa-i piwai masí re uké u t̄i uké upilaarə pa. ³ Yeesu ricuruu ye pee nyule re Sáa Ulééca kémee kuu léeri, ukeméé kuu kó pele, un kó nyu re Sáa Ulééca ye m̄pá yo uanipe-i wale. ⁴ Uu pee keluke-i yisi uu ukutukanka cícaá mahani uu kúpəpəú kpísi uu kehale-i té ⁵ uu pee limemáá kucári maa kunyine-i míni súúni, uu upipiretiki ana piheere loni, uu kó ne kúpəpəú kuu kehale-i rinté pitinnente loni. ⁶ Uu Simə Piyee tulu, uyē uu u maa re: Pó Upiima, ái pó yé pee meníne né ána heere! ⁷ Yeesu uu pee u pese re: Áa lē kam nní n wai aseí kóm̄ei kelenē. Amá pó kam aa kepire kom. ⁸ Piyee uu u maa re: Ai we kpáráa re poké né ána heere. Yeesu uu u pese re: Nensá kó pó n heere, tó ne mpó ári yé fe tóké linyine ripéne. ⁹ Kei ke Simə Piyee uu pee u maa re: In lee ni, ái ána ηmane kaa yé né heere, Upiima, ne anípe ne ríyu kaa yé ne ripéne! ¹⁰ Usoi nkó yee piwóle m̄ masí úu ye kó n wéési uké piwóle rikpá. [Insá ána kuu yé heere.] U uipiηe nnéi wólele uu funi. Nó ne piwóle masile ani funi, amá ái pee nónnénéi. ¹¹ Yeesu ye pee uyee pílaarə anipe-i u n waine pinyuwe máálenle. Lē nnya kuú maa re: Amá ái pee nónnénéi kani wóle ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana piheere m̄ masí uu kó ukutukanka cícaá pitane pese, uu keluke-i ketóne pele, uu pi pise re: Nə lē kam nní nó n wa aseí konle nní? ¹³ Nə né sélei re Ucélaa ne Upiima. Nə alari mále. Ne mesei lē le. ¹⁴ Né n̄ nní Nounépiima ne Nounécélaa. Né n̄ ána nó n heere, li pise re nóóké ye kó nómenécəpecire ána heerentene. ¹⁵ Ne lē nó nyísele nóóké ye kó ne n wapaane yare kam nó n wa meco nnya. ¹⁶ Asei kecáá, ké nó símisi re ukéikó úu ye ukeisaa n fe. Utume úka úu ye uyee u n tū n fe. ¹⁷ Nə nkpeni lē nnéi nyule. Nə kpére likecáá sone, nó nkíηniηe yē. ¹⁸ Ai nónnénéi kam ne máne. Ne pē kam n wéé nyule. Amá li pise re lelee Nlécaasimé ritelé-i n wólaalē liké wa. Lelée re:

Τό νε uyē τώ ricáripí rise-i iluke n le ye ne né pansē. ¹⁹ Ne nkpéni nsímé mmú nó símisile nké kelene kam. Nn píyei n ka, ani pēe ηmurei re née mpá píyei uwee. ²⁰ Asei kecáá, ké nó símisi re uyēe unétume ní yósí ye né yósile. Uyēe kó né ní yósí ye uyēe né n tumme yósile.

*Yeesu ye stmisi re Yutasi yé piláarō anipe-i u wa
(Matiyee 26:20-25; Mariki 14:17-21; Luki 22:21-23)*

²¹ Kē Yeesu uu anōō nyē pimáa mí masí, uripōō ari caai uu re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécōpe unyine yé pinélaarō anipe-i né wa. ²² Kei ke upipiretiki api pēe síyu-i pinyáneine lō pin píseine re úye kuú ne máne? ²³ Likumúné kpe-i, Yeesu pipiretiki kecōpe use kuú pēe meýá ní la un ukecáá finu. ²⁴ Simōō Piyēe uu ukuwéé-mē paípo uu u pise re úye kuú ne máne. ²⁵ Kei ke uyē uu pēe Yeesu kecáá finēpō uu u pise re: Upíima, úye kaá ne máne? ²⁶ Yeesu uu u pēse re: Né kekponópi iyéhe rita. Uyē kam ke mí pane, uyēe lo. Uu pēe kekponópi iyéhe ta uu Simōō Isikariyōōti ηmáne Yutasi ke pa. ²⁷ Kē Yutasi uu kekponópi kē lē ní yósí, Setani uu u loni. Yeesu uu pēe u maa re: A ha mekee lē kaa mewai m má wa. ²⁸ Pē nnéi pēe keluke ke-i ní we kecōpe úka úu kō yo nnya kuu lē u ma. ²⁹ Yutasi yēe pēe pikuwóólōō múflē. Lē nnya ke pimēyā api musí re Yeesu ye u pisele re uké ha lē kai anyá kēmee pi m pise lo. Picō pōō músu re née u u maa re uké linyine kpísi uké píwēkōō pa. ³⁰ Yutasi uu kekponópi kpísi uu mēse ne mēse leepō. Likumúné kpe-i, lin kesine wa.

Isé fale kecáá nstmé

³¹ Kē Yutasi uu piléepō mí masí, Yeesu uu re: Li nkpéni Usoi Kepipi ríyu waise, ai kō kē nnya Uléécaā pō kō ríyu waise. ³² Lin uyē nnya Uléécaā ríyu n waise, Uléécaā ricuruu yé kō uyē ríyu waise. Ai kō nánaine uké ne lē n wa. ³³ Sinépipi, nkáripí kam kō nókenémee pitóne kpáne. Nó kam ani né wéési. Yare kam Pisuífi pimáa mí masí re: Ani yé fe nóké kei kam n sí ha, limēcō kam kō nkpéni nó maane. ³⁴ Isé fale kam nó pālē te: Ani n lakaane. Nóké kō n lakaane yare ke née nó ní la mecō. ³⁵ Nōn n lakaane ke mpá úye uu yé yé te nō pinépiretiki le.

Yeesu ye stmisi re Piyēe yé u kési re úu u nyu

³⁶ Simōō Piyēe uu pēe u pise re: Yei kaa sí, Upíima? Yeesu uu u pēse re: Aa yé nkpáni fe póké kei kam n sí ha, amá pō kam aa kepire né tíkipō. ³⁷ Kei ke Piyēe uu kō u pise re: Yo nnya kám yé fe ké nkpéni pō ritiki, Upíima? Te in nkpō ye mu, né mpókpo kpu! ³⁸ Yeesu uu u pēse re: In te nkpō ye mu, pō nnékpō kpu, née yo? Asei kecáá, ké pō símisi re icá iké kelene n kooi, pō kési metaani re áa né nyu.

14

Yeesu yēe ncée kapi ye ne Saa Uléécaā-i ní ha

¹ Yeesu uu kō upipiretiki pimáa kpá re: Nórínépōō ári kape n caailē. Ani Uléécaā ne kefa tene ani kō né ne kefa tene. ² Sitóne ye Unésáa keyō-i kulúí wele. Ne sinle ké ha ketóne nó nyóōnse. Insá pēe lē, ám yé pēe nó símisi re ne sinle ké ha ketóne nó nyóōnse. ³ Nen n ha ketóne pinyóōnse nó m masí, ne pēerile ké nó kpísi ké ne ripéne, nóóké kō ne kei kam ní we n we nnya. ⁴ Nō kō kei kam n sí ncee nyule. ⁵ Tomaa uu pēe u maa re: Upíima, ári nyu kei kaa n sí, íye kari yé wa toké ne lincee n nyu? ⁶ Yeesu uu u pēse re: Née ncée, née nsímései, née nfáa. Uka úu we yēe yé Saa Uléécaā-i ní ha kái né kuú ne ritiki. ⁷ Nōn pēe né n nyu, nó pēe kō Unésáa n nyu. Kái ne neni n kpísi, nō u nyule ani kō u yenu.

⁸ Filipu pōō pēe re: Upíima, pō kpére Saa ró nyíse, lee ne ró piye. ⁹ Yeesu uu u maa re: Filipu, hái ái neni-me ke tó ne nnó arí we, áa kō pēe né nyuu? Nkó yēe né n yé ye Unésáa yenle. Iye kai wa kaa pēe ne maa re ké Saa nó nyíse? ¹⁰ Aa ne kefa tene re tó ne Unésáa ye pénélenle, nen ukēmee we uyē un kō kenémee we née yo? Nsímé mmú kam nní kō n símisi ní n kenémee léeri. Amá Saa yēe kenémee ní we yēe umewai wai. ¹¹ Ani ne kefa tene re ne

Unésáa kέmεε wele, Unésáa pón kα kenémεε we. Mpá nansá ne lē kefa n tenene, ani ne lē kam n wai nnya kefa né tene. ¹² Asei kecáá, ké nó símisi re nkó yee ne kefa né n tene pō né kα menéwai meco wa. Ticuruu u yé menékó metónjé-tónjé wa re Unésáa kέmεε kam tósu nnya. ¹³ Lē nnéi kani yé ne rinényíri m pise, ne li waine Sáa uké ne Kepipi nnya ríyu yē. ¹⁴ Nón ye yo mpuri ne rinényíri m pise, né nó li pa.

Tinóo meyekei re Uléecaa yé Nfaasonε pame

¹⁵ Yeesu uu kα pimáa pi kpá re: Nón né n la, nó ye inésé ritiki. ¹⁶ Né né pεε Sáa we re uké Ucome nó pa uké mesére nókenémεε n we. ¹⁷ Uyee nní nsímései Nfaasonε. Ketē nké pisoι ápi yé fe piké n yási. Ápi n nyáni, ápi kα n nyu. Amá nó ne n nyule re n nókenékúrí we. Nó ne mmē né ripéne nη ne nókenémεε n we nnya. ¹⁸ Am nómenécíre yáne yare sikúmampipi. Ne nókenémεε pεerile. ¹⁹ Li tise nkáripι, ketē nké pisoι ápi yé pεε piyéne né rikpá. Amá nó né né yé te ne nfáa mále nnya. Nó ne kα sóntile nóké nfáa m má nnya. ²⁰ Likeyaa kē kani yé céri re tó ne Unésáa ye pénelenle, nen ukemεε we, nóon kenémεε we, néen kα nókenémεε we.

²¹ Nkó yee inésé mí múlī un i tikilē yee né la. Unésáa yé kα uyee né n la n la. Né né kα u n la am kα menécíre u nyíse. ²² Yuuti, ái Yutasi Isikariyóoti, uu u maa re: Upíima, íye kaa yé mepócíre ró nyíse áa yé pεε ketē nké pisoι mepócíre nyíse? ²³ Yeesu uu u pesε re: Uye un né n la, u yé nnésímé rimúlú. Unésáa yé u n la. Tó ne Unésáa ari ukekúrí sí, arí ha ukeméε n we. ²⁴ Nkó yee úu né ní la úu ye nnésímé rimúlú. Nsímé mmú kam nní nó n símisi rín kα pεε kenémεε léeri, amá Sáa yee né n tumme kέmεε le. ²⁵ Kumúnjé nkú-i ke tó ne nnó ari nképni nní ní we kέmεε kam lē nó símisi. ²⁶ Nounécome yee nní Nfaasonε ke Sáa Uléecaa uú ne rinényíri m pámene. Mme mee mpá yo nó céésine nn kα lē nnéi kam nó n símisi nó léise. ²⁷ Ne nképni nkíninje ne nó riyá. Nnékíninje kam nó n he. Ai sisoipipi meheε meco kam nó he. Nórínépóo arí kape caai, iwame íi kape kα nó n we. ²⁸ Yare kam nó mí maa re: Né nó riyá amí ha kα nókenémεε pεeri. Nón né n la, kam nní Unésáa kέmεε n sí, li yé pεε nó n láarúle re ne ukemεε sí nnya. Unésáa ye né fele. ²⁹ Ne nsímé mmú nnéi nó símisile nké kelene kam te nn píyei n ka, nóké ne kefa n tenε nnya. ³⁰ Am nképni ne meyá pisímé nó kpáne. Ketē nké uyóopi ye wemele. Uu rínanje níka kenécáá má. ³¹ Amá ketē nké pisoι piké ne n céri re ne Sáa lalε nnya kam ye lē kuu ye né mí ma wa. Ani nté yisi tóké ncée kpísi.

15

Yeesu yee fiinyi kulée

¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Né ne fiinyi kulée riyíkí le, Unésáa yee kuute. ² U ye mpá nlése ní-ye mee kenécáa n tóraalē rín ye pεε mári rikéle uu kα iyee m máru héru, ii pεε meyá pimáre kpá. ³ Icélaa nnyí kam nní nó mí pa ye pihéré nó masile ani pεε nképáni cáká-cáká. ⁴ Tóké m pénelē nōn kenémεε we yare ke née nókenémεε ní we meco. Nlése nnsá ne kulée n toraalē, rín ye fe nké mmecíre n we nη ne apipi maru. Limeco ke nó áni yé fe nóké linyine yoriye nansá ne né m pénelē. ⁵ Néε kulée riyíkí, nóo ilése. Nkó yee ne né m pénelē un ne we yare ke née ukemεε ní we meco yee ye linyine yoriye. Insá né, áni yé fe nóké apipi toresi. ⁶ Uye unsá ne né m pénelē uké ne n we, pi ye ketahai-mempō u fómpōle yare nlése, uu kóosi apí pεε ilése kóima iyē cápine apí nna sé íi tore. ⁷ Nón ne né m pénelē nōn ne kenémεε n we, nnésímé nn kα nókenémεε n we, ani ye lē kani ní la pise, pi yé nó li pa. ⁸ Nón apipi meyá n toresi, nō lē nyísele re nō pinépiretikí le. Unésáa uu pεε ríyu yenu. ⁹ Ne nó lalε yare ke Sáa uu né ní la meco. Ani níla mmē kέmεε n we. ¹⁰ Nón inésé m múlī, nnéla kέmεε kani lē we yare kam Unésáa isé rimmúlú am pεε unla kέmεε n we meco.

¹¹ Ne lē nó símisile nóké ne menécō mpóonare m má, nónnépóonare nké kα n we ne nketo-pō nnya. ¹² Isé iyē kam nó mí pālē yee re: Ani n lakaane yare kam nó ní la meco. ¹³ Leleε n fe ke usoi uu ye ne n nyíse re u níla píima mále yee re: Usoi uké unfaa cire kpísi uké upisane

riyu kecáá he. ¹⁴ Nɔn ye lɛ kam nó m pise n wa, nɔ pinésáne le. ¹⁵ Am nkpéni piséi nó kpáne re pikéikó. Ukeikó úu ye n nyu lɛ ke ukéisaá uu n wai. Lɛ nnéi ke Unésáá uu né n nyíse kam nó céesi. Lɛ nnya kam nó sée re pinésáne. ¹⁶ Ai nóó né wée, née nó wée am nó tum te ani n nme ani ha pikei wa liké yóriye nípá píyei-pɔ. Lɛ kémee, Unésáá yé pee lɛ nnéi kani yé ne rinényiri u m pise nó pa. ¹⁷ Lɛ nnya, lɛ kam nó m pise yee re ani n lakaane.

Ketě nké pikó ye Yeesu ne upipiretiki ipuri yulu

¹⁸ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ketě nké pikó pin nóinépuri n yulu, ani ceri re inépuri kapi mefoi yé kelene. ¹⁹ Nɔn pee ketě nké pikó, pi yé pee nóinépuri n la re nɔ pipikó nnya. Amá káni nní ketě nké pikó, am kɔ nó wée, nó ne pɛ áni pee líka pénelɛ nnya, ápi pee nóinépuri la. ²⁰ Ani rinóó tɛ kam nó m ma léise re: “Ukeikó úu ye ukéisaá n fe. Pin né n wéékuselɛ, ani n nyu re pi kɔ nó wéékusene, pin ye nnésímé rimmúlú, pi yé kɔ nó nkó rimúlú.” ²¹ Amá né nnya kapi lɛ nnéi nó waine, kápi nní uyee né n tumme n nyu nnya. ²² Nensá pee n ka, nensá pee kɔ pi n símisi, ápi yé pee akópe m má. Api nkpéni nka má piké ne piakópe yarii. ²³ Nkó yee inépuri n yulu ye kɔ Unésáá ipuri yulule. ²⁴ Nensá pee pikéɔpe mewai n wapisi ke úka mpuri úu n wailɛ, ápi yé pee akópe m má. Amá pi nkpéni me yenle api kɔ pee tó ne Unésáá ipuri yulu. ²⁵ Lelɛ piisé kémee n wólaalɛ liké ne n wa nnya kai lɛ wai. Lelɛ re:

Méwoo kapi inépuri yulu.

²⁶ Ucome yee n sónti yee nní nsímései Nfaasone kamí ne Sáa rinyiri nókenémee n tumtine. Sáa kémee kuu léeri uké kenécáá aseéra lese. ²⁷ Nóó né kenécáá aseéra lese re tó ne nnó tóó hái kékoraane-me we nnya.

16

¹ Ne lɛ nó símisile re áni kape ne Uléécaá ncee kémee ní loó nnya. ² Pi yé kam api ayómeyáhaalee kémee nó lákase. Ticurruu li kumúnjé kunyine-i sónti ke usoi uu yé un nó n kpu, uú m músu re Uléécaá kuu lɛ inyóonse wai. ³ Kápi píkaí Unésáá née né n nyu nnya kapi lɛ waine. ⁴ Ne lɛ nó símisile re lin n ka lin lɛ n wai, nɔké ne n léise re ne nó símisi nnya. Tó ne nnó tóó pee we nnya kám hái kékoraane-me nó símisi.

Nfaasone pikei

⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Uyee né n tumme kémee kam nkpéni nní tósu, nó úka úu kɔ né pise re: Méye kaa sí? ⁶ Kam lɛ nó n símisi nnya ke nóanépóó aa lɛ meyá caai. ⁷ Mpá ne lɛ, né nsímései nó símisi: Nen n tómpɔ, li yé nó rilaa ai tósu. Li we re nensá n tómpɔ, ucome úu pee nókenémee sónti. Amá nen n tómpɔ, né nó u tumme. ⁸ Un píyei n ka, u yé ketě nké pisoi akópe pi nyíse. U yé kɔ lɛ kapi ye n sée re aseí ne lɛ ke Uléécaá uu yé ne usoi n túhaane pi símisi. ⁹ Piakópe ye nnyé re ápi ne kefa né tenelɛ. ¹⁰ Asei nyee re Unésáá-i kam sí, áni kɔ piyéne né kpáne. ¹¹ U yé lɛ ke Uléécaá uu ye ne usoi n túhaane pi símisi. Lelɛ re u ne ketě nké uyɔpi pitúhaane masile.

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi. Amá nkemee pikome yé nkpéni ne nó pɔlesi. ¹³ Nsímései Nfaasone mmɛ nn píyei n ka, n yé tíyese ani nsímései nnéi kóm. Ai nnnane cire knn ne símisine, amá lɛ nnéi knn n kɔ knn nó símisine, nn kɔ lelɛ masí kepire n waine nó símisi. ¹⁴ N sóntile nké ríyu né waise. Li we re mmɛ kam n símisi knn sónti nké nó ritérjse. ¹⁵ Lɛ nnéi ke Unésáá uu m má ye linékó le. Lɛ nnya kamí maa re mmɛ kam n símisi ke nsímései Nfaasone mmɛ nn sónti nké nó ritérjse.

Mpóocaai yé kam nn pansé mpóonare

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Li tise nkáripí, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripí kpáse, ani kɔ piyéne né kpá. ¹⁷ Kei ke upipiretiki keɔpe pinyine api pee pipiseine ló te: Nsímé mmú kuu nní ní símisi aseí re íye? U re: Li tise nkáripí, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripí kpáse, ani kɔ pee piyéne né kpá. Li we re Unésáá-i kam sí. ¹⁸ Lɛ kuu nní m maa

re “li tise nkáripí” asei re íye? Ari nyu lē kuu n símisi. ¹⁹ Yeesu un nyu re pi lalē piké nsímé u pise, uu pēe pi maa re: Nō nómēncōpēcīre pīseine re ne maa re “li tise nkáripí, áni yé kō piyéne né rikpá, ai kō nkáripí kpáse, ani kō pēe piyéne né kpá, née yo?” ²⁰ Asei kecáá, ké nō símisi re nō kam ani ye tēni nōanépōō aa kō caai, amá ketē nké pikó pin nkínjine kémēe we. Nō kam ani mpōōcaai kémēe n we, amá nōnnépōōcaai yé kam nn panse mpōōnare. ²¹ Unósi yèè un kémare-i n we, uripōō yèè n caailenle re itunje ye tu re uké íwe píima li nnya. Amá un pimáre m masí, uu uiwe palei. Li ye u n láarúle re u kewá mari nnya. ²² Limēcō ke nō apōō aa kō nképēni caailē. Amá ne sōnti ké kō piyéne nō rikpá, nōanékín aké pēe níjesi, úka úu yé kō fe uké mpōōnare mmē nō lese.

²³ Ani likēyaa kē ríka pipise kō né kpáne. Asei kecáá, ké nō símisi re Sáa yé lē nnéi kani yé rinényiri ne u n we nō pa. ²⁴ Háí ne nēni-me áni kahane rinényiri ne linyine n we. Lē nnya, ani ye we uké nō he nōnnépōōnare nké n we ne nketō-pō.

Yeesu ye ketē kecáá rínanje nnéi feriyē

²⁵ Yeesu uu kō upipiretiki pimáa kpá re: Sinyárū kam ne nsímé nnéi nō símisi. Kumújē kunyine yé kam ám yé pēe lē nō n símisi, amá am ye pēe Sáa kecáá nsímé nō símisi kpáii. ²⁶ Nō ha likēyaa kē tinényiri ne linyine Sáa we. Am maa re né nō nnya u risuúluse. ²⁷ Kani né rí la nnya, Sáa ricuruu ye kō nō lalē, ani kō ne kefa tene re Uléécaá kémēe kam léeri nnya. ²⁸ Sáa kémēe kam léeri kam ne ketē kecáá ka. Ne nképēni lē ketē nté yisile ké Sáa kémēe pēle. ²⁹ Kei ke upipiretiki api pēe u maa re: Pō nképēni ró símisile lin kpáii, áa nképēni ne sinyárū tó símisi. ³⁰ Tō nképēni cérile re pō rípa yo nyule, ái nképēni we piké nnyine pó pise. Lē nnya karí ne kefa tene re Uléécaá kémēe kaa léeri. ³¹ Yeesu uu pi pēe re: Nō nképēni ne kefa tenele, née yo? ³² Kumújē kunyine yé kam, ticuruu ku pikáme masile, kani yé mekó mekó rinkpii ani menécīre yá. Amá ám menécīre we, Sáa ye kenékúrí wele. ³³ Ne lē nnéi nō símisile re ani ne tó ne nnó kupēncō kémēe nkínjine-i n we nnya. Nō sōntile nōké ketē nké kecáá íwe píima ne m pansente, amá ani n kahari, ne ketē kecáá rínanje nnéi piferiyē masile.

17

Yeesu ye upipiretiki kecáá keyóme yáasi

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé m masí, uu pēe keléécaá-mē weríi uu re: Itunje ye tule, Sáa. A Kepópipi ríyu waise, kē keké kō pō tíyu waise. ² Pō sisoipipi nnéi kecáá rínanje ke hele re keké pē nnéi kaa keanipe-i n wa nfáa teneciré he. ³ Nfáa teneciré mee piké pó céri re mepócīre pōō Uléécaá sei, piké kō Yeesu Kirisi kaa n tumme ceri. ⁴ Ne ketē kecáá ríyu pó waisele am kō pikēi kaa né rí forii wai. ⁵ Lē nnya Sáa, a nképēni kepóyu-i ríyu tē kam pēe kepómēe m má aa kelenē ketē nké wai né waise. ⁶ Ne tíyesele pīsoi pē kaa ketē kecáá n lése aa anénipe-i wai api pó céru. Pōō pēe pi te, aa pi kpísi aa anénipe-i wai pin mpósímé múílē. ⁷ Pi nképēni cérile re kepómēe ke lē nnéi kaa né m pa ai léeri. ⁸ Nsímé mmē kaa né m pa kam pi símisi api ηmurei api kō meyíkíyiki céru re kepómēé kam léeri, api kō ne kefa tene re pōō né tumme.

⁹ Pē kecáá kam pó yáasi. Ai ketē nké pikó kecáá kam yáasi, amá pē kaa anénipe-i n wa kecáá kam pó yáasi re pōō pē te nnya. ¹⁰ Pōō lē nnéi kam m má te. Née kō lē nnéi ke pōō m má te. Lēle kō nyíselē te pō pikēme ríyu né waisele. ¹¹ Am kō nképēni ketē kecáá we, amá pē ne kō ne kekecáá wele. Kepómēé ke née tósu. Sáa Uléécaá, Uléécaá yeé úu akópe m má, a pi rimúlú piké rinōō rise m má yare ke tó ne mpó ari m má mecō. ¹² Ke tó ne pē arí pēe rí we, tipónyiri kam pēe ne pē kaa né rimmúise kecáá paílē. Ne pēe pīkecáá ripaile rísonē, piuka úu pō, insá uyē kai n waimē re uké pō yare kai Nléécaasímé ritelé kémēe n wólaalē mecīre. ¹³ Ncēe-i kam nní lē we nen kepómēe tósu. Kumújē nkú-i kam nní ketē kecáá rí we kelenē nnya kam lē pi símisi re mpōōnare kam m má nké pi wa ne nketō-pō. ¹⁴ Né ne mpósímé pi céesile ketē nté pikó api piipuri yulu re ápi ketē nté pikó, yare ke né ám kō ketē nté ukó nnya. ¹⁵ Am pó welu re a ketē nké kecáá pi yukuse, amá ne pó welu re a pīkecáá ripaí ukpááree Setani úu

kaɓe pi rica. ¹⁶ Api ketē nté pikó, yare ke nē ám kó ketē nté ukó meɓo. ¹⁷ A nsímései kpísi aá ne pi pansese pipókó ne kété-pó. Mpósímé mee aseí. ¹⁸ Yare kaa ketē nté písoi kémee né n tū meɓo ke nées kó ketē nté písoi kémee pi tū. ¹⁹ Ne pē nnya menécíre kpísile am pó pa re nsímései nké tíyese pē pókó kó pimécire kpísi piké pansese pipókó.

²⁰ Ai kó pē nmane nnya kam pó welu, amá pē kapi n sánti piké nsímé rin-yóo piké ne kefa né tene nnya kam pó welu. ²¹ Ne pó welu re a tíyese piké rinóo rise wa. Yare ke pó Sáa, aa kenémee ní we néen kó kepómee we, pē piké kó m pénélē pin ne kerómee we ketē nté pikó piké ne n céri re póo né tumme nnya. ²² Meyóopi mē kaa né ní he kam pi he piké ne rinóo rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meɓo. ²³ Ne ne pi pénélenle nen ne pikeméé we, pón kó ne nē pénélē pón ne kenémee we. Lē kémee kapi yé fe api rinóo rise m má ne kété-pó, ketē nté písoi api kó ne ceru re póo né tumme, pón kó pi la yare kaa né ní la meɓo. ²⁴ Sáa, ne la re pē kaa né rimmúise piké ha kei kam ní wene n we, piké ne meyóopi mē kaa né n he n yé nnya. Póo né me he re póo né lalé aa kelene ketē wai nnya. ²⁵ Sáa aseí ute, ketē nké pikó ápi pó nyu. Amá nē ne pó nyule, mpí póo kó ceru re póo né tumme. ²⁶ Ne tíyesele api ripónyiri ceru, nen kó we nen wai re piké picére ti rikpá, níla mmē kaa né ní la nké ne pikeméé n we ké kó ne pi m pénélē nen ne pikeméé we nnya.

18

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53)

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé mí masí, u ne upipiretiki api yisi api Seturóo kefanáa metérj-mē sí apí ha keléecare kenyine kee kei ní we kémee lompo. ² Yutasi ye Yeesu n yáá ye kei nyule. Yeesu ne upipiretiki yèè pee kei meséere cápínele. ³ Kei ke Yutasi uu yisi uu písóca kpísi uu kó Uléecaa keyó piméré ke pepe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi api n tumpo ne péne, pin iyúipuke ne sífiráa ne itópilū muleilē. ⁴ Yeesu ye pee lelee u n waine pinyuwe máalenle, uu péé ne nyósopo uu pi pise re: Uye kani wéési? ⁵ Api u pese re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pee pi pese re: Née lo! Yutasi ye u n yáá ye pee kei wele lin ne lē wai. ⁶ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pee pi mí maa re: Née lo, pi ipírē pírē ne sónle apí ha ne lolu. ⁷ Yeesu uu kó pipise pi kpá re: Uye kani wéési? Api re: Nasareti ukó Yeesu. ⁸ Yeesu uu pee pi pese re: Nté ne nó maa re née lo. In te nē kani mesei wéési, ani picó riyá piké tómpo. ⁹ Lē kuú pee mekee mí ma liké ne n wa nnya kuu lē ma. U péé maa re: Pē kaa né rimmúise, úka úu ne né po. ¹⁰ Simóo Piyee ye pee ritéhe caacaa múílenle. Uu ri mahani uu Uléecaa usina ukeikó use kutu luke-luke semí. Pi ye ukeikó uyē sée re Malikuusi. ¹¹ Kei ke Yeesu uu pee Piyee maa re: A ripótéhe kukai kémee pesepo. Iwe iyē ke Unésáa uu wa re ké li. Am kape pee i lí, née íye?

Pi Yeesu ne Ana kémee ha

¹² Písóca pē ne piukpeenwai ne Pisuífi piméré api pee Yeesu tini api paasi ¹³ apí ne Ana keyó u sí kelene. Ana ye pee Kayifu ye kumúnjé kpe-i isína n tū ulóhó le. ¹⁴ Kayifu ye pee Pisuífi piwéese mesóho rikpá re: Li kutási we re usoi use uké kuyu nnéi nkpo kpu.

Piyee ye kesi re uu Yeesu upiretiki

(Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57)

¹⁵ Pi pee lē ne Yeesu tósule, Simóo Piyee ne uupiretikicó unyine pin Yeesu tikilē. Usina ye pee upiretiki ucó uyē nyule. Lē nnya kuu fe u ne Yeesu api kucó usina keyó-i lompo. ¹⁶ Amá ketahai ke Piyee póo nyere uu ne ripoo kó. Kei ke uupiretikicó uyē ke usina uu nní ní nyu uu pee léeme uu ne unósikeikó uyee ripoo-i m mé símisi uu pee Piyee tampó. ¹⁷ Unósi uyē uu pee Piyee pise re: Nté pó ne kó utisi uyē upiretiki le? Piyee uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki. ¹⁸ Nnyiye ye pee likumúnjé kpe-i wele. Pikeikó ne piméré api pee nkalena wai api kekále wai pin pee wéni. Piyee póo kó pikeméé hapo uu n tū un nna wéni.

*Usína ye Yeesu nsímé píseise**(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71)*

¹⁹ Usína uu Yeesu upipiretiki ne uicélaa kecáá píseise. ²⁰ Yeesu uu u pese re: Mpa úye keyu-i kam símisi am kó meséere Pisuiifi ayomeyáhaalee-i ne Uléécaá keyo-i ke Pisuiifi nnéi api ye n cápine céesi. Am ketume nka meya ma. ²¹ Yo nnya kaa pee né píseise? Peeee n kó nen símisi kaa yé pise re yo kecáá kam pi símisi. Pē ne nyule nsone lē ke nēe m ma. ²² Ke piméré pē use uu lē n kó, uu Yeesu kepepe tōlu uu u pise re: Lē kaa yé pee usína rinóo pesee? ²³ Yeesu uu pee u maa re: In te ám nsone símisi, a né símisi kei kam m púnne. Amá in te ne nsone símisile, yo nnya kaa pee né pi? ²⁴ Ana uu pee u kpísi un lē pahaalē uú ne usína Kayifu u papo.

*Piyee ye kó pikéne rikpá re úu Yeesu nyu**(Matiyee 26:71-75; Mariki 14:69-71; Luki 22:58-62)*

²⁵ Simo Piyee ye pee likumúnjé kpe-i wele un nna wéni. Api u pise re: Nté pó ne kó utisi uyē upiretiki le? Uu késu uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki. ²⁶ Usína ukeikó use ye pee utisi uyē ke Piyee uu kutu riñsem umareco le. Uu pee Piyee pise re: Ai nó ne uyē kam aléé kecare-po yēe? ²⁷ Piyee uu kó Yeesu pikéne kpá. Mese ne mese, icá ii kooi.

*Pi Pilati kémee ne Yeesu túhaane**(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Luki 23:1-5)*

²⁸ Api mmare mare Kayifu keyo-i Yeesu kpísi api ne riyóopipoo sí. Amá Pisuiifi piwéése api pee lompo re ai kape mékperinkpe pi waise, api yé pee fe piké nkpó melóo anyá li nnya. ²⁹ Lē nnya ke Pilati uu léepo uu pi leepo, uu pi pise re: N-ye kani ne usoi nkó túhaane? ³⁰ Api u pese re: Usoi nkó unsá pee mewai kópe n wai, ári yé pee apónipe-i u wa. ³¹ Kei ke Pilati uu pee pi maa re: In lē, ani u kpísi aní ne nórincúruu u túhaane yare kai nóinésé kémee m pise. Pisuiifi api u pese re: Ari ncée má také unyine kpu.

³² Tinóo tē ke Yeesu uú pee m ma uú ne nkpó mmē kuu n kpine kecáá símisi kai lē titiki. ³³ Pilati uu riyóopipoo-i lompo uu Yeesu pise re: Póo Pisuiifi Uyóopii? ³⁴ Yeesu uu re: Póo ripócúruu lē pise nēe unyine yee nnésímé pó símisi? ³⁵ Pilati uu re: Pó nyu re né ne Usuiifi lee? Mópuri pikó ne peeee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése pee anénipe-i pó wa. Yo kaa mpíí wa? ³⁶ Yeesu uu re: Kenéyóopitē áke ketē nté kekó. Nen pee ketē nté iyóopi n le, pinékeikó yé pee kenécáá atopi wa re api kape Pisuiifi anipe-i né wa nnya. Amá inéyóopi íi nkpáni ketē nté ikó. ³⁷ Kei ke Pilati uu pee u pise re: Lē nnya, po uyóopi lee? Yeesu uu re: Lē kaa nní ma. Ne uyóopi le. Pi né márile am ketē kecáá weri re ké nsímesei kecáá símisi. Nkó yee nsímesei m má yē kutu né ricole. ³⁸ Pilati uu u pise re: Yo kapi ye sée re nsímesei?

Ke Pilati uu lē Yeesu pipise m masí, uu yisi uu piléepo kpá uu Pisuiifi leepo, uu pi maa re: Né ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u n kpu. ³⁹ Amá li nókenémee inyékii le re ké ye nípá nkpó melóo anyá áye kémee ukpaniikó use unyine akpanii tō. Nō la re ké Pisuiifi Uyóopi akpanii nó tō? ⁴⁰ Api pee picáái kpá re: Aaí, áí uyē, a Parapasi akpanii ró tō. Parapasi ye pee kó usoi kpááree le.

19

¹ Kei ke Pilati uu pee ncée he re piké Yeesu tí piké iséi u súúkee. ² Pisóoca api inípe ne riyóopikəh yóóni api u kipise, api kó kukpélenku wéé nyaii kpísi api u tani. ³ Api pee ukekúri nyósopo api ye pee re: Tō pó yáasi, Pisuiifi uyóopi! Apí ne sipese u tōlu.

⁴ Pilati uu kó piléepo kpá, uu písoi pee n cápinelē maa re: Uyee nkó kam ne ketahai nó léeme naké céri re ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u n kpu. ⁵ Yeesu uu pee léepo un tiyóopikəh kapi ne inípe n yóó kipilē un kó kukpélenku wéé nyaii tanaalē. Pilati uu pee pi maa re: Usoi uyee nkó! ⁶ Ke peeee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne piméré api u n yé api cáái re: A kunapéékóo kecáá u karií! A kunapéékóo kecáá u karií! Kei ke Pilati uu pee pi maa

re: Ani nórínécúruu u kpísi aní ha karií. Né ám yě yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu. ⁷ Pisuífi api u pèse re: Tò isé inyine mále yee m pise re uké kpu re u umecíre waise Ulééca Kεpipi nnya. ⁸ Ke Pilati uu anóo nyē n kō, iwame ii meyá pilone u kpá. ⁹ Uu riyóopipoo-i lompō uu Yeesu pise re: Pō yei ukó le? Amá Yeesu úu rinóo u yási. ¹⁰ Pilati uu pεe u maa re: Áa la póké rinóo né yási, née yo? Áa nyu re né fe am tíyese api pō yá née am tíyese api kunapéékóo kecáá pō karií? ¹¹ Yeesu uu pεe u pèse re: Áa rínanje níka kenécáá má, insá mmē ke Ulééca uu pō m pa re a kenécáá m má. Lē nnya ke uyee apónípe-i né ní wa akópe aa apókó fe. ¹² Kaí ne kumúhē kpe-i n kpísi, Pilati uu pεe n wéési uké Yeesu riyápō. Amá Pisuífi api sicááila loni re: Pōn u rin-yápō, áa pεe Rōm uyōopi usane! Usói nkó yee umecíre n nyáni re uyōopi ye Rōm uyōopi ulaarō le. ¹³ Ke Pilati uu anóo nyē n kō, uú ne Yeesu ketahai leepō, uu pεe ha kei kapi ye n sée re aséhéwεpi kelō riyóopitū kecáá tone. Pi ye kelō kē Mé-epiree kémee sée re Kapata. ¹⁴ Liké ne n weesi piké nkpō melóo anyá n li, itunje kecíre kumúhē kaí pεe lē we. Pilati uu Pisuífi maa re: Nónyéyōopi ye nkó! ¹⁵ Amá api pεe sicááila loni re: A kpu! A kpu! A kunapéékóo kecáá u karií! Pilati uu pi pise re: Ké nónyéyōopi kunapéékóo kecáá karií? Pεpεe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api u pèse re: Rōm uyōopi memáá, ári uyōopi úka ucō má. ¹⁶ Uu pεe Yeesu kpísi uu pianípe-i wai re piké ha u karií.

Pi Yeesu kunapéékóo kecáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43)

Api pεe Yeesu kpísi apí ne tómpō. ¹⁷ Yeesu uu uricuruu kunapéékóo kpē kecáá kapi u n kariíne cōni uú ne kuyu-i léepō, uú ne kelō kē kapi ye n sée re Kúyu Kōḡoo sí. Pi ye kei ne Mé-epiree sée re Kōlikōta. ¹⁸ Kei kapi u ne písoi pité pinyine anapéékóo kecáá karií, ucō uilúké ise, ucō icō, Yeesu kunapéékóo aku pεe kecōpe n we. ¹⁹ Pilati uu kō tíyese api kekpenkpélépi kecáá wólú api kunapéékóo kecáá karií. Pi kekecáá wói re: Nasareti ukó Yeesu, Pisuífi uyōopi. ²⁰ Pisuífi meyā api iwói iyē keeni, kaí ne kei kuyu n kólē nnya. Mé-epiree ne Mélatee ne Mékireki kapí ne wói. ²¹ Pisuífi pεpεe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api Pilati maa re: Pi wói re Pisuífi Uyōopi, amá a wói re u maa re: Ne Pisuífi Uyōopi le. ²² Pilati uu pi pèse re: Lē kam n wói kam wói.

²³ Ke písóoca api Yeesu kunapéékóo kecáá pikarií m masí, api uilū kpísi api hóone api afiri ana wai, nípá usóoca úye uu rifiri rise kpísi. Api kō ukukpelenku wéé nyaii kpeε áku nnyelaa m má kpísi. Mesame kapi ku yóó kecáá ne metene-pō. ²⁴ Api pεe pimεcōpεcíre n tee re: Ari kape ku riceéri. Amá tóké panjai arí ne yenu uyee yé ku n kpísi. Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē kecáá rintíki nnya. Li wólaalē te:

Pi inélū hōone api panjai apí ne uyee yé kunékpélenku wéé nyaii n kpísi yenu. Lē ke písóoca api n wa ye lē. ²⁵ Kunapéékóo kpē kecáá ke Yeesu uú pεe n kariilē kekúrí ke úni ne úni uwā ne Kulopaasi unōsi Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí pεe nyenu. ²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupiretiki uyē kuú pεe ní la pōon úni kekúrí nyenu. Yeesu uu úni maa re: Unósi, upóhmane ye neni nkó. ²⁷ Uu kō uupiretiki uyē maa re: Upóni ye neni nkó. Kaí ne kei n kpísi, uyē uu pεe Yeesu uni kpísi uu ukeyō-i yekei.

Yeesu nkpō

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Ke Yeesu uu n yé te u lē nnéi kuu piwai ní ka piwai masile, uu re: Nniré ye né wele. Liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē kecáá rintíki nnya kuu lē ma. ²⁹ Kulū kunyine ye pεe kei kekúrí ne píta nyεpe-nyεpe meyipε yisunule. Písóoca api kuyúí kpē kapi ye n sée re isōopi kekpápi kpísi, api sinéé sinyine píta nyεpe-nyεpe pē fe api kekecáá tuhu apí ne Yeesu nnōo kuwéé-mē sí. ³⁰ Yeesu uu píta nyεpe-nyεpe pē sōmú uu pεe re: Mpá yo ye piwai masile. Kuu lē m ma, uu pεe kpará, nfáa nn tene.

Usóoca use ye Yeesu ilúké ne kupáj luri

³¹ Likeweesi kee kewénteyaa ketúnjé. Kewénteyaa kē ne kə pɛe keyáa píima le. Sisoikópe ási kapɛ ne kewénteyaa kē ketúnjé kunapéékóó kecáá n kólólē nnya, api Pilati pise re uké tíyese piké apái si selesi api pɛe si súisente. ³² Pisóóca api péé hapə api písoi pité pē ne Yeesu kapi kesé u karií ufoí apái selu, api kə ulírū akó selu. ³³ Api Yeesu-i tuiṗə. Kapi n yé te u pikṗə masile nnya, ápi pɛe apái u sei. ³⁴ Amá pisóóca pē use uu ilúké-i kuparáḡ u tuhu uu luru, mɛse ne mɛse, ménye ne míni amɛ léeri. ³⁵ Uyɛɛ mɛwai mē n yé ye maa re aseí ye nyɛ. Lē kuu mí ma ye kə aseí le. Uyɛɛ nyule re aseí kuu símisi. U símisile re nóké kə ne kefa tɛne. ³⁶ Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémɛɛ n wólaalē tintíki nnya. Lelee re: Api ukukəhə kúka selune. ³⁷ Li kə rikelō kecə-i wólaalē tɛ: Pi yé kam api ye uyē kapi ilúké n luri kuwéé-mē n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56)

³⁸ Lē memáá, Arimatee kuyu ukó kapi ye n sée re Yoséfi uu Pilati ncée welu re uké Yeesu kpísi uké ha kulesi. Pilati uu ḡmurei. Pisuífi iwame ye pɛe Yoséfi uyē wɛɛ, úu pɛe lē nnya nyíselē te u Yeesu upiretiki le. Uyɛɛ ha uu Yeesu kpísi uú ne tómpə. ³⁹ Nikotem yɛɛ kesine kɛnyine Yeesu kémɛɛ n ha, póo kə tulaaliye pē kapi ye n sée re miiri ne aloweesi mecóhəne sikiloo afeetaani kumúnjé ne hapə. ⁴⁰ Piketé api Yeesu kpísi api sisánjápampi pílesi, api tulaaliye pē u fom yarɛ kapi ye pɛe Pisuífi inyekii kémɛɛ usoi n kúlesi meco. ⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékóó kecáá n karií kekúrí ke keléecare kɛnyine aké péé we. Nhóre fale nnyine kémɛɛ kápi úka n wailē ye pɛe keléecare ke-i wɛɛ. ⁴² Likeweesi kee Pisuífi kewénteyaa. Nhóre nn kə ne kei kolē. Api lē nnya kei Yeesu waipə.

20

Nhóre ye meḡmane we

(Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12)

¹ Kewénteyaa ukóso, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresine yisi, lin hiihiilē uu nhóre-i sí, uu yenu re pi ripare kapi nhóre riñfi leselɛ. ² Uu itóó wai uú ne Simə Piyɛɛ ne uupiretikicə uyē ke Yeesu uú pɛe meḡá n la leɛpə, uu pi maa re: Pi Upíima nhóre kémɛɛ léselɛ, ári nyu yei kapi u wa. ³ Kei ke Piyɛɛ ne uupiretikicə uyē api yisi api nhóre-i sí. ⁴ Api piketé itóó wai, amá ucə uyē uu Piyɛɛ faau uú ha nhóre-i mefoí tulu. ⁵ Uú fo uu lóólúpə, uu sisánjápampi yenu sin keteni-i laanu, amá uu pɛe lomṗə. ⁶ Simə Piyɛɛ yɛɛ u n tíkilē póo kə tuiṗə. Uyē uu nhóre-i lomṗə uu sisánjápampi sē keteni-i yénu. ⁷ Uu kə kusánjáp kṗē kapi pɛe Yeesu ríyu m paasi yenu kun pílaalē kun kumɛcire kelō iyaa yisunu, sisánjápampi ási kei we. ⁸ Kei ke uupiretiki ucə uyɛɛ pɛe mefoí nhóre-i n tuiṗə póo kə lomṗə, uu yénu uu péé ne kefa tɛne. ⁹ Asei kecáá, hái ne kumúnjé kṗe-i, ápi pɛe kahanɛ lelee Nléécaasimé ritelé kémɛɛ n wólaalē aseí n kə te li pise re Yeesu uké pikṗəkpṗə kémɛɛ yisi. ¹⁰ Lē memáá, pipiretiki pē keté api yisi apí kulu.

Yeesu ye umɛcire Makitala kuyu ukó Maari nyíse

(Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11)

¹¹ Maari póo pɛe ketahai-pə nhóre kekúrí tone uú n téní. Kuu lē n we un téní, uú fo uu nhóre kémɛɛ lóólúpə. ¹² Uu piléecaatumɛ pité pinyine yenu pin ilū tomé tanaalē pin ne kei kapi pɛe Yeesu n finse tū, ucə ríyu-mē, ucə ána-mē. ¹³ Api u pise re: Yo nnya kaa téní, unósi? Uu pi pɛse re: Pi Unépiima kpísile apí ne tómpə, ám pɛe nyu yei kapi u wa. ¹⁴ Kuu lē mí ma, uu pɛe kepire-mē werí uu Yeesu yenu un nyenu, úu kə ceri re uyɛɛ lo. ¹⁵ Kei ke Yeesu uu pɛe u pise re: Yo nnya kaa téní, unósi? Uye kaa wéési? Uu pɛe músu re uyɛɛ keléecare kecáá n páilē lo. Lē nnya kuu u pɛse re: Urósáa, in te póo u kpísi áa ne tómpə, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísi. ¹⁶ Kei ke Yeesu uu pɛe u sée re: Maari! Uu pɛe ukuwéé-mē pansepə uú ne Mé-epiree u pɛse re: Rapuni. Liasei re Ucélaa. ¹⁷ Yeesu uu u maa re: Kapɛ né rica, ám

kahane Unésáa kémee rintaá. Amá a ha pinémárecō símisi re Unésáa yee kō nní Nóunésáa ne Unéléécaā un kō Nóunéléécaā kémee kam taálē. ¹⁸ Kei ke Makitala kuyu ukó Maari uu péé ha pipiretiki símisi re u Upiima yenle. Uu pee lē ke Upiima uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye umecire upipiretiki nyise

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49)

¹⁹ Kewénteyaa kē ukoso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmē kényō kenyine-i cápinelē. Pisufi iwame ye pee pi wele. Api lē nnya hánaankeē api pee kémee n we. Kei ke Yeesu uu pee pikecōpe leeme uu pi maa re: Nóanékín aké n niñú! ²⁰ Kuu lē pi mí ma, uu pee uanipe ne uilúké pi nyise. Upipiretiki rikín ari níñesi re pi Upiima yē nnya. ²¹ Kei ke Yeesu uu kō pimáa pi rikpá re: Nóanékín aké n niñú! Yare ke Unésáa uu né n tumme mecō ke nēe kō nótum. ²² Kuu lē pimáa mí masí, uu pikecáá fúupō uu re: Ani Nfáasone yosí. ²³ Nōn ye píye akópe n sárei, Uléécaā yé kō piakópe pi sárei. Nōn ye re áni pinyine akópe sáreine, Uléécaā páa kō piakópe pi sáreine.

Yeesu ne Tomaa kecáá nkó

²⁴ Tomaa kapi ye n sée re Usika ye Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecōpe use le. Uyē úu pee kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pikeméé n hápō we. ²⁵ Upipiretikicō api pee u maa re: Tō Upiima yenle. Uu pi pese re: Nensá ihíme apole uanipe-i n yē ke kenípepi tahampō, kē kō kunénipe ne uilúké rica, ám yé ηmurei. ²⁶ Siyáa sipaha memáá, pipiretiki pē api kō kényō-i n cápinelē kesé ne Tomaa. Pin kō ne hánaankeē, Yeesu uu kō pikecōpe piléeme kpá uu nyere, uu pi maa re: Nóanékín aké n niñú! ²⁷ Uu pee Tomaa maa re: A kepónípepi nté tahampō aa anénipe paí, aa kō kupónípe ne inélúké ca. A lē pitírē tíye áa ne nképni kefa tene. ²⁸ Kei ke Tomaa uu pee u pese re: Unépiima ne Unéléécaā! ²⁹ Yeesu uu u maa re: Kaa né ní yē nnya kaá ne kefa né tene. Peeperé ápi né ní yē, pin kō péé ne kefa né tenelē pee pínarekome.

Lē nnya kapi rítelē ntí ní wóí

³⁰ Yeesu ye kō upipiretiki inipee-i mewaisaṅa meyā ncōpuri wapisile mee áme rítelē ntí-i n wólaalē. ³¹ Pi lelee nní rikemee ní we wóile re nóké ne n ηmurei re Yeesu ke Uléécaā uu n wée nnya. Uyee kō Uléécaā Kepipi. Nōn ne kefa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yē.

21

Yeesu ye umecire upipiretiki pisēei nyise

¹ Lē memáá, Yeesu uu pee ketume Tiperiyaati kupiye ritime umecire upipiretiki nyise. Lē kuu umecire pi n nyise ye nní: ² Simō Piyee ne Tomaa kapi ye n sée re Usika ne Natanayeli yee Kalilee keteni-i Kanaa-pō ní we ne Sepetee pinmáne ne upipiretiki pité picō ye pee cápinelēnle. ³ Simō Piyee uu pi maa re: Ikpíntomé kam picópii tósu. Api u pese re: Tó né kō pó ritiki ari kesé sí. Kei kapi yisi apí ha kúninōi loni api tómpō. Amá ápi kesine kē líka tí. ⁴ Kai piweesi n kóraane, Yeesu un kei kupiye ritime we, amá upipiretiki ápi pee céri re Yeesu lo. ⁵ Kei kuu pee pi pise re: Nō ikpíntomé yē ani cópii, sinéwá? Api re: Eehei! ⁶ Uu pi maa re: Ani kúninōi kuluke-luke-mempō kunyeré fō, nó linyine tí. Api mesei kunyeré fom api ikpíntomé tini ai ku yipu pémi, ápi fe ricuruu piké míni-i ku pōnne ke ikpíntomé ii kulúí ní we nnya. ⁷ Kei ke upiretiki uyē ke Yeesu uú pee ní la uu pee Piyee maa re: Asé Upiima lo! Ke Simō Piyee uu lē n kō te Upiima lo, uu uilú kuú pee m mahā un pee meṅmane ikpíntomé cópii pitane pese uú ne míni-i kpúupō. ⁸ Pi pee ketē kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúnjé. Upipiretikicō api léeri, api pee kunyeré ne ikpíntomé meyipē pasai api lésepō. ⁹ Kapi kúninōi kémee ní suí, api kupiye ritime nkalena leepō, ikpíntomé ne akpónó an nkecáá láalē. ¹⁰ Yeesu uu pi maa re: Ani ikpíntomé iyē kani n cópii kémee ne inyine kam. ¹¹ Simō Piyee uu kúninōi kémee lompō uú ha kunyeré ne ikpíntomé maamaa meyipē súiseri, íi lelu píle ne kuwóó ne itaani. Amá mpa ne imesá mē, kunyeré áku riceéri. ¹² Yeesu uu pee pi séi uu re: Ani kam ani li. Uupiretiki úka úu kō pee kaha uké u pise re:

Πόω wόo? Pi πee nyule re Upiima lo. ¹³ Yeesu uú ne pi ká, uu kukpónó kpísi uu pi hōone, uu ká ikpíntomé pi hōone. ¹⁴ Ke Yeesu uú ne pikpókpo kémee n yisi, metáánū ye mē kuu lē umecire upiretiki nyíse.

Yeesu ne Piyee kecáá nkó

¹⁵ Kapi piluke ní masí, Yeesu uu πee Simōo Piyee pise re: Yonaasi uñmáne Simōo, pō né la ai tósu lē ke picō mpí api né í laa? Uu re: Eee, Upiima, tipócúruu ye nyule re ne pó lalē. Yeesu uu πee u maa re: In lē, a sinésáñpi kecáá ísōne m paílē. ¹⁶ Uu ká melírū pipise u kpá re: Yonaasi uñmáne Simōo, pō né laa? Piyee uu u pese re: Eee, Upiima, tipócúruu ye nyule re ne pó lalē. Yeesu uu u maa re: In lē, a inésáñ ísōne n séni. ¹⁷ Uu ká metáánū pipise u kpá re: Yonaasi uñmáne Simōo, pō né laa? Simōo Piyee ripōo ari caai re metáánū ye mmé kuu lē u pise re “pó né laa” nnya. Uu πee u pese re: Pō mpá yo nyule, Upiima, pō ká nyule re ne pó lalē. Yeesu uu πee u maa re: In lē, a inésáñ kecáá ísōne m paílē. ¹⁸ Asei kecáá, ké pó símisi re kaá πee iñmáne í we, póo ye πee ripócúruu kupótampála rité aa kei kaa í la sí. Amá pōn n kpurunu, pó πee anípe risíka, ucō uu pó ku paasi uú ne kei káa í lane pó sí. ¹⁹ U lē male uké ne nyíse lē ke Piyee uu n kpine liké ne Uléecaa ríyu n waise. Kuu lē písímé u ní masí, uu πee u maa re: A né ritiki.

Yeesu ne uupiretiki uyē kuú πee ní la

²⁰ Piyee uu kepire ημεελú uu upiretiki uyē ke Yeesu uú πee ní la yenu un pi tikipólē. Uyee πee iluke keluke-i Yeesu kecáá n finepō uu u pise re: Upiima, wόo piláarō anípe kémee pó waine? ²¹ Ke Piyee uu lē u n yé, uu Yeesu pise re: Nkó ní, Upiima, yo ke uyē uú ne kétō kopune? ²² Yeesu uu u pese re: Nen n la re uké n we ké ha ne πee me, ai yei ne pó yénu? Póoké né ritiki. ²³ Lē nnya, nsímé nn piyómeyáhaa kémee kóónú re upiretiki uyē úu kpine. Ai ká re Yeesu ye u maa re úu kpine, amá u πee re: Nen n la re uké n we ké ha ne πee me, ai yei ne pó yenu? ²⁴ Upiretiki uyē ticuruu ye aseéra lese uu nsímé mmē wōlu. Tō ká nyule re lē kuu n yé uú male ye nsímései le.

Tinóo tōrōo

²⁵ Yeesu ye ká mewai meyā mecō wapisile. Pin πee mennéi n wōlune mese mese, ám musí re átelé nyē nnéi kapi yé n wói yé ketē nké nnéi kecáá kewai yē.

Uléecaa Pitumε Mεwai

Lελεε ritelé ntí kέmεε rí we

Luki yεε Uléecaa Pitumε Mεwai ritelé wói. Nsímé Kεcire ritelé ke Luki uu n wói menwí yε mε. Lε ke Yeesu uu rinóo pitumε n he re piké ne Nsímé Kεcire rikóónú, Uléecaa icápine iké ne rimpéré kuu ritiki uú ne Uléecaa Pitumε Mεwai ritelé wólu.

Yerusalem kuyu-i ke Nfáasone nn Pantekooti anyá ketúnjé Uléecaa icápine pikó kecáa súime. Kε ke Uléecaa icápine ii kóri.

Kaí ne ríyu 13 kέmεε n kpisi, Luki ye nyísele lε ke Pwoli uu pεpεe ápi Uléecaa m pakarelē ayu kέmεε nsímé kεcire ne rí ha. Pwoli ye pεε mεkεε Kirisi pikó wéekuselele. Yeesu Kirisi yεε Pwoli sée re uké pansε uupiretiki (9). Uléecaa icápine yεε Sirii ketē kecáa Antiywasi kuyu-i rí we yεε u wée re u ne upisencw pinyine piké ha ketaa-pw Yeesu nsímé kεcire riyóo.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nfáasone mekame ne Uléecaa icápine foí mekarii Yerusalem kέmεε (1:1-8:3).
2. Nsímé Kεcire meywóo kuyu nnéi kέmεε ne Yutee ne Samarii-pw (8:4-12:15).
3. Nléecaa simé piywóo nsē ke Uléecaa utumε Pwoli uu n sone hái ne ketē ketw-pw (13:1-28:31).

Nfáasone ke Yeesu uu ne upitumε m mé

¹ Unésáne Teofili, ne ritelé foí kέmεε pw símisile lε nnéi ke Yeesu uu piwai ne picélaa n kóraane ² hái ne keyáa kε kai keyómεcaa-mē u n kpíipw. Uké kelene riintaá, u upitumε kuu n wée uicélaa pale ne Nfáasone nnahe. ³ U umεkpw-maá méwee mpehē mpehē kέmεε umεcire pi nyísele piké céri re u nfáa mále. Siyáa afεena kuu pi rikpáfúme uu Uléecaa iywopi nsímé pi símisi. ⁴ Keyáa kenyine kapi kesé we ne Yeesu, uu pεε isé nnyí pi pa re: Ani kapε yisi nwké Yerusalem ne ketaa wa, amá ani lisone lε kani n kw nen símisi re Saa Uléecaa ye ne nó mé kutu ricw. ⁵ Míni ηmanε ke Yohani uu nó wóle. Amá li tise nkáripι, Uléecaa uké ne Nfáasone nó wole.

Yeesu ye keyómεcaa ritaá

⁶ Pεpεe pεε Yeesu keyúrí n cápinelē api pεε u pise re: Kumúnjé kpe-i kaa Isirayeli keywopitē pεserineε, Upíima?

⁷ Uu pi pεse re: Ai nónnékó ríka re nwké mεwai mεε n sánti kumúnjé ne meitunje n nyu. Saa Uléecaa yεε lε ne uricuruu nnahe yekei. ⁸ Amá Nfáasone nn nókenécáa n súime, nó rínahe nnyine yē, ani pεε pansε pinétansei Yerusalem kuyu-i ne Yutee ketē kecáa nnéi ne Samarii ketē kecáa, hái ne ketē nnéi ketw-pw. ⁹ Ke Yeesu uu rinóo tē pimáa mí masí, ai keyómεcaa-mē u kpíipw, mpá úye un u nyáncipw ahope anyine áa weri áa ne u yarii api pεε u paapw. ¹⁰ Pin kei nní lε we pin keléecaa inípeε wiilē un tósu ke pitisi pité pinyine pεε ilū tomé n tanaalē api pikεyúrí rikpáfúme. ¹¹ Pitisi pē api pi maa re: Yo nnya ke nó Kalilee pikó mpí ani nní nyenu nwn keléecaa-mē nyánei. Lε kai nní nókenécwpe nké-i Yeesu uyē keléecaa-mē n kpíipw nwn nyáni mεcw kuú ha pεeri.

Matiyasi ye Yutasi ripwh tone

¹² Pitumε api pεε kelō kε kapi ye n sée re Olifiyee rikúú yisi api Yerusalem pεle. Tikúú tεε ne Yerusalem kolεle. Lirinā ne sá yare kilomεtiri use. ¹³ Kapi n tuipw, api kulee kunyine-i taá keyw kenyine kecáa-pw. Kei kapi ye cápine. Pεpεe kei n cápinelē pεε Piyεε ne Yohani ne Yakupu ne Antiree ne Filipu ne Tomaa ne Patelemii ne Matiyee ne Alifεe ηmánε Yakupu ne Simw yεε ukuyu rí la ne Yakupu ηmánε Yuuti ¹⁴ ne Yeesu uni Maari ne pinósi picw pinyine ne Yeesu piwā. Pinnéi mmē pεε rinóo rise wa api ye cápine apí ne piywómeyáhaa n ηmóópúlē.

¹⁵ Likumújé kpé-i, Piyéé uu keyáa kenyine yisi, piyómeyáhaa píle ne afééré pinyine pin cápinelē, uu pikécɔpe maa re: ¹⁶ Pimárecɔ, li pise re lē ke Nfáasɔne nn Nléécaasimé ritelé kémee n símisi liké wa. Nfáasɔne ye Yutasi kecáá Tafiti rinóɔ rinyine maasele. Yutasi uyee pansé pepéé Yeesu n tí ukpeenwai. ¹⁷ U pee uróɔ use le, tɔn kesé pikéi pise mpí wai. ¹⁸ Siwóó sē kuu usoi ní kpu api u hééle kuú ne kecare lɔ, uu pee kei lóiri uu ríyu mefoí ketē fapi, uu kecɔpe kpáfú, anyóhɔ nnéi aa cúme. ¹⁹ Yerusalem pikó nnéi pee mewai mē kō, hái apí ne kecare kē sée re Hakelitama, lelee re unyine menyé ye kei kɔɔnu. ²⁰ Ticuruu li Ipakare Siyome kémee wólaalē te:

Ukeyɔ keké menmane tone!

Uka úu kapé kekemee tóné! Li kɔ wólaalē te:

Usoi féé uké upikéi yásí uú nɔ́j! ²¹ Kumújé kpē nnéi ke Upíima Yeesu uú pee kerómee ní we, písoi pinyine ye pee mpá yei ró tíkilenle. ²² Háí ke Yohani uú ne míni u n wóle ne péé uyei-me kai keróɔpe nké-i u n kpíipɔ aí ne keyómecaa sí, písoi pinyine ye pee ró tíkilenle. Lē nnya, li pise re písoi pē kecɔpe use uké kerómee n we uké meróɔ itansei li re Yeesu ye nkpɔ kémee yisi.

²³ Kei kapi pee písoi pité sée api nyere. Pepéé Yosefi Parisapasi kapi ye kɔ n sée re Yusituusi. Ulírú yee Matiyasi. ²⁴ Api pee keyóme yáasi re: Upíima, pɔɔ písoi nnéi sifa kémee nyu. A písoi pité mpí kecɔpe uyē kaa n wée ró nyíse ²⁵ uké pansé utumé uu Yutasi pikéi yósu uú nɔ́j. Yutasi ye uketone riyále uu sí kei kaí ne u rinsá re uké tone. ²⁶ Kei kapi pee panjai ai Matiyasi tini, uu pee Yeesu pitumé kefi ne use pē kecáá kpápɔ.

2

Nfáasɔne mekame

¹ Kai Pantekooti keyaa ní tu, piyómeyáhaa nnéi api kelɔ kesé cápine. ² Mese ne mese, nné nnyine nn keyómecaa-pɔ leeri yare kuyɔ papé-papé kunyine kpéé pepu. Aku kényɔ ke-i kapi n tú nnéi yipu. ³ Api linyine yenu yare inalempi, ai pi kpáfúme, aí yékáá, aí mpá úye kecáá tone. ⁴ Nfáasɔne nn pee pinnéi yipu nn pikemee ní we. Kei kapi pee meyu mpehé mpehé ke Nfáasɔne nn pi n he pisímé lɔ.

⁵ Pisui fi pee Ulééca likó ní la ye pee Yerusalem-i welé. Isoipuri nnyí nnéi yee ketē kecáá ní we ayu kémee kapi léeme apí weri. ⁶ Ke nné nn lē ní le, písoi api cápine riwúí. Piyómeyáhaa api pee meyu mpehé mpehé n símisi. Pepéé n cápinelē pin pee piméyu kémee kóméi, aí nnóɔ pi yipu hái. ⁷ Ai pee méwoo pi wai, aí kɔ meyíkíyiki nnóɔ pi yipu api pee re: Nénte písoi mpí nnéi pee nní n símisi ye Kalilee pikó le? ⁸ Kai pee íye wa ke ntónéi mmú, mpá úye uu péé ne umeyu kémee pi kóméi? ⁹ Keróɔpe nké-i, pinyine ye Paritesi ne Metii ne Elam sité leerile. Picɔ ye Mesopotamii pikó le ne Yutee pikó ne Kapatɔasi pikó ne Pɔnti pikó ne Asii ketē pikó ¹⁰ ne Firisii ne Pamfilii ne Esipiti ne Lipii ketē kee Siréeni mēmpɔ ní we pikó. Picɔ pɔɔn Rɔm kuyu-pɔ leeri, ¹¹ ne Kiréeti ne Arapii sité-pɔ. Picɔ ye Pisui fi yíkíyiki le, picɔ ye panséle Pisui fi pin Moisi isé tíkilē. Mpá ne lē, ntónéi mmú, mpá úye ye pee umeyu kémee pi kóméile pin mewai píima ke Ulééca uu n wa símisi. ¹² Ai pi nnéi muuni tímm, api pee méwoo ní we pin píseine re: Nsímé ní-ye kecire ye mmú? ¹³ Amá picɔ pɔɔ piyómeyáhaa pē sennyi pin tee re: Píta lari ηmaa pee nní pi pomaalē!

Piyéé nsímé

¹⁴ Piyéé uu pee yisi u ne pitumé kefi ne use api nyere, uu rinóɔ cáse uu písoi pee n cápinelē maa re: Nó Pisui fi ne nó pitóɔɔ mpí nnéi nɔɔ nní Yerusalem kuyu-i ní we, ani nnésímé rísoné kutu ricɔ ani kóm! ¹⁵ Písoi mpí ápi pomaalē yare kani nní n kpáralē. Li mmare tɔsile, mese áme we kefi ηmane kaí pi yare kani nní n nyáni. ¹⁶ Lē ke antepu Yowéeli uú pee mekée ní ma yee neni nkpeni nní wai. Lēlee re:

¹⁷ Ulééca ye maa re Unfaasɔne yé siyáa tɔɔɔ kémee mpá úye kecáá súime.

Nópinéñmáne ne nópinékpére api ne Ulééca rinyiri símisi.

Pináñe-nañe api méwee yénti,

piwéése api láríkεε. ¹⁸ Meyíkíyiki kam tíyεsεne Nnéfáasone nké likεyaa ké pinékeikó tisi ne pinósi kecáá súime,

api pεε panse antepuyε.

¹⁹ Né mewaisaña keyómεca-pó wa,

am mewai píima ketē nté wapisi:

Ményε yé kóikεε, nna nń tore,

ányó ñmòhò aa hila líkí-líkí.

²⁰ Itunε ii panse rinmóhò, iwáre póó wónhò yarε ményε,

Upíima keyaa akε kelenε weri.

Keyáa píima ne kényukóó ye ke.

²¹ Uye un peé uye-i Upíima rinyiri n sée, uu u yoriye.

²² Ani mmú kutu ricó, Isirayeli pikó! Ulééca ye Nasareti ukó Yeesu isoi pakarele.

Ulééca ye ne u ritikile uú ne nókenécópe mewaisaña ne mewai píima wapisi yarε kani nń nórínécúruu n nyu. ²³ Uyē kapi nóanénipe-i wa yarε ke Ulééca uu mekεε-me umenyuwe

kecáá n yekei, ani pεpεε ápi Ulééca n wuru u pa api kunapéékóó kecáá u karií aní ne u kopu. ²⁴ Amá Ulééca uu nkpo anipe-i u yósu uu nkpo kémεε u yukuse. Ncée rń we re

nkpo nké u m múlĭ. ²⁵ Tafiti ye Yeesu kecáá maa re:

Mesére kam kenéyu-i Upíima nyáni,

ám kapε ne n térii nnya kuu kunélukε-lukε-mē kényukóótone-i we.

²⁶ Lē nnya ke rinépoó ari láárú,

nen tinékínj kémεε yóm.

Mpá nen n kpu, ne ne pó tálenle.

²⁷ Pó Upíima, áa yé pikpókpó kémεε né riyá.

Áa yé ñmurei upókeikó sone uké fóni.

²⁸ Pó ifáacee né nyísele.

Mepówee kenékúrí ye nkínñiñe né hele.

²⁹ Pimáreco, ani ncée né he ké ukpure Tafiti nkó nó símisi ké rikpáiiise re u kpule api u kulesi, tón kó urikpíí nyu ne neni-me. ³⁰ U pεε antepu le un nyu re Ulééca ye rinóó yekeile

uu wéeri re ukεpirē kenyine keε masí uiyóopi tonεne, ³¹ Kiriisi meyiise nkpo kémεε ke Tafiti uu lē yē. Linsímé kuú pεε lē símisi kuú ne maa re: Ulééca úu yé pikpókpó kémεε u riyá,

úu yé ñmurei uké fóni. ³² Tó ntónéí mmú yénle lē ke Ulééca uu nkpo kémεε Yeesu uyē n lése. ³³ Ulééca ye ukulukε-lukε-mē u ritaásεle. Sáa Ulééca uu kó Nfáasone kuú pεε n yekeilē u pa. Mmē kuu nń kerócaá súisεme yarε kani nń n nyáni non kó kómεi. ³⁴ Tafiti

úu keyómεca ritaá, amá uricuruu ye peé maa re:

Upíima Ulééca ye Unépiíma maa re:

A kunélukε-lukε-mē kényukóótone-i tone

³⁵ liké ha ne tu peé uye-i kam yé n tíyεse aa pipóláaró teleise. ³⁶ Isirayeli pikó nńéi piké kó rísone re Yeesu uyē kani kunapéékóó kecáá n karií ke Ulééca uu pansese Upíima ne

Ukirisi.

³⁷ Kapi nsímé mmē n kó, nn pi loni suu ne akòhò-pó api pεε Piyεε ne pitume picó maa re: Iye kari yé nkpeni wa, pimáreco? ³⁸ Uyē uu pi pεse re: Ani mεfine conse piké nńpá nó úye

míni wole ne Yeesu rinyiri, Ulééca uké nóanékópe nó sárei uu kó Nfáasone nó he. ³⁹ Li we re lisone lē ke Upíima Ulééca uu mí maa re u yé pisoi wa kuú ne nó ne nósinéwá ne pitaata

taa kulúí píima kpē nńéi kuu n séirine mé. ⁴⁰ Piyεε uu kó anóó acó pi máikεε uú ne aseí pi komεise uu kó ne pi n ñmóópúselē. U ye pi maa re: Ani mewai kópe kunai pikó mpí kémεε

nómenécíre lese. ⁴¹ Pisoi meýā api Piyεε nsímé mmē ñmurei api míni wole. Keyáa ké, pisoi ákotokú ataani kumúnjε pεε piyómεyáhaa pē kecáá rikpápo.

Lē ke piyómeyáhaa api n finu nsímé

⁴² Piyómeyáhaa ye pree pitume icélaa kémee ημόόπύλενε, pin tinóo rise má, pin kesé iluke le, pin kó keyóme yáási. ⁴³ Pitume ye pree mewaisaηa meγá ne mewai píima wapisile. Mπά úye un pree pakarente re Ulééca yee pikei wai! ⁴⁴ Pē nnéi pree Yeesu ne kefa n tene ye pree kelō kesē wele, api rinóo rise wai api ye pilikó nnéi hóone. ⁴⁵ Pi ye pree pisitē ne pilikó nnéi yálisile, api mπά úye ncón paí apí ne lisiwóó sē hōnente. ⁴⁶ Pi pree kómēinele pin siyáa nnéi mesére Ulééca keyo-i cápínelē. Pi pree síyo sónaanele pin kesé le, pin kó Ulééca iluke ne kefa kesē hōne lin pi láárú. ⁴⁷ Pi pree Ulééca pakarenele, mπά úye un ne kefa pi fénnelē, Upíima un pree mπά keyáa kéye písoi ayu lólu un pikεcáa kpáriisepó.

3*Kékankáláká kenýine pipélé nsímé*

¹ Ketúnjé kenýine, lin metaani pipépe masí ke Piyee ne Yohani api yisi api Ulééca keyo-i piyómeyáhaa sí. ² Písoi pinyine ye peé ne utisi unýine sónaapole, api ye Ulééca keyo rinóno-i u tonse un pree kei picéetōné wélei. Pi ye rinóno tē sée re Rinóno Sōne. Pi utisi uyē marile kékankáláká. ³ Kuu Piyee ne Yohani n yé pin la piké keyo-i lompó, uu kunípe pi welé. ⁴ Piyee ne Yohani api u nyáni tímm, Piyee uu pree u maa re: A tó riwerii! ⁵ Uu pi paí rísone un ne mé te u yé pikemee linyine yási. ⁶ Kei ke Piyee uu pree u maa re: Né ám siwóó má, ám kó wura má. Amá lē kam m má kam Nasareti ukó Yeesu Kírisi rinyiri ne pó pálē: A yisi aa sōne! ⁷ Piyee uu kunípe luke-luke u tini uu nyeresē. Mese ne mese, ána ne anui a papisi, ⁸ uu yóosi uu cuuni uu nsé kápáa, u ne pē apí ne Ulééca keyo suupó, un sōne, un cuunkee un kó Ulééca pakarente. ⁹ Písoi pree n cápínelē api u yenu un sōne un Ulééca pakarente. ¹⁰ Písoi api céru re uyee ye pree Ulééca keyo-i Rinóno Sōne-i n tū un wélei. Mewai mē ame písoi nnéi nnóo yipu ai kó píri pi wai kaí ne lē u n wa nnya.

Piyee rinóo kuu Ulééca keyo kémee mí ma

¹¹ Ke utisi uyē uu lē Piyee ne Yohani n lonaalē, písoi nnéi apí pehé api pikuwéé-mē kelō kē kapi ye n sée re Salomáo apookpanjá-mē n sí, lin nnóo pi yipaalē. ¹² Ke Piyee uu lē n yé, uu pi pise re: Pimárecó Isirayeli pikó, yo nnya ke utisi nkó pipélé api nní nnóo nó yipaalē? Yo nnya kani ró nyáni yare tóo ntónaηe cire ne u pōise née tóo Ulééca kémee aseí tikilē nnya ke usoi nkó uu yisi uu sōne. ¹³ Pirósáyaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleeca yee uukeikó Yeesu ríyu waise. Nórínécúruu nóo u tí ani n-yóopināηe pikó anipe-i u wai, uyóopi Pilati uu re uké u riyá ani yúlu. ¹⁴ Amá nóo pree usoi yee úu akópe m má ne aseí ute yulu ani pree meníηe Pilati pise re piké usoikó nó lésēme. ¹⁵ Nō tíyesele api uyee ye nfáa n he kopu, Ulééca uu pikpókpo kémee u yukuse irónípee ii u yenu. ¹⁶ Kefa karí ne Yeesu n tene nnya ke urinyiri ari usoi nkó kani nní n nyáni nōn kó nyu papukuse. Kefa karí ne u n tene yee tíyese ke usoi nkó uú peí cáká-cáká yare kani nní n nyáni. ¹⁷ Amá pimárecó, ne nyule rísone re nó ne nópinéyóopi ani nyu kelenē kaní ne lē Yeesu wa. ¹⁸ Nsímé mmē ke Ulééca uú pree mekke-me antepuye nnéi mí máase mee nkpeni nní wai. Lelē re li pise re uyē ke Ulééca uu wée uké íwe li. ¹⁹ Lē nnya, ani mefine conse ani nómenécíre Ulééca pa uké nóanékópe nó sárei. ²⁰ Upíima yé pree tíyese ani kumúnjé kunýine-i hóo uu pree uyē kuu hái mekke-me n wée uu yekei nó páme. Uyee Kírisi Yeesu. ²¹ Uyee yé keyómecaa-pó n we kelenē, hái ne kumúnjé kpe-i ke Ulééca uu mπά yo m peserine yare kai pree ní we yare kuú pree mekke-me uantepuye kuu n wée m máase. ²² Moisi ye peé maa re: Nóunélééca Upíima yé antepu unýine nó páme yare né, un nónnépuri ukó. Ani mmē nnéi kuu nó n símisine kutu rico. ²³ Úye unsá kutu u rincó, piké Ulééca pikó kecōpe u lese api kópu. ²⁴ Antepuye nnéi pree hái antepu Samuyeli-i-me n símaari aí ne neni tulu ye siyáa nsí nsímé male. ²⁵ Nóo lē ke Ulééca uu antepuye m máase re u ne nó mé te. Ulééca ye ne nkómēine nópinésáa séele peé uyē-i kuú pree Apiraham mí maa re: Pipópírē kamí ne tikine ké ne ketē nnéi nsoipuri rikpá.

Nóo kó nkóméine mmē te. ²⁶ Nón nnya ke Uléécaa uu uukeikó wée uu nókenéme u tumti kelené. U u tummele nó nnya re uké nó rikpá uu pee mpá nó úye uakópe-i u lese.

4

Pi Piyee ne Yohani ketúhaane píima-i sée

¹ Piyee ne Yohani pin kei lē písoi símisi, mese ne mese, pepee ye Uléécaa inyóonse n wa ne Uléécaa keyo uméré wéése ne Pisatusee pin tuiṗo. ² Li pee meyá pi pólúle re pitume pē keté ye we pin písoi céési pin kó pi símisi re Yeesu ye pikpókpo kémee yisi, lin pee nyíselē te pikpókpo yé fe api yisi. ³ Lē nnya kapi pitume pē keté tí api hánesi aí ne weesi re ituje ye pilólé masí nnya. ⁴ Amá mpá ne lē, pepee pitume pē icélaa n kó meyá ne peé ne kefa i tenele, api tulu yare pitisi ákotokú anupū kumúnjé.

⁵ Kai n weesi, Pisufi piyukó ne pipiwéése ne isé picélaa apí ha Yerusalem-pó cápine. ⁶ Uléécaa usina Ana ne ukeyo pikó nnéi ne Kayifu ne Yohani ne Alekisantiri pee kó pee kei we. ⁷ Api Piyee ne Yohani leseri piké ne pi túhaane, api kecōpe pi nyereese api pi píse re: Nnanje ní-ye nées úye kecire rinyiri kaní ne lē wa? ⁸ Nfáasone nn Piyee yipu uu pee pi maa re: Nón Isirayeli kuyu piyōpi ne piwéése! ⁹ Mewai sone kari utisi nkó wa nnya kapi neni keyaa nké ró písei re íye kai wa kuú ne peí? ¹⁰ Lē nnya, nónnéni mmú ne Isirayeli pikó picó nnéi ani kó te Nasareti ukó Yeesu Kirisi uyē kani kunapéékó kecáá ní kari, Uléécaa uu pikpókpo kémee u yukuse rinyíri nnanje karí ne utisi nkó péise, kuu nní isare láarú un nókenéyu-i nyenu. ¹¹ Yeesu uyē kecáá kai wólaalē te:

Tipare tē ke nó pimáme ani n fómpo,

tee nkpéni panse tikécire tee kenui-i ní we. ¹² Uyē memáá, úyulale úka uco úu we. Uléécaa úu rinyíri ríka ricó ketē nké kecáá pa kari yé n sée liké ne tiróyu n lo.

¹³ Piyee ne Yohani ápi menyuwe píima méka má ápi kó píyukó píka. Amá piripó kapi peé ne símisi ne itisi. Ke pitúhaane api lē n yé, ai pi muuni simm, api kó ceru re Piyee ne Yohani ye peé ne Yeesu sónle. ¹⁴ Kapi usoi yee ní peí n nyáni un pikekúrí nyenu nnya, pitúhaane pē ápi pee nyu ní-ye kapi yé male. ¹⁵ Api pee Piyee ne Yohani ketúhaane ke-i lákase, api pee kei n we pin pimécōpecire nsímé pínjise. ¹⁶ Api pee m píseine re: Iye kari písoi mpí wainé? Yerusalem kuyu nnéi ye pikóme masí re pi mewaisanja píima wa. Ari yé fe tóké kési. ¹⁷ Lē nnya, nsímé mmē rín kape ne pikóónú rinkpá, tóké ne pi ye ari pi cési re ápi kape úka mpuri ne Yeesu uyē tinyiri níka písímé rikpá.

¹⁸ Kei kapi pee pi séepo apí ne pi yulu re ápi kape Yeesu nnanje ne picélaa rikpá. Api kape ye ricuruu urinyiri sée. ¹⁹ Piyee ne Yohani api pi pese re: Nón ticuruu ani ripaí nké te li ne Uléécaa kémee sá re usoi uké nó pakare nées Uléécaa kuu yé pakare? ²⁰ Nóo yé nkpéni mmē ceri. Tó ári yé fe tóké lē kari n yé ari kó kom písímé riyá. ²¹ Kei ke pitúhaane pē api kó picé pi rikpá api pi yá api tómpo. Api ríka yē kapi yé ne rinwááná piké ne kutu pi rimpása. Písoi meyá ye peé wele pin mewai mee nní n wa nnya Uléécaa pakarente. ²² Utisi uyē kapi nní ne Uléécaa nnanje m pōise aḡmē ye aféena rifaoule.

Kirisi pikó piyomeyáhaa

²³ Kapi Piyee ne Yohani rin-yá, api yisi api pipísoi leepo api lē ke pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Isirayeli piwéése api pi ní ma pi keeni. ²⁴ Ke pipísoi pē api lē n kó, api rinóo rise wai api Uléécaa yáási re: Upíima Uteneciré, póo ketē ne keyóme ne mínimaa ne lē nnéi lee mpá yei ní we wa. ²⁵ Mpófáasone kaá ne ritiki aá ne urósáyaha Tafiti upókeikó maase re: Yo nnya ke mpuri sane pikó api ketē kecáá pansente?

Yo kecire nnya ke sisoipipi asi simúnjé kópe wai?

²⁶ Ketē kecáá piyōpi ye pimécire cápine re piké atōpi leeme.

Piyōpi api rinóo rise wai re piké ne Upíima ne uyē kuu n wée to. ²⁷ Meyíkíyiki ke Erooti ne Pōnsi Pilati ne Isirayeli pikó ne mpuri sane pikó api Yerusalem nté rinóo rise wa

re piké ne upókeikó Yeesu kaa n wée to. ²⁸ Lẽ kaa mekεε-me m musí, áá ne mpónaηe yekei kapi nkpéni lẽ wa. ²⁹ Lẽ nnya, a nkpéni pipicé nsone kutu rico, Upíima aa tíyεε pipókeikó piké itisi ne mpósímé riyóó. ³⁰ A mpónaηe nyíεε pitóikó piké pélesi, aa mewaisaηa ne mewai píima upókeikó Yeesu kaa n wée rinyiri ne wapisi. ³¹ Kapi lẽ piyómeyáhaa m masí, keló ke-i kapi n cápinelẽ ake yéηesi. Nfáasone nn pinnéi yipu api pεε itisi ne Ulééca nsímé n yóólẽ.

Kirisi pikó rináo rise

³² PISOI kulúí kpē nnéi pεε ne Yeesu kefa n tene ye pεε kefa pénelenle pin kó kemúné keεε má. Uka úu ye pεε maa re u linyine umécire te. Mpá yo kapi pεε pénelẽ pin te. ³³ Ulééca ye pεε pitumé rínaηe hele pin ne nyíεε re Upíima Yeesu ye nkpó kémεε yisile, Ulééca un pεε Kirisi pikó nnéi meyá kpálẽ. ³⁴ Líka ái pεε piuka párlẽ. Pεpεε sicare née síyo m má yèè pεε si yáale apí ne lisiwóó cápinεpó ³⁵ api pitumé pa. Pẽ póó mpa úye ncóη paí apí ne si hōonente.

³⁶ Pi pεε Lefi mpuri ukó unyine Siipuru ketē-pó marile. Pi ye u sée re Yosefi. Pitumé póó rinyiri u he re Parinapasi. Liasei re uyεε ye picó rinηmóópúεε. ³⁷ Uyε uu kó ukεcare yái uu ne lisiwóó hapó uu pitumé pa.

5

Ananiyasi ne Safira nsímé

¹ Utisi unyine ne uunási pεε pée we. Pi ye u sée re Ananiyasi, api unási pó te Safira. Utisi uyε uu ukεcare yái. ² U ne unási api kómεine api siwóó hásu api pésu, uu pée ne sitóróó sí uú ha pitumé pa. ³ Piyεε uu pεε u pise re: Ananiyasi, íye kai wa ke Setani uu lẽ pó ló uú ha ne Nfáasone kiraase aa kecare siwóó hásu aa pésu? ⁴ Póké kelenε kecare kē n yáá, ái póó ke tee? Kemeyái-maá, ái póó kesiwóó tee? Yo nnya kaa nkpáni mewai kópe mmé ripóyu-i wa? A kó te ái sisoipipi kaa kiraase, Ulééca lo kaa kiraase. ⁵ Ke Ananiyasi uu lẽ n kó, uu lolu uu kpi. Iwame píima inyine ii pē nnéi pεε lẽ n kó loni. ⁶ Pihmáne api yisi api kusáηáá u pilaa api sákaa apí ne leepó apí ha kulesi. ⁷ Itunε mekóónú metaani memáá, unási un tuipe uu nyu re linyine ye wa. ⁸ Piyεε uu u maa re: A né símisi nké te nnéi mmú kani nókenécare yáa, née yo? Uu re: Eεε, mmεε mu! ⁹ Piyεε uu u maa re: Yo nnya kani kómεine aní ne Upíima Nfaasone peeni? Áa nyánii, pεpεε upóla n kúlesi ana kam nní kóméi pin lontí. Pi kó lẽ ne pó tósule. ¹⁰ Kei nní, unási uu Piyεε ana nye-i lolu uu kpi. Pihmáne pē piké ne n lompe un pikpó masí, api u kpisi apí ha ula kekúrí kulesi. ¹¹ Iwame píima inyine ii Kirisi pikó nnéi ne pεpεε nsímé mmē n kó loni.

Mewaisaηa ke Ulééca uu n wapisi nsímé

¹² Pitumé ye pεε mewaisaηa ne mewai píima pISOI inipeε-i wapisile. Pεpεε Ulééca ne kefa n tene ye pεε rináo rise wale api ye kei kapi ye n sée re Salomáo apookpaηá-i n cápinelẽ. ¹³ Uka ucó úu ye pεε méwoo kaha uké pi leepó, mpa ne lẽ, pISOI ápi pεε kó kusa pi waiselẽ. ¹⁴ Pitisi ne pinási kulúí pεε Upíima ne kefa n tene api pεε mesére pi n kpáriεεpó apí ne kulúí kpá. ¹⁵ PISOI api ye pée ne pitóikó icée-i léepó api pisifine ne asáηápóre kecáá pi finsente re Piyεε un píyei kei n tósu, ukumíri kuké mpa use unyine yarii. ¹⁶ PISOI kulúí api kó ayu nyεε ne Yerusalem n kólẽ yisi apí ne pitóikó ne pinírihéláa wúrunkεεpó, api kó pinnéi pélesi.

Lẽ kapi pitumé n wéékuse nsímé

¹⁷ Kai lẽ n wa, Ulééca usina ne Pisatusee pεε ukékúrí ní we api kufatoi píima ne nyεε re piké pitumé cópii. ¹⁸ Api mesei pi cópii api kuyu kukpaniilee kémεε pi hánεsi. ¹⁹ Amá kai kesine n wa, Upíima uleecaatumε unyine uu sí uú ha kukpaniilee hánne uu pi lesepe, uu pi maa re: ²⁰ Ani Ulééca keyó-i ha, aní ha nsímé mεε ye nfáa n he ke Yeesu uú ne ní ka nnéi pISOI símisi. ²¹ Pitumé api mesei ηmurei api mmare mare yisi api Ulééca keyó sí apí ha pISOI picélaa kápáá. Ulééca usina ne pεpεε ukékúrí ní we api tuiiri api pitúhaane wééεε ne Isirayeli piwééεε nnéi icápine séi. Kei kapi pISOI tū apí ha pitumé pē kukpaniilee-i kpíipo.

22 Ke pē api n ha, api kukpaniilee-i pi yē. Api pē pēri api pi maa re: 23 Tō kukpaniilee lēpōle kun n̄sōne hānaalē, piméré pōn kō anōnō-i tāpaalē. Amá kari n hānne, ári úka kemée yē. 24 Ke Uléecaa keyō uméré wéese ne pepē ye Uléecaa inyōnse n wa piwéese api lē n kō, ai méwoo pi wai, api pē lē kai yē ne kētō n̄ kpu kecáa m músu. 25 Kei ke unyine uú ka uu pi maa re: Nō kómēii! PISOI pē kani kukpaniilee-i n wa pē nní Uléecaa keyō-i nyenupō pin pISOI céési.

26 Uméré wéese ne piméré picō api pē yisi, api rikōhō mekō wa apí ha pi kpíipō apí ne harō, pin wuru re pin pitume pē ne rikōhō n wai, pISOI yē apare pi tapisi api pi kóni. 27 Kapí ne pi n hāpō, api ketúhaane píima-i pi séi. Uléecaa usina uu pē nsímé pipísei pi kápáa 28 re: Karí ne nō n̄ yē arí ne ketē kpeeni re áni kapē usoi uyē tinyiri ne n céési, íye kani wa? Nō wele nōn Yerusalem kuyu nnéi icélaa iyē n̄rlē m̄pá úye uké kō, nōn kō la re unkpō iwē iké ne ró tenē! 29 Piyē ne pitume picō api pi pēse re: Li ne sá re usoi uké Uléecaa pakare ne kuu yē pISOI m pakare. 30 Yeesu uyē kani kuna kecáa n kari ke pirósáa Uleecaa uu nkpō kémēe yukuse. 31 Uléecaa ye ukuluke-luke-mē kényukō tonē-i u ritaásele uu u waise Uyōopi ne Uyulale. Uyē kuú la uké Isirayēli pikó nyíse re piké ritiki apí ne piakópe kepire tō uu pē pi sárei. 32 Tōō nsímé mmē pitansei, Nfáasōne ke Uléecaa uu pepē u m pakarelē n he pō ne kō itansei lele.

33 Ke pitúhaane api lē n kō, ai pi fukōome api re pi yē pitume pē kō. 34 Amá Ufarisi unyine ye pē pitúhaane pē kecōpe wele. Pi ye u sée re Kamaliyēli. Isé ucélaa unyine lo ke m̄pá úye uu n waiselē. Uyē pitúhaane píima pē kecōpe yisi uu re piké pitume pē lesepō nkáripí kelene. 35 Kapi pi n lēsepō, uu pē pepē n cápinelē maa re: Nō Isirayēli pikó, ani nómēncíre tí ne mewai mē kani nní n̄ la nōké pISOI pē wa. 36 Ai kahanē nkpáni n n̄n̄ai ke Teetasi uu léeme un pólólē te u úyukō píima unyine le. PISOI píle píle mena kumúnjé pē u ritiki. Api u kopu. Pē nnéi pē pé unkó n t̄kilē api kpíi, piuka úu neni tiselē. 37 Uyē kepire, Kalilee ukó Yutasi pōo pikéē itunje kumúnjé léeri, uu pISOI kulúí kpáú api u n t̄kilē. Uyē uu kō kpi, pepē pé u n t̄kilē pōo kō kpíi. 38 Lē nnya, ne la ké nkpéni nō símisi re áni kapē ne pISOI mpí kutu n cōlē. Ani pi riyá piké tōmpō. In te sisoipipi kémēe ke pisimúnjé ne piliwaiwai nní ai léeri, méwoo kai waine. 39 Amá in te Uléecaa-i kai léeri, n̄n̄aje n̄-ye ke nōó má nōké ne linyine pi wa. Ani nómēncíre tí, ai kapē ka liké wa re nō ne Uléecaa tōpu. 40 Api mesei unkó kóm api u tiki. Api pē pitume pē séipō api rinōó he re piké sipópí pi yéeriine apí ne pi yulu re ápi kapē Yeesu rinyiri ne pISOI písmé rikpá, api pē pi yá api tōmpō. 41 Pitume api mpōnare ne pitúhaane pē kekúrí yisi, lin pi láárú re Uléecaa ye yē te pē kaí ne sá re piké Yeesu nnya íwe li. 42 M̄pá keweesei kéye ke pitume api pē Uléecaa keyō-i ne síyō kémēe Nsímé Kēcire picélaa ne mpiyóó ηmóópúlē.

6

Pi pitisi pisēi lese re piké pitume n lēni

1 Yeesu pipiretiki api kumúnjé kpe-i kulúí wai n̄sōne. Upipiretiki pē Mékireki n símisi api Pi-epiree ne n tēni re pi m̄pá keyáa kéye iluke kapi ye n hōone kémēe pipikumannōsi menípeē le. 2 Kei ke Yeesu pitume kefi ne pité pē api upipiretiki riwúí tē sée api cápine api pi maa re: Ai ne sá re tōókē Nléecaasimé piyóó ne siká wa tōké ha iluke pihōone ne kutu n cōlē. 3 Lē nnya pimárecō, ani nōkenécōpe pitisi pisēi pē kaní ne isoi sōne n nyu lese. Nfáasōne nké kō pi n yipaalē, piké kō mewéesesōhō m má, tōké pikei pē pianipe-i wa. 4 Tōókē péē uye-i ne piyómeyáhaa ne Nléecaasimé piyóó n ηmóópúlē. 5 Tinōó tē ari pinnéi larisi, api pikecōpe pISOI pisēi lese. Pepē Etiyēni ye Uléecaa ne kefa meyá n tenelē, Nfáasōne nn kō u yipaalē. Uyē ne Filipu ne Purokōō ne Nikanōō ne Timōō ne Parimenaasi ne Antiyōōsi ukó kapi ye n sée re Nikolaa. U pē mekēe Pisufi keyome yáasile uu kelene pansē Yeesu upiretiki. 6 Kapi pi n lēse, api pi kpísi apí ne pitume lēpō, pē api pikecáa keyóme yáasi api kō anípe pikecáa

lása. ⁷ Nléecaa simé nn nípá yei n kónúlē, Yeesu pipiretiki pin meýá kulúu wai Yerusalem kuyu-i, aí ne pεπεε ye Uléecaa inyóωνse n wa meýā péne api Yeesu ne kefa tene.

Etiyεeni metine

⁸ Uléecaa ye pεε Etiyεeni meýá íπεελέε nyíσεε uu kó rínanε u he un ne mewaisanα ne mewai píima písoi kecōpe wapisi. ⁹ Pisuífi kuyómeyáhaalee pikó pinyine kapi ye pεε sée re: Pεπεε ilási kέmee ní le keyō. Alekisantiri ne Silisii ne Asii ketē pikó ye pi. Píkεcōpe, pitisi pinyine api nsímé nnyine kecáá ne Etiyεeni íkenεne wai. ¹⁰ Amá ápi yé fe piké ne Etiyεeni kenεne, mewéεσεσoη ke Nfáasone nn u n he nnya. ¹¹ Api pεε písoi pinyine kulei re piké ukecáá nnóome wa re pi kō un Moisi ne Uléecaa alé fáanii. ¹² Api kō kuyu písoi ne kuyu piwéεε ne isé picélaa itái súúni api yisi api nyere, api sí apí ha Etiyεeni tini apí ne ketúhaane píima-i sí. ¹³ Api kō pinóome pinyine ne hapō re piké íσεérakó li piké ne u rikpárá re: Meséε ke utisi nkó uu Uléecaa keyō ne isé alé fáanii. ¹⁴ Tō konle un símaankεε re Nasareti ukó Yeesu uyē né Uléecaa keyō fori uu kō inyékii ke Moisi uú ne ró n tíye conse. ¹⁵ Pē nnéi pεε ketúhaane píima ke-i ní we ye pεε Etiyεeni kέyu-i nyáneile api yénu re ukeyu ye uléecaatumε kekó mecō wele.

7

Etiyεeni rinōo kuu mí ma

¹ Uléecaa usina uu pεε Etiyεeni píσε re: Lεε ni meseii? ² Etiyεeni uu re: Nό pinémáρεcō ne pinésáa, ani kutu ricō ríσone ani kóm! Uléecaa, meýōopi ute ye urósáa Apiraham tikpáfúmele péé uye-i kuú pεε Mesopotamii-pō ní we, uu kelenε Haraani-pō fine. ³ Uu pεε u maa re: A kepótē ne kupómáρε riyá aa ketē kē kam pō n nyíσene kέmee sí. ⁴ Apiraham uu pεε Kalitee ketē yisi uú ha Haraani-pō fine. Usáa mekpō-maá, Uléecaa uu kei u kpísi uú ne ketē nké-i kani neni nní ní we weri. ⁵ Uléecaa úu kei ketē u he. Mpá kénacōpe ritísí, úu u he re uké kei ripéélú. Amá uu pεε rinōo yekei re u yé kennéi u ne masí upipirē pa apí n te. Uu kō pεε kumúnjé kpe-i kewá má. ⁶ Lē ke Uléecaa uu u mí ma ye nní:

Kucōyu-pō ke pipópírē apí masí finene, api ilási pi tini, api íwe pi wai anmē píle píle mena. ⁷ Amá né ne mpuri mmεε ilási pi n tinine túhaane api pεε limemáá léeri apí weri api nté kelō nké-i né yáasi. ⁸ Kei ke Uléecaa uu pεε u ne Apiraham kecōpe rinōo yekei re uké riké. Lē nnya kapi Isaaki mari Apiraham uu pεε keyáa páha-paha tunjé u ké. Isaaki pōo kō uuηmáne Yakupu ké. Yakupu pōo kō limεcō upiηmáne kefi ne pité pē kérii. Pεπεε nní pirókpure kefi ne pité pē.

⁹ Pikpure pē api píkεcōpe use kapi ye n sée re Yosefi ne kefa tóosi api u yái, uú ha Esipiti-pō ilási le. Amá Uléecaa ye pεε Yosefi kekúrí wele, uu ncōη nnéi kέmee u lese ¹⁰ uú ne kefa u fénne uu mewéεσεσoη u he. Esipiti uyōopi uu Esipiti ketē kecáá iyōopi u tonse uu kō ukeyō likó nnéi kpísi uu uanipe-i wai. ¹¹ Nkú nnyine nn Esipiti ketē nnéi ne Kanaa ketē loni. Pirósáayaha api íwe píima le, ápi ye yē piké li. ¹² Yakupu uu kóm te melukepipi ye Esipiti ketē-pō we, uu pirósáayaha tum mefoi. ¹³ Kapi melírū n hápō, Yosefi uu tíyεε upimarεcō api u ceru. Esipiti uyōopi pōo kō Yosefi riyíkí céru. ¹⁴ Yosefi uu pεε tum api usáa Yakupu séipō ne ukumarε nnéi písoi kuwóo ne afεéré ne pinupū. ¹⁵ Yakupu uu yisi u ne pirósáayaha picō apí ha Esipiti keteni-i fine apí ha ne kei kpíni. ¹⁶ Api pi cōni apí ne Sikem kuyu sí apí ha kei rikpíí ke Apiraham uu Hamōo piηmáne-i ne usiwóo ní lō kέmee pi kulési.

¹⁷ Ke rinōo ke Uléecaa uú pεε Apiraham n yekei itunε ii n nyahairi, ntópuri nn pεε meýá kulúu n wai Esipiti ketē kecáá. ¹⁸ Uyōopi fale unyine yeε úu pí kai Yosefi nkó níka n kómaalē uu Esipiti keteni-i iyōopi tone. ¹⁹ Uyōopi uyē uu ntópuri ne isōhōcee tóoi uu pirósáayaha íwe lukeise, hái un náasi yare piké pisipipi riyá siké kpí. ²⁰ Likumúnjé kpe-i kapi Moisi mari un Uléecaa inipeε-i nyam. Iwáρε itaani kapi usáa keyō-i u kpíni. ²¹ Api limemáá u fómni, Esipiti uyōopi ukpére uu u kpísi uu nyólu yare uricuruu yeε u mari. ²² Esipiti pikó

menyuwe nnéi kapi u céesi, unsímé ne umewai ame tíyese uu rínanje m má. ²³ Kuu inmē afēena n yé, uu re u yé ha upimarecō Isirayēeli pikó rilóólú. ²⁴ Kuu n hápō, uu Esipiti ukó unyine leepō un Isirayēeli ukó unyine kaii. Uu unárei kecáá kpá uu Esipiti ukó uyē kaii uyē uú ha ne kpi. ²⁵ Moisi ye pēe músu re upimarecō Isirayēeli pikó yé kō te uyē ke Uléecaa uú la uké ne ritiki uké ne ilási kémēe pi lese. Ném pákane upimarecō ápi lē kō. ²⁶ Moisi uu kō keyáa lírū tunjé Isirayēeli pikó pité leepō pin cēhesi, uu péé hapō re uké pi yoriye. Uu pi pise re: Nō pisoí pise le, pinésáne! Yo nnya kani pēe cēhesi? ²⁷ Uyēe pēe ucō n íwe n wai uu pansepō uu Moisi láupō uu u pise re: Wóo iyóopi pō tónse re a irósímé n túhaane? ²⁸ Pō lalē pōké né kpu yare kaa sé Esipiti ukó ní kpu, néé íye? ²⁹ Ke Moisi uu anóo nyē n kō, uu wuru uú ha Matiyaa ketē-pō tone. Kei kuu piñmáne pité mári.

³⁰ Inmē afēena memáá, Moisi uu pēe keyáa kenyine kucesi kóima-i Sinayi riyōpe kekúri n we. Kei ke Uléecaatumē unyine uu kuhíhíi kunyine kecōpe inalempi kémēe u rikpáfúme. ³¹ Ke Moisi uu lē n yé, ai menyine u wai. Uu re uké rinyósōpō uké ha mewai mē nyáni. Uu Uléecaa rinōo kom te: ³² Néē pipósáayaha Uleecaa, ne Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa. Moisi uu pēe iwame ne n terii úu kaha uké riwerii. ³³ Upíima uu u maa re: A apónéeri mahā, li we re kelō ke-i kaa nní n nyenu ye Uléecaa ripōhō le. ³⁴ Ne Esipiti keteni-i nnépuri iwe yenle, am kō piñmōpi kom. Lē nnya kam ka ké pi yoriye. Lē nnya, a nkpéni kam ké Esipiti ketē-pō pō tū.

³⁵ Moisi uyē ke Isirayēeli pikó apí pēe n kési, apí u maa re: Wóo iyóopi ne itúhaane pō tónse? Uyē cire ke Uléecaa uu tumme re uké piuyōopi, uké kō ilási kémēe pi lese. Uléecaatumē uyē kuhíhíi kecōpe inalempi kémēe u rinkpáfúme yēe u lénine. ³⁶ Moisi yēe Isirayēeli pikó Esipiti keteni-i léseme. Inmē afēena kémēe kuú ne Esipiti keteni-i ne Míni-Wéé-Kukoi kémēe ne kucesi kóima-i mewaisanja ne mewai píima mē wapisí. ³⁷ Uyē cire yēe pēe Isirayēeli pikó símisi re: Uléecaa yé antepu unyine nó páme yare né un nónnépuri ukó. ³⁸ Ke Isirayēeli pikó apí pēe kucesi kóima-i n cápine, uyēe pēe pirósáayaha ne Uléecaatumē yēe Sinayi riyōpe kecáá-pō u n símaari kecōpe we. Uléecaa nsímé mēe ye nfáa n he kuú pēe yósu un tó pālē. ³⁹ Amá pirósáayaha apí péé la piké u pakare, apí uipuri yulu apí n káipi piké Esipiti pēle. ⁴⁰ Apí pēe Arōo maa re: A piléecaa ró mǎ pēe yé keróyu-i n sónne, li we re ári nyu lelee Moisi uyēe nní Esipiti ketē-pō ró n léseme n wa. ⁴¹ Apí keyáa kē tináapipi mōm, apí ri nyóonse, apí pianipe limōme-mōme lē anyá wai, piakij aa niñesi. ⁴² Amá Uléecaa uu kepire pi tō uu pi yá apí itunje ne iwáre ne awárepi n yáasi yare kai antepuyē atelé-i n wólaalē. Li kei wólaalē te:

Nó Isirayēeli pikó, né kani inmē afēena kémēe kucesi kóima-i isee ne nyóonsente ani kō licō licō hekēsii?

⁴³ Amá piléé kapi ye n sée re Molōki kucánjii ne nópinéléé Refaa riwarepi kaní pēe topori. Lē kaní serí non ne pi yáasi. Lē nnya kam nó lése ne Papilōni ketē kepire-mempō ha.

⁴⁴ Pirósáayaha ye pēe kucesi kóima-i kucánjii mále kpēe n nyíselē te Uléecaa ye tó ne uyē kecōpe rinōo yekeile. Ku péé wele yare kpē ke Uléecaa uú pēe Moisi n símisi re uké wa. U pēe Moisi maa re uké kpē kuú pēe n yé kucō wa. ⁴⁵ Pirósáayaha ye kucánjii kpē ne pipipirē tíyēle. Péé uyē-i ke Yosuwee uú pēe pi n kpáulē kapí péé ne ku ripéne apí ne ketē kee pikēyū-mempō ní we téj. Ketē kē pikó ke Uléecaa uú pēe lákase. Kucánjii kpē aku lē Kanaa-i n we ái ne Tafiti kumúnjé tulu. ⁴⁶ Uléecaa ye péé ne Tafiti kefa fénnele. Tafiti uu pēe u pise re uké ncée u he uké kēyō mō keké wa kei ke Yakupu Uleecaa uu ní we. ⁴⁷ Amá Salomōo yēe ka uu kēyō u mōm. ⁴⁸ M pá ne lē, Uléecaa yēe m pá yo kecáá ní tū, úu síyō ke pisoí apí m mǎ kémēe sói. Yare ke antepu Esayi uu ní maa re:

⁴⁹ Upíima ye maa re
Keyómecaa ye rinéyóopitū le,
ketē pōo kenénacōpe

kéyɔ kéye ke nɔ́ yé né mó?
Yei kam yé tone ké ne n wéntɛ?

⁵⁰ Ai rinécúruu nées lē nnéi waa? ⁵¹ Etiyɛeni uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ́ písoi mpí atii ye páápúle hái. Nɔ́ akín takále, nɔ́anétu áa ye kɔ nsímé kɔ́. Nɔ́pinésáyaha meɔ kani nní we nɔ́n Nfáasɔne rinɔ́ kesu. ⁵² Antepu úye mpuri ke nɔ́pinésáyaha ápi wéékuselē? Pē nnéi pɛe n símisi re Asei ute ye weme kapi kɔ́. Asei ute uyē ke nɔ́ kɔ nkpréni nní piláarɔ anipɛ-i wa ani u kopu. ⁵³ Ulééca ye ne pilécaatumɛ ritikile uu ne uisé nɔ́ pa, amá áni i ritiki.

Etiyɛeni nkprɔ kecáa nsímé

⁵⁴ Ke pɛpɛe pɛe ketúhaane-i ní we api lē n kɔ́, ai kuwóí pi fukɔ́me api pɛe Etiyɛeni nsímé mmē ne aní n takai. ⁵⁵ Amá Etiyɛeni pɔ́o pɛe kelééca inípeɛ n tapaalē, Nfáasɔne nn u yipaalē un ne Ulééca meɔɔpi ne Yeesu ye Ulééca kuluke-luke-mē kényukɔ́tone-i n nyenu nyáni. ⁵⁶ Kei kuu pɛe re: Ne keyómecaa nyánile ken wúkulelē, Usoi Kepipi ken Ulééca kuluke-luke-mē kényukɔ́tone-i nyenu. ⁵⁷ Kuu lē m ma, api kepupɛila píima kenyine té api atu tápisi api pinnéi kesé pehéɔo api u filí, ⁵⁸ api u lakase apí ne kuyu iyaa leepɔ́ api apare u tapisu api kópu. Pɛpɛe kei ní we api pisitukanka cícaá máhani api uɲmáne unyine kapi ye n sée re Sɔ́li pa uu si m mé. ⁵⁹ Pi Etiyɛeni apare tapisile un we un kɔ́ ne keyóme yáási. Uu re: Upiima Yeesu, a nnéfáa yási, ⁶⁰ uu pɛe anui kecáa wúla uu mesóri pupɛi re: Upiima, kape akópe nnyé piriyu kecáa wa. Kuu lē pimáa ní masí, uu pɛe kpi.

8

¹ Etiyɛeni nkprɔ mmē nné ne Sɔ́li sá.

Sɔ́li ye Kirisi pikó wéékuselē

Likɛyaa kē cire kapi Yerusalem kuyomeyáhaalee pikó piwéékuse koraane ai wónɔ́. Pinnéi api Yutee sitē ne Samarii sitē kecáa yékáa, ai yá pitume nmanɛ. ² Písoi pɛe Ulééca likó ní la pɛe Etiyɛeni kulesi api nkprɔ tone api ukécáa téni hái. ³ Sɔ́li pɔ́on nɲóópúlē te uké Ulééca icápine kpu. Síyɔ́ kuú pɛe kóónúlē un Kirisi pikó cópii, pítisi ne pinósi, un kukpaniilee súúni.

Filipu ye Nsímé Kεcire Samarii keteni-i yóólē

⁴ Pɛpɛe rin-yékaa ye pɛe ketē kóónúlenle pin Nsímé Kεcire yóólē. ⁵ Filipu uu yisi uú ha Samarii kuyu maa-i yóó re Yeesu ye uyē ke Ulééca uu n wée. ⁶ Písoi nnéi ye pɛe rinɔ́ rise wale pin Filipu kutu ɔ́lē. Pi pɛe kómɛile re u mewaisaɲa wapisi, api kɔ́ me yenu. ⁷ Aníri ye pɛe písoi meɔ́a kémeɛ lele an pupukeɛ. Síkankáláká ne pipáikɔ́ kulúí ye pɛe pélesile. ⁸ Ai pɛe lē nnya písoi n láárú kuyu kpe-i.

⁹ Utisi unyine ye hái mekeɛ-me kuyu kpe-i we, api ye u séi re Simɔ́. U pɛe metarewai wapisi ai ye Samarii pikó nnɔ́ yipu. U kɔ́ pɛe umecire kpíilenle re u úyukɔ́ unyine le. ¹⁰ Písoi nnéi, kai n kpísi siwá ne piwéése ye pɛe u waiselenle hái. Api ye maa re: Ulééca nnaɲe kapi ye n sée re rinaɲe maa mee usoi nkó kémeɛ we. ¹¹ Hái mekeɛ-me ke umetarewai ame nnɔ́ pi yipaalē. Api pɛe lē nnya u n waiselē. ¹² Amá ke Filipu uu Ulééca iyɔ́pi ne Yeesu Kirisi kecáa Nsímé Kεcire pi n símisi api nɲurei, pi tíyesele api míni pi wole, kai n kpísi pítisi ne pinósi. ¹³ Simɔ́ uyē ticuruu pɔ́o kɔ́ ne Nsímé Kεcire mmē kefa tene api míni u wole. Uu pɛe Filipu n tikilē un mewaisaɲa ne mewai píima ke uyē uu n wapisi nyáni men nnɔ́ u yipaalē.

¹⁴ Pitume pɛe Yerusalem-i ní we api kóm te Samarii ketē pikó ye Nléécaasimé yási. Api pɛe Piyɛe ne Yohani kei tumpɔ́. ¹⁵ Piketé kē api yisi api sí apí ha ne Ulééca welu re uké Samarii pikó pē Nfáasɔne he. ¹⁶ Nfáasɔne nín pɛe kahane likumúnjé kpe-i úka kecáa n súime. Míni nmanɛ kapi pɛé ne Yeesu rinyiri pi wole. ¹⁷ Kei ke Piyɛe ne Yohani api pɛe anípe pikécáa rilaa, Nfáasɔne nn pɛe pi loni.

18 Ke Simoo uu n yé te pitume ye pisoí kecáá anípe rilaa Nfáasone nn pi loni, uú ne siwóo hapo uu pitume pē maa re: 19 Ani ko né rinaŋe mmē he ké ye nen úye kecáá anípe rinlaa, uké Nfáasone yósi. 20 Amá Piyee uu u pese re: Nó ne sipówóo sē ani ásáláú wa. Pó musí re pó fe aa Ulééca liheehēe ne siwóo loluu? 21 Lipókó líka áí nté we, áa ko líka kecáá nté ncée má. Li we re áa Ulééca kémee aseí má. 22 A kepómúnjé kópe kepire ritó aa Upíima ne téní re lin kusárei n we, uké kemúnjé kē pó sárei. 23 Ne nyáni yare nfasimé kópe ne rikpákárá kaa n fanaalē ye pó múilenle yare ulási. 24 Kei ke Simoo uu pee rinóo yósi re: Ani nórínécúruu ne Upíima né tē, lē kani nní m ma áí kape ne né n wa nnya. 25 Ke Piyee ne Yohani api Samarii kuyu kpe-i Upíima nsímé piyóo ne picélaa m masí, api yisi api Yerusalem pele, pin ncée-i siyupi meýā kémee Samarii ketē kecáá Yeesu Nsímé kecire yóólē.

Filipu ne Etiyopii ukawe ifaaci

26 Upíima uleecaatumē unyine uu Filipu maa re: A yisi aa itunje kumii-mē panse aa Yerusalem ncee mee Kasaa n cépilē kpísi. Api ye ncée mmē titiki. 27 Filipu uu mese ne mese yisi uu tómpo, uú ne ncée Etiyopii ketē utisi unyine sáne. Ukawe píima unyine lo *. Uyee Etiyopii unosiyoopi Kantaasi memá nnéi kecáá páilē. U Yerusalem-i kale re uké Ulééca yáási 28 un pee nkpéni kulu, un ukessannopi kecáá tú un antepu Esayi ritelé kééni. 29 Nfáasone nn Filipu maa re: A kenóipi nké kekúrí hapo. 30 Filipu uú ne itóo nyosópo uu kóm Etiyopii ukó uyē un antepu Esayi ritelé kééni. Filipu uu u pise re: Pó lē kaa n kééni aseí kómēii? 31 Utisi uu re: Unyine unsá né n lē, íye kam yé ne kō? Uu pee Filipu séi re uké hapo uké kesannopi kémee ukekúrí tone. 32 Li Ulééca Nsímé kelō kē kuu n kééni kémee wólaalē te:

Pi ne u tósule yare kapi ye
kusányaha n tórōi pin ne pikópe sí,
un séélē yare risáŋpí kapi nkpíí ní nyálu, úu rinóo wúkule.

33 Apí ne u túhaane api u cepise, úu pee nkpáni líka tu.

Wóo yé pee nkpáni upipirē tinoo maa?

Pi ketē kecáá unfaa lesele. 34 Kuu lē pikéē m masí, uu pee Filipu pise re: A risuúlu a né símisi nké te úye nsímé ke antepu nkó uu nní símisi. Uricurruu kuú ne máne née unyine nsímé kuu símisi? 35 Kei ke Filipu uu pee ne antepu Esayi nsímé mmē riwááná uú ne Yeesu nsímé kecire u símisi. 36 Api nsé nōj apí ha ne míni kelō kenyine tulu. Ukawe píima uyē uu pee re: Míni ye mmé nní. Yo ícō yee párilē ké ne míni ní wole? 37 [Filipu uu u pese re: In te pó ne kepófa nnéi nsímé mmú tene, pi yé fe api míni pó wole. Utisi uu re: Ne ne kefa tene re Yeesu Kiriisi ye Ulééca Kepipi lē.] 38 Uu kesannopi nyereŋe, u ne Filipu api míni-i lompō, Filipu uu míni u wole. 39 Kapi míni-i n léepō, Upíima Nfaasone nn Filipu kpíípo, ukawe uyē úu pee piyēne u rikpá. Uyē uu ko mpóonaŋe ne uncee nōj. 40 Filipu póo ha Asōti ketē-pō leerí. Uu pee kei ayu nnéi nyee ncée-i ní we kémee Nsímé Kecire n yóólē uú ha ne Sesaree ketē tulu.

9

Sōli ye mefine conse *(UPM 22:6-16; 26:12-18)*

1 Sōli úu pee kusa kumúnjé kpe-i Upíima pipiretiki ne kefa póólú un wéési uké pi kō. Uu yisi uu lē nnya Ulééca usina leepō, 2 uu re uyē uké átelé u wa aké ncée u he uké ha Tamaasi-pō Pisuífi ayomeyáhaalee ríka. Un kei piye n leepō pee Upíima ncee n tíkíle, pítisii, pinósii, uké fe uké pi cópii uké pahaankee uké ne Yerusalem tómpo. 3 Kuu ncée n kpísi un ne Tamaasi nyahaipōne ke metéí menyine amē meýéne mese keyómecaa-pō leeme amē tapu amé ne u kóónú. 4 Uu keteni-i lolu, uu pee rinóo rinyine kom tin tee re: Sōli, Sōli, yo kecire nnya kaa lē né wéékuselē? 5 Sōli uu pee pise re: Póo úye, Upíima? Upíima uu rinóo u yósu re:

* 8:27 Pi ye pee kuyu kpe inyekii kémee pikawe píima pē camesile api kelene pikéi pi pa uyóopi keyo-i.

Néee Yeesu uyē kaa nní ní we pɔn wéékuselē. [Aa ye nkpáni fe pɔké ne nkpɔ melɔ tɔpiriinkēe. Un terii lin nnɔɔ u yipaalē, uu pēe maa re: Upiima, yo kaá la ké wa? Kei ke Upiima uu pēe maa re:] ⁶ A yisi aa kuyu-i lompɔ. Pɔn n lompɔ, pi yé pēe pɔ símisi lē kaa yé ní wa. ⁷ Sɔɔli pisencɔ api nyere píri, rinɔɔ ári we. Amá pi pēe rinɔɔ kómēile ápi pēe úka nyáni. ⁸ Sɔɔli uu yisi uu anípe wii úu pēe líka nyáni. Api pēe kunípe u múlú api u tɔrɔi apí ne Tamaasi sí. ⁹ Siyáa sitaani kuu wa úu ye líka yē, úu ye líka li úu ye kɔ líka n ntí.

¹⁰ Kirisi upiretiki unyine ye pēe Tamaasi-i wele, api ye u séi re Ananiyasi. Upiima uu keyáa kenyine u kpáfúme uu u séi re: Ananiyasi! Ananiyasi! Uu re: Néee nkó, Upiima! ¹¹ Upiima uu u maa re: A yisi a ncée mmē kapi ye n sée re Kεcire kpisi áa ha Yutasi keyɔ-i Tarisi ukó uyē kapi ye n sée re Sɔɔli kecáa pise. U wele un keyóme yáasi. ¹² Ai u nyíse re utisi unyine kapi ye n sée re Ananiyasi ye lompɔ uu anípe ukεcáa láa re uyē Sɔɔli inípe iké ye kɔ yē. ¹³ Ananiyasi uu re: Upiima, ne konle pisoí meyá pin símisi re utisi uyē úu kusa pipósoi pēe Yerusalem-pɔ ní we rikpákára wapisi. ¹⁴ Pēpēe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése pēe ncée u he re uké nté kam uké pē nnéi pēe pɔ n yáasi cópii. ¹⁵ Amá Upiima uu u pese re: A n ηme. Ne usoi uyē wéele re uké pinékei wa. U yé tíyese mpuri sane pikó ne pipiyɔpi ne pēe ne Isirayeli pikó api rinényiri ceru. ¹⁶ Né rinécúruu u símisi re u yé kenécáa íwe ncɔpuri li. ¹⁷ Kei ke Ananiyasi uu pēe ncée kpisi uú ha Yutasi keyɔ lompɔ, uu Sɔɔli kecáa anípe laa uu re: Unémáreɔ Sɔɔli, kaá pēe ncée n tíkimele pɔn nté wéme ke Upiima uu pɔ rikpáfúme. Uyee né tumme re ipónípe iké ye kɔ nkpéni yē, Nfáasone nké kɔ pɔ lɔ. ¹⁸ Kei nní, linyine ai uinípe kecáa lápile yare ikpíntomé awéé ai lolu, uu pēe nkpéni n nyáni. Uu yisi api míni u wole ¹⁹ uu pēe iluke le uu rnanje yenu.

Sɔɔli ye Tamaasi-pɔ Nléécaasimé yóólē

Sɔɔli uu Yeesu pipiretiki kémee Tamaasi-i siyáa wai. ²⁰ Uu pēe kei nní yisi uu síyɔ se-i ke Pisui fi ayomeyáhaalee aa ní we ka uu yóó re Yeesu ye Ulééca Kεpipi. ²¹ Ai pē nnéi pēe u n kómēi nnɔɔ yipu api ye pēe re: Ai nkó yee ye lē Yerusalem-pɔ pēpēe rinyiri ntí n sélei n wéékuselēe? Néntē u kɔ nté kale re uké lipite pē cópii uké ne pēpēe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése lεpɔ? ²² Pēe ke Sɔɔli uu rnanje piyéne rikpá uu ye ne Pisui fi pēe Tamaasi-i ní we nsímé feriyē uu pi séése. U ye pi nyíse re Yeesu ye Uyulale ke Ulééca uu n wéé. ²³ Kai nkáripí n nánai, Pisui fi api símaane áí tone re piké Sɔɔli kpu. ²⁴ Ai Sɔɔli kutu-i loni re pi u wéési. Ketúné ne kesine kapi pēe kuyu sipoo mé piké ne u ní kpu nnya. ²⁵ Upipiretiki api pēe kesine menéere menyine-i u wai apí ne kuyu mmele kεpire-mē u súisepɔ.

Sɔɔli ye Yerusalem-i we

²⁶ Ke Sɔɔli uu Yerusalem n tuipɔ, uu Yeesu pipiretiki picɔ pitiki peeni, amá pinnéi pin pēe u wuru. Api pakarelē te u mesei Yeesu upiretiki. ²⁷ Kei ke Parinapasi uu mese u kpisi uú ne pitume lεpɔ, uu lē ke Upiima uu umεcire n lése uu Tamaasi ncee-i Sɔɔli nyíse ne lē kuú ne u n símisi pi keeni. Uu kɔ lē ke Sɔɔli uu Tamaasi-pɔ ne ikari Nléécaasimé ne Yeesu rinyiri rin-yóó pi símisi. ²⁸ Kai ne kei n kpisi, Sɔɔli ne pitume pē pēe Yerusalem-i sónesi, un ne ikari Nléécaasimé ne Upiima rinyiri yóólē. ²⁹ U ne Pisui fi pēe Mékireki n símisi yèè pēe ifaaci wale. Amá pē pin pēe wéési piké u kpu. ³⁰ Ke piyómeyáhaa picɔ api lē n céri, api u kpisi apí ne Sesaree-mē u sí api Tarisi-mē u tónsepɔ.

³¹ Uka úu pēe kumúné kpe-i Yeesu pikó cónlē Yutee ne Kalilee ne Samarii ketē nnéi kecáa. Pi pēe ikari kpáriisenēle pin kɔ Upiima riwure mále. Nfáasone nn pi léni pin kulúí kpálē.

Enee pipélé

³² Piyee ye pēe mpa yei kuyu-i sonele, uú ne keyáa kenyine Yeesu pikó pēe Lita kuyu-i ní we kémee tulu. ³³ Uu kei utisi unyine kapi ye n sée re Enee lεpɔ. U kékankáláká le. Li wa inmē ipaha kuú ne kefine kecáa n finu úu ye fe uké sone. ³⁴ Piyee uu u maa re: Yeesu Kirisi ye pɔ paisele, Enee. A yisi a ripócúruu kεpófine riwépi. Enee uu kei nní mese ne mese yisi. ³⁵ Lita pikó ne Saarɔ pikó nnéi api u yenu api pimεcire Upiima pa apí ne Upiima kefa tene.

Pi Tōrikaasi yukuse nkpō kémee

³⁶ Yafa-pō ke unōsi unyine uú pēé we. Pi ye u sée re Tapita. Pi ye rinyiri tē Mékireki kémee tuisse re Tōrikaasi * Uyē nkó mee re uké nḡpá piyei lisōne n wai uké kō pīsoi n hekesi. ³⁷ Uu likumúnjé kpe-i káasi uu kpi. Kapi piwóle u m masí, api kényō kecáa-pō kulee kunyine-i keléecaa-pō u finsē. ³⁸ Yeesu pipiretiki pēe Yafa-pō n we ye pēe kónle re Piyee ye Lita-pō we. Lita ye kō ne Yafa kólenle. Api pēe pīsoi pité lese api Piyee kémee tum te piké u maa re uké mekēe pikemee wurupō. ³⁹ Piyee uu wákasi u ne pē api tóoisene api tómpō. Kuu n tuiḡpō, apí ne kényō kecáa kulee kpe-i u taápō. Pikúmannōsi nnéi apí nyōsōpō api itu ne u kálisi. Api sitúkanka ne akpélenku nyē ke Tōrikaasi uú pēe nfáa m má un yóóni u nyísente. ⁴⁰ Kei ke Piyee uu pēe pinnéi lésepō, uu wúla uu keyóme yáasi. Uu pēe ukpōkpō-mē pansepō uu re: Tōrikaasi, a yisi. Tōrikaasi uu inípee wúkule. Kuu Piyee n yé, uu yisi uú tone. ⁴¹ Piyee uu kunípe u tini uu u léni uu yisi. Uu pēe limemáa piyómeyáhaa ne pikúmannōsi pē séi uu Tōrikaasi ne unfaa pi nyíse. ⁴² Nsímé mmē nn Yafa kuyu nnéi kóónú, pīsoi meyā apí Upíima ne kefa tene. ⁴³ Piyee uu Yafa-i ukónefukei Simōo keyō-i tone ai siyáa wai nḡsone.

10*Piyee ye Kōrinee keyō ha*

¹ Utisi unyine ye pēe Sesaree-pō we, api ye u séi re Kōrinee. U pēe Rōm usóoca kpéé unyine le. U pēe pīsoi pīle kutōpilee uwéése le. ² U ne ukeyō nnéi ye pēe Uléecaa likó lalē. U ye pēe píwekōó ulikó meyá hekesile un kō mesere Uléecaa yáasi. ³ Keyáa kenyine kuu ketúnjéō metaani kumúnjé Uléecaatumē unyine méyene menyine-i yé cáká-cáká. Uléecaatumē uyē uu ukeyō-i lomḡpō uu u séi re Kōrinee! ⁴ Kōrinee uu pēe iwame ne uléecaatumē uyē n nyáni uú ne u pise re: Ne meyo-me, Upíima? Uléecaatumē uu u pese re: Uléecaa ye ipówele konle uu kō lē kaa píwekōó n léni yenu. Uu yé pō palei. ⁵ A nkpéni pīsoi tū piké ha Yafa-pō utisi uyē kapi ye n sée re Simōo api kō rinyiri u he re Piyee séeme. ⁶ Ukónefukei uyē kapi ye n sée re Simōo keyō-i kuú we mínimaa ritime-pō. ⁷ Ke uléecaatumē uyē uu lē n símisi uu tómpō, Kōrinee uu upikeikó pité pinyine séi. Ukutōpilee kémee usóoca unyine ye pēe Uléecaa likó lalē nḡsone. Uu kō uyē séi. ⁸ Uu lelee n wa nnéi pi keeni uu pēe Yafa-pō pi tum.

⁹ Ai ncée pi weesi pin Yafa lapō. Piyee uu itunje kecíre kumúnjé kényō caca ipiraa yopoi re uké keyóme yáasi. ¹⁰ Nkú nn u wai uu re u yé iluke li. Kapi n we pin iluke iyē wai, ai u wai yare kenípeehee. ¹¹ Uu yénu keyóme ken wúkulelē, linyine lin cepimele ai ne keteni-i tuiḡri yare kusánjáa maamaa kunyine kapi n táne pin kuatime kena muleilē. ¹² Ana ana likó nní ncōpuri ne lelee m múnui ncōpuri ne sinúipi ncōpuri ye pēe kemée we. ¹³ Ai rinóo u maari re: Piyee, a yisi, a kō aa le. ¹⁴ Piyee uu rinóo pese re: Kása, ám pí kai irósé kémee icírí inyine lukaalē, Upíima! ¹⁵ Ai kō melírū pimáa u kpá re: Lē ke Uléecaa uú m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁶ Mepéhē metaani kai lē wa, ai pēe limemáa kusánjáa kpē keyómeecaa-mē kpíḡpō.

¹⁷ Piyee uú n we un umecire písei re méyene mē asei ye nkpéni áye. Likumúnjé kpe-i, pīsoi pē ke Kōrinee uu n tumpō pōon Simōo keyō wélaapō apí ne keripoo tuiḡpō mese ne mese. ¹⁸ Apí séi apí pise re kei ke Simōo kapi rinyiri n he re Piyee uú wee? ¹⁹ Piyee un we un meyéne mē kecáa músu, Nfáasone nn u maa re: Pítisi pitaani pinyine ye mpí pin pō wéési. ²⁰ A yisi a ricepipō, nó ne pē ani mese ne mese tómpō. Née pi tumpō. ²¹ Kei ke Piyee uu pēe súipō uu pítisi pē maa re: Née Piyee uyē kani n wéési. Née usoi uyē kani n wéési. Ne meyo-me? ²² Apí re: Rōm usóoca kpéé Kōrinee ye ró tumme. U usoi kecire le, un kō Uléecaa pakarelē. Pisuífi nnéi ye ukecáa nḡsone símisile. Uléecaatumē unyine ye u símisi re uké pō sée aá ha ukeyō-i nfasimé kaa m máme u símisi. ²³ Piyee u kényō pi tani uu kulee pi he api fine. Kai kóso n weesi, uu yisi uu pi tiki api kesé tómpō. Pimáreco pinyine pēe Yafa-i n we pōo kō yisi apí u saruni. ²⁴ Liukóso kapi Sesaree tu, Kōrinee un ukeyō-i upikó ne upisane cápínelē

* 9:36 Tōrikaasi: Li asei re ketáha

un ne pi mé. ²⁵ Ke Piyee uu n tuipɔ, Kɔrinεε uu u tɛpɛi, uu wúla ne ketɛ-pɔ uu ne ipakarɛ u yáási. ²⁶ Piyee uu u yukuse uu nyereεε uu rɛ: A yisi a nyere! Nɛ ne kɔ kesoipipi lɛ. ²⁷ U ne Kɔrinεε pin lɛ ifaaci wai uu ha ne kɛyɔ lompɔ, uu lɛɛpɔ písoi pin cápinelɛ kulúí ²⁸ uu pi maa rɛ: Nórínécúruu ye nyule rɛ Usuifi úu ncée má upiyomɛyáhaa nnya, u ne mpuri sanɛ ukó unyine piké n sɔne, née uké ye ukeyɔ rilóólú. Amá Ulééca ye nɛ sımısılɛ rɛ ái nyamı tɛ ké m músu rɛ unyine ye icırı née úkperinkpekɔ. ²⁹ Lɛlɛ tıyεε, kani kenémεε n tumpɔ rɛ piké né sée, ám nkpáni pipáká-páká peɛ. Ne la ké nkpenı nó pıse rɛ rı-ye kanı ne né séi? ³⁰ Kɔrinεε uu pɛε rınó u yósu rɛ: Siyáa sina ye nsı kam itunɛ nnyı icɔ-i, ketúnɛcɔ metaani kumúnɛ nkú-i kenéyɔ-i we nen keyóme yáási. Mese ne mese, amı paı utısi unyine un ilú tanaalɛ in tɛlu un ne kenékırı nyenu. ³¹ Uu né maa rɛ: Ulééca ye ipówelɛ yósilɛ, Kɔrinεε. U lɛ kaa lipókó písoi n hekəsi yenlɛ. ³² Lɛ nnya, a písoi tū piké ha Yafa-pɔ Simɔ kapi rinyırı n he rɛ Piyee séeme. Ukónɛfukɛi uyɛ kapi ye n sée rɛ Simɔ keyɔ-i kuú we mínımaa ritımε-pɔ! ³³ Am pɛε mese ne mese písoi tumpɔ rɛ piké pó séeme. Li né larısılɛ háı rɛ pó ka. Ntónéı mmú, Ulééca inıpɛε-i kari nkpenı nnı we, tɔn kutu cɔlɛ tɔkɛ kɔ tɛ rı-ye ke Úpııma uu pó máame rɛ a ró sımısi.

Anó ke Piyee uu Kɔrinεε keyɔ-i mı ma

³⁴ Kei ke Piyee uu pɛε rınó yósi uu rɛ: Nkpɛni kam mɛyıkıyıkı kɔ tɛ Ulééca úu písoi ne picɔ kóólɛnɛ. ³⁵ Mpá mpuri rı-ye ukó ye kpɛrɛ u pakarelɛ un aseı tikılɛ, u ye liute n lalɛ. ³⁶ Yeesu Kirısi kuu tumme rɛ uké Isırayɛlı pikó Nsımé Kεcırɛ sımısi rɛ u ne nkınnıne pi ka. Yeesu Kirısi uyee písoi nnéı Úpııma. ³⁷ Ke Yohani uu Nléécaasımé piyóó ne písoi pıniwolɛ mı ması, nɔ yenlɛ lɛlɛ Kalılee keteni-i n wa áı ha ne Yutee ketɛ nnéı yósu. ³⁸ Ulééca ye pɛε Nasaretı ukó Yeesu kεpırɛ welɛ. U pɛε Nfáasɔne ukemεε wale nn rınanɛ u he, un ne nıpa yeı sɔne un lisɔne wai, un písoi nnéı ke kunırı aku m múılɛ pɔısente. ³⁹ Tó lɛ nnéı kuu Pisıfı kuyu-i ne Yerusalem-i n wa pıseérakɔ. Pi kunapéékɔ kεcáa u kariıle apı ne u kopu. ⁴⁰ Amá Ulééca uu keyáa táánú tunɛ nkɔ kémεε u yukuse, uu fe uu umεcırɛ lesɛ uu keróɔpɛ pınyine nyıse apı yenu rɛ u nkɔ kémεε yısılɛ. ⁴¹ Ai pɛε rɛ písoi nnéı kuu umεcırɛ nyıse, amá tó ke Ulééca uu mεkεε-mε n lése rɛ tɔkɛ pıseérakɔ kuu umεcırɛ nyıse arı u yenu. Umeyıse-máa, tɔ kesɛ tonelɛ arı le arı nıru ne uyɛ. ⁴² Uu kɔ ró forıı rɛ tɔkɛ Nsımé Kεcırɛ Pisıfı sımısi piké cırı rɛ uyɛ ke Ulééca uu lése rɛ uké pınyánnyá ne pikɔkpɔ túhaane. ⁴³ Antepuyɛ nnéı ye unsımé sımısılɛ apı péhelɛ rɛ úye un ne kefa u n tenɛ, uyɛ nnya, Ulééca ye liute akópe sárei.

Nfáasɔne ye mpuri sanɛ pikó kεcáa sımı

⁴⁴ Kumúnɛ kpɛ-i ke Piyee uu lɛ n sımısi, Nfáasɔne nn pɛ nnéı pɛε uanɔ nyɛ kutu n cólɛ kεcáa sımı. ⁴⁵ Pisıfı pɛε Yeesu ne kefa n tenɛ ye pɛε Piyee sarunlɛ. Ai nnó pi yıpu rɛ Ulééca ye kɔ mpuri sanɛ pikó Nfáasɔne he. ⁴⁶ Meseı ke Pisıfı pɛ apı pɛε kómıı mpuri sanɛ pikó mpı pin mɛyu sanɛ menyine sımáankεε pin kɔ sıyóme ne Ulééca pakarentɛ. Kei ke Piyee uu pɛε rɛ: ⁴⁷ Mεrɔcɔ ke Ulééca uu písoi mpı Nfáasɔne he. Tó pɛε nkpenı fe arı ne pi yulu rɛ apı kapɛ mıni wolɛ? ⁴⁸ Kei ke Piyee uu rınó he rɛ piké Yeesu Kirısi rinyırı ne mıni pi wolɛ. Lɛ memáa, apı pɛε u pıse rɛ uké pikemεε sıyáa sınyine wa.

11

Piyee ye umɛwai Kirısi pikó pɛε Yerusalem-i rı we kεenkεε

¹ Pitumé ne Kirısi pikó pɛε Yutee keteni-i rı we apı kóm tɛ mpuri sanɛ pikó pı ne kɔ Ulééca Nsımé yósi. ² Ke Piyee uu Yerusalem m pɛɛpɔ, Pisıfı pɛε Yeesu ne kefa n tenelɛ apı kɛyu u pa. ³ Pi u maa rɛ: Pɔ pikécırɛ keyɔ lompɔ, nó ne pɛ ani kelɔ kesɛ le! ⁴ Kei ke Piyee uu pɛε lɛlɛ n wa pi kεenkεε ne kɛtɔ-pɔ, uu rɛ: ⁵ Yafa-pɔ kam pɛé kɛyɔ kenyine-i we nen keyóme yáási, ai né wai yarɛ kenıpɛchee, ai lınyine né nyıse lin kenémεε wémε. Likeı lɛε welɛ yarɛ kusájáa maamaa kunyine kapi n tınɛ pin kuatımε kεna muleılɛ. Ai pɛε keyómecca n leeri

lin cepimelē aí weri aí ne né kō. ⁶ Am kusáñáá kpē kémee ísone paí, am ána ana likó nní ncɔpuri ne liyúikó ncɔpuri ne lelee m múnui ncɔpuri ne sinúipi ncɔpuri yenu. ⁷ Kei kai rinóó né máame re: Piyee, a yisi, a kō aa le! ⁸ Amá am tinóó yósu re: Kása, ám píkaí irósé kémee icírí inyine lukaalē, Upíima. ⁹ Ai kō melírū keyómecaa-pō pimáa kpá re: Lē ke Ulééca u u m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁰ Mepéhē metaani kai lē wa, ai pēe limemáá kusáñáá kpē keyómecaa-mē kpípo. ¹¹ Likumúnjé kpe-i, písoi pitaani pinyine api kei nní weri api kényo ke-i kari n we ripoo-i nyere. Sesaree-pō kapi lē pi tumti. ¹² Nfáasone nn né maa re ké yisi ké mese ne mese pi ritiki. Pimárecō pikpuulū mpí api yisi api né sáruni arí ha ne kesé Kárinēe keyo-i lompo. ¹³ Uyē uu ró kēénkee lē kuu uléecatume ukeyo-i n yé un u tee re uké písoi tū piké ha Yafa-pō Simōo kapi rinyíri n he re Piyee sée. ¹⁴ U yé nsímé u símisi mee yé u ne ukeyo pikó nnéi n yóriye. ¹⁵ Kam nsímé n kpísi, Nfáasone nn pikécáá súiri yare knn lē kékoraane kerócaá n súime. ¹⁶ Kei kam pēe Upíima rinōo ntí léise re: Míni ηmane ke Yohani uu nó wóle. Amá Nfáasone ke Ulééca u u nó wolene. ¹⁷ Kari Upíima Yeesu Kirisi ne kefa n tene, Ulééca u u Nfáasone ró he. Mmē kuu kō nkpeni pē he. Wóo pēe nkpeni né ké ne Ulééca n kénene? ¹⁸ Kapi anóo nyē n kō, api piakih niñukuse api Ulééca ríyu waise api re: In lē, mesei ye me re Ulééca ye ηmureile re mpuri sane pikó póké kō piakópe kepire rito piké nfáa yíkíyiki yé.

Kirisi pikó pēe Antiyōasi-i n we

¹⁹ Kumúnjé kpe-i kapi pēe Etiyēeni n kpu, pi pēe pepēe Kirisi ne kefa n tene wéékuselenle hái. Ai tíyese picō api wúrunkēe apí ne Fenisii ketē ne Siipuru ne Antiyōasi tulu, amá pin pēe Pisuífi ηmane Nléécaasimé símisi. ²⁰ Mpá ne lē, Siipuru ne Sirēeni pikó pinyine ye yisile api Antiyōasi sí apí ha Upíima Yeesu Nsímé Kēcire Pikireki símisi. ²¹ Upíima nnañe nn pi léni, písoi meýā apí ne kefa u tene api mēfine conse. ²² Kirisi pikó pēe Yerusalem-i n we apí lē kom, api Parinapasi Antiyōasi-pō tum. ²³ Kuu n tuipō, uu yénu lē ke Ulééca u u pepēe ne Kirisi kefa n tenelē tinkpá, ai u larisí uu pi ηmóópuse re piké Upíima ne kefa kesē n tikilē. ²⁴ Parinapasi ye pēe meýíkíyiki usoi sone le. Nfáasone nn u yipaalē un kō nfatene má. Lē nnya ke písoi meýā apí ηmurei apí Upíima ne kefa tene.

²⁵ Parinapasi uu limemáá yisi uu Tarisi-pō Sōoli piwéláa sí. ²⁶ Kuu u n yé, uu u kpísi uú ne Antiyōasi u sí. Apí kei Ulééca icápine iyē-i kuñmē ne kuriyu wai pin Nléécaasimé písoi meýā céési. Antiyōasi uye-i kapi mēfoí foí Yeesu Kirisi pipiretiki rinyíri he re Kirisi pikó. ²⁷ Kumúnjé kpe-i ke antepuye pinyine apí Yerusalem yisi apí Antiyōasi sí. ²⁸ Nfáasone nn piuse unyine kapi ye n sée re Akapuusi céési uu yóó re nkú píima nnyine yé ketē nnéi kecáá wa. Nkú mmē nn weri nn mesei Kulooti iyōopi kumúnjé-i wai. ²⁹ Kei ke Yeesu pipiretiki pēe Antiyōasi-i n we apí símaane aí tone re pikécōpe, mpá úye uké lē kuu yé n fe tōhō piké ne pimárecō pēe Yutee-pō n we lémpō. ³⁰ Apí mesei lē wai, api Parinapasi ne Sōoli tum apí sí apí ha ítōhō iyē ne pi léni apí pipiwéese pa.

12

Pi Yakupu kpu apí Piyee pō kpanii

¹ Likumúnjé kpe-i ke uyōopi Erooti uu Kirisi pikó pinyine piwéékuse lō. ² Uu tíyese apí ritéhe ne Yohani umaa Yakupu kopu. ³ Kuu n yé te lē ηmaa ke Pisuífi apí pēe n la kuu lē wa, uu kō tíyese apí anyá nyē-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li kémee Piyee pō tini. ⁴ Kapi lē u n tī apí kpanii, apí písóoca siwúipi sina wai, mpá kéye kémee písóoca pina, pin ne u mé. Nkpō melóó anyá memáá kapi lē ne músu re piké mpá úye inipēe-i u túhaane. ⁵ Ke Piyee uu lē kukpaniilee-i n we pin u mé, Kirisi pikó pin ukecáá Ulééca welu mēwénte áme we.

Piyee melele akpanii kémee

⁶ Kesiine kee n weesine Erooti uké ne Piyee n túhaane kémee ke Piyee uu pisóoca pité kepáápáá we un loni. Anípe keté kapí pee akpanii u wailē pin ne u pahaalē, piméré pōon kō kukpaniilee rinōnō-i nyenu pin mē. ⁷ Mese ne mese, Upiima uleecaatumē unyine uu lompo, metéi ame kukpaniilee yipu. Uléecaatumē uyē uu Piyee ilúkē pépé uu u yōhse, uu u maa re: A riwakasi! Akpanii kapí péé ne u m pahaalē aa kei nní uanipe-i léeri aa súrii. ⁸ Uléecaatumē uu pee u maa re: A kupótampála rité aa apónéeri tani. Piyee uu mesei lē wai. Uléecaatumē uu kō re: A kupókpélenku tā aa yisi aa né tiki. ⁹ Piyee uu u tiki api léepō, lin u we yare keláré. Uu pee músu re mesei ye me. ¹⁰ Api piméré foí fáau, api pilirū kpá api pee nweni rinōnō kapi ye ne kuyu-mē n léepō tulu, tē ari timecire hánnepo api léepō. Api ncée kpísi pin tōsu. Kei nní, uu Piyee inipe-i pōlu. ¹¹ Kai Piyee n hemne kuu pee yē te mewai ye wale. Kei kuu pee re: Nkpéni kam yē te mesei ye me. Uléecaa ye uléecaatumē tummele uu Erooti anipe-i né lese, uu kō mmē ke Pisui fi apí péé ne né í la kémee né lese.

¹² Ke Piyee uu n yē mmē kémee kuu í we, uu Yohani kapi rinyiri n he re Mariki uni Maari keyō sí. PISOI kulúí ye pee kei cápínelenle pin keyóme yáasi. ¹³ Kuu n hapō uu kényō ripoo pepu, unósi keikó unyine kapi ye n sée re Rooti uu sí uké ha yē te wóo lo? ¹⁴ Uu Piyee metē ceru. U yē ripoo hánnele née, uú nya uu mpōnare ne itóó ne kényō-mē peepō, uú ha re Piyee ye ka un tipoo-pō we. ¹⁵ Pepee kei n cápínelē api u maa re u isohō torile. Amá uu kényu mahani ηmaa re mesei ye me. Api re in lē, ukumíri ye ku. ¹⁶ Piyee un lē we un tipoo pepu. Kapi n hánne api u yenu, piipiye ii nnyie loni. ¹⁷ Uu kunípe ne pi símisi re piké n séélē ápi kapre ríka ma. Uu kō pi símisi lē ke Upiima uu kukpaniilee-i u n lése. Uu kō pimáa pi kpá re piké ha Yakupu ne pimárecō picō lē símisi. Kuu lē pisímé pi m masí, uu yisi uu kelō féé tōmpō. ¹⁸ Kai n weesi, ai pisóoca pē kecōpe nōkōre hái, api péé m píseine re méye ke Piyee uu lō? ¹⁹ Erooti uu pee rinóo he re piké u wéési. Amá api u wéési ápi u yē. Kei kuu pee piméré pē sée uú ne pi túhaane uu re piké pi kō. Uu pee limemáa Yutee keteni-i yisi uú ha Sesaree keteni-i siyáa wai.

Erooti nkpo

²⁰ Erooti ye péé ne Tiiri pikó ne Sitōo pikó wólaalenle. Pē api rinóo rise wai re piké ha u yē. Api lē nnya uyōopi piméré uwéése Pilasituusi kópóó, api yéntine uú ne kekpeé pi wai piké ha ne u kpurei. Ai méwoo, uyōopi Erooti ketē kémee likó nfaa kapi má. ²¹ Keyáa kē kapi yé rinsáne ake tulu. Erooti uú ha umeyōopilape tani uu uriyōopitū kecáá tone uu péé ne pISOI riwúí ne meyá n símisi. ²² Kei ke pISOI api ipakare riwōo re: Uléecaa rinōo ye ntí, ái kesoiipi rikó. ²³ Kúu n céri re Uléecaa ηmane yee ipakare te nnya, Upiima uleecaatumē unyine uu kei nní u fapi uu lalei, apapi aa u takai uú ha ne kpi.

²⁴ Nléecaasimé nn pee likumúnjé kpe-i kónnú api mpa yei n kom. ²⁵ Ke Parinapasi ne Sōoli pōo lē nnya kapi Yerusalem-i pi n tumpō piwai m masí, api yisi api Yohani kapi rinyiri n he re Mariki ne péne apí ne Antiyōosi péle.

13

Parinapasi ne Sōoli ye Nstmé Kecire piyóó ha

¹ Antepuyee ne pISOI pee Nléecaasimé n céési ye pee Antiyōosi-pō Uléecaa icápíne-i wele. Pepee Parinapasi ne Simeyōo kapi ye kō n sée re Uηmóhō ne Sireeni ukó Lusiyuusi ne Manayeeeni ne Sōoli. Manayeeeni ne Kalilee uyōopi Erooti pee kesé iwá li. ² Keyáa kenyine kapi anōo paasi pin Upiima ne welu. Nfáasōne nn pi maa re: Ani Parinapasi ne Sōoli iyaa lese piké pikéi pē kam pi m pa wa. ³ Kapi pinōopahaa ne piwele m masí, api anípe pikecáa láa apí ne pi tum, api tōmpō.

Parinapasi ne Sōoli ye Siipuru-pō we

⁴ Nfáasōne nn Parinapasi ne Sōoli tum, api Selesii-pō sí api kei kúninōi loni apí ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Siipuru sí. ⁵ Kapi Salamini n tu api Pisui fi ayomeyáhaalee-i

Nléécaasimé piyóó kápáá. Yohani ye ppe pikeméé wele un pi léni. ⁶ Api míni kepáápáá ketē kē kóónú api tene apí ha Pafóosi tulu. Kei kapí ppeé ne Usuifi unyine kapi ye n sée re Paari-Yeesu risáne. Uyē ne metarewai ukó ne antepu nōome le. ⁷ Siipuru ketē uyōopi Serikiyuusi Pōolusi keyō-i kuú ppeé we. Uyē ne usōhō pīima le. Uu tíyese api Parinapasi ne Sōoli u séipō re li ripóó u wa re uké Nléécaasimé kō. ⁸ Metarewai ukó uyē uu pi m púnaisente un náási re úyukóó uyē úu kape ne Yeesu kefa tene. Pi ye Mékireki ne urinyiri tuisse re Elimaaasi, lelee re metarewai ukó. ⁹ Nfáasone ye ppe Sōoli kapi ye kō n sée re Pōoli yipaalenle. Kei kuu ppe Elimaaasi uyē rísone riwii ¹⁰ uu u maa re: Pó unōome ne uyaaluke nkó. Kuníri kepipi nké, pōó mpá lisone liye n ημέlu. Pō ne wele pōn Upíima simúnjé cire-cire háresi, née yō? ¹¹ A nkpeni kutu ricō aa kóm. Upíima yé pō pi aa nyíini aa kō ntunje metéi paa siyáa sinyine. Kei nní lē, kuηmaha aku Elimaaasi hila, uu ye toóri toóri un unyine wéési yee yé u n tōrōi. ¹² Ke uyōopi uyē uu lē n yé, uú ne Upíima kefa tene. Li we re Upíima kecáá icélaa iyē ne u lonne rísone.

Pōoli ne Parinapasi ye Pisitii ketē-pō Antiyōosi kuyu ha

¹³ Pōoli ne upisencō api Pafóosi-i kúninōi loni apí ne Pamfilii ketē-pō Periki kuyu sí. Yohani uu kei pi yá uu Yerusalem ppele. ¹⁴ Pōoli ne Parinapasi pōó piketé kei yisi api sōne api Pisitii ketē-pō Antiyōosi kuyu sí. Api kewénteyaa tuné Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompo apí tone. ¹⁵ Unyine uu isé atelé ne antepuye akó písoi inipere-i kéeni. Kuu pikéē ní masí, kuyomeyáhaalee piwéése api Pōoli ne Parinapasi kémee tum apí ha pi maa re: Pimárecō, nōn nnyine m má nōké ne písoi ikari rikpáse, nó fe ani nkpeni símisi.

¹⁶ Kei ke Pōoli uu yisi uu kunípe síka uu písoi séése uu re: Nó Isirayeli pikó ne nó pitōrōo mpí nōo Ulééca n wuru, ani kutu ricō ani kóm! ¹⁷ Isirayeli Uleecaa ye ppe pirókpure wéele, uu tíyese api kulúí wai, ppeé uye-i kapí ppe Esipiti keteni-i ilási n tū. Uu ppeé ne unnaηe kei pi yukuse. ¹⁸ Uu kucesi kóima-i pikecáá paí inmē afena. ¹⁹ Uu limemáá mpuri nseei Kanaa keteni-i kópu uu nsitē cápine uu upísoi pa re piké n te. ²⁰ Ai lē n we aí ne tulu inmē píle píle mena ne inmē kuwóó kumúnjé.

Uu ppe limemáá pikpéenwai pi he, ai kpísi aí ha ne antepu Samuyeli itunje tulu. ²¹ Lē memáá, api Ulééca pise re uké uyōopi pi tí. Kei kuu ppe Penyamee kumare ukó, Kiisi uηmánne Sauuli iyōopi tonse inmē afena. ²² Kuu Sauuli iyōopi n lapile, uu Yesee uηmánne Tafiiti i pa uu re:

Ne nkpeni Yesee uηmanne Tafiiti yee ne né rinsá yénle. U yee yé menéla nnéi wa. ²³ Tafiiti kepírē keese ke Ulééca uu Isirayeli pikó pa re keké pi yoriye yare kuú ppe ní maa re li yé wa. Kεεε Yeesu. ²⁴ Yeesu uké kelene ní kam, Yohani ye ppe riyóóle uu Isirayeli pikó nnéi símisi re piké piakópe kepíre rito piké míni wole. ²⁵ Yohani uké ne upikéi ketō n tu, u maa re: Nō músu re née wóo? Ai née uyē kani m mé. Uyē ne kepíre wemele. Né ám tu ricuruu re ké ripe ké uanéeri kenmepi fénne.

²⁶ Pōoli uu kō kpá re: Pimárecō, ntónéi ke Ulééca uu nsímé mmú pālē uké ne ró yóriye, nó Apiraham sipirē ne nó pitōrōo mpí nōo nní Ulééca n wuru. ²⁷ Mesei ke Yerusalem pikó ne pípiyōopi api Yeesu yē, ápi kō antepuye nsímé kapi mpá kewénteyaa kéye n kéeni riyíkí kō. Amá kapi Yeesu ní kpu, lelee nsímé mmē kémee ní we kapi lē wa. ²⁸ Api kō níka yē, mmē nnya kapi yé u ní kpu, amá pi ppe Pilati pise re uké u kpu. ²⁹ Lē kai Nléécaasimé kémee Yeesu kecáá n wólaalē kapi lē wa. Api ppe limemáá kunapéékóó kecáá u súise api u kpísi api nhōre-i wai. ³⁰ Amá Ulééca uu pikpōkpō kémee u yukuse. ³¹ Pεpεe hái Kalilee-pō u n sárū apí ne Yerusalem sí kuu siyáa kulúí umecire nyíse. Pεpεe kō neni nní upiseérakóó Isirayeli pikó inipere-i. ³² Nsímé Kεcire mmú ke Ulééca uú ppe yekei re u yé pirókpure pa. Mmē karí ne nó ka. ³³ Mmē kuu nní nkpeni tō pipipirē wa. Li we re u Yeesu nkpō kémee yukusele yare kai Ipakare Siyome ritelé lírū kémee n wólaalē te:

Pōó Kenépipi,
née neni pō mári.

³⁴ Ulééca ye ppe mekee-me ma re u yé pikpəkpə kémee u yukuse úu kape ne pikai n fóni nnya. Lē kuu Tafiti ma re: Né lisone kecire lee ái n fónune nó pa. Tinó sone kam ppe Tafiti n yekei ye tē.

Lisone kecire lee ái ye pikai n caai kam ppe Tafiti m pane kam nó pane.

³⁵ Lē nnya ke Tafiti uu kə kelō kecə ma re:

Aa yé ηmurei upólala uké nhóre kémee fóni.

³⁶ Tafiti uyē ye ppe uisoi kémee Ulééca mela wale. Kuu n kpu, api upisaayaha kémee u kulési uu fónu. ³⁷ Amá uyē ke Ulééca uu pikpəkpə kémee n yukuse úu fóni. ³⁸ Pimárecə, li tu re ani nsone kō te uyee tíyese kapí ne neni akópe pisárei nsímé nó símisi. ³⁹ Uyee tíyese ke úye uu ye un ne kefa u n tene, Ulééca uu liute akópe u sárei. Moisi isé íi fe iké usoi akópe sárei. ⁴⁰ Lē nnya, ani nómenécíre tí, áni kape tíye lē ke antepuye api piatelé-i n wói liké nó wa. Lelé re:

⁴¹ Nó kupakarecíre pikó mpi,

ani kutu ricə ani kóm liké nó riyə, ani itóo ne mílesi.

Nónnéfáa mmú kémee kam la ké mewai menyine wa ke unyine uu yé un nó n símisi áni yé pakare. ⁴² Ke Pəli ne Parinapasi api kuyómeyáhaalee-i n léepə, api kə pi séi re piké kewénteyaa kecə pəepə piké nsímé nse mmē pisímé pi rikpá. ⁴³ Icapine memáá, Pisuifi yíkíyiki kulúí ne pitéh téh ppe Pisuifi keyome n yáási api yisi api Pəli ne Parinapasi tiki. Pē api ikari pi he re ápi kape tíye unyine uké Ulééca kefa kuú ne pi n fénnē ncee kémee pi fóm.

⁴⁴ Kai kewénteyaa kecə kē n tu, li wa yare Antiyəsi kuyu písoi nnéi ppe cápine piké Nléécaasimé kō. ⁴⁵ Ke Pisuifi api riwúí tē n yé, pikéfa ake tóosi api ppe lē ke Pəli uu n símisi n kesu pin kə u lámisi. ⁴⁶ Pəli ne Parinapasi api kéyu kpáiiise api pi símisi re: Nó kai ne sá re Nléécaasimé nké mefoi tu kelenē. Kani nní n n kəsu nən kə nómenécíre ne nfáa teneciré lómiise nnya, tó mese ne mpuri sane pikó-mē m pē. ⁴⁷ Lē ke Upiima uu ró n forii re təké wa ye nní:

Ne pó lésele re a panse metéi aa isoipuri nnéi n kpáiiilē,
pinnéi piké píyulale yē.

⁴⁸ Ke mpuri sane pikó api anó nyē n kō, ai pi larisi api Upiima nsímé pakare. Pē nnéi ke Ulééca uu ne nfáa teneciré n sée, apí ne Yeesu kefa tene. ⁴⁹ Upiima nsímé ye ppe kumúnjé kpe-i ketē kē nnéi kecáá kónúlenle. ⁵⁰ Amá Pisuifi api pinósi yukó ppe Ulééca n yáási ne kuyu piwéése tálaanke api yisi api Pəli ne Parinapasi piwéékuse kápáá, api piketeni-i pi lakase. ⁵¹ Pəli ne Parinapasi api yisi apí ha kuyu ripoo-pə pinnataai péi-péi api pikuwéé-mē yaapə, ai wai re piakópe aké ne pi riséé. Pəli ne Parinapasi api yá api Ikoniyəm kuyu-mē tómpə. ⁵² Nfáasone ne mpónare pón ppe Yeesu pipiretiki ppe Antiyəsi-i n we yipaalē nsone.

14

Pəli ne Parinapasi ye Ikoniyəm-pə we

¹ Pəli ne Parinapasi api kə Ikoniyəm-pə Pisuifi kuyómeyáhaalee loni, api kéyu kpáiiise api símisi Pisuifi meyā ne Pikireki meyā api ηmurei api Yeesu ne kefa tene. ² Amá Pisuifi picə ppe ápi n ηmurei piké ne kefa u tene api mpuri sane pikó tálaanke re piké Pəli ne Parinapasi kecáá simúnjé kópe wa. ³ Mpá ne lē, pē ne Ikoniyəm-i tónēle ai siyáa wai. Api itisi ne n símisi pin ne Upiima tálē. Upiima ye ppe rínanje pi hele pin ne mewaisanja ne mepiima wapisi, ai ye nyíse re mesei ke Upiima uu písoi ípēléé nyíse. ⁴ Kuyu pikó api kei nní kéné meté. Picə re Pisuifi nkó mee wa, picə re pitume nkó mee wa. ⁵ Pisuifi ne mpuri sane pikó ne kuyu piwéése api pimécire cápine piké Pəli ne Parinapasi íwe wa piké apare pi tókke piké pi kō. ⁶ Kai lē Pəli ne Parinapasi kutu-i n lompə, api músu tímrí, api wuru apí ha Likayonii ketē-pə Lisitiri ne Teripu ayu-i ne akekúri pékesi ⁷ api kei Nsímé Kecire n yóólē.

Pwoli ne Parinapasi ye Lisitiri-pw we

⁸ Lisitiri-pw ke utisi unyine uu pee we. Hai kapí ne u m mári uu pí kai sónelē. U kékankáláká le, uu ye pee n tū. ⁹ Uu pee Pwoli nsímé kutu n colē. Kei ke Pwoli uu u nyáneí nsonne uu yénu re nfatene ye u tulaalenle un yé fe uu pélu. ¹⁰ Pwoli uu rinów cásē uu u maa re: A yisi aa apóna kecáá kecíre nyere. Utisi uu yisi uu cuuni uu nsé kápáá. ¹¹ Ke písoi api Pwoli mewai mē n yé, api kei pikó meyu, Mélikayoniyee ne pupai re: Piléé ye mesoi sóneme apí ne ró leeri. ¹² Api re Parinapasi yee Seusi. Kai nní Pwoli yee pee símisi nnya api re uyee Herimeesi. ¹³ Piléé pē kapi ye n sée re Seusi keyo ye pee wele kuyu ritime-pw. Uléeków yee kei pi n nyóonse uu anáala mefele toraankēe uu tórikēe uu ne keyo kē tinonw-i hapw, u ne písoi pee n cápínelē apí n náasi piké Parinapasi ne Pwoli nyóonse. ¹⁴ Ke Parinapasi ne Pwoli api lē n kō, api pisitukanka céerii ai nyíse re ai ne pi risá, api pee riwúí tē kecōpe sōpw pin cési re: ¹⁵ Nó písoi mpí, yo kani lē wai? Tó ne kō nómenécō sisoipipi le. Nsímé kecire karí ne nó ka tōn nó tee re áni liséré-seré nní nkó riyá. Líwooków ye ni. Ani nómenécíre Uléecaa yee nfáa n te pa. Uyee ketē ne keyóme ne mínimaa ne likemee likó wa. ¹⁶ U meke-me pirókpure kēme-pw písoi nnéi riyále re piké pimepōla n wai, ¹⁷ mǎpá ne lē, mesére kuu pee mewai sōne nó wai re ani ne kei u n nyáni. Uu ye keyóme-caa-pw ikónne nó heri, liitunje in kō n tu, uu iluke nó he. Uu ye kō liluke-luke nó he uu kō tíyese ani mpōonare yenu. ¹⁸ Mǎpá ke Pwoli ne Parinapasi api lē m ma, li ne pi papisile api kelenē fe api inyóonse iyē yulu.

¹⁹ Pisuífi pinyine api Antiyōosi yee Písitii-pw ní we ne Ikoniyom-i yisi api sí, pi ne písoi kulúí apí ha kómēine. Api Pwoli apare tóokee re piké u kpu. Api pee limemáá u pulu apí ne kuyu ilúké léepw, pin músu re u kpule. ²⁰ Amá ke Yeesu pipiretiki api ukekúrí ní cápínepw, uu yisi uu kuyu sí. Kai kóso n weesi, u ne Parinapasi api Teripu kuyu tómpw.

Pwoli ne Parinapasi ye Sirii keteni-i Antiyōosi kuyu pele

²¹ Pwoli ne Parinapasi api Teripu kuyu-i Nsímé Kecire yóó, písoi meýā api Yeesu tiki. Api pee limemáá yisi apí Lisitiri ne Ikoniyom ne Antiyōosi yee Písitii-pw ní we pele. ²² Kapi kei n tuipw, api Yeesu pipiretiki pee kei ní we ikari kpáse re piké n ηmóópulē. Api ye kō pi maa re pi yé íwe píima li piké kelenē Uléecaa iyōapi kēme lompw. ²³ Pwoli ne Parinapasi apí mǎpá Uléecaa icápíne íye-i piwéése tonsente. Pí ne pē apí anów paasi apí keyóme yáási apí pee limemáá pi kpísi apí Upíima kapí ne kefa n tene anipe-i wai.

²⁴ Ke Pwoli ne Parinapasi apí kei Písitii ketē ke-i n yisi, apí Pamfilii kekó-mē loni. ²⁵ Apí Periki-pw Nléecaasimé písoi símisi, apí kei yisi apí Atalii tómpw. ²⁶ Kei kapi pee kúninwí lō apí ne Sirii ketē-pw Antiyōosi sí. Kei kapi pee Uléecaa anipe-i pi wa apí u welu re uké ípeelēe pi nyíse piké fe piké pipikei wa yare kapi nní n wa. ²⁷ Kapi Antiyōosi kei n tuipw, apí Uléecaa icápíne pikó cápíne, apí lē nnéi ke Uléecaa uu ne pē tintiki uu wai pi keeni, ne lē kuu n tíyese mpuri sane pikó pōw kō Yeesu ne kefa tene. ²⁸ Pwoli ne Parinapasi apí Yeesu pipiretiki kēmee tone siyáa kulúí.

15

Yerusalem icápíne

¹ Kirisi pikó pinyine apí keyáa kenyine Yutee ketē-pw yisi apí Antiyōosi sí, apí ha Kirisi pikó picō maa re: Nónsá n kérii yare ke Moisi isé ii m píse, áni yé píyulale yē. ² Pwoli ne Parinapasi apí pi kesu, íkenjene píima inyine ii likecáá pikecōpe leeri. Apí símisi aí tone re Pwoli ne Parinapasi ne pinyine picō piké Yerusalem ha, pi ne pitume ne piwéése piké ha kesé nsímé mmē típaí. ³ Uléecaa icápíne pikó apí pikecáá paí apí ne ncée tiki. Apí Fenisii ne Samarii sitē-mē tiki, apí lē ke mpuri sane pikó apí Upíima rintiki písoi símisi. Nsímé mmē nn Kirisi pikó nnéi larisi hái. ⁴ Kapi Yerusalem n tuipw, Uléecaa icápíne pikó ne pipiwéése ne pitume pee pi yósí. Apí Yerusalem pikó pē símisi lē nnéi ke Uléecaa uu ne pi rintiki uu ne wai. ⁵ Amá Pifarisi pinyine pee Yeesu ne kefa n tene apí pee yisi apí re: Li píse re mpuri sane pikó pee Yeesu ne kefa n tene piké kérii tílasi, piké kō Moisi isé ritiki. ⁶ Pitume ne piwéése

api cápine re piké nsímé mmē tipáí. ⁷ Kapi nsímé m pásaine ai nánai memáá ke Piyee uu pēe rinóo yósi, uu re: Pimárecó, nórínécúruu ye yenle re ái neni-me ke Ulééca uu nókenécōpe nké-i né wée re ké mpuri sane pikó Nsímé Kεcire riyóó piké nnénóo-i n kō, piké kō ne kefa n tene. ⁸ Ulééca yee nyu lelee písoi sifa-i ní we. Uyee kō pē Unfaasone he yare kuu tó n he mecó. U lē nyísele re pē ne kō pansela upísoi. ⁹ Uu tó ne pē kecōpe kóólene. Lē nnya kuu pinfatene nnya piakij hēere aa funi. ¹⁰ Yo nnya kani nkpeni Ulééca peikee noké yé, nōn ncōni ke úka úu hái pirósáa-i-me ne tó-i n fe uké ní cō Yeesu pipiretiki nyikiselē? ¹¹ Amá Upiima Yeesu ipēelē nnya karí ne kefa tene re tó ne kō pimécó píyulale yenle.

¹² Pēpēe n cápinelē nnéi api séé keu, api pēe Parinapasi ne Pōoli kutu n cōlē pin mewaisaŋa ne mewai piima ke Ulééca uú ne pi rintíki uu mpuri sane pikó kecōpe wapisi keenkēe. ¹³ Kapi písímé mí masí, Yakupu uu rinóo yósu uu re: Ani kutu né ricó, pimárecó. ¹⁴ Simóo ye ró símisile lē ke Ulééca ricuruu uu hái mekēe-me mpuri sane pikó kecōpe umpuri kuu n te n wée. ¹⁵ Antepuyē anō kai lē titiki yare kai n wólaalē. Li wólaalē te:

¹⁶ Lē memáá, ne Tafiti keyó kee n fori yukusene,
am ncaai nnéi nyóonse.

Né pimóme ke pese.

¹⁷ Kei ke písoi tōrōo api yé pēe né Upiima wéési. Lēlee isoipuri nnéi kam n sée re iké pansē inéko. Né Upiima rinōo ye tē,

¹⁸ née tíyese ke písoi api hái mekēe-me mewai mē ceri.

¹⁹ Lē nnya ke né Yakupu, am músu re ári ncée má toké mpuri sane pikó pēe pimécire Ulééca m pa Pisuífi isé rinyikise. ²⁰ Amá toké pi wōipō ari pi símisi re ápi kape ye inyóonsesare li. I tó kēmeē ikpérinkpekóó le. Piké pimécire tí, api ye sóonne yare ke isé ii m píse. Api kape ye isee kápi rimpá li, ápi kape ye kō ménye li. ²¹ Kaí pēe mekēe ní we, písoi yee pēe nípa kuyu kúye-i Moisi isé riyóóle, api ye kō nípa kewénteŋaa kéye ketúnjé kuyómeyáhaalee-i i keeni.

Títelé tē kapi Kirisi pikó pēe ápi Pisuífi n wōipō

²² Pitumē ne piwéése ne Ulééca icápine pikó nnéi api yénu re li nyam te piké pikécōpe písoi lese piké Pōoli ne Parinapasi ritikise piké ne Antiyōosi pi tū. Kei kapi pēe Yuuti kapi ye kō n sée re Parisapasi ne Silasi lese. Pipicó ye pēe pi waiselenle rísone. ²³ Pianipe-i kapi rítelé tē wa. Pi rikemēe wóí re:

Tó nópínémárecó, pitumē ne piwéése, tō nō pimárecó, nōo ye áni nní Pisuífi nōn Antiyōosi-pō ne Sirii ne Silisii keteni-i we yáasi rísone. ²⁴ Tō kō te písoi pinyine ye kerómēe nté yisipō api nó leepō, api pinsímé kēmeē nōanépōo caaise api kō nōsinéwuu tōise. Ani kō te ái tōo pi tumpō. ²⁵ Lē nnya kari kómēine re li nyam te toké písoi lese toké pirómárecó lala Parinapasi ne Pōoli ritikise toké ne nókenémēe pi tumpō. ²⁶ Parinapasi ne Pōoli ápi nkpō iwame wa Upiima Yeesu Kirisi pikei kapi n wai nnya. ²⁷ Tō Yuuti ne Silasi nókenémēe tumpō re piké ne pinnōo nsímé mmē kari n wóí nó símisi. ²⁸ Li we re tó ne Nfáasone ye yē te ái nyamí te toké ncōni féé nnyine méwoo nó rinyikise ái kō lē kai píse. ²⁹ Lēlee ne n sá re toké nó píse ye nní: Ani kape ye inyóonsesare née ménye née isare kápi rimpá piké ménye lese li. Ani kō nómenécíre tí, ani ye sóonne yare ke isé ii m píse. Tō memárecó ne kefa keese nó yáasi!

³⁰ Pōoli ne Parinapasi ne Yuuti ne Silasi api yisi api Antiyōosi tōmpō. Kapi n hápō, api kei piyómeyáhaa nnéi cápine api rítelé tē pi pa. ³¹ Kapi pinnéi keyu-i ri n kēē, ai nípa úye ikari waise ai kō piakij niŋukuse. ³² Yuuti ne Silasi ricuruu ye pēe antepuyē le. Api nsímé nsímé Antiyōosi pikó símaankēe apí ne ikari pi kpáse re piké ne nfatene n ηmóópúle. ³³ Api kei siyáa sinyine wai. Pimárecó api pēe limemáá pi yá api pēpēe pi n tumpō kēmeē pēese ne piripō. ³⁴ [Amá Silasi pōo re u yé kei tone.] ³⁵ Pōoli ne Parinapasi pōo ha Antiyōosi-i tone, pi ne picó pinyine pin písoi céési pin kō Upiima nsímé kecire yóólē.

Pōoli ne Parinapasi pitutunne

³⁶ Kapi Antiyóssi-i n tónε ai siyáa wai, Póoli uu Parinapasi maa re piké siló sē nnéi kapi Upiima nsímé ne rinkóónú pεεε piké ha yē te iye ke Yeesu pikó api kei we. ³⁷ Parinapasi uu n la uké ne Yohani kapi rinyíri n he re Mariki ripéne. ³⁸ Amá Póoli póo yúlu re ápi kape kó nkpéni pikpíké u rikpá uké pi ritiki, li we re u pεε mefoi hái Pamfilii-pó pi ημεριyελε úu pi ritiki piké ha ne pipikei ketó tu. ³⁹ Ai wai re li Póoli ne Parinapasi símaase, hái apí ne likecáá túúnne. Parinapasi uu Mariki kpísi api kúninói loni api Siipuru tómpó. ⁴⁰ Póoli póo Silasi kuséncó wée, Yeesu pikó apí ne pi welu re Ulééca uké pi sarumpó. Api pεε ncée kpísi api tómpó. ⁴¹ Api Sirii ne Silisii sitē kuwéé-mē tiki, pin Ulééca icápine ημóópúselē te iké Ulééca ncee kémee papisi.

16

Timotee ye Póoli ne Silasi sarū

¹ Póoli uu yisi uu Teripu sí, uu kó Lisitiri tulu. Yeesu upiretiki unyine ye pεε kei wele api u séi re Timotee. Uni ye Usuifi le un kó Kirisi ne kefa tenelē. Amá usáa pó ne Ukireki le. ² Yeesu pikó pεε Lisitiri ne Ikoniyóm-pó ní we ye pinsímé kémee u pakarentele hái. ³ Ai Póoli ripóo wai re uké kuséncó u wée. Uu u kpísi uu Pisuifi pεε kei-pó kapi n sí ní we nnya u ké. Pinnéi ye pεε nyule re usáa ye Ukireki le. ⁴ Kapi n tósu, ayu kémee kapi ritiki. Api ye lē ne lē ke pitume ne piwéése api Yerusalem-pó n símisi aí tone Kirisi pikó pεε kei ní we téjse. Api kó pi maa re piké ye likecáá sónε. ⁵ Ulééca icápine pikó api pεé ne nfatene ne kéyu n sí pin kó mpá keweesei kéye kulúí kpálē.

Póoli ye Turowaasi-pó méyene menyine yē

⁶ Nfáasone nín Póoli ne upicó ncée he re piké Asii sitē kecáá Nléécaasimé riyóó. Lē nnya kapi Firisii ne Kalasii sitē-mē titéj. ⁷ Kapi ne Miisii ketē tírkó, api Pitinii kekó-mē pihápe peeni. Amá Yeesu Nfáasone nín lincee pi he. ⁸ Api mese Miisii kei tikipó apí ne Turowaasi sí. Kei ye áninói kenye re le. ⁹ Kei kai kesine Póoli méyene menyine nyíse: Masetuwaani ukó unyine kuu yē un nyenu un u welu re uké risuúlu uké pikuyu-mē titikipó uké pi yoriye. ¹⁰ Póoli méyene mē memáá, ari pεé n la tóké Masetuwaani ketē ha. Li we re tó picére masile re Ulééca ye ró sée re tóké ha Nsímé Kecire kei pikó símisi.

Liiti ye Filipu kuyu-i ne Upiima kefa tene

¹¹ Ari Turowaasi-i kúninói loni arí ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Samotirasi-mē n sairilē. Ai kóso weesi, ari Neyapolisi-mē tómpó. ¹² Ari kei yisi ari Filipu tómpó. Masetuwaani ketē kuyu foí ye kpē keló ke-i. Róm pikó n-yóopinaje ketē ye ke. Tó kei siyáa sinyine wale. ¹³ Ari kewénteγaa tuné kuyu iyaa leepó ari nkóí-mē sí, kei kari m músu yare Pisuifi yeε cápine api keyóme yáási. Kari n hápó ari kei pinósi leepó pin cápinelē, arí tone ari Nléécaasimé pi símisi. ¹⁴ Pi ye pinósi pē use sée re Liiti. U pεε Ulééca likó lalē. Tiyatiiri kuyu kuu léeri. Asáñáá wéé nyaii kecire kuu yái. Kuu kutu ró n cólē, Upiima uu mesóhó u he uké ne Póoli nsímé kó. ¹⁵ Ari u ne ukεyó pikó nnéi míni wole. Uu pεε kusáne ró séi uu ró maa re: Nón mesei n yē te ne Upiima ne kefa tene, ani kenéyó lomme aní tone! Uú ne kéyu ró mahani, ari mese ηmurei.

Pi Filipu-pó Póoli ne Silasi akpanii wa

¹⁶ Keyáa keniyine kari keyómeyáhaa-i sí arí ne ukpére keikó unyine sáne. U aníri héesile uu ye ne lelee kóso-pó n waine yenu. Lipikei pē pin upiyóte siwóó wai nsone. ¹⁷ Kei kuu yisi uu tó ne Póoli n tikilē un cáái re: PISOI MPÍ YE ULÉÉCA YE MÍPÁ YO KECÁÁ NÍ TÚ PIKEIKÓ LE. Ncée mee ye n yóriye kapi nní nó nyíse! ¹⁸ Uu lē n wai aí ne siyáa kóónú. Ai Póoli pelu uu ukpére uyē-mē pansεpó, uu kuníri kpee u n tókilē maa re: Ne Yeesu Kirisi rinyiri kémee, ne rinóó pó he re a ukpére nkó kémee le. Aku mese ne mese lelu. ¹⁹ Ke ukpére keikó uyē piyóte api n yē te pikulaa ye lē tenelē, api Póoli ne Silasi kéyaála-i tini apí ne kuyu piwéése leepó. ²⁰ Apí

ne Ròm pikó pitúhaane-i pi tómpo apí ha re: Pisuifi mpí pæe ícəkəi ne kuróyu lomme. ²¹ Pi wele pin inyékii inyine ró céési. Ncée rín kə we re tó Ròm pikó təké i ηmurei née təké i ritiki.

²² Tiwúí tē arí ne Pəəli ne Silasi wóosi rísonε. Pitúhaane api rinóo he re piké Pəəli ne Silasi ilū mahā piké iséi pi súdeεε. ²³ Kapi lē pi n fápii, api kukpaniilee pi tani api kuuméré rinóo he re uké pi m mé rísonε. ²⁴ Kapi lē uyē ní ma, uyē uu kémεε-mεmpo keleepi kenyinε-i pi wai uu piana ne anakule toraankεε. ²⁵ Kai kesinεcə kumúnē n tu, Pəəli ne Silasi api yisi api keyóme n yáasi pin yom pin Ulééca pakarentε, pikpaniikó picə pin kutu pi cəlé. ²⁶ Kei nní, ketē ake piyénna loni, ai kukpaniilee rikui tiŋa-tiŋa. Ai ihánaa nnéi mεε ne mεε hánntε ai pikpaniikó akpanii nnéi fénnεntε. ²⁷ Ke uméré uu ha n yisi uu yénu re kukpaniilee ihánaa nnéi ye hánntεlenle, uu ritéhe kpeúme uké umεcire kpu, un músu re pikpaniikó ye ηméherεεε api wúrunkεε. ²⁸ Pəəli uu pæe unnaŋε nnéi ne cáai re: Kape líka mepócire wa, tóo mpí nté ntónéi. ²⁹ Kei ke uméré uu pæe re piké nna u ritééle. Kapi u rinééle, uu ne keleepi kémεε-pə n tósu, uu ne iwame n terii uu ha ne Pəəli ne Silasi keyu-i wúla. ³⁰ Uu pi lesepo uu pi pise re: Yo kai pise re ké wa ké ne píyulale yē, pinésáa? ³¹ Api u pεε re: A Upiima Yeesu ne kεfa tεne, pó píyulale yē, nó ne kepóyo pikó. ³² Api pæe u ne ukεyo pikó nnéi Upiima nsímé yóo. ³³ Uméré uyē uu kesine kē cire pi kpísi uu ha piitoi pi heεre. Lē memáa, Pəəli ne Silasi api u ne ukεyo pikó nnéi míni wole. ³⁴ Úú ne Pəəli ne Silasi ukεyo sí uu ha kusáne pi wai. U ne ukεyo pikó nnéi akin aa níŋesi re pi ne Ulééca kεfa tεne nnya.

³⁵ Kai n weesi, Ròm pikó pitúhaane api pikawe tum te piké ha uméré maa re uké Pəəli ne Silasi riyápo. ³⁶ Uyē uu yisi uu ha Pəəli símisi re Ròm pikó pitúhaane ye maa re uké akpanii kémεε pi lese. Lē nnya, piké nkpréni léépo piké nkíŋŋiŋε-i ní we. ³⁷ Kei ke Pəəli uu pikawe pē maa re: Kutúhaanciré kapi riwúí kémεε ne iséi ró kái apí ha ró hánesi, tən kə ne pimεcə Ròm pikó. Pi nkpréni lalε piké kə meya tó riyápo, née íye? Ai yé lē wa! Piké piricuruu kam piké ró léεpo. ³⁸ Pikawe pē apí ne anóo nyē pεle apí ha Ròm pikó pitúhaane símisi. Kapi n kó te Pəəli ne Silasi ye Ròm ketē pikó le, iwame ii pi loni. ³⁹ Api pæe piricuruu sí, apí ha re pē kai ne kpu. Api kukpaniilee-i Pəəli ne Silasi lesepo api pi suúluse re piké kuyu-i le. ⁴⁰ Ke Pəəli ne Silasi api kukpaniilee kpe-i n léεpo, Liiti keyo kapí ha kelenε. Kapi kei Yeesu pikó n yē, api kə ikari pē kpáse api pæe yisi api ncée kpísi api tómpo.

17

Pəəli ne Silasi ye Tesaloniki-po we

¹ Kapi Liiti keyo-i n yisi, api Amfipliisi ne Apolonii cəpu apí ne Tesaloniki tulu. Pisuifi ye kei kuyómeyáhaalee mále. ² Pəəli uu kei hapo yare kuu ye n wa, u ne pεpεε kei ní we pin yói. Uu siwénteyaa sitaani nəŋsεne ³ uu ne Nléécaasimé kémεε pi céési uu kə pi nyíse re uyē ke Ulééca uu n wéε ye íwe piima meluke mále, uké pæe kə pikpəkpə kémεε yisi. Uu kə kpá re: Yeesu kam nó n tee yeε nní Kirisi. ⁴ Pεpεε kutu u n cólē kémεε, pinyine apí ne nsímé mmē kεfa tεne, api Pəəli ne Silasi tiki. Ai kə ne Pikireki meya pæe Ulééca n yáasi pεne ne pεé ne pinósi yukóo kulúí.

⁵ Kei ke Pisuifi kεfa ake tóosi apí ha siwaiyule sinyine kóoi apí ne kuyu n lémaalē. Api kə yisi api Yasəo keyo-i Pəəli ne Silasi piwélaa sí, pin músu re pin pi n tí, piké ha ne riwúí kémεε pi túhaane. ⁶ Kapi pi m paa, api pæe Yasəo ne Yeesu pikó picə cəpii apí ne kuyu pitúhaane léεpo pin cáai re: Písoi mpí pæe ketē nnéi cókoi. Pi kə kerómεε nté tuimele. ⁷ Yasəo uu pi yósu pin ukεyo-i we! Api Ròm uyəopi isé waiselē. Pi póllē te unyine ucə ye we, api ye u séi re Yeesu. Te uyεε uyəopi wéése. ⁸ Anóo nyē aa riwúí tē ne kuyu piwéése cəŋ meyíkiyiki. ⁹ Api Yasəo ne upicə riwómε ké api hééle api kelenε pi yá.

Pəəli ne Silasi ye Peeree-i we

¹⁰ Kai kesine n wa, Yeesu pikó api Pəəli ne Silasi Peeree-mē tŋŋε. Ke pē api Peeree-i n tuipə, apí ne Pisuifi kuyómeyáhaalee n sairilē. ¹¹ Pisuifi pæe kei ní we isoi ye nyamle ai tósu Tesaloniki pikó ikó. Api kεfa kesε ne Nléécaasimé yósu, api ye nípa keyáa kéye Ulééca ritelé

kéeni piké yé te mmē kapi nní pi n símisi ye mēsei lē. ¹² Pimēyā pēe Yeesu ne kefa tēne, aí ne Pikireki péne, pinósi yukó ne pitisi kulú. ¹³ Amá ke Pisuífi pēe Tesaloniki-pə ní we api n kó te Pəoli ye kə Peeree-pə Nléecaasimé yóólē, api yisi api sí apí ha písoi tálaanke api Pəoli kápáá. ¹⁴ Kei ke Yeesu pikó api Pəoli mínimaa kuwéé-mē tónse, Silasi ne Timotee póo kei tone. ¹⁵ Pēpēe Pəoli n sárū ye ne Ateeni u tule api kelene pēese. Pəoli uu pi páái re piké ha Silasi ne Timotee símisi re piké mēkēe u lēepə.

Pəoli ye Ateeni-i we

¹⁶ Ke Pəoli uu Ateeni-i ní we un Silasi ne Timotee mē, uu yénu re piléé ncəpuri ye kuyu yipaalenle. Uripəo ari meýíkíyiki caai. ¹⁷ Lē nnya, u ne Pisuífi ne pēpēe Uléecaa n wuru apí ye pēe kuyómeyáhaalee-i ní yóí. M pá keyáa kéye kuu ye un píye kéyaála-i n lēepə, u ne pē api likecáá n yóí. ¹⁸ Mefine simúnjé sinyine pikó kapi ye sée re Epikuriye ne Sitoyisiye. Pəoli ne simúnjé sē pikpeē yee kə yóole. Api ye pēe re: Uwóocəni nkó ye mpíí re íye neé? Picə api re: Li nkpáni yare piléé sane pinyine nsímé kuu símisi. Mēsei, Yeesu Nsímé Keciye ke Pəoli uú pēe yóólē un kə yóólē te pikpəkpə yé kam api yisi. ¹⁹ Kei kapi pēe u kpísi apí ne kecápine kē kapi ye n sée re Areyopaasi sí api re: A icélaa fale iyē kaá ne ní ka ró símisi təké kó nké! ²⁰ Meséere kaa nsímé cerémpəone nnyine ró símisi. Tə neni lalē təké likemee ripéré təké nsəne yē. ²¹ Meýíkíyiki ke Ateeni pikó nnéí ne písáne pēe kuyu-i ní we api ye n pá keyeesi kéye n tū pin nfále mee ní ka símisi nēe pin kutu n cəlē. Api lē memáá likeikei líka licə má. ²² Pəoli uu yisi uu pikēyu-i nyere uu re: Ne yē te nó Ateeni pikó, nə meýíkíyiki piléenyóonse lalē háí. ²³ Ne nókunéyu-i nyéreille am násinényóonse yénti. Kei ricuruu kam ne kenyóonse kenyine-i yé lin wəlaalē te: Uléecaa unyine kári n nyu. Uléecaa uyē kani nní n yáasi áni kə pēe u nyu kam la ké nó céreise. ²⁴ Uléecaa uyee ketē ne keyómee ne kekemee likó wa. Uyee Upiima ketē ne keyómecaa-pə. Uu awosoo ke písoi api n wa kémee sói. ²⁵ Líka mpuri áí u párlē kesoiipi keké ne u m pasii un le yare linyine ye u cəhlē. Uyee ye n pá úye nfáa ne n pá yo nnéí lēe ketē kecáá ní we he. ²⁶ Usoi use kuu mefoi wa, uú ne u tiki uú ne písoi nnéí wai re piké ketē nnéí kecáá fine. Uu itunje pi kériine uu kə ketē kapi yé n fine pi həone. ²⁷ U lē wale re písoi piké fe piké u wéési, n pá pin n cariinkee, in n la pi yé ha ne u yē. Amá meýíkíyiki mmé, Uléecaa úu tó úka ne ketaa we.

²⁸ Uyee ye nfáa ró he, uyee kə tíyese kari n pá yo wai tən kə we. Lē ke nópinéyómēni pinyine apí maa re: Tó ne kə Uléecaa sipipi le. ²⁹ Kari nní usipipi nnya, ári yé fe təké musí re u we yare wura nēe nwóoweni nēe ripare ke kesoiipi aké ne kemesəhə ne kekemúnjé ní serí re liké n nyaí. ³⁰ Písoi ye pēe kuɲmaha-i wele pin ne lē nnéí wai. Uléecaa úu kuɲmaha kumúnjé kpē kpísi uké ne linyine wa. Amá nkpēni kuu sisoipipi nnéí séi re sin yei ní we, síkē mefine conse. ³¹ Li we re u keyáa kē kuu písoi nnéí ne aseí n túhaane piyekei masile, uu kə uyee itúhaane ní tonene piwéee másu. Pikpəkpə kémee kuu liute yukuse uú ne n pá úye nyíse re uyē kuu itúhaane tí.

³² Kapi n kó Pəoli un pikpəkpə kémee piyise nsímé símisi, picə api u sényi, picə api re: Mecə mecə kari yé ha mpósímé mmē kutu ricə. ³³ Pəoli uu pēe pi yá uu tómpə. ³⁴ M pá ne lē, picə ye ne u konle api ηmurei apí ne kefa tēne: Pēpēe nní Areyopaasi kecápine uwéése use kapi ye n sée re Teniisi ne unósi unyine kapi ye n sée re Tamariisi ne picə picə.

18

Pəoli ye Korenti-pə we

¹ Pəoli uu limemáá Ateeni-i yisi uu Korenti sí. ² Kei kuu Usuífi unyine kapi ye n sée re Akilasi ne risáne. Pənti keteni-i kapi u mari. Italii ketē kuú pēe lē leeri ne uunəsi Pirisili re uyóopi wéese Kulooti ye rinóo he re Pisuífi nnéí piké Rəm keteni-i le nnya. Pəoli uu yisi uu pi lēepə. ³ Pi pēe kesē pikónefukei le. Kapi nní pikēi pise n wai nnya, uu pikeméé tone api

πρε κεςέ n keisi. ⁴ Μπά κewénteyaa ketúnjé kéye κε Ρωλι uu ye Pisuiifi kuyomeyáhaalee-i ne Pisuiifi ne Pikireki n tú, un náasi piké kō piké unkó ηmurei.

⁵ Κε Silasi ne Timotee api Masetuwaani ketē-pō n yisime api Korēnti-i Ρωλι λeri kuu πρε meykíyiki Nsímé Kεcire piyóó ne kutu ricō, un Pisuiifi nyíselē te Yeesu ye usoi uyē κε Ulééca uu n wée. ⁶ Κε Pisuiifi apí ne u n kēne pin kō u lámisi nnya, uu uilū kuu n tanaalē nkoηo pikuwéé-mē péipō uu pi maα re nō kaí ne tenene. Nōn m pō, nōo nómenécíre fóm, aí née linyine wa. Mpuri sanε pikó-mē kam nkprēni nní lē tōsu. ⁷ Kuu pikékúrí kei n yisi, uú ne utisi unyine kapi ye n sée re Tituusi Yusituusi keyō n tōsu. Tituusi ye Ulééca pakarelēne, ukeyō ken kō Pisuiifi kuyomeyáhaalee kekúrí we. ⁸ Kirisipuusi ye πρε kuyómeyáhaalee uwéése le. U ne ukeyō pikó nnéi api Upíima ne kefa tene. Korēnti pikó meyā πρε Ρωλι nsímé n kō pōo kō Upíima ne kefa tene. Ρωλι uu míni pi wole.

⁹ Ρωλι uu kesine kenyine keláré-i yénu Upíima un ne u símisi re: Iwame íi kape pō wa. A nsímé ne riηmóopú. Kape riséé! ¹⁰ Ne kepókúrí wele. Uka úu fene uké pō ricōη, li we re pinésoi ye kuyu kpe-i kulúí wele. ¹¹ Lē nnya κε Ρωλι uu kei kuηmē kuse ne kuwélé tōne uu pisoι Nléécaasimé céési.

¹² Kumúnjé kpe-i κε Rōm ukó Kaliyōo uú πρε Akayii keteni-i iyōopi n tú κε Pisuiifi api rinōo rise wa, api yisi api Ρωλι kecáa nyere, api u tini apí ne pitúhaane sí. ¹³ Apí ha Kaliyōo maα re: Utisi nkó ye náasi re pisoι piké unkó kō piké ye meyáhaa féé menyine μεεáme isé n tíkile Ulééca yáasi. ¹⁴ Ρωλι uu re uké rinōo yōsí, aí ne sá Kaliyōo ricuruu uu pi pese re: Nō Pisuiifi, in πρε re piyaa née mewai kōpe menyine kuu wa kaní ne né u ka, né πρε níηesi am kutu nó cō yare kai m pise. ¹⁵ Amá in anólempi née anyíri née nórinécúruu isé kecáa ikeηene, nōo yé mmē ceri ani wai. Am la ké lē ye mpuri itúhaane li! ¹⁶ Kei kuu πρε ketúhaane ke-i pi lakase. ¹⁷ Pinnéi api πρε kuyómeyáhaalee uwéése Sōsiteeni tini api ketúhaane ke-i ipépi u loni. Mpá ne lē, aí nkpráni uyōopi Kaliyōo méka wa.

Ρωλι μεπελε Antiyōosi-pō

¹⁸ Ρωλι uu kō Korēnti-i Yeesu pikó kēme ketōne kpá ai siyáa kōónú. Uu limemáa pi yá u ne Pirisili ne Akilasi api kúninōi loni pin ne Sirii ketē tōsu. Piké kelene n tōmpō, Ρωλι ye πρε Senikireesi-pō uriyu rikoósile, rinōo kuu Ulééca n yekei kecáa nnya. ¹⁹ Api Efēesi tuipō, Ρωλι uu kei upisencō yá. Uu Pisuiifi kuyomeyáhaalee loni u ne Pisuiifi api kei n yóι. ²⁰ Pē api u pise re uké siyáa sinyine pikékúrí tone. ²¹ Amá úu ηmurei, uu πρε pi pese re: [Li pise re ké ha anyá nnyé nyee nní í weme Yerusalem-pō li]. Ulééca un n la, né nókenéme πεμε. Uu πρε kúninōi Efēesi-i loni uu tōmpō. ²² Kuú ha Sesaree-pō í suí, Yerusalem kuú ne risairi uú ha piyómeyáhaa yáasi uu πρε kelene Antiyōosi sí. ²³ Uu kei tone ai siyáa wai, uu πρε Kalasii ne Firisii sitē-mē tiki un Yeesu pikó nnéi πρε kei í we ikari kpáselē te piké ne nfatene n ηmóópulé.

Apoloosi pikei kuu Efēesi ne Korēnti-i n wa

²⁴ Usuiifi unyine ye we api ye u séi re Apoloosi. Alekisantiri-pō kapi u mari. U nsímé nyule nsōne un kō Nléécaasimé atelé nyu aí nkáripι. Uu keyáa yisi uu Efēesi sí. ²⁵ U Upíima nsímé nyule nsōne, un Yeesu nkó céési un kō símisi téi-téi yare lē kai n wólalē. Amá lē κε Yohani uu pisoι míni n wóle ηmane kecáa kuu nyu. ²⁶ Uu kuyómeyáhaalee-i lompō uú ne uripōo n símisi. Ke Pirisili ne Akilasi api lē n kō un símisi, api u séi apí ne pikayo sí apí ha Ulééca ncee u kpáiiise téi-téi. ²⁷ Uu πρε limemáa re u la uké Akayii ketē-mē ha. Piyómeyáhaa api u ηmóópúse, api kō kei-pō pikó rítelē wólu re un n hapō, piké memárecō nsōne u yōsí. Kuu kei n tuipō, pē nnéi κε Ulééca uu ípeelé n nyíse apí ne Yeesu kefa tene kuu yóriye aí kumúnjé má. ²⁸ U ye πρε keyu rikpáiiisele uu núpá úye keyu-i Pisuiifi nsímé késu, uú ne Nléécaasimé atelé tiki uu pi cereise re Yeesu κε Ulééca uu wée.

19

Pɔ̀li ye Efesi-i we

¹ Kumúnjé kpe-i ke Apoloosi uú pɛe Korenti-i ní we, Pɔ̀li ye pɛe yisile uu Asii ayɔ̀pe silɔ̀ lóó uu Efesi sí, uu kei Yeesu pipiretiki pinyine yenu. ² Uu pi pise re: Kani Yeesu ne kefa n tene, Ulééca ye Nfáasone nó hee? Api u pɛe re: Ticurru ári Nfáasone nkó níka komaalé. ³ Uu kɔ̀ pipise pi kpá re: Míni méye mpuri kapi pɛe nó wóle? Api re Yohani meni kuu pisoí n wóle kapi ró wóle. ⁴ Pɔ̀li uu pɛe pi maa re: Pɛpɛe n ηmurei re pi yé mɛfine conse ke Yohani uu ye pɛe míni wole. Uu ye kɔ̀ Isirayeli pikó maa re piké Yeesu yee masí ukepire n sónti ne kefa tene. ⁵ Ke pipiretiki pɛ́ api anó nyɛ́ n kɔ̀, api tíyese api Upíima Yeesu rinyiri ne míni pi wole. ⁶ Pɔ̀li uu anípe pikecáá láa, Nfáasone nn pikecáá súiri. Api pɛe meyu mpehé mpehé pisímé loni pin kɔ̀ ne Ulééca rinyiri pisoí símisi. ⁷ Pinnéi ye pɛe wale pitisi kefi ne pité.

⁸ Pɔ̀li uu kuyómeyáhaalee-i lompɔ̀, uu kéyu kpáiiise uu iware itaani ne Ulééca iyɔ̀pi kecáá pi símisi cáká-cáká re piké kɔ̀. ⁹ Amá pinyine póon pɛe yúlu re ápi ne kefa tenene, pin kɔ̀ Upíima icélaa iyɛ́ tiwúí kɛmɛe sɛnnyi pin lámisi. Pɔ̀li uu mɛse upipiretiki kpísi uú ne kei nyɔ̀sɔ̀, uu ye pɛe mpá keyáa kéye utisi unyine kapi ye n sée re Tiranuusi ripoo-i isúkuli kɛmɛe pi n céési. ¹⁰ Ai wai inmɛ́ ité ne iriyu. Lɛlɛe tíyese ke Pisui fi ne Pikireki nnéi pɛe Asii keteni-i ní we api Upíima nsímé kɔ̀.

Sefa piɲmáne kecáá nstmé

¹¹ Ulééca ye pɛe kumúnjé kpe-i Pɔ̀li ne ritikile uú ne mewaisaɲa wapisi. ¹² Lɛ́ ai tíyese ricurru pisoí api ye ilū ne sínírípi sɛe Pɔ̀li rińca kpísi apí ha pitóikó kecáá láa, api pélu, aníri aa kɔ̀ lelu. ¹³ Kei ke Pisui fi pinyine pɛe n kɔ̀nnii pin pisoí aníri pései póo kɔ̀ re pi yé Upíima Yeesu rinyiri sée apí ne pisoí aníri pései. Api ye pɛe a maa re: Ne Yeesu uyɛ́ nsímé ke Pɔ̀li uu n yóólɛ́ tinyiri ne rinóó nó he re ani pisoí mpí kani nní n cónjɛ́ kɛmɛe le. ¹⁴ Pisui fi pɛpɛe ye Ulééca inyóonse n wa uwéése use kapi ye n sée re Sefa piɲmáne pisɛe pɛe mewai mɛ́ lɛ́ wai. ¹⁵ Amá kuníri aku keyáa kenyine pi pɛe re: Ne Yeesu nyule, nen kɔ̀ Pɔ̀li isoí nyu. Nó ní, nóo pɛe mpíí píye? ¹⁶ Kei ke unírihélaa uyɛ́ uu yisi uu pi kápáa, uu pinnéi rikɔ̀hɔ́ feriyɛ. Uu rikpákára ne íwe pi wai apí ha ne itóí yóó, ai tósu apí ne ukeyo-i menjmane popirime api itóó súúni. ¹⁷ Pisui fi ne Pikireki pɛe Efesi-i ní we api kóm te lɛ́ kai wa. Iwame ii pi loni, pisoí api pɛe Upíima Yeesu rinyiri meyá n taáselɛ́. ¹⁸ Pɛpɛe pikemɛe Kirisi ne kefa n tene meyá apí ye pɛe sí apí ha pisoí kecɔ̀pe lɛ́ kapi n wapisi yámmɛte. ¹⁹ Pɛpɛe pɛe menjmanɛiwai n wai meyá póo kɔ̀ ne piataretelé sónaapɔ̀ api pisoí kecɔ̀pe nna a ηmakaanke. Pi asilalewoó kéenle aí lelu mewóópipi ákotokú kuwóó (50.000). ²⁰ Lɛ́ ke Upíima nnaɲe nn tíyese unsímé nné ne mpá yei kóónú nsone.

Ncɔ̀kai ye Efesi kuyu-i wa

²¹ Lɛ́ memáá, Pɔ̀li uu pɛe kemúnjé wai re uké Masetuwaani ne Akayii sitɛ́-mɛ́ cɔ̀ uké ne Yerusalem tu. Uu re un kei n tu, li kɔ̀ pise re uké Rɔ̀m kuyu rilóólú. ²² Uu pɛe pisoí pɛe pikɛi u n léni kecɔ̀pe pité yukuse uu Masetuwaani-pɔ̀ tum. Pɛ́ kuu n tū pɛe Tímotɛe ne Erasiti. Uricurru uu nkáripí Asii keteni-i ketóne kpá. ²³ Ncɔ̀kai píima nnyine nn likumúnjé kpe-i Upíima ncee pitiki kecáá nnya Efesi kuyu-i léeri. ²⁴ Utisi unyine yee pɛe kei we, api ye u séi re Temetiriisi. U pɛe úyu le. Piléé pinyine kapi ye pɛe kɔ̀ kei n sée re Aritemiisi siwosoopi kuu ye péé ne yíraane uu sisiyuke-yuke ne nwóóweni yuhu yare sítumpiwééu. Upikɛi pɛe pɛe u ne upinípekeikóccɔ́ kuláa waille nsone. ²⁵ Uu keyáa kenyine upikɛicɔ́ pɛ́ nnéi cápine uu pi maa re: Pinésáne, nórínécúruu ye nyule re pirókɛi mpí karí ne le. ²⁶ Nórínécúruu ye kɔ̀ nyánile nɔ̀n kɔ̀ kómɛi re aí nkpáni Efesi nté ηmane, amá Asii ketɛ́ nnéi kecáá ke Pɔ̀li uyɛ́ uu pisoí tálaankee api ηmurei re ápi yé piléé ke sisoipipi asi ní serí ne kutu n cɔ̀lɛ́, te aí Ulééca. ²⁷ Tɔ̀nsá piwai n ceri, mewai mɛ́ né pirókɛi riyu kpu, amɛ piróléyaha píima Aritemiisi kapi Asii nnéi ne sitɛ́ sicɔ̀-ɔ̀ n yáási ffíse, úka úu ye pɛe pi n waiselɛ́. ²⁸ Ke pisoí pɛe n cápinelɛ́ api anó nyɛ́ n kɔ̀, aí kuwóí pi feriyɛ api cáái re: Lipíima lɛe Efesi piléé Aritemiisi! ²⁹ Ncɔ̀kai

nn pεε kuyu nnéi yipu. PISOI API KÓMEINE APÍ NE KEKPÍNTAHAI N SAIRILĒ, API PǾLI PISENCǾ MASETUWAANI PIKÓ PITÉ TINI APÍ NE PÉNEPǾ. PEPEE KAYUSI NE ARISITARIKI. ³⁰ PǾLI UÚ N LA UKÉ PISOI PEE N CÁPINEĒ KEYU-I LÉEPǾ, AMÁ YEESU PIPIRETIKI APÍ NE U YULU. ³¹ AÍ NE UPISANE ASII PIKAWÉ PÍIMA PINYINE PÉNE API UKEMEE PISOI TUMPǾ APÍ NE U KESU RE ÚU KAPE KEKPÍNTAHAI KE-I LOMPǾ. ³² PISOI YE PEE WELE PIN KECÁPINE KE-I MÉWOO CÁAI, ÚKA ÚU UCǾ NKÓ KÓMEI, LIN PI TÚFRESENTE. PIMEYǾ API KǾ NYU LELE KEI PI N CÁPINESELĒ. ³³ KEI KE PISUIFI PINYINE API ALEKISANTIRI KÉYU-MĒ TITÉPǾ, PISOI API PEÉ M MÚSU RE UYEE NE ÍCǾKǾI MMĒ KA. ALEKISANTIRI PǾO PEE KUNÍPE SÍKA RE U LA UKÉ URIYU HEEPE. ³⁴ KE PISOI API N CÉRI RE ALEKISANTIRI YE USUIFI LE, API PEE RINǾO RISE WAI APÍ N CÁAI RE: EFEE SI PILÉÉ ARITEMIISI PEE LIPÍIMA! API LĒ N CÁAI AÍ NE ITUŊE MEKǾÓNU METÉ TULU.

³⁵ KUYU UTELEWǾLE UU FE UU PISOI SÉESE, UU PEE PISE RE: NǾ EFEE SI PIKÓ, WǾO YE ÚU KETĒ KECÁA NYU RE EFEE SI KUYU PIKÓ PEE PILÉYAHA PÍIMA ARITEMIISI NE PIKEYU KEE KELÉECAA-PǾ N LÓIME KECÁA PAÍĒ? ³⁶ UKA ÚU WE YEE YÉ NSÍMÉ MMĒ N KÉSI. LĒ NNYA, ANI NǾANÉKĪŊ NIŊUKUSE, ANI KAPE Í-YǾONE-YǾONE NE LINYINE WA. ³⁷ PISOI MPÍ KANÍ NE Í KA API KURǾYǾMEYÁHAALĒE-I LÍKA CAAI, API KǾ PIRǾLÉÉ ARITEMIISI LÁMAANKĒE. ³⁸ IN TE ÚYU TEMETIRIISI NE UPIKEICǾ YE UNYINE NE NSÍMÉ MÁ, SITUHAANEYAA YE WELE, PITÚHAANE PIN KǾ WE. PI YÉ FE API KEI KĒTAHAI U SÉI APÍ NE PI TÚHAANE. ³⁹ NǾN KǾ PEE Í-YE NCǾ M MÁ, TǾ HA RIYǾOPIPOO-I MMĒ SÍMISI YARE KAI M PISE. ⁴⁰ INSÁ LĒ, LELE ENENI KEYAA NKÉ NNÍ Í WA YÉ TÍYESE ARÍ N WE YARE PITENCǾKǾI. ARI YÉ ÍKA YĒ TǾKÉ SÍMISI LÍKÉ NE N NYÍSE RE TǾ ALARI MÁLE TǾKÉ NNÍ N CÁPINEĒ. ⁴¹ TINǾO TĒ KUÚ MA UÚ NE PISOI KPIISE.

20

PǾli ye Masetuwaani ne Kirēsi sitē ha

¹ KE ÍCǾKǾI NN EFEE SI-I RIRIFA, PǾLI UU YEESU PIPIRETIKI CÁPINE UU IKARI PI KPÁSE, UU PEE YISI UU MASETUWAANI KETĒ-MĒ TǾMPǾ. ² KUU N TUIPǾ, U NE KEI PIKÓ API YÓI UÚ NE IKARI PI KPÁSE, UU KǾ KIRĒSI KETĒ-MĒ TǾMPǾ. ³ UU KEI TONE IWÁRE ITAANI. KAI N TU RE UKÉ KÚNINOI LǾ UKÉ SIRII KETĒ-MĒ HA KUU KǾ TE PISUIFI YE KÓMEINELE RE PIKÉ U KPU. UU RE U YÉ MESE MASETUWAANI-MĒ PEESE. ⁴ UPISENCǾ ANYIRI YE NNYÉ: PEEREE KUYU UKÓ, PIRUUSI UŊMÁNE KAPI YE N SÉE RE SOPATEERI NE TESALONIKI PIKÓ MPÍ: ARISITARIKI NE SEKǾNTUSI NE TERIPU UKÓ KAYUSI NE TIMOTEE NE ASII KETĒ PIKÓ MPÍ: TISIIKI NE TOROFIM. ⁵ PEPEE KEKPĒĒ NE RǾ WA APÍ HA TUROWAASI-PǾ RǾ M MĒ. ⁶ ANYǾ NYE-I KAPI YE AKPǾNǾ NYEE ÁA PITE M MÁ N LI METENE-MAÁ KE TǾO FILIPU HA ARÍ HA KEI KÚNINOI LONI. SIYÁA SINUPǾ KARI NCÉE WA ARÍ NE TUROWAASI-I PI LEPPǾ. ARI KEI KESÉ TONE SIYÁA SISĒI.

PǾli ye Turowaasi metǾrǾ rilóólí

⁷ KEWÉNTĒYAA UKÓSO KARI CÁPINEĒ TǾN AKPǾNǾ HǾONE PǾLI UKÉ NE LIUKÓSO KUI. LĒ NNYA KUU YÓI KESINE AKÉ HA NE PELU. ⁸ KÉYǾ KECÁA KULEE KUNYINE-I KARÍ PEE CÁPINEĒ, SÍFIRÁA KULÚI SIN SERIILĒ. ⁹ KE PǾLI UU LĒ PIYÓI Í NǾŊĒ, NNǾ PÍIMA NNYINE NN UŊMÁNE UNYINE KAPI YE N SÉE RE ITIUKUSI KPÁPÍ. KULEE KEPOLĒ KEKÚRÍ KUÚ PEE TǾ. AI U HII UÚ HA KELÉECAAYǾ METǾSI TÁÁNŪ KULEE KPĒ-I LÓIRI. APÍ HAPǾ API U YUKUSE UN PIKPǾ MASÍ. ¹⁰ PǾLI UU CÉPIPǾ UÚ HA WULA UU U SAKAA UU MÚLÚ UU RE: NǾKENÉWUU ÁKE KAPE TǾ, U NE NFÁA MÁLE. ¹¹ PǾLI UU YISI UU PÍTAÁ PELE, UÚ HA AKPǾNǾ HǾONE UU LE. UU KǾ NSÍMÉ NǾŊ AÍ NE KPÁII, UU PEE YISI UU TǾMPǾ. ¹² API UŊMÁNE UYĒ PǾ NE KULU NE UNFAA. MPÁ ÚYE RIKIŊ ARI LĒ NNYA NIŊESI HÁI.

PǾli ye Turowaasi-i yisi uu Mileti sí

¹³ ARI NTǾNÉI KÚNINOI LONI ARÍ HA ASOOSI-PǾ PǾLI MÉRU. UYEE WÉE RE U YÉ SǾNE UÚ HA PEE KEI-PǾ KÚNINOI LONI. ¹⁴ KUU ASOOSI-I RǾ N LEPPǾ, ARI KEI KESÉ KÚNINOI LONI ARÍ NE MITILEENI SÍ. ¹⁵ ARI KEI YISI ARI LIUKÓSO MMARE CIYOO KETĒ NE KǾ. ARI LIUKÓSO SAMOOSI TULU. AI WEESI ARI PEE MILETI TULU. ¹⁶ PǾLI RICURUU YE PEE RE ÚU EFEE SI-I NYERENE, AÍ KAPE NE ASII KĒTENI-I MÉWOO U N NǾŊAISE NNYA. U PEE YǾONELE RE UN N FE, UKÉ PANTEKOOTI KĒTÚŊÉ YERUSALEM TU.

AnǾo tǾrǾo ke PǾli uu Efēsi piwéese m ma

17 Pɔɔli uu pɛ Milɛti-i pɛsoi yukuse uu tum tɛ pikɛ ha Efɛɛsi-pɔ Ulééca icápinɛ piwéɛɛ u sɛɛmɛ. 18 Kɛ pɛ api ukékúrí ní ka, Pɔɔli uu pi maa rɛ: Nórínécúruu yɛ nyulɛ isoi iyɛ kam nɛ nó ní lɛ hái keyáa fói kɛ-mɛ kam Asii ketɛ kúna n cɔ. 19 Nɛ mɛnécíɛ rɛɛpɛsɛlɛ nɛn nɛ Upíima pikɛi wai, Pisuifi pin wéɛsi pikɛ né kpu, api íwɛ né wai nɛn mɛnini nɛ ncóh kɛmɛɛ wɛ. 20 Tiwúí kɛmɛɛ nɛ nósínɛyɔ-i kam lɛlɛɛ yé nó n yóriyɛ nó símisi, ám líka nó pɛsí. 21 Pisuifi nɛ Pikirɛki kam sɛɛ am símisi rɛ pikɛ Ulééca inipɛɛ-i mɛfɛnɛ consɛ api Urópíima Yeesu nɛ kɛfa tɛnɛ. 22 Nɛ nkpɛni lɛ Nfáasɔnɛ rinɔɔ tikilɛnɛ nɛn nɛ Yerusalem tósu, ám kɔ nyu yo yɛɛ kɛi né mɛmpɔ. 23 Amá Nfáasɔnɛ yɛ nípá kuyu kúyɛ-i né símisilɛ nn kɔ né nyíɛ rɛ akpanii nɛ íwɛ píima yɛ kɛi-pɔ né mɛ. 24 Nnɛfáa ricurruu nn né cónlɛ. Nɛ kpɛrɛ pinékɛi nɛ kɛtɔ tu, am lɛ kɛ Upíima Yeesu uu né m pɛsɛ nɛ kɛfa kɛsɛ wai, li nɛ né risá. Pikɛi pɛpɛɛ nní rɛ kɛ riyóó rɛ Ulééca ipɛɛlɛɛ kuu ró n nyíɛ yɛ Nsímé kɛcɛrɛ lɛ.

25 Nɛ yɛ tɛ mɛtórɔɔ kam nní nókɛnécɔpɛ wɛ. Nó nɛ picɔ pɛ nnéi kam Ulééca iyɔɔpi nsímé rin-yóó áni nɛni píkai piyɛnɛ né kpáne. 26 Lɛ nnya kam la kɛ nɛni keyaa nkɛ nó símisi nɔkɛ kɔ tɛ: Nó úyɛ un m pɔ, ái kɛnɛmɛɛ léeri. 27 Li wɛ rɛ nɛ lɛ nnéi kɛ Ulééca uu n yɛkɛi rɛ ukɛ wa nó símisilɛ ám líka nó pɛsí. 28 Ani nómɛnécíɛ tí ríɔnɛ, ani kɔ Ulééca pikɔ iméré kɛ Nfáasɔnɛ nn nó ní tí tɛ ani n séni kɛcáa m pallɛ. Ulééca yɛɛ uricuruu kɛpipi mɛnyɛ nɛ pɛsoi pansɛsɛ upikɔ. Ani ríɔnɛ pi m múílɛ. 29 Nɛ nyulɛ rɛ pɛsoi kpááɛɛ pinyinɛ yarɛ ákpɛ yɛ mɛnétɔmpɔ-maá nó ripimɛ, api nókɛnécɔpɛ pinyinɛ cɔpii. 30 Pinyinɛ ricurruu yé nókɛnécɔpɛ yisi, api nnóɔmɛsimé nɛ Yeesu pipirɛtiki pinyinɛ feriyɛ api pinceɛ pi tikisɛ. 31 Lɛ nnya, áni kɛpɛ lɔpɛlɛ. Ani kɛpɛ palɛi rɛ inɔmɛ itaani nnéi kam yɛ ketúnɛ nɛ kɛsinɛ pinyinɛ-i nɛ mɛnini icélaa nó m pɛhɛlɛntɛ.

32 Nɛ nkpɛni Ulééca nɛ uipɛɛlɛɛ nsímé anipɛ-i nó wa. Uyɛɛ rínanɛ má ukɛ nɛ nfatɛnɛ kɛmɛɛ nó n nɔmóópúɛlɛ. Uyɛɛ yé kɔ lisɔnɛ kuu nɛ upisoii nnéi m mɛ nó hɛ. 33 Am úka siwóó néɛ úka uwura néɛ úka mɛlɔpɛ káipi. 34 Nórínécúruu yɛ nyulɛ rɛ anénipɛ nnyé kam nɛ kɛisi tó nɛ pinésɛncɔ arí nɛ ntócóh nnéi wai. 35 Nɛ lɛ nó nyíɛlɛ rɛ lɛ kai pɛsɛ rɛ usoi ukɛ kɛisi uu nɛ píwɛkɔɔ n lɛni. Ani kɔ Upíima Yeesu rinɔɔ ntí kɛcáa léisɛ. Uyɛ nmaa yɛɛ rɛ: Uyɛɛ n hɛ yɛ mpɔɔnɛɛ mále ai tósu uyɛɛ ihɛɛ n yósu.

36 Kɛ Pɔɔli uu lɛ píimáa ní masí, u nɛ pɛ api wúla api keyóɔmɛ yáási. 37 Pinnéi api pɛɛ limɛmáa ténisi apí nɛ Pɔɔli pira api mɛtórɔɔ u yáási rɛ Ulééca ukɛ u sarumpɔ. 38 Kɛ Pɔɔli uu pɛɛ ní maa rɛ apí nɛni píkai piyɛnɛ u kpáne nnya kɛ piapɔɔ aa lɛ sei mɛyá caailɛ. Api pɛɛ yisi apí u saruni apí nɛ kúninɔi-i tulu.

21

Pɔɔli yɛ Yerusalem kuyu ha

1 Kɛ tó nɛ pɛ ari kɛi lɛ icéɛ n hóɔnɛnɛ, ari kúninɔi loni arí nɛ mɛsɛ nɛ mɛsɛ Kɔɔsi n sairilɛ. Ai weesi, ari Rootɛsi tómpɔ ari kɛi yisi nɛ Patara-pɔ. 2 Ari kɛi kúninɔi yɛnu kun Fenisii ketɛ-mɛ sí. Ari kpɛ loni arí nɛ tómpɔ. 3 Kari Siipuru ketɛ kɛɛ míni kɛpáápáá ní wɛ n yémpɔ, ari kɛ yá ari kumíi-mɛ tiki hái nɛ Sirii ketɛ-pɔ, arí nɛ Tiiri tulu. Kɛi kɛ kúninɔi aku kuilú topilɛnɛ. 4 Ari kɛi Yeesu pipirɛtiki lɛɛpɔ, ari píkékúrí tonɛ siyáa sisɛɛi. Nfáasɔnɛ nn pi símisi apí Pɔɔli maa rɛ úu kɛpɛ Yerusalem ha. 5 Amá kɛ siyáa sɛ asi n tómpɔ, ari yisi ari kɔ nsɛ nɔh. Api pinnéi yisi nɛ pipinɔsi nɛ pisiwá apí ró sáruni apí nɛ kuyu lɛpɔ. Ari kɛi mínimaa ritimɛ wula ari keyóɔmɛ yáási. 6 Ari pɛɛ limɛmáa yáhaanɛ arí nɛ kpíi. Tóɔ kúninɔi loni, pɛ apí pisiyɔ kúúni. 7 Tiiri-i kari mɛtórɔɔ kúninɔi lɔ arí nɛ Putolɛmɔyisi sí. Ari kɛi Yeesu pikɔ yáási arí nɛ keyáa kɛsɛ pikɛmɛɛ tonɛ. 8 Kai n weesi, ari yisi ari Sesarɛ tulu. Arí ha Filipu yɛɛ Nsímé kɛcɛrɛ nɛ n kóónúlɛ keyɔ-i tonɛ. U pɛsoi pɛsɛi pɛ kápí pɛɛ Yerusalem-pɔ n wéɛ usɛ lɛ. 9 U pɛɛ pikpɛrɛ pina mále pɛɛ apí utisi n nyu. Pi yɛ pɛɛ Ulééca rinyiri nɛ símisilɛ. 10 Tɔn kɛi lɛ wɛ lin siyáa kulúí wai kɛ antɛpu uyɛ kapi yɛ n sɛɛ rɛ Akapuusi uu Yuteɛ ketɛ-pɔ lɛmɛ uu kɛrómɛɛ wɛri. 11 Uu Pɔɔli kutampála kpísi uu ána nɛ aníɛ hɔpu uu rɛ: Nfáasɔnɛ yɛ maa rɛ nní mɛcɔ kɛ Pisuifi apí ha Yerusalem-pɔ kutampála nkú ute inɔmɛ hɔpunɛ, api pɛɛ

limemáá mpuri sanε pikó anipe-i u wai. ¹² Kari anóo nyē n kó, tó ne Sesaree-pó Yeesu pikó ari Póoli súúluisε re úu kapε Yerusalem ha. ¹³ Póoli uu pεε ró pεε re: Yo nnya kani téni nōn la nóké inépiηε riyóase? Ai pihōpe ηmane ke née ne menécíre cápínelē nen mé. Lin kō n wa re ké Upíima Yeesu kecáá Yerusalem-pó kpu, ne we. ¹⁴ Kari umekó m pōone, ari séé ari pεε mεε maa re Upíima mela meké wa.

¹⁵ Kari keló ke-i siyáa sinyine n tōne, ari merócíre cápíne ari Yerusalem tómpo. ¹⁶ Yeesu pipiretiki pεε Sesaree-i ní we kecōpe pinyine api yisi api ró sáruni apí ne Siipuru ukó unyine keyó ró sí te piké kei ró yási. Pi ye u séε re Manasō. Háí aí neni-mε kuu Yeesu tikilē.

Póoli ye Yakupu keyó ha

¹⁷ Kari Yerusalem n tuipó, Yeesu pikó apí ne mpōonare ró yósu. ¹⁸ Kai kóso n weesi, Póoli uu ró tíki ari Yakupu keyó sí. Piwéése picó nnéi pōó kō kei cápínepó. ¹⁹ Póoli uu yisi uu pi yáasi uu pεε lē ne lē ke Ulééca uú ne upikεi rintiki uú ne mpuri sanε pikó kecōpe wai pi keenkεε kélé-kélé. ²⁰ Kapi lē n kó, api Ulééca pakare, api pεε Póoli maa re: Pó nyánii, umáreco! Pisui fi yare píle píle ákotokú kefi kumúnjé pεε nté Upíima ne kefa tene pin kō irósé tikilē nsonε. ²¹ Pi kō pεε pi símisile re pō ye Pisui fi pεε mpuri sanε pikó kecōpe ní we céésile re ápi kapε ye Moisi isé waise, te lē nnya, ápi kapε ye siwá tiké, ápi kapε ye kō inyékii wa. ²² Tóké nkpéni ní-ye kpísi? Mpá liké íye wa, pi yé kó te pō ka. ²³ Lē nnya, a mmē kari nní pó m maane ritiki. Pitisi pina pinyine ye nté kerócōpe wele pεε rinóo n yekei re pi yé pimεcire Ulééca pa.* ²⁴ Pirinóo tē itunε ye tómpole. A pi kpísi, nó ne pē ani kesé píyufune inyóonse wai, aa lē kapí ne n nyóonsene kecáá hééle. Kei ke písoi api yé pεε yé te lē kapi kepócáá n símaankεε ye nnóome le, api kō yenu re pó ticuruu ye Moisi isé tikilenle. ²⁵ Tó mpuri sanε pikó pεε Kirisi pikó m panse pó titelé piwóle masile ari pi símisi re tó símaanele aí tone re ápi kapε ye inyóonsesare née ménye li. Aapi kapε ye kō isεε kápi rimpá piké ménye lese isare li. Piké kō pimεcire tí, ápi kapε iwásá n wai.

²⁶ Kai kóso n weesi, Póoli uu pitisi pē kpísi apí ha kesé akópe pihεere inyékii wai uu pεε Ulééca keyó loni uu kumúnjé kpe-i ke inyóonse tōrōo siyaa así ha n tenene písoi símisi.

Pi Póoli Ulééca keyó-i tí

²⁷ Siyáa sisεei sē kapi ye ne áyu n fū sin ne ketónjé tuine, Pisui fi pinyine pεε Asii ketē-pó n léeri api Ulééca keyó-i Póoli yenu. Api písoi nnéi tálaankεε api u tini. ²⁸ Apí n cáái re: Isirayεeli pikó, ani kam ani ró lé! Usoi uyεε nípa yei ne nípa úye Isirayεeli pikó kecáá nsímé kópe n símisi un kō tee re úka úu kapε ye Moisi isé ne Ulééca keyó nké waise ye nkó. U nkpéni ntórōo sei ne Pikireki kei lonle uu kō keló sōne kē mékperinkpe waise. ²⁹ Pi pεε kuyu kémεε Póoli ne Efεesi ukó kapi ye n séε re Turófim yenle api pεé m músu re Póoli ye ne Ulééca keyó u lompole.

³⁰ Ai kuyu nnéi nókore, písoi api awélé nnéi n léenti pin kálaapo. Písoi api Póoli tini apí ne Ulééca keyó iyaa leepó api mεε ne mεε ke hánεsi. ³¹ Pin pεε nkpéni náasi piké u kpu. Nsímé nn Rōm písóca uwéése kutu-i loni re Yerusalem kuyu nnéi ye nókore. ³² Uyē uu mεε ne mεε písóca kpéé ne písóca picó cápíne uú ne riwúí-mē wurupó. Kapi usóca wéése ne písóca picó n yé, api pεε Póoli ipépi yá. ³³ Usóca wéése uyē uu pεε nyósópó uú ne Póoli kō, uu u tini uu rinóo he re piké akpanii até ne u paasi. Uu pεε písoi pεε n lémaalē pise re: Uye kecire lo? Yo kuu mpíí wa? ³⁴ Amá písoi api pεε méwoo ne mεcō n cáái, úka úu kō ucō nkó kóméi. Usóca wéése úu pεε níka kóméi. Uu mεε upísóca rinóo he re piké Póoli kpísi piké ne písóca keyó ha. ³⁵ Ke Póoli uu sitákui kapi ye ne kulee riñtaá n tu, písóca api rikpákará ke písoi apí ne u ní la nnya u sakaa. ³⁶ Písoi riwúí ye pεε u tikilenle pin cáái re: Ani u kpu!

Póoli ye písoi kecōpe rinóo yási uké uriyu hεεre

* **21:23** Tinóo kapi n yekei aseí re háí ne kumúnjé kunyine-pó ápi yé píta n ntí ápi ye kō nnyúpi nyai.

³⁷ Kapi ní la piké Pòoli ne písóca keyò lò, uu usóca wéése pise re: Ne ncée má ké símisii? Usóca wéése uu u pise re: Pó Mèkireki kómèile? ³⁸ Lè nnya, áí pòo Esipiti ukó uyee sé nní ñcòkòì ne ní ka uu pisoì kò ákotokú ana kpísi uú ne kucesi kóima loni re piké atòpi u lèe? ³⁹ Pòoli uu u pese re: Nè ne Usuifi le. Silisii ketè-pò, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Mpa yei-pò kaku kò ríyu má. Ne pó we re a ncée né he ké risoiwuí ntí rinòo maa. ⁴⁰ Usóca wéése uu ncée u he re uké símisi. Pòoli uu sitákui kecáa nyere uu pisoì pè kunípe síka re piké riséé. Api pinnéí sée keu. Pòoli uu pèe pimèyu kapi ye n sée re Mé-epiree ne rinòo pi maa re:

22

¹ Pinésáa ne pinémárecò, ne la ké nkpréni rinéyu heere. ² Kapi n céri re pimèyu kapi ye n sée re Mé-epiree kuú ne pi símisi, api piséé nyóonse. Uu re: ³ Ne Usuifi le, Silisii ketè-pò, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Amá Yerusalem nté kapi né rimúlú. Kamaliyeeeli yee pèe unécélaa. Uyee né céesi lè kam yé písóca isé rintíki kélé-kélé. Am ye pèe Ulééca likó ne akpéri wa, yare káni ye nní ne akpéri li n wa mecò. ⁴ Ne ye pèpèe Yeesu n tíkilè n wéékuselenle amí ha ne pi kóni. Ne ye pèe pitisi ne pinósi cópiile am pahaanke am kukpaniilee wai. ⁵ Ulééca usina ne kuyu píwéése yé fe apí ne nnénòo símisi re ám kiraase. Piricuruu ye átelé ne Tamaasi né tumaalenle re ké fe ké Yeesu pikó pèe kei ní we cópii ké pahaanke ké ne Yerusalem ha ké ha íwe pi wa.

*Pòoli ye umefine meconse nkó símisi
(UPM 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Kam pèe keyáa kenynine ncée kpísi, ké ne Tamaasi n nyahaipò, itunje in la iké kecíre tu. Kei ke metéí píima menyine amé keyómecaa-pò mese ne mese leeme amé tapu amé ne né kónú. ⁷ Am keteni-i lólu, am kóm lin né tee re: Sòoli, Sòoli, yo kecíre nnya kaa lè né wéékuselè? ⁸ Am pèe pise re: Pòo úye, Upíima? Uu rinòo né yósu re: Née Nasareti ukó Yeesu kaa nní ní we pòn wéékuselè. ⁹ Pinéséncò api metéí mē yenu, amá api pèe uyee ne né n símisi rinòo ríka kò. Kei kam pèe re: ¹⁰ Ké íye wa, Upíima? Upíima uu né pese re: A yisi, a Tamaasi ha. Pi yé ha kei-pò pó símisi lè kaa yé n wa. ¹¹ Ke metéí píima mē amé né n nyíinse nnya, pinéséncò api kunípe né múlú api tóròì apí ne Tamaasi sí.

¹² Utisi unyine ye pèe kei wele api ye u séi re Ananiyasi. U pèe Ulééca isé tíkilenle rísonè. Pisuiifi nnéí pèe Tamaasi-i ní we ye pèe ukecáa anòo sòne símisile. ¹³ Uu kenékúrí weri uu né maa re: Unémárecò Sòoli, ipónípee iké nkpréni wúkule. Kei nní ke inénípee ii wúkule am u yenu. ¹⁴ Uu kò kpá re: Pírósáa Uleecaa ye tíyesele re a umela ceri aa kò aseì ute ceru aa liute nkó kóm, ¹⁵ te li we re póo yé masí pisoì nnéí inípee-i uiseérakò li aa lè kaa n yé ne kaa n kò pi símisi. ¹⁶ Uu pèe né pise re: Yo nnya kaa nkpréni kò pèe nánaisè? A yisi piké míni pó wole aa Yeesu rinyiri séi uké apókòpe pó sárei.

Pòoli ye lèlee n ttyese kuú ne mpuri sanè pikó-i ní ha símisi

¹⁷ Pòoli uu kò kpá re: Kam Yerusalem m pèe, ne Ulééca keyò-i hale am keyóme yáasi. Kam ní we nen keyóme yáasi, am lólu yare kenípechee kee né tí. ¹⁸ Upíima kam yé uu né maa re: A mekee Yerusalem kuyu-i le. Pisuiifi apí yé mmè kaa kenécáa n símisine ñmurei. ¹⁹ Kei kam pèe u pese re: Piricuruu ye nyule, Upíima re ne pèe Pisuiifi ayomeyáhaalee kalenle nen pèpèe pó n tíkilè cópii nen kukpaniilee wai nen kò pi kaiinke. ²⁰ Tinécúruu ye pèe wele kumúnjé kpe-i kapí pèe úseérakò Etiyèeni menyè n kòoni. Pimèwai mee péé ne né risále am pèpèe nní u n kópu ilú múlú. ²¹ Upíima uu pèe né maa re: A yisi, ketaa-pò kamí la ké pó tū, mpuri sanè pikó kémee.

Pòoli ye Ròm usóca wéése símisi re uyè ne kò Ròm ukó le

²² Písoi riwúí tē ari Pòoli kutu n còlè áí ne kumúnjé kpe-i kuu anòo nyè mí ma tulu. Kei kapi sicááila lò te: Ani kpu. Ai ne sá re nkó uké nfáa m má! ²³ Ai kuwóì pi wai api pèe m pupukèe pin piilú máhani pin fónje pin nkonjo yukuse. ²⁴ Kei ke Ròm písóca uwéése uu

πρε rinóo he re piké Póoli ne pisóoca kekale-i lompo piké iséi u súúkee uké símisi úu la. Pée uye-i, pi yé pre céri lē nnya ke písoi api n cáai pin ne u téni. ²⁵ Amá kapi u m paasi re piké u kaii, uu usóoca kpéē pise re: Nō ncée má re nōké Rōm ketē ukó ke nsímé rín kahanē n kpu iséi súúkee? ²⁶ Ke usóoca kpéē uyē uu lē n kō, uu sí uú ha usóoca wéése símisi re: Usoi uyee Rōm ukó le, íye kaa nkpéni wainē? ²⁷ Kei ke usóoca wéése uyē uu pre Póoli kekúrí hápo uu u pise re: A né símisi ké kō te pō Rōm ukó lee. Póoli uu re: Éee! ²⁸ Usóoca wéése uu kō kpá re: Siwóo píima ke née héele amí ne pansē keyupipi. Póoli uu re: Né ne hái kenémare-me keyupipi le. ²⁹ Pēpre pre ní la piké u n káii uké símisi api mese ne mese ukekúrí yisi. Iwame ii usóoca wéése ricuruu loni, kuu n yé te u tíyese api Póoli paasi api káii un kō ne Rōm ukó nnya.

Pi Póoli ne ketúhaane píima ha

³⁰ Kai kóso n weesi, usóoca wéése uú n la uké yé lē ke Póoli uu n wa ke Pisuífi apí ne pitele u n sélé. Uu akpanii kémee u lese uu pre rinóo he re pēpre ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi piké cápine. Uu pre tíyese apí ne Póoli hapō uu pikεcōpe u nyereεe.

23

¹ Póoli uu pitúhaane píima pē inípre tapu uu pre re: Pimárecō, ne inésoi kémee Ulééca inipre-i nōne keisile hái ne neni-me. Kefa keεe kamí ne u tikilē. ² Kei ke Ulééca usina Ananiyasi uu pre pēpre Póoli kekúrí ní we rinóo he re piké nnóo kecáa u pi. ³ Póoli uu pre re: Pó ke Ulééca uu pépune, pó mmēle tomé mmú. Pō kei tū te pōké isé ritiki pōké ne né túhaane, aí pōké isé rikēnéé aa rinóo he re piké né kái! ⁴ Pēpre ne u n kólē api re: Ulééca usina yee Ulééca pikei n wai kaa nní lámaankee! ⁵ Póoli uu re: Am nyu re Ulééca usina lo, pimárecō. Li Ulééca ritelé-i wólaalē te kape kupóyu uyukóo kecáa nkópe n símaankee.

⁶ Póoli ye pre picére máalenle re Pisatusee ne Pifarisi pre ketúhaane ke-i kesē we. Lē nnya kuu ketúhaane ke-i ricáai re: Ne Ufarisi le, pimárecō! Unésáa pō kō Ufarisi. Kam n tálē te Ulééca ye nkpō kémee pikpōkpō yukusene nnya kapi ne nté né túhaane. ⁷ Uké ne lē pimáa m masí, Pifarisi ne Pisatusee pin nsímé pipásaine rikápáa, písoi api kéne, mpá píye ne pikunai. ⁸ Pisatusee apí ye ηmurei re pikpōkpō yèè nkpō kémee yisi, apí ye kō ηmurei re pilécaatumē ne lifáakó lee aí nní kúyene ní we ye we. Amá Pifarisi pō ne ye linnéi ηmureile. ⁹ Iwóo ii cōni, isé picélaa pinyine pre Pifarisi kunai-mē ní we apí yisi apí késu apí ne ketē kpreni apí re: Ari usoi nkó nkópe níka nyáni. In n la, lifáakó lee aí kúyene ní we née ulécaatumē unyine yee ne u símisi. ¹⁰ Iwóo íi taá, hái aí ne usóoca wéése iwame wai re apí kape nté lē n wai apí ne Póoli céériine. Uu lē nnya pisóoca rinóo he re piké riwú-i lompo piké Póoli lesepo piké ne pisóoca kekale u ha. ¹¹ Kesine ake wai, Upíima uu Póoli kekúrí nyósōpo uu re: A ikari wa. Lē kaa nní Yerusalem nté inéseérakó n lí, lí we re pōké limεcō Rōm-po i lí.

Pisuífi ye riηmulaane re piké Póoli kpu

¹² Kai kóso n weesi, Pisuífi pinyine apí cápine apí ηmulaane apí Ulééca keyu-i wéeri re pinsá Póoli n kpu, apí líka melélé má. ¹³ Pēpre lē tiηmulaane ye písoi afεena rifaoule. ¹⁴ Apí yisi apí ha pēpre ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése leepō, apí pi maa re: Tō merócíre kpísile ari he, ari Ulééca keyu-i wéeri re tōnsá Póoli n kpu, ari líka melélé má. ¹⁵ Lē nnya, nó ne pitúhaane tōrō, ani nōne kómēine, ani kpárá aní ha usóoca wéése pise re uké ne Póoli nó kam nōké nsímé mmē tipérése nōké yé nké. Tó ne merócíre picápine máalenle re tōké ncée u riké tōké u kpu.

¹⁶ Kei ke Póoli umerepi unyine uu nsímé mmē kō, uu yisi uu pisóoca kekale sí, uu lompo uú ha Póoli kutu-i wai. ¹⁷ Póoli uu pre usóoca kpéē use séi uu u maa re: A ηmánē nkó usóoca wéése kémee sárumpō. U lalē uké nnyine u símisi! ¹⁸ Usóoca kpéē uyē uú ne usóoca wéése kémee Póoli umerepi sí uú ha re: Ukpaniikó Póoli yee né sée uu né maa re ké ηmánē nkó ne

κερόμμε kam τε u nnyine mále uké pó símisi. ¹⁹ Kei ke usóoca wéése uyē uu uηmáne uyē sée, uu kunίpe u tini apί ne iyaa leepo. Uu पे u pise re: N-ye kaá la paké né símisi? ²⁰ Uηmáne uyē uu re: Pisuiφi पे rináo rise wa re piké rikpára piké kóso pó pise re a Páoφi ne ketúhaane píima-i hapo keké unsímé mmē rísane ripérese piké yé nké. ²¹ Pin n ka, kapε ne kutu pi ricó. Li we re pikεcape, písoi ye afεena rifaau पे rί la piké Páoφi tí. Pi wéérile re pinsá u n kpu, apί líka meluke née meníré má. Pi pimεcire picápine máalenle, tipónáo ηmane kapi nkpeni mé. ²² Usóoca wéése uu पे uηmáne uyē maa re: Kapε tíye unyine uké kó te po mmú né símisi. Uu पे re uké nkpeni n ηme uké tómpo.

Pi Páoφi ne uyóopi píima Felikisi leepo

²³ Usóoca wéése uu पे limemáa písóoca kpéē pité séi uu pi maa re: Ani písóoca píle píle meté ne pisantone kuwóo ne afεéré ne pipárhkáo píle píle meté cápine piké n nyu re pi yé fe apί kesine mεse áme we keφi kumúné Sesaree tómpo. ²⁴ Ani kó isá nyóonse ye yé ne uyóopi píima Felikisi kémme Páoφi n tu líka aí yé u n wa. ²⁵ Usóoca wéése uu kó rítelé wólu uu pi múise re piké ha Felikisi pa. Lē kuu n wói ye nní.

²⁶ Ne pó yáasi, Upiima Felikisi. Née Kulooti Lisiyaasi. Née rítelé ntí pó wólu. ²⁷ Pisuiφi ye usoi nkó kam nní pó m pápalē tinle re piké u kpu. Kei kam पे kó te u Róm ketē ukó le, am peé ne pinésóoca hapo am u come. ²⁸ Am पे re ké kó te rί-ye kecire ke Pisuiφi apί ne u cési, am पे u kpísi am ne piketúhaane píima sí. ²⁹ Kei kam पे céri re piisé kecáa kapi nsímé pásaine. Am unkópe ríka yé kapi yé ne usoi rί kpu née kapi yé ne akpanii u n wa. ³⁰ Am kó limemáa kóm τε Pisuiφi ye ηmúlaanke re pi yé u kpu. Lē nnya kam mεse ne mεse pó u papalē, am kó upiteeco símisi re piké ha κερόμμε ketahai u sée.

³¹ Písóoca apί usóoca wéése rináo kuu n he tiki, apί Páoφi kpísi apί kesine ne Antipatiriisi u tómpo. ³² Kai kóso n weesi, písóoca पे ána n sónε apί pikekale-i पेese, pisantone ηmane apί ne Páoφi tómpo. ³³ Kapi Sesaree n tuipó, pisantone apί rítelé uyóopi píima Felikisi pa, apί kó Páoφi u nyíse. ³⁴ Ke uyóopi píima uu rítelé pikéē rí masí, uu Páoφi pise re u kuwélé kúye ukó le? Kuu n kó τε Silisii ukó lo, ³⁵ uu u maa re: Pipóteeco pin n ka, né पे pó píseise am kóm. Uu पे rináo he re piké Páoφi kpísi piké ha Erooti keyo-po hánesi.

24

Pisuiφi ye Felikisi keyu-i Páoφi ne nsímé rikpára

¹ Ai wai siyáa sinupū, Ulééca usina Ananiyasi ne kuyu piwéese pinyine ne usíméyoó unyine kapi ye n sée re Terituluusi apί Sesaree-i hapo. Apί uyóopi píima Felikisi-i sí τε piké ha Páoφi ketahai sée. ² Uyóopi uu Páoφi séipó, Terituluusi uu yísi uu picé u kápáa, uu uyóopi maa re: Urósáa, uyóopi píima! Pó tíyese kari nkínhne-i we hái aí neni-me. Ketē kaa rísane m múílē nnya ke nconse meyā nn kerótē nké kecáa wa re líké ne ke sonesi. ³ Tó pakare! Ne pipókēi ne lē kaa mesére ne nípá yei ró n wai. ⁴ Am la ké kó picón pó rikpá. Amá ne rikón pó wúkule re a kó ne kefa ró fénne, aa nkáripí kutu ró cō. ⁵ Tó yē τε utisi nkó ye likpáaree linyine le. Uyεε Nasareti pikó mekóole icápine uyukáo. Ketē nnéi Pisuiφi kecape kuu rícakoi tanaalē. ⁶ Ticuruu u पे náásile uké Ulééca keyo mékperinkpe waise, kari peé ne u tí. [Tó peé lalé toké ne u túhaane yarε ke irósé ii m pise. ⁷ Amá usóoca wéése Lisiyaasi uú weri uú ne rínaηe arónipe-i u yósu. ⁸ Uu पे Páoφi piteeco pē maa re piké ne nsímé pó leeme.] Pón tipócuruu Páoφi m píseise, pó yé τε mmē karí ne u n cési ye aseí le. ⁹ Pisuiφi tōráo apί yísi apί Terituluusi kecáa kpá apί re mεsei, lē kai li.

Páoφi ye Felikisi keyu-i uriyu heere

¹⁰ Kei ke uyóopi píima Felikisi uu peé ne kunίpe Páoφi rináo he re uké unkó símisi. Páoφi uu re: Urósáa uyóopi, ne nyule re hái aí neni-me kaa kerótē nké kecáa itúhaane le. Lē nnya kam ne kefa keσε κερόyu-i rinéyu heere. ¹¹ Pó fe aa ripócuruu pise aa kóm τε kamí ne Yerusalemi rί ka, siyáa keφi ne sité ye nsí. Ulééca kam piyáhaa ka. ¹² Uka úu keyáa kenyine né leepo,

tó ne unyine tøn Uléecaa keyo-i née kuyómeyáhaalee-i née kuyu-i we tøn yóí née tøn pisoí kupakareciré tálaankeε. ¹³ Písoi mpí ápi yé nka yē piké re mmē kapí ne nkpeni nté né cési. ¹⁴ Amá né kepóyu-i aseí símisi re ne ncée fale mmē kapi nní n kpíilē te mekóole icápine ukó le. Amá pírosáa Uleecaa kam pee yáasi nen kō lē nnéí lee isé ne antepuye atelé kémee n wólaalē ne kefa tenelē. ¹⁵ Lē kam n tálē ke pē ticurru pōo kō tálē te Uléecaa ye pisoí sone ne pikópe pee n kpí nkpo kémee yukuse. ¹⁶ Lē nnya kam mesére ημόópulē te ké Uléecaa n tikilē ne kefa kesε.

¹⁷ Kamí ne nté n yisi, li inmē kulúí wale. Ne neni peeme re ké nnépuri pikó linyine he, ké kō nyóonse ké ne Uléecaa yáasi. ¹⁸ Lē kamí peé ne Uléecaa keyo-i kparalē kapí ne né leepo, nen akópe piheere inyekii piwai máame. Tisoiwuí ríka ári pee kenékúrí cápínelē. Am kō pee nókoi nka wai. ¹⁹ Pisuífi pinyine pee Asii ketē-pō leeme api kei né leeri. In pepee pee nnyine má piké ne né cési, pē kai peé ne sá re piké kepómee kam. ²⁰ Néε pepee nté nní n we piké símisi nké te kari ketúhaane píima-i pitúhaane n ha, nkópe n-ye kapi kenécáá yé? ²¹ Néε nnékópe kam neni n wa mee lē kam ketúhaane kecōpe rin-yóó re: Kam n ηmurei re pikpōkpo yèè nkpo kémee yisile nnya kapi nkpeni ne nókenéyu-i né túhaane.

²² Felikisi ye pee Kirisi ncee kecáá nyule. Uu nsímé piké ne yá uu pitúhaane keyáa téηse, uu pepee Pōoli ketahai n sée maa re: Usóoca wéese Lisiyaasi un píyei n ka, né pee nónnésímé ripérese nsone. ²³ Uu pee usóoca kpéē tinóo he re uké Pōoli kukpaniilee-i wa uké ukεcáá m paílē, amá uké ne kéyu u m purú, uu kape ye yè re upikó ápi kape u lé.

Pi ne Pōoli Felikisi ne uunosi Turisii kémee ha

²⁴ Pōoli uu kei lē n we áí ne siyáa sinyine kóónú. Uyóopi píima Felikisi ne unósi Turisii apí hapo. Unósi uyee Usuífi le. Uyóopi Felikisi uu tum api Pōoli u séipo, uu u pise re uké u símisi, yo kapi ye re usoi ye Kirisi Yeesu ne kefa tene? ²⁵ Ke Pōoli uu aseí pitiki ne lē ke usoi uu yé umecire rimmúlú ne lē ke Uléecaa uu pisoí n túhaanene nsímé n lō, ai Felikisi cōη. Kei kuu pee Pōoli maa re: Pó fe aa nkpeni lē tómpo. Nen píyei kéyu n yē, né kō pó sée. ²⁶ U peé lē tálē te Pōoli uké siwóó u he. Lē nnya kuu mesére u séleipo pin yóí. ²⁷ Ai lē n we inmē ité íí ne tómpo. Pōrisuusi Fesituusi uu Felikisi ripōhō iyóopi tone. Felikisi uu Pisuífi mpōnare n la, uu lē nnya Pōoli kukpaniilee-i n yálē.

25

Pōoli ye uyóopi píima Fesituusi kémee pitúhaane ha

¹ Fesituusi uu Sesaree keteni-i hapo uu siyáa sitaani wai, uu pee limemáá yisi uu Yerusalem tómpo. ² Kei ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pisuífi pee kuyu iwéese n tú api yisi api ukeméé Pōoli ketahai séi. ³ Api kō u welu re uké ne pi kō uké ncée pi he piké Pōoli ne Yerusalem peepo. Tipine kapi lē wa piké ne ncée u n kpu. ⁴ Fesituusi uu pí pese re Pōoli ye Sesaree-pō kpaniilenle. Uyē ticurru yé kō nfáani kei pele. ⁵ Uu kō pí kpá re: Nópinéyukóó piké né ritiki. In te usoi nkó ye linyine caai, piké ha ketahai u sée. ⁶ Fesituusi uu Yerusalem-i tone siyáa sipaha née kefi kumúηé uu pee kelene Sesaree pele. Kai kóso n weesi, uu ketúhaane-i sí uú tone, uu tum api Pōoli kpíipo. ⁷ Kuu n hápo, Pisuífi pee Yerusalem n léepo apí hapo, api u kálisi api nsímé píima nnyine ne ketahai u séi. Nn kusa kulúí we. Amá piuka uu fe uké nyíse re aseí kapi símisi. ⁸ Pōoli pōo késu uu re: Am ne Pisuífi isé née Uléecaa keyo née Rōm uyóopi Sesaa púnne.

⁹ Fesituusi uu Pisuífi mpōnare n la, uu lē nnya Pōoli pise re: Pō ηmurei re piké ne Yerusalem pó ha piké ha kei-pō kenéméé ne nsímé mmú pó túhaaneε? ¹⁰ Pōoli uu u pese re: Sesaa ripoo-i kam nní nyenu, kei kai ne sá re piké ne né túhaane. Tipócurru ye nyule nsone re ám Pisuífi líka caai. ¹¹ Nen ncaai nnyine n wa kapi ye ne usoi n kpu, ám nkpo kesu. Amá in te pi ne né rikpárale, úka uu ncée má uké pianipe-i né ritépo. Ne pise re piké ne nnésímé Sesaa kémee tu. ¹² Fesituusi ne pepee mesōhō u n kpáriise api símaane, uu pee Pōoli maa re: Pō re mpósímé nké Sesaa kémee tu. Lē nnya, Sesaa kémee kaa yé kō ha.

Fesituusi ye Pɔɔli nsímé uyóɔpi Akiripa stmisi

¹³ Ai siyáa kulúí kóónú, uyóɔpi Akiripa ne uyéi Pereniisi api Sesaree-i Fesituusi piyáhaa sí. ¹⁴ Kapi siyáa kulúí n wa, Fesituusi uu Pɔɔli nsímé mmē kpísi uu Akiripa símisi. Uu re: Felikisi yee pee nté iyóɔpi n tóne uú ne né tise ye ukpaniikó unyine kulee wailenle ne neni-me. ¹⁵ Kam Yerusalem ní ha, pepe ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése ne Pisui fi pee kuyu iwéése n tũ api kenémee ketahai u séi api re ké wa unsímé nké kpu. ¹⁶ Kei kam pee pi pese re: Róm pikó kémee, usoi un linyine n caai, ncée rín we re piké u kpu, pinsá kahane u n túhaane. Li pise re u ne upiteecɔ piké tone kelené uké uriyu heere. ¹⁷ Lē nnya kapi nté né ritikime. Am nkpáni náñaise. Kai kóso n weesi, am ne mese ne mese ketúhaane n tósu am ha tone, am tum api utisi nkó kpíiri. ¹⁸ Ke upiteecɔ api ní ka, ápi fe piké nkópe nnyine kam péé ne u m músu nyíse. ¹⁹ Amá piinyekii nsímé ne utisi unyine yee n kpu api ye u séi re Yeesu ke Pɔɔli pɔɔ n tee re u nfáa mále nkó ñmane kecáa kapi kēñene. ²⁰ Ai méwoo né wai, am pee céru íye kam yé ne li wa. Lē nnya kam te ké Pɔɔli pise re un n la, uké Yerusalem ha piké ha ne kei-pɔ u túhaane. ²¹ Amá Pɔɔli uu yúlu uu re u la re Róm uyóɔpi Sesaa ricuruu uké nsímé kecáa ripaí. Lē nnya kam te piké kukpaniilee-i u n yálē ké kam ké ne Sesaa u papɔ. ²² Kei ke Akiripa uu pee Fesituusi maa re: Ne péé la ké rinécúruu utisi nkó kutu ricɔ. Fesituusi uu u pese re: Kóso kaa yé kutu u ricɔ.

²³ Kai kóso n weesi, Akiripa ne Pereniisi api meyoɔpilape tani, pi ne pipipiretiki api kenəñla wai apí ne kutúhaanelee lompɔ, pisóɔca wéése ne kuyu piyukáɔ pin tikilē. Fesituusi uu rinóɔ he api Pɔɔli kpíipɔ. ²⁴ Fesituusi uu pee re: Uyóɔpi Akiripa ne nó pitóɔɔ mpí nó nní ní ka, ani utisi nkó ripaí rísonne. Pisui fi riwúí nnéi ye kale api Yerusalem-pɔ ne nté kenémee ketahai u séi, pin cáai re ái ne sá re usoi nkó uké kɔ nfáa rikpá. ²⁵ Ne nsímé mmē tipéréle am yénu re úu ncaai níka wa kapi ye ne usoi ní kpu. Amá ke uricuruu uu m pise re piké ne unsímé Róm uyóɔpi kémee tu nnya kam ñmurei re piké ne kei u ha. ²⁶ Am nyu íye keciré kam yé utisi nkó kecáa wáí ké ne upiima símaapɔ. Lē nnya ricuruu kam ne nókenémee u ka. Pó, uyóɔpi Akiripa kémee kam ne u ka re pɔn pipíseise u m masí, né nnyine yé am titelé-i wólú. ²⁷ Ai ne sá re ké méwoo ukpaniikó ne Róm uyóɔpi-i ha, kám pee lē nnya kapi pitele u n wai n wáí.

26

Pɔɔli ye Akiripa keyu-i uriyu heere

¹ Akiripa uu pee Pɔɔli maa re: Pɔ nkpéni ncée mále pɔké ripóyu heere toké kó. Pɔɔli uu pee kunípe síka, uu nsímé kpísi uu re: ² Uyóɔpi Akiripa, li neni keyáa nké né láarú re né ncée yé am nsímé nnéi ke Pisui fi apí ne né rinkpára kepóyu-i símisi. ³ Li we re pɔ Pisui fi inyekii ne piisímé kecáa kapi n kēñenente meykíyiki rísonne nyule. Lē nnya, ne rikóñ pɔ wúkule re a niñesi aa kutu né cɔ.

⁴ Pisui fi nnéi ye nyule lē kam háí inéñmáne-me nnépuri pikó kecɔpe ne Yerusalem kémee inésoi n li. ⁵ Háí ái neni-me kapi né nyu. Pin n la, piricuruu yé ne pinnɔɔ símisi re ne pee Pifarisi kémee wele. Tóɔ ye ári pee piróyómeyáhaa isé ne akpéri wai. ⁶ Kam n tálē te Ulééca yé lē kuu pirósáyaha mí ma wa nnya kapi ne nté nní né túhaane. ⁷ Isirayeli pikó ipuri kefi ne ité iyē pɔ ne kɔ mesére kesine ne ketúnjé Ulééca yáásile in ne tálē te i yé lē kuu mekee-me pirósáyaha mí ma yé. Kam likecáa n tálē nnya ke Pisui fi api pitele né wai, uyóɔpi Akiripa! ⁸ Yo nnya ke nǎ Pisui fi áni péé la nóké ñmurei re Ulééca yé fe uu meykíyiki pikpɔkpɔ yukuse? ⁹ Tinécúruu ñmaa ye péé musile re ké rínanne ne tápaankeé úka úu kape Nasareti ukó Yeesu rinyiri ne kefa tenne. ¹⁰ Lē kam Yerusalem-pɔ n wa ye lē. Ne rinécúruu ñmaa Ulééca pikó meyā kukpaniilee tanle. Pepe ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése pee ye ncée né he re ké lē wa. Pin kɔ n la piké pi kó, li ye péé ne né risále. ¹¹ Ne ye pee ayómeyáhaalee rikale am ha kei íwe pi n wai, nen náási re piké pinfatene kesi. Kunéfatoi ye pee pikécáa tósilé, háí ricuruu am ye pi n wéékuselē ne acóyu-pɔ.

Pḗli ye umefine meconse Akiripa stmisi

¹² Limekó-i ke pεπεε ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese api keyáa kenynine rítelé né rimúise api ncée né he am yisi am Tamaasi sí. ¹³ Itunje kecíre kumúnjé, nen ncée-i we, uyóopi Akiripa. Kei kam metéi menyine yé men keyómecaa-pḗ leeri, men tapaalé, men itunje metéi fe amé ne tó ne pinésencḗ kóónú. ¹⁴ Ari ntónéi keteni-i lolu, am pεε kóm, lin ne Me-epiree né tee re: Sḗli, Sḗli, yo nnya kaa né wéekuselé? Méwoo kaá ne né tḗpiriinkεε yarε keminaa. ¹⁵ Kei kam pεε pise re: Pḗo úye, Upiima? Uu né pese re: Née Yeesu kaa ní we pḗn wéekuselé. ¹⁶ A nkḗpéni yisi aa nyere. Lé nnya kam menécíre pḗ n nyíse ye nní: Ne la re a pansε unékεikḗ, aa ye kóónú aa lé kaa neni nní né n yé ne lé kam n sḗnti ke pḗ n nyíse picḗ símisi. ¹⁷ Mpḗpuri pikḗ, Pisui fi kecḗpe kam pḗ lesene ké mpuri sane pikḗ kémεε pḗ tḗ. ¹⁸ Ne pḗ tum te a ha piinipεε wúkule aa kunmaha-i pi lese aá ne metéi-i pi sí. A kḗ Setani anipe-i pi lese aá ne Uléecaa kémεε pi sí. In te pi ne kefa né tenelé, Uléecaa yé piakḗpe pi sárei uu kḗ lisḗne kuú ne upikḗ m mé pi he.

Pḗli ye uliwaiwai kecáa stmisi

¹⁹ Lé kémεε, ám pεε lé kai keyómecaa-pḗ né n nyíseme kesi, uyóopi Akiripa! ²⁰ Amá Tamaasi pikḗ ne Yerusalem pikḗ kam Nléecaasimé mefoi riyóó, am pεε limemáa Yutee keté tḗrḗo pikḗ nnéi ne sité sicḗ pikḗ yóó. Ne pi símisi re piké mefine conse piké Uléecaa-mé pansεpḗ apí n wai liké n nyíselé te pi mefine consele. ²¹ Nsímé mmé nnya ke Pisui fi api Uléecaa keyḗ-i né tḗ, pin wéési piké né kpu. ²² Amá hái ne neni-me, Uléecaa ye né nen ne we nen uiseérakḗo le, mḗpá úye, siwá ne piwéese siyu-i. Am ye nféé níka ma, lé ke antepuyε ne Moisi api mekeε-me n yé api símisi re li wεme memáa. ²³ Ne ye maa re: Uyé ke Uléecaa uu n wée yé kam uu íwe le, uu kpi uu ufoi pikḗpḗkḗo kémεε yisi. Uyεε yé nsímé mee metéi m má Pisui fi ne mpuri sane pikḗ he.

Pḗli ye Akiripa maa re uké Yeesu ne kefa tene

²⁴ Pḗli un lé we un uriyu heere, Fesituusi uu cááipḗ re: Pḗ isḗhḗ torile, Pḗli! Mepḗnyuwe píima ye isḗhḗ pḗ tḗroisεle. ²⁵ Kei ke Pḗli uu pεε rinḗo u yḗsí re: Am isḗhḗ tori, urḗsáa! Mmú kam nní n símisi ye meníne nsímé sḗne le nn kḗ ase i tikilé. ²⁶ Ne nyule re uyóopi Akiripa ye nní nnéi leε nní ní wa pikḗome máálenle. Lé nnya kam ne rinépḗo ukeyu-i símisi. Ai mepíflú menyine-i kai kelḗ kunmaha-i lé wa. ²⁷ Pḗ antepuyε nsímé ne kefa teneléε, uyóopi Akiripa? Ne nyule re pḗ ne kefa n tenelenle. ²⁸ Akiripa uu pεε Pḗli pese re: Pḗ lalε pḗké né feriyε ké nté nní pansε Kirisi ukḗ! ²⁹ Pḗli uu re: Lin yé nfáani née lin yé píyei-pḗ, li kpére lé wa! Ne Uléecaa welu re ái kapε pḗ ḗmane, amá liké nónnénéi mmú nóo neni nní kutu né n cólé, nóo yé menécḗ n we. Akpanii nnyé ḗmane aké nó ripári.

³⁰ Kei ke uyóopi Akiripa ne uyóopi píima Fesituusi ne Pereniisi ne pḗ nnéi pεε kei kesé ní we api pεε yisi, ³¹ api iyaa leepḗ, api pεε pimεcḗpεcire n tee re: Usoi nkḗ úu líka caai kapi yé ne usoi ní kpu née kapi yé ne akpanii u n wa. ³² Kei ke Akiripa uu pεε Fesituusi maa re: Usoi nkḗ unsá pḗé m pise re piké ne Rḗm uyóopi Sesaa kémεε u ha, pi yé pεε fe api u yáḗo.

27*Pisḗoca ye Pḗli ne Rḗm kuyu ha*

¹ Kai n símisi aí tone re kúninḗi kari yé lḗ arí ne Italii sí, api Pḗli ne pikpaniikḗ picḗ pinyine kpísi api usḗoca kpéé unyine kapi ye n sée re Yuliisi anipe-i wai. U Rḗm kutḗpilee kpḗ kapi ye n sée re Rḗm uyóopi kutḗpilee kémεε úyukḗo use le. ² Atiramiiiti kuyu ke kúninḗi kpḗ kari n lḗ aku léeri kun Asii sité aninḗi sinyere kanéi. Ari ku loni ari tḗmpḗ. Masetuwaani ukḗ unyine yeε Tesaloniki-pḗ ní we api ye u séi re Arisitariki ye pεε kerḗmεε wele. ³ Ari liukḗoso Sitḗo kuyu tulu. Yuliisi ye pεε Pḗli ḗnare wailé. Uu ncée u he re uké upisane rilóólú, un ye yo n la, piké fe piké ye ne kutu u ricḗ. ⁴ Kari kei n yisi tḗn tḗsu, kuyḗo aku kerḗyu-mé m pepuri, ari pεε Siipuru kuwéé kpḗ mé ke kuyḗo áku ní we tiki. ⁵ Ari pεε

Silisii ne Pamfilii menimaa téré arí ne Lisii keteni-i Miiri kuyu tulu. ⁶ Ròm usóóca kpéé uyé uu kei kúninói kucó kunyine yenu kpee Alekisantiri n lééri kun Italií-mē sí. Uu kpe-i ró tani. ⁷ Siyáa kulúí kari nnánnári ne kúninói sóné. Iwe píima kari li ari kelené Kiniiti tulu. Kuyó áku ñmurei tóké lē n tikilē tóké ne kéyu-mē ha. Ari pēe mēse Salimonee kuwéé-mē míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kirēeti mecáa tiki. ⁸ Ari íwe píima le arí ne rikóitime kanēi arí ne keló kenyine tulu. Pi ye kei sée re Aninói-Kenyere-Sóné. Lasee kuyu kaí ne kolē.

⁹ Ai kusa ró náñaise. Anóphaa keyaa ye pēe pitómpo masile. Kúninói pilone ne ncée pinóñ yé fe apí ne nkpó weri. ¹⁰ Lē nnya ke Póoli uu kúninói pikeikó símisi ísóné piké kó. U pi maa re: Pinésáne, ne yē te ntócéé mmú pitiki yé ne nkpó ró kam. Kúninói ne ilū kaku n topori ye meýā caainkeene. Ai nkpáni ilū ne kúninói ñmane, amá ne tóopi. ¹¹ Amá Ròm usóóca kpéé uyé uu kúninói utikíí ne kuute nkó ne kutu n colē ai tósu Póoli nkó kuu mí ma. ¹² Ai kó yá, áninói kenýere áke péé nyamí te piké kei nnyiyé píima kumúnjé-i siyáa wa. Kúninói pikó meýā api pēe lē nnya re pi yé kei yisi. Pi lē pēe náásile re lin íye n we, piké Kirēeti aninói kenýere kē kapi ye n sée re Fenikisi tu, áninói kenýere kee itunje kelólé awélé keté-mē kéyu palenlē. Kei kapi la piké nnyiyé píima kumúnjé-i siyáa wa.

Meýo maamaa menyine mee míni kecáa mí pépu

¹³ Ke kúninói aku lē n nyenu lin náñai, keyopi kenyine áke itunje kumii-mē pepuri, api músu re pi yé fe api nkpéni lē kapi ní la wai. Api pēe kesáu kapi ye ne kúninói n nyereese sakaa api ncée kpísi. Api míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kirēeti n kanēi. ¹⁴ Mēse ne mēse, kuyó kunyine kapi ye n sée re Erakilóo aku míni kepáápáá ketē-mempó pepuri ne ríñaje. ¹⁵ Ai kúninói kpáú lin ne tósu, ái kunýereese we. Ari mēse yá aí ne ró n tósu. ¹⁶ Ari míni kepáápáá ketē sínsápi kenyine kekúrí tómpo. Pi ye kē sée re Kulotaa. Ari pēe náási arí ne fe arí kenóipi kapi ye ne písoi n léise lese. ¹⁷ Kúninói pikeikó api kúninói kémee ke tampó. Api pēe limemáa ñme pahaankee apí ne kúninói kóónú. Iwame ii pi wai re ápi kape ha Lipii menimaa ritime rinyenetū tinyine rikam. Api pēe kusánjáá maamaa kpee kuyó n wai cepise. Api nnánnári n sóné pin kuyó tikilē. ¹⁸ Kuyó aku lē tó m pepu kun rípare kpálē aí ne ró weesi, api pēe mēse ilū ke kúninói aku n topori n hasu pin míni-i sariipó. ¹⁹ Kai kó piweesi rinkpá, api kúninói ikeilū inyine pifónjé kápáá. ²⁰ Ai wai siyáa kulúí, itunje ne awárepi áa kúyene wa, meýo men lē ne ríñaje pepu, ari péé m músu re ntókó ye tenele.

²¹ Ai náñai, tó úka úu iluke li. Póoli uu pēe yisi uu písoi kecópe nyere uu re: Pinésáne, non pēe nnékó kutu rincó, tó yee pēe Kirēeti-pó tone ári ye ásáláú píima nnyé ne risáne tóké ne ilū fónjé. ²² Lē nnya, ké nkpéni nó símisi ani rikíñ tápisi ísóné. Nó úka úu kpine. Kúninói ñmane kpee ásáláú waine. ²³ Uléecaa uyee né n te nen kó u keisi Uleecaatumē ye kesine nké kenémee kale. ²⁴ Uu né maa re: Iwame ii kape pó wa, Póoli! Pó Sesaa kémee pitúhaane sinle páí! Pó ke Uléecaa uu n la nnya, u yé kó pipóséncó nnéi nfáa tíye. ²⁵ Lē nnya, ani ikari wa, pinésáne. Ne ne kefa tenelē te lē ke Uléecaa uu mí ma kai lené. ²⁶ Amá kuyó yé ró lese aku míni kepáápáá ketē kenyine ritime sá.

²⁷ Karí ne n weme, sisine kefi ne sina kari lē Metiteranee menimaa kémee wa, meýo men tó kpáúlē. Ai kesinecó kumúnjé kúninói pikeikó wai yare tó ne ketē kóima kenyine nnyáá wale. ²⁸ Api ménjme kapi ye ne míni mecímá mí musí kpísi api fóm, api yénu re simetiri afeetaani ne sisēei kame címú. Api kéyu-mē nyósópó api kó pimúnjé kpá, api yénu simetiri sité ási we afeetaani. ²⁹ Api péé n wuru re kúninói áku kape aparecañaa anyine rikam. Api pēe lē nnya sisáu sina kapi ye ne kúninói n nyereese kepire-mē cepisepó, api pēe m mé pin yóone re liké weesi. ³⁰ Kúninói pikeikó ye pēe lalé piké léepó piké wuri. Lē nnya kapi kenóipi kē kapi ye ne písoi n léise míni-i ricepise api pēe kpárá re pi lalé piké ha ne kesáu kéyu-mē ku nyereese. ³¹ Póoli uu Ròm usóóca kpéé ne písóóca picó maa re: Písoi pē pinsá kúninói kémee n tone, áni nkpó-i mélele má. ³² Písóóca api pēe ménjme mee kenóipi kapi ye ne n léise m múlilē semí, api ke yá áke lolu.

³³ Liké kelenε n weesi, Pᵔoli uu pinnéi maa re piké iluke li. Uu re: Siyáa kefi ne sina ye nsí kani ne mpᵔoᵔcaai tū nᵔn mé áni kᵔ líka li. ³⁴ Ne la ké nó símisi re ani iluke li. Li pise re nᵔké li nᵔké ne nfáa m má. Nó úka nnyúpi ricuruu rín ríyu kecáá wehene. ³⁵ Kuu lē m ma, uu kukpónᵔ kpísi, uu pinnéi inipeε-i Ulééca pakare uu peε ku kpᵔkóri uu piluke kápáa. ³⁶ Kei kapi peε pinnéi ikari wa api iluke le. ³⁷ Ntónéi ye peε kúninᵔi kpe-i wale pisoι píle píle meté ne kuwᵔᵔ ne afereé ne pikpuulū (276). ³⁸ Ke mᵔpá úye uu piluke m masí uu lepu, api melukepipi meε kúninᵔi-i ní we n hasu pin mínimaa-i sariipᵔ re kúninᵔi kuké nkáripí fakasi.

Kúninᵔi mefore

³⁹ Kai n weesi, kúninᵔi pikεikᵔᵔ ápi ketē kē ceri, amá api ketaa-pᵔ ketenpampi kenyine yenupᵔ ne kekεcáá kunyene laii áí ne sí. Api peε re pin n fe, pi yé wa kúninᵔi akú ha kei tasi. ⁴⁰ Lē nnya kapi sisáu fénnε api mínimaa-i sariipᵔ. Api kᵔ áhme kapi ye ne kúninᵔi ketíkí m paasi fénnε. Api kᵔ lē memáa kúninᵔi keyu-mē kusánháa tᵔresi api síka, kuyᵔ aku peε kúninᵔi n télē lin ne kenyenepampi kē-mē sí. ⁴¹ Amá api sí apí ha ínīsā ité kepáápáa rinyenetū tinyine takári, kúninᵔi riyu ari kei lompᵔᵔ áí tini sím, áí peε kunyᵔkᵔ-nyᵔkᵔ we. Aniwalé nanje-nanje anyine pᵔᵔ peε kepire-mē ku n foresi. ⁴² Kai písᵔᵔca iwame n wa re pikpaniikᵔᵔ yé wéeri api wúrunkεε nnya, api peé n la piké pi kᵔ. ⁴³ Ke Rᵔm usᵔᵔca kpéε uu ní la uké Pᵔoli riyu lᵔ nnya, uú ne pi yulu re ápi kape lē wa. Uu peε rinᵔᵔ he re pepeε piwéeri n nyu piké mefoi rikpuu apí ne rikóitimε tᵔrj. ⁴⁴ Amá pitᵔrᵔᵔ piké akpénkpélé ne kúninᵔi siwélépi kecáá túnti apí ne pi tiki. Lē kari mesei ntónéi wa arí ne ketē kóima tulu áí úka ríka kpu.

28

Pᵔoli ye Maliti keteni-i we

¹ Kai nkᵔᵔ-i ró n lése memáa kari peε kᵔ te pi ye míni kepáápáa ketē kē sée re Maliti. ² Kei pikᵔᵔ apí kefa fénnε apí nᵔᵔne ró yᵔsu. Ke ikᵔne ii picuū n kóri nnyiyε nn wai nnya, apí nna píima nnyine wai apí ró yᵔsu, ari kekále wai arí ne n kᵔᵔnú. ³ Pᵔoli uu peε yisi uú ha sinaapi paálame re uké nna-i risápᵔ, tikpurii rinyine tin sinaapi se-i we. Ke nna kutoi aku ri n leepᵔ, ari léeri ari Pᵔoli kunipe yéu. ⁴ Ke ketē kē pikᵔᵔ apí n yé iwáa iyē in Pᵔoli kunipe sanárilē, apí peε pimεᵔpeεcire n tee re: Mᵔpá liké íye wa, usoi nkᵔ ye usoi kᵔ unyine le. Míni-i kuu nní nkᵔᵔ-i ηmᵔherεeri. Amá Ulééca yeε aseí n tᵔkilē úu ηmurei uké nfáa li. ⁵ Amá Pᵔoli pᵔᵔ iwáa nna-i mépᵔᵔ, áí kᵔ nkᵔáni méka u wa. ⁶ Api peé m mé yarε piké u yē un píni un ne sí née u yé meε ne meε kei nní loole uu kpi. Api méresi ai nánai, líka áí u wa. Api peε meε kemúnjé conse apí re piléε pinyine ye pi.

⁷ Kei kekúrí ke ketē kē uyukᵔᵔ foí keyᵔ aké peé we. Pi ye u sée re Pupiliyuusi. Uyē uu kei nfanare ne kusáne ró wai, ari kei fine siyáa sitaani. ⁸ Pupiliyuusi usaa ye peε kumúnjé kpe-i pᵔᵔlúle un ne kupinᵔtoi ne nlure yarε ákpasehé finu. Pᵔoli uu sí uú ha u lᵔlú, uu ukεcáá keyᵔme yáasi uu anípe ukεcáá láa uú ne u pᵔise. ⁹ Lē memáa, ketē kē pitᵔikᵔ picᵔ apí weri apí Pᵔoli yenu, uu pi pᵔise. ¹⁰ Api mᵔpá yo ne ríyu ró waise háí. Kari n tᵔsu, apí lē kai ró m pise tᵔké ne ncée rintiki nnéi ró pásii.

Pᵔoli metuipᵔ Rᵔm kuyu-i

¹¹ Iwáre itaani kari kei wa. Ari peε limemáa kúninᵔi kunyine kpeε Alekisantiri n léeri loni arí ne tᵔmpᵔ. Nnyiyε kumúnjé-i kakú peε Maliti-i nyere. Pi kukεcáá písika ayu lesεle. ¹² Kari Sirakuusi n tu, ari kei tone siyáa sitaani. ¹³ Ari kei yisi ari mínimaa mecáa kanei arí ne Rekiyo tulu. Kuyᵔ aku liukᵔso itunᵔe kumii-mē pepuri, ari peε siyáa sité ηmane kpísi arí ne Pusoli tulu. ¹⁴ Ari kuyu kpe-i pirᵔᵔcᵔ Yeesu pikᵔᵔ yénu, apí ró pise re tᵔké kei siyáa siseei pikeméε tone. Kei kari peε yisi arí ne Rᵔm tulu. ¹⁵ Yeesu pikᵔᵔ peε Rᵔm-i ní we ye peε kerᵔcáa nyule. Api háí Apiyusi kuyaa-i ne kei kapi ye n sée re Sisánεyᵔ Sitaani-i ró tᵔpei. Ke Pᵔoli uu

pi n yé, uu Ulééca pakare, ai kə ikari u kpáse. ¹⁶ Kari Rəm-i n tuiɔ, usóca kpéé uu usóca wéése anipe-i pikpaniikó wai api Pəli ncée he re uké umecire kelɔ tone ne usóca yee yé u m mé.

Pəli ye Rəm-i Nléécaasimé yóólē

¹⁷ Kapi Rəm-i n tuiɔ siyáa sitaani memáá, Pəli uu Pisuiɔ piyukó pɛe kei ní we cápine. Kapi n cápineɔ, uu pi maa re: Pimárecɔ, ám akópe áka ntópuri mmú wa, ám kə pirósáa isé íka rilóó, nípá ne lē, pi Yerusalem-pə né tɪnle api Rəm pikó anipe-i wai. ¹⁸ Rəm pikó apí ne né túhaane, ápi níka yé kapi yé ne né ní kpu. Api pɛe re piké né riyáɔ. ¹⁹ Amá Pisuiɔ api yulu, am pəne am mese re Sesaa kamí la uké ha ne né túhaane. Ai re nnéɔpuri pikó kamí la ké pitele wa. ²⁰ Lē nnya kam te ké nó yé ké kə rinóó nó maa nəké kɔ te lē ke Isirayeli pikó api n tálē nnya kam nté nní akpanii-i we. ²¹ Kei kapi pɛe u pɛse re: Api mpókó níka kecáá Yutee-pə rítelé ríka ró wóime, urómárecɔ úka úu kə kei-pə leeme uké kam uké kepócaá nnyine ró kéē née uké mpókópe nnyine ró símisi. ²² Amá tɔ la re p̄́ ηmaa a nkɛni mmē kaa m músu ró símisi. Tɔ kɔ te nípá yei kapi mpóyómeyáhaacee mmē kaa nní ní tíkílē yulu.

²³ Pi ne Pəli api keyáa yekei. Kai likeyaa kē n tu, api sí kulúɪ api Pəli lɛɛɔ kéyɔ ke-i kuu n sói. Uu mmare hái ne kesinecɔ-pə Ulééca iyɔɔpi kecáá pi símisi, uu ye Moisi isé ne antepuye atelé ne tiki un ne pi náási re piké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Picɔ apí mmē kuu pi n símisi ηmurei, picɔ api pikóme yulu. ²⁵ Kapi lē n tósu ápi kómɛine, Pəli uu pɛe kekéripi pi maa re: Asei ke Nfáasəne ní ne antepu Esayi ritiki ní ne nópinésáa maa re:

²⁶ A mpuri mmú pikó-i ha, aa pi maa re:

Nó ye n̄səne kutu rícɔ

amá áni yéé aseí kɔ

nó ye n̄səne nyánei

amá áni yéé yē.

²⁷ Li we re mpuri mmú pikó akin ye takasile,

pi pimɛcɪre atu tápisile,

apí iníɔɔ wúkɛsi

re piatu áa kape ye kɔ,

piinipeɔ íi kape ye kə yē.

Pimesəhɔ áme kape ye kə líka ceri nnya.

Péé uye-i, ápi ye pɛe nē Ulééca kémɛɛ kam ké pi pəise.

²⁸ Pəli uu kə pimáa pi kpá re piké kɔ te mpuri sanɛ pikó pɛe ní-yulalesimé ke Ulééca uu m páme te. Pē né kutu n ticɔ. ²⁹ [Kuu lē pimáa m masí, Pisuiɔ api ncée kpəu apí n keɪɛɛɛpɔ pin ne tósu.]

³⁰ Pəli uu in̄mē ité kéyɔ ke-i kuu ní we un héélɛ kémɛɛ tone. Uu kei pɛpɛɛ ukeméé n sónaapɔ nnéí yóóí. ³¹ Ulééca iyɔɔpi nsimé kuú pɛe yóólē un kə Upíima Yeesu Kirisi nkó pisoí céési ne uripɔ, líka ái kə u pekɛsi.

Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Kumúnjé kpe-i ke Pòoli uu pée unsē táánū n tenese kuú pée Kirisi pikó pée Ròm keteni-i ní we rítelé ntí wói. U péé lalé uké uncee rinə́h hái ne Ròm-pò kúu pée n hápaalē, uké kò pée Esipaanyi ha uké ha Nsímé Kεcire riyóó. Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói ye icélaa inyine le ke Pòoli uu ní pa ne iketə-pò. U i palé kekéripí re: "Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tene ke Uléécaá uu si nyu re si aseí tikilenle. Linfatene mmē ne kò tulaalenle" (1:17).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pòoli ye nyísele re íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye ne Yeesu Kirisi rintíki apí ne Uléécaá kefa tene kecəpe we. Uléécaá icápine yee Ròm-i ní we kémee, Kirisi pikó pée apí Pisuífi ye kulúí wele. Amá Pisuífi ye kò Ròm kémee kulúí wele, picə apí pansé Kirisi pikó, pin kò ne nə́lē pin Pisuífi piyomeyáhaa isé tíkíle. Yare li pise re mpuri sané pikó pée m pansé Kirisi pikó pòóké kò isé iyē n tikilē nēe? Pòoli ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lə (1-8).
2. Isirayeli pikó pée mpuri ke Uléécaá uu n wée. Pi ne Kirisi pikó metone nkó kuu nté wói (9-11). Pisuífi meýā ye Nsímé Kεcire kepire ritəle (9:30-10:20). Uléécaá ye kò ne wele un umpuri la. N ne ípuri icə yé keyáa Yeesu Kirisi kémee Uléécaá ipelée ceri.
3. Yeesu Kirisi icápine kémee mefine nkó mee nté wólaalē. Pòoli ye kei símisile lē kapi ye Uléécaá n yáasi ne lē kapi ye ne picə nkíhniye kémee n tóne. U pepée nfatene kémee m pelaalē písei re piké pepée apí nkemee m pelaalē ne m purú. Uu kò ne pi téni re li pise re níla nké pikecáá n nyáni. Likumúnjé re Uléécaá yèè akópe kémee sisoipipi lesele, Nfáasəne nn si léni, asi ye pée fe asi m pénelē sin ne we, nn kò ne si léni, si ne Kirisi pin ne pénelē pin we (12-15).
4. Pòoli ye upimarecə pée Úpíima pikéi n wa iyáhaa kulúí pasiipəle (16).

Iyáhaa

¹ Nē Kirisi Yeesu ukeikó Pòoli, nēe rítelé ntí nó wólu. Uléécaá yee né sée re ké pansé utume. U né wéele re ké Unsímé Kεcire riyóó. ² Uléécaá ye pée hái mekéε-me Uléécaá Nsímé atelé kémee antepuye maase re u yé Nsímé Kεcire mmē tó pa. ³ Ukepípi Urópíima kecáá nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyóopi Tafiti kepirē le. ⁴ Ke Uléécaá uu pikpəkpə kémee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukepípi, uu kò Unfaasəne ne tiki uú ne linnanə u he. ⁵ Urópíima Yeesu Kirisi ke Uléécaá uu ne ritiki uú ne ípelée né nyíse re ké pansé utume, ké kò tíyese ípuri nnéi písoi piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tene, piké pée uyē Uléécaá m pakarelē. ⁶ Nó mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nó ne kò lipite pē kéméé wele.

⁷ Nó Ròm pikó mpí nnéi ke Uléécaá uu nní ní la uu kò nó wée re ani pansé upikó kam títelé ntí wólu. Urósáa Uléécaá ne Urópíima Yeesu Kirisi piké ípelée nó nyíse apí nkíhniye nó he!

Li Pòoli ripóó wa re uké ha Kirisi pikó pée Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi ketē nké nnéi nónnéfatené nsímé símisile nísoné. Lē nnya kam la ké ne Yeesu Kirisi ritiki ké ne nó nnya Uléécaá pəonese kelene. ⁹ Uléécaá uyē kam n yáasi nen Ukepípi Nsímé Kεcire yóólē yé itansei né li re mesére kam nónnésímé símisi ¹⁰ nen kò mpá píyei nókenécáá yáási. Ne ye pise re uké lē umela kémee ncée né he ké nókenéméé hapə. ¹¹ Lē nnya, li pée meýíkíyiki ripóó né we re ké piyéne nó hapə ké lē ke Nfáasəne nn né n he nó ritéjse nəké iníjé wa. ¹² Ne la ké maa re ne nókenémee sənəpəle re nfatene mmē ke tó ne nnó ari kesé m má nké tíyese tóké ikari kpáriisene.

¹³ Pimárecə, ne la re ani kō te ne pée menécire cápínele ké pilóólú nó hapə, amá hái ne nkəpéni-me ám kahane ncée n yē. Ne péé la re pinékei piké kò nó kémee kuláa wa yare kapi

ketē kecáá isoipuri icō kēmee kuláa n wa mecō. ¹⁴ Li né pise re ké nḗpá píye kēméé ha, ayu ne sicare kēmee pisoì ne pisohōō ne pepere ápi líka n nyu kēmee kai pise re ké ha. ¹⁵ Lē nnya kai ripōō né we re ké kō nō mpí nōō nní Ròm kuyu-i ní we Nsimé Kεcire riyóó.

Nsimé Kεcire ye rñanḗ le mee Uléécaá kēmee n léeri

¹⁶ Nsimé Kεcire mmē rñn isei né we. Nnanḗ nnyine ye mu ke Uléécaá uu ye ne pē nnéi pree ne kefa u n tenelē ayu n lo. Pisufi kuú ne koraane uú ne mpuri sane pikó kēmee tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaá yèè pisoì pansesele asei pite. Uyee ne Uléécaá kefa n tenelē mecire kóló kuu ye nfatene mmē ḡmane nnya yē te u asei ute le. Lē kai nní Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te: Nkó yee nfatene nnya m pansa asei ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnéi ye akópe wale

¹⁸ Uléécaá kuwōi ye keyómecaa-pō wemele. Pepere ápi u n waiselē ápi kō umela tikilē pree yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pree pimewee kópe ne tápaalē te pisoì ápi kapre asei ceri. ¹⁹ Pi lē ke kesoiipipi ake yé ní fe ake Uléécaá kecáá céru pinyuwe máalenle. Likumúnḗ re Uléécaá ricuruu yee li pi cereise. ²⁰ Asei kecáá, Uléécaá likó ái kúyene we, amá umewai kēmee kuu ye umecire lese uu nyíse kesoiipipi aké ne u yenu. Uyee ketē ne keyóme wa nnya, pi yé fe ápi kei ne yenu re u rñanḗ teneciré mále un kō Uléécaá. Sisoipipi ási yé ncée yē siké re ási likecáá nyu. ²¹ Si Uléécaá nyule, amá ási ye pree ríyu u waise, ási ye kō u pōnese yare kasi yé pree u m pōnese re u Uléécaá nnya. Amá inírisimé ke pisoì ápi ne mēsunu ápi ne pimecire fómni, pikemúnḗ ake pree kuníri kapi m má nnya kunmaha-i lompō. ²² Pin pimecire nyáni yare pi mewéesesohō mále, nēmpákane piníri ḡmaa ye pi. ²³ Api yúlu re ápi yé riwula piké Uléécaá kpōciré pakare, ápi nya ápi conse ápi pree kesoiipipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana likó ne límunḡi-munḡi séru re piléé ápi ye wula ápi lē pakare.

²⁴ Lē nnya ke Uléécaá uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipinḗ cire isei m pórii. ²⁵ Pi nnóōme likó kpísi ápi ne Uléécaá kecáá nsímései conse, ápi wúla ápi lē ke Uléécaá uu n wa yáási, ápi pree Uléécaá yee nḗpá yo n wa piyáhaa yulu, in kō ne uricuruu kai ne sá re piké yáási hái ne nḗpá píyei-pō. Amí.

²⁶ Lē nnya ke Uléécaá uu pisecirékei pi tā, pinósi ápi pipila yá, pi ne pinósicō ápi ha n sói, ái kō péé ne sá re liké lē. ²⁷ Pitisi pōō kō limecō pipinási yá, ápi ha ne nnáápi pipitiscō n sói, lín pisoì isei we. Lē nnya, pimemare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléécaá céri nnya, Uléécaá ye pi riyále pikemúnḗ ake cókoi, ápi péé n wapisi ái ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncōpuri ne rikpákára ne nwóónaapí ne kufatoi kpree pisifa-i we. Pikáipinkee ne pisoikō ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee pisifa-i cōpaalē. Pimecōpecire kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kō Uléécaá iláarō wai. Ápi ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimecire nyíse. Pi mewai kópe piwai kēmee pelaalenle, ápi ye pisáa ne píni pakare. ³¹ Ai we re usoi uké ne pi ritá, ápi ríla má [ápi ye líka naresi] ápi ye íwe té. ³² Pi kō pree isé ke Uléécaá uu n yekei nyule. I maa re pepere limewai mē n wai ye ne sá re piké pi kō. Pi kō pree li waile. Lē memáá, pi ye kō pepere lē n wai kecáá rikpále.

2

Uléécaá ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mpá pōn usoi úye mpuri, pō nkó pōō nní ne picō n túhaane pōn akópe pi palē, ái we re piké íwe pō té. Pōō nní ne picō n túhaane pōn akópe pi palē, mepócíre kaa lē akópe palē. Liriyíkí re pōō nní ne picō n túhaane, pō ne kō pimecō waile. ² Tō meyíkíyiki nyule re nsímései ke Uléécaá uu ye ne pepere lē n wai túhaane. ³ Pō nkó pōō nní ne pepere lē n wai n túhaane pōn kō pimecō wai, pō músu re pō né Uléécaá ketahai kēméé lee? ⁴ Néé Uléécaá mewai sōne píima ne uisoi ninḗ-ninḗ ne unfanare kaa lómiiise. Aa nyu re umewai sōne píima mee la re a mefine conse? ⁵ Amá ripókínḡ ntake ne kaa n yúlu re áa yé mefine conse nnya, mepócíre kaa lē kuwói píima cápine keyáa kē ke Uléécaá uú ne nsímései ukuwōi kēmee

pisoi n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Uléecaa uu yé nḡpá úye mewai ihéé u pa. ⁷ Uu pepere lisone piwai ne n ḡmóópúlē nfáa teneciré he. Pi lē waille re uké umeyōopi pi he uké kō ríyu pi waise uké kō tíyese piké pansē picaaiciré. ⁸ Amá Uléecaa yé pepere ne u n kénene ápi la piké nsímesei kutu ricō, pin pee lelee ái ne n sá kutu cōlē kecáá ukuwōi píima súise. ⁹ Píweluke ne nwuutúū mee mpí nnéi pee mewai kópe n wai likó. Pisui fi kaí ne mefoí máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkínine mee mpí nnéi pee lisone n wai likó. Pisui fi kaí ne mefoí máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Uléecaa úu pisoi ne picō kóolene.

¹² Mpí nnéi pee ápi isé kecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaanene. Amá pepere ikecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine api ikecáá ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáá, ái mpí pee ye isé kutu ḡmane riñcō pee Uléecaa inipee-i asei pite. Amá mpí pee isé n tikilē kapi ye ha maa re asei pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pee ápi Uléecaa isé n nyu ye pee isé iyē tikilē, li wa yare i pisifa kémee wele pin ne i sōne, nḡpá kápi nní n nyu. ¹⁵ Pi lē nyísele re lelee isé iyē kémee n we ye pisifa kémee wele. Pikemúnjé yèè pi nyísele api céru re pi ye pinyine-i akópe wale, ake ye kō pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lelee ha leerine keyáa kē ke Uléecaa uu Nsímé Kécire kam n yóólē mí páine uú ne pisoi túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uú ne lē nnéi ke pisoi api n wai pin pékesi kecáá pi túhaane.

Pisui fi ne isé kecáá nstmé

¹⁷ Pó nkó pōo nní mepócíre rinyíri n he re Usui fi, pōn ne isé tálē, pōn Uléecaa nnya rikókōri wai, ¹⁸ pōn umela nyu, pō kuu uisé kémee n céesi re a ye lelee licō ne kekprēē n we ceri, ¹⁹ pōo nní mepócíre n nyáni re pōo pinyíye tōrikee, pōn kō pepere kuḡmaha kémee n we metéí, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélaa, re pō isé kémee menyuwe ne nsímesei yē nnya, ²¹ pō nkpéni nní lē picō céesile, aa pee mepócíre picélaa pōone. Pō ye re ápi kape ye yáai, amá pōon pee yáái! ²² Pō ye kō re ápi kape ye iwásá wa, amá pōon pee iwásá wai! Pō ye re pō piléé kóhale, pōn kō pee pilikó yááinkēe! ²³ Pōo nní isé nnya rikókōri n wai, pō ye kō isé rilóóle áa ne Uléecaa riyu kopu. ²⁴ Li Nléecaasimé kémee wólaalē te:

Nó nnya, Uléecaa rinyiri ye mpuri sane pikó kémee caaile.

²⁵ Asei kecáá, in te nō isé tikilē ke piké api yé kuláa nó wa. In te nō isé rilóó, nópinéké ye we yare kukéciré. ²⁶ In te ukéciré ye lē ke isé ii m pise kecáá sōne, áni yē te ukukéciré yé Uléecaa kémee n we yare pi u rikélee? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilē, úu yé tíyese pō nkó pōo nní isé n nyu áa ye pee i ritiki, pōn kō kélē, aa yénu re pō akópe málee? ²⁸ Lē nnya, ái ipíne kecáá piké mpí pee ye nyíse re usoi ye Usui fi le. Ai kō ipíne kecáá piké mpí pee piké yíkíyiki. ²⁹ Amá lē ke usoi uu kefa kémee n we lee ye nyíse re u Usui fi le. Lē kapi ye maa re usoi ye meyíkíyiki kelenle. Uléecaa Nfaasone meké ye mē, ái isé mekó. Ai pisoi kémee ke Usui fi uyē mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléecaa kémee le.

3

¹ In lee ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usui fi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kémee wele áku kumúnjé má. Kufói ye re Pisui fi ke Uléecaa uú ne mefoí símisi uu Unsímé pianipee-i wai. ³ Asei ye kō nye re pikecōpe pinyine ápi asei ritiki. Lē nnya, piasei kutikiciré yé tíyese Uléecaa pōo kō asei pitíki yáá? ⁴ Ai nkpáni lē. Ai céreise re nḡpá usoi úye ye unóome le, amá Uléecaa pō ne asei tikilenle. Li likecáá wólaalē te:

Li pise re apónō aké n nyíselē te pō asei ute le.

Nka nín wene kapi yé ne mepótúhaane kémee pō n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé tíyese ai nyíse re Uléecaa ye asei tikilenle, tó pee maa re íye? Te ke Uléecaa uu yé nní likecáá ukuwōi ró n nyíse nnya, úu asei tikilē? Lē ke sisoipipi asi ye m pise mecō kam nní pise. ⁶ Ai nkpáni lē. In pee lē, íye ke Uléecaa uu yé ne pisoi nnéi túhaane? ⁷ In te nnénóome yé tíyese ai nyíse re Uléecaa ye asei tikilenle, ai kō ríyu u waise, yo nnya ke Uléecaa uu yé pee kō ne ró túhaane re tō pikópekó le? ⁸ Yo nnya kári yé fe tóké

maa re: Lẽ nnya, tóké akópe wa lisone liké ne akemee léeme? PISOI pinyine pee tiróyu n kópu ye re tó ye lã ma. Uléecaa ye alari mále uké lã nnya lipite kutu ripasa.

PISOI nnéi ye pikópekó le

⁹ Tó nkpeni maa re íye? Te tó, Pisui fi ye mpuri sane pikó fe, née íye? Ai nkpani lã. Tó pisimé masile re akópe ye rnanje mále an ne kesé Pisui fi ne mpuri sane pikó múflẽ. ¹⁰ Li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalẽ te:

Usoi úka úu aseí tikilẽ.

Mpá ucíreníje yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Úka mpuri úu mesohó má.

Úka mpuri úu Uléecaa wéési.

¹² Pinnéi ye ncée kecire pitíki riyále.

Api kesé pinnéi isoi kpára n wai.

Úka mpuri úu lisone wai,

m pá ucíreníje yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnasimé ye rikpíi le tee n háalẽ.

Pialempi kapí ne nnóme wapisi.

Meló ye pinnas-i kúlaalenle yare iwáa yee n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsimé kópe yee pinnas-i yipaalẽ.

¹⁵ Piana áa kusa ménye pikóikee kémee wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lompo, picaainkee ne picó íwe piwai yee pilikó.

¹⁷ Api ncée mee ye ne nkínníje ní ka nyu.

¹⁸ Api piisoi kapi n le kémee Uléecaa wuru.

¹⁹ Tó kó pee nkpeni nyule re li Uléecaa isé kémee wólaalẽ te pepee isé metiki m má nnya ke isé iyẽ ii wólaalẽ, nsimé nké ne mpá úye n lukaalẽ nnya. Sisoipipi nnéi ye Uléecaa inipere-i sikópekó le. ²⁰ Úka mpuri úu fe uké lã ke isé ii m pise wa. Lẽ nnya ke úka úu yé fe uké Uléecaa kémee alari yẽ. Isé ye tíyesele usoi uu céru re u ukópekó le.

Lẽ ke Uléecaa uu ye sisoipipi ayu n lo

²¹ Lẽ ke isé ricuruu ne antepuye apí pee mekee-me mí ma yee nkpeni nní wa. Uléecaa úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pẽ nnéi pee lã kuú ne Yeesu Kirisi rintiki uu wai nmane kóló ne kefa n tene kuu ye sée re aseí pite. Likumúnjé re Uléecaa úu pISOI ne picó kecópe kóolene. ²³ Sisoipipi nnéi ye akópe wale, asi Uléecaa meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléecaa ye úpéelée kémee pi pansesele aseí pite, faalaa ápi kó líka héele. Yeesu Kirisi yee umecire kpísi uu he nnya ke Uléecaa uú ne piayu lo. ²⁵ Uyẽ ke Uléecaa uu wée re uké umenye ne inyóonse wa iké pẽ nnéi pee umenye mẽ ne kefa n tene akópe sárei uké ne nyíse re u aseí ute le. Uu pee mekee piakópe akpanii pi wa. U péé ne kéyu pi purule. ²⁶ Lẽ kuú ne nyíse re u aseí tikilenle, úu nkpani conse. Uléecaa ye kó lalẽ uké nfáani ketẽ nké kémee nyíse re u kó ne urinoo kuu mí ma kecáá wale. Likumúnjé re pẽ nnéi pee Yeesu ne kefa n tenelẽ nmane kuu ye yẽ te aseí pite. ²⁷ Tó, Pisui fi ye pee nnyine má tóké ne picó rikókori n waii? Aai, níka nín we! Isé pitiki nnya née mewai sone nnya? Ai nkpani lã. Likumúnjé re áí isé kai pise re usoi uké ritiki, amá nfatene kai pise re usoi uké m má. ²⁸ Tó kó yẽ te áí ke kesoi pipi ake yé lã ke isé ii m pise n wa nnya kake yé Uléecaa keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Née Uléecaa ye Pisui fi nmane Uleecaa le? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, née íye? Eee, u kó mpuri sane pikó Uleecaa le, aseí kecáá. ³⁰ Uléecaa use yee we yee nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limeco kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tó nkpeni lã maa re nfatene nnya, isé nkó ye pee tenele née? Ai nkpani lã! Tó meníje isé nmane nnéi i palenle.

4

Tóké Apiraham nfatene ne m paílẽ

¹ Tó nkpéni urósáayahá Apiraham p̄ nkó maa rɛ íyɛ? Yo kuu Uléécaá kémɛɛ yé? ² In pɛɛ Apiraham liwaiwai nnya kɛ Uléécaá uu u pansɛsɛ aseɪ ute, Apiraham yé pɛɛ fe uu lirikakòri n wai. Amá ái nkpáni lɛ we Uléécaá kémɛɛ. ³ Nléécaasimé ritelɛ yɛ maa rɛ: Apiraham uú nɛ Uléécaá kɛfa tɛnɛ, Uléécaá uu lɛ nnya u pansɛsɛ aseɪ ute. ⁴ Api yɛ kò nkó yɛɛ pikɛi n wa uu liihéé yósu maa rɛ faalaa kapi u hɛ. Ulikó yɛ ni kapi u pa. ⁵ Amá nkó yɛɛ úu pikɛi píka n wa uké nɛ m pansɛ aseɪ ute un pɛé nɛ uyɛɛ yɛ ukópɛkòó m pansɛsɛ aseɪ ute kɛfa tɛnɛlɛ, liute yèè unfatɛnɛ nnya pansɛlɛ aseɪ ute. ⁶ Lɛ kɛ Tafiti uu tɛɛ rɛ nkó yɛɛ úu pikɛi píka n wa, Uléécaá uu pɛé nɛ u pansɛsɛ aseɪ ute yɛ únarɛkomɛ lɛ.

⁷ Pɛ nnéi kɛ Uléécaá uu akóɛ n sáɛi uu kò akɛcáá yárii yɛ pínarɛkomɛ lɛ.

⁸ Usoi nkó akóɛ kɛ Upiima úu n kénéni yɛ únarɛkomɛ lɛ!

⁹ Pikéké ñmanɛ kapi tɛɛ rɛ pi pínarɛkomɛ lɛ nɛɛ nɛ pikéciré p̄ kò? Tò pimáa masilɛ rɛ kɛfa kɛ Apiraham uú nɛ Uléécaá n tɛnɛ nnya kɛ Uléécaá uu u pansɛsɛ aseɪ ute. ¹⁰ Iyɛ kuú pɛé we Uléécaá uú nɛ u kpísɛ rɛ aseɪ ute? U pɛɛ kélɛ nɛɛ úu kélɛ? Api pɛɛ kahanɛ u rinké. Uu pɛɛ kélɛ. ¹¹ Kɛpirɛ kapi u riké ai nyíɛ rɛ Uléécaá yɛ unfatɛnɛ nnya u pansɛsɛlɛ aseɪ ute api kɛlɛnɛ u ké. Apiraham yɛ lɛ nnya pansɛlɛ pɛpɛɛ Uléécaá nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ usaa úu kò pɛɛ kélɛ. Yarɛ kɛ Uléécaá uu Apiraham m pansɛsɛ aseɪ ute úu kò pɛɛ kélɛ mɛcò kuu kò pɛ pansɛsɛ. ¹² Apiraham yɛ kò pikéké usaa lɛ. Ái pɛɛ pikéké nnéi. Amá u pɛpɛɛ nfatɛnɛ m má yarɛ kuú m má api kɛlɛnɛ u ké usaa lɛ.

Usoi nfatɛnɛ mɛɛ yɛ lɛ kɛ Uléécaá uu yekei rɛ u yé wa u yɛnɛisɛ

¹³ Aseɪ kɛcáá, ái isé kɛ Apiraham uu pitiki fe nnya kɛ Uléécaá uu yekei rɛ u nɛ upipirɛ yé masí keté nnéi n tɛ. Amá kuu nfatɛnɛ m má Uléécaá uú nɛ u pansɛsɛ aseɪ ute nnya yɛ ni. ¹⁴ In tɛ isé kɛ usoi uu yɛ ritiki uú nɛ lɛ kɛ Uléécaá uu n yekei rɛ u yé wa yɛnu, nfatɛnɛ ñn pɛɛ líka yoriyɛ, urinɔ́ kuu n yekei yɛ pɛɛ méwoo walɛ. ¹⁵ Li we rɛ isé yɛ Uléécaá kuwói yukusɛlɛ. Isé insá n we, ápi yɛ maa rɛ pi i rilóó.

¹⁶ Lɛ nnya, nfatɛnɛ mɛɛ yɛ tíyɛsɛ usoi uú nɛ lɛ kɛ Uléécaá uu n yekei rɛ u yé wa yɛnu. Ipɛɛléɛ ihɛɛ yɛ nyi. Lɛ nnya, rinɔ́ yekei yekei tɛ p̄ nɛ kò Apiraham pipirɛ nnéi rikó lɛ, ái pɛpɛɛ isé n tikiɛ ñmanɛ, amá nɛ pɛpɛɛ urósáá Apiraham mɛcò nfatɛnɛ m má yɛ pi. U ntónéi usaa lɛ. ¹⁷ Li Nléécaasimé kémɛɛ ukɛcáá wólaalɛ tɛ: Nɛ p̄ kpísɛlɛ am waisɛ isoipuri kulúi usaa. U ntónéi usaa lɛ Uléécaá kuú nɛ kɛfa n tɛnɛ keyu-i. Uléécaá uyɛɛ yɛ pikpɔkpɔ nfáa n hɛ, uu wai lɛlɛɛ ái pɛɛ ní we, ái weri. ¹⁸ U pɛé nɛ Uléécaá tálɛnɛ un nɛ m̄ tɛ Uléécaá yé u waisɛ isoipuri kulúi usaa. Li we rɛ Uléécaá yɛ pɛɛ u maa rɛ: Pipópírɛ yé masí kulúi n we. Ái kò pɛɛ lɛ kutá we uké nɛ m m̄. ¹⁹ Apiraham nfatɛnɛ yɛ pɛé nɛ wɛlɛ nn páápú, amá un kò nɛ aɱm̄ píle kumúnjé má. U kò pɛɛ nyulɛ rɛ u nɛ nkpɔ́ nnyáá piwai masilɛ, úu yé nkpéni fe uké kɛwá yé. Unósi Sara páa kò nkpéni kuwánmarɛ we. ²⁰ Amá n̄pá nɛ lɛ, úu Uléécaá rinɔ́ kɛsi, amá u meníɲɛ nfatɛnɛ píima nɛ Uléécaá ríyɛ waisɛlɛ úu nkpáni ritiɲa-tiɲa. ²¹ U nɛ kɛfa tɛnɛlɛ rɛ Uléécaá yɛ rínanɲɛ mále uké nɛ lɛ kuu n yekei rɛ u yé wa wa. ²² Lɛ nnya kɛ Uléécaá p̄ kò u pansɛsɛ aseɪ ute. ²³ Tinóó ntí kapi nnéi ní wói rɛ: Uléécaá yɛ u pansɛsɛ aseɪ ute, ái uyé ñmanɛ nnya kapi wói rɛ Uléécaá yɛ u pansɛsɛ aseɪ ute. ²⁴ Tó mpí kuu nnéi ní pansɛsɛ aseɪ pite, tó nnya kapi kò lɛ wói rɛ tó Uléécaá uyɛɛ Urópiima Yeesu pikpɔkpɔ kémɛɛ n yukusɛ nɛ kɛfa tɛnɛ nnya. ²⁵ Arókóɛ nnya kuu tíyɛ api u kopu, Uléécaá uu u yukusɛ rɛ uké ró pansɛsɛ aseɪ pite.

5

Nkíɲɲɛ mɛɛ tó nɛ Uléécaá kɛcɔɛ ní we

¹ Ntófɛnɛ nnya kɛ Uléécaá uu ró pansɛsɛ aseɪ pite. Nkíɲɲɛ yɛ nkpéni tó nɛ uyé kɛcɔɛ wɛlɛ. Urópiima Yeesu Kirisi yɛɛ tíyɛsɛ kai lɛ wa. ² Uyɛɛ tíyɛsɛ kɛ Uléécaá uu nfatɛnɛ nnya upɛɛléɛ nɛɛ ró hɛ ari fe arí nɛ pɛnɛ ríɛnɛ. Li nkpéni tó láárúle rɛ tó kam ari umeyóopi

kémee ketóne yenu. ³ Háí ne nkpéni ricurru kari nní íwe n le, li ró láárúle ái kumúnjé má. Tò nyule re íwe kémee ke usoi uu ye pinmóópú peikee, ⁴ uu pinmóópú kémee Ulééca pitiki ceru ne asei, uu asei pitiki kémee fe uu ye Ulééca ne n tálè un mē. ⁵ Ulééca pitá ápi yé ró kíraaase. Nfáasone mmē kuu ró n he kuú ne unla arókinj kémee wa.

⁶ Kári pree rnanje m má tóké ne akópe kémee le ke Kirisi uu pikópekóó nkpw yósí uu kpi. Ulééca yee liitunje iyē yekei. ⁷ Li pree páápúle piké ne usoi sone ricurru nkpw ní yósí. In n la, unyine yé pree fe uu ikari wai uu usoi sone unyine nkpw yósu uu kpi. ⁸ Amá lē kémee ke Ulééca uu ró n nyíse re u ró lalè ye nní: Kári pree aróképe kémee ní we ke Kirisi uu ntókpó yósí uu kpi. ⁹ Ke Ulééca uu nkpéni nní Kirisi inyóansè menyè nnya ró m pansese asei pite, ái céreise re Kirisi yé kó Ulééca kuwói kémee ró lese. ¹⁰ Pée uye-i karí pree Ulééca pilaaró ke Ulééca uu Ukepípi nkpw ne iláaró iyē kpu. Kuu nkpéni nní iláaró iyē pikópe ní masí, ái céreise re u yé kó Ukepípi nfaa ne tiróyu ló. ¹¹ Lē memáá, li kó nkpéni ró láárúle lin kó rikókóri ró we re tó ne Ulééca ye larukusene. Urópiima Yeesu Kirisi yee tíyese kai lē wa. Uyee tíyese ke tó ne Ulééca ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkó

¹² Limécó kaí we. Usoi use, Atam nnya ke akópe aa ketē kecáá lomme áá ne nkpw weri. Ke pisoi nnéi ápi akópe n wa nnya, nkpw nn pisoi nnéi téj. ¹³ Ulééca uké kelenè Moisi isé ní lésemè, akópe ye pree ketē kecáá wele. Amá ke isé íi pree kahanè n lésemè nnya, Ulééca úu pree akópe keeni. ¹⁴ Mpá ne lē, kai Atam kumúnjé-i n kpísi áí ne Moisi-i tuiiri, nkpw ye pree wele nn pisoi kóni, mpá pinsá Atam mecó rinóó ke Ulééca uu n he rinlóó.

Atam ye pree usoi ucó uyee n weme kumíiri lē. ¹⁵ Amá lē ke Ulééca uu n he faalaa ái kusa piye. Usoi use kuú ne ritiki uú ne he. Uyee Yeesu Kirisi. Kei kuú ne ulisone pisoi meýā ticú ne nfanare. ¹⁶ Ulééca ihè faalaa mewai ye ne mempehē ne lē ke usoi use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usoi uu wa apí ne u túhaane áí ne u kpi. Amá lē ke Ulééca uu usoi n he faalaa uakópe kului mewai-maá yee tíyese kuu pansè asei ute. ¹⁷ In te usoi use akópe nnya ke nkpw nn pisoi kecáá ketóne yē, pē ke Ulééca uu ípèléè n nyíse uu pi pansese asei pite yé kó Yeesu Kirisi nmanè nnya nfáa yē, u ne pē ápi kesé iyóopi tone.

¹⁸ Yare ke usoi use akópe aa n tíyese apí ne mpá úye túhaane áí ne u kpi mecó ke asei mewai mese amè tíyese Ulééca uú ne pisoi nnéi pansese asei pite, ápi pree nfáa yenu. ¹⁹ Asei kecáá, usoi use kóló yee pipakare ní ye nnya ke pisoi nnéi ápi pansè pikópekóó. Limécó ke usoi use kóló yee Ulééca m pakare nnya, pisoi meýā ápi pansene asei pite.

²⁰ Isé ye lemele íi tíyese akópe aa kulúí wai. Amá kei ke akópe aa kulúí n wa, Ulééca ye kó kei pisoi ípèléè nyísele áí ne kétó. ²¹ Yare ke nkpw nn akópe nnya rnanje n yé nn pisoi kecáá tone, limécó ke nfáa teneciré nní ne Ulééca ípèléè kuu pisoi n nyíse nnya rnanje yenu nké pisoi kecáá tone. Urópiima Yeesu Kirisi asei pitiki nnya kari nfáa teneciré yē.

6

Akópe áa kerócaá rnanje nka má

¹ Lē nnya, tóké nkpéni re íye? Te tóké nkpéni akópe piwai ne kéyu mahā uipèléè iké pree meýá wa née? ² Ai nkpáni lē! Akópe áa kerócaá rnanje má. Iye ke tóo yé kó pree ne akópe kémee n we? ³ Aní nyu re tóo nní ntónéi Kirisi Yeesu kupénecó kémee míni n wóle, tó kó míni piwolé pē kémeé ne u ripénele ari kesé kpíi? ⁴ Kapi míni ró ní wóle, tó ne uyē kapi lē tipéne ápi kulési. Kesé kari lē kpu. Yare kuu kó Sáa Ulééca nnanje nnya pikpókpó kémee n yisi, limécó ke tóo yé kó nkpéni nfáa fale yē.

⁵ Asei kecáá, in te tó ripéne ari unkpó kémee kesé kpi, tó kó limécó pénene arí n we arí ne umeyise kémee kesé yisi. ⁶ Tó kó nyule re isoi kpure iye-i karí pree ní we kapi ne ripéne ápi kunapéékóó kecáá karií, ai wai re akópe isoi iyē íi nkpéni kerócaá rnanje nka má, ári kó nkpéni akópe ilasi le. ⁷ Li we re usoi nkó yee nkpw ní masí ye akópe ilasi kémee lele. ⁸ Tón m maa re tó ne Kirisi ye ripénele ari kesé unkpó kémee kpi, tó kó ne kefa tenelenle re tó ne uyē

yé kesé nfáa m má. ⁹ Tò nyule re Kirisi yee pikpòkpò kèmèe n yisi úu kò píkaì kpìne, nkpò òn kò nkpéni ukècáá ònàñe òka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akòpe áa kò nkpéni ukècáá ònàñe òka má. Nkpò cìreníñe kuu kpu. U nkpéni nfáa mále un ne Uléécáa mekó-i we. ¹¹ Lè nnya, nóké nómenécíre n nyáni re akòpe áa nókenécáá ònàñe òka má. Anì kò nómenécíre n nyáni re nò Kirisi Yeesu kupénecò kèmèe nfáa mále nòn ne Uléécáa mekó-i we.

¹² Lè nnya, akòpe áa kapè kò nkpéni nóinépinje yee keyáa n kpìne kèmèe ònàñe m má. Anì kapè ilikáipi-káipi n tikilè. ¹³ Anì kapè nóinépinje kelò kenýine kpísi náké akòpe-i n wai. Amá anì nómenécíre kpísi anì Uléécáa anipe-i wai yare nò kpule anì yisi, anì nóinépinje silò kpísi anì Uléécáa he anì ne lisòne n wai. ¹⁴ Akòpe áa yé nókenécáá ònàñe yé. Li we re isé ò kò nkpéni nókenécáá ònàñe òka má. Amá Uléécáa nfanare mee nókenécáá ònàñe má.

Ari kò nkpéni akòpe ilasi kèmèe we

¹⁵ Lè nnya, íye nkpéni? Te tò nkpéni akòpe piwai ne kèyu mahā te isé ò kèròcáá ònàñe má re Uléécáa ipèlèe kèmèe karí we nnya? Ai nkpáni lè! ¹⁶ Anì nyu re nòn nómenécíre n kpísi nòn usoi m pa re náké uilasi n le nòn u pakarelè, nò meýíkíyiki uyè kani nní m pakarelè pilasi lè? Nòn nómenécíre n kpísi nòn akòpe-i n tampò anì ailasi n le, nó lè nnya kpí. Nòn Uléécáa ilasi n le nòn u m pakarelè, nó pèe lè nnya Uléécáa inipee-i panse aseì pite. ¹⁷ Amá tò Uléécáa pakare: Nò pèe akòpe ilasi lele, nò nkpéni kèfa kesè ne icélaa tikilenle yare kapí nó a n céesi. ¹⁸ Yeesu Kirisi ye akòpe ilasi kèmèe nó lésèle anì nkpéni panse nòn aseì ilasi le. ¹⁹ Ne sisoipipi mecò símisile re áni ye mekèe nsímé kò nnya. Nò pèe mekèe nómenécíre kpísile nòn mékperinkpe ne mawai kòpe ilasi kèmèe wailè. Li tíyesèle anì pèe isoi yee ò ne Uléécáa n sá n le. Limècò kani yé kò nómenécíre kpísi anì leleè ò nyamí piwai ilasi n le, ai tíyesèle anì pèe isoi yee ne Uléécáa n sá n le.

²⁰ Kumúnjé kpe-i kaní pèe akòpe ilasi n le, lisòne piwai ápi péé ne nó yé. ²¹ Mèwai mè kaní pèe n wapisi ye nkpéni isèi nó wele. Yo kai nó yóriye? Nkpò-mè kamé ne nó sí. ²² Amá Uléécáa ye nkpéni akòpe kèmèe nó lésèle uu nó pansese upilasi. Nókunélaa kpee kei re leleè ne Uléécáa ò sá kani nkpéni wai nòn ne kètò-pò nfáa teneciré mé. ²³ Akòpe kulaa kpee nkpò, amá lè ke Uléécáa uu ye faalaa n he yee nfáa teneciré kari ye tò ne Urópíima Kirisi Yeesu kupénecò kèmèe n yé.

7

Isé ò usoi yee n kpu kecáá ònàñe òka má

¹ Pinémárecò, nò pìsoi le pèe isé n nyu. Nó kamí ne símisi. Nò palèile re kumúnjé kpe-i ke usoi uu nfáa m má kèméé ke isé ò ukècáá ònàñe máa? ² Isé kèmèe, unòsi nkó yee n sóð úu ncèe má u ne ula piké túúnne ula uyè un ne nfáa má. Amá ula un n kpu, isé íyee pèe u ne ula kecòpe ò we ò pèe kò unòsi kecáá ònàñe máne. ³ Amá in te ula ye nfáa mále unòsi úú ne utisi féé sóóni, pi yé u sèe re unòsi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yee u ne ula kecòpe ò we ò pèe ukècáá ònàñe òka máne, un péé uye-i utisi féé n sóð, úú uwásánkaí. ⁴ Pinémárecò, limècò kai kò nó kèméé we. Isé ò kò nkpéni nókenécáá ònàñe òka má, nò pikpòkpò le. Nó ne Kirisi yee kerócáá ò kpu ye ripénele anì kesé kpi. Usoi féé yee nkpéni nó te. Úyee kpu Uléécáa uu u yukuse, táké ne Uléécáa pikèi n wai lín kulaa má nnya. ⁵ Asei kecáá, kumúnjé kpe-i karí pèe kerómúnjé cìre ne irósoi n le, isé ye pèe tíyesèle tòn akòpe káipinkeè, an irósoi kèmèe ró terii tòn péé ne leleè ye ne nkpò ò ka wai. ⁶ Tò nkpéni isé nnañe kèmèe lele. Tò nkpéni leleè pèe ilási ró n tónselè anipe-i lele. Nfáasòne nnañe kèmèe kari nkpéni isoi fale le. Ai nkpéni isé yee pèe mekèe kerócáá ònàñe m má anipe-i.

Isé yee lè kapi ye n sèe re akòpe ró nyíse

⁷ Lè nnya, táké nkpéni re íye? Te isé ye akòpe le née? Ai nkpáni lè. Amá isé yee tíyesèle kamí ne akòpe ceri. Likumúnjé re isé insá péé m máa re: Kapè ye ucò líkò káipinkeè, am yé pèe céri yo kapi ye sèe re ucò líkò pikáipi. ⁸ Tinóò tee tíyesèle akòpe aa kenémèe ònàñe yenu, nen

πρε νίπά yo mpuri kέμεε picò likò káipinkεε. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹ Ne πρε meκεε wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyē ii πρε kenέμεε rínanje yenu, née πρε kpi. ¹⁰ Ai πρε nkpéni wai re isé yee yé πρε nfáa né n he ye ne nkpo kέμεε né ha. ¹¹ Isé yee tíyese ke akópe aa lē kii m ma nnya rínanje yē áa ne kuyúí né tani aa kò ne né kópu.

¹² Isé ye Uléécaá likò le, lē kii m ma ye kò Uléécaá kέμεε léerile, lin aseí tikilē lin kò nyamí. ¹³ Yare lelee ní nyamí ye nkpéni pansεle lin né kopu, née íye? Ai nkpáni lē! Akópe aké ne meykíyiki n nyíse re a mesei akópe le, a isé yee ní nyamí kpísile aa pansese nkpo, akópe aa πρε lē ke isé ii m ma nnya n we lin nyáni re akópe ye mesei likópe le.

Akópe nnanje

¹⁴ Asei kecáá, tò nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépinje mela ke née tíkilē. Ne we yare pi né kpísile apí ne akópe yái. ¹⁵ Likumúnjé re ám menéwai cire aseí kómει. Am ye fe ké ye lē kam ní la wa, amá lē kam n kóhò kam ye wa. ¹⁶ In te ám likópe kam n wai piwai la, ne ma am ηmurei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li πρε nyísele re ái rinécúruu née lē wai, amá akópe nyee kenέμεε ní we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule ηmaa re lisone ái kenέμεε we, ne la ké re menéwee kέμεε, lisone piwai yèè ripòò né wale, amá ám ye πρε lipiwai fe. ¹⁹ Am ye lisone kam piwai ní la wa, amá likópe kám piwai ní la kam ye wa. ²⁰ In te lē kám ní la kam ye wa, li nyíse re ái née li wai, amá akópe nyee kenέμεε ní we ye nyee.

²¹ Ne yē te nní ke isé ii sónε. I la iké lisone wa, amá likópe lin πρε mesére kenýale-i we. ²² Li kenéfa kέμεε né láárúle re ké Uléécaá isé m múílē, ²³ amá nen πρε kò inépinje kέμεε isé féé icò nyáni. Isé iyē ne iyee ne kenémúnjé n sá ii kómειne. I akópe ilasi né simrile in tíyesele nen akópe nyee kenέμεε ní we isé tíkilē. ²⁴ Linécò ye íwe wele! Wóo yé inépinje yee ne nkpo né n wéési kέμεε né lese? ²⁵ Ne Urópiima Yeesu Kirisi ne ritiki amí ne Uléécaá pòonese!

Lē nnya, ne kenémúnjé kέμεε Uléécaá isé ilasi tunle, amá nen πρε inépinje kέμεε akópe ilasi le.

8

Lē ke usoi uu ye Uléécaá Nfaasone m má un ne we

¹ Lē nnya nkpéni, πεπεε ne Kirisi Yeesu m pénelē pin ne we ápi má re piké Uléécaá ketahai kuú ne pisoí n túhaanene iwame n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupénecò kέμεε Nfáasone ne rintiki ii ne nfáa he ye isé yee ye akópe ne rintiki ii ne nkpo weri kέμεε né lésele. ³ Lē ke isé ii piwai m pòone re merówee ye rínanje i paase nnya ke Uléécaá ricuruu uu wa. Uké ne akópe nyee pisoí isoi kέμεε ní we an pi nyikilē n feriyε nnya kuu Ukepipi tumme ne isoipinje yare pikópekòò mecò. Kenkpo mee lē ke akópe áa ne rínanje m má cire ne a rinyiki. ⁴ Lē nnya kari yé nkpéni fe ari isoi n le yare ke isé ii m pise. Ari nkpéni merówee cire tikilē tòn ne isoi le, amá tò nkpéni irósoi lele yare ke Nfáasone nn m pise. ⁵ Asei kecáá, mpí πρε pimεwee cire n tíkilē pin ne isoi le ye lē kapi ní la kemúnjé waille, amá mpí πρε piisoi n le yare ke Nfáasone nn m pise ye Nfáasone kemúnjé waille. ⁶ Usoi mεwee cire pitiki uké ne isoi n le yèè ne nkpo kέμεε u hale. Amá isoi piluke yare ke Nfáasone nn m pise yèè ne nfáa ne nkínninje kale. ⁷ Usoi mεwee cire isoi piluke yèè tíyesele uu wai Uléécaá ulaarò. Méwee mē áme ye Uléécaá pakare, ticuruu áme yé fe meké lē wa. ⁸ Ai céreise re πεπεε pimεwee cire ilasi n tú pin ne isoi le ápi yé fe piké lelee ne Uléécaá n sá wa.

⁹ Amá nó áni kò nkpéni nómenéwee cire ilasi tú non ne isoi le, amá lelee ne Nfáasone n sá kani tíkilē, in te aseí kecáá, Uléécaá Nfaasone ye nókenéméé wele. Unyine unsá Kirisi Nfaasone m má, ái Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenéméε n we, aseí kecáá, nóinépinje ye kò ne akópe nnya nkpo kέmeé wele, amá ke Uléécaá uu nó m pansese aseí pite nnya, Unfaasone ye nfáa nó hele. ¹¹ In te uyee pikpòkpò kέμεε Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikpòkpò kέμεε Kirisi Yeesu n yukuse yé kò tíyese nóinépinje yee ne nkpo n sá ii Unfaasone mee nókenéméε ní we nnya nfáa m má.

¹² Lẽ nnya pimárecɔ, tɔ nkpeni riwóme mále, amá ái ppe merówee karí ne riwóme má kari yé ne írɔpinje mela n wai. ¹³ Nɔn nómenéla n tikilẽ nɔn ne nóinésoi n le, nɔ kpínine. Amá in te nɔ Ulééca Nfaasone tíye nn nókenémee pikei wai nn nóinépinje mewai kopu, nó nfáa wa. ¹⁴ Pẽ nnéi ke Ulééca Nfaasone nn n séni ye Ulééca sipipi le. ¹⁵ Ai nfáa mee nó m pansese pilási ppe iwame ne n tú kaní yásí, amá Nfáasone mee nó n kpisi nn waise Ulééca sipipi kaní yásí. Mme mee ye tíyese kari ye ricáái ari Ulééca séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Ulééca Nfaasone ricuruu ye tirócuruu símisile re tɔ Ulééca sipipi le. ¹⁷ Tɔn Ulééca sipipi, tɔw kɔ masí lẽ kuu ne ró m mé te. Tó ne Kirisi tɔw kesé Ulééca likó te. Tɔn Kirisi iwe kesé n li, tɔ ne Kirisi yé ha kesé umeyɔopi kémé n we.

Meyɔopi mee kepire n weme

¹⁸ Ne nyáni re iwe nnyí kémee kari neni nní ní we ne masí kepire meyoopi ke Ulééca uu ní lesene uké ró nyíse áme níka kémee kumúneisene we. ¹⁹ Mpá yo ke Ulééca uu n wa ye meyíkíyiki ménle, ne kefa kesé Ulééca uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mpá yo ke Ulééca uu n wa ye pansese líwooká. Ai re loricuruu mela kémee kaí ne lẽ wa, amá Ulééca ye lẽ ne rínanje li wai. U lẽ wale un ne tálẽ te: ²¹ Ulikó kuu n wa yé kam ai rínanje mee li n caai ai ilási kémee li n tonselẽ anipe-i lelu, ai péé ne liripɔ n we lin kɔ Ulééca sipipi meyoopi kémé we. ²² Tɔ kɔ ppe nyule re mpá yo ke Ulééca uu n wa ye hái ne neni-me ñmóópulenle, lin iwe le yare ke memárenlɔ ame ye unósi n kèheni. ²³ Amá ái ppe lẽ ñmane. Tó ne kɔ ñmóópulenle tɔn ne meyíkíyiki mé te tó mpí ke Ulééca uu nní Unfaa n laanse, uké mesei ró yásí yare usipipi uu kɔ rínanje mee mekee-me ró n caai anipe-i ró lese. ²⁴ Amá tɔ tálẽ tɔn mé. Pitá pẽ kémee ñmane ke Ulééca uu tiróyu lɔ. Usoi un lẽ kuu n tálẽ un mé n nyáni, ápi ye ppe re u ne tálẽ. Usoi yé fe uu lẽ kuu n nyáni maa re u kɔ tálẽ u mé? ²⁵ Amá in lẽ kári n nyáni kari tálẽ, tɔ ye li m ménle ne ikari.

²⁶ Limɔ ke Nfáasone pɔw ye kɔ ró lẽ te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeyáhaa kémee lẽ kari yé n we nyu. Amá Nfáasone ricuruu ye kerócáá Ulééca yáasile nní ne ñmɔpi ye ñi nnɔw ne kúmaa ní we kerócáá u téní. ²⁷ Kei ke Ulééca ye mpá úye kefa n nyu uu ye ne lẽ ke Nfáasone nn ní la nké m pise ceri. Nfáasone yèè Ulééca pikó kecáá yáasile ái ne umela sá.

²⁸ Tɔ kɔ nyule re mpá yo yèè ppe Ulééca ní la ne lisone kale. Lipite ppe nní pẽ kuu lẽ kuu piwai ní la nnya n sée. ²⁹ Ulééca ye tíyese re pẽ nnéi kuu mekee-me n céri uu kɔ mekee-me pi wée piké Ukepipi meɔw n we, Ukepipi kè keké ppe pimárecɔ kulúí kémee kefoí kuu m mári. ³⁰ Pẽ nnéi ke Ulééca uu mekee-me n yekei re piké lẽ n we, u kɔ lipite pẽ séele, pẽ kuu n sée, u kɔ pi pansese ase i pite, pẽ kuu m pansese ase i pite, u kɔ ríyu pi waisele.

Ulééca nla ye piyele

³¹ Tó nkpeni mmú kémee re íye? Ulééca un kerócáá n kpálẽ, wóo yé péé ne ró kèheni? ³² Ukepipi cire kúu kanje re áke kape iwe li, amá u ke kpísile uú ne ntónéi akópe nnya nyóonse, íye kai yé ppe wa úu yé ne uipeelé kè nnya mpá yo ró m pa? ³³ Wóo yé fe uú ne pẽ ke Ulééca uu n wée túhaane? Liute úu we. Likumúné re Ulééca ye ye usoi pansese ase i ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pi pa? Liute úu we. Likumúné re Kirisi Yeesu ye kpu, ái kɔ kei ne ripá, amá u nkpɔ kémee yisile, Ulééca kuluke-luke-mẽ kuu kényukáótone-i tú un kerócáá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi ye ró ní la anipe-i ró lese? Iwe píima nées mpócaai nées piwéékuse nées nkú nées mpári nées nkpɔ piloró nées nkpɔ ricuruu ñmaa? ³⁶ Lẽ kai nní Nléécaasimé ritelé kémee wólalẽ te:

Pó nnya kari mesére nkpɔ lorólẽ

pin tó nyáni yare isánj kápí ne kesareyá-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tɔ lẽ nnéi kémee uye nní ró ní la nnya feriyele ái ne kèto. ³⁸ Ne meyíkíyiki nyule re líka ái yé fe liké níla mmẽ kémee ró lese. Ai nkpɔ, ái kɔ nfáa, ái kɔ piléécaatumé, ái kɔ liféé linyine lee rínanje m má, ái kɔ nfáani likó nées masí kepire likó, ³⁹ ái kɔ kecáá likó líka, ái kɔ lelee metene ní we. Líka mpuri ái we. Urópíma Kirisi Yeesu nnya ke Ulééca uu ró nyíse re u ró

lale. Lẽ nnya, lika mpuri ke Uléecaa uu n wa, áli we læe yé ní fe ai Uléecaa nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléecaa rináo kuu n yekei nkó

¹ Lẽ kam nní mí maane ye nsímései læ. Ne Kirisi ukó læ, ám kiraase. Uléecaa Nfaasone ye tíyesele am céru re asei ye nye. ² Asei ye nye re tinépóó ye meyansei caailenle nen kó mesére kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pæe Uléecaa pise re uké anóó né wa tó ne Kirisi tóké túúnne liké pinémáreco, tó ne pẽ kapi mpuri nse-i m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó læ ke Uléecaa uu m pansese upikó, pin umeyóopi kémee we. Pẽ kuú ne nkóméine sée uu isé pi pa, uu kó pi céési læ kapi yé uinyóonse n wa, uu rináo pi yekei. ⁵ Uléecaa ye háí pæe mekæe-me pipikpure wéele. Kirisi ricurruu ye uképire ukó læ, tón kei kapi ketě nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyæe pæe kó mpa yo fe. Uyæe Uléecaa yæe mpa píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ai we re usoi uké musí re Uléecaa rináo ári nkpeni rinaŋe ríka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pæe Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Limeco, ái re Apiraham kumare pikó nnéi pæe Apiraham sipipi yíkíyiki. Uléecaa ye Apiraham maa re:

Isaaki kémee kaa sipirẽ yenune api ye ripónyiri si séi. ⁸ Lẽ nnya, ái Apiraham sipipi nnéi sèe Uléecaa sipipi. Uléecaa ye maa re usipipi yíkíyiki sèe nní sè kapi Urináo kuu n yekei kecáá mí mári. ⁹ Asei kecáá, tinóó tæe n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní icó m pæeme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei ŋmane ripá. Limeco kai kó Repeka pinmáne keté kémee we. Urósáayaha Isaaki yæe pæe piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pæe kahané pi m mari, ápi pæe kó kahané lisone née likópe n wa. Mpa ne læ, Uléecaa ye pæe Repeka maa re: Uwéése yé pansé uwá ulasi yaræ kai n wólaalẽ te: "Yakupu ipuri kamí la, am Esau ikó yúlu." Uléecaa kemúnjé keké ne n wa nnya kai læ wa. Ai kesoipipi mawai kuú pailẽ un ne wééke, amá uricurruu kemúnjé kémee kai léeri kuu ye ne usoi wéé.

¹⁴ Lẽ nnya, tó nkpeni maa re íye? Te Uléecaa úu asei ute née? Ai nkpani læ. ¹⁵ U pæe Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe tẽ, ne ye liute íwe ténle, nen kó úye n la ké ne kefa fénné, ne ye liute ne kefa fénnéle. ¹⁶ Lẽ nnya, ái usoi mela kémee léeri, ái kó usoi ñhmóópú kémee léeri, amá Uléecaa yæe ye usoi íwe n tẽ ŋmane kóló kémee kai léeri. ¹⁷ Lẽ ke Uléecaa uu Esipiti Uyóopi maa re: Ne pó léseméle re ké ne pó ritiki ké ne nnénaŋe nyíse rinényiri tiké ne ketě nnéi rinkóónú nnya. ¹⁸ Lẽ nnya, Uléecaa un úye n la uké íwe tẽ, u ye liute íwe ténle, un kó úye rikin n la uké tákaase, u ye liute rikin takaasele.

Uléecaa kuwói ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né pise re: In læe ni, yo nnya ke Uléecaa uu ye pæe ne pisei cési? Wóo yé mpíí fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoipipi, póó úye póóké ne Uléecaa n kénene? Ketúhu yé fe ake umóme pise re yo nnya kaa nní né mǎó? ²¹ Utúhumóme ye ncée mále uké ne læ kuu ní la metipiperé wa. U yé fe uu mepéré mese mẽ kpísi uú ne ketúhu móm, api ye ne líyukóó ke wai, uu kó kecó móm, api ye kẽ ne likpárakóó wai.

²² Uléecaa ye pæe lalé uké ukuwói ne unnaŋe pinyine kémee nyíse. Pæpæe sitúhu sè kapi ye ne likpárakóó n wa. Amá mpa ne læ, uu umecire tini uu pæpæe pæe ne nkpo n sá m múílẽ un tikín tápaalẽ. ²³ U kó pæe lalé uké picó kémee nyíse re umeyóopi áme kemúnjé má. Pẽ kuu íwe tẽ. Pæpæe sitúhu sè kapi ye ne líyukóó n wa. Pẽ kuu kó mekæe-me wéé re piké umeyóopi kémee n we. ²⁴ Leleé nní tó mpí kuu nní n sée. Ai kó Pisuiŋ ŋmane, amá ne mpuri sané pikó kuu sée. ²⁵ Lẽ ke Uléecaa uu Osee ritelé kémee maa re:

Mpuri mme mee ñn pæe nnékó kam sónti ké sée re nnépuri.

Mpuri mmẽ isoi kám ye pæe ní la kam sónti ké sée re nnépuri lala píima.

²⁶ Pẽ kam ye pæe mí maa re:

Ani pinékó, kam sónti ké sée re Uléecaa yæe nfáa n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi pó ne kò Isirayēeli pikó kecáá nsímé maa re: Mpa Isirayēeli sipipi siké kam siké kulúí n we yare mínimaa ritime nnyene, písoi nkáripí nnyine nmane riyu ke Uléécaá uu lólune. ²⁸ Upíima ye rinóó tē kuu n yekei waine ne kētō-pō, ketē kecáá ái nkpáni séséne.

²⁹ Lē ke Esayi uu mēkēē-me wōi re:

Uléécaá, ketē ne keyóme ute unsá pēe ntópuri kēmeē pinyine n tíye,
tó pēe pansēle yare Sotōm pikó,
Komōori pikó kari yé pēé ne menyine n we.

Isirayēeli ne nfatene nsímé

³⁰ Lē nnya, tó nképni maa re íye? Te mpuri sanē pikó pēe ápi n wéési piké pansē aseí pite ye kefa kapí ne u n tene nnya pansē aseí pite. ³¹ Isirayēeli pikó pēe n n̄móópúlē piké isé ritiki piké ne pansē aseí pite póo pēe menínjé lólu, ápi lē kapí pēe n̄ la yē. ³² Iye kai pēe lē wa? Ápi wéési re piké ne Uléécaá kefa tene. Amá pi pēé lalē piké piricuruu liwaiwai nnya pansē aseí pite Uléécaá inipēē-i. Kei kapí pēé ne “ripare tēe ye písoi n lóise rikpōu.” ³³ Típare tē nsímé mēe Nléécaasimé ritelé kēmeē wólaalē te:

Nō yēē, ne Siyōō ketē-pō ripare yekeile
tēe ye písoi rinkpōuse
ne kuparecaṅaa kpēe ye písoi n lóise.
Amá nkó yēe ripare tē ne kefa n tene
úu isei meluke má.

10

¹ Pimáreco, kenéfa nnéi mēla ne lē kam Uléécaá n welu yēe re uké nnépuri pikó riyu lo. ² Né fe am aseí kecáá maa re pi mēyíkíyiki Uléécaá pikéi kēmeē n̄móópúlēnle. Amá menyuwe ye pēe pi párilēnle. ³ Ápi ceri lē ke Uléécaá uu ye n tíyese usoi uú ne pansē aseí ute, ápi pēe piicee cire n wéési piké ne pansē aseí pite, ápi pēe lē ke Uléécaá uu ye usoi m pansese aseí ute pitíki yulu. ⁴ Kirisi ye isé n̄nan̄e paasele re Uléécaá uké pē nnéi pēe ne kefa u n tenelē pansese aseí pite uinipēē-i.

Nkó yēe Uptiima ne kefa n tenelē tiyu ke Uléécaá uu ye lo

⁵ Nsímé mmē ke Moisi uu lē ke usoi uu ye isé rintíki uú ne pansē aseí ute kecáá n̄ wói ye mmú re:

Usoi nkó yēe isé kecáá n sōne yé isé iyē nnya nfáa yē. ⁶ Amá lē ke Uléécaá uu ye usoi nfatene nnya m pansese aseí ute nkó ye mmú re: Kape mēpócíre m písei re wóo yé keyómeēcaá ritaá? Li nkpáni yare pō lē teele re wóo yé ha Kirisi súise. ⁷ Néē kape kō mēpócíre m písei re: Wóo yé nkpō kuhore kēmeē súípō? Li nkpáni yare pō lē teele re wóo yé fe uu pikpōkpō kēmeē Kirisi leseri. ⁸ Li mpí Nléécaasimé kēmeē wólaalē te íye? Li wólaalē te:

Kepómēe ne mpónóō-i ne kepófa-i ke Nléécaasimé n̄n̄ we.

Nfatene nsímé mmē kari n yóólē ye mmē. ⁹ Pōn ne mpónóō písoi keyu-i n símisi re Yeesu yēe Upíima, pōn kō kepófa-i ne kefa n tenelē te Uléécaá ye pikpōkpō kēmeē u yukuse, Uléécaá yé ripóyu lo. ¹⁰ Lē nnya, usoi un ukefa-i ne Uléécaá kefa n tenelē kuu ye Uléécaá inipēē-i pansē aseí ute, un n n̄murei uu háa, Yeesu uu uriyu lolu. ¹¹ Uléécaá Nsímé ritelé ye maa re:

Nkó yēe ne kefa u n tenelē, úu isei meluke má. ¹² Líka ái aseí kecáá Usuifi ne mpuri sanē ukó kecōpe kóólēlē. Upíima use ke pinnéi ápi má. Pē nnéi pēe urinyiri n sélei kuu ye ulikó mēyá ha. ¹³ Li kō Nléécaasimé kēmeē wólaalē te:

Upíima yēē nkó yēe urinyiri n sélei riyu lolē.

¹⁴ Amá íye kapí yé urinyiri sée, pinsá ne kefa u n tenelē? Iye kapí yé kō pēe uyē kecáá nsímé kápi píkaí n kómaalē ne kefa tene? Iye kapí yé kō ukecáá nsímé kō, unyine unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Iye ke písoi ápi yé nsímé riyóó, pinsá pinyine n tumme re piké riyóó? Lē kapí Nléécaasimé kēmeē wólaalē te: A tíye pēpēe nsímé n yóólē nsē ye pinyáni nyamí

kpa. ¹⁶ Amá pē kapi rin-yóó ápi pinnéi Nsímé Kεcirε mmē ηmurei. Esayi ye uritelé-i wói re: Upiima, wóo nkpáni mmē kari rin-yóó kutu ricó? ¹⁷ Lē nnya, nsímé ke usoi uu ye n kó mee ye tíyese uú ne kefa tene. Nsímé ke usoi uu ye n kó mee nní Kirisi nsímé kapi n yóólē.

¹⁸ Ne pise re: Yare ápi pεε nsímé mmē kó, née íye? Pi n konle! Li Nléécaasimé kέmεε wólaalē te:

Pimetē ye nípá yei tule.

Pirinó ari písoi hái ketē ketó-pó tulu.

¹⁹ Ne re ké kó pise re: Isirayeli pikó ápi mmē kó, née íye? Moisi ye likecáá rinóo pese re: Ulééca ye maa re:

Né tíyese nókenéfa aké ne mpuri nnyine pikó pεε ápi kuséi ní we

re nsoipuri tóosi. Né kó tíyese aní ne mpuri nnyine pikó pεε

ápi mesóhó méka m má wóosi. ²⁰ Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Ulééca ye maa re:

Pεpεe ápi pεε né n wéési pεε né yé,

pεpεe ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. ²¹ Amá u Isirayeli pikó nkó maa re:

Keyáa ne keriyu kam sásikee re ké tó ne mpuri pakareciré mee nnékó ní késu kecōpe nyóonse.

11

Ulééca uú Isirayeli pikó fóm

¹ Lē kam pise re: Ulééca ye umpuri fómle née? Ai yé lē! Tinécúruu ye kó Isirayeli ukó le. Ne Apiraham kepirē le nen kó Pεnyamεε mpuri ukó. ² Ulééca uú umpuri kuu hái mekεε-me n wéε fóm. Nó Ulééca Nsímé ritelé kelō kē léise, née yo? Kei ke antepu Elii uú ne Isirayeli pikó ne n wóosi uú ne Ulééca téní. ³ U kei maa re: Upiima, pi antepuye pεε ne mpónóo n símisi kónle api sipónyóonsehuú foresi. Menécíre kóló kai tíye, pin kó la piké né kpu. ⁴ Te íye ke Ulééca uu rinóo u pese? U u pese re: Ne písoi ákotokú aseí menécíre yekeilenle pεε ápi pí kai Paali * anui n wúlalē. ⁵ Limεcō ke Ulééca uu kó nfáani ketē nké-i písoi nkáripí ne uipεelée wéε un umεcire yekeilē. ⁶ Lē nnya, nfanare ke Ulééca uú ne pi wéε, ái re pimewai sone nnya. Insá lē, Ulééca ipεelée íi yé pεε ípεelée yíkíyiki. [In kó re pimewai sone nnya, ái pεε ípεelée kuu pi nyíse. Mewai sone ihéé íi ípεelée ihεε kapi ye usoi n he.]

⁷ Lē nnya, íye nkpéni? Tó maa re Isirayeli pikó ápi lē kapi n wéési yē. Amá pē ke Ulééca uu pikεcōpe n wéε ηmanε pεε li yē ai pitórōo atu tápisi. ⁸ Li Nléécaasimé kέmεε wólaalē te:

Ulééca ye pimesóhó rikipile, uu piinipεε yarii ápi ye pεε yé,

uu kó piatu tápisi ápi ye pεε kó hái ne neni-me. ⁹ Tafiti pó ne kó maa re:

Pianyá iluke iké pi pansε ripine ne kei kai yé pi n tí

liké kelólé-mē ne pi ha

piké pεε pimewai kulaa yē.

¹⁰ Piinipεε iké nyínu ápi kape ye yē.

A tíyese piké mesére ritírí n kpúmímlē.

¹¹ Ne pise re: Lē nnya, Isirayeli pikó ye loole ái nkpáni pí kai kuyise wee? Ai nkpáni lē! Amá pikelólé ye tíyesele Ulééca uu mpuri sane pikó riyu lólu re pikεfa keké tóosi nnya.

¹² Pikelólé ye tíyesele ketē nnéi aké Ulééca likó yénu, pikupakareciré aku tíyese mpuri sane pikó api Ulééca likó yénu. Lē nnya, Isirayeli pikó nnéi pin nkpéni Yeesu Kirisi rintiki, Ulééca likó yé pεε kumúné m máa?

Mpuri sane pikó riyu melale nsmé

¹³ Nó mpuri sane pikó kam nkpéni ne máne. Néε Kirisi utume yeε mpuri sane pikó kecōpe n keisi. Kai nní lē, li né láárúle re pikéi pεε anénipe-i we nen pi wai. ¹⁴ In n la, li yé tíyese am nnépurí pikó kufatoi yukuse ái ne pikεcōpe pinyine ayu lólu. ¹⁵ Ulééca ye Isirayeli pikó ilúké ritéle uu pεε u ne isoipuri tōrōo pikó kecōpe nsímé nyóonse. Un nkpéni kó pikεtone-i pi m pesepó, íye kai yé pεé n we? Li yé nkpáni yare ke usoi uu ye n kpu uu pεeri!

* **11:4** Paali ye pεε piléé píima pinyine le.

¹⁶ Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléécaā he, li nyísele re Uléécaā yee itórōo nnéi te. Pin kulée kunyine iníjǐ n kpísi pin Uléécaā n he, li nyíse re Uléécaā yee ku te ne kuilese-pō. ¹⁷ Pisui fi ye wele yare Olifiyee kulée kapi n támisi, Uléécaā uu kuilese inyine kérii uu iripōhō kpekpeee méwoo n le ilese meelú. Pó nkó, pōo nní mpuri sanee ukó, pō wele yare Olifiyee kulée kpee méwoo n le ilese. Pi pó kpísile api mémeeelú pó meelúse, pōn nképéni kulée kapi n támisi iníjǐ meni níru. ¹⁸ Lē nnya, kape ilése iyē kapi n kérii n nyáni re íi kepóyu-i líka tu. Pōn mepócíre n taáselē, a n nyu re ái pōo nníjǐ topori, amá nníjǐ mee pō topori.

¹⁹ Pó maa re: Pi ilése iyē kériile piké ne iripōhō né rimeeelúse nnya. ²⁰ Asei ηmaa ye nyé! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatenē nnya ke pōo we. Kape mepócíre n taáselē, amá iwame iké pó n we. ²¹ Pisui fi pee Olifiyee kulée kapi n támisi ilese, mpa ne lē Uléécaā úu pi kañne. Pōo nní nlése kapi rimmeelú, kape n nyu re pō kuu yé kañne. ²² Lē nnya, a Uléécaā nfanare ripaí aa un-yupape paí. U ne pepere kepíre u riñtō kényu páápúle, uu kutu pi pasa uu pō rnarē wai. Lē nnya, li pise re pókē unnare ncee n tikilē. Insá lē, u yé kō pō tike yare kapi ye nlése rinké meco. ²³ Limeco, pē pin nfatene n yē, u yé kō pímeelú pi pese. Uléécaā ye rñanē mále uké ne pímeelú pi pese. ²⁴ Lē nnya, pó nkó pōo áa nní Usui fi, pō we yare Olifiyee kulée kpee méwoo n le nlese. Pi nlése mmē tikéle api kpē kapi n támisi kecáá tóresi, ái kō pē re pō kpē nlese yíkíyiki le. In te Uléécaā ye lē wa, íye kúu yé pēe Pisui fi pēe ní we yare kulée kapi n támisi ilese kapi n kérii isitonē-i i pese?

Uléécaā yé Isirayeli pikó nnéi riyu lo

²⁵ Lē nnya pimáreco, ne la ké nó símisi áni kape ne lelee nní m pékaalē kecáá m palei, áni kape kō ne nómenécíre n nyáni yare nō pisōhōo le nnya. Isirayeli pikó kunai kémee, pinyine yé pikóme n yulaalenle Uléécaā uú ha ne ipuri sanee nnéi piso i umpuri kecáá pikpápo n tene. ²⁶ Uléécaā uu pēe Isirayeli pikó nnéi riyu lolu yare kai Nléécaasimé kémee n wólaalē te: Siyōo-pō ke Uyulale uu léerine.

U yé tíyese Yakupu kumare pikó api kepíre pítō u yá.

²⁷ Nkóméine mee tó ne pē kecōpe n wene ye mmē kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáreine.

²⁸ Pi Nsímé Kεcire yelee api pēe panse Uléécaā pilaarō, ai tō wáánáse. Amá ke Uléécaā uu nní pēe pipisaayaha n wée nnya, u pi lalē hái ne nképéni-me. ²⁹ Uléécaā úu ye lē kuu usoi ne nfanare n he yōsí, úu ye kō pē kuu n wée kecáá kemúnjé conse. ³⁰ Nō ne kō pēe Uléécaā pipakare yelee. Amá ke pē apí pēe kō nní kupakareciré m má nnya, Uléécaā uu nképéni nō íwe tēni. ³¹ Limeco ke pē apí kō nképéni Uléécaā pakarelē te uké nō íwe tē nnya. Amá u yé kō nképéni pē nómenécō íwe tē. ³² Uléécaā ye sisoipipi nnéi kupakareciré kémee yálenle re u la uké sinnéi íwe tē nnya.

Uléécaā yee ipakare te

³³ A tíye Uléécaā memá ye piye kpa. Umewéesesōhō ne umenyuwe ye címúle áme kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúnjé kuu n wai aseí kō?

³⁴ Li Nléécaasimé kémee wólaalē te: Wóo Upíima kemúnjé nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesōhō u kpa?

³⁵ Wóo mefoi linyine u heelē liké ne n we re u yé liute pihee ceei?

³⁶ Ukeméé ke mpa yo ai léeri. Uyee tíyese ke mpa yo ái we. Umekó kémee ke mpa yo ai kō we. Uléécaā yee mpa piyei-pō ipakare te. Amí!

12

Isoi fale piluke Uléécaā pikei kémee

¹ Pimárecò, lē ke Uléecaa uu nní íwe ró n tē nnya, ne nó ημόόπύσελε nle re ani nó menécíre kpísi ani u he yare inyóonseese kecire. Inyóonse iyē iké n kpáuilē in kò ne u sá. Lē kani yé u yáasi ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté písoi mewai n tikilē. Amá ani tíyese Uléecaa uké mesòhò fale nó he meké nó consese. Kei kani yé peé ne Uléecaa mela ceri. Nó lisòne ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kέto-pò ceri.

³ Kefa ke Uléecaa uú ne né n fénne nnya, ne la ké nónnénéí maa re úka úu kape ye umecire n taáselē liké tosí, ái kò pree aseí má. Amá ani ye kemúnjé wa keké ne n sá. Uléecaa ye nípá úye nfatene ne kumúnjé kunyine hele. Mπά úye uké ne ukepá m pάλē. ⁴ Ipinje ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikéi pikó pikó wai. ⁵ Limecò nípá kari nní kulúí ní we, tò wale ipinje ise tò ne Kirisi kupénecò kémee, tòn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipinje ilese ii nní m muleinelē mecò. ⁶ Amá nípá úye ne ulikó ye ni ke Uléecaa uú ne nfanare u n he. Li pise re nípá úye uké ihée iyē kuu n yósí ne pikéi rísone wa. Uléecaa un úye n he re uké antepu pikéi n wai, liute uké ye Uléecaa rinyiri ne símisi uu lipikéi ne unfatene nnéí n wai. ⁷ Uléecaa un úye n he re uké picò lé, uké ye upikéi n wai lin ne písoi léni. Uléecaa un úye n he re uké n céési, li pise re uké n céési. ⁸ Uyē kuu n he re uké ye picò ikari rikpáse, uké picò ikari n kpariise. Uyē kuu n he re uké kefa n láarú, uké ye ne nfanare he. Nkó yee iwéése n tū uké rísone upikéi n wai. Nkó yee píwekòò n léni pòóké ye pi lé ne mpóonare.

⁹ Nla rín kape kecáá kecáá nkó. Ani mewai kópe n kóhò. Ani lisòne piwai ne kényu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yare ke pimárecò api ye n lákaane mecò. Mπά úye uké ye uucò pakare uu ye ríyu u waise. ¹¹ Ani kekéi-i n tolú, áni kape siká m má. Ani n ημόόπύλē nòn kefa keese ne Upíima pikéi wai. ¹² Nórinépòò riké lē kani n tálē nòn mé nnya n láarú. Ani lelee nó n wéékuselē ne n niñú. Ani piyómeyáhaa ne kényu m mahani. ¹³ Ani ye Uléecaa pikó pree ncòj kémee ní we lé. Ani kape ye písányòò ne siká wa.

¹⁴ Ani ye pepere nó n wéékuselē tinòò sone ritikise. Ani ye písoi rinòò sone ritikise, áni kape ye úka anòò wa. ¹⁵ Píye pin mpóonare kémee n we, nó ne pē ani kesé mpóonare-i n we, píye pin n téni, nó ne pē ani kesé tē. ¹⁶ Nó ne nópinécò ani nfasimé m pénelē. Ani kape limáa-maa ne líyukòò ne nómenécíre m músu. Amá ani ye lē ke úka úu ne kutu n cólē kuwéé-mē nókenémúnjé pese. Ani kape nómenécíre n nyáni re nò mewéesesòhò mále.

¹⁷ Ani kape ye unyine mewai kópe ne mewai kópe héele. Ani rinmóópú ani ye nípá úye keyu-i lisòne wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenéméé kai yé léeme nó ne nípá úye nòké ne n láarúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mewai kópe ke písoi api nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Uléecaa ricuruu uké ukuwòí pi nyíse. Li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalē te Upíima ye maa re:

Née ye usoi mewai kópe u héele. Née ye nípá úye mewai u ceéi. ²⁰ Li kò wólaalē te:

Nkú nn upóláarò n we, a u he uké li,

nníré nn u n we, a u he uké n ntí.

Pòn ye lē n wa, anakale wéé kaa lē uriyu kecáá kòonu.

²¹ Kape tíye mewai kópe meké pò feriyé, amá pòóké lisòne n wai aá ne mewai kópe feriyé.

13

Li pise re tóké kuyu piwéése m pakarelē

¹ Li pise re nípá úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yee íi Uléecaa kémee n léeri. Uléecaa yee piwéése mpí nnéí pree nní ní we tonsente. ² Lē nnya, nkó yee kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Uléecaa uu ní la pipakare yulule. Mpí pree lē pipakare n yúlu ye pimecire nsimé wéésile re Uléecaa uké ne pí túhaane. ³ Usoi un lisòne n wai, ái we re uké kuyu piwéése kewuu n túúni. Amá pepere mewai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewuu n túúni. Nénte áa la póké kuyu piwéése kewuu n túúni? In lē, a lisòne n wai, pò yé kapi yé pò m pakare. ⁴ Uléecaa pikéi kémee kapi lē we piké ne pò n léni liké ne pò sonesi nnya. Amá pòn mewai kópe n wai, kepówuú keké n túúni. Ai méwoo kapi atéhe múfilē piké

ye usoi kutu ripasa. Uléecaa pikei kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópекαό túhaane api kutu u pasa uké yé te Uléecaa ye ne u wóosile. ⁵ Lē nnya, li pise re nípá úye uké kuyu piwéése m pakarelē. Ai kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelē. Amá li pise re nóké pi m pakarelē te lē kaí ne nósinefa-i nó sá re nóké wa nnya. ⁶ Lē nnya kani kō nní lampoo hééle. Uléecaa yee kuyu piwéése tonse re piké lē n wai piké ne upikei kémee n we. ⁷ Ani ye nípá úye lē kaní ne riwóme u m má u hééle. Ani ye ulampooyó lampoo hééle, ani ítəhə uyee ítəhə n yósu hééle. Ani ye uyē kai m pise re nóké n wuru wuri, ani kō uyē kai m pise re nóké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne ucō kecəpe nla

⁸ Ani kape ye úka ne riwóme m má, insá nla riwome kani yé nómenécəpecire n lukaane. Nkó yee picə n la ye Uléecaa isé ritikile ne iketə-pə. ⁹ Isé yee ní maa re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape ye yáai, [kape ye ucō kecáa nnóome wa] kape ye ucō likó káipi, ne isé icə nnéi ye isé nnyí kémee pénelenle re: A upócə n la yare kaa ripócúruu ní la. ¹⁰ Nla nín ye usoicə mewai kópe wa. Lē nnya, nkó yee usoicə n la ye isé ritikile ne iketə-pə.

Usoi mecire picəpine uké ne Yeesu Kirisi mepeme m mé

¹¹ Nə nkpéni nyule itunje iyē kémee kari nní ní we. Li tule re nóké lē nnəni kémee yisi. Itunje iyē-i ke Kirisi uu yé tiróyu n lə ye nkpéni meýá ne tó rikəle ai tósu péé uyē-i karí péé ne Kirisi kefa pitene n kóraane. ¹² Kesine ye ketene tule, keyáa kē yé nfáani tu. Tóké kunmaha kémee mewai kerócáa lese tóké fóm, ari pee itəpilú kapi ye ne metéi kémee n tə kpísi ari múlú. ¹³ Tə ləle ntósé nké n nyaní yare lē kapi ye metunjeí ne n sónə. Lē nnya, tóké merócíre tí ne pilukecaainkee anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéjhaankee ne kufatoi. ¹⁴ Ani Upíima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nóinésoi kecáa m palē. Ani kape tíye nóinépije iké ilási nó tónse iké pee ilikáipi-káipi nó n waise.

14

Ani kape ye nópínyómeyáhaacə akópe m palē

¹ Ani ye pepere api nfatene kémee m páápú yósi. Ani kape ye n wéési nóké alari pikemeé m má. ² Unyine yé musí re u yé fe uu nípá iluke íye mpuri le, ucō nkó yee úu nfatene kémee m páápú pón ayéhepei nmane le. ³ Amá nkó yee nípá iluke íye n le úu kape uyee inyine n kóhə n lómiise. Nkó yee iluke inyine n kóhə páa kape kō nkó yee nípá íye n le akópe m palē. Liriyíki re Uléecaa ye kō uyē yósilə. ⁴ Póə úye, póké ne ucō ukeikó akópe m palē? Un upikei nšəne n wai nēe unsá nšəne pi n wai, uukeisaa kaí ne yē. U yé kam uu nšəne wai, liriyíki re Upíima ye nnaŋe mále uké ne u lē.

⁵ Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye kecə fele, ucō póə re sikucə ye ku. Li pise re nípá úye uké lē kuu meýíkíyiki ukefa-i m músu n tikilē. ⁶ Nkó yee m músu re keyáa kenyine ye kecə fele ye lē waile uké ne Upíima ríyu waise. Nkó yee nípá iluke íye n le pó ne kō náásile uké Upíima ríyu waise. Lē nnya uké i n le, liriyíki re u ye iluke iyē kecáa Uléecaa pənesele. Nkó yee úu n le pó ne kō lē waile uké ne Upíima ríyu waise. Lē nnya, úu kape ye i li. Uyē ne ye kō lē nnya Uléecaa pənesele. ⁷ Asei kecáa, tó úka úu uricuruu mekócire nnya nfáa má, úka úu ye kō uricuruu mekócire nnya kpu. ⁸ Tən nfáa m má, Upíima mekó kéméé kari nfáa má, tən kō n kpu, Upíima mekó kéméé kari kpu. Lē nnya, nípá tən n kpu nēe tən nfáa m má, tə Upíima pikó le. ⁹ Kirisi ye kpule uu peeri un nfáa má re uké ne pikpəkpə ne pepere nfáa m má Upíima. ¹⁰ Yo nnya ke póə pee upócə akópe palē? Nēe yo nnya ke páa upócə waiselē? Tə ha ntónéi Uléecaa keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹ Li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalē te: Nēe Upíima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéi yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api kō Uléecaa ríyu waise. ¹² Lē nnya, nípá tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unnə lē kuu n wa Uléecaa símisi.

Kape tíye upócō uké p̄́ nnya akópe wa

¹³ Lẽ nnya, ári kape ye merócōpecire akópe m pasiine. Ani yekei re áni yé líka wa lee yé núnécō rinkpouse née lee yé kelólé-mē ne u rí ha. ¹⁴ Ne nyule, am kō tó ne Upíima Yeesu kupénecō kémee yénu ηmaa re líka ái liriýíkí-me líkperinkpekóó. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkpekóó, uricuruu kaí ne mékperinkpe má. ¹⁵ P̄́n lipóluke-luke nnya upócō ripōō n caaise, ái nla kémee kaa lē sōne. Kape lipóluke-luke nnya tíye uyē nnya ke Kirisi uu n kpu uké p̄́. ¹⁶ Ani kape ye wa picō piké lelee ne n̄́ n sá nnya nkópe yē piké símisi. ¹⁷ Uléécaá iyōpi íi piluke ne pinírē nkó nnyine kémee we. Amá lē ke Nfáasone nn ye n he nkó ye mu. Lēlee nní aseí ne nkíninje ne mpōonare. ¹⁸ Nkó yee lē Kirisi pikéi n wai ye ne Uléécaá sále, p̄́soi p̄́ ne ye kō u n waiselenle.

¹⁹ Lẽ nnya, tóké ye lelee ye ne nkíninje rí ka ne lē kari yé ne n ηmóópúsenelē wéési t̄́n ne kesē papisi.

²⁰ Kape lipóluke-luke nnya Uléécaá mewai caai. Asei kecáá, liluke-luke líka ái mékperinkpe má. Amá in te usoi yé iluke li, ai lē nnya uucō ne kelólé-mē sí, ái nyamí te uké i li. ²¹ Li nyam te usoi úu kape isare li née úu kape píta n ntí née úu kape ne lelee ye uucō ne kelólé-mē rí ha ne rikō, [née úu kape lelee yé uucō m pepire née lelee yé rinárii u n waise ne rikō]. ²² A Uléécaá keyu-i lē kaa ripócúruu kepófa kémee nsímé mmē kecáá m músu wa. Nkó yee lē kuu m músu re lisone n wai ye únarekome le, in te úu likemee nkópe ríka ne umecire túhaane. ²³ Amá nkó yee uliluke-luke nnya n tíru un kō péé ne li le ye umecire akópe palenle. Liriýíkí re umewai áme nyíselē te ukéfa kémee kai léeri. Lē ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

15

A ye lelee yé upócō rinηmóópúse wa

¹ Tó mpí, tōō nní nfatene kémee m páápú, li pise re tóké pepee ápi kahane m papisi rinareí ne kutu ricō ari lelee ne ró rí sá piwai yá. ² Li pise re m̄́pá úye uké ye lisone wa liké uucō larisi liké ne u n léni un ne nfatene kémee papisi. ³ Kirisi úu péé ne lelee ne u n sá kutu cōlē, amá u pee waile yare kai Nléécaasimé kémee ukecáá n wólaalē te: Alē nyē kapi p̄́ Uléécaá n lámaankē ye kenécáá peemele. ⁴ Lẽ nnéi lee nní hái mekee-me n wólaalē ye wólaalenle liké ne ró n céési. Li pise re Nléécaasimé ritelē tē tiké tíyese tóké pikáhá-káhá fe tóké kō ne tirópōō n we t̄́n ne lē kuu n yekei re u yé ró pa mē. ⁵ Uléécaá yee ye n wa usoi uú ne káhá-káhá uu kō ne uripōō n we uké tíyese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilē, m̄́pá úye ne ucō pin ne kemúnjé keese má. ⁶ Lẽ nnya, ani nónnénéí ripéne ani rinóō rise kémee Urópiima Yeesu Kirisi Usaa Uléécaá pakare.

Isoipuri nnéi nnya ke Kirisi uú ne Nsímé Keciire ka

⁷ Ani nómenécōpecire nsone m múinelē yare ke Kirisi uu nó rí yōsí uu m̄́lú mecō, liké ne Uléécaá rinyiri rin̄́taáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye pansēle Pisuií ukéikó uké ne lē ke Uléécaá uú pee n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lē n wa, liké pee nyíse re u ye lē kuu m̄́ ma wale. ⁹ Mpuri sanē pikó p̄́ né kō íwe ke Uléécaá uu pi n tē nnya urinyiri ritaáse, yare kai ke Nléécaasimé kémee n wólaalē te:

Lẽ nnya kam isoipuri kecōpe ripónyíri haane

am kō siyóme yom am̄́ ne tipónyíri taáse. ¹⁰ Li kō wólaalē te:

Nó isoipuri, nó ne Uléécaá pikó ani kesē mpōonare yē! ¹¹ Li kō wólaalē te:

Nó isoipuri nnyí nnéi, ani Upíima rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéi iké u ritaáse! ¹² Esayi p̄́ ne kō woi re:

Isai keyase ye sóntile keké isoipuri

pikó kecáá m paílē.

Pi yé kam apí ne u n tálē.

¹³ Uléecaa yee ye usoi ripɔɔ n larukuse uké nfatene kani m má ne ritiki uú ne mpɔɔnare ne nkíñniñe meýǎ nó he. Nfáasone nnanje nké lē kani m mé titaáse.

Pɔɔli ye ncée mále uké wói yare kuu nni ní wói

¹⁴ Pinémárecɔ, tinécúruu ηmaa ye nyule re nɔ nɔpá yo kémee mewai sone waille. Nɔ kɔ menyuwe nnéi mále nɔn kɔ tulaalē te nó fe ani nómenécɔpɛcire n célaane. ¹⁵ Mpá ne lē, ne rítelē ntí kémee isimé inyine meýǎ ne kéyu mahanle am wólu ké ne lē kani pinyuwe m máalē nó léise. Uléecaa kɛfa kuu né ní fénne yee lē ncée né he nen ne lē nó wólu. ¹⁶ U ne né ke fénnele re ké mpuri sane pikó kémee Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wéele uu ilúké yekei re ké Unsímé Kεcire riyóó mpuri sane pikó piké ne m panse inyóɔnse yee ne Uléecaa n sá nnya. Nfáasone yé tíyese apí n we yare ihεe yee ne u n sá kapi ilúké n yekei. ¹⁷ Lē kam nní tó ne Kirisi Yeesu kupénecɔ kémee n wai nnya, né fe am Uléecaa keyu kémee rikókəri n wai. ¹⁸ Liriyíkí re ám yé kaha ké nfée nnyine rikpáɔ, insá lē ke Kirisi uú ne né rintíki uú ne wai re mpuri sane pikó piké ne Uléecaa n waise nkó. Nnésímé ne menéwai mee tíyese kuú ne lē wa, ái née wa. ¹⁹ Uléecaa Nfaasone mee lē mewaisaηa ne mewai píima wapisi nné ne nyíse re n rínanje mále. Lelee tíyese kam fe am hái Yerusalem-pɔ Kirisi Nsímé Kεcire meýǎ yóó amí ne Ilirii tulu. ²⁰ Ne waisele re ké Nsímé Kεcire riyóó kei ke úka úu kahane Kirisi nkó ríka n kó ái kape wa re ne ucɔ rikui kuu n yekei kecáá mmele ritəsi nnya. ²¹ Ne lē waille yare lē kapi Nléecaasimé kémee n wói re:

Pē kápi píkai unsímé n símaalē yé kam api u yenu.

Pεpεe ápi unká ríka n kómaalē yé kam api n-asei kom.

²² Lē nnya, kái ne nkpeni tu, ám kahane kéyu n yé ké nókenéméé hapɔ. ²³ Amá pikei ápi nkpeni silɔ se-i ne né we. Hái aηmē anyine-me kai ripɔɔ né we re ké pilóólú nó hapɔ. ²⁴ Amá ne lalē nen píyei Esipaanyi n tósu, ké nókenémee ritikipɔ ké nó rilóólú tóké nkáripí nókenékúrí tone rinéɔɔ riké kpu, ani pεe limemáá né léní amí ne nnécée nɔη. ²⁵ Amá Yerusalem kam itunje nnyí kémee tósu ké ha Uléecaa pikó pεe kei-pɔ ní we lē kelene. ²⁶ Uléecaa pikó pεe Masetuwaani ne Akayii-pɔ ní we ye símaane re piké siwóó tóhɔ piké ne Uléecaa pikó pεe Yerusalem kuyu-i ní we pin íwe má lē. ²⁷ Piricuruu pεe ne piripɔɔ lē wa. Asei kecáá, li kɔ pεe pise re piké lē pi wa. Liriyíkí re Pisufi ye Uléecaa piyulale ne mpuri sane pikó hóñele, ápi lē ke Uléecaa uu pi n he ne mpuri sane pikó yē. Lē nnya, li pise re mpuri sane pikó póké kɔ pē ne pilikó kapi m má lē. ²⁸ Nen pikei pē m masí, nen kɔ ítɔhɔ iyē pi rimmúise, né pεe nókenémee ritiki amí ne Esipaanyi tómpɔ. ²⁹ Ne kɔ nyule re nen ha nókenéméé n hapɔ, Kirisi yé ne né ritiki uú ne meýǎ nó kpá.

³⁰ Pimárecɔ, Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri kéméé ne ríla ke Nfáasone nn tó n he kéméé kam nó ηmóópúsélē te ani ye kenécáá Uléecaa yáási. Ani Uléecaa yáási ani atɔpi né n léní re ³¹ ám kape pεpεe ápi Yutee keteni-i Uléecaa m pakarelē anipe-i lóipɔ. Ani kɔ iwelē ne né lē te Uléecaa pikó piké ha ítɔhɔ iyē kamí ne nní Yerusalem n sí rísonε yósí. ³² Lin lē n wa, kam yé pεe nókenémee tuiɔ ne mpɔɔnare. Uléecaa un kɔ n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wéntε. ³³ Uléecaa yee ye nkíñniñe n he uké nónnénéí kekúrí n we. Amí!

16

Pɔɔli ye uricuruu pisoι yáasi

¹ Ne uróyíi Fepee yee Senikirεesi-pɔ Uléecaa icápine kémee pikei n wai nó pááipɔle. ² Ani rísonε Upíima rinyiri kémee u yósi yare kai m pise re Uléecaa pikó piké yóñine. Ani kɔ ne kutu u n cɔlē, nɔn lē nnéi kuu yé nó m pise re ani u wa kémee u léní. Uyē ticuruu ye kɔ pisoι meýǎ lénle uu kɔ né léní.

³ Ani kɔ Pirisili ne Akilasi yáási. Pinékeicɔ ye pi. Tó ne pē tó kesé Kirisi Yeesu kekei kéméé we. ⁴ Pi nkɔpɔ heirele apí ne nnéfáa yósu. Ai menécíre nées pi pɔɔnese. Uléecaa icápine nnyí nnéi pikó pεe mpuri sane pikó kémee ní we ye kɔ pi pɔɔnesele. ⁵ Ani Kirisi pikó pεe

ye pikεγo-i n cápine nnéi yáasi. Ani kō unésáne lala Epayinεeti yáasi. Uyεε Asii kuwée-mē mefoi ne Kirisi kefa tene. ⁶ Ani Maari yeε nókenécáá meγá n náasi yáasi. ⁷ Ani pinémáρεco Anturonikuusi ne Yuniyasi yáasi. Tó ne pē ne peε kesé kukpaniilee-i wele. Pi Kirisi pitume pinyine le ke pisoι api ní la hái. Ticuruu pi peε Kirisi pikó le née kelene panse uukó.

⁸ Ani Upiima kupéneco kémee unésáne lala kecire Ampiliyatuuσι yáasi. ⁹ Ani urókeico Uripεε yáasi. Tó ne uyē tóo Kirisi pikεi kesé wai. Ani kō unésáne lala Sitakiisi yáasi. ¹⁰ Ani Apeleesi yeε n nyíse re u Kirisi ne kefa tenelenle yáasi. Ani kō Arisitopuuli keyo pikó yáasi. ¹¹ Ani unémáρεco Erootiyoo yáasi. Ani Narisiisi keyo pikó peε Upiima ne kefa n tenelē yáasi. ¹² Ani Tirifεeni ne Tirifoosi yáasi. Pinóσι pinyine ye pi, peε Upiima pikεi n wai. Ani Perisiiti yáasi. Unóσι unyine isoi kam ní la hái lo. U meγá Upiima pikεi kémee náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upiima uu n wée ne uuni ke née ye kō n sée re unéni yáasi. ¹⁴ Ani Azenikiriti ne Filekoo ne Herimεesi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáρεco peε pikεmee ní we yáasi. ¹⁵ Ani Filolóki ne Yuli yáasi ani kō Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléεcaa pikó peε pikεmee ní we nnéi yáasi.

¹⁶ Ani nómenécopεcire yáhaane ani memáρεco pirane. Uléεcaa icápine nnéi pikó ye nó yáasi.

Nsímé tōrō

¹⁷ Pimáρεco, ne ikari nó kpáselenle re ani nómenécíre tí ne pepeε pikóólentene ne picókoi n sónaari. Lē kapi n wai ne lē kapi n céesi ye ne icélaa iyē kani ní yosí memíi wele. Ani pikékúrí rinyosó. ¹⁸ Ai Urópiima Kirisi pikεi ke lipite pē mpuri api lē wai, amá pikuloi likó kapí ne náasi. Pi ye nnóolari ne akéhe ne fele api pepeε ápi líka kumúhē n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nóo, nípá úye ye nyule lē kani Upiima m pakarelē. Lē nnya ke rinépoó ari nó nnya láarú. Ne la re ani mewéesesohō m má nōn ne lisane wai, nóinésoi iké n kpáiiilē nōn ne likópe kaase. ²⁰ Uléεcaa yeε ye nkíninje n he yé nfáani Setani ritékée uu nóanéna metene u wai.

Urópiima Yeesu uké ípeelée nó nyíse! ²¹ Unékeico Timotee ye nó yáasi. Pinémáρεco Lusiyuusi ne Yasoo ne Sosipateε pō ne kō nó yáasi.

²² Née Pōoli utelewole, Terituusi yeε rítelē ntí ní wói. Né ne kō Upiima yeε tó ne nnó m péneselē tinyiri ne nó yáasi. ²³ Kayusi yeε ukeyo-i kusáne né ní yosí ye nó yáasi. Ukeyo-i ke Kirisi pikó nnéi api ye cápine api keyóme yáasi. Kuyu siwóó ucápine Erasiti ne urómáρεco Kuwaritusi pō ne kō nó yáasi.

[²⁴Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeelée nónnénéi nyíse! Amí.]

Ipakare tōrō

²⁵ Ani tíye tóké Uléεcaa pakare. Liriyíki re u yé fe uu wai ani nfatene kémee pelu. Yeesu Kirisi Nsímé Kecire kam n yóólē kuu yé ne lē wa. Nkemée kuu lelee hái mekeε-me m pékaalē lesene uké ró nyíse. ²⁶ Li nkpéni lē ke antepuye api n wói ne rinóo ke Utenεciré Uléεcaa uu n he nnya metéi kémee léemεle lin nyáni, ai kō nkpéni tíyεε ketē nnéi pisoι api li ceru piké ne Uléεcaa n waise api kō ne kefa u tene nnya.

²⁷ Uléεcaa meεcire kóló yeε mewéesesohō ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki tóké ne ríyu u n waiselē hái ne nípá píyei-pō. Amí!

Τίτλέ φοί κε Ρῶλι uu Korēnti pikó n wói

Lēlē rítelē ntí kēmēē rí we

Korēnti ye pēē Kírēsi ketē kēmēē kuyu píima lē. Nsoipuri mēē kei n finu rín kumúnē má. Pikirēki ne Rām pikó ne ketunjeleemē pikó inyóōnse yēē pēē kei we. Ρῶλι yeē Uléécāa icápine yeē Korēnti-i rí we karií (UPM 18:1-18). Ρῶλι uu kei tonē yare aḡmē até kumúnē, uu tíyēse mpuri sanē pikó api Uléécāa icápine loni. Efēesi kuyu-i ke Ρῶλι uu n tónē ai nánai kuu yé rítelē ntí n wói (16:8).

Lē nnya kuu ri n wói ye nní: Kulowee keyó pikó kuú ne kō te Uléécāa icápine ye kériine, pisoí pin Kírēsi pitumē tési. Te pitele ne mēfine kópe ye icápine kēmēē lonlē (1:11). Mēlírū, Uléécāa icápine pikó pēē Korēnti-i rí we ye rítelē u papōle pin isímé u písei.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinēlē ye nní:

1. Anó kuu isímé kapi u m písei kecáá m pēse (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mēē nkpréē, ái pēpēē n tin-yóó. Yeesu Kírēsi pitumē ye pinnéi Uléécāa pikeikó lē (1:10-4:21) Mēfine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. Menóōyóó piicónḡ mpehē mpehē kecáá (7-15): Pisóōnne ne ritáne pitonē (7) Inyékii ne inyóōnsesare kecáá nsímé (8.1-11:1) Icápine kēmēē mēwēē ne Upíima kupénecō iluke (11:2-34) Nfáasone ihēē ne lē kari yé ne i n keisi (12-14) Nkpró kēmēē meyise (15)
3. Lē ke Ρῶλι uu piwai rí la ne iyáhaa kuú ne rítelē ntí tenese (16).

Iyáhaa

¹ Né Ρῶλι ke Uléécāa uu umēla kēmēē m pansese Kírēsi Yeesu utumē ne unécō Sōsiteeni, ² tóō Uléécāa icápine pikó pēē Korēnti-i rí we rítelē ntí wólu. Tó pē nnéi ke Uléécāa uu n lése uu iyaa yekei uu pi ne Kírēsi Yeesu péne uu pi pansese upikó yáasi. Tó kō pē nnéi pēē nḡpá yei-pó rí we, pin kesē Upíima Yeesu Kírēsi rinyiri sélei yáasi. Yeesu Kírēsi ye Piupiima lē. Uyēē kō tó Upiima. ³ Urósáa Uléécāa ne Upíima Yeesu Kírēsi piké ípēelēē nó nyise api kō nkínḡniḡe nó he!

Lisōne ke usoi uu ye Kírēsi kēmēē n yē

⁴ Mpá píyēi kam ye nó nnya Uléécāa pōōnese re u nó ne Kírēsi Yeesu kupénecō kēmēē ípēelēē nó nyise nnya. ⁵ U nó ne Kírēsi kupénecō kēmēē mesōhō nnéi nó hele ani pansē linnéi kēmēē pimámá, ái ne tósu nsímé piyóó ne menyuwe kēmēē. ⁶ Kírēsi kecáá nsímé kari nó rin-yóó ye nókenēmēē inḡḡí wale rísonē. ⁷ Lē nnya, nó mpí nóō nní m mé te Urópiima Yeesu Kírēsi yé keyáa umēcire lese uu nyise, nfáasone lihēehēē líka ái nó párilē. ⁸ Uléécāa uyē yé nó m múílē nōn ne nyenu, ái ha ne keyáa tōrōō tulu re ápi kapē nókenécáá ncaai ríka yē keyáa kē ke Upíima Yeesu Kírēsi uu n sónti. ⁹ Uléécāa uyēē nó n sēe re nó ne Ukepipi, Urópiima Yeesu Kírēsi nókē ripéne ye aseí ute lē.

Mekóólentene mēē Kírēsi pikó kecōpe rí we

¹⁰ Pimárecō, ne Urópiima Yeesu Kírēsi rinyiri ne nó pise re ani rísonē n kómēine, nōn kō nsímé nse símisi. Mekóólentene áme kapē nókenécōpe n we, amá ani kesē lise ne n náási nōn kō kemúnḡ kēse má. ¹¹ Pinémárecō, Kulowee keyó pikó ye né símisi re íkenḡene ye nókenécōpe wele. ¹² Liasei re pisoí pinyine ye nókenécōpe we, api ye maa re Ρῶλι ke pē api tíkilē, picō re Apoloosi ke pē api tíkilē, picō api kō re Piyēē ke pē api tíkilē. Picō pōō kō re Kírēsi ke pē api tíkilē! ¹³ Kírēsi ye kériinēlenléē? Yare Ρῶλι kapi nó nnya kunapéékō kecáá kpu nēē Ρῶλι rinyiri kapí ne míni nó wóle?

¹⁴ Ne Uléécāa pōōnese kám Kírēsi puusi ne Kayusi memáá nó úka ucō míni n wóle nnya. ¹⁵ Lē nnya, úka úu yé fe uké re rinényiri kapí ne míni nó wóle. ¹⁶ Ne léise re ne kō Sitefanaasi keyó pikó míni wole, amá am pakare re ne kō unyine ucō piwóle rikpá. ¹⁷ Kírēsi úu né tumme

re ké písoi míni wole, u né tummele re ké Nsímé Kεcιre riyóó. Ai kesoipipi mesímésōho kam ne n yóólē. Insá lē, Kirisi nkpo kuu kunapéékóó kecáá n kpu rín líka yoriye.

Yeesu Kirisi yee Uléecaa nnaŋe ne umewéesesōho

¹⁸ Kirisi nkpo kunapéékóó kecáá nsímé ye pepee ncée m po kémee nnirisimé le. Tó mpí riyu ke Uléecaa uu n lo ye nyáni re Uléecaa nnaŋe ye mu. ¹⁹ Uléecaa Nsímé ye maa re: Né mpí pee m músu re pi mewéesesōho má mewéesesōho caai, am mpí pee m músu re pi menyuwe má menyuwe waise méwoo.

²⁰ Lē nnya, pepee mewéesesōho m má ne isé picélaa ne nfáani ketē nké pisíményuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kó nké. Uléecaa ye nyísele re lē kapi ye ketē kecáá n sée re mewéesesōho ye nnirisimé le.

²¹ Mesei ke sisoipipi ási ne simewéesesōho cire fe síké Uléecaa céri kei kuu umewéesesōho n lése uu nyíse. Lē nnya ke Uléecaa uu re u yé pepee ne nsímé mmú mee nní ní we yare nnirisimé kefa n tene riyu lo. ²² Pisuífi re pinsá mewaisaŋa n yē, ápi yé ŋmurei. Pikireki pōon mewéesesōho wéési kelenē. ²³ Amá Kirisi yee kunapéékóó kecáá ní kpu nkó ke tóo símisi. Nsímé mmē rín Pisuífi kémee kuŋmurei we re piké ne kefa n tene, n kō mpuri sane pikó kémee nnirisimé le. ²⁴ Amá Kirisi yee Pisuífi ne Pikireki pē ke Uléecaa uu n wée kéméé Uléecaa nnaŋe ne Uléecaa mewéesesōho. ²⁵ Lēleē ní we yare Uléecaa nnirisimé ye sisoipipi mewéesesōho líkó fele. Kei ke Uléecaa uu ye n wa yare unárei ye sisoipipi rikōho líkó fele.

²⁶ Ani ripái, pimárecō, ani yénu isoi iyē kéméé kaní pee ní we Uléecaa uú ne nó wée. Pē kani n nyáni re pi mewéesesōho má ne pináŋe-naŋe ne píyukóó ápi nókenécōpe kulúí we. ²⁷ Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te liníríkó ke Uléecaa uu ye kpísi uú ne lē ke sisoipipi asi n kpíílē te mewéesesōho líkó séése. Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te lináreikó ke Uléecaa uu ye kpísi uú ne pepee m músu re pi pináŋe-naŋe séése. ²⁸ Lēleē ái sisoipipi inipee-i ríyu m má nēe lē kapi n lómiiise nēe lēleē ái líka n tulaalē ke Uléecaa uu ye ne lēleē ye siinipee n yi rifíse. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-i umecire ríntaáse nnya. ³⁰ Amá Uléecaa ye nó wéele uu nó kpísi uú ne Kirisi Yeesu nó péne. Uyee merówéesesōho mee Uléecaa-i n léeri. Uyee tíyesele kari Uléecaa inipee-i asei pite. Uyē nnya ke Uléecaa uu ró pansese upikó, uu akópe kémee ró lese. ³¹ Ai pee nkpeni wai yare kai Nléecaasimé ritelé-i n wólaalē te: Uyee un n la uké umecire ritaáse, uké lē ke Upíima uu n wa nnya umecire ritaáse.

2

Pōoli ye yóólē te pi Kirisi kunapéékóó kecáá karií

¹ Pimárecō, kam nókenémee n hápo am Uléecaa nsímé asei nyee m pékaalē nó símisi, ái mesíményuwe píima menyine nēe awéesenōo pape-pape anyine kamí ne nó símisi. ² Ne pee kenéfa-i wale re ám kape Yeesu Kirisi memáá linyine licō nókenémee yé, aí ne tósu Yeesu Kirisi kapi kunapéékóó kecáá ní karií. ³ Menárei kam nókenémee hápo, nfasimé ne iwame píima in né lonaalē. ⁴ Ai menésíményuwe mee anélēmpi nēe mmē kam n yóólē kémee pikei wai. Amá Uléecaa Nfaasōne nnaŋe mee nó nyíse re mmē kam n yóólē ye asei le. ⁵ Ai we re nónnéfatenē nké sisoipipi mewéesesōho kémee n leeri, amá li péé we yare nké Uléecaa nnaŋe kémee n leeri.

Uléecaa mewéesesōho

⁶ Amá mewéesesōho ke nēe kō pepee nfatene kémee m pi céesi. Ai sisoipipi nēe nfáani ketē nké mekó nēe ketē nké kecáá piyōopi ipaa yee keyáa n tenene mekó. ⁷ Uléecaa mewéesesōho ke nēe písoi céesi. Mekemee ye címúle, men kō pékaalē. Uléecaa uké kelenē ketē ne keyóme n wa, u pee yekeile re mekecáá kai yé ne ritiki arí ne umeyōopi yenu. ⁸ Ketē nké kecáá uyōopi úka úu mewéesesōho mē ceri. Pin pee me n ceri, ápi yé pee Upíima yee meyōopi n te kunapéékóó kecáá karií. ⁹ Limecō kai Nléecaasimé ritelé-i wólaalē te: Lē ke úka úu píikai n yénaalē nēe ke úka úu píikai n kómaalē. Lē ke úka úu píikai m múŋaalē te li we.

Lē nnéi ke Uléécaā uu wa uú ne pēpēe u ní la m mē.

¹⁰ Uléécaā ye ne Nfáasōne ritikile uú ne tó li nyíse. Mesei ke Nfáasōne nn ye m̀pá yo perei, ticuruu áí ne Uléécaā simúnjé see keméε-pō m pékaalē péne. ¹¹ Usoi úye yee yé fe uu lelee usoicō kefa-i ní we ceru? Insá uricuruu. Limεcō ke úka úu yé fe uké Uléécaā likó céri, insá Unfaasōne mεcire. ¹² Ai kō nk̀péni re ketē kecáá kemúnjé kai tó he. Amá Uléécaā yee ípēléε ró nyíse uu Unfaasōne ró he tóké ye ne ulikó céri. ¹³ Ai sisoipipi mēwéésēsōhō kari ye ne linsímé símisi. Amá lē ke Nfáasōne nn tó n céesi kari ye ne linsímé símisi. Pēpēε Nfáasōne m má kari pēε lē Nfáasōne likó céési.

¹⁴ Amá usoi nkó yee úu Uléécaā Nfaasōne m má úu yé fe uké Nfáasōne likó kō. Li ye u n we yarε nnírísímé ye mu. Kai nní re uyεε Nfáasōne m má ηmanε yee yé fe uu liasei kom nnya, uyεε úu Uléécaā nfaa m má úu yé fe uké liasei kō. ¹⁵ Usoi nkó yee Nfáasōne m má yee yé fe uu m̀pá yo ceru uu kóólenε úka úu yé nnyine yē uké u maa. ¹⁶ Li Uléécaā ritelé-i wólaalē te:

Wóo Upíima kemúnjé nyu?

Wóo yé fe uu mesōhō u kpá? Amá Kirisi kemúnjé ne tó kekó ye kesε le.

3

Uléécaā pikéikó kecáá nstmé

¹ Pimárecō, aseí kecáá ám fe ké ne nó símisi yarε pisoí pēε Uléécaā Nfaasōne m má. Ne ne nó símisile yarε pisoí pēε pikemúnjé cire ne n sōne, yarε pisoí pēε kō ne Kirisi pitiki kémεε riwá n tiselē. ² Mmē kam nní nó n símisi ye we yarε mēpe kapi ye kewá fenfēí n nyense, áí iluke mule-mule inyine. Li we re áni kahanε iluke mule-mule kuluke n tu. Ne nk̀péni-mε ricuruu, áni kahanε ikuluke n tu. ³ Li we re áí Uléécaā Nfaasōne mēε nó séni. Ke kufatoi aku nní nókenécōpe ní we, áni kō kóméine, áí li lē nyíselenle re nō rinárei málee? Ai li lē nyíselenle re áí Uléécaā Nfaasōne mēε nó séni? ⁴ Ucō yee un m maa re: Pōoli ke née tikilē, ucō uu re: Apoloosi ke née tikilē.

⁵ Wóo mpíi Apoloosi? Wóo mpíi Pōoli? Nénte tō ntónéi Uléécaā pikéikó kpárá le, kai ne rintiki aní ne Yeesu kefa tenε. M̀pá úye ye upikéi ke Upíima uu u m̀ pa waille. ⁶ Née kuléé támési, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Uléécaā yee ku peise. ⁷ Lē nnya, áí uyεε n támési yee linyine wa née uyεε míni ku n yákasi yee linyine wa. Amá Uléécaā yee ku m peise yee m̀pá yo wa. ⁸ Uyεε n támési ne uyεε míni n yákasi ye sále. M̀pá úye ye pikεcōpe sántile uké lē kuu upikéi n wa ihéé yōsí. ⁹ Uléécaā ke tóo ne kesē keisi. Nó ye nk̀péni wa yarε ukεcare née ukulee kuu m móm.

¹⁰ Uléécaā ye ne kefa né fénnεle uu tíyεεe aḿ n we yarε umóme sōhō yee rikúí n yekei, ucō uú weri uu rikεcáá móm. Lē nnya, li pise re m̀pá úye uké n nyu re íye kuu rikεcáá móm. ¹¹ Li we re rikúí ye piyekei máálenle. Tετεε Yeesu Kirisi. Uka úu fenε uké rimεmáá riféé rinyine ricō yekei. ¹² Úye un wura née nwóóweni née apare néikōó née ana née ahóoyui née ayúí n kpísi un ne rikúí tē kecáá m mō, ¹³ li keyáa sántile liké m̀pá úye pikéi lese liké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa kē ketúnjé n wele, Uléécaā uu pēε m̀pá úye likeikéi nkεmεε waipō áí ne nyíse re li nyaḿ née áí nyaḿ. ¹⁴ Úye likeikéi linsá nna mmē kémεε n tore, liute yé ihéé yōsí. ¹⁵ Amá úye likó lin n tore, uyē ye loó. Uléécaā yé uriyu lō, amá li pεé wele yarε nna kecōpe ke liute uu lompo uu lééri.

¹⁶ Ani nyu re nō Uléécaā keyō le, Unfaasōne nn nókenéméé wee? ¹⁷ Úye un ke n fori, Uléécaā yé kō liute fori. Li we re Uléécaā kekó ye ke. Nōo nní lē ukεyō kē.

¹⁸ Nó úka úu kapε umεcire kiraase. Nó úye un m músu re u ketē nké kecáá sisoipipi mēwéésēsōhō má, liute uké pansε yarε unírí uu pεé ne meyíkíyiki wai uyεε mēwéésēsōhō m má. ¹⁹ Lē ke sisoipipi asi ye n sée re mēwéésēsōhō ye Uléécaā kémεε nnírísímé le. Lē nnya kai Nléécaasímé ritelé kémεε wólaalē te: Mēwéésēsōhō pikó cire mēηmumpisōhō ke Uléécaā uu ye ne pi tí. ²⁰ Ai kō kpá re:

Upiima ye mewéesesəhə pikó simúñé nyule,
 un kə nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹ Lē nnya, úka úu kapε ucə ne n tálē un ne umεcire taáselē.
 Li we re nów m̀pá yo te. ²² Liké Pəəli née Apoloosi née Piyee née ketē nké nnéi kecáá
 likó née nfáa née nkpəó née nfáani ketē nké likó née masí kepire likó, nów m̀pá yo te.
²³ Kirisi yee nó te, Uléecaa pəəon Kirisi te.

4

Kirisi pitumε

¹ Lē nnya, li pise re pisoι piké t́ Kirisi pitumε n nyáni re tə upikeikó le. Uléecaa ye uasei
 nyee m pékaalē arónipe-i wale re təké pisoι a cereise. ² Li meýikíyiki pise re pin úye anipe-i
 linyine n wa, liute uké aseι m má. ³ Ai nē cónhē te nəké ne né túhaane née nəké pisoι kέmεé ne
 ketahai né tone. Tinécúruu ám kə ŕka ne menécire túhaane. ⁴ Am nnékópe ŕka kenémúñé-i
 nyáni. Amá ai pεe re lelee nyíselē te ne aseι ute le. Upiima ηmanε yee nnékó túhaane. ⁵ Lē
 nnya, áni kapε úka kecáá ŕka m músu Uléecaa itunε kuu n yekei iké kelenε tu. Ani Upiima
 mekame m mē. Un piyeyi n ka, u yé metéi kέmεε lē nnéi lee kuηmaha-i m pékaalē pékele uu
 pisoι simúñé see pisifa-i ŕ we pérése. Kei ke m̀pá úye uu yé pεe uipakarε yəsí.

⁶ Pimárecə, t́ ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseι nó céesi. Ani kapε
 ye n náasi nəké wa liké lelee n wólalē tifaau. Ai nyam te unyine uké ye rikókəri nnya usoi
 kecáá rikpá uú ne ucə n ηmélu. ⁷ Wóo pəó símisi re ṕ ne picə fe? Pəon yo m má, ai Uléecaa
 yee pəó li hεe? Kai nní Uléecaa yee pəó pa, yo nnya kaa pεe mepócire taáselē yarε ai unyine yee
 pəó pa?

⁸ Li siwəə nkpeni lē nó tórilε hái! Nə nkpeni lē pimámá le! Nə nyu re nə iyəəpi lele ai
 ne t́. Nəon pεe mesei iyəəpi n tū, li yé pεe ró n láarú re t́ ne nnó yé i tone. ⁹ Li né we yarε
 ketónε píř-pə ke Uléecaa uu t́ pitumε yekei. Tə we yarε pē kapi ye ne n túhaane pin la piké
 kukpépi-i pi kō. Ketē nké nnéi kecáá ne piléecaatumε ne sisoipipi inipee-i kari yánaalē. ¹⁰ T́
 ne nkpeni Kirisi nnya pansεe piníri, nów pεe ukupénecə kέmεε pansεe pisəhəə! T́w pinárei,
 nów pináñe-nanε. Nów piyukóə, úka úu t́ waiselē! ¹¹ Nkū ne nníré ye ró múilenle hái ne
 nkpeni itunε nnyí-i. Litane-tane ye kə ró páriilenle. Ipépi-i karí we, ári kə ketónε yikíyiki
 má. ¹² Tə ηmóópúlenle tən ne arónipe keisi. Pin t́ lámisi, amá tən tinóə səne pikecáá símisi,
 pin t́ wéekuselē tən kahari. ¹³ Pisoι pin kerócáá nkópe n símisi, tə ye pi n kpurukεele.
 Hái ne nkpeni itunε nnyí-i pisoι ye ró nyánile ketē nké kecáá yarε ayúí péei-péei née yarε
 likpárakóə.

¹⁴ Am nsímé mmú nó wólε re isei iké nó wa, amá ne nó wólε re ké icélaa nó pa yarε sinépipi
 lala kecire. ¹⁵ M̀pá nən n ka nən pisoι m má ápi kúkeentεne we, pεe Kirisi nsímé kέmεε nó n
 nyólε, ai re pisáa kulúí kani lē má. Née Nsímé Kecire ne ritiki amí ne wai Kirisi Yeosu kέmεε
 nóunésáa. ¹⁶ Lē nnya kam nó ηmóópúselē te ani menécə n we. ¹⁷ Lē nnya kam kenépipi lala
 kecire Timotee nókenémεε tumpə. U aseι ne Upiima tikilenle. U yé nó léise lē kam inésoi
 kέmεé ne Kirisi n sónε, ne lē kam m̀pá Uléecaa icápine íye-i n céesi.

¹⁸ Nókenécəpe, pinyine ye músu re ám nókenémεε sónεpə, pin lē nnya rikókəri wai.
¹⁹ Amá Upiima un n la, né nfáani nókenémεé hapə ké pεe yé te pεpεe nní rikókəri n wai ye
 méwoo símisile née pi ŕnanε nnyine mále. ²⁰ Uléecaa iyəəpi íi nnóəsimé likó linyine, amá
 ŕnanε pinyíse ye pi! ²¹ Yo kani wée? Ké nséi ne nó leepəó née ké ŕla ne hapə liké t́ ne nnó
 kecəpe n láarú?

5

Isoi kpárá yee Kirisi pikó-i ŕ we nsímé

¹ Pi m̀pá yeyi símaankεε re pisoι ye nókenécəpe isoi kpárá wailε. Hái isoi kpárá iyē ico
 íi pεpεe ápi Uléecaa n wuru kέmεε we. Pi símaankεε re nókenécəpe, unyine ye ne usáa

unasi sóile. ² Nɔn kɔ pɛ́ ɛ ne we nɔn nɔ́menécíre fuuselɛ́, ái nkpáni nó we re nɔké nkpɔ tone nɔké mɛwai mɛ ute nɔ́kenécɔpe lese! ³ Ḿpá ke nɛ́ am nɔ́kenékúrí ní we, ne pɛe kenémúnjé nnéi ne nɔ́kenékúrí wele. Lɛ́ nnya, nɛ́ ne uyee isoi kpárá iyɛ́ n wai nsímé pitúhaane masile yare ne nɔ́kenékúrí kei wele. ⁴ Ani Upiima Yeesu rinyiri ne n cápínelɛ́ ké kenémúnjé kɛ́mɛe nɔ́kenékúrí n we. Ani Urópiima Yeesu nnaɛe kɛ́mɛe ⁵ liute uyɛ́ Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Ulééca uké pɛe fe uké keyáa kɛ́ ke Upiima Yeesu uú ne písoi n túhaanene uriyu lɔ.

⁶ Ai lisɔne linyine kaní ne nní nɔ́menécíre taáselɛ́. Ani nyu re nkpónótɔ pite fíi pɛe ye pikpɛ́e nnéi nyépukeɛe? ⁷ Mɛwai kópe ye we yare nkpónótɔ pite. Lɛ́ nnya, ani nɔ́kenécɔpe me lese, ani pɛ́ n we yare pikpɛ́e fale pɛe ápi nkpónótɔ pite m má. Lɛ́ ticurru kani nní piwée máálɛ́. Pi Kirisi kpule yare irósánj kari ye ne nkpɔ meló anyá n li. ⁸ Lɛ́ nnya, tɔké anyá nyɛ́ li nkpónótɔ pite kpure ne íkíraase ne rikpákára ári kape n we. Amá tɔké anyá nyɛ́ li ne akpónó nyee áa pite m má, ne kɛfa kɛse ne aseí.

⁹ Ne rítelɛ́ foí tɛ́ kam nó ní wáí kamí ne ntí rinkpá kɛ́mɛe nó símisi re nó ne isoi kpárá pikó áni kape líka kɛ́mɛe m pénéle. ¹⁰ Lɛ́ kam nní nó n símisi, ái písoi kpárá mesame ketɛ́ kɛcáa nɛ́e nwóónaapí pikó nɛ́e piyaaluke nɛ́e pɛpɛe piléé n nyóónse nsímé kam símisi. In pɛe lɛ́, ketɛ́ nké kɛcáa kani pɛ́ lelune. ¹¹ Ne lalɛ́ ké nó símisi re úye un te u Kirisi ukó le, un kɔ pɛe isoi kpárá wai, un nwóónaapí má nɛ́e un piléé nyóónse, nɛ́e un písoi lámaankɛe nɛ́e un útapome nɛ́e uyaa, áni kape líka kɛ́mɛe m pénéle, áni kape ye ricurru iluke ne liute ripéne. ¹² Inéyo ne ketahai pikó nkó. Pɛpɛe Yeesu n tíkíle káí ne sá re nɔké ne túhaane. ¹³ Ulééca yee pitahaikó túhaanene. Li Nléécaasimé ritelɛ́-i wólaalɛ́ te: Ani usoi kpááree nɔ́kenécɔpe lese.

6

Kirisi pikó mɛɔpɛcire sitahai piseleine nstímé

¹ Picé pin unyine ne uucɔ kɛcɔpe n we, yo nnya káni ye Ulééca pikó kɛ́mɛe túhaane, ani ye pɛ́ ha pɛpɛe ápi Ulééca n wuru kɛ́mɛe túhaane? ² Ani nyu re Ulééca pikó pɛe masí sisoipipi nnéi túhaanene? In nkpéni re nɔ́ ke Ulééca uu kpísine re ani ne sisoipipi nnéi túhaane ní, íye kai wa káni ye pɛe fe nɔké sisímé sínsápi túhaane? ³ Ani nyu re tóo masí ne piléécaatume túhaanene? Yo yee pɛe nkpéni ketɛ́ nké kɛcáa sisímépi? ⁴ Yo nnya ke picé ápi ye pin unyine ne uucɔ kɛcɔpe n we, ani ye pɛ́ ha pɛ́ ke úka úu Yeesu pikó kɛcɔpe n kɛ́ni kɛ́mɛe túhaane? ⁵ Ne nní símisile re líké isei nó wa. Yare úka úu nɔ́kenécɔpe mɛwéesesɔhɔ má un yé fe uu nsímé pimáreɔ kɛcɔpe kɛ́ne? ⁶ Lɛ́ nnya, li pɛe pise re Yeesu ukó ne uucɔ piké sitahai n séleine? Ai kɔ pɛe re pɛpɛe ápi Kirisi n tíkíle kɛ́mɛe kapi yé pitúhaane haa?

⁷ Nɔn nɔ́menécɔpɛcire sitahai n séleine, li nyísele re nɔ loole háí. Yo nnya káni ye n kahari unyine uké mese menípe nɔ́ li? Yo nnya káni ye tíye nɔ́linényine líké mese unyine-i riséé? ⁸ Nɔ́ ɛmaa, nɔ́o meníne pinípeeluke má, nɔ́o kɔ nɔ́kenémɛe nɔ́pinécɔ cire, Yeesu pikó líkó sééselɛ́! ⁹ Ani nyu re píwaikópekɔ́ ápi Ulééca iyɔ́pi yenunee? Akpéri áa we, pɛpɛe isoikpárá n wai ne pɛpɛe piléé ní nyóónse ne pitisi ne pinósi pɛe méwoo méwoo n wélaanentene ne pitisi pɛe ne pipicɔ n sói ¹⁰ ne piyaa ne pɛpɛe nwóónaapí m má ne pítapome ne pɛpɛe picɔ n lámaankɛe ne piyaaluke úka mpuri úu Ulééca iyɔ́pi yenune. ¹¹ Isoi iyɛ́ kɛ́mɛe ke nɔ́menéyá amé pɛ́ we. Amá Ulééca ye nkpéni nɔ́anékópe heerele uu tíyese ani pansé upikó. Uu tíyese Nfáasɔne nn Upiima Yeesu Kirisi rinyiri kɛ́mɛe nó pansese aseí pite uinipe-i.

Iye ke Yeesu ukó uu yé uipíne ne Uptima rtyu waise?

¹² Pinyine yee maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé ḿpá yo wa, amá ái ḿpá yo yee yé né yóriye. Né fe am te: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé ḿpá yo wa, amá am ɛmureine linyine líké ilási né tónse. ¹³ Nɔ́ ye kɔ maa re: Kɛfa nnya ke iluke íí we. Iluke nnya ke kɛfa

póo kó we. Amá Uléécáa yé keyáa lē nnéi kété waise. Amá usoi ipiñe íi iwásánkaí nnya we. Upíima nnya ke isoipiñe íí we, Upíima póon kó isoipiñe nnya we. ¹⁴Uléécáa yee pikpókpo kémee Upíima n yukuse ye kó ne unnañe pikpókpo kémee tó yukuseñe.

¹⁵Ani nyu re nóinépiñe ye Kirisi ipiñe ílese inyine lee? Né fe am pee Kirisi ipiñe ne unósi wásánkaí ikó pénee? Aai yé lē wa! ¹⁶Ani nyu re úye ne unósi wásánkaí pin timpéne, u ne uyē ne wale ipiñe íseé? Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te piketé ye ripéne api pansé ipiñe íse. ¹⁷Amá úye ne Upíima pin timpéne, u ne uyē api Nfáasone nse m pénelē.

¹⁸Lē nnya, ani iwásánkaí meykíyiki n wuru. Mewai kópe tərōo mmé nnéi ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipiñe rikó. Amá úye un iwásánkaí n wai uipiñe cire kuu nkópe wai.

¹⁹Ani nyu re nóinépiñe yee Nfáasone ke Uléécáa uu nó n he nn nókenémee we keyóo? Ani nómenécíre te. ²⁰Uléécáa ye nnéi píima nókenécáá héelēle uú ne nó lolu re uké nó n te. Lē nnya, ani nóinépiñe kpísi aní ne ríyu u waise.

7

Pisóonne kecáa nsímé

¹Tóké nkpéni nsímé mmē kani né í wói non né písei ripaí nké! Li nyamí te utisi úu kape unósi kpísi. ²Mpá ne lē, iwásánkaí mewai nnya, li kutósi we re mpá utisi úye uké uunósi cire m má, mpá unósi úye uké uula cire m má. ³Li nyamí te utisi uké ye lē kai m pise unósi wa, unósi póo kó limécō ula wai. ⁴Ai unósi yee uipiñe te, ula yee i te. Limécō, ái utisi yee uipiñe te, unósi yee i te. Ai unósi yee umécire te, ula yee u te. Limécō, ái utisi yee umécire te, unósi yee kó uyē te. ⁵Uka úu kape ye umécire ne ucō yē. Amá in te nō lalē nóké ne piyómeyáhaa kutu ricō kani yé fe ani kóméine aní ne lē wai. Ai kape ye kó nánai nóké ne piyéntine m péle re Setani úu kape nó peikee nóké nómenécíre pimúlú pōone nnya.

⁶Lē kam nní nó m ma ái ísé kam nó pālē, amá ncée kam nó nyíse. ⁷Ne peé la re pisoi nnéi piké menécō n we. Amá mpá úye ne ulikó ye ni ke Uléécáa uu ró í he. Uka ne ucō ihēe íi pénelē. ⁸Ne nkpéni la ké pepēe ápi kahanē n sóō ne pitisi pee ápi kahanē pinósi n kpísi ne pikúmannósi símisi re li nyamí te piké menécō ritáne n tū. ⁹Amá pinsá pimécire pimúlú n fene, pinósi piké sóonkee, pitisi api pinósi kpíkési. Li kutósi we unósi uké ula sóō née utisi uké unósi kpísi ne kapi yé ne nnáapí m pansente.

¹⁰Pepēe pila ne pinósi m má kam ísé nnyí pālē. Ai kenéméé kii léeri, Upíima yee maa re unósi úu kape piyale yisi. ¹¹In te u piyale piyíse máálenle, uké ritáne tone úu kape sóō. Unsá ritáne n tonene, u ne ula piké pikecōpe nsímé nyóonse, utisi páa kape kó unósi lakase. ¹²Ai nkpéni Upíima yee ma, amá née pisoi tərōo picō mpí símisi re Yeesu ukó un unósi m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, unósi uyē un n ηmurei re u ne ula yé tone, úu kape u lakase. ¹³Limécō, unósi yee Kirisi n tíkilē un ula m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, ula uyē un n ηmurei re u ne unósi yé tone, unósi úu kape u yisi. ¹⁴Li we re unósi uyē nnya, Uléécáa yé ula yee úu Kirisi ne kefa n tenelē kecáa m paílē. Limécō kuu yé kó ula nnya unósi nkó yee úu ne Kirisi kefa n tenelē kecáa m paílē. Insá lē, nósinépipi ási yé pee Uléécáa sikó. Si kó pee nkpéni usikó le. ¹⁵In ula née unósi yee úu Kirisi ne kefa n tenelē yee uricuruu la uké tómpo, u yé fe uu tómpo. Uka úu pee ucō mekó-i we. Uléécáa ye nó sée re nóké picō ne nkíññe-i n we. ¹⁶Iye ke pó unósi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé ne ceri re áa yé fe póké upóla riyu ló? Limécō, íye ke pó utisi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé céri re áa yé fe póké upónósi riyu ló?

Usoi un ltye n we, líké ne u n sá

¹⁷Uléécáa ye pee méwee menyine kémee nó yekeilenle non mekeméé we uú ne nó séi re ani u ritiki. Aní lē n we. Lē kam Uléécáa icápine nnéi kémee ísé pālē. ¹⁸Uye un peé n kélē Uléécáa uú ne u séi re uké u ritiki, liute uké mēsunu ukéké. Uye unsá peé n kélē uké kelene u sée, liute úu kape n náasi uké riké. ¹⁹Piké née pikéciré ápi linyine, Uléécáa ísé kai pise re usoi uké ritiki. ²⁰Mpá úye uké n we yarē kuú pee í we Uléécáa uú ne u séi. ²¹Pōn pee

ulási kuu ne pó sée, ái kapε pó n cónlĕ. Amá in te pó fe aa ikεmεε μερócĭre lese, a riηmócúpú. ²² Lελεε re usoi un ulási ke Upíima uú ne u sée, u nkpéni u ne uyĕ kupénεcɔ kέmεε wale usoi nkó yεε umεcĭre n te. Limεcɔ, usoi nkó yεε pεε umεcĭre n te uú ne u séi ye pansεle nkpéni Kirisi ulási. ²³ Uléεcaa ye nnéi píima nókenécáá hέελεle uú ne nó n te. Lĕ nnya, áni kapε ηmurei nóké pisoι ilasi tone. ²⁴ Pimáρεcɔ, múpá úye uké Uléεcaa keyu-i n we yare kuu pεε n we Uléεcaa uú ne u séi.

Pitáne kecáá nsímé

²⁵ In pitáne kecáá nkó, Upíima úu rĭka né pise re ké nó símisi. Kuu ne kefa né n fénnε uu waise re ké aseι ute nnya kam la ké kenémúnĕ cĭre nkó nó símisi.

²⁶ Lĕ kam m músu re li nyaní yεε re kumúnĕ papε-papε nkú-i kari nní n we nnya, li kutosi we re usoi uké ritáne n tū. ²⁷ In te pɔ unócι pikpíkε masile, kapε re póké u lakase, amá in te áa kahanε unócι n kpísi, kapε nkpáni n náási póké kpísi. ²⁸ Múpá ne lĕ, pɔn kɔ unócι n kpísi, áa akópε áka wa. Ukpéρε un kɔ ula n sóɔ, úu akópε áka wa. Amá pitisi pεε pinócι n kpíkεsine ne pinócι pεε pila n sóonkeene yé kam api piisoι kέmεε múpale kom. Né ne pεé la re ké likεmεε nó lese.

²⁹ Lĕ kam n la ké m maa, pimáρεcɔ, yεε re itunĕ kai n tise íi nkpéni piye. Lĕ nnya kaí ne neni n kpísi, li pise re pεpεε pinócι m má piké n we yare ápi pinócι má. ³⁰ Pεpεε n téni piké n we yare ápi téni. Pεpεε mpócɔnare-i n we piké n we yare ápi mpócɔnare-i we. Pεpεε n léeri pin curii piké n we yare ápi líka má. ³¹ Pεpεε ketĕ nté likó ne pipikεi n wai ápi kapε likεcáá pikémúnĕ n wailĕ. Li we re ketĕ nké áke nánaine keké kelene tásí.

³² Am la re nóké linyine nfasimé n wai. Upíima likó nfasimé ke utáne uu ye n wai. Lĕ kuu yé n wa liké ne Upíima n láárú kuu ye n wéési. ³³ Unócikó póc ne ye ketĕ nké likó nfasimé n wailε. Lĕ kuu yé n wa liké ne unócι n láárú kuu ye n wéési. ³⁴ Uu pεε mmé ne mmé n we. Limεcɔ, unócι tane néε ukpéρε nkó yεε úu utisi n nyu ye Upíima likó nfasimé wailε. U ye n wéésile uké leλεε yé Upíima n larisi wa. U ye uipiĕ ne ukémúnĕ kpísile uu waise Uléεcaa likó. Amá uyεε ula m má yĕĕ ketĕ nté likó nfasimé n wailε. Lĕ kuu yé n wa liké ne ula n larisi kuu ye n wéési.

³⁵ Nónnésone kam la nnya kam lĕ nó símisi, ái ripine kam la ké nó wa. Ne la re ani isoι n le yare kai m pise, aní ne nókenéfa nnéi Upíima pikei kέmεε n we.

³⁶ Uηmánε úye un n yĕ te úu yé fe uké umεcĭre tí, uké merí liké ha ne keyáa kĕ ke u ne uuwancɔ api yé n sóonne tu, un kɔ pεε káipi yare uké u kpísi, ncée ye we re piké sóonne, pin n la. Pin n sóonne, úu akópε áka wa. ³⁷ Amá úye un umεcĭre pitíne n fe, un ukεfa-i n nyu re ái u cónlĕ, amá uyεε ne umεpɔla yekei re liké lĕ n we, u ne uwáncɔ ápi kapε kulee ripéne, rísone ke liute uyĕ uu wa. ³⁸ Lĕ kέmεε, un te u yé uuwancɔ uyĕ kpísi, rísone kuu wa. Un kɔ re úu yé u kpísi, leλεε rísone feriyε.

³⁹ Unócι un ula n sóɔ, úu ula nfaa kέmεε méyule u má. Amá ula uyĕ un n kpu, unócι yé fe uu ula féε kuu n wéε sóóni. Li pise re uyĕ kuu n sóónine uké Kirisi ukó. ⁴⁰ Né ne yĕ te un titáne n tone, li yé u n láárú ai tósu kuu yé pisóɔ tinkpá. Né kemúnĕ ye kĕ. Ne nyáni yare Uléεcaa Nfaasone ye kɔ né kέmεε wele nen ne símisi.

8

Inyócɔnsesare kecáá nsímé

¹ Tóké kelene inyócɔnsesare nkó n símisi, ne la re ani kɔ te ntónéi mmú, múpá úye ye menyuwe mále. Menyuwe yεε tíyεsele usoi uu ríyu n wéési, amá rĭla mee ye tíyεse usoi uu nfatene kέmεε pelu. ² Uye un umεcĭre n nyáni re úu kusa nyu, liute úu kahanε n ceri liké tu yare lĕ kai m pise re usoi uké céri. ³ Amá úye un Uléεcaa n la, Uléεcaa ye liute nyule.

⁴ Inyócɔnsesare kecáá nkó ye mmú re piké ye i li néε ápi kapε ye i li? Tɔ nyule re piléé ápi ketĕ kecáá rĭka-i we, amá Uléεcaa use kóló yεε we. ⁵ Múpá pisoι pin n nyáni re pipileecaa néε pipipiima ye meyíkíyiki keléεcaa-pɔ ne ketĕ nté kulúi wele, ⁶ tó ne nyánile re Uléεcaa use

yee we. Uyee Saa, uyee mpa yo wa. Uyee ko ntofaa nnei keme ro te. Upiima use kolo kari ko ma. Uyee Yeesu Kirisi ke Uleecaa uu ne rintiki uu ne le nnei lee keti keka ro we wai. Uyee ko ntofaa te.

⁷ Ama ai pisi nnei pee asei ny nyu. Pilee nsime ye meya ne pinyine mainule, api ye pee nkpenni inyonsesare n le yare pilee pee mesei isare iy te. Pi pinarei le, api pee m musu re isare iyee mekerinkpe pi waisele. ⁸ Ama ai pee iluke inyine yee ye n tyese ari pisi sone Uleecaa inipee-i. To i lii, ari i lii, ai lika ro kpale.

⁹ Mpa ke ncee nn ni ro we re non n la no fe ani ye liisare iy le, ani nomenecire ti ai kape panselike pinarei loise. ¹⁰ Nko yee nni rinarei m ma un po nko yee nni menyuwe m ma n ye pon kelo pilee kucani kunyine-i tu pon isare iy le, ke uy uu nni rinarei m ma nnya, ai ye u wa yare uy uke ko i lii? ¹¹ Meponyuwe nnya, upomareco nko yee rinarei m ma ye pee le ncee pole. Lin ko pee we re Kirisi ye ko uy nnya kpule! ¹² Non le ne pimareco pee rinarei m ma m punnente, li ye pikemuje coki. Ani pee n nyu re Kirisi kani le ne punne. ¹³ Le nnya, in te iluke inyine ye fe ii unemareco loise, am nkpenni pikai inyonsesare piluke kpane. Lelere re am la like unemareco loise.

9

Lelere ro we re utume liko ne le kai m pise re uke n wa

¹ Ne ko ncee male nen ye menela wa. Ne ko utume le. Ne ko Upiima Yeesu yenaalenle. No we lin nyisel te ne Upiima pikei wale. ² Mpa pico pin m ma re am Kirisi utume, ne no keme utume le. No Upiima kupeneco keme we lin nyisel te ne pinetumekai nsone wale.

³ Tinoo nti kam ye pepee n kesu re am utume pese: ⁴ Ne ko ncee male re ke pinikei nnya lineluke-luke ne le kam ye ni niru no keneme kpisi. ⁵ Ne ko ncee male ke Kirisi pikokecepe unyine kunosi kpisi ari n tooine yare ke pitume pico ne Upiima pimareco ne Piyee api n wai meco. ⁶ Yare to ne Parinapasi nmane kai ne sa re take n keisi ton ne merocire kpini, nee iye? ⁷ Woo keciye yee isoca wai api pee u heele? Woo ye kulee tamesi uu ye kuripipi li? Woo keciye yee inaa seni uu ye pee ukunaalee menapenni n nti?

⁸ Ama ai le ke pisi api n wai nmane kam pale nen ne simisi. Moisi ise po ne ko limeco male. ⁹ Li ise iy keme wolaale te: Api ye inaa yee melukepipi kukpepi-i n copu nnoo ripi re ii kape li. Yare inaa nmaa nko mee le Uleecaa conele? ¹⁰ Aai to kuu ne le manee? To nnya kapi mesei le woi. Li we re uyee n lum ye lumle un ne tale te uu ye uliko paa. Limeco ke uyee melukepipi n copu po ko tale te uu ye uliko paa. ¹¹ Kari Uleecaa nsime no rin-yoo, Nfaasone liko kari le no keneme wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Ton nkpenni nolinko linyine n li, ai pee keroluke kari lii? ¹² Pico ye nolinko lele. Ai to kai pee ne sa re take meya li n lee?

Mpa ne le, ari pee no pise re ani linyine ro pa. To menije linnai merocire waile re ari la linyine like Kirisi Nsime Keciye puneise nnya. ¹³ Ani nyu re Uleecaa keyo kee pepee Uleecaa pikei n wai kpini? Inyonsesare yee pepee kenyonseshuu-i n keisi po ko kpini. ¹⁴ Limeco ke Upiima uu wa re pepee Nsime Keciye n yooli pike lipikei pe n wai pin ne le.

¹⁵ Mpa ne le, ne am uka lika mpuri pise. Am ko walu re pike nkpenni linyine ne pa. Li kutasi we ke kpu ne kam ye linoko ni koru. Uka uu ye fe uke lirikokari ne kpu. ¹⁶ Nsime Keciye piyoo api keneme riyu piwaise liko, ama kai m pise re ke wa nnya kam wai. Lin ne n fom te am Nsime Keciye mme tiyoo, ai ye ne ne sonesi. ¹⁷ In te kefa keke kam ne rinecuruu li wai, ne ih ee yosi. Ama in te ne waile am la, li nkpenni ne wele noni kapi ne m pa. ¹⁸ Le nnya, ineh ee ye nkpenni iye? Ineh ee yee re ke Nsime Keciye riyoo faalaa, am kape uka le kai m pise re pike ne pa kori.

¹⁹ Nee menecire te, am uka ulasi. Mpa ne le, ne menecire kpisile am pansese mpa uye ulasi ke ne n fe ke pisi meya n le pike ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰ To ne Pisufi ton n we, ne ye n

we yarē Usuifi amí nē pi lēni rē piké Kirisi nē kefa tēnē. Tó nē pēpēē isé n tīkilē tōn n we, nē ye n we yarē uyēē isé n tīkilē. Am kō pēē isé iyē tīkilē. Nē lē wai rē ké fe ké nē pēpēē isé iyē n tīkilē lē piké Kirisi nē kefa tēnē. ²¹ Limēcō ke tó nē pēpēē ápi isé n tīkilē ari ye tōn n we, am pimēcō n we, ái kō pēē rē nē ám isé iyē nyu. Amá nē wale yarē ám isé kutu cōlē ké nē n fe ké pēpēē ápi isé n nyu lē piké nē Kirisi kefa tēnē. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléécāa isé ke nēē kō lē tīkilē. ²² Tó nē pēpēē rinárei m má tōn n we, nē ye menécíre waisele yarē unárei am nē fe am pi lēni apí nē Kirisi kefa tēnē. Nē ye mḗpá yei menécíre pale rē mḗpá lin íye n we ké fe ké pinyinē lē Uléécāa uké piriyu lō. ²³ Nsímé Kēcire nnya kam lē nnéi wai rē nēéké kō lisōnē lēē nkemēē ní we kémēē linékó yé. ²⁴ Ani nyu rē pikáhamēwure yèè kecēsi-i kulúí n welē, amá use yēē ye ha kpasi uu ihéé yósuu? Ani limēcō nfatēnē ncee-i n wuru nōn ημόόπύλῃ τε nōké kpasi nōké ihéé yōsí. ²⁵ Mḗpá ukáhamēwure úye yèè ikóhó ncōpuri nē umēcire tinle rísōnē. Ihéé iyē kuu n yósunē íi ye kō pēē picaai nánai. Amá tó nē nfatēnē ncee-i ημόόπύλῃnle tōké ihéé yēē íi ye píkai n caai yōsí. ²⁶ Pōōli uu kō kpá rē: Lē nnya, ái mēsamē kam itóó kariilē, am kō mēsamē mḗpá yei fápii yarē kuyō kam káii. ²⁷ Ticuruu am inépiñe kényu palē. Nē menécíre múlēnle rē am kapē picō Nsímé Kēcire riyóó nē am pēē weri am pōōnē.

10

Pōōli ye Isirayēli pikó stmisi rē piké pimēcire nē inyóōnse tí

¹ Pimárecō, nē la rē ani lelēē pēē pirókpure n wa léise. Kuhopē ye pēē pinnéi yáriile kun pikēcāá páilē, api kō pinnéi Míni-Wēé-Kukoi kémēē tíki kumúñé kpe-i kapí pēē Esipiti keteni-i n léepō. ² Pi nē Moisi kupénecō kémēē, li wa yarē kuhopē nē Míni-Wēé-Kukoi kémēē kapi pinnéi míni wolē. ³ Pinnéi pēē kō ilukē ise iyēē Uléécāa-i n léeri li, ⁴ api kō pinnéi Uléécāa meni mēse níru. Kuparecañaa kpeē mḗpá yei pi n tīkilē meni kapi lē níru. Kuparecañaa kpekpeē nní Kirisi. ⁵ Mḗpá nē lē, pimēyā isoi íi nē Uléécāa risá. Lē nnya kapi kucēsi kóima-i kpí.

⁶ Lēlēē ró nyíse rē ári kapē mēwai kópe n la yarē kapí pēē mē ní la mēcō. ⁷ Ani kapē panse piléenyóōnse yarē pikēcōpe pinyinē mēcō. Pi wa yarē kai Nléécāasimé ritelē-i n wólaalē te: PISOI ye tone api le api níru, api pēē yisi api piyíraase loni. ⁸ Ari kapē kō meróóciē iwásánkaí tā yarē ke pikēcōpe pinyinē apí pēē n wa apí nē keyáa kesē kpi pISOI ákotokú afēeré nē ataani (23.000). ⁹ Ari kapē kō Upíima peikeē yarē ke pikēcōpe pinyinē api u n peikeē, iwáa íi pi kēheni api kpíni. ¹⁰ Ari kapē kō n ηmúlaankeē yarē ke pikēcōpe pinyinē api n ηmúlaankeē, nkpō utumē uú ha nē pinnéi nám.

¹¹ Mēwai mēē pi wale rē tōké yé, api mē wōlu rē tó mpí tōō nní itunē tōō-i ní we tōké meróóciē tí. ¹² Lē nnya, úye un m músu rē u ána até kecāá táálē, uké umēcire tí úu kapē nē ní loó nnya. ¹³ Lē kai ní we rē liké kesoi pipi peikeē mēcō kai ye nó peikeē. Uléécāa ye aseí ute lē. Lē nnya, úu ye ηmurei pipeikeē piké ye nó feriyē. Lē nnya lin ye kumúñé kunyine-i nó m peikeē, u yéē ncēē nó nyíse aní nē likemēē lelu aní n kahari.

¹⁴ Lē nnya, ani piléenyóōnse n wuru rísōnē, pinésáne! ¹⁵ Nō pISOI sōhō lē. Ani nórínécúruu mmē kam nní m ma kecāá musí aní paí nké! ¹⁶ Ani kepóripí kē kari ye rimmúlú arí nē Uléécāa pōōnēē ari ke níru ripaí nké. Kumúñé kpe-i kari ye nní ke n níru, áke ye Kirisi menye nē tó ripénēsēē? Kumúñé kpe-i kari ye nní kukpónó n kpóócorine ari lē, Kirisi ipiñe kaku ye kō nē lē tó ripénēsē. ¹⁷ Kai nní rē kukpónó kuse kpeē we nnya, mḗpá tō nní kulúí we, tō ntónéi ipiñe ise lē, kukpónó kuse kpeē kari ntónéi ní le nnya.

¹⁸ Ani Isirayēli pikó ripaí nké! Pēpēē ye kenyóōnse-i inyóōnsesare n li nē kenyóōnse kē yèè ripénele api wai píse. ¹⁹ Lē kam nní m ma aseí rē íye? Yarē liasei yēē rē piléé nēē isēē kapi ye nē n nyóōnse ye linyinē lē, nēē íye? ²⁰ Ai lē! Líka ái kei we. Lē kam m ma aseí nyēē rē inyóōnse iyē ye aníri ikó lē, ái Uléécāa ikó. Aam kō pēē la nó nē aníri nōké m pénelē. ²¹ Ani yé fe nōké Upíima kepóripí nē kuníri kekó m pénelē nōn níru. Nó nē Upíima aní yé m pénelē

nōn le, nō ne anīri nōn kō pēnelē nōn le. ²² Tō lale tōké lē wa Upīma ilaarō iké keróciáa kam nēe? Yare tō pēe mīpape u fele nēe?

Tōké ye linnéi wa ari ne Uléecaa rīyu waise

²³ Nō ye maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé mīpá yo wa. Amá ai mīpá yo yee yé né yóriye. Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé mīpá yo wa, amá ai mīpá yo yee yé tíyese usoi uu nfatene kémee pelu. ²⁴ Uka úu kape ukulaa cire n wéési, amá ani ye meníje picō kukó wéési.

²⁵ Nō ye fe ani lē kapi kuyáa-i n yái nnéi le. Ani kape ye nómenécíre nka likecáa m písei liké nó ricónj. ²⁶ Li wōlaalē te: Upīma yee ketē ne kekeciáa líkō nnéi te.

²⁷ Nkó yee úu Kirisi ne kefa n tenelē un kusáne nō n sée nōn n ha, ani lē nnéi kapi nó m pa li. Ani kape nómenécíre nka likecáa m písei liké nó ricónj. ²⁸ Amá unyine un nó m maa re “isare nnyí ye inyóonsesare le”, uyee lē nó m ma nnya, áni kape i li. Insá lē, li yé u ricónj.

²⁹ Ai re nō kai yé ricónj nnya kam lē nté símisi. Ucō kai yé rincónj nnya kam lē símisi.

Ticuruu yo nnya ke nēe yé ncée m má re ké linyine wa, ucō kemúnjé ake pēe ne né yúlu re ám kape wa re li yé u ricónj nnya? ³⁰ Nen linéluke-luke kecáa Uléecaa m pōnese, yo nnya ke unyine uu yé pēe lē kecáa kam Uléecaa m pōnese nnya né lámaanke? ³¹ Lē nnya, nōn ye mīpá yo mpuri n le nēe nōn n níru nēe nōn n wai, ani ye tíyese Uléecaa rinyiri tiké n taálē. ³² Ani nómenécíre tí, áni kape tíyese nóinésoi iké Pisui fi nēe Pikireki nēe Uléecaa písoi kémee unyine lóise. ³³ Ani menécō n wai. Ne ye mīpá yo kémee n náásile re inésoi iké mīpá úye n nyamí. Ai nnésone kam wéési, amá ne wailē re liké ne písoi kulúí sōnesi liké piriyu lo.

11

¹ Ani menécō n wai yare ke nēe Kirisi mecō n wai.

Iye kai píse re utisi ne unósi piké Uptima inipēe-i n we?

² Ne nó pakare kaní ne mīpá píyēi kenécáa n léiselē nōn kō icélaa kam nó rintérjse rísone múlilē. ³ Mīpá ne lē, ne la re ani mmú kō te Kirisi yee mīpá utisi úye uyōopi. Utisi yee unósi uyōopi, Uléecaa pō Kirisi uyōopi. ⁴ Utisi nkó yee linyine rīyu n yáriilē un ne keyóme yáási nēe un ne Uléecaa rinyiri símisi ye uuyōopi Kirisi isei waisele. ⁵ Amá unósi nkó yee rīyu ηmanē ne keyóme n yáási nēe un ne Uléecaa rinyiri símisi ye meníje uula isei waisele. Li we re unósi nkó kapi rinkoósi re isei iké u wa kuu lē ne menyíne wa. ⁶ Unósi unsá n la uké uriyu linyine yarii, uké mese nnyúpi nyai. Li kō pēe isei wele re unósi uké n nyalaalē nēe uké n koósilē. Lē nnya, uké ye rīyu linyine yarii. ⁷ Ai ne sá re utisi uké linyine rīyu yarii. Li we re uyee ne Uléecaa menyíne we, un kō rīyu u waise. Utisi ke unósi pō rīyu waise.

⁸ Ai unósi ipíje ke Uléecaa uu kpísi uú ne utisi wai, amá utisi ipíje kuu kpísi uú ne unósi wai. ⁹ Ai kō unósi nnya ke Uléecaa uu utisi wa, amá utisi nnya kuu unósi pō wa. ¹⁰ Lē nnya kai píse re unósi uké pilécaatumē nnya linyine rīyu yarii liké n nyíselē te u umecire utisi metene ricepíselē. ¹¹ Amá Upīma kémee, utisi unsá n we, unósi úu líka tu, unósi unsá n we, utisi páa kō líka tu. ¹² Yare lē kapi utisi ipíje n kpísi apí ne unósi wai mecō ke unósi uu ye utisi mari. Uléecaa yee lē nnéi wai.

¹³ Ani nórinécúruu musí ani yénu nké te li ne sá re unósi uké rīyu ηmanē Uléecaa n yáásii? ¹⁴ Lē kai nní ketē kecáa ní we ricuruu ye ró nyísele re li isei we re utisi uké nnyúpi riyá nké pi nn cá. ¹⁵ Amá li pēe rīyu má re unósi pō nnyúpi nké pi nn cá. Lē nnya kai unósi nnyúpi he re nké ye rīyu u n yariilē. ¹⁶ Amá úye unsá n la uké lē wa, liute uké nse kō te tó ári mewai féé méka mecō keyómeyáhaa-i wai, apí kō Uléecaa icápíne-i lē wai.

Uptima kupéncō iluke

(Matiyee 26:26-29; Mariki 14:22-25; Luki 22:15-20)

¹⁷ Am nkpēni mmē kam nní nó n símisine kémee nó pakarene. Ne ne nó césine re nóinécápíne ye nó kópule ai tósu kii nó ní nyóonse. ¹⁸ Nsímé foí mee re, ne kō te nō ye nōn n cápínelē, mekóólentene yèè nókenécāpe n wele. Ne nyáni yare in n la, ai yé nnóome. ¹⁹ Li

meýikíyiki pise re mekóolentene meké nókenécōpe n we liké ne pepēe nókenécōpe aseí n tikilē ní lese liké ní nyíse nnya. ²⁰ Nō ye nōn n cápinelē, áí nkpáni Upíima kupénecō iluke nnya kani ye n cápinelē. ²¹ Likumúnjé re nó úka úu ye ucō merí piké kesé li. Mpa úye ye ye n tū un uiluke cire le. Pée uye-i ke nkũ nn picō ní we ke picō api ye m pomaalē. ²² Ani síyō má re nōké ye kei-pō li ani níruu? Née Uléécaá icápine pikó káni waiselē nōn pée la nōké pepēe ápi líka m má isei waise. Ké nkpéni nó maá re íye? Nō la re ké nó pakare née? Am yé mmú kémee nó pakare!

²³ Li we re nsímé mmē ke Upíima uu né n símisi kam nó téjsele te: Kesine kē kapi Upíima Yeesu pepēe pikópe u ní la anipe-i n wa, u kukpónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécaá pipōnēse m masí, uu ku kpakórine uu re: Inépine iyē kápí ne nó nnya n nyōnse ye nnyí. Ani ye lē wa aní ne né n léiselē. ²⁵ Kapi piluke m masí, uu kō limecō kepóripi kpísi uu re: Nkómēine fale mee menénye nnya nó ne Uléécaá kecōpe ní we ye kepóripi nké. Mpa píyei nōn ye ke n níru, ani ye mesére né n léiselē. ²⁶ Nōn ye mpa píyei kukpónó nkú n le, nōn kepóripi nké n níru, Upíima nkpō kani lē yóólē liké ha ne umepēeme tu.

²⁷ Lelēe tíyese ke úye uu ye un meháikuse wee kémee n we un ne kukpónó kpē n le un kō ne kepóripi kē n níru, Upíima ipiñe ne umenye kuu lē ne púnne. ²⁸ Lē nnya, mpa úye uké ye musí uu uisoi paí nsōne uu pēe kelenē kukpónó le uu kō kepóripi kē níru. ²⁹ Uye un méwoo n le un n níru, unsá n ceri re Upíima ipiñe ye nyi, umecire kuu lē mewai me-i akópe palē. ³⁰ Lē nnya ke písoi meýā api nókenécōpe pitóikó, picō síkankáláká, picō meýā pōō kō kpíni. ³¹ Tōn ye pée m musí ari irósoi paí nsōne, Uléécaá úu yée pée ne ró túhaane. ³² Amá Upíima ye ne ró túhaanele, uu kutu ró pásá uu ntósímé nyōnse re ápi kape ne pepēe ápi Kirisi n nyu tó ripéne piké túhaane.

³³ Pinémárecō, lē nnya, nōn ye n cápinelē te nōké Upíima kupénecō iluke li, ani ye méraane ani kelenē le. ³⁴ Nkũ nn úye n we, uké ye ukēyō-pō lime. Uu kape wa Uléécaá uké ye nóinécápine-i ne nó túhaane uké akópe nó pa. Nen píyei nókenémee n hapō kam yé isímé tōrō iyē kecáá ripaí.

12

Nfáasōne lihēehēe kecáá nsímé

¹ Pimárecō, am la nōké Nfáasōne lihēehēe nsímé kecáá kuñmaha-i n we. ² Nō nyule re káni pēe kahane Uléécaá n céri, li pēe nó pásaille nōn tikilē lin ne piléé kani n nyōnse ápi ye kō símisi mempō nó sí. ³ Lē nnya kam te ké nsōne nó símisi nōké kō te: Uka úu we re Uléécaá Nfáasōne ye ukeméé we un ne símisi, uu pēe re “liké Yeesu rité”. Uka úu yé kō fe uké re “Yeesu ye Upíima”, kái pēe Nfáasōne mee lē u símaase.

⁴ Nfáasōne lihēehēe ye wele mpehē mpehē. Amá Nfáasōne nse kóló mee lē nlihēehēe hōnente. ⁵ Ikeicee ye kulúi wele, amá Upíima use kóló kari lē keisi. ⁶ Mpa úye ne ukai ye nye, amá Uléécaá use kóló ye lē rínanje ró heelē tōn ne a wai. ⁷ Nfáasōne ye nlihēehēe mpa úye hele uké ne n-nnanje nyíse liké ne ntónéi yóriye. ⁸ Lē nnya knn ye unyine mewéēsēsōhō he uú ne n símisi, nn kō ucō menyuwe he uyē un kō ne símisi. ⁹ Nfáasōne nse mmē nn kō ucō he re uké nfatene m má, nn kō ucō he re uké ye wa utóikó uké peí. ¹⁰ Nfáasōne yèè unyine hele re uké ye fe uké mewaisaṅa n wai. Nn kō ucō he re uké ye Uléécaá rinyiri ne símisi. Nn kō ucō he re uyē uké ye fe uké mmewai ne lelēe áí mmekó céri uké kóólene. Nn kō ucō he re uké ye meyu saṅa mpehē mpehē símisi. Nn ucō he re uyē uké ye fe uké me tuisse. ¹¹ Uléécaá Nfáasōne cireníñe mme mee lē nnéi waise. Lē knn ní la nké mpa úye pa knn ye u pa.

Mpa Kirisi ukó úye ye ipiñe ise nlese le

¹² Pi yé fe api Kirisi ne ipiñe inyine ye ilése kulúi m má múñeisene. Mpa ke ipiñe iyē ii ilése kulúi m má, innéi ye ripénele ai wai ipiñe ise. ¹³ Tó Pisui fi ne mpuri sane pikó ne pilási ne pepēe pimēcire n te, tōo ntónéi míni wolē. Nfáasōne nn tó pansese ipiñe ise. Nfáasōne nse mmē meni kari kō n ntí. ¹⁴ Lē nnya, áí nlése nse mee ye ipiñe kecáá n we. I ye kulúi n

welɛ. ¹⁵ Mpá kúna kun m maa rɛ káku nní kunípe nnya, áku nkpéni ipiɛ ilese kémɛɛ we, ku yé pɛɛ lɛ nnya ikemɛɛ piwée riyáá? ¹⁶ Mpá kutu kun m maa rɛ káku nní menípeɛ nnya, áku nkpéni ipiɛ ilese kémɛɛ we, ku yé pɛɛ lɛ nnya ikemɛɛ piwée riyáá? ¹⁷ Ipiɛ nnéi in pɛɛ menípeɛ, yo ke usoi uu yéé pɛé nɛ kó? In pɛɛ innéi kutu, yo kuu yéé pɛé nɛ kukpáhá kó? ¹⁸ Uléécáa yɛɛ ḿpá nlése ní-ye umɛla kémɛɛ nkɛtonɛ-i n yekei. ¹⁹ Ilése nnéi in pɛɛ nlése nse, ipiɛ íi yé pɛé n we. ²⁰ Lɛ nnya, ilése kulúí yɛɛ we kaí nɛ wa ipiɛ cireníɛ isɛ kóló.

²¹ Menípeɛ áme yé fe meké kunípe maa rɛ: Am nɛ líka pó wai. Limɛɔ ke ríyu ári yé kɔ fe riké ána maa rɛ: Am nɛ líka nó wai. ²² Ticuruu ipiɛ ilese iyɛ kari n nyu rɛ íi páápú yɛɛ meykíyiki ró yóriyɛ. ²³ Iyɛ kari n nyáni yarɛ i ye isɛi ró wa kecáá kari n̄sɔnɛ paílɛ. Háí iyɛɛ íi kúpaí meté ní we kari ye n̄sɔnɛ nyóɔnsɛntɛ. ²⁴ Amá iyɛɛ pípaí ní nyaḿ íi pinyóɔnsɛntɛ pɛ́ píseí. Uléécáa yɛ ipiɛ ilese wale uu tíyɛɛ iyɛɛ íi kúpaí meté ní we ii ríyu nɛ ícɔ m má. ²⁵ Kuu lɛ n wa nnya, mekóólɛnɛ áme ipiɛ nlese nnyinɛ nɛ nɔ keɔpɛ we, amá ḿpá yo ye nɛ lico kutu cɔlɛnɛ. ²⁶ Nlése ní-ye nn íwɛ n le, li ye nɛ ícɔ ripénele ii íwɛ n le. Nlése ní-ye nn ríyu n yɛ, li ye nɛ ícɔ ripénele aí kesé i n láárú.

²⁷ Nɔ kesé nónnénéi Kirisi ipiɛ lɛ. Mpá nó úyɛ ye unlese lɛ. ²⁸ Uléécáa yɛ uicápine kémɛɛ sitónɛ hekɛsile. Pitumɛ kuu kekpeé mefoí tónse, uu melírú antepuyɛ tikise. Uu kɔ metáánú picélaa tikise. Pɛ memáá, pɛpɛɛ ye mɛwaisaɲa n fe api wai, api tíki. Pɛ memáá, pɛpɛɛ ye pitóikó m pɔise api tíki. Pɛ memáá, pɛpɛɛ ye picɔ n lɛ nɛ pɛpɛɛ picɔ kecáá ní paílɛ nɛ pɛpɛɛ meyu saɲa mpehɛ mpehɛ n símisi api tíki. ²⁹ Ai pinnéi pɛɛ pitumɛ, aí pinnéi pɛɛ antepuyɛ, aí kɔ pinnéi pɛɛ picélaa. Ai kɔ pinnéi pɛɛ ye fe api mɛwaisaɲa wai. ³⁰ Ai kɔ pinnéi pɛɛ ye fe api pitóikó pɔise, née api meyu saɲa mpehɛ mpehɛ símisi née api mɛ tuisse. ³¹ Lɛ nnya, ihɛɛ iyɛɛ innéi kémɛɛ ícɔ n fe kani yé nɛ n náasi rɛ nókɛ yé.

Lɛ nnya, ké nkpéni n̄cɛɛ sɔnɛ píima mɛɛ ḿpá yo n fe nó nyíse.

13

Nla kecáá n̄símé

¹ Nɛn pɛɛ n̄símé n fe ké n símisi yarɛ ke sisoipipi asi ye n símisi, née nɛn pɛɛ piléécáatumɛ meyu n kómei, kám pɛɛ usoicɔ la, nɛ we yarɛ kuweni kapi m pépu kun iwóɔ topori, née kuloo kpɛɛ n tɛni. ² Mpá lin né n hɛ rɛ ké ye fe ké nɛ Uléécáa rinyiri símisi, ḿpá nɛn kɔ ḿpá yo m̄sɔhɔ m má am ye kɔ lɛlɛɛ m pékaalɛ ceru, am kɔ nfatɛnɛ mɛɛ yé riyópe rinsíka m má, nensá usoicɔ n la, ám nkpáni líka. ³ Mpá nɛn menémá nnéi píwɛkɔɔ n h̄ɔnɛ rɛ piké li, ḿpá nɛn tɛ piké p̄sɔi kecáá nnya nna né n̄maasi, kám pɛɛ usoicɔ la, ám kuláa kúka má.

⁴ Nla ye ninjule, nn ye kɔ kusoi wai. Nn ye ucɔ líkɔ káipinkɛɛ. Nn ye ríyu wéesi, rín ye kɔ nɛ rikókori n fulaalɛ. ⁵ Nn ye líka wa lɛɛ aí aseí m má. Nn ye n wéesi rɛ líké nɛ mmɛcire sɔnesi. Nn ye wóosi, rín ye kɔ ucɔ nkɛfa-i n fanaalɛ. ⁶ Piyaaluke pin yei n we, aí ye n n láárú, amá n̄símései mɛɛ ye ntikin̄ ninjukuse. ⁷ Nla yèè ḿpá yo ucɔ sáreile. N ye kɔ ḿpá yo kémɛɛ nfatɛnɛ m mále, nn kɔ n tálɛ tɛ ḿpá yo yé sɔnesi. N ye kɔ nɛ ḿpá yo n kaharile.

⁸ Nla rín ye píkaí tɛnɛ. Pi yé Uléécáa rinyiri nɛ pisímé riyá. Nfáasɔnɛ meyu mpehɛ mpehɛ pisímé yé kam api kpi, menyuwe amɛ kɛtɔ wai. ⁹ Li we rɛ kukéri kukéri kari ḿpá yo nyu. Kukéri kukéri kari kɔ Uléécáa rinyiri nɛ símisi. ¹⁰ Amá lɛlɛɛ ní nyaḿ nɛ kɛtɔ-pɔ lin píyei n leemɛ, lɛlɛɛ kukéri ní we ye lɛ kɛtɔ wale.

¹¹ Kam pɛɛ iwá ní we, menésímé nɛ kenémúnjɛ nɛ nnésɔh̄ɔsimé ye pɛé welɛ yarɛ kewá. Amá kam nkpéni riwéése n wa, nɛ liwánkó lɛ tíyɛle. ¹² Tɔ neni nyánile lin h̄ihiilɛ yarɛ kenípeɛnyáni kémɛɛ kumíiri. Amá tɔ kam ari keróyu-i n̄maa ḿpá yo yenu n̄sɔnɛ. Kukéri kukéri kam neni u nyu. Amá né keyáa picére u tɛnɛsɛ n̄sɔnɛ yarɛ kuu né n nyu mɛɔ. ¹³ Lɛ nnya nkpéni, ḿpá likei t̄ɔrɔɔ nní nnéi l̄in píyei n tɛnɛ, nfatɛnɛ nɛ linyinɛ kecáá pitá nɛ n̄la páa yé tɛnɛ. Likei lɛ ketaani aí kutɛnɛ we. Amá n̄la mɛɛ likpéɛ.

14

Nfáasone lihexee kecáá nsímé

¹ Nla kani yé mefoi n wéési nǎké m má. Ani n náási nǎké kǎ Nfáasone lihexee yě, aí ne tǎsu nǎké Ulééca rinyiri ne n símisi. ² Mesei ye me re usoi nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi úu písoi ne símisi, amá Ulééca rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu u kómēi. Nfáasone kuú ne nsímé mee m pékaalē nyáni un símisi. ³ Amá úye un ye Ulééca rinyiri ne n símisi, písoi ke uyē uu ne símisi. U yé pi lē api Ulééca ncee-i papisi, uu ikari pi kpáse, uu kǎ piakij ninjukuse. ⁴ Nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Ulééca ncee-i papukusele. Amá nkó yee Ulééca rinyiri ne n símisi ye picǎ Ulééca ncee-i papukusele.

⁵ Ne péé la yare nǎnnénéi nǎké Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi. Amá lē kam meyansei ní la yee nǎké pee Ulééca rinyiri ne n símisi. Nkó yee Ulééca rinyiri ne n símisi ye nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi mecire kai yé picǎ kuláa wa, aí tíyese api Ulééca ncee-i papisi. ⁶ Pimárecǎ, ne la ké nó pise re nen nǎkenéméé n hapǎ nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, yo kai yé nó yóriye? Ai nen nsímé ke Ulééca né n nyíse nó n símisi, née nen nsǎhǎsimé nnyine nó n símisi, née nen Ulééca rinyiri ne n símisi, née nen icélaa inyine nó m pa kai yé kuláa waa? ⁷ Limécǎ kái we ne iyómelū yare nní risū née kusole kapi ye ne anípe ní pi. Lianǎ ansá n kóólentēlē, íye ke usoi uu yé ne ceri re risū kapi símisi née kusole kapi pépu? ⁸ Uyee rináatǎn n símisi unsá anǎo n lese liké n kpáilē, wǎo yé pee céri uké umecire cápine uké ne atǎpi leepǎ? ⁹ Limécǎ, nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, nǎnsá ye rinǎo m ma riké aseí m má, íye ke usoi uu yé ne lē kani n símisi ceri? Méwoo kani pee lē símisi. ¹⁰ Meyu ye kulúí wele ketē kecáá, amá méka áme mekecǎpe we re áme aseí má. ¹¹ Lē nnya, usoi un ne né n símisi, nǎnsá umeyu n kómēi, ne ukemee usáne le, uyē un kǎ nē kémee usáne. ¹² Limécǎ, yare kani nní ní la nǎké Nfáasone lihexee meyá m má, ani n wéési mefoi re nǎké meyá lihexee m má lee ye Ulééca icápine pikó n lē piké ne nfatene kéméé m papisi.

¹³ Lē nnya, li pise re nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi uké Ulééca pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴ Nen limeyu mē ne keyóme n yáási, Nfáasone mee kenémee ní we kam ne yáási. Amá menésǎhǎ áme pee líka wai. ¹⁵ Lē nnya, íye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémee ní we ne keyóme yáási, am kǎ menésǎhǎ ne keyóme yáási. Né Nfáasone mee kenémee ní we ne yǎ, am kǎ ne menésǎhǎ yom. ¹⁶ In te Nfáasone nmane kaá ne Ulééca pǎnese, íye ke nkó yee úu meyu mē n kómēi uu yé fe uu pipǎpǎnese iyáhaa kecáá rinǎo yǎsu re Amí! Uu kǎ pee kómēi lē kaa n tee. ¹⁷ Mpá ipǎpakare kaa Ulééca m pakarente iké íye nsá n nyamí, íi nkǎpáni ucǎ lénine uké ne nfatene kémee m papisi.

¹⁸ Ne Ulééca pǎnese re u tíyese nen Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi lin nǎnnénéi mmú fe. ¹⁹ Amá mpá ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutǎsi né n we re ké anǎo fíí nyee kúkome ní we símisi ké ne pi céési, ne kam yé meyu kápi n kómēi ne anǎo kulúí pi n símaanke. ²⁰ Ani kape mewá m músu. Ani akópe piwai ncee kémee n nyamí yare siwá fenfēí. Amá ani ye mewéese musí. ²¹ Yare ke Upíima uu ní ma api Ulééca Nsímé ritelé-i wǎlu re:

Písoi mpí pee meyu féé n símisi ne písáne anǎo kam ne tikine ké ne pinésói símisi.

Amá mpá ne lē, ápi waisene.

²² Lē nnya, Nfáasone meyu mpehē mpehē písímé ye pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee rícere le re linyine ye wai. Amá aí Kirisi pikó kémee linyine yoriye. Limécǎ, nǎké ne Ulééca rinyiri n símisi ye Kirisi pikó kémee rícere le re linyine ye wai. Amá aí pee pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee líka yoriye. ²³ Ulééca pikó pin nkǎpéni n cápinelē pin pinnéi Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, piyómeyáhaa pinyine pee ápi limékó n nyu née pepere ápi Ulééca m pakarelē pin kei n lomǎ, ápi yé maa re nǎo písǎhǎtorē lee? ²⁴ In te pi pinnéi Ulééca rinyiri

ne símisi, ke unyine yeé úu Ulééca m pakarelē nēe unyine yeé úu limékó n nyu uu kei lompa, u yé ukēfa-i musí, nsímé mmē nn u nyíse re úu alari má, ²⁵ kemúnjé kee ukēfa-i m pékaalē akē kpáii, uu pēe kéyu ketē kipi uu Ulééca pakare, uu yóó re mēseisei ke Ulééca uu nókenécōpe we.

Lē kai m pise re liké Kirisi pikó icápine kéméé n sōne

²⁶ Yo kai nkpēni pise re nōké n wai, pimárecō? Nōn ye n cápinelē te keyóme kani yáasi, nókenécōpe unyine yeé fe uu yóm, ucō uu icélaa inyine pa, Ulééca uu ucō nsímé nyíse, ucō uu Nfáasōne meyu mpehē mpehē símisi, ucō uu mēasei lese. Li pise re linnéi liké n lēni, piyómeyáhaa pin ne nfatene kémee papisi. ²⁷ PISOI pin ye Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi, ápi kape ye pité nēe pitaani rifaau. Piké ye kō use use símisi. Li kō pise re unyine uké ye n we un pinsímé mmē tuisse. ²⁸ Úka unsá n we uké tuisse, li pise re piké ye riséé. Piké ye ne pimēcire kefa-i n símisi, api ye kō ne Ulééca n símisi. ²⁹ Li pise re pēpēe Ulééca rinyiri ne n símisi pité nēe pitaani piké ye símisi picō api ye pinsímé mmē músu api yēnu. ³⁰ Amá in te Ulééca ye icápine iye-i unyine nsímé nyíse, li pise re uyēe pēe n símaari uké riséé piké nkó kutu ricō. ³¹ Nó ye fe ani nónnénéi Ulééca rinyiri ne símisi ani tisentene, mpa úye uu ne icélaa inyine yenu uu múlú, ai kō ne mpa úye n ηmóópuselē. ³² Pēpēe Ulééca rinyiri ne n símisi ye ihēe iyē ke Ulééca uu pi n he kecáa rnanje mále. ³³ Li we re Ulééca úu méwoo méwoo ukó, amá nkīnīnīe ukó lo.

Yare kai Ulééca pikó icápine nnéi kémee ní we, ³⁴ li pise re pinósi piké ye Ulééca icápine kémee n séélē. Api ncēe má piké ye kei n símisi. Li pise re piké pimēcire ricepise yare ke isé ii mí ma. ³⁵ Pin linyine n la piké céri, piké ye pipila pise síyō-i. Ai ne sá re unósi uké ye Ulééca icápine kémee n símisi.

³⁶ Nēe nō músu re nókenémee nké-i ke Nsímé Kēcire nn léeme? Nēe nó ηmane kémee knn hápō? ³⁷ Uye un m músu re u Ulééca rinyiri ne símisile nēe u Ulééca Nfaasōne ihēe inyine má, liute uké céri re mmē kam ní nó ní wólu ye Upíima isé le. ³⁸ Amá úye unsá lē n nyu, Ulééca paa kō liute nyu. ³⁹ Lē nnya, pimárecō, ani n wéési nōké ye ne Ulééca rinyiri símisi. Amá áni kape n yulu re pISOI ápi kape ye Nfáasōne meyu mpehē mpehē símisi. ⁴⁰ Amá li pise re nōké linnéi n wai lin nyamí, ái kape m pulu.

15

Kirisi meyise nkpō kémee nsímé

¹ Pimárecō, Nsímé Kēcire kam nó rin-yóó ani n ηmurei, ani kō nkemee iníjī wai kamí la ké nó léise ² re n nórinéyu lōle, in te nō nsōne m múlū. Insá lē, méwoo kaní ne kefa n tene.

³ Nsímé mmē kam tinécúruu n kō kam yé te né mefoi nó ritérjse. Lēe re aróképe nnya ke Kirisi uu kpu yare kai pēe mekēe-me Ulééca ritelé-i n wólaalē. ⁴ Pi u kulesile uu keyáa táánū tunjé pikpōkpō kémee yisi yare kai kō mekēe-me Ulééca ritelé-i n wólaalē. ⁵ Kuu pikpōkpō kémee n yisi, Piyēe uu u yenu, upitume kefi ne pité api kō limemáa u yenu. ⁶ Uu limemáa upimarēcō píle píle menupū ne kuláa umēcire nyíse itunje ise-i. Picō ye pikecōpe kpínle, amá pimēyā ye ne nfáa mále. ⁷ Uu kō limemáa Yakupu kpáfúme, uu kō pēe limemáa pitume nnéi kpáfúme.

⁸ Uu pēe pē nnéi memáa kō metórōssei né umēcire nyíse, né nkó nēe nní ní we yare kewá pēni kapi mári. ⁹ Nēe Kirisi pitume kecōpe usírísá. Am tu re piké né sēe re utume. Li we re ne pēe Kirisi pikó wéékuselēnle. ¹⁰ Amá Ulééca ipēelēe yeé tíyēse kamí ne isoi nnyí kam nní ní le we. Kēfa kuú ne né n fēnne, ái méwoo wa. Li we re ne pikei wale am pitume picō nnéi feriyē. Asei kecáa, ái nēe keisi, uipēelēe yeé pikei pē wa. ¹¹ Lē nnya, mpa lin né nēe lin pēpēe pikei pē wa, Nsímé Kēcire kari nó yóólē. Mmē kani kō ne kefa tene.

Tó meyise nkpō kémee nsímé

¹² Tō yóolenle re Kirisi ye pikpōkpō kémee yisi. Iye ke nōkenécōpe pinyine api yé pee fe api re pikpōkpō ápi ye yisi? ¹³ In te pikpōkpō ápi ye yisi, lē nnya Kirisi páa kō yisi. ¹⁴ In te Kirisi úu yisi, ntósímé kari n yóólē ye méwoo le. Méwoo kani kō ne kefa u tenelē. ¹⁵ In mesei re pikpōkpō ápi ye yisi, ke tōo péē we tōn yóólē te Uléécaā ye Kirisi yukuse, úu kō pee pikpōkpō kémee u yukuse, tō ne u rikpárále, ari pee wai pitansei nōōme. ¹⁶ Li we re in te pikpōkpō ápi ye yisi, Kirisi páa kō yisi. ¹⁷ In te Kirisi úu yisi, méwoo kaní ne kefa u tenelē. Nō kō ne nōanékōpe kémee wele. ¹⁸ Li kō nyísele re pepe Kirisi ne kefa n tenelē apí ne kpi ye pōlaalenle. ¹⁹ In te ketē nté isoi ηmane nnya karí ne Kirisi tálē, lirócō ye íwe wele ai tōsu mḗpá úye.

²⁰ Amá mesei ke Kirisi uu pikpōkpō kémee yisi. Uyee mefoí yisi. Li nyísele re picō pee n kpi pḗ né kō kam api yisikee. ²¹ Usoi use yee ne sisoipipi nkpō ka. Usoi use yee kō tíyese ne sisoipipi siké ye ne pikpōkpō kémee yisi. ²² Ke písoi nnéi ne Atam api m pénelē nnya kapi kpíni. Kapi ne Kirisi m pénelē nnya kapi limecō pinnéi nfáa fale yenune. ²³ Amá mḗpá úye ne uitunje ye nyi. Kirisi ye piyise masile. Uyee ufoí. Un píyeyi n ka, upikó pee limemáá yisine. ²⁴ Limemáá ke mḗpá yo ketō ake pee sónti, kumúnjé kpe-i ke Kirisi uu iyóopi nnéi ne rnanje nnéi ne n-yóopinaje nnéi tékéene, uu pee un-yóopinaje nnéi Sáa Uléécaā anipe-i wai. ²⁵ Li we re Kirisi uké pee iyóopi n tū kelene liké ha ne tu péē uye-i ke Uléécaā uu yé upilaarō nnéi Kirisi kenyalē-i rinwúlase. ²⁶ Uláarō tōrōo kuu n tékéene yee nkpō. ²⁷ Li Uléécaā ritelé kémee wólaalē te: Uléécaā yé linnéi ukenyale-i riwulase. Kai nní n wólaalē te “linnéi”, ái pee re ne Uléécaā kapi lē tee. Li we re uyee mḗpá yo Kirisi kenyalē-i riwulase. ²⁸ Mḗpá yo in ukenyale-i rinwula, uyē Uléécaā Kepipi uu pee umecire cepise uu Uléécaā kenyalē-i wúla. Uléécaā yee mḗpá yo ukenyale-i rinwúlase, kei ke Uléécaā uu pee meyíékíyiki mḗpá yo kecáá iyóopi tonene.

²⁹ Ani mpí pee ye nní n ηmurei re piké pikpōkpō nnya míni pi wole kecáá musí nké. Yo kapi lē ne náási? In te mesei ye me re pikpōkpō ápi ye yisi, yo nnya kapi pee ηmurei re piké pikpōkpō pē nnya míni pi wole? ³⁰ Tḗ ηmaa ricurru ní? Yo nnya kari mpíi meséere nkpō lorólē? ³¹ Pimárecō, mḗpá keyáa kéye kam nkpō heirente. Meseisei ke tō ne Urópíima Yeesu Kirisi kupénecō aku nḗ nnya meyíékíyiki rikókari né we. ³² In pee sisoipipi kemúnjé kamí pee má kamí ne Efesi-pō písoi kpááree pinyine yare icarename tōpu, yo kai yé né yóriye? In te pikpōkpō ápi ye yisi, tóké mese n wai yare kapi ní ma re: Tō kóso kpine, lē nnya tóké n le tōn níru. ³³ Ani kape tíye unyine uké nḗ kírāase: Aséncō kōpe yèè isoi sone caaile. ³⁴ Ani nōmenécíre tí ani músu rḗsone, áni kape akōpe n wai. Písoi ye nōkenécōpe wele pee ápi Uléécaā n nyu.

Ipinje íye ke pepe nkpō kémee n yisi api má?

³⁵ Unyine yé pise re: Iye ke pikpōkpō api ye yisi? Ipinje íye kapi ne peeri? ³⁶ Pó uníri nkó! Aa nyu re pinsá rilukepipi n lukesi, ári yé fe riké lee? ³⁷ Tipipi rinyine kaa ye lukesi re mpuri. In n la, risírēpipi nēe rilukepipi féé rinyine. Ai kuléé kpee n lelune ricurru kaa ye lukesi. ³⁸ Uléécaā yee ye pee ripipi tē ipinje iyē kuu ní la he. Mḗpá ripipi ríye kuu ipinje yee ne ri n sá he.

³⁹ Lifáakó ái linnéi isare ise má. Isoisare ye ne isee ikó kóólēlenle, sinúipi isare ne impehē, ikpíntomé ikó ne iyē mpehē kō.

⁴⁰ Limecō ke kelécaā-pō likó ipinje íi ne ketē nté likó ipinje kóólēlē. Kelécaā-pō likó nsone ne mmpehē, ketē nté likó nsone ne mmē mpehē kō. ⁴¹ Itunje ye imetéi cire mále, iwáre in imekó má, awárepi pōon kō amekó má. Mḗpá awárepi ricurru áa metéi mese má.

⁴² Limecō kai sónti liké kumúnjé kpe-i ke pikpōkpō api n yisine n we. Pi ye pin písoi n kulési, pi ye fōnile, amá Uléécaā un pi n yukuse, ápi pee píkaí nkpō kpáne. ⁴³ Pi ye kékulaa-i íwe n wele ápi kō páápú. Amá Uléécaā un píyeyi pi n yukuse, pi ye pee ríyu m mále pin kō páápú. ⁴⁴ Isoipinje nnyí kari nní n nyáni kapi ye kékulaa-i m má. Pin píyeyi n yisi, ipinje fale ke Nfáasone nn ye n he kapi máne. Lē nnya, isoipinje nnyí kari nní n nyáni ye wele. Limecō

ipinje iyē ke Nfáasone nn ye n he pǎ ne kǎ wele. ⁴⁵ Lē nnya kai Ulééca Nsímé ritelé-i wólaalē te: Usoi foí uyē ke Ulééca uu n wa uu u séi re Atam ye kesoi pipi le kee nfáa n yé. Amá Atam tǎwǎ yee nní Kirisi. Ukeméé ke Nfáasone nn we nn ye nfáa he. ⁴⁶ Ai ipinje ke Nfáasone nn ye n he yee pee mefoi we, amá isoipinje nnyí kari nní ní nyáni ye nyi. Iyē ke Nfáasone nn ye n he ye kepire sóntile. ⁴⁷ Ntaai kapí ne usoi foí mǎ. Uyē ne ketē nté ukó le. Kelééca ke ulírū pǎo léeri. ⁴⁸ Pēpee ketē nté ní we ye we yare uyē kapí ne ntaai m mǎ meco. Pēpee kelééca-pǎ ní we ye we yare uyee kelééca-pǎ n léeri meco. ⁴⁹ Tǎ ne neni wele yare uyē kapí ne ntaai m mǎ meco. Limeco kari kǎ sónti tǎké n we yare uyee kelééca-pǎ n léeri.

⁵⁰ Pimáreco, ne la ké nó maa re isoipinje nnyí kari nní ní nyáni íi yé fe iké Ulééca iyǎopi kéme lompǎ. Ai líka nnya, lelee ye n caai ái yé fe líkē panse lícaaiciré.

⁵¹ Ani kutu rico ké nsímé nnyine mee m pékaalē nó símisi ani kóm te ári ntónéi kpine. Amá tǎ kam ari ntónéi mmú ipinje féé conse. ⁵² Kumúnjé kuse kunyine-i ke rináatǎn arí ha meyéne mese keyáa tǎwǎ ténine. Tin lē n tē, pikpǎkpǎ api yisi api pee panse pikpǎciré. Tǎ mpí, tǎo likumúnjé kpe-i nfáa m má, tǎo ipinje féé conse. ⁵³ Li meyíkíyiki pise re irǎpinje nnyí yee ye nní n caai iké panse ícaaiciré, irǎpinje nnyí yee ye nní n kpu iké panse íkpǎciré. ⁵⁴ Lelee ye n caai lin píyeyi m panse lícaaiciré, lelee ye n kpu lin kǎ píyeyi m panse líkpǎciré ke nsímé mee n wólaalē nn pee sónti: Mme mee nní re:

Pi nkpǎ feriyē api n tékéé.

⁵⁵ Nkpǎ, áa nkpǎni feriyē!

Nkpǎ, mepǎlǎo kaá ne n kóni ye tenele.

⁵⁶ Akópe nyee nkpǎ melǎo waise, isé yee akópe rínanje heelē. ⁵⁷ Amá tǎ Ulééca pakare kuú ne Urǎpíima Yeesu Kirisi rintíki uu ne rínanje ró he ari nkpǎ feriyē. ⁵⁸ Lē nnya pimáreco keciré, nóinépinje íi kape riyǎo, áni kape n tinarente. Ani nǎpá píyeyi n keñaalē nǎn Upíima pikēi rísone wai. Nórínécúruu ye nyule re pikēi pē kani ukupéneco kéme n wai ápi yé méwoo wa.

16

Itǎho kapí ne Yerusalem-pǎ Kirisi pikó n sí

¹ Síwǎo itǎho kapí ne Yerusalem-pǎ Yeesu pikó n lénine nkǎ ye nkpǎni mmú: Ne lē kai mewai m má Ulééca ícápine pikó pee Kalasii-pǎ ní we písímé masile. Nǎoké kǎ pimewai ritiki. ² Mǎpá kewénteyaa ukóso úye, nǎpá úye uké ye lē kuu yé n fe uu tǎho ukeyǎ-pǎ iyaa yekei. Ké ne n tuiǎo, nǎn linnéi picápine masí. ³ Nen píyeyi n tuiǎo, né átelé wǎi am pē kani n lése re piké ne nóinéitǎho Yerusalem ha pa, apí ne péne. ⁴ Lin m pise re ké rinécúruu ha, tǎ ne pē yé nsé tipéne.

Lē ke Pǎoli uu ne piwai n náasi

⁵ Masetuwaani ketē kam tíkine ké ne nókenéme tuiǎo. Kei kam cǎpune kelenē. ⁶ In n la, né nókenéme siyáa sinyine wa. Ticuruu in n la, am nnyiyē kumúnjé nnéi nókenémeé tone ani né léni amí ne kei kam n sí tǎmpǎ. ⁷ Li we re am neni la ké nó yé amí ne n tǎsu. Amá Upíima un n la, ne la ké nókenéme siyáa wa. ⁸ Amá né pee Efeesi kuyu-i tone Pantekooti keyaa aké ha ne tulu. ⁹ Ai líka nnya, nǎpá ke piláarǎo api kulúí ní we, li kei ncée né tǎpilele fouu ké ne pikēi píima pinyine pee kuláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nókenémeé n tuiǎo, ani u yǎsí rísone, áni kape tíyē uripǎo riké caai. Li we re menéco kuu Upíima pikēi wai. ¹¹ Lē nnya, úka uu kape u lómiise. Amá ani u lē uké nkíñinje ne uncee sóne uu ne kenémeé pēeri. Tǎ ne Yeesu pikó picǎ ye u ménle. ¹² Ne urǎmáreco Apoloosi pǎ tinmǎópúsele re u ne Yeesu pikó picǎ piké nókenémeé hapǎ. Amá uu kahanē n ñmurei re u yé nkpǎni tǎmpǎ. Lin píyeyi ne u rinsá, u yé hapǎ.

Icélaa tǎwǎ ne iyáhaa

¹³ Ani kapε lɔpile, ani nfatεne kέmεé n we, ani itisi yɔsí anί m páápú. ¹⁴ Ani múpá yo n wai nε nla.

¹⁵ Pimáρεcɔ, nɔ nyule rε Sitefanaasi nε ukeyɔ pikó pεε pifoí Akayii ketē kέmεε Kirisi ritiki api kɔ mεε nε mεε Uléεcaa pikó kecɔpe pipikεi n wai. Lē nnya kam tε kέ nɔ pise rε: ¹⁶ Ani nómeneécire ricepise, ani pi nε pē nnéi pεε pimεcɔ mē nε pipikεi n ηmóópúlē metene n we piké nɔ n séni.

¹⁷ Sitefanaasi nε Fɔrutunatuusi nε Akayikuusi mekame ye né larisile. Káni n we, pεpεε lē kani yé pεε n wa né wai. ¹⁸ Pi rinékín ηnɔkusele yare kapi nɔ n wa mεcɔ. Ani lipite pē ipakare pípa ceri!

¹⁹ Uléεcaa icápine yεε Asii ketē kecáá n we pikó ye nɔ yáási. Akilasi nε Pirisili nε Yeesu pikó pεε ye pikeyɔ-i n cápine ye nɔ yáási, nɔ nε Upíima kupénecɔ kέmεε. ²⁰ Nópinémáρεcɔ nnéi pεε nté n we ye nɔ yáási! Ani nómeneécɔpecire yáhaane ani memáρεcɔ pirane. ²¹ Nē Pɔli, née rinécúruu nε kunénipe anɔɔ nnyé wói rε nε nɔ yáási. ²² Uye unsá Upíima n la, Uléεcaa uké u rité! Maranata! A kam, Urópíima! ²³ Upíima Yeesu uké ípεéléε nɔ nyíσε! ²⁴ Nε nónnénéi lalε nɔ nε Kirisi Yeesu kupénecɔ kέmεé.

Títelē lírū ke Pṓoli uu Korēnti pikó n wóí

Lēlē rítelē ntí kēmēē rí we

Kaí ne rítelē foí kēwǎle-me n kpíime, Korēnti pikó ápi kómēine. Lē nnya ke Pṓoli uu pi wǎlu uké pi nyíse re uripṓo ye ne pi caailenle.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinēlē ye nni:

1. Pṓoli ye lē kuu Yeesu Kirisi itumē n le nkó símisi. Likēi lise kuú ne n náási yee re uké mṓpá yei tíyese piké Sáa Uléécaā ne Yeesu Kirisi ceri. Iwe ne ncón ye keméē piyēle, amá ṓniṓe kuú ne mṓpá yo kahari (1-7).
2. Pṓoli ye Kirisi pikó pēē Korēnti-i ní we pise re piké kefa keṣe ne Yerusalem pikó pēē íwe m má he. Lē ke picṓo api meyá m má, liké pē kai m párilē yoriye. Ayu nyēē pilénaane kari yé n fe ari Yeesu Kirisi nnya m má kecáá kemúnjé ró hele (8-9).
3. Pṓoli ye nyíse re u alari mále uké pitumē nṓome mēwai ne pinnṓosimé kési (10-13).

Iyáhaa

¹ Nēē Pṓoli yee Uléécaā mēla kēmēē Kirisi Yeesu utumē m panse, ne urómáreṓo Timotee. Uléécaā icápine yee Korēnti-i ní we ne Uléécaā pikó picṓo nnéí pēē Akayii ketē nnéí kecáá ní we kari rítelē ntí wǎlu. ² Urósáa Uléécaā ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípēelēē nó nyíse api kṓ nkíṓniṓe nó he.

Pṓoli ye Uléécaā pṓṓneṣe

³ Tṓ Uléécaā pakare. Uyēē Urópiima Yeesu Kirisi usaa. Uyēē íwe ró n tē uu kṓ mṓpá yo kēmēē arókíṓ niṓukuse. ⁴ Uyēē ye ntócón nnéí kēmēē arókíṓ niṓukuse uu re tǔkē ye kṓ fe tǔkē pēpēē ncón mpehē mpehē kēmēē rí we akó niṓukuse yare ke uyē uu arókó n niṓukuse meṓo. ⁵ Ai linyine nnya, tṓ Kirisi iwe iyē icṓ meyá lele. Limēṓo ke Uléécaā uú ne Kirisi tikine uké ne arókíṓ meyá niṓukuse. ⁶ Mṓpá tṓn íwe n le, tṓ i lele re Uléécaā uké ne tṓ ritiki uké ne nṓanékiṓ niṓukuse uké kṓ nṓányu lṓ. Uléécaā un ye arókíṓ n niṓukuse, u lalē nṓké nkíṓniṓe yē nṓké ye ne fe nṓké ne merṓṓo íwe iyē icṓ kēmēē n kahari. ⁷ Lē nnya, tṓ ne nó tálēle meyíkíyiki. Li we re tṓ pinyuwe máálenle ṓsṓne re kani nní irṓwe icṓ n le, Uléécaā ye nṓanékiṓ niṓukuse nne yare kuu arókó n niṓukuse meṓo.

⁸ Pimáreṓo, tṓ lalē ani ceri re tṓ Asii ketē kēmēē íwe píima lile. Háí irótisi íí ne tene, ai ró feriyē ari pēé m músu re ári yé pēē nfáa rikpá. ⁹ Amá tṓ ne pēē meyíkíyiki nkṓo kukpáhá pikóme masile ari ntókṓo yósu. Li lē wale re ári kape ye ne merṓcíre n tálē, amá tǔkē ye ne Uléécaā yee ye pikṓkṓo kēmēē pisoi n yukuse n tálē. ¹⁰ Uyēē nkṓo mmē kēmēē ró lése, uyēē kṓ pilése ró kpáne. Meyíkíyiki karí ne u tálē te u yé kṓ pilése tṓ rikpá. ¹¹ Nṓ ne kṓ keyóme yáásile nṓn ne likemēē ró léni. Pisoi meyá ne kerṓcáá keyóme yáásile, Uléécaā un lē nnya ró kpálē. Lē nnya ke pisoi meyá api sónti piké tṓ nnya kṓ Uléécaā pṓṓneṣe.

Pṓoli ye lē kuu ní la uké wa conse

¹² Lēlē rikókori ró ní we ye nni: Ari níka kerṓfa-i ne merṓcíre cési. Kecíre ne kefa keṣe ne aseí nyēē Uléécaā kēmēē n léeri karí ne mṓpá úye inipee-i pirókēi wa, aí ne tósu nṓkenémēē. Uléécaā kēmēē kai léeri, aí sisoipipi mēwéṣesṓhṓ-i kai léeri. Uléécaā kefa kuú ne ró n fénne kēmēē kai léeri. ¹³ Ai liféé linyine kam nó wǎlu, lē kani nní ní kééni nṓn kómēi memáá. Ne kṓ tálē te nó kam ani ṓsṓne pikóme kpá ne kṓtṓ-pṓ re ¹⁴ kukéri kukéri ṓmane kani neni kómēi. Nṓ nyule re Urópiima Yeesu un píyēi m pēeme, li yé tṓ nnya rikókori nó wa yare kai kṓ nó nnya rikókori tṓ n waine. ¹⁵⁻¹⁶ Lē kam ne tálē nnya kam pēé la re nen Masetuwaani n tósu, ké nó rilóólú. Nen kṓ Masetuwaani n leeri, am kṓ nṓkenémēē pitiki kpá am lisṓne melírú nó he. Kei kani yé pēé ne mṓpá yo né lē arí ne Yutee ketē sí. ¹⁷ Yare méwoo kam kemúnjé kē

wa, née iye? Née kam ní maa re né lē wa, kesoipipi memújé kam lē musí nen kéyu ne kepire sóné? ¹⁸ Ne Unélééca, nsímé mmē kari mesére nó n yóólē rín kéyu ne kepire nkó. ¹⁹ Li we re Ulééca Keipipi Yeesu Kirisi nsímé ke tó ne Silasi ne Timotee ari nókenémee rin-yóó rín kéyu ne kepire nkó. Asei ase kuu má, nye nyee "eee". ²⁰ Yeesu yee mesei lē ke Ulééca uu ní maa re "eee" u yé ró wa. Yeesu uyē kari ye kó ne ritiki arí ne Ulééca ríyu waise re "eee" u lē kuu ró ní ma wa. ²¹ Ulééca uyee tíyesele te tó ne nnó tóké tó ne Kirisi kupéneco kémee iníjé kari. Uricuruu yee ró lése uu ukuwéé-mē yekei. ²² U nwóí kerócaá wale uu Nfáasone kerómee wai uké ne ró nyíse re u lisone ne ró ménle. ²³ Ulééca ye nyánile! In te ne kiraasele, uké linyine né wa. Am la ké nó m pekési nnya kám nókenémee Korenti-i pēepō. ²⁴ Ai rínanje karí ne nó wai re ani ne kefa tene. Nō nfatene kémee iníjé piwai máalenle n̄sone. Amá tō la re tó ne nnó tóké kesē n keisi liké mpōnare nó n heelē.

2

¹ Am la ké nōanépōo caaise nnya kam tihó re ám nókenémee pēepōne. ² Néen nkpéni nōanépōo n caaise, wóo yé pēe n̄ memáá n̄é tipōo larukuse, insá nó mpí apōo kam n caaise? ³ Lē nnya kam títelé tē lē nó wóí re nen píyeyi n tuipō, ám kape nó mpí, n̄óo yé pēe rinépōo n larukuse kémee meníjē mpōo caai yē. Ai céreise re ne ye nen mpōonare m má, li ye kó nōnnénéí mmú n láárúle. ⁴ Ncōjé píima kéméé kam pēé we lin kewuu-i né mulú, nen meyíkíyiki tēni am̄ ne rítelē tē nó wólu. Amá ám nó wóí re nōanépōo aké caai, ne nó wóí re ani ceri re ám kusa nó la.

Piké uwaikópekó akópe sárei

⁵ Asei kecáá in te unyine ye písoi apōo caaise, ai n̄é kuu wa, amá nōnnénéí apōo kuu caaise. Am kape ne rinnákíise nnya, né re nōmenéyá apōo kuu caaise. ⁶ Lē ke nōmenéyá ani nní u rincóise ye ne u piye. ⁷ Li nkpéni tu re n̄oké lē u sárei, ani urikijé niñukuse, mpōo caai píima nnyine rín kape ne ní ka nké u n lóise nnya. ⁸ Lē nnya kam nó welu re ani n wai liké n nyíselē te nō u lalē. ⁹ Lē nnya kam títelé tē nó ní wóí yee re ne pēé lalē ké nó pēé ké yē te nō mpá yo kémee ripakare má née áni má. ¹⁰ Nōn úye uakópe n sárei, n̄é ne kó liute sáreile. In te n̄é ne nnyine má ké unyine sárei, ne n̄ó nnya liute písárei masile yare kai Kirisi kémee m pise. ¹¹ Ne lē wa re Setani úu kape ne ncée n yé uké ró feriyē nnya. Li we re tō umela kuú ne n náási n̄sone nyule.

Lelē Turowaasi-pō Pōoli ripōo n caaise

¹² Kumújé kpe-i kam Turowaasi-pō Kirisi Nsímé Kεcire piyóó ní hápō, Upíima ye ncée né tápilele re ké pinékéi wa. ¹³ Mpá ne lē, tinépōo ye pēe caailenle, kám unémáreco Tiiti n yē nnya. Am pēe Turowaasi pikó-i yisi am Masetuwaani ketē sí.

Yeesu Kirisi yee ye tíyese kari ye feriyē

¹⁴ Ulééca yee ipakare te, uyee tíyesele kari Yeesu kupéneco kémee mesére feriyelē tōn menánje-nan̄e nnōjé sóné. Tó kuu ye ne ritiki písoi apí ne mpá yei Kirisi ceru yare tulaali kpáhákóo kapi fō. ¹⁵ Tō Kirisi utulaali le Ulééca keyu-i ne pē ke Ulééca uu n lō ne pēpēe mpōlecee n tíkilelē kémee. ¹⁶ Tulaali uyee pēpēe nní mpōlecee n tíkilelē kecáá kukpáhá kunyine mále, kpe ye usoi ní kpu. Amá ku pē ayu ke Ulééca uu nní n lō kecáá kukpáhá kunyine le kpe ye nfáa n he. Lē nnya, wóo kecire yee tulaalē te u yé lipikéi pē wa? ¹⁷ Tó, ári picō meyā pēe Ulééca nsímé ne n kpéense mecō we. Amá Ulééca yee tó tumme tōn urinyiri ne aseí uinipēe-i símisi tó ne Kirisi kupéneco kémee.

3

Nkóméine fale kémee pikeikó kecáá nstmé

¹ Nò nkpéni nyáni yare merócióre kari nó nyíse, née íye? Née yare ke picò api ye n wa meco li kò tó pise re piké rítelé keróccáá wóí tóké nó nyíse nàké kelene ró céri? Née li pise re nòóké rítelé keróccáá wóí tóké picò nyíse piké kelene ró céri? ² Nórínécúruu, nòó rítelé ke Kirisi uu keróccáá n wóí. Arókinj kéméé kapi ri wòlaalē. Nò ke pisoí api ye ne ró céri. Pisoí nnéí yé fe api rítelé tē ceru api kò ri keeni. ³ Nòó aseí keccáá rítelé ke Kirisi uu ne pirókèi rintíki uu ne wòlu. Ai kèwòle meni menyíne kápí ne ri wòí, amá Nfáasone mee Uléécaá kémee n léeri kápí ne ri wòí. Ai kò aparekpáncúkú keccáá, amá sisoipipi akínj kémee kari wòlaalē.

⁴ Kari Kirisi ne rintíki tòn ne Uléécaá tálē nnya kari lē símisi. ⁵ Ai re tó músu re tó fe ari ntónaŋe cire ne linyíne wai. Amá Uléécaá ñmane yee ye tíyese kari ye fe ari li wai. ⁶ Uyee tíyese kari panse nkóméine fale kémee pikeikó. Ai isé wòle-wòle ke Uléécaá uu nkóméine fale kémee ró pálē, amá unfaa kuu ró pálē. Isé wòle-wòle yee ye ne nkpò ka, amá Nfáasone pò ne ye usoi nfáa hele.

⁷ Uléécaá ye pee mēkee-me aparekpáncúkú keccáá uisé wóile umeyòopi ame pee likumúnjé kpe-i n tēlu. Moisi keyu ye pee tēlule hái, Isirayeli pikó ápi ye pee fe piké u riwerii. Ai kò re mesére ke Uléécaá meyòopi mē amé péé we. In te isé yee ye ne nkpò ñ ka yé fe ii lē nyíse re Uléécaá meyòopi áme kusa piye, ⁸ íye ke Nfáasone mee ye nfáa n he pòó yé pee mese wa? ⁹ In te isé yee ye n tíyese Uléécaá uu ne pisoí túhaane pinsímé nn kpi ye fe ii ró nyíse re Uléécaá meyòopi áme kusa piye, íye ke Nfáasone mewai pòó yé pee mese wa? Ai n yé tíyesele ari panse aseí pite Uléécaá inípee-ii? ¹⁰ Tó fe arí maa re tòn meyòopi mee pee mēkee-me n tēlu metéí ye nkpéni kpule. Tòn pee mēkee metéí ne neni mēkó m múnjise, tó fe arí maa re neni mēkó ye me fele áí nkáripí. ¹¹ Aseí keccáá, in te lelee áí mesére ñ we yé fe ai nyíse re Uléécaá meyòopi áme kusa piye, íye ke lelee mesére ñ we pòó yé pee mese wa?

¹² Tó ne meyíkíyiki tálenle ñmaa. Lē nnya kari ne tirópóó ne kefa keese símisi. ¹³ Tó, ári ye Moisi meco kenírípi kényu yarii. U ye pee lē yariile re Isirayeli pikó ápi kape yē lē ke meyòopi mee áme ye n nánai ame ye meketò n tu. ¹⁴ Amá li pee kunísí pi ricale. Hái ne neni-me, pi ye pin nkóméine kpure atelé n keeni, kenírípi keese kee ne kényu pi hilalenle, ápi fe piké ke lese. Ai líka nnya, Kirisi kupéneco kémee ñmane ke kenírípi kē ake ye usoi keyu-i le. ¹⁵ Hái ne neni-me, pi ye pin Moisi Isé Atelé n keeni, kunísí kpee ne wele kun colē. ¹⁶ Amá yare kai n wòlaalē te úye yèè un píyeyi uncee rin-yá un Upíima-mē m pansepo, kunísí yèè lele. ¹⁷ Upíima uyē kapi nté n tee yee nní Nfáasone. Kei ke Upíima Nfaa nn ñ we ke usoi uu ye ne uripòó n we. ¹⁸ Lē nnya, tó mpí nnéí siyu-i ke kunísí áku nní ñ cólē, Upíima meyòopi ye mesére ró tēlusele yare kenípeenyáni kémee. Upíima ye ró panseserile tóké kam tóké ne menyíne u wa. Meyòopi ne metéí píima mee mesére ñ taalē kémee kai lē wai.

4

Ari líka tu, amá Uléécaá ye pee umemá píima tó rimútse

¹ Uléécaá yee Unfanare kémee upikei ró pa. Lē nnya ke ikari íi ró tenelē. ² Tó piwahakei pee isei ñ we kesile. Ari nnóóme ne pirókèi wai, ári kò Uléécaá nsímé kénjéeselē. Amá tó nsímései yóólenle lin kpáíilē. Meróla mee re mpa úye uké yé te tó Uléécaá inípee-i aseí pite le. ³ In te Nsímé Keciye kari n yóólē ye pisoí kuñmaha we, pēpee m pòlu knn kuñmaha we. ⁴ Ke keté nté uyòopi Setani uu inípee pi rinhíla nnya, ápi péé ne nsímé mmē kefa tene. Uu ye ñmureí piké mmetéí mee n wariye yē. Metéí mē kéméé ke Kirisi meyòopi ame léemelē. Kirisi uyē kémee kai Uléécaá léselē lin nyáni. ⁵ Ari yóólē te pisoí piké tiróccúruu n nyáni, amá Upíima Yeesu Kirisi kari kekpéé waiselē. Tó ye maa re tó ne Yeesu nnya nópinékeikó le. ⁶ Uléécaá yee mēkee-me ní maa re: "Metéí mēké kuñmaha-i ta" metéí cire mee arókinj kémee tapaalē. Uyee péé lalē uké tó rikpáíise. Lē nnya kuu umeyòopi mee Kirisi keyu kémee n kpáíilē tó céreise.

⁷ Tó we yare sipérétúhu kémee kapi lisone píima rimpólo. Ai péé n nyíselē te áí tóo linyíne tulaalē, amá Uléécaá nnaŋe mee linnéí wai. ⁸ Iwe nnyí nnéí ncòpuri yee ró kálaalē in tó nyíkilē, amá áí ró feriyé, ári nyu íye kari yé wa, amá ári pee ripóó fóm te li piluke ró masile.

⁹ Písoi ye ró wéékuselenle, amá Uléécaá úu ró fóm. Keteni-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰ Meséere kari Yeesu nnya nnpá yei nkpo heirente, Yeesu nfaa nké ne kerómee n nyíselé nnya. ¹¹ Tó nfáa mále, amá meséere kari Yeesu nnya nkpo heirente. Li nyíselenle re nnpá tón n kpu, unfaa ye irópinje-i wele meséere. ¹² Li nkpo tó risale nóké ne nfáa m má nnya.

¹³ Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalé te: Ne ne kefa tenele nnya kam símisi! Kemúnjé kесе kē kari kesé nfatene kecáa má. Karí ne kefa n tene nnya ke tóo kó símisi. ¹⁴ Tó meyíkíyiki nyule re Uléécaá yee Upíima Yeesu pikpókpo kémee n yukuse yé kam uu kó umecó tó yukuse uu tíyese tó ne nnó ari Uléécaá kekúrí sí. ¹⁵ Nó nnya kari lé nnéi wai re Uléécaá uké nnpá yei meyá ne písoi kefa fénne piké u ceri, písoi pee yé u m pònnese piké kó ne kulúí n kpáriise pin umeyòopi taáselé nnya.

Iye ke usoi uu yé nfatene kéméé n we?

¹⁶ Lé nnya ke tirópóó ári ye píakai caai. Mpá irópinje nnañe mmú nn n teneri, nfáa ke Uléécaá uu ró n he ye nnpá keyáa kéye nnpape kpáselenle. ¹⁷ Lé nnya, neni mewee mmé-i iwe kari n le íi líka tu, íi ye kó náñai. I yé kam íi meyòopi píima menyine ró he meteneciré. ¹⁸ Ai lé kapi ye ne inípee n yé kecáa ke tóo músu. Lé kapi ye ne inípee n yé ái ye náñai, amá lé kapi ye ne inípee n yé pó ne liteneciré le.

5

¹ Tó nyule re irópinje nnyí kémee kari nní n we ye we yare kucánjí kunyine. Kun píyeyi n fori, Uléécaá ye keyómecaa-pò keyó kee yé meséere n we ne ró mémpòle. Ai písoi pee ke mō, amá Uléécaá yee uricuruu ke mō. ² Tó kó wele tón kucánjí kpē metene ñmòpu, tón meyíkíyiki káipi tóké keróyo kee keyómecaa-pò n we kémee lompo. ³ Asei kecáa, tón píyeyi keróyo ke-i n lompo, Uléécaá úu ye menmane ró leepo. ⁴ Kumúnjé nkú nnéi kari nní irópinje nnyí kémee n we, tó ñmòpule yare ncóni mee ró nyíkílé. Ai re tó lalé tóké irópinje nnyí kéméé le, amá tó wéésile tóké ipinje yee meséere n we kémee ló, líké wa re lelee ye n kpu ye nfáa teneciré kémee lompo. ⁵ Uléécaá yee tíyese re líké lé kerómee conse. U unfaa ró hele. Lelee nyíse re u kale uké lé kuu tó riñnyi ró pa.

⁶ Meséere kari ikari má. Tó nyule re kumúnjé nkú nnéi kémee kari nní irópinje nnyí kémee n we, tó Upíima ketone ne ketaa wele. ⁷ Asei kecáa, nfatene karí ne sòne, ái lé kari n nyáni nnya karí ne kefa tenelé. ⁸ Tó mesei ikari mále tón la tóké irópinje nnyí kémee le tóké Upíima kémee ketóne ha. ⁹ Lé nnya kari kó náási re nnpá tón irópinje nnyí kémee n we nées tón ikeméé n le, irósoi iké ne u n sá. ¹⁰ Lé nnya kai pise re ntónéi mmú, nnpá úye uké ha Kirisi uké ne u túhaane. In te úye ye lisane nées líkòpe unfaa kémee wa, liute uu umewai ihéé yósu.

Kirisi ye tó ne Uléécaá kecòpe nsímé nyòonse

¹¹ Tó nyule re li pise re piké ye Uléécaá wuri. Lé nnya kari ñmóópúlé te písoi piké ntósímé ñmurei. Uléécaá ye ró nyule nísone. Ne kó nyáni yare nó ne kó ró nyule nísone. ¹² Aní kape n nyáni re merócíre kari kó pinyíse nó kpálé. Amá tó lalé nóké ncée yé nóké tó nnya rikókori n wai. Lé kémee, nó ye nnyine yé aní ye ne pepere ye lé ke inípee íi ye n yé ne ríyu n wéési séése. Pē ápi ye lelee rikínjé kémee n we waise. ¹³ Tón isòho n tori, tó ne Uléécaá nkó ye mmé. Amá tó nó kémee ne ntóyukpáii nnéi wele. ¹⁴ Nla ke Kirisi uu ró n nyíse ye tirókín-i wele ari ye péé ne nsímé mmú ñmurei re usoi use kóló yee písoi nnéi kecáa kpu. Kuu nní n kpu nnya, písoi nnéi ye kpule. ¹⁵ U písoi nnéi kecáa kpule re pepere nfáa m má ápi kape kó ne písoi n le yare pímekó cire-i kapi we. Amá Kirisi yee pikécáa n kpu uu kó pikpókpo kémee yisi nnya kapi we.

¹⁶ Lé nnya kári kó nkpeni úka nyáni yare kapi ye kesoi munjé ne n yé mecó. Mpá karí pee mekee Kirisi ne kesoi munjé kémee n nyu, ári kó nkpeni lé u nyu. ¹⁷ Uye ne Kirisi pin timpéne, liute ye panselé lifále ke Uléécaá uu n wa. Líkpure ye tómpòle, lifále ai léeri. ¹⁸ Uléécaá uyee ne Kirisi rintíki uú ne tó ne uricuruu kecòpe nsímé nyòonse kémee kai léeri.

Uyee kò ró forii re tóké písoi picò ne kam piké u ne pē kecōpe nsímé nyóonse. ¹⁹ Kirisi ke Uléecaa uú ne ritiki uú ne uricuruu ne písoi kecōpe nsímé nyóonse, úu pimewai kópe kpísi uké ne pikéi wa. U ró forii re tóké pinyóonse pē nsímé riyóó. ²⁰ Lē nnya, Kirisi yee ró tumme re tóké nté upikeikó pēe ne urinyiri n tú. Tó ke Uléecaa uú ne nní tíkilē, ari ye písoi sélei re: Ani Kirisi rinyiri nnya ηmurei piké nó ne Uléecaa kecōpe nsímé nyóonse. ²¹ Kirisi úu akópe áka má, amá uyē ke Uléecaa uu arókópe cōnse. Uyē nnya ke Uléecaa uu nkpéni ró kpáilē te asei pite.

6

¹ In lē, ke tó ne Uléecaa ari nní kesé n keisi nnya, to nó pise re áni kape tíye kefa ke Uléecaa uú ne nó n fénne liké méwoo wa. ² Uléecaa ye maa re: Kai itunje n tu re ké íwe nó tē ne ne kutu nó ricōle, ke keyáa ke n tu re ké nóanényu ló, ne nó comele. Lē nnya, ani kō te itunje yee nkpéni lē tu re Uléecaa uké íwe nó tē, keyáa kee tu re uké nóanényu ló. ³ Ai tu re tóké unyine ncée he uké fe uké pirókéi kémee ró kési. Lē nnya kari ηmóópúlē te úka úu kape tó nnya Uléecaa kupénecò kémee loó. ⁴ Amá to lalē písoi piké merówee ritiki piké kò yē te to Uléecaa pikeikó le ne kefa kesē. Lē nnya kari ncōη ne mpári ne mpóocaai kémee merócire múlilē tōn kahari. ⁵ Pi ró káiiile api hánesi, api písoi tálaankee re piké pitele ró wa. Pikei api ró pelu ari kò kunōnkū ne nkū fine. ⁶ Ari lē ke irósoi ii n kpáilē ne merónyuwe ne merócire pimúlú ne merówai sōne ne Uléecaa Nfaasōne ne lē kari nla yíkíyiki m má ⁷ ne nsímései pisímé ne Uléecaa nnaηe kpísi arí ne nyíse re to Uléecaa pikeikó le. Asei likó lee irótōpilū kari ye ne uláarō rintíki ari ye kò ne merócire tápisi. ⁸ Pinyine ye ríyu ró waisele, picò pin isei ró waise. Pinyine ye ró pakarentele, picò pin tó lámaankee. Pi ró nyánile yare pinóome in kò ne asei kari símisi. ⁹ Pi waille yare ápi ró nyu, pin kò ne ró nyu n̄sōne. Pi ró nyánile yare to kpuwaalenle, tōn kò pēé ne nfáa má. Pi ye ne nkpò ró n lalē, amá ápi ye pēe ró kō. ¹⁰ Pi ye n lalē piké tirópóo caaise, amá lin pēe mesére ró láarú. Api ye re to píwekóo le, amá tóo pēe písoi meyā memá waise. Te ári líka má, in kò ne tóo m̄pá yo má. ¹¹ N̄s̄ pirósáne Korēnti pikó, ani kō te to nó símisile ari kpáiiise re to nó lalē ne kefa kesē. ¹² Ari sirófa nó pesí, nóo n̄sinéfa ró pesí. ¹³ Lē nnya kam nní nó símisi yare sinépipi. Nóké kò n̄sinéfa merócò ripérése.

Kirisi pikó piké pepēe ápi Kirisi ne kefa n tenelē ne pimécire to

¹⁴ Nó ne pepēe ápi Kirisi ne kefa n tenelē áni kape ye ripéne, ái kò pēe re li ye lē tipéne. Iye ke lisōne ne líkópe ai yé fe ai péne? Iye ke metéi ne kuηmaha aku ye ripéne? ¹⁵ Iye ke Kirisi ne Setani api yé fe ápi kómēine? Yo yee yé fe ai uyee Kirisi ne kefa n tenelē ne uyee úu Kirisi ne kefa n tenelē péne? ¹⁶ Yo ke Uléecaa keyò ne piléé kenýóonse ake pénelē? Tó ne Uléecaa yee nfáa n te keyò le, yare ke Uléecaa ricuruu uu m̄ maa re:

Né kam am pikecōpe n we tó ne pē tōn sōne.

Ne sōnti ké Piuleecaa, pē piké kò panse pinésoi. ¹⁷ Uléecaa uu kò kpá re:

Lē nnya ani mpuri sanē pikó pē kecōpe le, ani iyaa n we.

Ani kape ne líkperinkpekóo líka rikò, néké pēe nó yósi.

¹⁸ Ké pēe n̄ounésáa, nóóké pēe pinéηmáne ne pinékpére.

Né Upíima n̄naηe nnéi ute, née lē ma.

7

¹ Pinésáne kecire, tóo lē ke Uléecaa uu m̄ maa re u yé wa te. Lē nnya, tóké mewai kópe mee ye ipiηe ne rikīη n caai heere. Tóké n ηmóópúlē, irósoi iké n kpáilē tōn n̄sōne Uléecaa wuru.

Lēlee ye Póoli mpóonare n he

² Ani kapε nósínēfa né pesí! Ari úka líka caai. Ari úka riwárarase, ári kō úka likó yosí tóké n te. ³ Ai akópe kam nó pālē nnya kam lē símisi. Yare kam pimáa mí masí, mḗpá lin nfáa nēe lin nkḗ, tō nó lalē meyíkíyiki. ⁴ Ne ne ripóo nó láárúle meyá. Nónínēcō ye rikókōri né wele n̄sōne. Nō ye nnécōḅ nnéí kēmee rinékín̄ ninjukusele ai pεe meyá né n láárú.

⁵ Háí karí ne Masetuwaani ketē kēmee n tuiḗ, ári mewénte yē. Iwe nnyí ncōpuri kari kei yē. Tó ne picō picēḅaankεe ye mpí, iwame ye kō nnyí kerófa-i. ⁶ Amá Ulééca yēè pē apōo nyee n caailē ikari rikpásele. Uyee tíyese ke Tiiti mekame ame ikari tó rikpáse. ⁷ Ai umekame ḡmane mee ikari né rikpáse, amá kuu kō né n símisi lē kani kō uyē ikari rinkpáse ye kō ikari né rikpáse. U ró símisi re lelee n wa ye nó ricōḅle háí n̄n la nōké piyéne né rikpá, n̄n kō kenécáá tōpu. Lelee tíyese kai meyánsei né larisi.

⁸ Mpá rítelē tē kamí pεe nó n wóipō tin nōanépōo n caaise, ám nkḗni ne ri tēni. Ne nyule re rítelē tē ne pεe kumún̄jé kunyine-i nōanépōo caaisele, amá am nkárip̄i ne ri tēni. ⁹ Li nkḗni né láárúle. Ai re kam nōanépōo n caaise nnya, amá ke nōnnépōo caai n̄n n tíyese ani mefine conse nnya. Ulééca yee pēé la re nōanépōo aké lē caai. Ai pεe nkḗni mese wai re ári líka nó caai. ¹⁰ Mpóo caai mee Ulééca kēmee n léeri yēè meyíkíyiki tíyesele usoi uu mefine conse, Ulééca uu uriyu lōlu. Ari mmē tēni. Amá mpóo caai mee ketē nté likó kēmee n léeri yēè ne nkḗ kale. ¹¹ Tinételē ye nōanépōo caaisele yare ke Ulééca uu n̄ la: Ani ripáí kuláa píima kḗ kai nkḗni nó n̄ wa. Ani yē kani nkḗni n̄la m má re nōké lisōne n waii? Ani yē kani nkḗni ne nōanékōpe piyámne n yóne? Ani yē nómene wai kōpe men nkḗni nó cōḅlē? Ani yē n̄n nkḗni riwure máa? Ani yē n̄n nkḗni meyíkíyiki wéési nōké piyéne né rikpáa? Ani yē kani nkḗni n ḡmóópúlē? Ani yē kani nkḗni n̄ la nōké uwaikópekōó kutu ripasaa? Nō linnéí wale aní ne nyíse re áni nsímé mmē kēmee líka caai.

¹² Ai uyee akópe n wa nēe uyē kapi akópe n wa nnya ke nēe rítelē wói. Amá ne lalē nōké ncēe yē nōké Ulééca inipee-i nyíse re nō kerópire nyenule. ¹³ Lē nnya ke nómene wai ame ikari tó rikpáse.

Ai nk̄ḅniḅ ḡmane kaí ne ripá. Ke Tiiti uu nōkenémee ne mpōonare n yisime re nō nōnnénéí ukumíri peseme nnya, li ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴ Ne ukeyu-i nó pakarele, aní isei né lukeise. Tō ye mesére aseí nó símisile, ai kō nkḗni nyíse re ne alari mále ké Tiiti keyu-i nōkenécáá rikókōri n wai. ¹⁵ Kumún̄jé kḗ-i ke Tiiti uu pεe nōkenémee n̄ we, nō pεe u waiselenle, ani kō kusáne u yósu n̄sōne. U ye likεcáá léisele uu nó n la ai tósu kuú pεe nó n̄ la. ¹⁶ Li né ninule re ne fe am ye mḗpá yo kēmee ne ripóo nó larisi.

8

Nfanare kēmee piḅee

¹ Pimáre cō, tō la tóké lē ke Ulééca uu ne Masetuwaani-pō uicáp̄ine kefa n fénne nó símisi. ² Li pεe ncōḅ píima kēmee pi tanle ái ne pi peikee hái. Mpá ke íwe íi pēé ne pi n tōḅaalē, piak̄ḅ ye pēé ninule, api pēé ne nfanare ḅe. ³ Ne ne inén̄p̄ee yenle re mḗpá úye ye meyéne mese lē kuu kuhεe n̄ we ḅe, hái api fáause piricuruu mela kēméé. ⁴ Pi pεe tó ricōḅle re tóké ncēe pi ḅe pē piké kō pilikó ḅe piké ne Ulééca p̄isoi pεe Yerusalem-pō n̄ we lémpō. ⁵ Pi wale ai tósu lē karí pεe m músu. Pimec̄ire kapi mefoí Up̄íima pa, api kō limemáá pimec̄ire ró pa Ulééca mela kēméé. ⁶ Lē nnya kari Tiiti pise re uké nōkenéméé hapō uké lē liké ne kétō tu yare kuú pεe n̄la p̄ikei pē n kóraane mecō. ⁷ Nō pimámá le Ulééca likó nnéí kēmee. Nō n̄fatene mále n̄n kō nsímé nyu, nō kō Ulééca likó picére masile, aní kō siká má. Nō kō n̄la ró nyíselenle. Lē nnya, ani kō mewai sōne mmé kēmee nōlinékó ne nfanare ḅe.

⁸ Ai re isé inyine kam nó pālē te ani i ritiki nnya kam lē símisi. Lē ke picō api nní n̄ ḡmóópúlē nnya kamí la nōké kō ncēe yē nōké nyíse re nō mesei n̄la mále. ⁹ Nór̄inécúruu ye nyule lē ke Uróp̄íima Yeesu Kirisi uu ne kefa nó n fénne. U pεe umámá le, uu n̄ nnya umec̄ire waise úwekōó re uké uiwe ne ritiki uké ne nó waise pimámá nnya.

¹⁰ Lẽ nnya, ne la ké nkpéni nnékó nó maa ítòhò nnyí nsímé kẹmẹé. Lelẹe yé pikẹi nó wa. Nòo yemi pifóí ítòhò nnyí kemúnjé wa, nòo kò yemi mefóí nónékó pa yare kani yé ní fe. ¹¹ Lẽ nnya, ani nkpéni pikẹi pẹ wa nsonne ne kẹtò-pò yare kani yé ní fe ani wai ne kefa kесе yare kaní pее n kóraane mecò. ¹² Usoi yèè un ne kefa kесе n he, pi ye uihее iyě yòsile nsonne. Aai lẹ kári m má kapi ró písei.

¹³ Ai re nàké nómenécíre íwe tã nàké ne picò lẹ. Li píse re nó ne pẹ kani nní ní lẹni nàké kucò m má. ¹⁴ Líka ái ituje nnyí kẹmее nó párilẹ. Nò mále nòn picò fe. Nó fe ani pẹ kai m párilẹ lẹni. Lin kò píyei n ka lin nó rimpárí, pẹ pin m má, api kò nó lẹni. Lelẹe yé tíyese ani nónnénéí mmú n sá. ¹⁵ Yare kai Nléécaasimé ritelé-i n wólaalẹ te: Pеpее meyá n kóoi ápi líka picò saṅai, líka ái kò pеpее nkáripí n kóoi ripárí.

Tiiti ne upisencò kecáá nstmé

¹⁶ Ne Uléécaá pakare re u nḡmóópú mmě kamí pее nókenécáá m má ncò Tiiti kẹmее wa nnya. ¹⁷ Tò u maa re uké nókenémее hapò uu ḡmurei. Uricuruu ye pее rihóle nsonne re uké nókenémее hapò. ¹⁸ U ne urókó use yee Nsímé Kecire n yóólẹ pin Uléécaá icápine nnéi kẹmее u waiselẹ kari tum. ¹⁹ Ai kò kpá re icápine iyee u lese uké ró sárū táké ne nfanare pikẹi mpí pее nní arónípe-i ní we kecáá m páilẹ. Lelẹe yé Upiima meyòopi lese ai nyíse ai kò lẹ kari nla m má táké ne picò n lẹni lese ai nyíse.

²⁰ Ari la unyine uké fe uké ró kési re ári ítòhò píima nnyí kapi nní arónípe-i n wa kecáá nsonne páilẹ. ²¹ Ai Upiima keyu-i ḡmane, amá ne pisoí siyu-i karí la táké wa yare kai m píse.

²² Tò kò urómárecò use pi ritikisele. Tò mepehě kulúí kẹmее u peenle ari yénu re úu síkà má. Uu kusa kò nkpéni ne ripòò nó láárú. Li kò nkpéni ikari piheе u rikpásele re uké nó lẹ. ²³ In Tiiti, uyě ne unésencò le un kò nókenémее unékеicò. Pimárecò picò pее u n tíkilẹ pò ne Uléécaá icápine pitume le. Pее keisile re piké ne Kirisi ríyu waise. ²⁴ Ani pi nyíse re nò meyíkíyiki nla mále, pisoí piké pее ne Uléécaá icápine-i yé te nò masei nla mále, api kò ceru re ne alari mále ké nókenécáá rikókàri n wai.

9

Lẹ kapi ne pimárecò pее Yerusalem-pò ní we n lénine

¹ Ai nkpáni píse re ké ítòhò kani yé ne Uléécaá pikó Yerusalem-pò ní ha kecáá nnyine nó wói. ² Ne yě te li nórínécúruu ripòò wale re nàké pi lémpò. Lẹ nnya kam Masetuwaani pikó kẹmее nókenécáá rikókàri wa am pi maa re pimárecò pее Akayii keteni-i ní we ye hái yemi-me pimécire picápine máálenle re piké tóhò. Nópinénḡmóópú ye tíyesele pimeyá apí n la piké tóhò. ³ Mpá ne lẹ, pimárecò mpí kam nókenémее tumpò nàké meyíkíyiki nómenécíre n cápine yare kam mí ma nnya. Ne nsímé mmú kẹmее nókenécáá rikókàri wale. Am la líké wa re méwoo ye me. ⁴ Insá lẹ, tó ne Masetuwaani pikó tòn n hapò, nànsá kahanе nómenécíre n cápine, isei yé ró li re tò ne méwoo ripòò nó larisi nnya. Isei ye kò nń ticururu lene. ⁵ Lẹ nnya kamí musí re li nyam te ké pimárecò pẹ tinḡmóópúse piké ne kekpeě né wa piké ha ítòhò iyě kani mí maa re nó ne kefa kесе pa kecáá m páilẹ. Ké ne n tuipò, pin linnéi nyòonsente api yekei. Kei kai yé pее nyíse re kefa kесе kaní ne tòhò, áni kefa kẹmее téní.

⁶ Ani n nyu re úye un nkáripí n lukesi, nkáripí kuu ye kpasi. Uye un meyá n lukesi, meyá kuu ye kpasi. ⁷ Li píse re ḿpá úye uké ne uripòò he yare kuu urikin-i n wa. Uu kape ukеfa-i n téní, ái kape kò ne rínanje. Li we re uyee ye ne mpòonare n he ke Uléécaá uú la. ⁸ Uléécaá yé fe uu ḿpá yo mpuri nó he, líka ái yé pее pí kai nó ripárí, ani kò ḿpá yo meyá m má nòn ne mewai sone wai. ⁹ Lẹ kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalẹ te: U ye ukеfa nnéi ne píwekòó lisone wale,

mesére ke unfanare ní we, rín ye tenе. ¹⁰ Uléécaá yee ye ipuri ulame he uu lukesi uu kò iluke u he uu le. U yé kò nń lẹ kai nó m píse he, uu kò tíyese ai meyá wai nónnэфanare

pikiei pɔɔ ne n taálẽ. ¹¹ U yé t́yese ani ńpá píyei m má ani ye ne meséere n nyíselẽ te nɔ nfanare pikiei piwai lalẽ. PISOI MEYĀ YÉ PEE NÓLINÉHEEHEE KANI PI M PÁSII NNYA ULÉÉCAA PẶNNESE. ¹² Lelẽe pi m párlẽ kani lẽ pi pa. Ai Uléécaa pISOI ñmane ke nfanare pikiei mpí api yóriye. Pi kɔ t́yesele pISOI MEYĀ PIN ULÉÉCAA PẶNNESENTE HÁI. ¹³ Nómenéwai mmé ye mewai kecire le hái. Me yé t́yese pISOI MEYĀ API ULÉÉCAA RÍYU WAISE, KANI N NYÍSELẸ TE Nɔ Kirisi Nsímé Kecire ñsɔne tikilenle nnya. Nɔ ye kɔ nólinékó kpísile nó ne Uléécaa pISOI PEE Yerusalem-i ní we ne picɔ nnéi ani hɔne. ¹⁴ Kapi n yé te Uléécaa ye meyansei kefa ne nó fénnele nnya, pi yé nókenécáá keyóme yáasi api kɔ nó n la. ¹⁵ Tóké Uléécaa pẶNNESE KUÚ NE LISɔNE LEE ÁI LICɔ M MÁ NÓ NÍ HE NNYA.

10

Pɔɔli ye upikiei mewee kecáá st̄misi

¹ Née Pɔɔli, né kapi n tee re ne ye nen nókenékúrí n we am nóinénípee n wuru, nen ketaa-pɔ n we, am nó n senkee, ne la ké rinécúruu ne Kirisi nnare ne umewai sɔne ritiki ké ne nó pise re: ² Ani kape t́ye, nen kumúnjé kúye-i nókenéméé n hapɔ ké nó senkee. Ne la re nen ha n hapɔ, ké pepere m músu re kesoimunjé karí ne pirókéi wai ne kéyu papisi. ³ Tɔ pree mesei sISOIPIPI LE, amá áI kesoimunjé atɔpi acɔ kari tɔpu. ⁴ Ai sISOIPIPI ITÁPILŪ KE TÓO NE arótɔpi wai, amá itɔpilŪ yee m páápú in Uléécaa-i léeri karí ne tɔpu. I ye fele ii Uléécaa pilaarɔ imele láuli. Iyẽ kari ye ne sinóometahai pepirente. ⁵ Iyẽ kari ye kɔ ne lẽ nnéi lee ríyu n wéési, lin limɛcire sikalẽ lin ne ncée tápaalẽ te pISOI API kape Uléécaa céri pepirente. Tɔ ye pISOI simúnjé cópiile, ari t́yese api Kirisi m pakarelẽ. ⁶ Tɔ merócíre picápine masile tóké pipakarɛcírẽ kutu ripasa, nɔn píyei m pakare ne kɛtɔ-pɔ.

⁷ Ani ńpá yo mewee ripáI. In te nókenécɔpe unyine ye yé te u mesei Kirisi ukó le, uké céri re t́ɔ ne kɔ umecɔ Kirisi pikó le. ⁸ Mpá nen rnanje mmẽ ke Upíima uu né n he ne rikókɔri piwai nkáripI n tónje, isei íi né waine. Li we re u ró n hele re tóké ne nó lẽ nóké ne Uléécaa ncee kémee papisi. Ai pikópe kari nó la. ⁹ Am la liké n we yare ne ne anétele nó náraasentele. ¹⁰ Pinyine ye símaankee re né Pɔɔli atelé kam ye n wói nsímé ye ńpapere ne itisi tɔsile, amá nen pikékúrí n we, am pansé unárei nnénósimé rín kɔ peé mulú. ¹¹ Uyee nní lẽ n símisi uké nse kɔ ñsɔne re: Lẽ kari ketaa-pɔ ní we tɔn ne arótélé wólu, ne lẽ kari yé ha nókenékúrí ní we tɔn wai ye sále.

¹² Ari káipi tɔ ne pepere ápi ye pimɛcire nnyáã n yekei tóké n sá, ári kɔ la tóké merócíre ne pi múñeisene. Pi pikemúnjé cire mále kapí ne pimɛcire m músu, pin kei páilẽ pin ne pimɛcire picɔ múñeisene. Pi piníri le. ¹³ In tɔɔ, ári méwoo rikókɔri wai liké ha ne sitɔ sinyine rifaau. Ke Uléécaa uu nókenémee pikiei ró n forii, u pISOI ró nyísele. Sese ke rómúnjé kari n kpísine. ¹⁴ Nɔ kei kari yé ne pirókéi n tu kéméé wele. Lẽ nnya kari pifóI nókenéméé ne Kirisi Nsímé n hápɔ, ári pikiei ke Uléécaa uu ró n forii ketɔ rifaau. ¹⁵ T́ɔ, ári picɔ pikiei kapi nókenémee n wa ne méwoo rikókɔri wai. T́ɔ ne músule ricuruu re nónnéfatene yé meýá wa, tɔɔ kɔ fe ari keisi ai lẽ tósu áI ne kéyu n sí. Amá ári yé wa liké pikiei pẽ ke Uléécaa uu ró n forii sitɔ rifaau. ¹⁶ Limemáá kari yé pree fe arí ha sitẽ see ne ketaa nó ní we kéméé Nsímé Kecire yóó. Ari la tóké ayu nyé-i ke picɔ api pipikiei n wa kémee keisi tóké pree pipikiei kapi piwai m masí nnya rikókɔri n wai.

¹⁷ Uye un n la uké umɛcire ritaáse, uké lẽ ke Upíima uu n wa nnya umɛcire ritaáse. ¹⁸ Li we re áI nkó yee umɛcire m pakarente yee Upíima kémee ríyu má, amá nkó ke Upíima uu m pakarente yee ríyu má.

11

Pɔɔli ne pepere n ktraase re pi pitume le

¹ HóI pinékó! Ani n kahari aní ne né kóm, ńpá nen n wai yare isɔhɔ kam tóri. Ani ne né n kahari. ² Ne nókenécáá ilaarɔ yee Uléécaa kémee n léeri wailẽ. Nɔ we yare ukpére yee

úu utisi n nyu un kɔ kpáiīl̄e kam utisi use kóló n̄ félei. Utisi uyee nní Kirisi ηmaa. ³ Amá iwame ye né wele re nókenémún̄jé yé caai ani Kirisi ne ketaa wai, ani kefa kesee ne pitiki u yá yare ke iwáa ii Efa kemún̄jé ne mesoh̄o n caai meco. ⁴ Ai líka nnya kam l̄e ma. Uye yèè un n ka, un Yeesu nsímé nó rin-yóó, mpá linsá mm̄e kari nó rin-yóó, un kɔ nfáasone nnyine nsímé nó n símisi, mpá linsá Nfáasone kani n̄ yóó, née un Nsímé Kεcire nnyine nó rin-yóó, mpá linsá mm̄e kani n̄ yóó, li ye ne nó risále ani mese ne mese ηmurei.

⁵ Am pakare re pisoĩ p̄e kani nní n nyáni re pitume píima ye linyine né fe. ⁶ In n la, ám nkpéni usíményuwe píima unyine, amá Uléecaa menyuwe áme né párl̄e. Mpá píyei ne mpá yo kémee kari tíyese ani l̄e ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Kεcire nó riyóóle ám ihéé íka pise. Ne menécire ricεpisele ké ne n fe ké nó riñtaáse nnya. Akópe kam pee l̄e waa? ⁸ Kam̄ pee nókenémee n keisi, Uléecaa icápine icɔ yee pee né hééle. Né fe am te iyē kam yáai am̄ ne nó léni. ⁹ Kumún̄jé kpe-i kam̄ pee nókenémee n̄ we, íwe ye pee né lonle, amá ám nó úka líka pise. Yeesu pikó pee Masetuwaani-pɔ n léeme ye péé ne lelee m párl̄e né kale. Am péé la ké nó n nyikil̄e yare ncɔni. Ne keweesei, ám kɔ la ké nó n nyikil̄e. ¹⁰ Kirisi nsímései mee kenémee n̄ we kam̄ la ké ne nó símisi re: Úka úu yé fe uké Akayii ketē nnéi kecáa lirikókəri né kpu! ¹¹ Yare ám nó la nnya kam l̄e símisi née íye? Ai l̄e! Uléecaa ricuruu ye nyánile re ne nó lalē!

¹² L̄e kam nkpéni nní n wai kam yé ne piwai n ηmóópúl̄e, pepee icée n wéési piké ne rikókəri n wai re tó ne p̄e pikei ye pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite p̄e ápi pitume yíkíyiki. Pi pikeikó le pee n kíraaase pin wai yare pi Kirisi pitume le. ¹⁴ L̄e ái nkpáni lisáηa linyine! Setani ricuruu yèè ripólóle uu kíraaase re u metéi uleecaatum̄e yíkíyiki le. ¹⁵ L̄e ái nkpáni lisáηa linyine re upikeikó piké ripóló piké kíraaase re pi Uléecaa aseĩ ute pikeikó le. Amá l̄e ke piliwaiwai ai ye ne k̄etɔ n̄ kpu lee sónti liké ne pi tene.

Pɔɔli iwe kuu itume pikei kémee n li

¹⁶ Ké kɔ pimáa nó rikpá re úka úu kape né n nyáni yare ne usoh̄ore le. Née non l̄e né n nyáni, ani mese ηmurei ké l̄e n we néeké kɔ ne l̄e nnya nkáripĩ rikókəri n wai. ¹⁷ In n la l̄e kam nní n̄ la ké maa ái l̄e ke Upíima uú la. Li né we yare ké rikókəri wa nnya kam l̄e símisi yare usoh̄ore. ¹⁸ L̄e ke pisoĩ meyá api nní kesoimun̄jé ne rikókəri n wai nnya ke née kɔ la ké rikókəri wa. ¹⁹ Nórinécúruu non kɔ ne mewéesesah̄o má, amá nɔ ye kɔ pee piníri ne n kaharile. ²⁰ Nɔ ye n kaharile api ilási nó tini api nólinékó le, api nólinékó nó yósu, api kecáa nó nyáni api sipese nó túúni. ²¹ Li isei né wele ké ne ní maa re tɔ rinárei mále.

Mpá ne l̄e, ne nkpéni símisile yare usoh̄ore re l̄e ke picɔ apí ne rikókəri n wai ke née kɔ fene ké ne rikókəri wa. ²² Nénte lipite pee Pi-Epiree le néen kɔ U-Epiree? Nénte pi Isirayeli pikó l̄e néen kɔ Isirayeli ukó? Nénte pi Apiraham pipirē le néen kɔ Apiraham kepirē? ²³ Nénte pi Kirisi pikeikó le? Ké nkpéni símisi yare li né panselenle: Né ne Kirisi ukeikó le nen pi fe. Li we re ne keisile am pi feriyē. Pi mesére akpanii né waile ai pi feriyē. Ne ipépi yenle r̄sone am pi feriyē, am kɔ meyíkíyiki mesére nkpɔ heirente. ²⁴ Mepéhē menupū ke Pisuífi api né káii. Mese áme we afeena kapi ye mpá mékaii méye kémee iséi né súúkee. ²⁵ Mepéhē metaani ke Rɔm pikó apí ne nséi né káii. Mese kapi apare né tapisi re ké kpu. Metaani ke míni ame kuróninɔi rimí, am míni-i tone ketún̄jé ne kesine nnéi. ²⁶ Ne inécée kului kémee ikóĩ ne míni ne piyaa ne pinéyucɔ Pisuífi ne mpuri sane pikó nnya nkpɔ heirentele. Ne ayu ne acesi kecɔpe nkpɔ heirentele, am kɔ mínimaa kémee ne pepee n kpárál̄e te Kirisi kapi tíkil̄e anipe-i nkpɔ heirente. ²⁷ Ne pikei pape-pape wale am kɔ íwe píima yenu. Mesére ke nnɔni n̄n ye né tu, nkũ ne nníre nn né wai, am ye anóɔ paasi ám la, nnyiyē nn né loni am ilū paa ké tã. ²⁸ Ne kɔ mpá keyáa kéye Uléecaa icápine nnéi kecáa músule. Am nkpáni la ké nnécóη mm̄e p̄ó tinɔɔ maa. ²⁹ Uye un tinárei rinyine m má, né ne kɔ pansela unárei. Uye un akópe n wa, li ye rinépóɔ caaisele.

³⁰ Lin n we re usoi uké rikókəri wa, tinénárei ke née ne rikókəri waine. ³¹ Upíima Yeesu usaa Uléecaa ye nyule re ám kíraaase. Uyee mpá píyei ipakare te. ³² Kam̄ pee Tamaasi kuyu-i n̄ we, uyóopi píima Aretasi ye pee unyine kuyu iwéése tinle, uyē uu pee pisoĩ kuyu sipoo-i

tápaase re piké né tí. ³³ Amá pinyine api né kpísi api menére menyine-i wai apí ne mmele kupole kēpire-mē súisepō amí ne uanipe-i ημέηεε.

12

Pḗli mēyene ne usiláré

¹ Li pise re ké rikókōri n wai, amá rikókōri ári kō pēe nyamí. Amá ne nkpéni lalē ké menéyene ne siláré ke Upíima uu né rí nyíse nkó símisi. ² Ne Kirisi upiretiki unyine nyule. Inmē kēfi ne ina ye nnyí ke Uléécaá uu u n kpíipō uú ne keyómecaa-pō ripóhō táánū kēmee ukékúrí sí. Am nyu un uisoipiñe nnyí kēmee we née úu ikeméé we, amá Uléécaá ηmane yēe nyu. ³⁻⁴ Ne pēe nyule ηmaa re li usoi uyē kpíipōle aí ne keyómecaa-pō Uléécaá kekúrí sí, amá ne kō kpáne re ám nyu un uisoipiñe nnyí kēmee we née úu ikeméé we, amá Uléécaá ηmane yēe nyu. Kelō ke-i kuú pēe awahanō anyine kō kái usoi ncée n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uyē mpuri nnya rikókōri wai. Amá in tinécúruu ηmaa, in n la tinénárei kecáá kam n nyu nnya kam yé fe am tikókōri wai. ⁶ Nen pēé n la ké rikókōri wa, úka úu yé fe uké re isohō kam tóri. Asei kam pēé ne ri waine. Amá ne menécíre múflenle. Am la unyine uké kenécáá kemúnjé kenyine wa kee lē ke pisoí api kenécáá n nyáni née kapi n kómēi n fe.

⁷ Am kape ne lipíima lē ke Upíima uu né n nyíse nnya rikókōri n wai nnya ke itóí inyine ii inépiñe-i we. Setani utume unyine yēe né fápii re ám kape ne rikókōri n fulaalē nnya. ⁸ Mēpehē metaani kam Upíima pise re uké itóí iyē né lese ⁹ uu pēe né pēse re: Kēfa kam ne pó n fénnelē ye ne pó piyēle. Tipónárei kēmee kam ye nnénañe nyíse. Lē nnya, né tinénárei nnya rikókōri wa Kirisi nnañe nké ne kenémee n nyíselē. ¹⁰ Lē nnya, tinénárei ne alé kēméé kam rí we ne íwe ne piwéékuse ne mpóocai kam Kirisi nnya n yénaalē ye né láarúle. Li we re ne ye nen tinárei m má kam pēe meníñe páápú.

Lelee Korēnti pikó kēméé Pḗli nfasimé n tanaalē

¹¹ Ne nkpéni símisile yare usohatore, amá nōó tíyese kam lē wai. Nōó yé pēe meníñe kenécáá rísonē símisi. Mpá nensá líka n tu, pē kani nní n nyáni re pitume píima ápi líka né fe. ¹² Kumúnjé kpe-i kam pēe nókenémee pinékei n wai, nō pēe nnéniñe nnpá ncóñe rí-ye kēmee ne mēwaisaṅa ne mēwai píima yenle. Lelee nyíse re ne utume le. ¹³ Yō kecire ke Uléécaá icápine icō ii yé ai nó párí? Insá kám líka nó m pise re ani ne né lé. In lee ni, ani nnécaai mmē né sárei!

¹⁴ Ne kō menécíre picápine masile ké metáánū nókenéméé hapō. Nen kō n hapō ám nó pisene re ani né lé. Ai nólinékó kam la, amá nórínécúruu kam la. Asei kecáá, aí sipipi see ye cápínente asi písáa ne píni yekei, amá písáa ne píni pēe ye cápínente api pisipipi yekei. ¹⁵ Né né rinépōó ne nókenécáá menémá caai am kō rinécúruu kpísi am nókenécáá he, aí yé né ricóñ. Lē nnya, nó nkáripí né n la re ne meyansei nó la nnyaá?

¹⁶ Nórínécúruu ye nkpéni yé te ám nó úka pise re uké né lé. Unyine yé kō fe uu re ne uyaaluke le, mesohō kam nó pínei amí ne nó fe am menípele. ¹⁷ Né pē kam nókenémee n tumpō unyine kam ne ritiki amí ne nólinékó yósu amí n te? ¹⁸ Ne Tiiti rinmóópúsele re uké nókenéméé hapō, am kō u ne urómárecō ucō uyē tumpō. Nó fe ani re Tiiti ye nólinékó yásile uú n tee? Yare aí kemúnjé kesē ke tó ne uyē arí ne keisi tōn kō ncée nse tikilē née? ¹⁹ In n la, hái mēkee-me kani nkpéni músu re alari kari nókenémee wéési. Ai nkpáni lē. Tó ne Kirisi kupénecō kēmee kari Uléécaá keyu-i símisi. Pimárecō, tō lē nnéi wai re nōké ne Uléécaá ncee kēmee papisi nnya. ²⁰ Ai líka nnya kam lē wai. Ne wuru re né ha nó leepō áni we yare kam pēe rí la, nōó kō yenu re ám we yare kaní pēe rí la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwói ne íkeñene ne alé ne iwóhō ne píyuwélaa ne méwoo méwoo piwai yé nókenécōpe n we. ²¹ Ne kō wuru re ké ne m pēepō, Uléécaá yé ha nóinénípe-i isei piwaise né rikpá. Nópínékó meyā pēe ne mēwai kópe rí nōñlē yare kapí pēe n wai yé ha tíyese am téni hái. Ápi kahane pimēkperinkpewai ne pimēseicirewai kapí pēe n wai kēpire rinto.

13

Icélaa tərəw ne iyáhaa

¹ Metáanũ kam nní nókenémee sónepə. Li wəlaalē te píseéraków piké ye pité née pitaani tu api kelenē usoi akópe pa. ² Pēpēe pēe mēkēe akópe n wa ne picə nnéi kamí ne máne. Am neni nókenémee we amá lē kamí pēe menéhape lírũ kēmee nó n símisi kam kə nképni písímé nó kpálē te nen ha kə nókenémee m pēepə, ám nó úka nnári waine. ³ Nə lalē nəké yē te Kirisi yee kenémee we un ne símisi née yo? Nó kə yē. Kirisi úu nókenémee rinárei má, u unnanē nyíselenle. ⁴ Mesei ye me re u pēe rinárei mále apí ne kunapééków kecáá u karií. Amá Ulééca nnanē kuú ne nképni nfáa má. Tó ne kə ukupénecə kēmee rinárei mále. Amá nó kam ani yénu re tó ne kə Ulééca nnanē nnya tó ne uyē kupénecə kēmee nfáa yē. ⁵ Ani nórínécúruu nómenécíre ripaí ani yénu re nfatene ye nókenémee wee? Ani yē te Yeesu Kirisi ye nókenémee wee? Née nə ripaille áni yē te nə nfatene má? ⁶ Amá ne músu yare nó kam ani yénu re tó ári nfatene paalē. ⁷ Tə ye Ulééca ne nó wele re áni kape akópe áka mpuri piwai rikpá. Ai lē karí la təké ne nyíse re tə alari mále, amá tə la re nəké ye fe nəké mewai sone wa, nípá nən m músu re tó ári líka fe təké wa. ⁸ Ari rínanē ríka má təké ne nsímései tápisi re rín kape leeme. Lirókó yee təké wa nsímései nké léeme. ⁹ Tə ye tən tinárei m má, nóon rínanē m má, li ye ró n láarúle. Lē kari Ulééca m písei yee re uké tíyese nəké nfatene kēméé m pelu. ¹⁰ Lē nnya kám nní nókenékúrí ní we, kam te ké mencire rítelé nó wóipə, nen píyēi nókenéméé n tuipə, ám kape ne nó ní senkke nnya. Upíima ye nókenécáá rínanē né hele re ké nó n ημόópúselē nən ne kéyu sí. Uu rínanē né he re ké ne nó ritékéé.

¹¹ Ketume kai lē wa, pimárecə! Liké nó n láarú nən ne pipele ημόópúlē. Ani ikari n kpáriisene nən kə rinóo rise má. Ani ne nórínépów n we. Ulééca yee ríla m má uu ye akín nínjukuse uké nókenémee n we.

¹² Ani nómenécəpecire ripirane ani memárecə yáhaane.

Ulééca pikó nnéi ye nó yáasi.

¹³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípēelēe nó nyíse. Ulééca uké ríla nó nyíse. Nfáasəne nké kə nónnénéi kēméé n we nké nó rípēnese.

Títelɛ ke Pɔɔli uu Kalaati pikó n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Uléécɛɛ icápinɛ iyɛɛ Kalasii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelɛ ntí wóipɔ. Uicee kuú pɛɛ nɛ Nsímé Kɛcirɛ n kóónúlɛ kɛmɛɛ kuú pɛɛ i karikɛɛ. PISOI meyã ye músu re Kalasii ayu nyɛɛ itunɛ kumii-mɛ ní we ye nyɛ (UPM 13-14).

Pɔɔli pikei memáá, pɛpɛɛ Pisuiɛ piyómeyáhaa n yóólɛ api icápinɛ iyɛ tiki api upitumɛkɛi lómiiɛe apí n yóólɛ tɛ li pise re piké Moisi isé n tikilɛ api kó kérii. Pɔɔli pilaarɔ ye músu re li nɛ sá re Kirisi pikó nnéi piké isé iyɛ n tikilɛ. Pin lɛ n wa, pi yé pɛɛ limemáá fe api Yeesu Kirisi nɛ kefa tɛnɛ. Nsímé mmú ye Yeesu Kirisi Nsímé Kɛcirɛ nɛ memíi wele.

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kɛcirɛ yíkíyiki nkó ke Pɔɔli uu nté símisi. Pɔɔli uu pi léise re Uléécɛɛ yèè sisoipipi yásile re si Yeesu Kirisi nɛ kefa tɛnɛ nnya, amá ái re kasi piyómeyáhaa inyɛkii n tikilɛ nnya. Lɛ nnya kuú nɛ Piyɛɛ cési re yo nnya kuú la uké Nsímé Kɛcirɛ nɛ piyómeyáhaa inyɛkii m pɛnelɛ un tikilɛ (1-2).
2. Pɔɔli ye isímé yɛɛ Nkómɛine Kpure kɛmɛɛ ní we kpísi uú nɛ unsímé alari pa. Uléécɛɛ rinɔɔ kuu n yekei ye wele isé ii kelenɛ leeri. Yeesu Kirisi kɛmɛɛ ke rinɔɔ tɛ kuu n yekei ari wa. Sisoipipi nnéi ye Uléécɛɛ inipɛɛ-i sále. Usuiɛ nɛ mpuri sanɛ ukó nɛ ulási nɛ uyɛɛ umɛcirɛ n te nɛ utisi néɛ unósi ye sále (3-4).
3. Pɔɔli ye aseɛ leselɛ uu símisi lɛ ke Kirisi pikó api pimɛcirɛ n te. Nkó yɛɛ Yeesu nɛ kefa n tɛnɛ ye náásile Nfáasɔnɛ nké u n séni. U ye kó umɛwai kpure týelɛ. Kirisi isé íi icélaa kulúí, amá i pise re pISOI piké nɛɔni n lénaaɛ (6:2). UsOI uké umɛcirɛ n te aseɛ nyɛɛ re uké picɔ nɛ kutu n cɔlɛ un týesɛlɛ Nfáasɔnɛ mɛɛ Uléécɛɛ kɛmɛɛ n léeri nn u séni (5-6).

Iyáhaa

¹⁻² Né Yeesu utumɛ Pɔɔli nɛ pinémáreɔ Kirisi pikó nnéi pɛɛ nté ní we, tóɔ Kirisi pikó pɛɛ Kalasii sitɛ keɔáá Uléécɛɛ icápinɛ-i ní we rítelɛ ntí wólu. Ai pISOI pinyine pɛɛ né tumme, ái kó unyine kam titiki amí nɛ Yeesu utumɛ panɛ. Yeesu Kirisi yɛɛ n kpu, Sáa Uléécɛɛ uu u yukuse nɛ Sáa Uléécɛɛ uyɛ pɛɛ né tumme. ³ Urósáa Uléécɛɛ nɛ Upíima Yeesu Kirisi piké nɛ kefa nó fénnɛ api kó nkíɛnɛɛ nó hɛ. ⁴ Kirisi yɛɛ uricuruu umɛcirɛ kpísi uu arókópe nnya hɛ re uké nfáani ketɛ nké mɛwai kópe kɛmɛɛ ró lesɛ. Urósáa Uléécɛɛ mɛla kɛmɛɛ kuu lɛ wai. ⁵ Uléécɛɛ uyɛɛ ipakarɛ te nɛ pá piyɛi-pɔ! Amí.

Nsímé Kɛcirɛ nɛ mɛɛ we

⁶ Nómɛnéwai ye nnóɔ né yile re nɔ mɛsɛ nɛ mɛsɛ Uléécɛɛ kepirɛ ritɔ nnya. Uyɛɛ nɛ Nsímé Kɛcirɛ nó sɛɛ re Kirisi ye nɛ kefa nó fénnɛ nnya. Nóɔ pɛɛ u yá ani Nsímé Kɛcirɛ féé nɛɔ n tikilɛ. ⁷ Ai re Nsímé Kɛcirɛ féé nɛɔ nnyine ye we nnya kam lɛ símisi. Amá pISOI pinyine pɛɛ we pin níɔkɔi nó tanaalɛ, pin la piké Kirisi Nsímé Kɛcirɛ rikɛɛjɛɛ. ⁸ Lɛ nnya, nɛ pá tó unyine néɛ uléécɛɛ utumɛ unyine yɛɛ keyómɛɛɛ-pɔ leemɛ uu weri uu nnyine nó símisi re Nsímé Kɛcirɛ ye mu kái pɛɛ mmɛ kari nní nó n símisi, Uléécɛɛ uké liute anóɔ wa! ⁹ Tó pISOI nó masile! Tó kó nkpɛni pISOI nó rikpá re úye un nnyine nó n símisi re Nsímé Kɛcirɛ ye mu kái pɛɛ mmɛ kani nní piyóɔ m masi, Uléécɛɛ uké liute anóɔ wa!

¹⁰ Lɛ nnya íye! Nɛ nkpɛni lɛ wéésile re pISOI piké né n la néɛ Uléécɛɛ uké né n la? PISOI piké né pakarɛ kamí la néɛ íye? Nɛn pɛɛ pISOI ipakarɛ n wéési, am yé pɛɛ Kirisi ukéikó.

Uléécɛɛ yɛɛ Pɔɔli wéɛ re uké utumɛ

¹¹ Pimáreɔ, ké nɛɛ nó símisi ani kóm tɛ Nsímé Kɛcirɛ kamí nɛ n kóónúlɛ nɛn kesoipipi kɛmɛɛ léeri. ¹² Ai usOI unyine kɛmɛɛ kam n kó, ái kó unyine yɛɛ né n cési. Amá Yeesu Kirisi yɛɛ né n nyíɛ.

¹³ Nó menéwai ricuruu n kō kumúnjé kpe-i kam̄ pɛɛ Pisuiɸi inyekiɸi n tɸikilē. Ne pɛɛ meyansei Uléécaɸa icápinɛ pikó wéékuselenle nen náási ké i kpu. ¹⁴ Ne pɛɛ Pisuiɸi inyekiɸi iyē tikilenle ai tósu nnépurɸi pikó ne pinésáco meyā. Ne pɛɛ nla mále re ké Pisuiɸi inyekiɸi n tikilē ai tósu tó ne Pisuiɸi picó tó n sá.

¹⁵ Amá Uléécaɸa yeɛ háɸi unéni kefa-me né wéɛ uú ne kefa né fénnɛ uu né séi re ké upikei wa. ¹⁶ Kuu ukɛpɸi né n nyíse uu re ké riyóó mpuri sanɛ pikó piké ke ceri, ám nkpáni unyine kémɛɛ ha re uké mesóhó né rikpá. ¹⁷ Am kó Yerusalem-pó pɛɛ itumɛ n li apɸi né tise kémɛɛ ritaá. Amá Arapii ketē kam mɛse ne mɛse tómpó am pɛɛ Tamaasi kuyu-i pɛɛri. ¹⁸ Inmē itaani memáá kam pɛɛ Yerusalem titaá re ké Piyɛɛ ceri, am pɛɛ ukɛyó-i tone siyáa kefi ne sinupū. ¹⁹ Amá ám utumɛ úka ucó yē, insá Upiima uwā Yakupu. ²⁰ Lē kam nní Uléécaɸa inipɛɛ-i n n wólu ye nsímɛsei le, ám nnóome wai.

²¹ Kam Yerusalem n yisi, Sirii ne Silisii sitē kam̄ ha. ²² Likumúnjé kpe-i Uléécaɸa icápinɛ pikó pɛɛ Yutee keteni-i n we ápi pɛɛ né nyu. ²³ Mékome kapɸi pɛɛ kō te uyɛɛ pɛɛ mekɛɛ pi n wéékuselē ye nkpéni yóólē te piké Nsímé Kɛcɛre kuú pɛé ne pikópe n náási ne kefa tɛne. ²⁴ Lē nnya kapi kenécáá Uléécaɸa pakare.

2

Póoli ne pitumɛ picó ye kómɛine

¹ Am pɛɛ inmē kefi ne ina memáá yisi, tó ne Parinapasi ari Yerusalem kuyu pɛɛ, am̄ ne Tiiti pó kó péne. ² Uléécaɸa yeɛ né nyíse re ké kei ha nnya kam lē wa. Kam n tuipó, am pɸisoɸi pɛɛ kei meyā íyukóó n tū ne iyaa leepó am Nsímé Kɛcɛre kam mpuri sanɛ pikó n símisi aseɸi pi lese. Li we re ám la lē kam n wai ne lē kam piwai m masí liké méwoo wa. ³ Tiiti yeɛ kenékúrí n we ye Ukireki le úu pɛɛ kélē. Amá ápi nkpáni ricuruu u ricónjé te uké riké. ⁴ Mpá ne lē, pinyine pɛɛ n kparálē te pi Kirisi pikó le ye pɛɛ kerócope wɛle. Lipite pē ne mekɛɛ-me ró múɸesile piké yé te íye kari Kirisi ne ritiki tɸn ne tirópóo we. Pi náásile piké isé ilasi kémɛɛ ró pɛɛpó. ⁵ Tó ári nkpáni ne kutu pi ricó mpá fí. Tó la re Nsímé Kɛcɛre aseɸi nnéí aké nókenéméé n we.

⁶ Pɸisoɸi pɛɛ kei meyā íyukóó n tū ye kó pɛé wɛle. Apɸi né ricónjé te ké linyine mpuri wa. Né ám piriyyu kapɸi pɛɛ mekɛɛ m má kpisi ké ne linyine wa. Uléécaɸa úu ye pɸisoɸi siyyu-i ripaí uú ne túhaane. ⁷ Ticuruu pi cerile re Uléécaɸa ye Nsímé Kɛcɛre né rimmúisele re ké pikéciré riyóó yarɛ kuu Piyɛɛ rimúise re uké pikéké riyóó meco. ⁸ Uléécaɸa yeɛ Piyɛɛ pansese uutumɛ pikéké kémɛɛ, limɛco kuu kó né pansese uutumɛ pikéciré kémɛɛ. ⁹ Yakupu ne Piyɛɛ ne Yohani pɛɛ kei we re Uléécaɸa icápinɛ piyyukóó. Kapi n yé te Uléécaɸa yeɛ piké pē né rimúise, apɸi tó ne Parinapasi yáási apɸi kunípe ró pa, ai nyíse re tó rinóo rise wale. Ari kómɛine ntónéí re tó ne Parinapasi tóo yé pikéciré kémɛɛ ha, pē póo pikéké kémɛɛ sí. ¹⁰ Likeɸi lise kapi ró m pise yeɛ re ári kapɛ píwɛkóó pɛɛ piicápinɛ-i n we kecáá palei. Am kó meseɸi li wai ne kefa kɛse.

Póoli ye ne Piyɛɛ Antiyóosi-pó cési

¹¹ Amá ke Piyɛɛ uu Antiyóosi-i n ka, úu mɛwai sɸne wa, am mpá úye inipɛɛ-i u kɛsu re úu alari má nnya. ¹² Pɸisoɸi ke Yakupu uu n tummɛ piké kelene n tuime, Piyɛɛ ne mpuri sanɛ pikó pɛɛ ye pɛɛ ricáripɸi rise-i n le. Amá ke Yakupu písáne pē apɸi n ka Piyɛɛ uu pi yenu, uu ye pɛɛ mpuri sanɛ pikó mpí kulukɛco n kaasente un pɛɛɛ m póólē te mpá úye kai pise re uké riké wuru. ¹³ Pisuiɸi tɸrɸó póo kó umɛco pipékaankeɸe loni, áɸi ne Parinapasi pó péne uu pikɛcáá kecáá mɛwai mē n tikilē. ¹⁴ Kam n yé te ápi Nsímé Kɛcɛre ne aseɸi tikilē, am pinnéí inipɛɛ-i Piyɛɛ maa re: Póo nní Usuiɸi, pɸn mpuri sanɛ pikó isoi icó n le, áɸi Moisi isé kaa tikilē, íye kaa yé pɛɛ mpuri sanɛ pikó ricónjé te piké Pisuiɸi isoi icó lí?

Nfatɛne mee ye Pisuiɸi ne mpuri sanɛ pikó riyu ló

¹⁵ Tó ne hái keróleeme-me Pisui fi le, ári mpuri sanε pikó pεε ápi Uléécaá n nyu. ¹⁶ Tó pεε nyule re ái usoi nkó yεε isé n tíkile yεε Uléécaá inipεε-i aseí ute. Amá uyεε Yeesu Kirisi ne kefa n tenelē yεε aseí ute. Lē nnya ke tóo kó ne kefa u tenelē te liké ne kei ritiki tóké ne wa aseí pite Uléécaá inipεε-i. Ai kape wa re kari isé n tíkile nnya. Li we re úka úu Uléécaá kέmεε aseí ute re u isé ritiki nnya. ¹⁷ Amá in te tó la re tóké Kirisi ne kefa tene tóké wa aseí pite, ari yénu re tó ne kó pikópekóo le. Li pεε nkpéni wa yare Kirisi yεε akópe ncee ró nyíse néε íye? Ai nkpáni lē. ¹⁸ Nen lē kamí pεε n fori pimóme m pεε, néε menécíre yámne re ncaai kamí pεε wa. ¹⁹ Aseí ye nyε re isé íi yé nkpéni fe iké linyine né pise. Ne ikεmεé wele yare ukpókpo. Isé iyεε ne nkpó né ka. Ne Uléécaá nnya nkpéni nfáa mále. Tó ne Kirisi tóo kunapéékóo kecáá kpu. ²⁰ Lē nnya, ái nkpéni nē ηmaa ricuruu néε nfáa má. Amá Kirisi yεε kenémεε nfáa má. Kai neni ne n kpísi, Uléécaá kepipi kamí ne tálē nnya kam nfáa má. Kεkεε né la aké ne kenfaa kpísi aké né nnya he. ²¹ Né ám kesi re ke Uléécaá uú ne kefa né n fénne, rinéyu kuu lo. In mesei re usoi yεε isé ritiki uú ne Uléécaá inipεε-i wai aseí ute, Kirisi nkpó pó ne méwoo le nkpéni.

3

Isé ne nfatene kecáá nsímé

¹ Nó Kalaati pikó, aníriyóopi nnyé! Wóo kéyu lē nó risómaase? Nen kó ne Yeesu kapi kunapéékóo kecáá n karií nsímé nó símisi cáká-cáká. ² Nsímé nse kamí la ké pise ké kó te kani isé n tíkile nnya ke Uléécaá uu Unfaasone nó he néε kani Nsímé Kεcire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu Nfáasone nó he? ³ Nó meyíkíyiki aníriyóopi leε? Nó lalε nóké ne Uléécaá Nfaasone pitiki koraane ani pεé ne nkpéni pisoí isímé tenεεε? ⁴ Yare méwoo kani nkpéni nní íwe nnyí líi? Ai re liké méwoo lē wa. ⁵ Kani isé n tíkile nnya ke Uléécaá uu Unfaasone nó he nòn ne mewaisaηa nókenémεε wapisi, néε íye? Néε kani Nsímé Kεcire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu lē wa?

⁶ Limεcó ke Apiraham uú ne Uléécaá kefa tene. Li ukεcáá wólaalē te: Ke Apiraham uú ne Uléécaá kefa n tene nnya ke Uléécaá uu u kpísi re aseí ute. ⁷ Lē nnya, ani kó rísone re pεpεε Uléécaá ne kefa n tenelē pεε Apiraham pipirē yíkíyiki. ⁸ Li Uléécaá ritelē-i mekεε-me wólaalē te Uléécaá yé mpuri sanε pikó waise aseí pite, kapi ne kefa u n tene nnya. Lē nnya ke Uléécaá uu rinóo sone ntí Apiraham pehele re: Pó nnya, né ketē kecáá sisoipipi nnéi rinóo sone ritikise. ⁹ Apiraham ye Uléécaá ne kefa tenele, Uléécaá uu rinóo sone u tikise! Limεcó, píye pin nfatene m má, uu rinóo sone pi tikise yare kuu Apiraham n wa.

¹⁰ Anó kópe ye mpí nnéi pεε n tálē te isé yé pi yoriye kecáá wele. Li Nléécaasimé-i wólaalē te: Uye unsá lεεε isé ritelē kέmεε n wólaalē nnéi rintiki uké kó lipikei n wai, anó kópe ye liute kecáá wele. ¹¹ Ai céreise re úka úu yé isé ritiki uú ne Uléécaá inipεε-i wai aseí ute. Lē nnya kai wólaalē te: Usói nkó yεε aseí ute re u Uléécaá ne kefa tene nnya, yεε nfáa má. ¹² Ticuruu isé ne nfatene n n líka pénelē, amá isé ye maa re: Uyεε yé i rintiki ne ikεt-pó kii yé nfáa he. ¹³ Kirisi ke Uléécaá uu tirótísí anó wa. Kei ke Kirisi uú ne isé anó kέmεε ró lése. Nléécaasimé ye mesei maa re: Pin úye kuna kecáá rinkólo, Uléécaá ye liute anó wale. ¹⁴ Li lē wale re mpuri sanε pikó póoké Yeesu Kirisi kupéneεcó kέmεε rinóo sone ke Uléécaá uu Apiraham n yekei yē. Lē kέmεε tòn nfatene m má, tó lē Nfáasone ke Uléécaá uu ró n yekeilē yenle.

Isé ne lē ke Uléécaá uu pisoí n yekeilē kecáá nsímé

¹⁵ Pimáreεcó, ne la ké sisoipipi mewai kέmεε linyine kpísi ké ne nó símisi ani kóm. Usói un tinóo n wai uu yekei yare kai m pise, úka úu ye kesi, úka úu ye líka rikpá, in kó ne kesoi pipi kεε wai aké yekei. ¹⁶ Apiraham ne uupirē ke Uléécaá uú pεε kó ne lisone lē kuu n yekeilē mé. Ai wólaalē te Apiraham ne upipirē. Lē nnya, ái pisoí kulúí mekó kai wólaalē, uupirē use mekó kai wólaalē. Uupirē uyεε Kirisi. ¹⁷ Mmē kam rí la ké nó símisi ye nkpéni mmú:

Uléécaá ye mekéε-mε wóile uu yekei yare kai m pise. Likεpire, ai wai in̄mē píle píle mena ne afestaani, Moisi isé pṓo pεε kelene leeri. Ii yé fe iké lē ke Uléécaá uu n̄ la uké wa caai. Insá lē, Uléécaá rinṓo kuu n yekei yé rinnan̄ε paa. ¹⁸ In te isé ke usoi uu ye ritiki Uléécaá uu pεé ne lē kuu u n yekeilē u pa, li pεε wale re Uléécaá úu urinṓo cire kuu n yekei ritiki. Amá ke Uléécaá uu mekéε-mε n yekei nnya kuu Apiraham ípεelée nyise uu lē kuu u n yekeilē u wai.

¹⁹ In lē, yo nnya ke isé ii pεε nkpráni we? Iyē nkó mee re iké mεwai mee áme Uléécaá mela-i rí we pisoι n nyíselē, Apiraham upirē uyē ke Uléécaá uu lisṓne n yekeilē uú ha ne tuiiri. Piléécaatumε pεε isé iyē pisoι cereise. Usoi unyine yεε pεé ne Uléécaá nnṓo n símisi kapí ne ritiki apí ne símisi. ²⁰ Pin ne usoi rintiki apí ne linyine wai, li nyise re pεpεε pikei n wai ye kulúí wele. Amá Uléécaá mecire yεε rinṓo piyεkei kémεε pikei wai.

Yo nnya ke isé ii we?

²¹ Lē nnya, tóké nkpráni re isé ii Uléécaá rinṓo kuu n yekei ritikii? Ai nkpráni lē. Pin pεε isé inyine n wa yεε yé usoi nfáa n he, i yé pεε fe ii usoi Uléécaá inipεε-i waise aseí ute. ²² Amá Uléécaá Nsímé ritelé ye maa re mεwai kópe nnan̄ε mee ketē nnéí múílē. Li pεε lē wale re pisoι mpí nnéí pεε yé Yeesu Kirisi ne kefa n tene pεε yé lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē yē.

²³ Nfatene itun̄ε iké kelene n tu, isé ye pεε ró hánaalenle yare pikpaniikó, in tó mé liké ha ne tu pεé uye-i ke Uléécaá uu yé ró n nyise re tóké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya, isé yεε ró nyóí dí ha ne Kirisi ikametūε tulu. Uyē kari yé ne kefa tene arí ne Uléécaá inipεε-i wai aseí pite. ²⁵ Kari nkpráni nní ne Kirisi kefa pitene m máálē nnya, ári nkpráni urónyóle uyē mekó-i we.

²⁶ Li we re nṓ nkpráni nónnénéí Uléécaá sipipi le, kani Yeesu Kirisi ne kefa n tene nnya. ²⁷ Nṓ mpí nnéí nṓo nní Kirisi kupéneṓo kémεε míni n wóle, nṓ ne uyē ne pansεle pise. ²⁸ Lē nnya, áí nkpráni we re nkó ye Usuifi née mpuri sanε ukó, née ulási née uyεε umεcire n te née utisi née unósi. Nṓ nkpráni meyíkiyiki pise le, kani Kirisi Yeesu ne kefa n tene nnya. ²⁹ In te nṓ mεsei Kirisi pikó le, nṓ kṓ Apiraham pipirē le. Nṓo lē ke Uléécaá uú pεé Apiraham ne upipirē n yekeilē te.

4

¹ Mmē kam nní la ké maa re: Usoi unsá kahanε m papisi kuu pεε ikúlanlú li, úu ulási ne ríka kémεε kóólélē, in kṓ ne uyεε n̄pá yo te. ² Mpá ne lē, pinyine pεε yé u nyóí apí ukεcáá m pállē dí ha ne kumúñé kpē ke usáa uu n yekei tulu. ³ Limεṓo ke tṓo kṓ pεé we yare siwá sínsá. Ketē nké kecáá, rínan̄ε likó ilasi karí pεε le. ⁴ Amá ke itun̄ε ii n tu, Uléécaá ye Ukepipi tummele unósi unyine uu ke maru apí ne isé ke múlú ⁵ keké ne pē ke isé ii ilási n tónselē n fénnε, keké kṓ ne lē kémεε ró m pansεε Uléécaá sipipi nnya. ⁶ Kani kṓ nní Uléécaá sipipi nnya ke Uléécaá uu nṓanékin̄ kémεε Ukepipi Nfaasṓne wa nn sélei re: Sáa! Sáa! ⁷ Lē nnya, áni kṓ nkpráni pilási, nṓ usipipi le. Nṓn usipipi, nṓ kṓ Uléécaá mela kémεε umεmá pite le, memá mē kuu usipipi n yekeilē.

Lεεε Kalaati pikó kémεε Pṓoli nfasimé n tanaalē

⁸ Nṓ pεε mekéε wele áni Uléécaá nyu. Piléé pinyine ilasi kaní pεε le ápi kṓ pεε meyíkiyiki piléécaá. ⁹ Lē nnya kani nní Uléécaá n céri née ke uyē uu nní nṓ n céri nṓ kṓ nkpráni ketē kecáá rínan̄ε likó kémεε pεle aní ha liilasi piluke kpáá? Nnan̄ε mmē rín líka kuwai we, rín kṓ líka tu. ¹⁰ Nṓ meyan̄sei siyáa sinyine ne iwáre inyine ne an̄mē anyine wéεle aní waise inyṓonsetun̄ε! ¹¹ Li nfasimé né we re pinékei kamí ne nṓkenémεε rinn̄mṓópú ápi kape méwoo wa!

¹² Pimáreṓo, ne nṓ pise re ani menéṓo mmé n we. Né ne kṓ nómenéṓo isé ilasi kémεε wele. Ani ncaai ríka né wa. ¹³ Ani léise re ne pεε utóikó le, pεé uye-i kamí pεε mefoí Nsímé Kεcire nṓ rin-yóó. ¹⁴ Kamí pεε lē m pṓólú, ám pεε kúpaí meté we. Amá áni né níñni áni kṓ né ηmeriyε. Nṓ ne íwe né lile, ticuruu ani kṓ né yṓsu yare Uléécaatumε unyine née yare ne Kirisi Yeesu le. ¹⁵ Méye ke nónnépṓonare mmē nn pεle? Né ηmaa née yē te nṓn pεé n fene, nṓ

πρε ricurruu nínéníπρε léseute ani né pa. ¹⁶ Kam nsímései nó n símisi nnya kam πρε nkpréni pansé nóunélaara, née íye? ¹⁷ Nla mmē kapi nní nókenécáa m má nnañe rñn lisone linyine. Pi lalé piké tó ne nnó túúnne nóké πρε meýá pin n la. ¹⁸ Li nyamí te áni kape ye píkaí lisone ne siká wa, áí re πρέ uye-i kam nókenékúrí rñ we ñmane. ¹⁹ Sinépipi, ne kó ne nó nnya ntóosi kóméile yare unósi ke memárenlō ame n kēheni. Lē kai yé né n we aní ha ne pipele tene, aní ne Kirisi mewee nókenémee n nyíselē. ²⁰ Li ripóo né we re ké πρε kumúnjé nkú-i nókenémee n we ké céri lē kam yé nó n símisi. Am nyu íye kam yé nó wa.

Icélaa ye Akaa ne Sara nsímé kémee rñ we

²¹ Nóo nní n la isé iké nókenécáa rñnañe m má kamí la ké pise re nó πρε kóméi lē kii n símisi? ²² Likumúnjé re li wólaalē te Apiraham ye pinmáne pité mári. Ulási Akaa ye use ne u mari, uunósi Sara ye umecire n te póo ne uca u maru. ²³ Kesoipipi mela kémee ke Akaa uu uuñmáne mari. Amá Uléécaá rinóo kuu n yekei kecáa ke Sara póo uukó mári. ²⁴ Nsímé mmē nnyineco ye mmú: Pinósi pē keté ye anóo até ke Uléécaá uu n yekei le. Nkóméine foí mmē ke Uléécaá uú ne pisoí Sinayi riyape kecáa sée Akaa uú ne siwá maru silási. ²⁵ Akaa ye we yare Arapii ketē-pó Sinayi riyape. U kó we yare kuyu nkú kapi ye neni nní n sée re Yerusalem. Ku ne kupikó ye isé pilasi le. ²⁶ Amá Yerusalem ye keyómecaa-pó rñ we ne upikó ye pimécire tele. Kuyu kpekpre nkpréni we yare uróni. ²⁷ Lē nnya kai wólaalē te:

Pó unósi nyapi nkó

ye uú píkaí m máraalē, a yisi a co.

A mpónare ne ricáái.

Pó ke memárenlō áme píkaí n kēhenlē!

Unósi ke ula úu rñ la sipipi ye ulakó sikó kulúí feriyé.

²⁸ Pimárecó, nó ne Uléécaá rinóo kuu n yekei nnya usipipi le Isaaki mecó. ²⁹ Uyē kapi kesoipipi mela kémee m mári ye uyē ke Nfáasone nn n tíyese api máru lémaalenle háí. Lē kai we ne neni-me. ³⁰ Iye kecire kai πρε wólaalē? Li wólaalē te: A unósilasi nkó ne uuñmáne lakase, li we re ulási uuñmáne ne uye umecire n te ukó, ápi yé ikúlanlū kesé li. ³¹ Pimárecó, lē nnya tó ári ulási uyē sipipi. Tó uye umecire n te sikó le.

5

Ani kape ilási kémee n we

¹ Kirisi ye ilási kémee ró lésele re tóké meýíkíyiki merócire n te. Lē nnya, ani n we non páápu, áni kape kó nómenécire ilási kémee pitane rikpá.

² Ani kutu ricó, né Póoli ké nó símisi ani kóm te non n tíye pin n kérii, Kirisi úu πρε líka nó yóriye. ³ Né kó pimáa nó rikpá re úye un n tíye pin u rinké, isé nnéi kai πρε pise re uké ritiki. ⁴ Nóo nní rñ la re nóké isé ritiki nóké ne Uléécaá inipee-i wa aseí pite, nó ne Kirisi ye túúnnele ani Uléécaá ipelée paa. ⁵ Tóo nní ne kefa u n tenelē, tó ne mé te u yé ró waise aseí pite. Nfáasone mee tíyesele kari mé te Uléécaá yé ntófatene nnya ró waise aseí pite. ⁶ Kirisi Yeesu kupéneco kémee, nké née nkéciré rñ ye líka yoriye. Lelee kuláa m má ye usei uké nfatene m má mee rñla n nyíselē.

⁷ Nó koraanele rñsone háí. Wóo nkpréni nsé nó púnéise un ne nó yúlu re áni kape aseí ritiki? ⁸ Nsímé mmē kapi ne nní atu nó n takai rñn Uléécaá ye nó n séi kémee léeri. ⁹ Pi ye maa re: Nkpónótó pite fíí πρε ye kukpéecari nnéi nyépukuse. ¹⁰ Amá rñpá ne lē, ne ne Upíima tálē te nó sónti nóké ncée sone kémee πεeme. Amá uye nní nó n cónjē, te úye kecire loo, Uléécaá yé kutu u ripasa.

¹¹ Pimárecó, nen πρέ n cési re li pise re pisoí piké kérii, yo nnya kapi yé πρε nkpráni né n wéékuselē? Nen lē n cési, Kirisi nkpró kunapéékóo kecáa rñn yé πρε úka kémee awóle nsímé.

¹² Pεπε nní nó n cónjē te ani kérii ápi kape ne piké ñmane ripá. Piké mese pimécire comesi!

¹³ Pimárecɔ, Uléecaa ye ilási kémee nó léselé re ani nómenécíre n te. Mpa ne lɛ, áni kape ne riwáaná re nɔ nómenécíre te nnya aní ne lɛ kani n káipinkɛe n wai. Amá ani n lakaane nɔn kɔ pikei wapaane. ¹⁴ Nsímé nse kémee ke isé nnéi íí we. Lelɛe re: A upócɔ n la yare ripócúruu. ¹⁵ Amá nɔn nómenécɔpecire n kéhenne nɔn n takainkɛe, ani nómenécíre tí. Insá lɛ, nó nómenécíre kónaane.

Nfáasɔne mela ne meróla cire

¹⁶ Lɛ nnya, ne la ké nó símisi re ani tíye Nfáasɔne nké nó n séni, áni yé peé uye-i nólinékáipi-káipi n wai. ¹⁷ Ai lɛ kani n la ke Nfáasɔne nɔ la. Ai kɔ Nfáasɔne lilala ke nóɔ kɔ la. Nfáasɔne lilala ne lɛ ke kesoi pipi ake n la áí ye risáne. Lɛ kaí we nnya káni ye fe nɔké lisɔne kani n la n wai. ¹⁸ Amá in Nfáasɔne mee nó séni, isé íí pee kɔ nɔne nókenécáá má.

¹⁹ Lɛ ke kesoi pipi likáipi-káipi ai ye n léeme aí n nyáni kpáii ye nní: Iwásá piwapaankɛe ne mékperinkpɛwai ne mesɛiciréwai, ²⁰ ne piléenyóɔnse ne menírihélaawai ne iláarɔ piwapaane ne picéɲaankɛe ne kufatoi ne kuwói ne íkɛɲene ne pikóólentene ne pitele siwúipi piwapaankɛe ²¹ ne ucɔ likó pikáipinkɛe ne píta niré ne piluke caainkɛe ne anyá ne lilinyinɛɔ. Ne la ké nó péhele yare kam pisímé nó m masí re: Pɛ nnéi pee limɛwai mɛ n wapisi uka úu Uléecaa iyɔɔpi kémee melone má.

²² Amá lɛ ke Nfáasɔne pɔɔ ye usoi n he ye nní: Nla ne mpɔɔnare ne nkínɲine ne nɔpure ne kusoi piwai ne nfanare ne aseí pitiki ²³ ne nɲine ne mɛcírɛ pimúlú. Isé íí mewee mɛ kesu. ²⁴ Kirisi Yeesu pikó ye pimɛwee ne pililala ne pilikáipi-káipi pikpíkɛ masile api kunapéékɔ́ kecáá karií. ²⁵ Nfáasɔne mee Uléecaa nfaa ró heelɛ. Lɛ nnya, tɔké tíye nké ró n séni. ²⁶ Ari kape pansɛ píyuwélaa tɔké merócɔpecire anɔɔ n wélaane tɔn kɔ merócɔpecire kufatoi wapaane.

6

Ani ncɔni n lɛnaane

¹ Pimárecɔ, nó mpí ke Nfáasɔne nn nní n séni, nɔn ye unyine n yɛ un akópe n wai, ani ye m purú aní ne ncée sɔne-i u peseri. Ani ye nómenécíre tí te mewai mɛ mɛcɔ áme kape nó léeme. ² Ani ncɔni n lɛnaane. Lɛ kani yé ne Kirisi isé rintíki ye lɛ. ³ Uye un m músu re úu kusa we, kúu kɔ pee líka tu, umɛcírɛ kuu kíraaɛ. ⁴ Mpa úye uké ye uricuruu mewee ripái. Un n yɛ te li rikókɔri we uké umɛcírɛ ne múɲɛisɛne, áí kape ne picɔ. ⁵ Li we re mpá úye yee yé céri uu símisi lɛ kuu n wa.

⁶ Li pise re usoi nkó kapi Uléecaa Nsímé n céési uké ulikó ne uucélaa kecáá pípaí n lɛni.

⁷ Ani kape nómenécíre kíraaɛ, ápi ye Uléecaa sɛnnyi. Lɛ ke usoi uu n lukɛsi kuu ye kpasi. ⁸ Uye un umela likó n lukɛsi, uu umela likó yɛnu. Amá úye un Nfáasɔne likó n lukɛsi, uu Nfáasɔne mela yɛnu, lelee nní nfaa tenɛcírɛ. ⁹ Mɛwai sɔne piwai ápi kape ye ró pi. Li we re tɔn lɛ piwai ne n nɔmópúlɛ, itunɲe ye sóntile, mpá úye uké lɛ kuu n lukɛsi kpasi. ¹⁰ Lɛ nnya kai nkpéni nní lɛ kuwai n we, tɔké písoi nnéi nla n nyíselɛ, aí ne tósu tó ne pɛ tó Kirisi ne kɛfa n tenelɛ.

Icélaa tɔrɔɔ ne iyáhaa

¹¹ Ani ripái lɛ kam nkpéni tinécúruu ne kunénipe nó n wói mekóne mekóne. ¹² Mpí nnéi pee n wéési re písoi piké pi pakare pee nó cɔɲlɛ te ani kérii. Api la piké Kirisi nkɔ́ kunapéékɔ́ kecáá nnya íwe inyine li. ¹³ Pikéké pɛ ricuruu ápi isé tíkilɛ, amá pi peé la re nóké kérii piké ne nɔpinéké pɛ nnya rikókɔri n wai. ¹⁴ In nɛé, ke Upíima Yeesu Kirisi uu kunapéékɔ́ kecáá n kpu nmanɛ yee né tikókɔri waise. Líka licɔ áí likecáá kpálɛ. Kunapéékɔ́ kecáá nkɔ́ mee tíyese ke ketɛ kecáá likó áí kɔ nkpéni kenémee kuláa kúka má, ám kɔ nkpéni pikáipinkɛe li kpálɛ. ¹⁵ Ai nké nɛé nkécírɛ yee linyine yoriye, amá Uléecaa uké ró pansese písoi fale yee ye yoriye. ¹⁶ Mpí nnéi pee píisoi kémee nsímé mmú n tíkilɛ kamí ne welu re Uléecaa uké nkínɲine pi he uu kɔ íwe pí tɛni. Nkínɲine ne píwetu piké kɔ Uléecaa kuyu Isirayɛli kecáá n we.

¹⁷ Kai neni ne n kpisi, úka úu kape picóh né rikpá. Iwói ye inépinje kecáá nyíselenle re ne Yeesu kecáá íwe lile.

¹⁸ Pimárecə, Urópiima Yeesu Kirisi uké ípaelée nó nyíse. Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Efesi pikó n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Uléecaa icápine yee pee Efesi-pɔ, mekee Asii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelé ntí wói un Rɔm kuyu-i kukpaniilee-i we. Kirisi pikó pee ápi Pisui fi ne pɛpɛ Pisui fi kuu ri papɔlɛ. Meyá ke rítelé ntí ari pikéi má, anó sɔne metikise kapí ne ri n kóri nnya (1:3-14). Kekoraane ke-i ke Pɔɔli uu píyulale ncee Yeesu matiki kémee pisoí nyíse (1:9). Uléecaa ye ncée mmē isoolú wale uké kelené ketē ne keyóme mō (1:4). Amá Uléecaa yee ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne ncée mmē tó nyíse. Pɔɔli yee lē tó riyóó.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye lē ke rinó rise ari yé n fe ari ní we Yeesu Kirisi nkɔ kunapéékó kecáá nnya nyerele uu símisi. Kirisi pikó pee ápi Pisui fi ne Pisui fi mpuri pikó ye panselɛ mpuri nse pikó. Lisone lise kapi Uléecaa kémee yósu. Kirisi ye iláarɔ kumelɛ riláule uu pɛpɛ pee ketaa n wene kɔsene. Lē kémee kuú ne nkínine mǎ úye ka (1-3).
2. Utume Pɔɔli ye Kirisi pikó pise re piké nfatene ne rinó rise ne nkínine ke Uléecaa uu ye n he m múlɛ. U pi ñmóópúselɛ re piké isoi fale n le. Uu kɔ kumáre kémee pisoí ne picɔ metone kecáá pi céesi (4-6). U kɔ kɛtɔ-pɔ pi rinmóópúselɛ re piké ye lelee ái Uléecaa kémee n léeri ne tɔ. Lē nnya, mǎ Kirisi ukó úye yee atɔpi kémee ní we ke Uléecaa uu ye itɔpilú yee Nfáasone kémee n léeri pa (6:10-20).

Iyáhaa

¹ Née Pɔɔli yee Uléecaa mela kémee Kirisi Yeesu utume m pansɛ. Nó ke Uléecaa uu n wée nɔn Efesi-pɔ we nɔn Kirisi Yeesu ne kefa keɛ tikilɛ kam títelé ntí wólú. ² Urósáá Uléecaa ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípɛelée ne nkínine nó nyíse.

Lisone ke Uléecaa uu Kirisi nnya ró n he

³ Urópiima Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa yee ipakare te. U Nfáasone likó ncɔpuri nnéi keyómeɛaa-pɔ ró hele un ne tó ne Yeesu Kirisi kupéneɛ kémee ró kpálɛ. ⁴ Uléecaa uké kelene mǎ yo n wa, u ró wéle uu tó ne Kirisi kupéneɛ kémee ró pansese upikó. Kupéneɛ kpɛ kémee kuú la re tóké n kpáilɛ ári kape kɔ uinipɛ-i akópe áka m má. Kuu ró ní la nnya kuu ⁵ uripɔ ne Yeesu Kirisi nnya mekee-me ró kpísi uu ró pansese usipipi. Lē kuu unfanare kémee ró ní la ye lē. ⁶ Lē nnya, tóké Uléecaa pakare re u tó ne ukɛpípi lala Kirisi kupéneɛ kémee lisone píima ró wa.

⁷ U tó ne Kirisi kupéneɛ nnya ne unfanare mpiye nnya akópe ilasi kémee ne Kirisi menyɛ ró lésele uu arókópe ró sárei. ⁸ Uléecaa ye meyíkíyiki unfanare ró nyísele. Mewéesesɔhɔ ne mesɔhɔ nnéi kuu ró he. ⁹ U tíyesele ari lelee umela kémee m pékaalɛ ceru. Háí mekee-me kuu unfanare kémee la re Kirisi uké lē wa. ¹⁰ Lélee re itunɛ in n tu, Uléecaa yé uyóopi use lese. Uyee Kirisi. Uu keyómeɛaa-pɔ ne ketē nté likó nnéi kecáá iyóopi le.

¹¹ Uléecaa ye tó ne Kirisi kupéneɛ kémee lirókó nnéi ró pale. Lē nnya kuú pee mekee-me ukemúñé-i ró wée uu ilúké yekei. Uricuruu yee la nnya kuu lē wa. ¹² Lē nnya, tó mpí tóo pee nní pifoí Kirisi ne rintá, tóké nkɛni Uléecaa meyoopi ne siyóme ritaáse.

¹³ Nsímései mee nní Nsímé Kɛcire mee ye usoi riyu n lɔ. Kani Kirisi ne kefa n tene Uléecaa uu pee nwói nó wai, Nfáasone kuu m maa re u yé nó pa kuu lē nó pa uké ne nyíse re uyee nó te. ¹⁴ Nfáasone ke Uléecaa uú ne rinyi re tó lisone kuú ne upikó m mémɔ yē. Tɔn píyei akópe ilasi kémee n le cáká-cáká kari yé lisone lē nnéi yē. Lē nnya, tóké Uléecaa meyoopi ne siyóme ritaáse.

Pɔɔli iwele

¹⁵ Lẽ nnya, háí kaní ne n kô te nò Upíima Yeesu ne kefa tenelenle non kò pẽ nnéi ke Ulééca u u n wée la, ¹⁶ ne ye nen keyóme n yáásine, ne ye mesére nò nnya Ulééca pònesele. Ne ye keyómeyáhaa-i nónnénéi kecáá Ulééca wela am te: ¹⁷ Urópiima Yeesu Kirisi Uleecaa, Saa meýòopi ukò uké mewéesesòhò nò he nòké ne u yẽ ani peé ne rísonè u ceru. ¹⁸ Ne ye kò u pise re uké nóninípe wúkule. Nò pee fe ani lã kuú ne nò n sée ceru. Nò pee lisone kuu ye pẽ kuu n wée n he mpiye ne linsone yẽ, ¹⁹ ani kò ceru re rínanje kuú ne tó mpí tóo nní ne kefa u n tenelẽ kémee n keisi rín kumúnjé má. ²⁰ Nnanje píima mmẽ kuú ne Kirisi kémee keisi uú ne pikpòkpò kémee u yukuse, uu kò ne keyómecaa-pò ukuluke-luke-mẽ kýyukòótonè-i u tonse. ²¹ Kirisi ye lã nnya keyómecaa-pò iyòopi ne n-yòopinaje ne rínanje ne iwéése píima ne m̀pá yo yee rinyiri m má ne kekpeé wela. U m̀pá yo kekpeé wela. Ai lelee neni kumúnjé nkú-í n we nmanè kekpeé kuú we, amá ne lelee masí kepire-pò n wème kekpeé kuú we. ²² Ulééca ye m̀pá yo Kirisi iyòopi metene wala uu likecáá u tonse. U u pale re uké Ulééca icápine nnéi uyòopi píima. ²³ Ulééca pikò icápine ye uipinje le. Umésá nnéi kuú ne ikeméé we un kò infaa nnéi te, Ulééca un kò ne umésá nnéi Kirisi kémee we.

2

Iye ke usoi uu ye nkpò-i le uu nfáa-i lompò?

¹ Nò ne pee mekèe-me nónnécaai ne nòanékòpe nnya pikpòkpò le Ulééca inipèe-i. ² Ketè nté isoi icò kaní pee le. Nò pee mekèe-me uyẽ kani n nyáni re ketè nké uyòopi tikilenle. Uyee nní neni pepèe Ulééca pipakare n yúlu isoi kémee we. ³ Pimecò ke tóo kò pee mekèe ntónéi mmú we, tòn merópòola wai, tòn sirómúnjé ne merósòhò cire ne iròsoi le. Meròwee m̀n nnya, tó ne kò peé ne sá re Ulééca uké ukuwòai kéméé ne ró túhaane picò mecò.

⁴ Amá Ulééca yèè meýíkíyiki usoi íwe ténle. Unla píima nnéi kuu ró nyíse. ⁵ Lẽ nnya ke Ulééca uu tóo pee ntócaai nnya n we yare pikpòkpò uinipèe-i nfáa fale he. Ani yẽ te ípeelé kuu nò nyíse nnya kuu nórínéyu lo. ⁶ Kesé ke Ulééca uu tó ne Kirisi Yeesu pikpòkpò kémee yukuse uu kò kesé ukemee keyómecaa-pò ró tónse. ⁷ Lelee masí kepire-pò leeri, ari pee yénu re ípeelé kuu Kirisi kémee ró n nyíse ye lisone píima le lee ái píkaí kutene n we. ⁸ Ulééca ye ípeelé nò nyísele uu nónnéfatene nnya nórínéyu lolu. Nóricúruu áni kei líka kuwai we. Ulééca ihèe ye nyi. ⁹ Ai nóménéwai sone nnya kuu nò yóriye. Lẽ nnya, úka úu kape umécire n taáselè te umèwai sone cire mee u yoriye. ¹⁰ Mesei, Ulééca ricuruu yee ró wa. Tó ne Kirisi Yeesu kupénecò kémee kuu ró wa re tóké ye nkpèni fe tóké ye lisone wa. Ulééca yee mekèe-me mewai sone m̀n tó yekeilè te tóké ye me wa.

Tò Yeesu Kirisi kupénecò kémee pìsoi pìse le

¹¹ Ani lã kaní pee mekèe n we léise! Nò pee pìsoi pinyine le ke Pisui fi api ye pee n sée re pikéciré. Amá in kò ne usoi kunipe kpee pẽ ticuruu sisoipipi meké riké. ¹² Lẽ nnya, ani kò te nò peé uye-i ne Kirisi ketaa wela. Nò peé wela yare písáne Ísirayeli pikò kecòpe, áni Kirisi má, áni líka má rinòo ke Ulééca uu pi n yekei kémee, líka ái we kani yé ne rintá, áni kò ketè kecáá ríka Ulééca má. ¹³ Nò peé ne ketaa u wela. Amá Kirisi menyè mee n kòonu nnya, nò nkpèni Kirisi Yeesu kupénecò kéméé ne u rikòle. ¹⁴ Lelee re Kirisi yee ntókíninje. Uyee tíyese ke Pisui fi ne mpuri sane pikò api pansè mpuri nse. Unkpò kunapéékò kecáá kuú ne iláarò yee pee pikepáápáa m pínèilè yare mmèle riláu. ¹⁵ U Moisi isé nnanje ne lã nnéi lee i m páápúse tinnèle uu pee Pisui fi ne mpuri sane pikò kpísi uu u ne pẽ kupénecò kémee pi pansese mpuri fale nse. Lẽ kuu nkíninje ne n ka ye lã. ¹⁶ Unkpò kunapéékò kecáá kuú ne Pisui fi ne mpuri sane pikò pansese ipinje ise, uu pi ne Ulééca kecòpe nsímé nyòonse. Iwe kuu kunapéékò kecáá n li uú ne kpi ye iláarò kpule. ¹⁷ Nsímé Kècìre mee ye nkíninje n he kuú ne ka uké nò mpí nòo pee nní ne ketaa u n we ne nò mpí nòo pee nní ne u n kólè símisi. ¹⁸ Uyee tíyese ke tó Pisui fi ne mpuri sane pikò ari ncée má ari ye ne Nfáasone nse kóló tíki arí ne Saa Ulééca kémee sí.

¹⁹ Lẽ nnya, áni kò nkpéni písáne, áni kò picéetòhè. Amá nó ne pè ke Uléécaá uu n wée ye kuyu kuse pikó le. Nò nkpéni Uléécaá keyò pikó le. ²⁰ Nò nkpéni panséle keyò kee m mómaalè. Pitumè ne antepuyè pèe kerikui. Kirisi Yeesu ricurruu yeé kesinui ripare. ²¹ Uyee tíyeselè kake páápú ken cáló. Uyee tíyeselè kaké we. Ke Uléécaá keyò le kuu umécire n yekei. ²² Nó ne picò nóò ripéne ani pansé Kirisi kupénecò kémee keyò kè ke Uléécaá uu m móm un ne Unfaasòne kekeméé we.

3

Pikei ke Uléécaá uu mpuri sanè pikó kémee Pòoli n forii

¹ Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya ke nê Pòoli am akpanii kéméé we. Nó mpuri sanè pikó mpí nnya kam íwe iyè nnéi le. ² In n la, nó kò te Uléécaá ye kefa ne né fénne uu né forii re ké ukemúnjé kémee nó nnya pikei u wa. ³ Uyee uricuruu lipéké-peké lè né yéneise. Linsímé kamí pèe nní nkáripí nó wóipò. ⁴ Nòn n keé, nó céri re ne Kirisi nkó mee m pékaalè kecáá meyánsei nyule. ⁵ Uléécaá úu pèe mekèe-me lipéké-peké lè sisoipipi nyíse yare kuu nkpéni nní Unfaasòne ne rintíki uú ne pitumè kuu n wée ne antepuyè li nyíse. ⁶ Lipéké-peké lee nní: Pisuifi ne mpuri sanè pikó ye panséle ipiñe ise. Lè nnya, lisòne lise kapi kò má. Pi yé kò lè ke Uléécaá uu Nsímé Kécire mee pi ne Kirisi Yeesu m pénesele nnya n yekeilè yè.

⁷ Nsímé Kécire mmè pikei kam wai. Uléécaá yeé unfanare kémee pikei né forii uu kenémee unnañe nyíse. ⁸ Uléécaá pikó nnéi kecòpe, née ye ám líka tu, nípá ne lè, u pèe kefa ne né fénne uu né forii re ké mpuri sanè pikó Kirisi lisòne lee ái kutene ní we símisi. Nsímé Kécire ye mu. ⁹ U kò né forii re ké tíyese písoi piké yé lè ke Uléécaá uu lipéké-peké lè n wainè. Uyee nípá yo wa. Mekèe-me kuú pèe li pékaalè. ¹⁰ Lè nnéi lee iyòopi n le lin keyómecaa-pò ríñañe má yé nkpéni Uléécaá icápine nnya ceri re Uléécaá mewéesesòhò áme mepèhè kulúí kémee kumúnjé má. ¹¹ Uléécaá kemúnjé kuu mekèe-me n yekei uu kò nkpéni Urópiima Kirisi Yeesu kémee ke wai ke lè nnéi ai tíkilè. ¹² Kari nní ne Kirisi m pénelè tòn kò ne kefa u tenelè nnya, tò ncée mále tóké ne tirópòò ne kefa kesé Uléécaá rikò. ¹³ Lè nnya kam nó símisi re nórínépòò ári kape íwe kam nókenécáá n le nnya caai. Nó kai meníñe ríyu waise.

Kirisi nla nstmé

¹⁴ Lè nnya kam Sáa Uléécaá keyu-i anui wulalè nen nókenécáá yáasi. ¹⁵ Ukeméé ke amáre nnéi nyee ketè kecáá ne keyómecaa-pò ní we aa léeri. ¹⁶ Ne ye u pise re Unfaasòne nké nónnésoi kémee meyá nó m papukuse yare ke umeyòopi ame m piye mecò. ¹⁷ Ne kò u pise re Kirisi uké nónnéfatene nnya nóanékinjé kémee n we. Ani ríla kémee iníñí wa ani kò nkemee rísòne papisi. ¹⁸ Pèé uye-i ke nó ne Uléécaá písoi nnéi ani yé fe ani céru re Uléécaá nla rín kumúnjé má. N mepéré ne mecáa ne mecímá wele, nn kò cáló. ¹⁹ Kei kani yé kò ceri re ríla mmè ne menyuwe nnéi fele. Lèlee yé kò tíyese Uléécaá uu nókenémee ne umesá nnéi n we.

²⁰ Uyee kerómee ne rikòhò keisi. U yé fe uu kerómee wai ai tósu lè kari ye m pise née lè kari ye mí musí. ²¹ Uléécaá yeé Kirisi Yeesu kémee ne uicápine kémee nípá ncòpuri ní-yei-pò ne nípá piyei-pò ríyu te. Amí.

4

Nfatene kémee rinòò rise piwai

¹ Ne Upíima nnya akpanii-i wele. Nó ke Uléécaá uu nní n sée kam pise re ani n sòne, nónnésé nké n nyíselè te lè kuu nní nó n sée nsè kani sòne. ² Ani kape áyu n wéési. Amá ani mesére n láárú òn purú. Ani ríla ne nómenécòpecire m múínelè. ³ Ani rinjímóópú ani rinòò rise ke Nfáasòne nn nó n he m múílè. Nfáasòne mee Uléécaá-i n léeri yé tíyese ani nónnénéí m pénelè, nkíñiñe nn nókenécòpe we. ⁴ Nò ipiñe ise kecáá ilese le. Nfáasòne nse mee kò nónnénéí kémee we. Likéi lise nnya ke Uléécaá uu kò nó sée. ⁵ Upíima use kóló ne nfatene

nse kóló kani má, ani kò míni mēse kóló wolē ⁶ Ulécaā use kóló yēē we. Uyēē pisoī nnéí usaa. Uyēē ntónéí kecáá tū, un ntónéí kémēē we un kò ntónéí kémēē pikēi wai.

⁷ Amá Ulécaā ye ntónéí mmú kémēē m̀pá úye uihēē hēlē ne impehē Kirisi yēē m̀pá úye likó musí. ⁸ Li Nlécaasimé-i wólaalē tē:

Kuu kelécaā riñtaá,

u ne pikpaniikó ripénēlē,

uu lihēēhēē sisoipipi hōōnente. ⁹ Tē úye ye nkpéni lē tē u kelécaā ritaá? Li nyíse re uké kelene riñtaá, u ketē metene kuhóre kémēē ricēpile. ¹⁰ Uyēē rincēpime cirē yeē kò ritaá uu kelécaā fáau uú ne ketē ne keyóme nnéi n yipaalē. ¹¹ Uyēē wa re pinyine piké pitume, picō piké antepuye, picō piké Nsímé kecire piyóó, picō piké Ulécaā icápine pikpeenwai ne picélaa. ¹² U pi wéēle re uké lē kapi yé upikēi n wa pi nyíse, piké pē ke Ulécaā uu n wéē céesi lē kapi yé Ulécaā icápine m papukuse. ¹³ Kei ke ntónéí ari yé pēē céri re likei lise karí ne Ulécaā Kēpipi kémēē kēfa tēne. Tō pēē lē papisile yarē ke Kirisi uu m papaalē mēcō. ¹⁴ Lēlē yé tíyese ári yé pēé uye-i n we yarē siwá sēē m̀pá icélaa úye yēē ní we n t́kilē, pisoī pēē ye picō ne pinnōōme kuyúí n tã ápi yé pēē ró ḱraasente. ¹⁵ Nla ke tóō ne nsímései símisi tōn kò lakaane tōn ne urówéēse Kirisi kupénecō nnéi kémēē pelu. Uyēē ríyu. ¹⁶ Uyē nnya ke ipiñe ii kecíre nyēnu, isitañene nnéi sin mulēinelē. Lē nnya ke m̀pá nlése ní-ye nn ríla kémēē mpikēi wai, ipiñe nnéi yēē ríla kémēē m pelule in papisí.

Kirisi pikó isoi fale nsmé

¹⁷ Lē nnya kaḿ la ké nsímé mmú ne nó cési ne Upíima rinyiri ani kóm tē áni kapē kò nkpéni nsé tikpá yarē pepēē ápi Ulécaā m pakarelē. Mpōleceē ke pisimúné asi pi tikiselē. ¹⁸ Pimesohō ye kuñmaha-i lompōle ápi pēē Ulécaā isoi kémēē we. Kapi pinnéi piníri ápi Ulécaā nkó ŕka nyu, piakin an kò taká nnya. ¹⁹ Api nkpéni lisōne ne likópe nyu. Méwoo méwoo kapi wai, hái apí ne mēseiciré wai mmé ncōpuri m pēnelē pin wai.

²⁰ Amá ái lē kapi ń Kirisi cereise. ²¹ Ai céreise re nō ukēcáá nkó nnéi kónle api kò nsímései mēē Yeesu kémēē ní we ń céesi ani kóm. ²² Lē nnya, ani nóinésōi kpure riyá. Nómenéweē kpure ye mē. Melikáipi-káipi ye ne nkpō-mē nó sínle. ²³ Ani tíye Ulécaā Nfaasōne nké nókenémúné conse. ²⁴ Ani isoi fale kpísi ani tani yarē ke Ulécaā uu ní la. Nsímései ye tíyesele ii aseí n tikilē in kò kpáiiilē.

²⁵ Lē nnya, ani nnōōme riyá m̀pá úye uké ye uucō aseí símisi. Tō ntónéí mmú ipiñe ise ilese lē. ²⁶ Nōn ye n wóōsi, áni kapē ye akópe wa. Ani ye nókunéwói kpu ituñe iké kelene loó. ²⁷ Ani kapē ye kuníri ncéē hē kuké ncaai wa. ²⁸ Uyaa úu kapē kò nkpéni piyaa rikpá. Amá uké riñmóópú uu ye kēfa kēse ne uanipe pikēi pinyine wai uú ne le, lin kò úye m párílē, uu fe uu liute lēni. ²⁹ Nsímé kópe ŕka ŕn kapē ye nónnénóō-i léeme, amá liké mme mēē yé usoi ikari rinkpáse ai kò pepēē kutu nó n cólē lisōne wai. ³⁰ Ani kapē ye Ulécaā Nfaasōne ripōō caaise. Mme mēē Ulécaā nwoi kuu nókenécáá n wa keyáa kē kuu nóanékópe kémēē nó ní lesene cáká-cáká nnya. ³¹ Ani nsímé pifanaankēē ne mēseēwai ne kuwói ne pisēnkēene ne picō alē ne mēwai kópe ncōpuri nókenécōpe lese. ³² Ani n láárúne, nōn íwe tēnaane. Ani nómenécōpēcire n sárikēene yarē ke Ulécaā uu nó ne Kirisi kupénecō kémēē nó n sárei mēcō.

5

Metéi kémēē isoi nsmé

¹ Nō siwá sinyine le ke Ulécaā uu ní la. Lē nnya, ani umēcō n wai. ² Nla nké nóinésōi nnéi kémēē n we. Ani yē lē ke Kirisi uu ró ní la uu unfaa kpísi uu t́ nnya hē yarē inyóōnsesēē, Ulécaā uu i yósu ŕsōne.

³ Lē kái ne n sá re liké Ulécaā sipipi kecōpe n we ye nní: Méwoo méwoo pinōsiwélaa ne mékperinkpēwai nēē memá nnáápí nkó ŕka ŕn kapē nkpáni nókenécōpe n we. ⁴ Ai kò ne sá re nóké asímé kópe nēē inírisimé nēē akpéri kópe m má. Ai nyamí. Amá Ulécaā ipakare

ημανε iké n we. ⁵ Ani kō r̄s̄one re m̄ewoo m̄ewoo m̄ewai ute úka ne úkperinkpek̄oó úka ne memá nnáapí ukó úka úu l̄e ke Uléecaa ne Kirisi api piiȳōopi k̄emee ne pipisoi m m̄é k̄emee líka yenune. Memá nnáapí p̄ó ne k̄o piléenȳōonse pic̄o le.

⁶ Ani kape tíye unyine uké r̄woosimé ne nó k̄iraase. L̄e nnéi nnya ke Uléecaa kuw̄oi aku pisoi p̄ee ápi u m pakarel̄e kecáá we. ⁷ L̄e nnya, nó ne p̄ē áni kape r̄ika k̄emee m p̄enel̄e. ⁸ N̄o p̄ee mek̄ee mesei kuḡmaha-i wele. N̄o nk̄p̄eni nó ne Up̄iima kup̄enec̄o nnya met̄éi-i wele. L̄e nnya, ani n s̄one liké n nȳisel̄e te n̄o met̄éi sipipi le. ⁹ Likum̄ú̄j̄e re lelee ye met̄éi k̄emee n léeme lee nfanare ne ns̄ím̄esei pitiki ne ase. ¹⁰ L̄e nnya, ani n w̄éesi n̄oké lelee ne Up̄iima n sá n nyu. ¹¹ Nó ne kuḡmaha k̄emee m̄ewai áni kape r̄ika k̄emee m p̄enel̄e, amá ani ye me yámne. ¹² M̄esei sei l̄e ke pisoi p̄ē api meyaa n wai pisimé ricuruu ye isei wele. ¹³ Amá pi ye pin pim̄ewai m̄ē n yámne, me ye met̄éi k̄emee léém̄ele ame k̄úcere wai. ¹⁴ L̄e nnya kapí maa r̄e:

Pó nkó p̄ōo nní r̄i l̄oni, a yisi.

A pikp̄okp̄o k̄emee yisi

Kirisi uké p̄ee met̄éi p̄ó nyise.

¹⁵ L̄e nnya, ani n̄onn̄és̄é kecáá musí r̄s̄one. Ani kape n s̄one yare pin̄iri, amá ani n s̄one ne m̄ewéesēs̄ōh̄o. ¹⁶ Ani kape tíye itun̄je iké m̄ewoo n t̄osu, li we re siyáa ns̄-i kari nní r̄i we ási nyamí. ¹⁷ L̄e nnya, áni kape men̄iri n t̄u. Ani rin̄m̄ó̄p̄ú ani Up̄iima m̄ela ceru. ¹⁸ Aani kape ye p̄íta m pomaal̄e. L̄e ne m̄ewoo m̄ewoo m̄ewai le. Amá ani tíyese Uléecaa Nfaas̄one nké nó n yipaal̄e. ¹⁹ Ani ipakare siyome ne ak̄éhe ne siyóme nc̄opuri ke Nfáas̄one nn nó n he ne n̄omen̄ec̄op̄ecire n ηm̄ó̄p̄usenel̄e. Ani kefa kes̄e ne ipakare siyome Up̄iima ȳo. ²⁰ Ani ye m̄p̄á píyeyi ne m̄p̄á yo k̄emee Sáa Uléecaa p̄ōn̄ese ne Ur̄óp̄iima Yeesu Kirisi rinyiri.

Pin̄osi ne pipila m̄ewee

²¹ Kirisi ipakare kani m má nnya, m̄p̄á úye uké uc̄o n waisel̄e. ²² N̄ó pin̄osi, m̄p̄á úye uké uula n waisel̄e yare kuu Up̄iima n waisel̄e. ²³ Li we re utisi yee un̄osi uwéese yare ke Kirisi uu Uléecaa icápine nnéi uwéese mec̄o. Iyee uip̄in̄je, uyee iriyu. ²⁴ L̄e nnya, m̄p̄á un̄osi úye uké uula n waisel̄e yare ke Kirisi icápine ii Kirisi n waisel̄e.

²⁵ N̄ó pin̄osik̄o, m̄p̄á úye uké uun̄osi n la yare ke Kirisi uu Uléecaa icápine r̄i la uú ha ne unfaa kp̄isi uu iyē nnya he yare inȳōns̄ese. ²⁶ U l̄e wale re un míni ne unsimé ne pipáálá pi m masí, piké p̄ee pans̄e Uléecaa pik̄o. ²⁷ U l̄e l̄ale Uléecaa icápine iké ukeyu-i r̄iyu píima m má, iké n kp̄áil̄e, ncaai r̄in̄ kape r̄ika i n t̄aj̄l̄e n̄ee íi kape ncaai féé r̄ika m má. ²⁸ Lim̄ec̄o ke pin̄osik̄o p̄ōo yé k̄o pipin̄osi n la yare kapi pim̄ecire r̄i la. Uye un uun̄osi n la, uricuruu kuu l̄e la. ²⁹ M̄esei ye me re úka úu ye píkaí uip̄in̄je cire nin̄ni. M̄p̄á úye yee uip̄in̄je n nȳōn̄sele uu k̄o ik̄ecáá m paíl̄e yare ke Kirisi uu Uléecaa icápine n wai mec̄o. ³⁰ Kari uip̄in̄je ílese nnya kuu l̄e wa. ³¹ Li w̄ōlaal̄e te: L̄e nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine, u ne un̄osi apí ha p̄ene api pans̄e ip̄in̄je ise. ³² Ns̄imé mee kel̄o nké-i m pékaal̄e ye mp̄iima le. Ne maa re Kirisi ne uicápine nkó ye mu. ³³ Amá n̄ó kam k̄o ne l̄e tee. Li pise re m̄p̄á un̄osik̄o úye uké uun̄osi n la yare kuu um̄ecire r̄i la, un̄osi p̄ōoké k̄o uula m pakarel̄e.

6

Siwá ne sipite kecáá n̄simé

¹ N̄ó siwá, ani n̄opin̄éte m pakarel̄e yare ke Up̄iima uu r̄i la. Lelee ne n sá re n̄oké wa ye l̄e. ² A ye up̄ósáa ne up̄óni r̄iyu waise. Tin̄ōo foí ye t̄ē ke Uléecaa uu n he uu rin̄ōo yekei. ³ Lelee re li yé ne p̄ó s̄onesi aa k̄o ket̄e kecáá nfáa taa-taa yenu. ⁴ N̄ó siwá pisaa, áni kape n̄osin̄éwá k̄eyu m pááp̄use, amá ani si n céesi siké kec̄ire wa yare ke Up̄iima uu r̄i la.

P̄tȳosaa ne pik̄eik̄o kecáá n̄simé

⁵ N̄ó pilási, ani ye n̄opin̄étȳosaa ket̄e nté kecáá pakare ani ase ne r̄iyu pi n waisel̄e yare kani Kirisi m pakarel̄e. ⁶ Ai pin n̄okenék̄ur̄i n we pin nó n nyáni ηman̄e kani yéé l̄e wa yare

nɔ lalɛ likɛ sisoipipi n láarú. Amá ani pi m pakarelɛ tɛ nɔ Kirisi pilasi nnya, aní n wéési rɛ nɔkɛ Uléécɛa mɛla nɛ kɛfa kɛsɛ n wai. ⁷ Ani nɛ mpóɔnare pi n keisi yarɛ Upíima pilasi. Ai kapɛ n wɛ yarɛ kesoipipi kani keisi. ⁸ Ani n nyu rɛ m̀pá pɔ́ úyɛ pɔn ulási nɛɛ pɔn mɛpóciɛ n tɛ, lisɔnɛ lɛ kaa n wa kulaa kaa sɔnti pɔkɛ Upíima kɛmɛɛ yé. ⁹ Nɔ́ pɔ́yɔsaa, nɔ́kɛ kɔ limɛcɔ nɔ́pinékɛikɔ́ n wai. Ani nɔ́mɛnécíɛ tɪ́, áni kapɛ pi n sɛnkɛɛ nɛ rikpákárá. Ani n nyu rɛ nɔ́ nɛ pɛ usaa yɛ keyómɛcɛaa-pɔ́ wɛlɛ. Uu yɛ usoi keyu-i ripaí uú nɛ n túhaanɛ.

Kirisi ukó itɔ́pilū

¹⁰ Ntórɔɔ yɛ nkɛpɛni mmú rɛ ani nɔ́ nɛ Upíima kupénɛcɔ́ kɛmɛɛ unnanɛ píima kpísi aní nɛ m páárú. ¹¹ Ani Uléécɛa itɔ́pilū nnéi kuu nɔ́ m pa kpísi aní nɛ kuniri apinɛ kaku nɔ́ n wai lóó áku yé pɛɛ nɔ́ feriyɛ. ¹² Ai sisoipipi karí nɛ tɔpu. Amá lɛlɛ iyóɔpi n tú nɛ lɛlɛ n-yóɔpinanɛ m má nɛ lɛlɛ ketɛ́ ntɛ́ kuɔmaha kɛmɛɛ rɪ́nanɛ m má lin pekɛsi karí nɛ tɔpu. Tɔ́ kɔ nɛ aniri kpákárá nyɛɛ keyómɛcɛaa-pɔ́ rí wɛ tɔpulɛ. ¹³ Lɛ́ nnya, ani nkɛpɛni Uléécɛa itɔ́pilū nnéi kuu nɔ́ m pa kpísi, aní nɛ siyáa kóɛ kɛmɛɛ tápisi, ái yé pɛɛ nɔ́ feriyɛ. Nɔn n t́apaalɛ nɛ kɛtɔ́-pɔ́, líka ái yé pɛɛ fɛ likɛ nɔ́inɛ́pinɛ riyɔɔsɛ.

¹⁴ Lɛ́ nnya, áni kapɛ nɔ́inɛ́pinɛ riyɔɔsɛ. Ani nsímései pisímé kpísi ani waisɛ kútampálá, ani kɛhalɛ-i ku n tɛlɛ. Ani kɔ́ asɛi pitiki kpísi ani waisɛ kɛwenitukanka. ¹⁵ Ani Nsímé Kɛciɛ mɛɛ yɛ nɛ nkíɔ́nɪ́nɪ́nɛ rí ka piyóó n la. Nkɛ́ nɔ́ n wɛ yarɛ anéeri kani tanaalɛ. ¹⁶ Ani yɛ m̀pá yɛi nɔ́nnéfátɛnɛ kpísi yarɛ kuwenikpáncúkú kani yé nɛ ukpááree Setani ihimɛ mɛlɔ́ rí kpu. ¹⁷ Nɔ́pinéyulalɛ pikɛ́ ritɔ́pikɔ́n, Uléécɛa Nsímé nkɛ́ ritɔ́pitɛ́hɛ kɛ Uléécɛa Nfaasɔnɛ nn nɔ́ m pa. ¹⁸ Ani yɛ kɔ́ lɛ́ kɛ Uléécɛa Nfaasɔnɛ nn nɔ́ n nyíɛ ritiki áni nɛ mɛsére iyáhaa nnéi mpuri n yáási nɔn kɔ́ u wɛlu. Ani kapɛ lɔ́pile, ani nɔ́mɛnécíɛ kpísi aní pa, ani mɛsére nɛ kɛfa kɛsɛ upikɔ́ nnéi kɛcáá n yáási. ¹⁹ Ani yɛ kɔ́ kɛnécáá u yáási rɛ uké tíyɛsɛ kɛ́ yɛ nɛn nnɔ́ n wúkule, kɛ́ nɛ ikari n céési písoi pikɛ́ lɛlɛ Nsímé Kɛciɛ kɛmɛɛ m pékaalɛ ceri. ²⁰ Mmɛ́ kɛ Uléécɛa uú nɛ né tummɛ rɛ kɛ́ ntɛ́ ukɛikɔ́ yɛɛ nɛ urinyiri n tú. Mmɛ́ nnya kam akpanii kɛmɛɛ wɛ. Nɛ lalɛ kɛ́ yɛ n símisi nɛ ikari yarɛ kai m pise.

Iyáhaa tɔ́rɔɔ

²¹ Unésánɛ kɛciɛ Tisiiki yɛ Upíima ukɛikɔ́ lɛ nɛ asɛi. U yé hapɔ́ uu lɛlɛ né n wai nnéi nɔ́ kɛ́ɛnkɛɛ nɔ́ kɔ́ ceru mmɛ́-i kam rí wɛ nɛ lɛ́ kam n wai. ²² Lɛ́ nnya kam nɔ́kɛnɛ́mɛɛ u tummɛ rɛ uké nɔ́ símisi mmɛ́-i kari rí wɛ uké kɔ́ nɛ nɔ́anékíɔ́ ninjukusɛ. ²³ Sáa Uléécɛa nɛ Upíima Yeesu Kirisi pikɛ́ pirómáɛcɔ́ Yeesu pikɔ́ nnéi nkíɔ́nɪ́nɛ nɛ ríla nɛ nfátɛnɛ hɛ. ²⁴ Uléécɛa uké pɛ́ nnéi pɛɛ Urópiima Yeesu rí la ái nɛ kɛ́tɔ́ ípɛlɛɛ nyíɛ.

Títelē ke Pṓli uu Filipu pikó n wóì

Lelēe rítelē ntí kémēe ní we

Kíresi ketē kecáá, Masetuwaani ntaai kémēe ke Filipu kuyu akú we. Uléécaá icápinē foí ye iyē ke Pṓli uu kei n kari. Kukpaniilee-i ke Pṓli uu pēe Rṓm kuyu-i we lin u cónlē te úu fe uké linyine wa uké kṓ nē Filipu pikó kecáá ripái nnya. Uu pēé n tálē te u yé fe uu upikeicṓ tum piké ha icápinē iyē tinmóópúse piké kṓ inkṓ kṓ. Kíresi pikó pēe Filipu kuyu-i ní we pṓṓ ihēe Epafurotiti papṓ re uké Pṓli pa. Pṓli uu rítelē ntí wólu uu u pa uu nē pi pṓnēse. Uu kṓ icélaa pi papṓ uu kṓ nfatēne kémēe pi ḡmóópúse (4:10-20).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pṓli ye Uléécaá pṓnēse re lē kai u rincón ye tíyese Nsímé Kecire nn kényu sí (1:1-26).
2. Pṓli ye Kíresi pikó pēe Filipu kuyu-i ní we ḡmóópúselē te piké nfatēne nē rinṓṓ rise kémēe iníní wa, piké kṓ pimécire n cepiselē yare ke Kíresi uu umécire n kpísi uu nē ró li céési (1:27-2:18).
3. Utumē Pṓli ye Epafurotiti nē Timotee tum (2:19-30).
4. Tṓ Kíresi nyánile re uyē kari yé fe arí nē n tálē. Utumē Pṓli ye aseí ró léselē lē kuu kesoi pipi rikakari kake ye m má ní tíye uu pēé nē Yeesu Kíresi ḡmanē n tálē (3). Pṓli ye Kíresi pikó rinmóópúselē re piké mpṓṓnare kémēe n we pin nṓpá yo kémēe iwelē nē pimécire Uléécaá anipe-i wailē (4).

Iyáhaa

¹ Tṓṓ Pṓli nē Timotee, Kíresi Yeesu pikeikṓ. Pēpēe Yeesu nnya Uléécaá pikó m panse pin Filipu kuyu-i we nē pēpēe piicápinē kecáá ní pailē nē pēpēe pi n lēni kari rítelē ntí wólu. ² Urṓsáa Uléécaá nē Upíima Yeesu Kíresi piké ípēelēe nó nyíse api kṓ nkínḡnḡnē nó hē.

Pṓli ye Kíresi pikó kecáá Uléécaá yáasi

³ Mpá píyei kam ye nen nókenécáá m musí, am nṓ nnya Uléécaá pakare. ⁴ Mpṓṓnare kam ye nē nṓpá píyei nónnénéí kecáá Uléécaá yáasi. ⁵ Li we re hái kékoraane nē nēni-mē kani né lēni nen nē Nsímé Kecire kóónulē. ⁶ Nē nyule re nṓpá líké íye wa, Uléécaá ye nṓ píkei sṓne mpí nókenémēe piwai n kóraane yé pi n nṓrlē hái nē kētṓ-pṓ. Lelēe re hái nē keyáa kē ke Kíresi Yeesu uu n sṓnti. ⁷ Simúnḡ sē kaí nē sá re kē nókenécáá m má. Nē meyanseí ketṓne kecire rinékínḡ kémēe nó hēelē. Likumúnḡ re tṓ nē nnṓ ye Uléécaá ípēelēe kuu né ní nyíse kémēe wēle. Nē pēe meke Nsímé Kecire nē kóónulenle nen nkecáá tṓpu re nké iníní wa. ⁸ Uléécaá ricuruu ye nyánile re lē ke Kíresi Yeesu uu nó n la mecṓ kam nó la nē kēfa kesē. ⁹ Nē ye inéwelē kémēe Uléécaá píse re nónnéla nké n taálē meséere ani menyuwe m má, ani ye nē ceru ani lisṓne nē líkṓpē kóólene cáká-cáká. ¹⁰ Ani ye pēé nē rísṓne túhaane. Lē kémēe, nó pēé n kpáíilenle ani yé ncaai níka m má keyáa kē ke Kíresi uu n sṓnti. ¹¹ Yeesu Kíresi yé tíyese ani mēwai sṓne meyá wapisi ai Uléécaá meyṓpi nē ipakare kpáse.

Utumē iwe ye tíyesele Nsímé Kecire nn kényu n sí

¹² Pinémárecṓ, nē la re ani kṓ te lelēe nṓ ní nē n wa ye menínḡ lēnle Nsímé Kecire ní nē meyá kóónú. ¹³ Uyṓṓpi písṓṓca nnéi nē nṓpá yei kapi nkpéni nyu re Kíresi pikei nnya kam kukpaniilee-i we. ¹⁴ Upíima ye pinémárecṓ Yeesu pikó meyá pēe akpanii kémēe né n yé nkpéni ikari waiselē pin nē piripṓṓ Nléécaasimé kóónulē. ¹⁵ Mesei ye me re kufatoi ke picṓ apí nē Kíresi nsímé kóónulē piké nē né n keḡene nnya. Amá kēfa kesē ke picṓ pṓṓ nē nsímé mmē kóónulē. ¹⁶ Nla ke pē api nē Kíresi nsímé kóónulē pin nyu re pinékei pēe re kē Nsímé Kecire kecáá atṓpi n wai. ¹⁷ Amá íkeḡene kemúnḡ ke pifóí pē pṓṓ nē Kíresi nsímé kóónulē. Ai nfasimé sṓne kapi múílē. Pi lalē piké akpanii nnyé kecáá íwe icṓ né rikpáse.

18 Nka rín ncw caai! Mpá pin n kpárálē nēe in ne kefa kesε, Kirisi nsímé ye kóónúlenle. Tinépów ye láárúle, mesére kari ye kw n láárú. 19 Li we re nóinéwewe ne Yeesu Kirisi Nfaa mee né n léni nnya, li yé tíyese am akpanii kémee lelu. 20 Lē kamí ne nnénaŋe nnéi m mé te liké wa lee re isei íka mpuri íi kape né li. Amá in nkpw nēe in kw nfáa, Kirisi uké neni ne mpá píyeyi-pw inépinje kémee ríyu yē. 21 Nen nfáa m má, Kirisi yee nnéfáa, nen kw n kpu, nkpw nn kuláa né wai. 22 Amá in te li pise re ké nfáa m má nen ne pinékei wai, ám yé nkpeni céri yo kam yé wée. 23 Mmé ne mmé kamí ne yóŋe. Ne káipile ké tómpw ké ha Kirisi kémee n we. Menéla mee mpá yo n tŋaalē ye mē. 24 Amá nŋ nnya, li pise meykíyiki re ké ketē kecáa nfáa m má. 25 Ai céreise. Ne nyule re né nónnénéi kekúri n we nen nó léni re nónnéfatene nké kéyu n sí nŋn kw mpóŋare má. 26 Lē nnya, menépeepw nókenémee yé tíyese ai né nnya rikókari piwai nó kpá aní ne Kirisi Yeesu n tikilē.

Ani n náasi re Nsimé Kεcire nké kéyu ha

27 Amá ani nse kw te lē ke Kirisi Nsimé Kεcire nn m pise re ani n we ke nóínεsoi ii yé n nyíselē. Lē kémee, nen pilóólú nó n ka nēe mpá nensá nókenékúri n we, ké n kómei pin símisi re nŋ nónnénéi kemúnjé kesε kpísile ani kekemee iníjé wai ca, nŋn tinów rise má nŋn náasi re písoi piké Nsimé Kεcire yósi ne nfatene. 28 Ani kape tíye nópinélaarw piké linyine kémee nókenéwu taise. Lεlee yé pi nyíse re ncée mee ye usoi n fóm kapi tikilē, ai kw nŋ nyíse re ncée mee ye usoi riyu n lw kani tikilē. Uléεca kémee kai léeri. 29 Li we re Uléεca ye nfanare nó nyíse re ani Kirisi ne kefa tene, amá ani kw uyē nnya íwe le. 30 Asei kecáa, tó ne nnŋ tó nkpeni kesé náasi. Ne pee nóinénípee-i náasile. Nŋ kw nyule re ne ne wele nen náasi.

2

Lē ke Kirisi uu umεcire rincépise un kw ne uwéεse

1 Ne ye te Kirisi kaní ne kefa n tenelē ye ikari nó rikpásele, unla nn nó ηmóópúselē. Nfáasone nn nó pénelē, nŋn nómenécwpecire lakaane nŋn kw íwe ténaane. 2 In lee ni mesei, ani rinépów larukuse meyansei. Lē nnya kam nó pise re ani ríŋone n kómeine, nŋn lakaane, nŋn kefa pénelē, nŋn kemúnjé kesε má. 3 Ani kape ye linyine íkenene ne méwoo ipakare nnya wa, amá ani ye nómenécíre ricepise aní n kpíilē te picw ye nó fele. 4 Nó úka úu kape ye ukulaa likó ηmane n wéési. Ani ye kw lelee yé picw n yóriye wéési. 5 Ani kemúnjé kē ke Kirisi Yeesu uu pee m má kecw m má.

6 Mpá ke u ne Uléεca api kékoraane-me isoi n sá, uu mmē kpísi uké ne pikéi wa uké ne umεcire Uléεca múŋeisenε.

7 Amá uyē yee ulikó nnéi kuu m má kepire ritw, uu umεcire ilási tani uu n we yare sisoipipi.

8 Kuu lē umεcire n waise uu n we yare sisoipipi, uu pee umεcire cepise uu Uléεca pakare uu ha ne kpi. Háí kunapééków kecáa kuu pee kw kpu.

9 Lē nnya ke Uléεca pów kw u ritaáse uu ketóne kee mpá kéye n fe kecáa u tonse uu kw rinyíri tee mpá ríye n fe u he.

10 U lē wale re keyómεca likó nnéi ne ketē kecáa nté likó ne ketē metene likó liké ye lin tinyíri tē n kw te Yeesu, liké ipakare ne anui kecáa riwula.

11 Mpá usoi úye uké Saa Uléεca ríyu waise uu yóó re Yeesu Kirisi yee Upíima.

Kirisi pikó piké ketē kecáa n kpáilē

12 Lē nnya pinésáne lala kecire, yare kaní pee nní né m pakarelē péé uye-i kamí pee nókenékúri ní we, ani kw nkpeni kám nní nókenékúri ní we wa liké lē tifaau. Uléεca ye nórinyu lεle. Lē nnya, ani píyulale pē kuláa waise nŋn iwame ne Uléεca riwure kémee pikéi wai. 13 Li we re Uléεca yee nókenémee pikéi wai uu tíyese re ani ηmurei ani pikéi n wai liké ne umela n sá.

14 Ani nópinékéi nnéi n wai inj múlaa ne nsímé pipásaine ápi kape nókenécōpe n we. 15 Ani lē n we áni kape ne ncaai ríka m má, ani kō n kpáiiilē nōn we yare Uléécāa sipipi nsí kecáá kápi ncaai ríka n nyáni. Ketē nké kecáá pisoí ye caailenle pin kō isoi kōpe le. Ani pikēcōpe n we yare metéi nōn kpáiiilē yare awárepi, 16 te nō nsímé mee ye nfáa n he pi palē nnya. Lē nnya, keyáa kē ke Kirisi uu n sónti, li yé ha nō nnya rikókari né n we. Lelēe yé kō mesei nyíse re pikéi mpí kamí ne nní n ηmóópúlē ápi méwoo wa. Nnépōone rín méwoo wa.

17 Nókenéfa kaní ne Uléécāa n tenelē ye we yare inyóōnse kani u wa. Insá n kesi, pi yé né kpu menénye ame nóinényóōnse iyē kecáá kpápō. Mpá in lē né n wa, li né láárúle, tō ne nnó tóké kō kesē mpōōnare m má. 18 Liké kō limēcō nó n láárú, tó ne nnó ari kō kesē mpōōnare m má.

Pōoli ye Timotee ne Epafurotiti tū

19 Ne tálē te Upiima Yeesu n ηmurei, né nfáani Timotee nókenémee tumpō ké nókenécáá nkó kō liké rinékíη niηukuse. 20 Tó ne uyē mecíre tōó nókenécáá músu. Uka ucō úu meyíkíyiki ne kutu nó cólē. 21 Pilikó cire ke pinnéi apí ne náási, piuka úu Kirisi Yeesu kulaa wéési. 22 Nórinécúruu ye nyule lē ke Timotee uu n nyíse re u aseí ute le. U umecíre Nsímé Kecíre pikéi kémee pale. U kenémee keisile yare ke usoi uu ye ne usáa n keisi, tó ne uyē arí ne Nsímé Kecíre kóónú. 23 Ne tálē te nen píyei n yē lē kamí ne kétō n tenene, né nókenémee u tumpō. 24 Ne kō ne Upiima tálē te né nfáani rinécúruu hapō am nó lóólú.

25 Ne nyáni yare né urómárecō Epafurotiti nókenémee pesepō. Tó ne uyē tōó keisi tōn Nsímé Kecíre ináá náási. Nō pree kenémee u tummele ani mípá yo u cōnse re uké ne nnécōη kémee né come. 26 Li meyíkíyiki ripōō u we re uké nónnénéi yé. Kapi u n símisi re nō ukufōη kō, li u ricōηle. 27 U meyíkíyiki kufōη finele uu nkpō heire. Amá Uléécāa uu íwe u tēni. Ticuruu ái umecíre kuu íwe tē, u kō né íwe tēnle re nnépōōcaai rín kape n kpálē. 28 Lē nnya kam yōōne re ké nókenémee u pesepō nōké u yē liké nó larisi ai kō né mpōōcaai hasu. 29 Lē nnya, ani nó ne Upiima rinōō rise kémee ne mpōōnare píima kémee u yosí. Ani ye pisoí mpí nnéi pree umecō ní we ríyu waise. 30 Li we re Kirisi pikéi nnya kuú pree kpine. U nkpō yosíle uké ne né lē kei káni yé n fe nōké né lē.

3

Lē kapi ye Uléécāa kémee aseí rintiki

1 Pimárecō, lē nnya liké nkpení nó n láárú re nō ne Upiima rinōō rise kémee we nnya. Ai né cōηlē te ké mmē kam piwóle nó m masí piwóle nó rikpá. Nónnēsōne ye mu re ké lē piwóle nó rikpá. 2 Ani nómenécíre ne pikéikó kpááree tí. Pi sipōpi ne asele le. Ai lē kapi piké kecáá n céési lee piké yíkíyiki, 3 tōó meyíkíyiki kélē, ái pē. Tōó Uléécāa Nfaasōne ne upikéi wai. Ai ketónē kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē kamí ne tálē. Li rikókari ró wele re tō rinōō rise kémee ne Kirisi Yeesu we. 4 Né né pree fe amí ne ketónē kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē n tálē. In te pinyine ye músu re pi yé fe apí ne ketónē kē ke pikuyu inyekii ii pi n heelē n tálē, née yé pēé lincee m má ai mípá úye tōsu. 5 Pi né márile apí keyáa páha-paha tunē né ké. Ne Isirayēli ukó yíkíyiki le, Penyamee mpuri ukó. Ne U-epiree le, Pi-epiree pree kō né mári. Ne Pisuífi isé metiki kémee Ufarisi le. 6 Ne kéyu toi kam ye pēé ne Kirisi pikó n wéékuselē. Pisuífi isé pitiki kémee, ám pree ncaai ríka má kapi yé ne né n túhaane. 7 Lē kamí pree nní n kpíilē te kuláa likó kam kō nkpení Kirisi nnya nyáni re kelólé ye ke. 8 Ne nkpení ricuruu mípá yo kpíilenle yare likpárakōó. Unépiima Kirisi Yeesu kam meyíkíyiki n nyu ye né tōsí mípá yo. Uyē nnya, ne ηmureile am mípá yo fómni. Kirisi ηmane yee kenémee ríyu má. Ne litōrōō nní nnéi kpíilenle yare ayúí ké ne Kirisi n yé nnya. 9 Ne la re tō ne Kirisi tóké rinōō rise m má. Am aseí ute re ne isé tíkilē nnya, amá ne aseí ute le re ne Kirisi ne kefa tene nnya. Uléécāa kémee kai léeri re usoi uké ne nfatene ritá úu ne panse aseí ute. 10 Likéi lise lee ripōō

né ní we lée re ké Kirisi ceri ké kó rínanje mme mee pikpòkpò kème u n yukuse yē, ké uiwē icò li ké kò unkpò ncò kpu, ¹¹ nen ne tálē te Ulééca yé pikpòkpò kème né yukuse.

Lē ke usoi uu ne pitule n náápò

¹² Am la ké re ne lē kam ne pitule n náápò piyéne masile née ne pipanse masile usoi nkó yee úu ncaai ríka m má. Amá likēi lē kam ne piyóó náápò. Li we re Kirisi Yeesu ye né kò piyóó masile. ¹³ Pimárecò, ám te ne inéhéé piyóó máálenle, amá likēi lise kam n wai yee re ne lēlee n tómpò paleile nen pee lēlee kéyu-pò ní we ne pitule náápò. ¹⁴ Lē nnya, ne náápò re ké tu ké inéhéé yóó. Ulééca yé ró séi re tóké Kirisi Yeesu ne ritiki tóké ha kelééca-pò ì yóó.

¹⁵ Tó mpí nnéi tóo nní Kirisi kupéneco kème m pelaalē, tóké menéco mmé m músu. In te nókenémúhé ye linyine kèmeé ne kenéko kóolelē, Ulééca yé tíyese ani nsímései kom. ¹⁶ Mpá lin íye n we, kei kari nkpéni nní n tu, li pise re tóké nsé tipéne tóké ne kéyu n sí.

¹⁷ Pinémárecò, ani menéco n wai. Ne lē kani yé n sòne pinyise nó masile ani yénu. Lē nnya, ani pepeee menéco n sòne inípee n tapaalē non ne sòne. ¹⁸ Meséere kam nsímé mmú nó símisi. Ménini ne rikíh kam kò nkpéni ne písímé nó n kpálē te písoi meyā pee pinsē kème nyíselē te pi Kirisi kunapéékò pilaarò le. ¹⁹ Kelólé ke lipite pē api yé ne kétò kpu. Píaloi nyee piuleecaa. Lēlee yé pee ísei pi n wa kapí ne meníne rikókòri wai pin ketē nté likó nmane kecáá músu. ²⁰ Amá tó ne kelééca-pò kuyu pikó le. Kei-pò ke Upíima Yeesu Kirisi kam m mé uu léerine uké Uróyulale. ²¹ Uyee irópinje nnyí yee nní ísei ní we consene iké ne uikó yee ríyu m má menyíne n we. Unnanje mmē kuú ne nípá yo kecáá iyóopi n le kuú ne lē waine.

4

¹ Pinémárecò lala, li ripóó né wele re ké piyéne nó rikpá. Nóo nnépòonare, nóo kò ríyu né waiselē. Lē nnya pinémárecò lala, ani lē n kenaalē, nóinépíne íi kape nó ne Upíima kupéneco kème riyóo.

Pòoli ye Filipu pikó mesòhò kpálē

² Nò Efoṭii ne Sentiki kam nḡmóópúselē te ani rinóo rise m má non ne kesé Upíima tikilē. ³ Pó unékéico kecire yee kefa kесе ne n keisi kam pise re a pi lē. Kesé ke tó ne pē ne Kelemaa ari Nsímé Kecire ináá náasi ne pinékeico picò anyiri nyee nfáa ritelē * kème ní we.

⁴ Liké meséere nó n láárú re nò ne Upíima kupéneco kèmeé we. Am kò kpá re liké meséere nó n láárú.

⁵ Ani tíyese písoi nnéi piké nónnénare kecáá n nyu, Upíima ye nnyáá waimele. ⁶ Ani kape ye líka nfasímé tóne. Amá ani ye nípá yo kème Ulééca yáasi ani lē kai nó m pise u pise, ani ye kò u pòonese. ⁷ Lē kème, Ulééca yé unkinḡnḡne kpísi uu ne nóanékíh ne nósinémúhé n yekeilē nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kème. Unkinḡnḡne mmē ye lē nnéi ke usoi uu ye ní musí fele.

⁸ Pimárecò, ntóròo kam yé nó m maa mee re lē nnéi lee aseí likó ne lē nnéi lee líyukóo ne lē nnéi lee ne n sá yare kai m pise ne lē nnéi lee n cáká-cákálē ne lē nnéi lee ne n sá re piké li n la ne lē nnéi lee ne kunḡmurei n sá ne lē nnéi lee isoi sòne likó ne lē nnéi lee kupakare ní we liké nósinémúhé likó. ⁹ Ani lē kam nó n nyíse ne lē kani kenéme n kpísi ne lē kani n kò ne lē kani né n yé nen wai ne n yíraane. Kei ke Ulééca yee ye nkinḡnḡne n he uu yé pee nókenéme n we.

Pòoli ye Filipu kuyu pikó pòonese

¹⁰ Li tó ne Upíima kupéneco kème né láárúle meyíkíyiki. Li né larisile re nó kò nkpéni ncée yé ani kenécáá léise. Ai re nò pee kenécáá paleilē, amá ncée rín pee we nóké ne né n lē. ¹¹ Ai linyine kam la nnya kam lē símisi. Ne nyule lē kai yé né n láárú, nípá nen ní-ye kème n we. ¹² Mpá nensá líka m má née lin memá píima-i kam we, ne menécíre pimúlú nyule. Ne linnéi ne nípá yei, nkú kème ne ilepi kème nyule lē kam yé n wa. Nen liluke-luke m má née

* **4:3** Nfáa ritelē yee ritelē te-i ke Ulééca uu pepeee Yeesu n tikilē anyiri n wai (Méyene 3.5).

nkũ nn né n we née m̀pá yo in ne né m pom née lin né m p̀r̀l̀ẽ, li ne né sále. ¹³ Uyee linnane né n he nnya, ám yé líka p̀òone. ¹⁴ M̀pá ne ã, kani nní inéwe kémee né n come, li nyamle.

¹⁵ Ń Filipu kuyu pikó, ńrinécúruu ye nyule re kari Nsímé Kεcire piyóó n kóraane ne Masetuwaani keteni-i yisile. Ńinécápine memáá, íka icó ïi inéhéé ne linélale-lale kémee né ã. Ńmenécíre ńóó né ã. ¹⁶ Háí kumúné kpe-i kamí ppe Tesaloniki-pó ní we, nò ppe meté kesé lelee né m p̀r̀l̀ẽ né páaipole. ¹⁷ Aai re ihεε kamí la nnya kam ã símisi. Ne lale liké ńó ã ńlinékó liké Uléécaá kémee rifuu. ¹⁸ Ne lale ké ńó símisi re ne ã nnéi kaní ne Epafurotiti n tumme yósilε. Ai kusa piye. Ne nkpeni ã nnéi lee ppe né m p̀r̀l̀ẽ mále ai faau ricurru. Ńinéheε nnyí ye we yarε inyóonse kapi tulaali meco ηmaasi, ianyó kekphápi ken Uléécaá nsone láárú uu kó i yósu.

¹⁹ Unéléécaá úu líka paalẽ. U meyóopi mále. U yé ne Kirisi Yeesu ritiki uu ã nnéi lee ńó m p̀r̀l̀ẽ ńó pa. ²⁰ Urósáa Uléécaá uké m̀pá píyei-pó meyóopi ne ipakare n te. Amí.

Iyáhaa tərəə

²¹ Ani ppeε Kirisi Yeesu nnya Uléécaá sipipi m pansε nnéi yáási. Pimáreco ppe kenékurí nté ní we ye ńó yáási. ²² Uléécaá sipipi tərəə nnéi sεε nté ní we ṕ ne kó ńó yáasi, aí ne tósu ppeε Sesaa keyo-i n keisi. ²³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípeeléε ńó nyíse.

Títelɛ ke Pɔɔli uu Kolɔasi pikó n wɔi

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Pɛɛ mɛkɛɛ Asii ketɛ kuwélɛ kunyine kɛmɛɛ ke Kolɔasi kuyu akú we. Ai Pɔɔli ricuruu yɛɛ Kirisi icápine yɛɛ Kolɔasi-i ní we kari, amá uukeyiɔ unyine kapi ye n sée re Epafiraasi yɛɛ kei Nsímé Kɛcire riyóó (1:7, 4:12). Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uu pɛɛ Rɔm kuyu-i we Epafiraasi uu nɛ weri uu ncóh mɛɛ ní we u kɛɛnkɛɛ. In n la, Epafiraasi yɛɛ yé Pɔɔli n símisi re písoi féé ye icélaa kópe kei célaankɛɛ. Lɛ nnya kuu rítelɛ ntí pi wɔi uké nfatɛɛ rikui kɛcire pi léise. Pikireki ifasímé nɛ Písuifi inyeki kapi pɛɛ Kolɔasi-i pi céesi. Amá icélaa iyɛ ye pɛɛ nɛ Yeesu ikó mɛmii welɛ. Amá Pɔɔli uu nyíse re Yeesu yɛɛ nípa yo kɛmɛɛ Upiima.

Ifaaci iyɛ mɛkériine ye mmé:

1. Títelɛ tɛ kɛkoraane ke keyóme kɛnyine ake Kirisi ríyu waise re ketɛ nnéi nɛ Ulééca icápine upiima (1:1-2:5), (1:15-20). Kolɔasi pikó kɛcáa iwelɛ ye welɛ keyóme kɛ ake kɛlenɛ tiki (1:3-14). Keyóme kɛ kɛpire ke Pɔɔli uu pɛɛ lɛ kuu Ulééca icápine kɛcáa n náasi nkó wa (1:24-2:5).
2. Uu pɛɛ limemáa Kirisi pikó pɛɛ Kolɔasi-i ní we maa re piké pimɛcire tí (2:6-23). Api kape pɛpɛɛ inómesimé n célaankɛɛ nɛ kutu n cɔlɛ. Amá piké nfatɛɛ kapi ní yɔsí kɛmɛɛ n wɛ.
3. Títelɛ ntí ye kɔ icélaa kapi ye nɛ Ulééca icápine kɛmɛɛ nɛ pimáreɔ kɛcɔpe nɛ písoi kɛcɔpe isoi fale n li palɛnɛ. (3:1-4:6).
4. Pɔɔli ye uiyáhaa papɔlɛ (4:7-18).

Iyáhaa

¹ Née Pɔɔli yɛɛ Ulééca mɛla kɛmɛɛ Kirisi Yeesu utumɛ m pansɛ, nɛ urómáreɔ Timotee. ² Nɔ́ ke Ulééca uu n wée nɔn Kolɔasi-pɔ we, nɔn Kirisi nɛ kɛfa kɛsɛ tikilɛ kari rítelɛ ntí wólu. Nɔ Kirisi kɛmɛɛ pírómáreɔ kɛcire lɛ. Urósáa Ulééca uké ípɛelɛ nɔ nyíse uu kɔ nkíhniɛ nɔ hɛ.

Pɔɔli ye Ulééca pɔɔnɛsɛ

³ Tɔ ye tɔn Urópiima Yeesu Kirisi usaa Ulééca n yáásine, tɔ ye nípa píyɛi nɔkɛnécáa u pɔɔnɛsɛ. ⁴ Mɛsɛ kari nónnésimé kɔ tɛ nɔ nɛ Yeesu Kirisi kɛfa tɛnɛnɛnɛ, nɔn pɛ ke Ulééca uu n wée la ⁵ re nɔ mé tɛ nɔ lɛ ke Ulééca uu keyómeɛca-pɔ nɔ n yekeilɛ yɔsí nnya. Nsímé Kɛcire mɛɛ aseɛ m má mɛɛ pitá pɛ nɔ símisi. ⁶ Ai nɔkɛnɛmɛɛ ɛmanɛ ke Nsímé Kɛcire mmú nn tuiɔ. Ketɛ nké nnéi kɛcáa kapi n kɔ. Mú yɛi kɛn tikóónú nn kɔ písoi isoi consɛ. Lɛ kɛn kɔ nní nɔkɛnɛmɛɛ wai hái keyáa kɛ-mɛ kani Ulééca ipɛelɛ n kɔ ani céru re aseɛ ye nyɛ. ⁷ Urósáne nɛ urókɛiɔ Epafiraasi yɛɛ nsímé mmɛ nɔ céesi. Aseɛ kuú nɛ Kirisi pikɛi nɔkɛnɛmɛɛ wai. ⁸ Uricuruu yɛɛ ró símisi re Nfáasɔnɛ rín kusa ríla nɔ hɛ.

⁹ Lɛ nnya kari nɔkɛnɛcáa nípa píyɛi keyóme yáási hái karí nɛ nónnésimé n kɔ. Tɔ Ulééca wɛlu re uké tíyɛsɛ unfaasɔnɛ nké mɛwéésɛsɔhɔ mɛyá nɔ hɛ nn kɔ umɛla rísonɛ nɔ céreise. ¹⁰ Kei ke nɔínɛsɔi kani n le ii yé pɛɛ Upiima ríyu waise re nɔ lɛlɛ nɛ u n sá wai nnya. Lɛ kɛmɛ kani yé pɛɛ mɛwai sɔnɛ mmé ncɔpuri n wapiɛi ani kɔ Ulééca n ceru nɔn nɛ kɛyɛ sí. ¹¹ Unnɔɛ mɛɛ rín ncɔ m má nké nɔ papukusɛ ani nípa yo kɛmɛɛ m purú nɔn kahari. ¹² Ani mpɔɔnare nɛ Saa Ulééca pɔɔnɛsɛ. Uyɛɛ tíyɛsɛ kani yé fe ani lisɔnɛ kuu uiyɔɔpi mɛtɛi kɛmɛɛ pɛ kuu n wée n yekeilɛ yɛnu. ¹³ Uyɛɛ kunmaha ute anipɛ-i ró lése uu ukɛpipi lala iyɔɔpi kɛmɛɛ ró tónsɛ. ¹⁴ Ukɛpipi kɛ kuú nɛ ritiki uu nɛ ilási kɛmɛɛ ró lese uu kɔ kɛ nnya arókópe ró sárei.

Kirisi isoi nɛ upikɛi nstímé

¹⁵ Uléecaa úu kúyene we. Ukepípi kée umæwee kapi ye n yé. Lẽ nnéi ke Uléecaa uu n wa kecɔpe uyee lifói un kɔ m̀pá yo fe. ¹⁶ Uyẽ kuu né ritiki uú né keyómecaa-pɔ né ketẽ kecáá m̀pá yo wai. Lelee kúyene ní we né lelee ái kúyene ní we kuu wa. Uyee piyóopi wéese né pipíima né pisińsá né m̀pá yo yee ńnanje m má wa uu kɔ linnéi uanipe-i wai. ¹⁷ Uyee ufoi we m̀pá yo ai kelene n we. Uyẽ nnya ke m̀pá yo ai kɔ we lin nyaní. ¹⁸ Lẽ nnya uyee ipiɛe riyu, ipiɛe iyee Uléecaa pikó icápine. Uyee isoi fale kekoraane. Uyee mefoi nkɔ kémee yisi uu nfáa tenecire yénu. Uyee m̀pá yo kémee ufoi uu pée né m̀pá yei ufoi. ¹⁹ Li Uléecaa ripóo wale re uké uisoi nnéi né ukepípi kémee n we, ²⁰ uké kɔ né ke ritiki uké u né ketẽ nké né keyómecaa likó nnéi kecɔpe nsímé nyóonse liké pɛe kemekó-i n we. Ménye m̄ ke ukepípi ake kunapéékóo kecáá n kɔonu kuu né ritiki uú né nkíɛniɛ weri.

²¹ Nɔ pɛe meke-m̄e nɔsinémúɛ kópe né nóménéwai kópe nnya né u talaalenle nɔn kɔ upilaarɔ. ²² Amá Uléecaa ye ukepípi nkɔ né ritikile uú né nɔ né uyẽ kecɔpe nsímé nyóonse. Ke pansela kesoipipi ake kpi. Lẽ nnya, nɔ nkɔpéni ukɛyu-i upisoi le pɛe n kpáailẽ ápi ncaai ńka má, ápi kɔ ńka né pi cési. ²³ Lẽ nnya ani nkɔpéni nfatene kémee iníɛi karií aní n taalẽ. Ani kape Nsímé Kεcire né ketaa wa. Mm̄e karí né tálẽ tɔn né m̄é. Ketẽ nké nnéi ke nsímé mm̄e nn tikóonu. Lipikéi ke n̄é Pɔoli am wai.

Pɔoli pikéi né uináá nsmé

²⁴ Li nkɔpéni né láarúle re né nókénécáá íwe le. N̄é né kɔ l̄é lenile re íwe mesá m̄e kari yé n fe ari Kirisi kémee le áme kape ripári. Kirisi ipiɛe yee nní p̄e ke Uléecaa uu n wée icápine. P̄e nnya kam íwe le. ²⁵ Uléecaa ye upikéi kémee né kpísile uu né forii re ké né unsímé nnéi nɔ kam. ²⁶ U pɛe meke icɔpuri nnéi kémee nsímé mm̄e pesile. Amá u nkɔpéni p̄e kuu n te n cereisele. ²⁷ Uléecaa ye lalé piké nsímé mee m pékaalẽ mpiye né nkulaa ceri piké pi símisi. Lipéké-peké læ nní re Kirisi ye nókénéméé welé. Uyẽ nnya kani tálẽ te nɔ kam ani Uléecaa meyoopi kémee loni. ²⁸ Kirisi rinyiri kari yóólẽ. M̀pá úye kari mesɔhɔ kpálẽ tɔn kɔ céési né mewéesesɔhɔ kari m má nnéi. Tɔ l̄é wai re m̀pá úye uké Kirisi kupénecɔ kémee papisi nnya. ²⁹ Lẽ nnya kam né pikéi ɛm̄ópúlẽ, nen náási né Kirisi nnanje kuu né n he nn né síkai né rikɔhɔ.

2

¹ Né la re ani kɔ te atopi kam nɔ né Lawutisee pikó kecáá n wai né mpí nnéi pɛe ápi kenéyu n yénaalẽ kecáá ye apíima le. ² Né la re piké ikari meyá wa, piké rinóo rise m má pin lakaane, mesɔhɔ meké meyíkíyiki meyá pi n tulaalẽ apí né l̄é ke Uléecaa uú pɛe m pékaalẽ ceru. Lipéké-peké lelee Kirisi. ³ Ukeméé ke mewéesesɔhɔ né Uléecaa picere lisone nnéi ai pékaalẽ. ⁴ Uka úu kape né n fe uké nnóolari né nɔ n kíraaase nnya kam l̄é nɔ símisi. ⁵ M̀pá kám nní nókénékúrí ní we, né nókénécáá músule lin né láarú re nɔ ɛm̄ópúlenle nɔn Kirisi nfatene kémee iníɛi kariilẽ.

Kirisi ɛmaneyee ye nfáa he

⁶ Lẽ nnya kani nní n ɛmurei re Kirisi Yeesu yee Nounépiima, ani ukupénecɔ kémee nóinésói n le. ⁷ Ani ukusencɔ kémee iníɛi karií ani nóinésói nnéi kéméé né u n tálẽ. Ani l̄é kapi nɔ n céési m múílẽ, nóinépiɛe íi kape píkaí nfatene kémee riyóo. Ani ye kɔ u pɔanesé meyá.

⁸ Ani nóménécíre tí úka úu kape kesoimunjé né nɔ kíraaase uké kuyúí nɔ tã méwoo. Ketẽ nké kecáá likó né pisoi inyekii ke kesoimunjé k̄e ake t̄ikilẽ, ái nkɔpáni Kirisi. ⁹ Mesei sei ke Uléecaa uu Kirisi ipiɛe kémee we né umesá nnéi. ¹⁰ M̀pá yo mpuri kani ukupénecɔ kémee yé né limesá nnéi. Uyee iyóopi né ńnanje nnéi fe.

¹¹ Nɔ né uyẽ kupénecɔ kémee kani riké. Ai usoi kunipe kpɛe nɔ riké aku isare nókénécáá tólu, amá Kirisi meké kani kélẽ. Lelee re u akópe nnanje kémee nɔ lésele. ¹² Kapi míni nɔ n wóle, li wa yare nɔ kpule api nɔ né Kirisi kulesi. Nɔ né uyẽ nɔo kɔ nkɔ kémee yisi. Kaní

ne kefa n tenelē te Uléecaa ye rínanje mále nnya kuu nkpɔ kémee u yukuse. ¹³ Nóanékópe ne nókunékéciré nnya kaní pree mekee Uléecaa inipere-i we yare pikpɔkpɔ. Amá Uléecaa ye nkpéni ne Kirisi ritikile uú ne nfáa nó he uu arókópe nnéi ró sárei. ¹⁴ Títelē tee pree isé kémee n wólaalē tin akópe kari n wa nyíselē kuu kpísi uu kunapéékɔ́ kecáa kari tinkó nn tene. ¹⁵ Uléecaa ye keléecaa-pɔ ne ketē nté kecáa iyɔɔpi nnéi nnanje yásile uu kunapéékɔ́ kecáa i feriyee uú ne riwúí kémee isei i waise, uu i pulu yare pikpaniikó pin ne Ukepipi kee n feriyee nnɔɔj kémee sɔne.

¹⁶ Lē nnya, úka úu ncée má uké nólínéluke-luke née nólínénírē-niré née nóanényá meluke née lē kani ye iwáre fale meleeme-i n wa née kewénteyaa kecáa nsímé nnyine ne nó cési. ¹⁷ Lē nnéi ye lelee kepiri n weme kumíri le. Liyíkíyiki nmaa tee Kirisi. ¹⁸ Pinyine ye kpárálē pin pisimúnjé cire me rikókari wai re pi pimécire ricépisile, amá pin pree piléecaatumē yáasi pin kɔ pisiláré ne kutu cɔlē. Ani kape tíye lipite pē piké akópe nó pa. Li we re pisimúnjé cire kapí ne pikéi wai. ¹⁹ Api ne Kirisi tálē, in kɔ ne uyee ríyu. Uyee ipiɔɔ ke kpínii. Uyee tíyeselē ke akɔhɔ ne itá ii cópiinelē, Uléecaa un pree ne ipiɔɔ iyē peluse.

Usɔi nkpɔ ne umeyise u ne Kirisi kupénecɔ kémee

²⁰ Nó ne Kirisi ye kpule, áni kɔ nkpéni ne ketē nté likó kutu cɔlē. Yo nnya kapi yé kɔ ne nó m písei re ani ketē isé ritiki yare insá n we, áni yé nfáa wa? ²¹ Pi ye nó maa re: “Kape nní kpísi”, “kape nní rilélé” née “kape nní rica”. ²² Pi ye lē nnéi ne keisile ai weri ai liketo tulu ai caai. Sisoipipi see liisé ne liicélaa iyē leseme. ²³ Isé ne icélaa iyē ne pise re usɔi uké umela kémee Uléecaa yáasi uu ikóhɔ meyá m má, úu kape uipiɔɔ n naresi. Li usɔi meyene-i nkpáni yare mewéesesɔhɔ likó linyine ye ni. Amá kuláa kúka áku kémee we. Usɔi lilala ye ni.

3

¹ Nó ne Kirisi kupénecɔ nnya, li wa yare nó ne uyē nóo nkpɔ kémee yisi. Lē nnya, keyómecaa-pɔ likó kani yé wéési, kei ke Kirisi uu Uléecaa kuluke-luke-mē káyukɔ́ɔtone-i n tū. ² Keyómecaa-pɔ likó nkó nké nó n we, áni ketē nté likó nkó. ³ Nó pikpɔ masile, nónnéfáa nn Kirisi kémee we nn ne Uléecaa-i pékaalē. ⁴ Uyee nónnéfáa. Keyáa nké kuu n sɔnti, nó ne uyē nóo kɔ umeyɔɔpi kémee wene.

Isoi fale ne ikpure kecáa nsímé

⁵ Lē nnya, ani ketē nté likó lee nólínépiɔɔ-i ní we kpu. Lelee nní: Mémare kpáaree ne mékperinkpewai ne méla tɔɔjé-tɔɔjé ne mewai kópe ripɔɔ ne memá nnáapí. Memá nnáapí pɔ́ ne piléenyóɔnse picɔ le. ⁶ Mewai mē mpuri nnya ke Uléecaa kuwɔi aku pepere pipakare u n yúlu kecáa wéme. ⁷ Limecɔ kaní pree wai, pree uye-i kaní pree akópe nyē kémee ní we.

⁸ Lē nnya nóoké kɔ nkpéni lē nnéi fóm: Kuwɔi ne mesewai ne rikpákára ne picɔ alē ne iseicirésimé yee nólínénóo-i n léenti. ⁹ Nó mpí nóo nní nólínésoi kpure ne imewai kópe n lése ani fómni, ¹⁰ ani isoi fale kpísi ani tani yare ketúkanka, áni kape nkpéni nómenécɔpécire nnóome n wapaane. Nó nkpéni pisoí fale le ke urówai Uléecaa uu mesere n nyóɔnse nóké ne menyíne u n wa nnya. U la re nóké kɔ meyíkíyiki u ceri. ¹¹ Ai nkpéni we re nkó úu Usuifi, nkó yee Usuifi, née nkó ye kélē née nkó úu kélē née nkó ye usɔhɔó née nkó ye úyuyɔmɔhɔkó née nkó ye ulási née nkó ye ne uripɔɔ wele. Kirisi yee pinnéi kémee mpa yo.

¹² Nó Uléecaa sipipi le. U nó wéle un nó la. Lē nnya, ani íwe n ténaanē nɔn kusoi wapaane, ani ye nómenécíre cepise aní m purú nɔn kɔ niɔú. ¹³ Ani m múínelē rísonē, mpa úye uké ye ucɔ sárei. Uye un ucɔ ne nsímé m púnne, ani ye sárikeene yare ke Upíima uu nó n sárei mecɔ. ¹⁴ Ani likecáa ríla rikpáɔ. Nla mee yé tíyese ani rísonē m pénelē, ani rinóo rise wai. ¹⁵ Kirisi uké nkíɔɔnne nóanékíɔɔjé kémee wa. Nkíɔɔnne mmē kuú ne nó sée re ani ripéne aní wai usɔi use. Ani ye mesere u pɔɔnese. ¹⁶ Kirisi nsímé nké ne nlisone nnéi nókenémee n we. Ani n lénaanē nɔn kɔ célaane ne mewéesesɔhɔ kani m má. Ani kefa kee ne ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncɔpuri ke Nfáasone nn nó n he ne ríyu u waise. ¹⁷ Nɔn ye n símisi née

n̄on n keisi, ani ye Upiima Yeesu rinyiri ne m̄pá yo n wai, ani ye ne u tiki aní ne Sáa Uléecaa p̄onese.

Usoi ne uc̄o kusenc̄o nstmé isoi fale kémee

¹⁸ N̄ó pinósi, m̄pá úye uké uula n waiselē yarē kai Upiima kémee m pise.

¹⁹ N̄ó pitisi, m̄pá úye uké uun̄osi n la. Ani kapē ne k̄eyu pi m páápú.

²⁰ N̄ó siwá, ani ye m̄pá yo kémee n̄opinéte m pakarelē. Lelēe ne Upiima sá.

²¹ N̄ó siwá pisaa, áni kapē siwá kuwói n waise. Insá lē, siap̄o yé caai.

²² N̄ó pikeikó, ani ye m̄pá yo kémee n̄opinékeisaa ketē nké kecáa m pakarelē. Ai pin n̄okenékúri n we pin n̄o nyáni ηmane kani yé pi m pakarelē. Amá ani ne kefa kepe pi n keisi Upiima kani m pakarelē nnya. ²³ M̄pá yo kani wai, ani ye li n wai ne kefa kepe. Upiima kani li wai, ái sisoipipi. ²⁴ Ani n nyu re liihéé ke Upiima uu nó m pane ye lisone lē kuu n yekeilē un ne upikó mé. Kirisi yee Upiima. Uyē kani pikei pē wai. ²⁵ Lē nnya, úye un mewai k̄ope n wai, meihéé kuu ȳnune. Uléecaa úu ye usoi keyu-i ripái, amá aseí kuu t̄ikilē un ne túhaane.

4

¹ N̄ó píȳsaa, ani n nyu re n̄ó ne k̄o keyómecaa-p̄o ute mále. Lē nnya, ani ye n̄opinélasi r̄sone m múl̄lē n̄on lelēe ne n sá pi wai.

P̄oli ye Kolōasi pikó mes̄oh̄o kp̄alē

² Ani ne piyómeyáhaa n ηm̄óp̄ulē, áni kapē l̄opile, ani ye k̄o Uléecaa p̄onese. ³ Ani ye k̄o kerócaa keyóme yáasi re uké nt̄ósímé nc̄ee t̄apile t̄oké Kirisi nsímé mee p̄ee m pékaalē pic̄o riyóo. Mmē nnya kam nní akpanii kémee we. ⁴ Ani u pise re uké t̄iyese k̄e ye unsímé mmē tiyóo yarē kai m pise.

⁵ Ani mewéeses̄oh̄o m má n̄on ne mpí p̄ee ápi Kirisi pikó ne s̄one. Ani kapē t̄iye itun̄e iké méwoo tene. ⁶ N̄ónnén̄ósímé nké mes̄ere n láarú nn k̄o r̄iyoriye má, nn k̄o kutu k̄uc̄o we. Ani ye ceri lē kani yé m̄pá úye rin̄o n yosí.

Iyáhaa t̄ar̄o

⁷ Tisiiki ye unémár̄ec̄o lala kecire le un k̄o aseí ne Upiima pikei wai. U k̄o Upiima pikei kémee unésenc̄o le. U yé lelēe né n wai nn̄éi nó k̄éenke. ⁸ Né n̄okenémee u tump̄o uké nó símisi mmē-i kari n̄ we, uké k̄o n̄oanék̄in̄ niñukuse. ⁹ U ne n̄okun̄eyu ukó use, urólala kecire Onesim kam tump̄one piké lē nn̄éi lēe nté n wai nó k̄éenke.

¹⁰ T̄o ne Arisitariki t̄o akpanii kémee n̄ we ye nó yáasi. Parinapasi umarec̄o kepipi Mariki p̄o ne k̄o nó yáasi. Uyē nsímé kapí p̄ee nó tee re un n̄okenémee n tuīp̄o, ani u yosí r̄sone.

¹¹ Yeesu kapi ye k̄o n s̄ee re Yusituusi p̄o ne k̄o nó yáasi. Pisufi pē ηmane p̄ee Uléecaa iȳōpi pikei kémee né l̄eni. Pi ikari né waiselē r̄sone. ¹² N̄okun̄eyu ukó Epafiraasi ye nó yáasi. U Kirisi Yeesu ukeikó le yee mes̄ere upiyomeyáhaa kémee n̄okenécáa n náasi re ái kapē nó ne Kirisi kup̄enec̄o kémee nó riȳo, ani k̄o m̄pá yo Uléecaa mela kémee n wai. ¹³ Ne ne in̄eníp̄ee yenle re u nó ne Lawutisee ne Iyerapolisi pikó kecáa náasile hái. ¹⁴ Urólala kecire, up̄oise Luki ne Temaasi ye nó yáasi.

¹⁵ Ani pirómár̄ec̄o Yeesu pikó p̄ee Lawutisee-p̄o n̄ we yáasi. Ani k̄o Nimfa ne Uléecaa icápine pikó p̄ee ye ukeȳo-i n cápine yáasi. ¹⁶ N̄on t̄itelé nt̄í n̄oinécápine pikó inipee-i pikéē m masí, ani t̄iyese Lawutisee pikó p̄oké k̄o ri keē. N̄oké k̄o tē ke pē api nó m pááip̄one keē.

¹⁷ Ani Arikipu maa re uké pikei ke Upiima uu uanipee-i n wa kecáa musí uu r̄sone pi wai.

¹⁸ Né P̄oli, née kun̄enípe ne an̄ōo nnyé w̄oi re: Ne nó yáasi. Ani n léiselē te akpanii kémee kam̄ we. Uléecaa uké íp̄eelēe nó nyíse.

Τίτλέ φοί κε Ρῶλι uu Tesaloniki pikó n wói

Lελεε τίτλέ ntí-i ní we

Tesaloniki ye pεε kuyu maa le Róm pikó ketē kuwélé kpē kapi ye n sée re Masetuwaani kémee. Unsē lírū kuú pεe ne nsímé kecire piyóó ní ha kémee ke Ρῶλι uu pεe kuyu kpe-i Uléécaá icápine karií. Filipu kuyu kuu yisi uu ne kei hapó. Pisuífi pinyine ápi pεe uicélaa ηmureí, uu pεe kei mεκεε yisi. Korénti-i kuú pεé we, uusencó Timotee uu ne kei u leepó. Kei kuú ne Kirisi pikó pεe Tesaloniki-i ní we rítelé wóipó.

Ifaaci iyē mεkériine ye mmé:

1. Pikei ke Ρῶλι uu Tesaloniki pikó kecōpe n wa. U Tesaloniki pikó kecáá Uléécaá pōnesele re pi nfatene kémee táálē nnya. Ρῶλι uu isímé inyine kapí ne u n kparai kecáá uriyu hεere uu kō pikei kuu pikecōpe n wapisi pi léisente (1:1-3:13).
2. Ρῶλι ye Kirisi pikó ηmóópuselē te piké isoi yee íi mékperinkpe m má n le, pin kō ríla má pin kō keisi (4:1-12).
3. Utume Ρῶλι ye Kirisi mεpεeme kecáá icélaa pa uu kō Kirisi pikó pise re ápi kapε n lōni (4:13-5:11).
4. Lē kai m pise re Uléécaá icápine iké n we nsímé yee rítelé tē ketó-pó we (5:12-28).

Iyáhaa

¹ Nē Ρῶλι ne Timotee, tóo nō Tesaloniki Uléécaá icápine pikó pē ke Urósáa Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi api n te, τίτλέ wóipó. Uléécaá ipεelée ne unkinñine nké nókenémee n we.

Tesaloniki pikó mεfine ne pinfatene

² Mπά píyei kari ye Uléécaá yáasi re ne upikei, nónnénéí nnya. Mπά píyei kari pirówele kémee nó léiselē. ³ Li pise re tóké urósáa Uléécaá keyu-i léise lē ne lē kani nónnéfatene n nyíse, mewai mewai kémee ne lē ke ríla kani m má nn nó rinñmóópuse, ne lē ke nómenétá Urópiima Yeesu Kirisi kecáá áme píkaí n hásu. ⁴ Pimárecó, tó ceri re Uléécaá ye nó lale uu nó wée re nóké upikó. ⁵ Ai líka nnya, ári Nsímé Kecire nó símisi ne nnóosimé ηmane, amá ne rínanje ne Nfáasone nnanje kari nó n símisi. Tó kō ne kefa tenele re Nsímé mmeε aseí nkó le. Nó ticurruu ye nyule lē karí ne nó n sōne re liké ne nó sōnesi nnya. ⁶ Tó ne ne Urópiima yíraanele, nóon kō ne tó ne Upíima yíraane. Nō meγá íwe lile, nípá ne lē, nō Nléécaasimé yásile ne mpōonare ke Nfáasone nn ye n he. ⁷ Li tíyesele ani póló písoi pē ke pεpεe Masetuwaani ne Akayii-pó kefa n tenelē api ye ne ní pailē. ⁸ Ai nkpráni Masetuwaani ne Akayii ηmane yee nókenémee Nléécaasimé kō, amá mπά yei le ke nónnéfatene nsímé nn tiyékáa. Ai nkpráni pise re tóké linsímé wa. ⁹ Pinnéí pεe lē kani kusáne ró n yósí kumúnjé kpe-i kari nókenémee ní ha nsímé símaankεe ne lē kani piléé inyóonse kepire riñtó, ani Upíima Uléécaá yee nfáa n te ne aseí ute tiki re nóké u n keisi. ¹⁰ Nō kō ménle re Ukepipi Yeesu uké keyómεcaá-pó leeme uké kam. Uyē ke Uléécaá uu nkpró kémee yukuse. Uyee Uléécaá ketahai kee n tuime kémee ró lesene.

2

Pikei pē ke Ρῶλι uu Tesaloniki-pó n wa

¹ Pimárecó, nō ticurruu ye ceri re merótuipó nókenémee ái méwoo wa. ² Nō kō nyu re pi ró lámaankεele api íwe ró wai Filipu kuyu-pó. Amá Uléécaá ye ikari ró hele ari Nsímé Kecire mee ukεmee n léeri nó símisi mπά ne ncóη ncóη kari n yé. ³ Ai líka, mpúnne rín icélaa iyē kari nní písoi n céesi kéméé we, nfasimé kópe níka rín kō ikεméé we, ári kō wéési tóké unyine kiraase. ⁴ Amá mπά píyei kari ye símisi yare lē ke Uléécaá uu ní la. Uléécaá yee ró peenu uu yénu re tó fe nnya kuu Unsímé Kecire ró rimúise re tóké ne n tikóónú. Ai sisoipipi

nkiññiñe kari tíkilē, amá Uléécāa yee ye kesoiññiñe kēfa nsímé ní céri karí la liké n láárú. ⁵ Nó ticuruu ye nyule nsōne re ári píkaí nó kírāase, irófaaci kēmēe nfasimé níka rín kō pékaalē te siwóó kari wéési, Uléécāa yee uróseérakóó. ⁶ Ari úka ipakare wéési, ári kō nō ne pinyine ikó wéési. ⁷ Tó né kō pēe fe ari ntónañe nó nyíse re tō Kirisi pitume nnya. Amá tō pēé ne nó láárúle yare umáreni yee ne ukewā kutu n cólē. ⁸ Tō meýánsei nó lalē, ari Nsímé Kécire nó símisi. Ticuruu nípá ntófāa kaí pēe píse tóké nó pa, tó nó m pane. Nō tó ripólóle likēi kécire. ⁹ Pimárecō, ne nyu re nō léiselē lē kari n keisi meýíkíyiki ai ró pelu. Ketúnē ne kesine kari keisi nsōne ári kapē ne nó unyine ncōni rimpóló kumúnē kpe-i kari Nsímé Kécire mee Uléécāa-i n léeri nó n símisi.

¹⁰ Nōo nní Uléécāa ne kēfa n tenelē, nó ne Uléécāa ricuruu nóo piróseérakóó re merófine ye nókenécōpe kpáññenle men kécire we, áme kō ncaai níka má. ¹¹ Nō nyu re tō nípá nó úye rimúíle yare ke úyōsāa uu ye usiwā timmulú. ¹² Tō nó riñmóópúsele ari ríñañe nó he ari kō meýánsei nó píse re ani sōne yare lē ke Uléécāa uu ní la. Uléécāa uyee nó sēe re ani uiyōopi kēmēe lompō ani kō kesē tíyu m má.

¹³ Tō kō Uléécāa lico kecáa pipakare kpáriisele. Kumúnē kpe-i kari Nléécāasimé nó n símisi, áni kutu n ticō áni n yōsí yare sisoipipi nsímé, amá nō kutu n ticōle, áni n yōsu yare Uléécāa nsímé. Li kō pēe mēsei Uléécāa nsímé lē. N ye nó pēpēe ne kēfa n tēne kēmēe keisile. ¹⁴ Pimárecō, lelēe Uléécāa icápine yee ne Kirisi Yeesu kēfa n tenelē Yutee keteni-i n wa lico lēe nókenémēe wa. Iwe iyē ke Pisuífi api Uléécāa icápine iyē n wa icō ke nópinéyukó api nó lukēise. ¹⁵ Pēpēe Upiima Yeesu ne antepuyē kō api kō tó íwe wai. Api Uléécāa ripóó we. Pi kō sisoipipi nnéi pílaarō lē. ¹⁶ Pi náásile piké ró púnēise ári kapē fe tóké mpuri sane pikó nsímé mme mee yé piriyu n lō símisi. Piakópe kapi n wapaari kecáa kapi nní acō kpálē. Amá Uléécāa kuwōi ye pitíne pi masile.

Pōoli ye káipi re uké Tesaloniki pikó piyēne rikpá

¹⁷ Pimárecō, karí ne ketāa nó n wai nkáripí ái re ne ntófasimé, amá ne irópiñe, tō meýánsei káipile re tóké piyēne nó rikpá. ¹⁸ Tō káipile re tóké nókenémēe pēepō. Né Pōoli ye náásile ái mēse, amá Setani úu ncēe he. ¹⁹ Nō hmaa, ái úka ucō, nóo lē karí ne n tálē, nóo ntópōonare, nóo kō arótōpi kari n feriyē linyíse-nyíse kari yé ne rikókōri n wa kumúnē kpe-i ke Urópiima Yeesu uú ha m pēeri. ²⁰ Mēsei ye mē, nó karí ne rikókōri wai, nóo kō ntópōonare.

3

¹ Tō nókenémēe pihápe náasile ari pōone. Ari méresi ari pōone ari mēse re tó meróciñe Ateeni-i mēsunu ² ari urómárecō Timotee yee merócō Uléécāa pikēi n wai un Kirisi Nsímé Kécire símisi tumpō re uké itisi nó rikpá uu nónnéfatenē kēmēe iníñí nó waise. ³ Lē kēmēe, piwéekuse ápi yé Uléécāa pitiki kēmēe nó úka feriyē. Nórinécúruu ye nyu re neni keyāa nké íwe nnyí ke Uléécāa uu ní maa re tó li ye nyi. ⁴ Kari ye pēe nókenémēe ní we, tō nó símaalē te tó íwe li. Lelēe kō nní ró lēeme. Nō li cerile nsōne. ⁵ Kam m méresi am pōone nnya kam Timotee tumpō re uké yé íye kani Yeesu nfatene kēmēé we. Kenéwuu ye túúnile re kuníri áku kapē nó peenu pirókēi api méwoo wai.

⁶ Amá Timotee ye ró lēemele un nókenémēe léeri. U kō nónnéfatenē ne nónnéla nsímé ró símisile lin láárú. U ró maa re nō kerócáa léiselenle ne ríla. Nō káipi re nókē piyēne tó rikpá yare kari nní n káipi mēcō. ⁷ Pimárecō, kai nní lē ní we, nónnéfatenē ye itisi ró hele, nípá karí pēe mpóōcaai ne íwe kecōpe ní we. ⁸ Tō nkpēni nfāa yenle, kai n wa re nō Urópiima tikilē ne kēfa kesē nnya. ⁹ Ari nyu íye kari yé Uléécāa yáasi ne mpóōnare kari ukeyu-i m má nó nnya. ¹⁰ Ketúnē ne kesine karí ne Uléécāa tēni re uké tíyese tó ne nnó tóké yéntine tóké lelēe nónnéfatenē kēmēe m párilē yipeise.

¹¹ Urósāa Uléécāa ricuruu ne Urópiima Yeesu piké ncēe nyóonse tóké ne fe arí ha nó yénu. ¹² Uléécāa uké tíyese ríla mme mee nní nókenémēe ní we nké yi nn kōoni, uu kō tíyese ríla kani

ye pisoĩ nnéi n nyíse nké n kpálě yare ríla mmē kari nní nó rí nyíselē. ¹³ Upíima yé unnaŋe nóanékíŋ kémee wa. Kumúnjé kpe-i ke Upíima Yeesu ne pē nnéi kuu n wée apí ha m pēeri, ani Urósáa Uléécaá keyu-i n kpáiiłē, ríka rín yé n we kapi yé ne nó n cési. Uléécaá uké tíyese ríla mme mee nní nókenécōpe rí we nké n kpálě, uu kō tíyese ríla kani ye pisoĩ nnéi n nyíse nké n kpálě yare ríla mmē kari nní nó rí nyíselē.

4

Mefine mee Uléécaá ripóo rí we

¹ Pimárecō, nō metóroō kerómee yénle lē kai m pise re nōké sōne aní ne Uléécaá ripóo n we. Mesei, nō kō pēe mekeē lē sōnele. Amá tō nkpéni nó welule tōn ne nó tēni ne Urópíima Yeesu rinyiri re ani wa liké lē tifaau. ² Nō icélaa kari Urópíima Yeesu kémee n yosí ari nó tējse nyule. ³ Lē ke Uléécaá uu rí la lee re uké nóinésōi nnéi n te. Lē nnya, li pise re ani nómenécíre ne mewai kópe tī. ⁴ Mpá úye uké pisóonne ncee kémee umecire pimúlú céri uu umecire ne mékperinkpe isoi kaase, uu pēe isoi n le lin tíyu má. ⁵ Ani kape tíye nōké nólinékáipi-káipi menyíye n tikilē ai nó feríye yare pepēe apí Uléécaá n nyu mecō. ⁶ Úka úu kape ne uucō púnne mewai mē kémee, úu kape kō ucō likó caai. Tō pisímé nó li masile ari nó kúrúrusē rísone re Uléécaá ye pisoĩ pēe mewai mē mpuri n wai kutu pasanē. ⁷ Uléécaá úu uncee-i ró sée re tōké mékperinkpe-i n sōne, amá u ró séele re tōké n sōne lin kpáiiłē. ⁸ Lē nnya, úye un icélaa nnyí n yè, ái kesoi pipi kuú yè, amá Uléécaá yee Unfaasone nó n he kuú yè.

⁹ In te nómenécōpecire nla kani yé rí lákaane íye icō kari yé nkpáni rítelē nó wóipō. Nō nórinécúruu Uléécaá-i peikeele lē kai m pise re nōké n lakaane. ¹⁰ Ticuruu, lē kaní ne pinémárecō pē nnéi pēe Masetuwaani-pō rí we sōne. Amá tō nó welule re ani pinmóópú rikpá. ¹¹ Ani rinmóópú, ani nkíŋniŋe-i n we aní ne nónnékó kutu cō, ani keisi yare kari pisímé nó m masí. ¹² Li yé tíyese pepēe apí Yeesu n tīkilē apí nó waise, ani yé kō pēe úka ncōni.

Uptima mekame

¹³ Pimárecō, tō la re ani pepēe n kpí nkó aseĩ kō, nóanépóo áa kape ne n caai yare pisoĩ tōroō pēe apí ne líka n tálē mecō. ¹⁴ Tō ne kefa tenele re Yeesu ye kpule uu yisi, tō kō ne kefa tenele re Uléécaá yé Yeesu ne pepēe ne kefa Yeesu n tenelē nkpō-i yukuse.

¹⁵ Urópíima icélaa inyíne nkó kari nní nkpéni nó símisi. Tó pē tōo yé ha Upíima mēpēeme kumúnjé kpe-i nfáa m má, ári ne pepēe n kpí kekpeē waine. ¹⁶ Tó keyáa kē Uléécaá rinōo kō, uléécaatumē píima uu Uléécaá rinaatōŋ maa ari kóm, Upíima uu pēe uricuruu keyómecaa-pō cepime. Píkropō pēe ne Kirisi kefa n tene pēe mefoi nkpō-i yisine. ¹⁷ Lē memáá, tó pitóroō tōo yé ha kumúnjé kpe-i nfáa m má, tó ne pē kai yé risakaapō kuhope kémee, ari Upíima keyómē-mē tépei. Lin lē n wa, tó ne Upíima ari ha nípá píyei kesē n we. ¹⁸ Lē nnya, ani nómenécōpecire itisi hekaane ne anóo nnyé.

5

¹ Pimárecō, ái nkpáni pise re piké keyáa kē ne kumúnjé kpe-i ke mewai mē nnéi ame n waine kecáa rítelē nó wóipō. ² Nō ticuruu ye nyule rísone re keyáa kē ke Upíima uu n sōnti ye ró káikaine yare ke uyaa uu ye kesine rinkáikai. ³ Kumúnjé kpe-i ke pisoĩ apí ye m maa re: Nkíŋniŋe ye tonele, ncōŋ ríka rín kō we, kumúnjé kpe-i ke ncaai nn ye mekáikai pi rikipi, yare ke memárenlō ame ye ufani rinkáikai mecō, piuka úu yé ŋméherēe. ⁴ Amá nō pinémárecō, áni kuŋmaha-i we, keyáa kē áke yé kō nó rikaikai yare ke uyaa uu ye rinkáikai. ⁵ Nō nónnénéi metéi ne ketúnjé pikó le. Ani kesine ne kuŋmaha pikó. ⁶ Kai nní lē, ái pise re tōké picō mecō n lōni. Amá li pise re tōké n nyáni ari nípá yo n wai ne kemúnjé. ⁷ Kesine ke pepēe ye n lōpile apí ye lōpile, kesine ke pítaniré pōo ye pō. ⁸ Amá tó ne ketúnjé pikó le. Li kō pise re tōké nípá yo n wai ne kemúnjé. Li pise re tōké nfatene ne ríla kpísi ari waise yare kewenitukanka kapi

ye ne ihíme rinloró, ari kə piróyulale karí ne n tálē kpísi ari kípi yare ritəpikəŋ. ⁹ Ulééca uú ró wa re uké ukuwəi kerócaá n wailē, amá u lalē təké ne Urópiima Yeesu Kirisi kefa tene uké ne tiróyu lə. ¹⁰ Tš nnya ke Kirisi uu kpu re, tən n ləni nēe tən n nyáni, tó ne uyē təké kesē nfáa m má. ¹¹ Kai nní lē, ani itisi hekaane aní n ηmóópúsenelē yare lē kani nní n wapaaneri meco.

Icélaa tərəə ne iyáhaa

¹² Pimáreco, ani pepeé nókenémee n keisi, pē ke Ulééca uú n wée re piké nópinékpéenwai pin nó céési m pakarelē. ¹³ Ani nla pi nyíse nsəne ani pi m pakarelē, pikēi pē kapi n wai nnya. Ani n tū líké n láarú.

¹⁴ Pimáreco, tə ne nó tēni re ani pikánkó cési, ani piwamei itisi kpá, ani pinárei léni, aní ne pinnéi ísuúlu n le. ¹⁵ Ani nómenécíre tī, úka uú kape ye mewai kópe piwai ucə cəei. Amá ani nḡpá píyei n wéési re nəké lisəne n wapaane ani kə písoi nnéi lisəne wai.

¹⁶ Nóanépó aké mesére n láarú. ¹⁷ Ani nḡpá píyei keyóme n yáasi. ¹⁸ Ani ye nḡpá mewai méye-i Ulééca yáasi re ne upikei. Lē ke Ulééca uú ne nó n la ye lē nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kéme. ¹⁹ Ani kape Nfáasəne pikēi tápisi.

²⁰ Ani kape ye nsímé ke Nfáasəne nn nó n símisi háikuse. ²¹ Amá ani ye nḡpá yo nsəne ripái ani lee n nyaní múlú. ²² Ani ne nómenécíre mewai kópe nnéi mpuri tə.

²³ Ulééca ye ye nkínɲiɲe n he uké t́yese ani póló upikó uké nóinésói nnéi rimúlú nsəne, kai n kpísi nfáa kuu nó n he ne kumíri ne ipiɲe, áni kape ne akópe m má keyáa kē ke Urópiima Yeesu Kirisi uu m peeri nnya. ²⁴ Uyee nó n sée ye li wainē. Un íye n yekei, lē kuu ye ritiki.

²⁵ Pimáreco, ani ye kə kerócaá Ulééca yáasi.

²⁶ Ani pimáreco tərəə nnéi memáreco ripira ani yáhaane nsəne.

²⁷ Ne ne nó tēni re ani Urópiima rinyiri ripái ani pimáreco tərəə nnéi rítelē ntí kéeni.

²⁸ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeelēe nó nyíse.

Τίτλελί λίρῦ κε Ρῶλι uu Tesaloniki pikó n wói

Lελεε ρίτελέ ντί-ι ρί we

Τίτλελί λίρῦ ντί ye nsímé κε Ρῶλι uu Tesaloniki pikó rifoί kέμεε n wói pisímé kpálenle. Li ppe pi cónlenle re íye kai wa κε Upíima Yeesu úu kahane m pεεμε. Pinyine ye ppe Tesaloniki-i símaanke re Upíima keyaa ye pikáme masile. Pico póo lē nnya pikai n yulu.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Ρῶλι ye Uléécaa pῶnεse re Tesaloniki pikó ye nfatene kέμεε papisi nnya. Uu kó mεse ne mεse Upíima welu re uké nηmóópú pi he liké ha ne ukepeemeyaa tu (1:1-12).
2. Ρῶλι ye Kirisi mεpeeme kecáá icélaa pa uu kó lεε n waine liké kelenε lē n wa nkó símisi (2:1-12).
3. Ikari pikpáse ne iwelε (2:13-17).
4. Ρῶλι ye Kirisi pikó pise re piké Uléécaa n yáasi. Uu kó pεpe ápi pikai piwai rí la nkó kecáá icélaa pi pa (3:1-15).
5. Iyáhaa tῶrῶ (3:16-18).

Iyáhaa

¹ Nē Ρῶλι ne Silasi ne Timotee, tóo nó Tesaloniki Uléécaa icápine pikó pē κε Urósáa Uléécaa ne Urópiima Yeesu Kirisi api n te rítelε wóipῶ. ² Urósáa Uléécaa ne Urópiima Yeesu Kirisi piké ípeeléε nó nyíse api kó nkíninε nó he.

Kirisi ye wemεlε uké ne pisoι túhaane

³ Pimárecῶ, li pise re tóké mesére nó nnya Uléécaa n yáasi re ne upikei. Li ne risále re tóké li wa, likumúhε re nónnéfatenε ye pelule, lē kani n lákaane lin kó mesére kéyu-mē sí. ⁴ Lē nnya kari Uléécaa icápine pikó inipee-i nó nnya rikókari wai re mῆpá ne íwe kani n le ne piwéékuse nnéi kani n yénaalē, nῶ rihmóópúle ani nfatene m má. ⁵ Kei κε Uléécaa uu ye nyíse re uketahai ye kecíre wεle. Li lē wale re nóké ne pεpe masí uiyῶpi kέμεε n lonine mecῶ n we nnya. Uléécaa iyῶopi iyē nnya kani nní íwe le. ⁶ Uléécaa ye aseí mále. U ye pεpe nní íwe nó n wai íwe iyē ceí. ⁷ Amá u yé kam uu tíyese tó ne nnó, tóo nní íwe n le, ari wénte. Kumúhε kpe-i κε Upíima Yeesu uú ha keyómecaa-pῶ n kpáfúmene mῆpá úye uké u yē ne upilecaatumε nanε-nanε kai lē waine. ⁸ Inalempi kecῶpe kuu cépimene uké pεpe ápi rí la piké Uléécaa céri ápi kó Urópiima Yeesu Nsímé Kecire pakarelē kpanii. ⁹ Akpanii kapi n yénune nyee ncaai teneciré, kei kapi yé Upíima ne Unnanε mule-mule ne ketaa rí we. ¹⁰ Kumúhε kpe-i kuú ha sónti re pē kuu n wée piké ríyu u waise, pεpe ne kefa n tene piké u nyánei. Nó ticuruu, nó ha pisoι pē kunai kέμεε n wεle, kani nsímé kari nó n símisi ne kefa n tenelē nnya. ¹¹ Lē nnya kari mesére nókenécáá keyóme yáasi. Tῶ ne Uléécaa ténile re uké tíyese nóké pεpe nfáa mmē nnya kuu nó rí sée n yé mecῶ n we. Tῶ ne u ténile re uké tíyese lē kani n hólē te nóké wa liké wa, uké kó lē κε nónnéfatenε nn piwai rí la kέμεε nó lē. ¹² Lin lē n wa, nó Urópiima Yeesu rinyiri ríyu waise, uyē uu kó nó tíyu waise. Uróléécaa ne Urópiima Yeesu Kirisi pikai ye pē.

2

Lελεε n waine Uptima uké kelenε rí kam

¹ Pimárecῶ, in te Urópiima Yeesu Kirisi mekame ne merócápine ukeyu-i nkó, ² áni kape tíyese piké nónnéfasimé cókoi, áni kape kó tíye piké iwame nó waise re Upíima kepeemeyaa ye tuime. In n la, unyine ye nó tárei re keyáa ye tu née uu Nléécaasimé picélaa kέμεε maa re keyáa ye tu. In kó n la, pi ye nó mále re tῶ tirótelε rinyine-i wói re keyáa ye tu. ³ Mῆpá lin íye n we, áni kape unyine kεpole he uké nó kíraase. Keyáa kē keké kelenε n tu, pisoι ye Uléécaa

ημεριγε μεγάλη. Uyee Uléecaa ne n kénene un mpáleece tíkilē uu léeri api u yenu. ⁴ Uyee uláarō yee umecire rin̄taáse uu Uléecaa likó nnéi fómni, uu lē nnéi ke pisoι api ye rinwúla api yáasi n takúlē. Ticuruu u yé Uléecaa keyō-i lompō uú tone yare uyee Uléecaa. ⁵ Ani léise re ne liifaaci nó wailenle kumúnjé kpe-i kam nókenémee ní wee? ⁶ Nō nkpeni nyule re linyine ye ncée u tápaalenle liké ha ne kumúnjé kpe-i kuu yé umecire ní lese uké nyíse nsone n tu. ⁷ Mewai kópe nnahe ye mpikēi korile rin̄maha kémee. Mewai mē meké kelenē n wa, li pise re uyee r̄nahe mmē m múlē uké t̄s̄i. ⁸ Uyee Uléecaa ne n kénene yé rikpáfúme. Amá Up̄iima Yeesu yé ne unnō u rifuu uu kópu, uu kō ne unnahe kuú ne n weme u nam. ⁹ Usoi kópe yé kam ne Setani nnahe, uu mewaisaḡa ne linyíse-nyíse nōome nc̄puri wapisi uú ne pisoι kiraasente. ¹⁰ U yé mewai kópe nc̄puri ne keisi uké ne p̄epe m p̄olu kiraasente, kápi n ηmurei piké nsímései mee yé piriyu n lō n ȳs̄i piké kō n r̄i la nnya. ¹¹ Lē nnya ke Uléecaa uu r̄nahe mmē mee yé pi m p̄oise pamene re piké ne nnōome kefa tene. ¹² Kai nní lē, p̄ē nnéi p̄ee ápi ne ase i kefa n tene, amá api p̄é ne mewai kópe kutu cō, ápi yé Uléecaa ketahai-i le.

Uléecaa yee nó wée re ani tasi

¹³ Pimárecō, li pise re toké ye meséere nó p̄ē ke Uléecaa uu r̄i la nnya Uléecaa yáasi re ne upikēi. Nó ke Uléecaa uu hái kékoraane-me sée re uké nórinyu lō re Nfáasone ye n̄oinésoi rikp̄áiise ani kō nsímései ne kefa tene nnya. ¹⁴ Nsímé K̄ecire kari nó n símisi ke Uléecaa uú ne ritiki uú ne nó séi re ani Ur̄p̄iima Yeesu Kirisi meyoopi kémee tone. ¹⁵ Lē nnya pimárecō, ani tasi nsone ani icélaa iyē karí ne nnō n̄ee átélé kémee nó n céesi múlú.

¹⁶ Asei kecáá, Ur̄s̄áa Uléecaa ye ró lalē, uú ne kefa ró fenne uu meséere ró n ηmóóp̄uselē t̄on kō lē kuu n yekei re u yé ró wa m̄ē. U ne Ur̄p̄iima Yeesu Kirisi ricuruu ¹⁷ p̄ee yé n̄oanékin̄ nin̄ukuse api t̄iyese ani itisi meḡá m má, api kō r̄nahe nó he n̄oké ne mewai ne nsímé kémee n nyaní.

3

Ani P̄oli kecáa we

¹ Pimárecō, tō ne met̄r̄ō nó ténile re ani ne Uléecaa ró we re unsímé nké mekeeke riyékaa nn kō r̄iyu yenu yare lē kai nókenémee n wa mecō. ² Ani kō ne Uléecaa ró we re uké piwaikópekō ne pisoι kópe anipe-i ró lese. Likumúnjé re ái pisoι nnéi p̄ee ye ηmurei re piké ne Uléecaa kefa tene.

³ Amá Uléecaa ye nyamle. U yé r̄nahe nó he uú ne likópe nó t̄olu. ⁴ Tō kō ne kefa tenele ne Uléecaa nnahe, t̄on tálē te nō lē kari nó m pise waile n̄on kō lipiwai n̄ōjlē. ⁵ Up̄iima uké t̄iyese ani n̄osínēfa-i Uléecaa nla ne isuúlu ke Kirisi uu ye n he m má.

Li pise re mpá úye uké ye keisi

⁶ Pimárecō, tō nó pise ne Ur̄p̄iima Yeesu Kirisi rinyiri re ani ne pimárecō p̄ē nnéi p̄ee síká m má ápi kō isé kari nó m pa tikilē ketaa wa. ⁷ Nó ticuruu ye nyule nsone lē kai m pise n̄oké wa n̄oké ne nt̄s̄ē ncō n s̄one. Karí p̄ee nókenéméé ní we, ári p̄ee pikánkō. ⁸ Ari riyá unyine uké faalaa ró kp̄inii, amá ró keisile ari mp̄ōone kom. Ketúnjé ne kesine kari keisi nó úka úu kape ne ró n topori nnya. ⁹ Ai re ári p̄ee ncée má toké melē nó pise. Amá tō lē waile t̄on la re ani mer̄ofine ritiki. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i karí p̄ee nókenémee ní we, tō p̄ee nó céesi re: Uye unsá pikēi n la, ái pise re liute uké li.

¹¹ Ai líka nnya kari nní lē símisi, tō kō te pikánkō ye nókenémee wele ápi líka wai, amá picō nsímé-i kapi léeri. ¹² Tō pisoι p̄ē mp̄uri ne Up̄iima Yeesu Kirisi rinyiri ηmóóp̄uselenle re piké ye ne pirip̄ō keisi api pipikēi likó le.

¹³ Amá nó áni kape p̄ōone ne lisone piwai. ¹⁴ In te unyine ye isé nnyí kari nní rítelē nt̄i-i nó m̄ pa yē, ani liute ceri, úka úu kape ne u rikō, liké isei u wa nnya. ¹⁵ Mpá ne lē, áni kape u kp̄isi yare n̄ounélaarō, amá ani ye u céesi yare lē kai m pise re piké umárecō céesi.

Tin̄ō s̄one pitikise ne iyáhaa

¹⁶ Upiima yee ye nkiniye n he uké uricuruu nkiniye nó he nipa piyei ne nipa yo-i. Uké ka nnneniéi kéme n we.

¹⁷ Né Pali kunipe kpee iyaha nnyi woi. Nni kam ye anetelé nni rinipetei rinyiki. Kunéipe iwai ye nnyi.

¹⁸ Upiima Yeesu Kirisi uké nnneniéi ípelee nyise.

Τίτλέ φοί κε Ρῶλι uu Timotee n wói

Lελεε ρίτελέ ντί κέμεε ρί we

Ρῶλι ye átélé até Timotee wóile. Timotee ye ppe usuifnási unyine yee m panse Kirisi ukó kepipi le. Usáa pṓ ne ppe ukireki le. Timotee uu panse utume Ρῶλι ukεicṓ píima unyine. Uyee ppe Uléecaa icápine yee Efesi-pṓ ṛí we kecáá paílē. Lē nnya ke Ρῶλι uu rítelé u wói re uké nfatene ikemee papukuse. Icélaa ke rítelé φοί ntí ari Kirisi pikó ne icápine piyukṓ ne Timotee ricuruu palē (UPM 16:1-3).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uléecaa icápine kecáá nkó (1-3): Lελεε icélaa kópe pikó kέmεε kuwure ṛí we (1). Piyómeyáhaa mecápine ne iwεle kecáá icélaa (2). Isoi kai m pise re Uléecaa icápine piwéese piké n le (3).
2. Lē kai Timotee m pise re uké uricuruu pikεi kecáá m paílē (4-6): Lē kai m pise re piké ye lελεε Uléecaa icápine picókai ṛí la wa (4). Lē kai m pise re piké ye pisoι anai akó akó nyee Uléecaa icápine-i we: piwéese ne pinósi ne pikúmannási ne icápine piwéese ne pilási n wa (5). Yo kai pise re piké ye icélaa kópe wa? (6)

Ρῶλι ye Timotee rítelé wólu

¹⁻² Nē Ρῶλι ke Uróyulale Uléecaa ne Kirisi Yeesu karí ne n tálē api ncée n he re ké Kirisi Yeesu utume, née rítelé ntí pṓ Timotee wáipṓ. Kam n tíye aa Kirisi Yeesu ne kefa tene nnya, pṓ kenépipi sei le. Urósáa Uléecaa ne Urópíima Kirisi Yeesu piké ípεelée ne nfanare pṓ nyíse api nkíninje pṓ he.

Icélaa kópe pikaase

³ Yare kam ppe mekee pṓ m ma nen ne Masetuwaani tósu, a Efesi kέmεε mészū. PISOI ye kei wele ppe icélaa féé picṓ n céési. Li pise re a rinṓṓ pi he re piké lē tíye. ⁴ A pi símisi re piké siwómé ne pipikulā anyiri nyee áa kúkeentene ṛí we, an kṓ ne íkenene kpará sónaari nkó riyá. Lē ái ye pikεi pē ke Uléecaa uu ṛí la uké wa kέmεε yóriye. Nfatene mee ye wa ái ne kέyu sí. ⁵ Isé nnyí kam nní nṓ m pa ye la re nṓké ṛíla mme mee kemúnjé sṓne-i ne kefa kesε-i ne nfatene yíkíyiki kέmεε n léeri m má. ⁶ Picṓ ye ncée kecire mmē pitíki tíyεle api polu api iníri kenene-i loni. ⁷ Pi lale piké Moisi isé kέmεε picélaa. Amá ápi kṓ ppe pimεnṓyu cire kómεi. Api kṓ ppe lē ne lē nsímé kapi nní ne itisi n símaankeε kómεi.

⁸ Tṓ nyule re isé ye nyamle, tṓn ne i n keisi yare lē kai m pise. ⁹ Tṓké léise re ái pεpεε lisṓne n wai nnya kapi isé kari. Amá piwaikópekṓṓ ne pεpεε ápi ye rinkpé ne pεpεε ne Uléecaa n kέnεne ne pεpεε ápi ye Uléecaa ne lελεε n kpáilē n waise, ne pεpεε pisáa née píni n kóni ne pisoikṓ ¹⁰ ne pεpεε méwoo méwoo n wai ne pitisi ppe ye pipitisiṓ n káipi ne pεpεε pilási n yái ne pinṓṓme ne pεpεε ye méwoo méwoo n wéeri née pεpεε mewai n wai ke icélaa kecire íi ne ró n yúlu. Pē nnéi nnya ke isé íi we. ¹¹ Nsímé Kecire kapi né rimmúise kέmεε ke icélaa iyē íi we. Uléecaa, meýṓṓpi ute yee ye usoi rinkpá Nsímé Kecire ye mu.

Ρῶλι ye Uléecaa pṓnεse

¹² Ne Urópíima Kirisi Yeesu yee ṛínanje né n he ké ne pinékei wa pṓnεse. Ne u pṓnεse kuú ne né ṛí yé te ne aseí ute le uu né wée re ké u keisi. ¹³ Ne ppe mekee unkópe símaankeεle, am u wéékuse am íwe u wai, am kṓ u lámisi. Amá uu íwe né téni kám ppe nfatene m má, ám kṓ ppe lē kam n wai nyu nnya. ¹⁴ Urópíima ye meýánsei uipeelée né nyísele. Nfatene ne ṛíla kam Kirisi Yeesu kupéneṓ kέmεε n yé kuú ne ritiki. ¹⁵ Nsímé mmú ye nsímé kecire le, n kṓ ne menyíne wele re nṓpá úye uké n yṓsí. Mme mee re Kirisi Yeesu ye ketē kecáá kale uké pikópekṓṓ yóriye, née kṓ ppe pikópekṓṓ pē ufoí. ¹⁶ Amá lē nnya ke Uléecaa uu íwe né tē uu tíyεse Yeesu Kirisi uu né ukópekṓṓ wéese akópe sárei liké ne pεpεε ye masí kefa ne u n tene

piké nfáa teneciré n yé nyíse. ¹⁷ Mpá úye uké Uyóopi teneciré ne ukpociré uyee úu kúyene ní we, Uléécaá cireníne ríyu waise, umeyóopi meké n taálē mpá píyei! Amí.

¹⁸ Kenépipi Timotee, lē kam ní la ké pó céési ye nní: A lē ke antepuye api kepócaá n símisi léise aa li múlú n̄sone aá ne atopi kecire t̄pu. ¹⁹ A nfatene ne kemúnjé s̄one m múl̄l̄. Pic̄o ápi kemúnjé s̄one kē timúlú, api p̄ee nfatene fómni cáká-cáká. ²⁰ P̄isoi p̄ē mpuri kunai k̄emee Imenee ne Alekisantiri ye welē. Setani kam pi risase re piké c̄eri re ápi ye Uléécaá lámisi.

2

Piwele nsímé

¹ Mm̄ē kam nkpeni mefoí p̄isoi m p̄ise mee re piké ye p̄isoi nnéi kecáá keyóme yáasi apí ne Uléécaá pi t̄eni, api k̄o Uléécaá pakare piiwele k̄emee. ² Ani ye piyóopi ne kuyu piwéése nnéi kecáá we liké ró n láárú t̄aké k̄o ne nk̄in̄in̄e m má, arí ne Uléécaá kutu n c̄olē n̄sone, t̄on lelee ní nyamí wai. ³ Lelee Uróyulale Uléécaá ripóó ní we lin k̄o u nyamí ye lē. ⁴ U lalē uké p̄isoi nnéi yóriye piké fe piké aseí ceri. ⁵ Uléécaá ye use le. Uyee Uléécaá ne sisoipipi kec̄ope nsímé n nyóonse ye k̄o use le, uyee Kirisi Yeesu. ⁶ U unfaa kp̄ísile uú ne héélē re liké sisoipipi akópe ilasi k̄emee lese. Kumúnjé k̄pe-i kaí ne rinsá kuu lē wa uú ne nyíse re Uléécaá ye lalē liké p̄isoi nnéi yóriye. ⁷ Lē n̄nya ke Uléécaá uu iyóó ne itume né t̄í te k̄e mpuri sanē pikó nfatene nkó ne aseí nsímé céési. Am kiraase, aseí kam símisi.

⁸ Ne lalē p̄isoi piké ye mpá yei we, piké ye anípe risíka api welu ne nfakp̄áii, kuwóii ne pitele ápi kape p̄isifa-i n we.

⁹ Ne k̄o lalē re pinósi piké ye lapisi ne kumúnjé liké n nyamí, ápi kape ye ipahaa cerémp̄oone paasi. Api kape ye wura ikólé ne itéeweé ne ilú néikóó lékaanke. ¹⁰ Amá piké ye mewai s̄one lékaankee yarē kai m p̄ise re pinósi p̄ee Uléécaá n wuru piké n we. ¹¹ Li p̄ise re pinósi piké ye icélaa yósi riséé k̄emee, api pim̄ecire n kp̄él̄. ¹² Am unósi nc̄ee he re uké ye céési n̄ee uké ula kecáá n t̄u. Li p̄ise re unósi uké ye n s̄éél̄. ¹³ Ai líka n̄nya, Atam ke Uléécaá uu mefoí wa uu limemáá Efa wai. ¹⁴ Ai k̄o Atam yee tíye kuniri aku u kiraase, amá unósi yee riyá aku u kiraase uu Uléécaá isé háikuse. ¹⁵ Mpá ne lē, unósi un ne kefa Uléécaá n tene un p̄isoīc̄o nla m má, uisoi in n kp̄áiīl̄, un mpá yo n wai ne kemúnjé, Uléécaá yé u yoriye uu siw̄á maru.

3

Uléécaá icápine piwéése

¹ Asei kam nní nó símisi: Uye un n la re uké Uléécaá icápine kecáá m paíl̄, liute ye pik̄ei kecire wéele. ² Li p̄ise re ápi kape ncaai níka uyee Uléécaá icápine kecáá m̄ paíl̄ k̄emee yé. Uké unósi use ula, uké ye mpá yo n wai ne kemúnjé, uké nfasimé s̄one m má, uké p̄isoīc̄o kup̄énēc̄o n la, uké písane piyóó n nyu, uké ye fe uu Nléécaasimé céési, ³ úu kape útaniré n̄ee utelewél̄aa, amá uké mén̄ye n ninjú un k̄o isoi s̄one má, piwóówél̄aa ápi kape k̄o ukemúnjé nnéi n yóól̄. ⁴ Li k̄o p̄ise re uké ukeyo pimúl̄ fe n̄sone, uké tíyese usiw̄á sík̄e ye pakare n̄sone asi ye k̄o waise. ⁵ Likumúnjé re usoi unsá ukeyo pimúl̄ n nyu, íye ke uyē uu yé fe uú ne Uléécaá icápine kecáá paí? ⁶ Ai k̄o p̄ise re uké Kirisi ukó fale. Insá lē, u yé fui ne rikók̄ori Setani uu u lóise. ⁷ Li k̄o p̄ise re ketahai pikó piké Uléécaá icápine uwéése isoi s̄one yē api u n waisel̄. Ai kape wa re pi uisoi lómiise, uu p̄ee ntór̄ōsei Setani ripine-i lóip̄o.

Pē kapi n lése re piké ye p̄isoi lē

⁸ Lē c̄ire, li p̄ise re pep̄ee ye n lē piké p̄isoi kapi ye m pakare, pin k̄o aseí tikil̄. Api kape p̄itaniré n̄ee pep̄ee mekópe kewóó n wéési. ⁹ Li p̄ise re piké aseí nyē ke Uléécaá uu upikó n céreise m múl̄l̄ n̄sone ne kefa kes̄e. ¹⁰ Li p̄ise re piké ye pi peē piké yé. Mepeē-maá, pinsá níka n yē pi yé fe api pil̄é pik̄ei pi pa. ¹¹ Li k̄o p̄ise re pinósi ricuruu piké isoi iyee yé n tíye api pi n waisel̄ m má. Api kape pep̄ee ne isimé n k̄ōn̄ii. Li p̄ise re piké mpá yo n wai ne kemúnjé, piké k̄o kecire n we mpá yo-i. ¹² Li p̄ise re uyee ye n lē uké unósi use ula, uké k̄o

ukεyω ne usiwā pimulé fe rísane. ¹³ Píye pin kō pilé pikéi rísane n keisi, pi ye pisoι kecōpe ríyu yenle, pi yé kō fe api nfatene mee tó ne Kirisi Yeesu m péneselē nsímé símisi api rikín pepu.

Menyuwe ke nfatene nn ye ró n he

¹⁴ Ne rítelē ntí pō wáipōle nen kō músu re ké nfáani hapō ké pō yé. ¹⁵ Mpá nen kō n nánai ké kelenē hapō, títelē ntí tee yé tíyese aa céru lē kai m pise re pōké Uléécaā keyō-i n sōne. Uléécaā, nfáa ute icápine yee aseí iléri ne aketaa. ¹⁶ Asei kecáá, úka úu kúkenē n we. Mmee mee m pékaalē ke Uléécaā uu ró n nyíse ye mmáamaa ne ncíreníne le. Lelēe Kirisi.

U ró rikpáfúmele yare kesoiπipi, Nfáasone nn tō u nyíse re u aseí ute le.

Pilécaatumē api u yenu uu isoipuri mpehē mpehē kémee Nsímé Kεcire símisi, pisoι api ketē kecáá mpá yei ne kefa n tene, Uléécaā uu umeyōōpi kémee u taáserō.

4

Pepee inóomécélaa n céesi

¹ Uléécaā Nfaa ye símisile cáká-cáká re amúnē tōrō kémee, pisoι picō yé nfatene kepire rito api aníri nnōome ne aicélaa tiki. ² Pi yé tíye kecáá kecáá mewai pikó ne pinóome api icée kópe pi tikise. Pisimúnē ási pikéi wai icélaa kópe nnya, yare nweni kapi ηmási nn wónōō apí ne nwóι pi wai. ³ Pisoι pee céesi re ái nyamí te sisoipipi siké sōonne, ái kō nyamí te siké liluke-luke nnéi n le. Amá Uléécaā ye iluke iyē nnéi wa re pepee Kirisi ne kefa n tenelē pin aseí nyu piké ye u pōnēse api pee i le. ⁴ Lē nnéi ke Uléécaā uu n wapisi ye nyamle. Líka ái kufóm we, amá tóké ye Uléécaā pōnēse ari kelenē li le. ⁵ Likumúnē re Uléécaā Nsímé ne iwelē ye tíyesele ai Uléécaā inipee-i n nyamí.

Yeesu ukeikó kecire

⁶ Pōn icélaa nnyí pimárecō rintóse, pō pee wa Kirisi Yeesu ukeikó kecire. Pō nyíse re pō ripócúruu tíyesele nfatene nsímé nn pō loni pōn nsímé sōne mmē kapi pō n céesi tikilē. ⁷ Amá a mekpure isímé ke síniyaha asi ye n símisi yare siwómé kepire rito. A rinómópu aa ye Uléécaā likó waise. ⁸ Usoi un uipine ne linyine m mainse, nkáripí kai kuláa má. Amá usoi un tinómópu uu Uléécaā likó waise, mpá yo kémee kai ye yoriye. Li ye neni mewee mmé-i nfáa ró hele ne masí kepire-pō. ⁹ Nsímé mmē ye aseí kecire le kai m pise re mpá úye uké ní yōsí cáká-cáká. ¹⁰ Karí ne Uléécaā yee nfáa m má n tálē nnya kari keisi tōn náasi kéyu áke we: Uyee ye pisoι nnéi riyu lō, ái ne tōsu pepee ne kefa u n tenelē.

¹¹ A lē nnéi pi símisi aa pi céesi re piké lē wa. ¹² Kapē riyá unyine uké pō lómiise re pō kewá ηmánepi nnya, amá a tíyese mepówee meké pō waise uyē ke Kirisi pikó api ye ní paílē mpósímé ne ipósoi ne ríla kaa m má ne mpófatenē ne mepókperinkpe kucíré kémee. ¹³ Ké kelenē ní hapō, a ne Nléécaasímé pikéē pisoι kecōpe ne ikari pikpáse ne mpicélaa rinómópu. ¹⁴ Kapē ihēe ke Nfáasone nn pō n he lómiise. Li pō i hele kumúnē kpe-i ke pepee ne Uléécaā rinyiri n símisi api kepócáá nsímé n símisi, Uléécaā icápine piwéése api anípe kepócáá láa. ¹⁵ A mepócíre kpísi aa pikéi pē pa áa ne rísane pi wai mpá úye uké kepóyu pihape yē. ¹⁶ A ripócúruu ne ipócélaa kecáá m paílē. A n ηmópulē pōn lē nnéi múilē ne aseí, pōn lē n wa, pō pee ripócúruu ne pepee kutu pō n cólē yoriyele.

5

¹ Kapē ye ne kesáyaha cési, amá a ye ne ke n símisi yare kaa ye ne upósáa n símisi. Aa ye pináne-nane pō kpísi yare pipómárecō. ² A ye síniyaha ne símisi yare pipóni, áa ne pikpérefaa pō símisi yare pipóyēi. Kapē ye úka kecáá kemúnē kópe kenyine m má.

Pikumannōsi kecáá nsímé

³ A pikúmannōsi yíkíyiki kecáá m paílē pōn pi pakarelē. ⁴ Amá in te ukúmannōsi úye ye siwá nées siyáse má, li pise re pē piké pisiyō-i nyíse re pi Uléécaā pakarelenle kelenē. Lelé re pē kai ne tu re piké pipikó kecáá m paílē yare ke pē apí pēe pi n wa mecō. Méwee mē ne ye Uléécaā ripóō wale. ⁵ Unósi nkó yee ukúmannōsi sei, úu kō pēe úka má re uké ukēcáá ripaí yee ne Uléécaā n tálēnle, un ketúnē ne kesine ne Uléécaā tēni re uké u lé. ⁶ Amá ukúmannōsi uyee méwoo méwoo n wai ye nkpō masile, nípá un n fafai. ⁷ Lē kai m pise re a pi léise api kape ne ncaai nka pikēcáá n yé ye lē. ⁸ Uye unsá ukumarē pikó kecáá rimpái, aí ne tōsu ukeyō pikó, liute ye nfatenē kepire ritōle, uncaai ye kō pēe uyómeyáhaaciré nkó tōsile.

⁹ Pókē ne ukúmannōsi n kēē, li pise re uké aḡmē kuwóō ne kefi n fe. Li pise re liké n we re mese kuu sónlē. ¹⁰ Piké kō u n nyu re u usiwá n̄sone múlilenle uu ye kō pisáne n̄sone yósu. Uké kō Uléécaā pikó ana n heerelē, uu pinárei n lēnaalē. Uké mewai sone ncōpuri n wailē.

¹¹ Kape ḡmurei re pókē pikúmannōsi pēe ne n̄nanḡe n tiselē, pikúmannōsi kémee kēē. Insá lē, pin píyei n káipi re piké ula féé sóō, pilikáipi-káipi yee tíyesele api Kirisi nkó kepire waise, ¹² ai pēe wai re kápi pirinōo kapi mefoi n yekei rintíki nnya, pi Kirisi ne riwóme mále. ¹³ Kai nní n wa re ápi likei-kei má, pi pēe kēyu mále piké síyō síyō n kóónulē pin kusímé yárikēe, pin picō isímé kémee táhankēe, pin mme mee n̄n kusímé n̄ we símaankēe. ¹⁴ Lē nnya kamí la re pikpérefaa kumannōsi piké pila sóonkēe api siwá márei api pisiyō kecáá m paílē, piróláaro ápi kape ne kesímé n̄ yé piké ró n lámaankēe nnya. ¹⁵ Pikúmannōsi picō ye ncée pitíki riyále api Setani tiki. ¹⁶ Amá unósi Kirisi ukó úye un ukeyō-i pikúmannōsi m má, uké pikēcáá m paílē. Uu kape tíye piké Uléécaā icápine pikó ncōni, Uléécaā icápine pikó piké ne n fe piké pikúmannōsi pēe pimēcire n̄ we kecáá rimpái nnya.

Pōoli ye icélaa ncōpuri Timotee palē

¹⁷ Uléécaā icápine piwéēse pēe n̄sone pipikei n wai ye ne sá re piké ne n̄sone kutu pi n cōlē, aí ne tōsu pepēe Nléécaasimé pisoī n símisi pin kō n céesi. ¹⁸ Mmē kecáá, Uléécaā Nsímé ritelē ye maa re: Ai pise re nōké ináa iyee melukēpipi n cōpu nnōo paasi. Li kō pise re ukeikó uké uihéé m má. ¹⁹ Piseérakōó pinsá pité ne pitaani n tu, kape nsímé kapi yé ne Uléécaā icápine uwéēse rinwááná ḡmurei. ²⁰ A ye pisoī kecōpe pepēe akōpe n wa cési liké ne pitōrōo iwame n wa nnya.

²¹ Uléécaā ne Kirisi Yeesu ne piléécaatumē ke Uléécaā uu n wée keyu-i kam pó ḡmóópúsēlē te a inécélaa nnyí ritiki n̄sone kape úka inipēe wuri. Kape ye lē nnéi kaa n wai kémee pisoī n tési pōn ne li wai. ²² Kape ye pisoī kecáá anípe piláa ne yōone re piké Uléécaā icápine pikei keisi. Kape píka lé piakópe kémee. A mepóóire tí ne mékperinkpe likó.

²³ A lē míni ḡmane pinírē tíye, amá a ye pinyine-i feē nkáripī riwuhú, kepófa itoi nnya. Tipóóuruu ye yē te mesére kaa káhaankēe.

²⁴ Pinyine akópe ye nyánile cáká-cáká piké kelenē n túhaane, amá picō pó akó, kepire kaa yé léeme aa a céru. ²⁵ Lē cire ye ni, mewai sone áme ye kō pesí, nípá memēe áme kekéripi kúyene n̄ we, áme ye nípá píyei m pékaalē.

6

Pikeikó ne pipiyōsaa

¹ Li pise re pilási nnéi piké pipite waise api pi m pakarelē n̄sone, unyine úu kape ne Uléécaā ne irócélaa nkópe n̄ ma nnya. ² Ai pise re pilási pēe pite m má pin Kirisi pikó piké pipite háikusē re pi pimárecō n-yómeyáhaacee-i nnya. Nkpéni kai meníḡe pise re piké n̄sone pi keisi re pipite ye Kirisi pikó ke Uléécaā uu n̄ la nnya.

Lē kai m pise re pókē pisoī símisi aá ne pi n céesi ye lē:

Icélaa kópe ne memá kecire

³ Uye un inóomécélaa n céesi un kō Urópiima Yeesu Kirisi aseī n yulu, un kō piróyómeyáhaa icélaa n yulu, ⁴ tikókōri tee liute we, úu kō líka nyu. U nákíflenle ne inóosimé

κεκάα ίκενηνε un pitele wéési. Leléε ye ne kufatoi ne ίκενηνε ne alé ne piwaanai ka. ⁵ Leléε ye ko ne ίκενηνε teneciré pepee nfasimé kópe m má ne pepee ápi ko aseí picére n la kecópe ka. Pi músule re Ulééca ncee pitiki ye memá keyene le.

⁶ Mesei ye me, Ulééca pitiki ye kesoipipi memá píima le, in te ke ηmurei keké lē kake m má ηmane ne n tálē. ⁷ Tóké musi re kapi ró m mári, ána kefi, anípe kefi kari ketē kecáa ka. Lē cire ye ni kari ko pelene ári ne líka péne. ⁸ Kai nní lē, ton liluke-luke ne lē kari yé n tā m má, li wale. ⁹ Amá píye pin n la piké memá yē, li ye pi peikeele api pikáipinkeε kópe kulúí kέmee lompō, aí ne kelólé-mē pi sí, pinkó nn tene cáká-cáká. ¹⁰ Nwóónaapí píima ye likópe nnéi keleeme le. Picō ye ripōō wale re piké si yē, aí ne mpolecee-mē pi sí api Ulééca ncee pitiki pōone api ne piricuruu ntóosi meyā wéési.

Lē ke Pōoli uu Timotee n céesi re uké wa

¹¹ Amá pō Ulééca usoi, a lē nnéi káase. A kecire n sōne aa Ulééca n tikilē nsōne pōn ko nfatene má. A usoi nla m má, aa ko isoi n niñú pōn ko láárú. ¹² A nfatene atōpi kecire tō aa nfáa teneciré yénu. Mmē nnya ke Ulééca uu pō sée aa píseérakōō meyā keyu-i símisi re pō ne kefa u tenele. ¹³ Ulééca yee ye mpá yo nfáa n he ne Kirisi Yeasu yee Pōnsi Pilati keyu-i aseéra kecire n lése keyu-i kam pikéi mpí pō forii re: ¹⁴ A isé kaa n yōsí rimúlú nsōne áa ne mékperinkpe kaase, hái ne keyáa kē ke Upíima Yeasu Kirisi uu m peerine. ¹⁵ Kumúnjé kpē ke Ulééca uu n karií kun n tu, u yé tíyese uu peeri. Ulééca mecire kóh yee Uyōōpi kecire ne mpōōnare ute ne rínanje nnéi ute. Uyee piyōōpi nnéi Uyōōpi, uyee ko pipíima nnéi Upíima. ¹⁶ Umecire yee úu pikai kpine. U metéi mále ke úka úu ye n fe uké ne rińkō. Úka úu u yenaalē, úka úu ko u yenune. Uyee ríyu ne rínanje teneciré. Amí.

¹⁷ A pepee ketē nké kecáa likó m má rinōō he re ápi kape rikókōri n wai. A pi maa re ápi kape ne memá mee méwoo n waine n tálē. Amá piké ne Ulééca yee ye mpá yo meyá tó n he re liké ró n láárú ne n tálē. ¹⁸ A pi maa re piké ye lisōne wa, api mewai sōne m má meyá, piké kefa n láárú api ye ko lē kapi m maamaalē picō he. ¹⁹ Pin lē n wa, memá mee áme ye n caai kapi lē pimecire cápine pin yekei kóso-pō nnya. Lē kέmee kapi yé ko nfáa yíkíyiki yē.

²⁰ Timotee, a lē ke Ulééca uu pō rimmúise rimúlú nsōne. Kape isimé yee íi ye líka n yóriye íi ye ko tíyese usoi uké Ulééca céri kέmee tahampō. A ίκενηνε kpárá ke pisoí api m músu re menyuwe kaase. ²¹ Picō ye li kpísile pipikéi, api lē nnya nfatene kepíre tō. Ulééca uké ípeeléε nó nyíse!

Τίτελé lírũ κε Ρωλι uu Timotee n wói

Lελεε rítelé ntí kέμεε rí we

Ρωλι γεε rítelé lírũ ntí Timotee wói. Rəm kuyu-i κε Ρωλι uu kukpaniilee-i we un νε rítelé ntí wólú (1:8). Amá uakpanii γε nkpéni páápúle ai tósu mefoí (2:9). Ai u wai yare mπά úye γε u ημεριγεε (1:15-4:10). Luki ημανε γεε ukekúrí tóne (4:11). Ρωλι uú νε Timotee téni γε uké mekeε u λεερω (4:9). Un n sónepw, uké νε Mariki νε ilũ γεε πεε Turowaasi-pw m mészú tipénepw. U músu γε unkpw ituγε γε तुले (4:6) amá úu πεε pakare γε u yé piyéne u rikpá. Piwéékuse πεε n tíyese Ρωλι uú νε kukpaniilee loni νε icélaa kópe γεε n náasi iké Uléécaá icápine kpu nnya, Ρωλι uu Timotee itisi kpá γε uké aseí atopi n tɔpu (2:14).

Ifaaci iyē mekériine γε mmé:

1. Nsímé Kεcire kapi Timotee rimmúise (1:6-2:13) Isoi sone kai m pise γε uyεε Nsímé Kεcire νε n keisi uké m má: Píkei nla νε ikari νε ηημóópú (1:6-18). Lē κε ukéikó uu mēwai m má, aí νε tósu lē kuu γε Nsímé Kεcire kecáá íwe n li (2:1-13).
2. Timotee píkei Uléécaá icápine kέμεε (2:14-4:5) Lē kuu γε picélaa nōme keyu-i n wa (2:14-26) Lē kuu γε amúné tɔrɔw kέμεε n wa (3:1-17) Nléécaasimé picélaa (4:1-5)
3. Timotee νε Ρωλι μεtone (4:6-18)

Iyáhaa

¹ Né Ρωλι γε Kirisi Yeesu utume λε Uléécaá mela kέμεε. U né forii γε ké nfáa kari Kirisi Yeesu kupéneco kέμεε n yé písoi riyóó. Uléécaá γεε rinóo lē tó yekei. ² Néε kenépipi kecire Timotee woiro: Urósáa Uléécaá νε Urópiima Kirisi Yeesu piké ípeeléε νε nfanare pó nyíse api nkínine pó he.

Ρωλι γε Uléécaá pōneεε

³ Ne Uléécaá kam n keisi νε kefa kese yare pinésáyaha meco yáasi. Ne γε u yáasile mπά píyei kam γε kepócáá n welu ketúné νε kesine. ⁴ Ne γε mepónini kecáá léisele ai πεε meyansei ripóo né wai γε ké piyéne pó rikpá, mpōnare nké πεε meyá né lō. ⁵ Ne mpófatenε mee rín kecáá kecáá mēwai m má léisele. Nfatene mmē κε upóniyaha Loisi νε upóni Enisi apí πεε má. Ne νε kefa tenelē τε pw nfatene mmē nco mále. ⁶ Lē nnya kam pó léise γε a ihεε iyē κε Uléécaá uu pó n he kumúné kpe-i kam anípe kepócáá rinláa yóηse. ⁷ Likumúné γε Uléécaá úu nfáa ró he γε nké tó rifúrósse, amá rínanε νε ríla νε mēwéesesohō knn γε ró he.

⁸ Lē nnya, isei lí kape pó wa νε Urópiima nsímé pikóónú. Néε kō nní kukpaniilee-i rí we Urópiima nnya, nnékó rín kape isei pó n we. Amá a tíyese tóké kesē Nsímé Kεcire íwe li, pon νε rínanε mmē κε Uléécaá uu pó n he tálē. ⁹ Uyεε ró yóriye uu ró séi γε tóké ripóló umpuri, aí γε lirówaiwai linyine nnya, amá uké kelenε ketē n wa, u πεε yekei γε uké νε Kirisi Yeesu ritiki uké νε ípeeléε ró nyíse. ¹⁰ Amá Uróyulale Yeesu Kirisi mekame ketē kecáá γε nkpéni ípeeléε iyē tipéresεle lin nyáni. Li we γε u tíyesele nkpō rín nkpéni rínanε ríka má, uu πεε Nsímé Kεcire νε tiki uú νε nfáa kpociré ró nyíse.

¹¹ Ké νε Nsímé Kεcire mmē tinkóónú nnya κε Uléécaá uu tíyese am utume νε ucélaa. ¹² Liiwe kam kō nní le, mπά νε lē, aí kō isei né we, likumúné γε νε nyule uyē kamí νε kefa n tene. Ne kō nyu γε u yé fe uu lē kuu né rimmúise kecáá paí hái νε ketúhaaneyaa-pw.

¹³ A tíyese anóo kecire nyē kam pó n céesi νε ríla mmē kaa nó νε Yeesu kupéneco kέμεε n yé líkē mpócée kaa nfatene kέμεε n tókilē. ¹⁴ A icélaa sone iyē κε Uléécaá uú νε Nfáasone mee kepómee rí we rintíki uú νε pó múise rísone rimúlú.

¹⁵ Yare kaa nní rí nyu, Asii ketē pikó nnéi γε né ημεριγεε. Pē νε pē πεε kepire né riirtó kέμεε, Fiseeli νε Erimoseeni γε wele. ¹⁶ Upíima yé kusoi Onesifóo keyo wa. U nnóo kulúí itisi né hele, úu nkpáni né ukpaniikó isei wa. ¹⁷ Amá kuu Rəm-i rí ka, u né wélaankεele

meýikíyiki uu ha ne né yénu. ¹⁸ Upíima uké tíyese Uléécaá uké ketúhaaneyaa ketúnjé kusoi u wa. Pō kō nyule n̄sone re pikiei pē nnéi kuu hái Efesi-pō né n wa ápi kumúnjé má.

2

Yeesu Kirisi usóca kecire mewee

¹ Pō kenépipi, a ípaelée ke Uléécaá uu tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee ró n nyíse ne ritiki aá ne itisi mepócíre n heelē. ² Mmē nnéi kaa nnénō-i n kō píseérakōó kulúí keyu-i, a písoi kaá ne ripōō n láarú pēe yé n fe api picō céesi ritóse.

³ Pōóké kō ηmurei, tó ne mpō tóké íwe li yare Kirisi Yeesu usóca kecire. ⁴ Usóca un upikei-i n we, un n la umewai meké ne uuwéese n sá, uu ye pepēe ápi isóca n wai likó ne kutu n cōlē. ⁵ Ukáhamewure uké ne n̄ kpassi, li pise re uké itóó isé rimúlú. ⁶ Ulame yee n lō ai u toru yee yé ufoíe uiwe piluke li. ⁷ A lē kam nní pō n símisi kō, Upíima yé n̄pá yo-i mesōhō pō he.

⁸ A Yeesu Kirisi yee nkpō-i n yisi uu nfáa yenu kecáá léise. U Tafiti keyase le yare lē ke Nsímé Kecire kam nó n símisi nn n tee. ⁹ Nsímé Kecire mmē nnya kam nní íwe le, ticurruu api akpanii né wai yare uwaikóperekōó. Amá ápi Uléécaá nsímé pō akpanii wa. ¹⁰ Lē nnya kam íwe iyē nnéi ηmurei pē ke Uléécaá uu n wēe nnya, Kirisi Yeesu uké ne pē ticurruu riyu n lō api kō umeyōopi teneciré yénu. ¹¹ Nsímé mmē kam nní nó n símisi ye nsímései le re tó ne uyē tōn kesē n kpu, ne uyē kari kō kesē nfáa yēnune.

¹² Tōn ikari n wa, tó ne uyē yé kesē iyōopi li.

Tōn u n ηmeriye, uyē ticurruu yé ró ηmeriye.

¹³ Tōnsá aseí n tikilē, uyē ne n̄pá píyei aseí tikilenle, likumúnjé re uu yé fe uké umecire kepire ritō.

Ukeikó sone kapi m pakarente

¹⁴ Ne la re a n̄sone pí léise re piké Uléécaá ripáí ápi kapē inóosimé kecáá n cēnaankeē. Pitele pē mpuri ápi ye líka yoriye, amá pepēe nní kutu n cōlē kai ye caai. ¹⁵ A rinmóópú aa wai Uléécaá uké pō pakare yare ukeikó uyē ke upikei ápi yé isei n wa, uyē aseí n símisi lin kecire we. ¹⁶ A íkenjene kpará iyēe íi líka n yóriye íi kō Uléécaá kémee léeri kaase. Pepēe íkenjene iyē mpuri-i pimecire n tanaalē yee ne Uléécaá ketaa n waille nnánári. ¹⁷ Piicélaa yee n we yare kúcapáá kpeē ipiñe n le. Písoi pē mpuri pēe nní Imenee ne Fileti. ¹⁸ Pi aseí pitíki riyále api písoi n tee re Uléécaá ye nkpō-i piyukuse ró masile. Lelēe tíyese ke písoi meýā api nfatene fóm. ¹⁹ Mpá ne lē, tikúí kecire ke Uléécaá uu n yekei ye ne kariilenle. Li rikécáá wōlaalē te: Upíima ye upikó nyule. Li kō wōlaalē te: Usoi nkó yee Upíima rinyiri n sélei, uké mewai kōpe kepire ritō.

²⁰ Ai wura asónlū ne n̄wóoweni asónlū ηmane nyee kēyō maa kéméé we. Sihee ne apérécaripi pō ye kō wele. Kenyáya kapi ye ne acáripí kecire pikiei wa. Mpá keyáa kēye kapi ye ne acáripí fake-fake pō pikiei wa. ²¹ Limēco kai kō písoi kéméé we: Uye un mékperinkpe mewai n tíye, u yé n we yare kusónlū kpē kapí ne anyá kémee n keisi. Pi yé ilúké u yekei uu pansē ukeikó, uu ye uukeisaa yoriye. Api ye pēe ne n̄pá pikiei sone píye u wai.

²² A inmáne likáipi-káipi ne ketaa wa, nó ne pē nōó Upíima n sélei ne kefa kesē, ani mewai sone ncee ne nfatene ne n̄la ne nkíññiñe wéési. ²³ Amá a inírisimé yee íi kuláa kúka m má pipásaine kesí. Pō ticurruu ye nyu re pitele kii ye ne tene. ²⁴ Ai kō pēe pise re Upíima ukeikó uké ye pitele wéési. Li pise re uké n̄pá úye n la, un yé fe uu ye písoi céesi un kō ísuúlu má. ²⁵ Li kō pise re uké ye pepēe ye unsímé n kési céesi n̄ñiñe kémee. In n la, Uléécaá yé tíyese api pimēfine conse api aseí ceru ²⁶ api nfasimé sone tiki, api kuníri kpeē pi n t̄í pin kumela wai ripine kéméé lelu.

3

Siyáa tərəə

¹ A ceri re itunje pape-pape inyine ye sǎnti siyáa tərəə kémee. ² PISOI yé masí piməcire lisəne n wéésile, pin siwóó tǐkilē, pin piməcire taáselē, pin tikókəri má, pin Uléécaā nkópe símisi, ápi yéé pipimare waise, ápi yéé pakare re pi lisəne pi wa, api ye Uléécaā lisəne nnéi háikuse. ³ Piakin yé n taká, ápi usoiçə iwé má, pin iwóhó má, pin tikpákára má, api ye piməcire pimúlú pəone api kə lisəne pilaarə. ⁴ Pi yéé picə kepire le, pi yéé mpá yo-i rinákíise api kə rikókəri ne n fulaalē. Pi yé pilikáipi-káipi kecáá m músu ai tósu Uléécaā kecáá. ⁵ Amá pəon pi n yē, pi ye n we yarə pi Uléécaā likó pakarelenle, amá api pəe lələe nfatene nnaŋe n te n yulu. A pISOI pē mpuri kaase. ⁶ Pipinyine yee síyo-i léerile api ye pinósi soi kpára pəe méwoo méwoo n wai túi-túise. Mpá yo ke lipinəsi pē api káipinke. ⁷ Pinósi pəe náásile piké céri, amá ápi yé píkai fe piké aseI ceri. ⁸ Yarə ke Yaneesi ne Yampireesi api Moisi rinkápáá meçə ke pISOI pē api aseI kápáálē. PISOI pē kemúnjé ye caailenle. Pi ye pin pi m peenu, pinfatene řn ye tasi. ⁹ Amá pinŋmóópu řn tika tuine. Li yé Yaneesi ne Yampireesi meçə pikəpire fénnə, mpá úye uu pincaai ceru.

Lē kai m pise re Timotee uké wa

¹⁰ Amá pǎ ne kə inécélaa ne menéfine ne lē kam piwai ř la ne nnéfatenə ne inésuúlu ne nnéla ne inékari ritikile. ¹¹ Pi kə pǎ wéékusele aa kə menéçə íwe le. Pə nyule lē nnéi kam n yé Antiyəosi ne Ikoniyəm ne Lisitiri-pə. Pə íwe iyē kam nfatene ncee kémee n li yenle. Amá Upiima ye innéi kémee né lésele. ¹² Ticuruu pəpəe ř la piké Kirisi Yeesu ne kefa keSe ritiki ye piwéékuse yenune. ¹³ Amá pISOI kópe ne pinóome yé mewai kópe-i n řmóópulé. Pi yé picə fóm api kə piməcire fómni. ¹⁴ Amá pǎóké icélaa kaa ř yǎsí pəon ne kefa i tenelē m múilē řsəne. Tipóçúruu ye picélaa pəpəe pǎ i n céesi nyule. ¹⁵ HáI ipówá-me kaa Uléécaā ritelé nsímé nyu. N yé fe nn mesəhə pǎ he áa ne Kirisi Yeesu kefa tene uu ripóyu ləlu. ¹⁶ Uléécaā Nsímé atelé nnéi ye Uléécaā kémee léerile. N ye yoriyele. N ye céesile, n ye usoi akópe nyísele nn kə tíyese usoi uu uakópe nyóonse, nn kə aseI ncee kémee usoi céesi. ¹⁷ Li lē wale re Uléécaā usoi uké ne řsəne m pi uké kə ne mpá mewai səne méye mpuri n wai nnya.

4

¹ Kirisi Yeesu ye sǎntile uké pinyánnyá ne pikpəkpə túhaane. Uyee kə sǎnti uké iyóopi tone. Ne la ké u ne Uléécaā keyu-i pǎ símisi re ² a Nléécaasimé riyóó ne řmóópu, nçee ye wee řn wee, a n símisi, aa tíyese pISOI piké řmurei aa pincaai pi nyíse aa itisi pi kpá, pəon pi céesi ne ísuúlu. ³ Kumúnjé kunyine ye sǎntile ke pISOI ápi yé ř la piké icélaa səne kutu ríçə, amá pilipəókə kapi yé n tikilē, api lē nnya picélaa kulúI cápine pəe yé lē kapi pikóme ř la pi n símisi. ⁴ Api yé aseI kutu píçə rikpá. Pi aseI kepire təne api pəe inóomesimé ne kutu n çələ. ⁵ Amá pǎóké mepóçire m múilē mpá yo kémee. A íwe řmurei áa ne Nsímé Kəcire pikóónú n řmóópulé, aa pikəI kai m pise re Uléécaā ukeikó uké wa n wai ne kefa keSe.

⁶ Amá in née, itunje ye tule re ké panse inyóonsese. Nnékpə itunje ye nyahaimele. ⁷ Atəpi keçire kam tə, ne tole háI ne atəpi ketə-pə nen kə nfatene múilē. ⁸ Atəpi kam n feriyə ihəe ye né yekeilenle: ihəe iyee riyóopikəŋ ke Upiima uu pē kuu n lə m pane. Utúhaane keçire, Upiima yee né ri pane ketúhaaneyaa tuné. Ai kə nkpáni né řmane kái ne páne. Amá pē nnéi pəe umepeme m mé ne řla ye yenune.

Pəoli nkó çire kuu Timotee rinkpá

⁹ A řinmóópu aa mekee né leeri. ¹⁰ Temaasi ye né riyále re u ketē nté likó meyá la nnya. U Tesaloniki tómpəle. Kiresensi ye Kalasii hale, Tiiti pǎo Talimasi simpə. ¹¹ Luki meçire yee kenéméé we. Nó ne Mariki ani nsé tipéneme, u yé kam uu Uléécaā pikəI kémee řsəne né léni. ¹² Ne Tisiiki tunle Efesi-pə. ¹³ Pəon piyei n sǎnti, áa ne kunétúkanka caacaā kam

Karipusi keyo-i Turowaasi-pə n týe né pénéme, aa kə ne Nléécaasimé atelé né pénéme, aí ne tósu asεkone akó.

¹⁴ Uyu kapi ye n sée re Alekisantiri ye mewai kópe né pínεile. Upiima yee yé lē kuu nní né n wa u héele. ¹⁵ Pó ticuruu, a ne mepócíre u tī, aí líka nnya, u riηmóópúle uu mmē nnéi kari n símisi kóse.

¹⁶ Keyáa foí kapi né n túhaane úka úu né lē, pinnéi kapi kenépire le. Uléécaá úu kape pimewai mē pi korí. ¹⁷ Upiima ye kenépire nyerele uu rínanε né he am fe am unsímé yóó mpuri sane pikó nnéi api kóm, uu kə kúkinaá nnə-i né lese. ¹⁸ Upiima yé likópe nnéi-i né lese uu meyíkíyiki týese am Uléécaá iyəpi-i loni. Umeyəpi meké n taálē nípá píyεi-pə! Amí.

Iyáhaa tərəə

¹⁹ A Pirisili ne Akilasi né yáási aa kə Onesifə keyo né yáási. ²⁰ Erasiti ye Korenti-i mésunle, am Torofim Milet-i-pə yápə re aí u láárú nnya. ²¹ A riηmóópú aá weri nnyiyε piima kumúηé kuké kelene tu. Epulusi ne Putensi ne Linusi ne Kulootiya ne pimáρεcə tərəə nnéi ye pó yáhaapə.

²² Uléécaá uké kepópire n we! Upiima uké ípeeléε nó nyíse! Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Tiiti n wóì

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Tiiti ye pee Kirisi ukó le yee úu Pisui fi mpuri kémee n léeri. U pee Pɔɔli ukéico le. U pee meyá náásile kumúhé kpe-i kaí pee Pɔɔli ne Korénti pikó icápine kecɔpe n caai. Míni kepaápáá ketě kapi ye n sée re Kiréeti-i kuú pee kumúhé kpe-i ke Pɔɔli uu rítelé ntí u n wóipɔ we. Kei kuú pee Uléécaá icápine yee kei ní we léni, in ne imécire nyóonsente.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye méwee sɔne kai m pise re Uléécaá icápine piwéése piké m má Tiiti léise (1:5-16).
2. U kɔ lē ke u ne pisoí anai mpehē mpehē nyee icápine kémee ní we api yé n tone kecáá icélaa u pa: piwéése ne pinósi ne pitisi nanɛ-nanɛ ne pilási (2:1-15).
3. Utume Pɔɔli ye pisoí ημόόπύσελě te piké isoi fale iyē ke Yeesu Kirisi uu Kirisi pikó n he n le (3:1-11).

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli, Uléécaá ukéikó ne Yeesu Kirisi utume, née rítelé ntí wólu.

Pi pikéi né rimúise re ké pē ke Uléécaá uu n wée piyómeyáhaa tā am kɔ piróyómeyáhaa aseí pi cereise piké ne kefa tene api nfáa teneciré yénu. ² Mpa yo liké kelené n kóri, Uléécaá ye pee rinóo yekei re u unfaasone ró hene. Uléécaá úu kɔ unóome. ³ Ke likumúhé aku n tu, uu n nyíse unsímé kuu né rimúise kémee. Nsímé mmē kam kɔ nní kóónúselē yare lē ke Uróyulale Uléécaá uu m pise.

⁴ Tiiti kenépipi sei, nfatene mee ró m pénelē kémee kam títelé ntí pɔ wóipɔ. Sáa Uléécaá ne Uróyulale Kirisi Yeesu piké ípeelée pɔ nyíse api kɔ nkíñniye pɔ he.

Pikéi pē ke Tiiti uu n wai Kiréeti-pɔ

⁵ Ne Kiréeti-pɔ pɔ tíyele re a lélee piwai n tiselē pinyóonse tenese aa nḡpá kuyu kúye-i Uléécaá icápine piwéése tonsente yare kam pɔ m pise. ⁶ Li pise re Uléécaá icápine uwéése uké usoi uyē kápi ne ncaai níka nyu. Li pise re uké unósi use ula. Li kɔ pise re usiwā síké nfatene m má, ápi kape kɔ méwoo méwoo mewai ne si n wóhosi, ási kape kɔ iháikuse m má. ⁷ Uléécaá pikéi ke uyee Uléécaá icápine kecáá m páilē uu múílē. Lē nnya kái ne menyíne we re piké ncaai nnyine ukecáá yé. Ai pise re uké utelewélaa née uké kuwóì m má née uké útaniré née uyee mekópe kewóó n wéési. ⁸ Li pise re uké pisoí kusáne yosí nsonne uu ye lisone n wai. Li pise re uké mewéesesohɔ m má un aseí tikilē, un Uléécaá tíkílē ne kefa keese, uu ye kɔ umécire pitíne fe. ⁹ Li pise re uké Uléécaá Nsímé rimúlú yare lē kapi n céesi. Lin lē n wa, u yé fe uu picɔ céesi ne aseí icélaa. U yé kɔ fe uu pepere mekópe n céesi ncaai pi nyíse.

¹⁰ Likumúhé re pi kulúí wele, aí ne tósu Pisui fi pee Yeesu ncee rintíki kunai kémee. Pi pituciré le pee pisoí n kíraaasente ne piiniricélaa. ¹¹ A pi riséése. Síyo ne siriyu kpáráa kapi cókoi, pin lē kái m pise céesi piké ne mekópe siwóó n yé nnya. ¹² Piutare use, Kiréeti ukó yee maa re: Kiréeti pikó ye mesére pinóome le, pi isee kpákpára le, pi pikánkó le pee piluke ηmane nfasimé n wai. ¹³ Lē kuu kɔ nní m ma ye aseí le. Lē nnya kai pise re a pi cési nsonne piké ne nfatene sone n yé. ¹⁴ Piké kɔ Pisui fi siwómé ne pisoí pee aseí kepire riñtɔ isé rin-yá nnya. ¹⁵ Píkperinkpeciré ye nḡpá yo nyánile re ái mékperinkpe má. Píkperinkpekóó ne pepere ápi Uléécaá m pakarelē póon n nyáni re nḡpá yo ye mékperinkpe mále, ke pimésohɔ ne pikemúhé áke mékperinkpe m póriilenle nnya. ¹⁶ Pi símisile yare pi Uléécaá nyule, amá pimewai áme pee lē nyíselē. Pimewee ye kuní wele, ápi ye picɔ ne nfasimé ripéne, ápi ye kɔ pikéi sone píka wa.

2

Icélaa kecire

¹ Amá póké lē kai ne icélaa kecire manyíne ní we céesi. ² A pitisi wéése maa re piké pimécire tí api isoi sone m má pin nfasimé sone má, pin kō keyóme yáasi ne kefa kesē, pin pisoicō nla ne isuúlu má nsonē.

³ A kō pinósi wéése símisi re piké n sone yare lē kai m pise re Uléécaā pisoī piké n sone. Api kape iwóhō m má, ápi kape kō pítaniré. Li pise re piké ye pisoī nsonē mesōhō rikpá. ⁴ Kei kapi yéé ne pikpérefaa céesi re piké pipila ne pisiwā n la. ⁵ Piké kō ne pi céesi re piké ye piriyu kecáá musí api ye kelene linyine wai, piké kō isoi sone m má, piké piyalēkei nsonē n wai pin pipila pakarelē, úka úu kape ne Uléécaā nsímé kecáá nkópe níka ní ma nnya.

⁶ Lē cire, mḗpá lin íye n we, a ye pisoī riḗmóópuse re piké ye musí api kelene linyine wai. ⁷ Li pise re pḗ ticuruu pókē mewai sone n wai pisoī piké yé. Nnóome ní n kape ipócélaa-i n we. Ai kape kecáá kecáá ikó. ⁸ A ye anḗo kecire nyee áa kúkeḗe ní we rihaa pipóláaro piké ne isei n li kapi kerócaá nkópe níka n yé piké ní male nnya.

⁹ A pilási maa re li pise re piké ye pipikeisaa pakare, pin pimela pi wai mḗpá yo kémee. Ai pise re piké ye pinkó kési. ¹⁰ Ai kō pise re piké ye pi yáái. Amá li pise re piké ye mḗpá píyei piisoi sone pi nyíse, pin pi tikilē ne kefa kesē piké ne mḗpá yo-i Uróyulale Uléécaā icélaa ríyu waise.

¹¹ Likumúnjé re Uléécaā yee tíyese ke pisoī nnéi api yé te u ípēelēe pi nyísele. Kei ke pisoī nnéi piyulale api yé fe api léeri. ¹² Uipēelēe ye ró nyíse re táké lelee ái Uléécaā ní nyamí ne ketē nté likáipi-káipi kepire ritō ari merócíre ketē kecáá m múílē tōn aseī tikilē, tōn isoi sone ke Uléécaā uu ní la le. ¹³ Lē kai m pise re táké mpóonare keyaa kē m mé ye lē, keyaa kē ke Uróléécaā piima ne Uróyulale, Kirisi Yeesu meyoopi ame nyísenē. ¹⁴ Tḗ nnya kuu umécire he re uké likópe nnéi anipe-i ró ḡmēherese uu ró pólóse umpuri ke uyē uu n te, nké n cáká-cákálē nn kō ne mewai sone piwai ḡmóópulē.

¹⁵ Lē kai m pise re póké céesi ye lē. A ye kēyu kóosi áa ne pisoī itisi kpáse aa ye kō pincaai pi nyíse. Kape riyá unyine uké pḗ lómiise.

3

Uléécaā pisoī mēfine

¹ A Uléécaā pisoī léise re ái pise re piké kuyu piwéése ne piyoopi pipakare yē. Li pise re piké pi m pakarelē, piké kō mewai sone piwai ne n ḡmóópulē. ² Api kape úka nkópe n símisi, piké isoi niḡe-niḡe m má, pi ne picō piké meséere n láarúne, api mḗpá úye ne isoi sone n le. ³ Tḗ ticuruu ári pēe nyu karí ne wai. Tō pēe kupakareciré mále, tō pēe ncée pōle. Lirókáipi-káipi ne merópóla ye pēe ilási ró tónselenle tōn tikpákára ne kufatoi má. Ari pēe nyamí. Tō pēe picō ipuri yulule, pē pin kō irókó yúlu. ⁴ Amá kumúnjé kpe-i ke Uróyulale Uléécaā uu kusoi ró n wa uu kō unla sisoipipi nyíse, ⁵ u ró yóriyēle, ái re kari mewai kecire n wa nnya, amá kuu íwe ró n té nnya. Nfáasone nnaḡe kuu ne míni piwole ritiki uu ne tiróyu lōlu re Nfáasone nké tíyese táké isoi fale yē ari kō mēfine conse. ⁶ Likumúnjé re Uléécaā ye ne Uróyulale Yeesu Kirisi ritikile uu ne Nfáasone ró he yare u kerócaá n kōonule. ⁷ Uipēelēe iké ne tó ripólóse aseī pite Uléécaā keyu-i, ari pēe fe ari nfáa teneciré kari m mé yenu. ⁸ Nsímései ye mu. Ne la re a nsímé mmú pisímé riḡmóópuse, pēpēe ne Uléécaā kefa n tene piké ne mewai sone piwai kēyu mahā nsonē. Lelee ní nyamí, lin yé kō sisoipipi yoriye ye lē. ⁹ Amá a inírikeḡene ne pikúlā akēentelé nkó ne pitele ne Moisi isé kecáá pipasaine kaase. Lē nnéi ái ye yoriye, ái kō ríyu ríka má. ¹⁰ A ye ne uyee Uléécaā icápine-i pisoī n cēḡse cési yare mēpehē meté. Liute unsá lē memáá n kō, áa ne u tōlu. ¹¹ Ai líka nnya, pō nyule nsonē re usoi un lē n we, li nyíselenle re u ncée kecire pitíki yele, akópe nyē kuu kō n wai an nyíselē te u umécire akópe palenle.

Icélaa tārō

¹² Nɛn píyɛi Aritemasi nɛɛ Tisiiki kɛpómɛɛ n tumpɔ, a riŋmóópúmɛ áá wɛri áá Nikopolisi-
i nɛ lɛɛri, líkumúnɛ rɛ nɛ rihó rɛ kei kam nnyiyɛ píima kumúnɛ tonɛnɛ. ¹³ A isé unyuwɛ
Senasi nɛ Apoloosi kɛcáá ripáí n̄sɔnɛ líka ái kape pi ripáí kumúnɛ kpe-i kapi pincee n tósu.
¹⁴ Li píɛ rɛ pírókó ricuruu piké mɛwai sɔnɛ piwai pinla nɛ pinnaŋɛ tã, m̄pá píyɛi lin yɛ úyɛ
mɛyíkíyiki rincónɛ, api liute yoriyɛ, ápi kape mɛwoo n wɛ.

¹⁵ Pɛ̄ nnéi pɛɛ kɛnɛmɛɛ n̄ wɛ yɛ piyáhaa nó páaiɔ. A pɛpɛɛ Kirisi nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ pin kɔ
pírósánɛ yáási.

Uléɛcáa uké nónnɛnɛí ípɛɛléɛ nyíɛ!

Títelé ke Pᄁli uu Filemᄁ n wᄁi

Lelēe rítelē ntí kēmēē rí we

Filemᄁ ye utume Pᄁli usane le. Pᄁli uu Nsímé Kεcire u yᄁó uu pansε Kirisi ukᄁ un Uléεcaα icápine yεε Kolᄁsi-i rí we kēmēē we. U pεε ulási mále kapi ye n sée re Onesim. Onesim uu u yá uu wuru uú ha pεε Pᄁli yεε likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i rí we ne sáne. Onesim uu pansε Kirisi ukᄁ, Pᄁli uu pεε re u yé uuyᄁsaα kēmēē u pesεpᄁ. Uyᄁsaα uyε kuu rítelē ntí wᄁlu uké u pise re uké Onesim yᄁsí yare uumarεcᄁ Kirisi kupénεcᄁ kēmēē. Amá ái rinᄁᄁ ke Pᄁli uu Filemᄁ hε. U lalε Filemᄁ ricurru uké wéε lε kuu rí la uké wa.

Ifaaci iyε mekériine ye mmé:

1. Pᄁli ye Filemᄁ ne pεpεε ukεyᄁ-i rí we yáhaapᄁ (1-3).
2. Pᄁli ye Filemᄁ nfatεne ne upikεi nla kuu m má nnya Uléεcaα pᄁnεse (4-7).
3. Pᄁli ye lε kuu ne Onesim yεε uuyᄁsaα kēmēē m pelεne rí la pise (8-22).

Iyáhaα

¹ Né Pᄁli, ne Kirisi Yeesu pikεi kam n wai nnya akpanii kēmēē wele. Tᄁ ne urᄁmáreεcᄁ Timotee tᄁᄁ rítelē ntí urᄁkεicᄁ ne urᄁsáne lala kecire Filemᄁ wᄁlu. ² Urᄁyéi Apiya ne Arikipu yεε merᄁcᄁ ne nfatεne atᄁpi n ηmᄁᄁpúlε, ne pεpεε ye kepᄁyᄁ-i n cápine api keyᄁme yáási kari kᄁ rítelē ntí wᄁlu. ³ Urᄁsáα Uléεcaα ne Upiima Yeesu Kirisi piké ípεelée nó nyise api kᄁ nkíninje nó hε.

Nla ne nfatεne ke Filemᄁ uu m má nsímé

⁴ Mpá píyei kam ye nen keyᄁme n yáási, am kepᄁcáá léise, am pᄁ nnya Uléεcaα pᄁnεse. ⁵ Ne konle pin lε kaa Kirisi pikᄁ nnéi rí la ne lε kaa Upiima Yeesu ne kefa n tenelε nsímé símisi. ⁶ Ne ye Uléεcaα pise re uké wa nfatεne mmē kari kesé m má nké kepᄁmεε pikεi wa, nn tíyεse aa lisᄁne lε nnéi kari Kirisi kupénεcᄁ kēmēē m má céru. ⁷ Nla kaa m má ye rinéppᄁ larukusele hái re pᄁ unémáreεcᄁ nnya, Uléεcaα pikᄁ akin yé níηesi.

Pᄁli ye Onesim nnya Filemᄁ tsuúlu pise

⁸ Lε nnya, mpá nen Kirisi kupénεcᄁ kēmēē ríηaje m má re ké rinᄁᄁ pᄁ hε aa lε kam m pise wai, ⁹ né kutᄁsi ríla kēmēē pᄁ pise re a linyine né wa. Kei ke né Pᄁli am nní rí we, ne kpurunle, am kᄁ pεε nkpeni Kirisi Yeesu nnya akpanii kēmēē n we. ¹⁰ Ne pᄁ pise re a Onesim nfanare nyise. U nkpeni pansεle kenépipi, Yeesu Kirisi kuu ne kefa n tenε nnya. ¹¹ Uu pεε mekεε líka pᄁ yᄁriyε, amá u yé nkpeni meyíkíyiki linyine pᄁ yᄁriyε uu kᄁ né linyine yoriyε.

¹² Ne pᄁ u pesεpᄁle. Ne u lalε yare tinécúruu. ¹³ Né pεé n la re ké kumúnjé nkú-i kam nní Nsímé Kεcire nnya akpanii kēmēē rí we kenékúrí u riyá uké né n léni yare kaa yé pεε né rí lε meεcᄁ. ¹⁴ Amá ám la ké linyine wa lεε ái ne pᄁ n sá. Ai pise re ké ne ríηaje lisᄁne nní pᄁ waise, amá ne la re liké mepᄁla kēmēē kaá ne wa.

¹⁵ In n la, Onesim ye ne kumúnjé kunyine nkáripipi pᄁ ripasale re uké ha pεεme nᄁké pεé n we ne mpá píyei-pᄁ. ¹⁶ Uu kᄁ neni nkpeni mesame ulási. U ulási fele. U neni umáreεcᄁ lala kecire le. Meyíkíyiki kam u la. Pᄁ ticurru yé kᄁ u n la ai tᄁsu né, te u kesoipipi le un kᄁ Upiima kupénεcᄁ kēmēē upᄁmáreεcᄁ nnya.

¹⁷ In te pᄁ né nyáni re ne upᄁsáne le, a kusáne u yᄁsí yare tinécúruu kaa yᄁsu. ¹⁸ Mpá un ne pᄁ m púnne née riwᄁme rinyine kuu ne pᄁ má, a kpisi aa waise re née riwᄁme tē ne pᄁ má. ¹⁹ Né Pᄁli, née rinécúruu rítelē ntí wᄁi: Ne re né pᄁ hééle. Am la ké pᄁ símisi re pᄁ ne kᄁ ne né tiwᄁme mále. Lelēe nní ripᄁcúruu nfaα kaa n yé. ²⁰ Hói unémáreεcᄁ, a Upiima nnya ηmurei aa pikεi mpí né wai. A Kirisi kupénεcᄁ kēmēē rinékíη niηukuse.

²¹ Ne tálē te pó lē kam pó m píse wa nnya kam títelé ntí pó wólú. Ticurúu pó wa ai lē tósu. ²² Ne kó re a kulee né wéési. Ne tálē te Uléécaá yé nóinéyáhaa kō, am ncéé yenu am nókenéméé hapó.

Iyáhaa tórᵌ

²³ Tó ne unékεicᵌ Epafiraasi, tóo kesé Kirisi Yeesu nnya kukpaniilee-i ní we ye pó yáasi.
²⁴ Pinékεicᵌ Mariki ne Arisitariki ne Temaasi ne Luki pó ne kó pó yáasi.
²⁵ Urópíima Yeesu Kirisi uké ípeeléε nó nyíse.

Títelé kapi Epireeye n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Uyee rítelé ntí n wói ne pē kuu ri n wói nkó ríka rín tikeméé we. In n la, li yé Italii ketē-pō kapi rítelé ntí pááime. Pisui fi pee Kirisi pikó m panse pin kō Nléécaasimé ritelé nyu ke úteléwale nkó uu ri wōlu. Kirisi pikó pē kuu nní n wōlu apō ye caailenle, picō ricuruu pin la piké nfatene kepire rito. Uyee rítelé ntí n wói ye ri wōile re uké Kirisi ne umewai pi nyíse uké ne ikari pi rikpáse piké nfatene kéméé tasi. Títelé ntí ye símisi re Yeosu Kirisi yee tíyese ke písoi api Uléécaá céri (1:1-3). Lē nnya ke Yeosu uu nḡpá yo fe.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Kirisi ye nḡpá yo fele ái kumúnjé má (1:4-10:18): U antepuyee fele ái kumúnjé má (1:1-3) U piléécaatumé fele ái kumúnjé má (1:4-2:18) U pikpure fele ái kumúnjé má (3:1-4:13) Kuu nní Nkóméine Fale kémee Uléécaá usina nnya, u Nkóméine Kpure pisina fele ái kumúnjé má (4:14-7:28) U kō pee mekee Isirayeli pikó inyóonse fele ái kumúnjé má (8:1-10:18)
2. Li píse re písoi piké nfatene kémee n sónne (10:19-13:25): Uteléwale ye písoi nḡpúselenle re piké nfatene kéméé n sónne (10:19-39). Pēpee pee Nkóméine Kpure kémee nfatene m má isoi kai nté nyíselē (11). Li píse re písoi piké Yeosu Kirisi inípee n tapaalē (12:1-11). Lē ke písoi api yé n sónne ne lē kapi yé pimécire m múílē nkó (12:12-13:19). Tinó sōne pitikise ne iyáhaa (13:20-25).

Uléécaá ye Ukepipi ne ritiki uú ne nsímé písoi símisi

¹ Uléécaá ye pee hái mekee-me ne antepuyee ritikile uú ne méwee mpehē mpehē kémee nsímé pirósáayaha meséere símisi. ² Ukepipi kuu ne siyáa tōrō nsí kémee ritiki uú ne ró símisi. Uyē kuu kō ne ritiki uú ne nḡpá yo wai. Lē nnya kuu kō u wée uu nḡpá yo uanipe-i wai re uké n te. ³ Uléécaá Kepipi kéméé ke Uléécaá meḡōpi ame léemelē lin télu. Kēkee meyíkíyiki lē ke Uléécaá uu ní we nyíselē. Kēkee kensímé mee nnaḡe m má ne ketē nnéi múílē nḡpá yo lin ne meséere we. Kake písoi akópe piheere ní masí, ake pēé ha keyómecaa-pō uyee n-yóopinḡe píima m má kuluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Uléécaá Kepipi ye piléécaatumé ríyu fele

⁴ Uléécaá Kepipi ye piléécaatumé nnéi ríyu fele. Lē nnya kuu rinyíri tee pinnéi akó meḡá n fe ke he. ⁵ Pikecōpe úye kuu ketume maalē te:

Pō Kenépipi le,

kai ne neni n kpísi, née pō mári? Pikecōpe úye kuu ketume símaalē uú ne maa re:

Née yé ha Uusaa

uyē uké kō Kenépipi? ⁶ Amá kumúnjé kpe-i ke Uléécaá uú pee Ukepipi foí ketē kecáá ní tumme, u pēé maa re:

Piléécaatumé nnéi piké riwula piké ke yáasi. ⁷ U pee piléécaatumé pō nkó maa re:

Uléécaá ye piléécaatumé pansesele kuyō

uu upikeikó waise yare inalempi. ⁸ Amá u Ukepipi pō nkó maa re:

Hói Uléécaá, tipóyōpitū ne wēle ne nḡpá píyei-pō.

Pō aseí pansesele kupóyōpinaapi.

⁹ Pō lelée aseí m má lalē, pōn mewai kōpe kesu.

Hói Uléécaá, lē nnya ke né Upóléécaá am pō wée

am mpōnḡare mekpō ripóyu kecáá kōni *

am kō pipósáco kecōpe pō wée. ¹⁰ Uu kō kpá re:

* 1:9 Luki 7:46

Pó Upíima, pów hái kékoraane-me ketē wa
aa kō ne apónipe cire keyómecaa yóóni.

¹¹ Lē nnéi ye tenene tóké li paa.

Amá mesére ke pów yé n we.

Ketē ne keyómecaa ye kpurunine kóti-kóti yare melape.

¹² Pó kam aa li pílesi yare kapi ye kutúkanka caacaa m pílesi mecō.

Pó kam aa pi conse yare kapi ye ketúkanka n conse mecō.

Amá mesére ke pów yé mese mmé n we.

Mpófáa aḡmē áa yé kutene wa. ¹³ Ulécaatumē úye kecire kuu ketumē maalē te:

A kunéluke-luke-mē kényukáótonē-i tone.

Liké ha ne tu péé uye-i kam yé pipóláarō kepónyále-i rinwúlase. ¹⁴ Pilécaatumē ye yo le? Pi
ifáa inyine le yee Ulécaaa pikei n wai. U pi tummele re piké pē ayu kai yé n lo lē.

2

¹ Lē nnya kai pise re tóké meýánsei mmē kari n kō ne kutu n cōlē, ári kape ne ncée m pō
nnya. ² Nsímé ke Ulécaaa uú ne pilécaatumē nnō n símisi ye mpikēi wale. Nkó yee úu
kutu n tíncō néé úu m m pakare, ye akpanii nyee ne u n sá yénle. ³ In lē, íye kari yé fe ari
ḡméherēe, in te ári n-yulalesimé píima mmú kpísi tóké waise linyine? Upíima ricuruu yee
n-yulalesimé mmē písímé kóraane, pepēe n kō un símisi api ró maa re asei ye nye. ⁴ Ulécaaa
pów kō mewaisaḡa ne mewai píima mpehē mpehē wapisi uú ne nyíse re lē kapi m ma ye
asei le. Uu kō Unfaasone lihēehēe pi hōone yare kuu n la uú ne lē pi símisi.

Uyee ye sisoipipi ayu n lo

⁵ Asei kecáá, ái pilécaatumē ke Ulécaaa uu ketē kee masí kepire n weme pa re piké
kekecáá m paílē. Kensímé kari nní we tōn símisi. ⁶ Amá unyine ye Nlécaasimé kelō
kenyine-i maa re:

Yo kapi ye sée re usoi póké ne ukēcáá n léise?

Yo kapi ye sée re kesoiipipi póké ne kekecáá m paílē?

⁷ Pō u wale aa tíyese un itunje keru inyine kémee pilécaatumē metene we nkáripí.

Pō ripóyópikōḡ u rikipisele aa ríyu u waise.

[Pō u tonsēle re uké lē kaa n wa kecáá m paílē.]

⁸ Pō mpá yo uanipe-i wale.

Ulécaaa yé mpá yo uanipe-i n wailē, líka mpuri ái kō we kúu uanipe-i m múílē. Mpá ne lē, ári
kahanē n yē te pi mpá yo uanipe-i wa. ⁹ Amá tō nkpéni yénle re Yeesu ke Ulécaaa uu
itunje keru inyine kémee n tíyese un pilécaatumē metene we ye nkpéni riyópikōḡ
tikipile uu kō ríyu yenu, nkpō kuú ne íwe n li uú ne kpi nnya. Kefa ke Ulécaaa uú ne
u n fénne nnya kuu lē pisoí nnéi ríyu kecáá kpu.

¹⁰ Asei kecáá, Ulécaaa yee mpá yo wa lin uanipe-i we. U kō la re sisoipipi kulúí síké
uiyōopi kémee lompō. Kai nní re Yeesu yee ye siriyu lo nnya, li ne risá re Ulécaaa uké íwe u
lukéise uké n nyamí ne kētō-pō uké ne sisoipipi kulúí uiyōopi kémee n hapō nnya.

¹¹ Uyē Yeesu yee ye pisoí akópe n heere ne pē akópe kuu n heere ye usáa use pikó le. Lē
nnya kái isei u we uké pi sée re upimarēcō. ¹² Ticuruu u Ulécaaa maa re:

Hói Ulécaaa! Né ripónyíri pinémáreco símisi.

Né piicápine kémee pō pakarente. ¹³ Uu kō pimáa kpá re:

Né Ulécaaa ne ritá.

Uu kō kpá re:

Née nkó nté ne siwá sē ke Ulécaaa uu né m pa.

¹⁴ Siwá sēe sisoipipi le ne isoipine ne mesoinye. Lē nnya ke Yeesu pów kō isoipine ne
mesoinye kpísi uu pimēcō umecire pansese kesoiipipi, uu kpi uú ne unkpō mmē Setani yee
nkpō nnaḡe m múílē tékéé. ¹⁵ Lē kuú ne pepēe pēe nkpō iwame nnya piisoí nnéi kémee ilási

n tũ akpanii tã. ¹⁶ Asei kecáá, ái pilécaatumε kuu pilé ka, amá Apiraham sipirē kuu pilé ka. ¹⁷ Lē nnya kai pise re uké meyíkiyiki ne upimarecã menyíne n we. Lē kuu wa uú ne pansε Uléecaa usina yee ye íwe n té un kã Uléecaa pikεi ne aseí wai re Uléecaa uké ne pisoí akópe n sárei nnya. ¹⁸ Li uricuruu peikeεle uu íwe le. Lē nnya kuu yé kã fe uu pē kai umεcã m peikeε pin íwe le come.

3

Yeesu ye Moisi fele

¹ Lē nnya pinémáreco, nń ne Uléecaa yee nó n sée pikó le. Lē nnya, ani Yeesu n nyáni. Uyē kari nyu re utumε ne Uléecaa usina. Uyee nfatene nsímé kari n yóólē. ² Pi Moisi kecáá wói re: Moisi ye pεε Uléecaa keyã nnéi kέmee aseí ute le. Limεcã ke Yeesu pów kã pεε Uléecaa kέmee aseí ute, uu u pansεε usína. ³ Nkó yee kέyã m mś ye ríyu mále ai kέyã kē feriyε. Lē nnya ke Yeesu uu ríyu yē ai Moisi rikó feriyε. ⁴ Unyine yee ye kέyã mō. Amá Uléecaa yee ye nńpá yo mō. ⁵ Moisi ye pεε Uléecaa keyã pikó nnéi kecãpe ukεikó ne aseí ute le yee yé mmē ke Uléecaa uu ní maane kecáá ní símisi. ⁶ Amá Kirisi pów ne Kepipi le keε Uléecaa pikó kecáá ní pállē nśone. Lē kέmee kuu aseí ute. Tów nní lē ukeyã pikó, in te ári iwame má, tøn kã tálē in kã ró láárú.

Uléecaa pikó yé kam api wénte

⁷ Lē nnya ke Uléecaa Nfaasone ní maa re:
Nøn neni keyaa nké urinã n kō,
⁸ áni kape nóanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nópinésáyaha apí pεε u n kési api kã kucesi kóima-i u peikeε meco.
⁹ Likumúnjé kpe-i ke nópinésáyaha api rinów né wéesi api kucesi kóima kέmee né peikeε. Pin kã ne pikei pē kam aηmē afεena kέmee n wa yē.
¹⁰ Lē nnya kam pεé ne kunai kpē pikó wóosi am te pi pikemúnjé kέmee pólule, ápi nnécée nyu.
¹¹ Kei kai kuwói né wa am wéeri re aseí kecáá, ápi píkai kewénte kē kam n yekeilē kέmee lonine.
¹² Lē nnya, ani nómenécíre tí, pimáreco, ái kape wa re nó unyine ye rikín kópe má úu ye kã Uléecaa pakare, ai tíyεε uú ne Uléecaa yee nfáa n te kepire tã. ¹³ Lē nnya, ani ikari n kpariisene nńpá keyáa kέye kapi yé n fe api séi re: Neni kekó, akópe áa kape ne nókenécãpe úka rintíkí urikin tiké tákasi nnya. ¹⁴ Asei kecáá, in te tã nfatene kari hái kékoraane-me m má nśone múllē ne keyáa tãrã-pã, tó ne Kirisi ye pεε lē pénelenle tøn ne we.
¹⁵ Li wɔlaalē te:
Nøn neni keyaa nké urinã n kō, áni kape nóanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nópinésáyaha apí pεε u n kési api kucesi kóima-i u peikeε meco. ¹⁶ Píye pεε Uléecaa rinów kō api kã pεε rinów u wéési? Píye picã, insá pē nnéi ke Moisi uú ne Esipiti ketē-pã n léeme? ¹⁷ Píye ke Uléecaa uú ne wóosi aηmē afεena? Píye picã, insá pεpεε akópe n wa api kucesi kóima-i kpíni? ¹⁸ Píye kuú ne wéeri re: Asei kecáá, ápi píkai kewénte kē kam n yekeilē kέmee lonine? Píye picã, insá pεpεε kupakarεciré u n nyíse. ¹⁹ Lē nnya, tã yē te nfatene kápi m má nnya kápi fe piké kewénte ke-i lompo.

4

¹ Uléecaa ye piyekei masile re u yé tíyεε ari kewénte kē kuu ró n yekeilē kέmee lompo. Lē nnya, ani nómenécíre tí nśone, ái kape wa re li nó unyine púnεise uu pilompo pōone. ² Pi Nsímé Kεcire ró símisile yare kápí pεε pirókpurε n símisi meco. Amá nsímé mmē kapi n kō nń líka pi yoriye. Pεpεε pεε n n kō ápi ne kefa n tene. ³ Tó mpí tów nní ne nsímé mmē kefa n tene, tś ne kewénte kē kέmee lonine. Uléecaa ye kekecáá maa re:
Li kuwói né wale am wéeri re aseí kecáá,

ápi pí kai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine. Uléecaa pikai ye kō pee hái ketē kekoraane-me tenelenle uu kō pee ne lē male. ⁴ U kelō Nléecaasimé kémee keyáa sééi-sééi nkó maa re:

Ke Uléecaa uu upikai nnéi m masí,

uu pee keyáa sééi-sééi tuné wénte. ⁵ Li kō kelō ke-i wólaalē te:

Asei kecáá, ápi pí kai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine. ⁶ Pēpee pee mefoí Nsímé Kēcire n kō ápi ne kefa n tene. Lē nnya kápi kewénte ke Uléecaa uu n yekeilē kémee lompo. Picō yé nkpéni fe api kekemee lompo. ⁷ Lē nnya ke Uléecaa uu kō keyáa féé piyekei rikpá uu ke séi re “Neni”. Kēpire-pō kuu pee limemáá ne Tafiti ritiki uú ne male yare kari kelō pikóme m masí re:

Nōn neni keyaa nké Uléecaa rināo n kō,

áni kape nōanékin takaase.

⁸ Asei kecáá, Yosuwee un pee ne kewénte ke-i písoi n lompo, Uléecaa úu yé pee kō keyáa féé kecō nsímé n símisi. ⁹ Lē nnya, kewénte kenylene ye wele ke Uléecaa pikó api n yénune yare ke Uléecaa uu keyáa sééi-sééi ketúné n wénte mecō. ¹⁰ Nkó yee kewénte ke-i n lompo ye wéntene. U yé kam uu wénte yare ke Uléecaa uu n wénte mecō. ¹¹ Lē nnya, tóké ne kewénte ke-i pilone n yōne. Ari kape tíye tó unylene uké kupakareciré kpē kucō nnya loó.

¹² Uléecaa rināo ye nfáa mále tin kō pikai wai. Ti láarúle ai meyele meté ritéhe tósu. Ti ye usoi lonle ne uisoi nnéi kemee-pō, ari mpá yo kóolené, ari kō akōhō sitanene ne amekpéré kóolené. Ti ye kō usoi mela ne usimúné cérile ari kóolené. ¹³ Líka mpuri ái ketē kecáá we ke Uléecaa úu n nyáni. Mpá yo ye ukeyu-i yánaalenle lin nyáni cáí. Uyē kai pise re tóké ntónéí, lē kari n wa keē.

Yeesu yee Uléecaa usina

¹⁴ Tō Uléecaa usina mále. Uyee nní Uléecaa Kēpipi Yeesu. Uyee Uléecaa kekúri ha. Lē nnya, tóké lē karí ne nní kefa u n tenelē nsoné m múlē. ¹⁵ Uléecaa usina uyē kari m má úu usina yee úu yé n fe uké tirónárei kémee ró lé. Amá li meníne mpá yo kémee merócō u peikele, uyē úu pee akópe áka wa. ¹⁶ Lē nnya, li pise re tóké kefa kesé ne Uléecaa riyōpitū tikō. Kei kuu yé íwe ró té uu kō ípeelé ró nyíse uu pee kumúné kpe-i kaí ne n sá ró come.

5

¹ Sisoipipi kecōpe kapi ye mpá Uléecaa usina úye wée api pikai u pa re uké písoi lihēehēe Uléecaa m pasii un kō piayu kecáá ne inyōnse wai re Uléecaa uké piakópe pi sári.

² Uricuruu ye kō urinaréi cire mále. Lē nnya, u yé fe uu pinyuweciré ne pēpee ye m púnne nkó kóm. ³ Ke uricuruu uu nní rinárei m má nnya kai pise re uké ye uakópe kecáá inyōnse wa uu kō umpuri pikó akó kecáá wai. ⁴ Uka úu ye umecire ríyu tē waise. Amá Uléecaa yee ye usoi sée yare kuu Arōo n sée mecō.

⁵ Limecō, ái Kirisi yee umecire ríyu waise uké Uléecaa usina. Amá Uléecaa yee kumúné kunyine-i u maa re:

Pōo Kēnépipi.

Kaí ne neni rimpá, née upósáa. ⁶ U kō kelō kecō maa re:

Pō Melikisetēeki mecō usina le mpá píyei.

⁷ Ke Kirisi uú pee ketē nké kecáá n we, u ye pee sipupeila ne ménini ne Uléecaa yásile. U pee Uléecaa ne ténile re uyee yé fe uu nkpō kémee u lese. Kuu aseí ne Uléecaa n tíkilé nnya, Uléecaa pōo kō ne kutu u cō. ⁸ Mpá kuu nní Uléecaa Kēpipi, íwe kuu n li yee tíyese kuu ipakare ceri. ⁹ Uléecaa ye tíyesele uú n nyamí ne kétō-pō. Lē nnya kuu ne pē nnéi pee ne kefa u n tenelē piyóriye teneciré ka. ¹⁰ Uléecaa yee u wée re uké usina Melikisetēeki mecō.

Písoi piké pimecire tí, ápi kape nfatene kapi m má fóm

¹¹ Tō likecáá nsímé kulúí mále tóké male. Káni ye mekee n kō nnya, li ne ró páápúle re tóké liasei nó símisi. ¹² Kei kai nní n tu, li péé we yare nóké pee nkpéni picélaa. Amá li kō pee

háí ne nkpéni-me pisele re piké Nléécaasimé kekoraane-me picélaa nó rikpáme. Lẽ nnya, mepre kai pise re nóké nyẽ, áí nkpáni iluke mule-mule kani yé li. ¹³ Nkó yee mepre n nyeni ye kewá le. Uu kahane mewéseyu mē kémee kapi ye lisone ne likópe n céri n kō. ¹⁴ Iluke mule-mule ke piwéese pōo ye li. Pẽ ne menyuwe mále, pin kō lisone ne likópe picere kémee pelaalẽ nsone.

6

¹ Lẽ nnya, tóké Kirisi kecáá icélaa ne kéyu n sí, ári kape ikekoraane ke-i ñmane n we. Tóké icélaa yósi yare pepere nfatene kémee m pelaalẽ. Ari la tóké kō kékoraane icélaa kémee n we yare nní mewai mee áme líka n yóriye piyá ne Ulééca kefa pitene nsímé ² ne piniwole mpehẽ mpehẽ kulúí nsímé ne pisoí kecáá anípe pilaa ne pikpōkpō meyiise ne ketúhaaneyaa tōrō kecáá nsímé. ³ Tóké ne kéyu n sí. Ulééca un ncée n he, lẽ kari sónti tóké wa. ⁴ Pinyine ye wele ke Ulééca metéí ame rinkpáii, api ihée yee keyómecaa-pō n léeri lélé, Nfáasone nn kō pikeméé we api kō ne piisoí kpure kémee pepō. ⁵ Pi kō pee picere masile re Ulééca nsímé ye láárúle, api kō kom te ketē fale kee n weme ye ñnanje mále. ⁶ Mpá ne lẽ, api pee kō Ulééca fómni. Lipite pẽ ápi ye fe piké piakópe kepire pítō rikpá piké isoí conse. Líriyíkí re pi Ulééca Kepipi kunapéékō kecáá pikarii kpálenle pin kō pisoí keyu-i keriyu kopu.

⁷ Asei kecáá, ikónne in kecare keniyine kémee n cuunkee, iluke in nsone n wa, li ye pẽ nnya kapi ke n lum kuláa wale. Ulééca yèè ke rikpále. ⁸ Amá in te sinípeleépi ne mewéé mee kei le, áke pee líka yoriye, Ulééca yé anōo ke wa, api pee mese nna ke sé. ⁹ Pinésáne lala kecire, mpá kari nní n símisi, tō tálẽ te ncée sone mme-i ke Ulééca uu yé nōanéyu n lō kani tikilẽ. ¹⁰ Ulééca ye aseí tikilenle un ne túhaane. Uu nómenéwai sone paleine. Uu kō paleine re nō ñla u nyíse ani ñla mmẽ ne tiki aní ne upikó léni. Nō kō ne wele nōn pi léni. ¹¹ Tō la re mpá nó úye uké lẽ n ñmópúlẽ háí ne kétō-pō, nóké ne lẽ nnéí kani m mé n yé nnya. ¹² Ari la nóké siká m má, amá ani pepere Ulééca ne kefa n tene pin ne piripōo we mecō n we. Pepere ye lẽ ke Ulééca uu ne pi m mé uké pi he yẽ.

Tinōo ke Ulééca uu n yekei ári méwoo waine

¹³ Ke Ulééca uu Apiraham tinōo n yekei, u pee wéerile. Líka áí we lee u n fe kuu yé re u yé lirinyiri sée uu ne wéeri. Lẽ nnya kuú pee mese urinyiri cire sée uu ne wéeri. ¹⁴ U pee re: Asei kecáá, né meyá kunípe pō múlukuse, am kō pipópírē kulúí waise. ¹⁵ Apiraham uu mesei ne uripōo n we un lẽ ke Ulééca uu n yekei re u yé u wa mé uu ha ne li yenu. ¹⁶ Usoi yèè lelee u n fe rinyiri séele uu ne wéeri ai nyíse re aseí kuu símisi, ncée ñn we re piké u kesi. ¹⁷ Ulééca ye pee lalé uké pepere urinōo kuu n yekei m mé nsone nyíse re urinōo kuu ní ma ári kuconse we. Lẽ nnya kuu rinōo yekei uu kō wéeri uu rikécáá kpápō. ¹⁸ Mewai mē keté áme kuconse we. Ulééca uu yé fe uké mekemee nnōome wa. Lẽ ne tō mpi tōo nní ukemee kepéké ñ yé meyá ikari kpáselenle tōn ne rinōo kuu n yekei mé. ¹⁹ Lẽ kari n tálẽ tōn ne mé ke ntófáa ní ne saulẽ tōn ne we. Kesáu kee páápúle yare kúninōi kesau kee ku m múlẽ kun ne nsone nyenu. Kesáu kee kenírípi kapi kelō sone ne kelō sone riyíkí kecōpe rinkéne lurile aké léepō. ²⁰ Kei ke Yeosu uu ne kekpeé tō wa uu tó nnya mefoí lompō uu pee Melikiseteki mecō panse mpá píyei Ulééca usina.

7

Melikiseteki ye uyōopi le un kō Ulééca inyōonse uwai

¹ Melikiseteki uyee pee Salem uyōopi le un kō Ulééca yee mpá yo kecáá n tũ inyōonse wai. Ke Apiraham uu piyōopi piferiyé m masí un kulu, Melikiseteki ye ne u risánele uu rinōo sone u tikise. ² Apiraham uu pee lẽ nnéí kuu m má curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. Melikiseteki aseí nyee nsímései uyōopi. U kō pee Salem uyōopi le. Liasei re nkíññiye uyōopi.

³ Uu ne usáa, úu ne úni, úu kò kumáre kúka kémee léeri. Api ríka ukemarayaa née unkpò nkó ríka símisi. Uléécaá Kεpipi mecò kuú we. Uléécaá inyóonse uwai lo mpá píyei-pò.

⁴ Ani yē te úu kusa ríyu má! Uyē ke urókpure Apiraham uu lē nnéi kuu atòpi kémee n kpíikee curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. ⁵ Isé ye ncée hēle re Lefi kumare pikó pēe Uléécaá inyóonse n wai piké ye Isirayeli pikó picò pise piké pilikó nnéi curii awélé kefi, api kuse pi pa. Pipiyucò kapi lē wai, pin kò ne kesē Apiraham sipirē. ⁶ Melikiseteeeki uyē úu kò pēe Lefi kumare ukó, amá Apiraham ye pēe ulikó nnéi curii awélé kefi, Melikiseteeeki uu kuse kpísi uu kò pēe Apiraham ke Uléécaá uu anòo n yekei re u yé linyine u wa, rinóo sòne tikise. ⁷ Ai céreise re mpá úye ye nyule re uwéése yee ye usínsá rinóo sòne ritikise. ⁸ Lefi sipirē see ye awélé kefi kémee kuse n kpísi pò ne sisoipipi le see ye n kpu. Amá Uléécaá Nsímé atelé ye maa re Melikiseteeeki pò ne usoi le yee úu ye n kpu. ⁹ Lefi sipirē ke Isirayeli pikó api ye neni nní mpá yo curii awélé kefi, asi kuwélé kuse kpísi. Lē nnya, pi yé fe apí maa re Lefi pò ne kò pēe Apiraham ne ritikile uu ne ulikó curii awélé kefi, uu kuse pa. ¹⁰ Mpá kápi pēe kahane nní Lefi m mári, u pēe Apiraham menyē kémee wele, Apiraham ne Melikiseteeeki apí ne sáne.

¹¹ Uléécaá ye pēe Lefi sipirē isína tonsēle uu kei ne Isirayeli pikó isé pa, uu pi kúrúrise. In pēe re Lefi sipirē sē ye pēe isína tone lin nyamí ne kētò-pò, ái yé pēe wa re usína féé uké Melikiseteeeki isína icò tone. Arò isína metone mecò mee yé pēé ne risá. ¹² Pi ye pin kumáre féé kunyine-i usína n tí, li pise re isé pòkè kò conse. ¹³ Asei kecáá, uyē ke nsímé mmú nrí ne nté m máne ye mpuri féé ukó le. Mpuri mmē ukó úka úu píkaí isína tonelē uké kenýóonse kémee pikéi wa. ¹⁴ Yuta pikó mpuri kémee kapi Urópiima mari. Mpá úye ye lē nyule. Ke Moisi uu pēe pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa nsímé n símisi, úu pēe pimpuri kémee pēpēe ye inyóonse n wa nkó ríka ma.

Usína yee Melikiseteeeki mecò ní we

¹⁵ Tò nkpéni nsímé mmē kapi m ma aseí nsòne konle re usína yee Melikiseteeeki mecò ní we ye leemēle. ¹⁶ Ai isé ke pisoí api n wa yee ncée u hē re uké isína tone. Amá nfáa mee nín ye píkaí n nyere nnañe kuú ne isína tone. ¹⁷ Li Nléécaasimé kémee ukecáá wólaalē te:

Pò mpá píyei-pò Melikiseteeeki mecò usína le. ¹⁸ Isé foí íi pēé nyamí ne iketò-pò, íi kò líka yoriye. Lē nnya kapi i kpu. ¹⁹ Asei kecáá, Moisi isé íi fe iké Uléécaá inipēe-i linyine sònukuse ne liketò-pò. Amá tò nkpéni ncée sòne kari yé ne n tálē yenle. Ncée sòne mmē ye kò tíyesele arí ne meyá Uléécaá kò.

²⁰ Limemáá, Yeesu isína ye kò ne impehē le. Uléécaá yee símisi uu wéeri kuú ne isína tone. Ai písína picò kémee lē wa. ²¹ Amá Uléécaá ye Yeesu kémee símisile uu wéeri, uu u maa re:

Upiima úu rinóo tē mékeñe má.

Pò mpá píyei-pò usína le. ²² Lē nnya ke Yeesu uu pansē nkómēine fale mee nfoí n fe umúlē.

²³ Ai kò yá, písína picò pò ne pēe kulúí wele re nkpò nín yé tíye piké mesére isína n tú nnya.

²⁴ Amá Yeesu pò ne mesére wele. Lē nnya, isína kuu n tú íi unyine ucò kúpa we. ²⁵ Lē nnya kuu yé fe uu pēpēe ye ne u rintiki apí ne Uléécaá kémee sí ayu meyíkíyiki lolu. Kuu nní mesére nfáa m má nnya, u yé fe uu pikécáá Uléécaá n welu.

²⁶ Usína uyē mpuri kaí ne sá re tóké m má, úu mékperinkpe póriilē, úu ncaai ríka wa, úu akópe áka wa, u ne pikópekòó apí líka pénelē. Uléécaá ye ketone cacá kee sicò n fe kecáá u tonsēle. ²⁷ Ai pise re uyē uké ye písína picò mecò mpá keyáa kéye uakópe cire kecáá inyóonse wa uu pēe lē memáá kuyu pikó akó kecáá wai. Mecíreníñe kuu inyóonse iyē wa uu másu, pēé uyē-i kuú pēe umecíre n kpísi uu pisoí akópe nnya hē. ²⁸ Pē ke Moisi isé íi isína n tónse ye pēe pisoí picò mecò ntóhò mále. Amá rinóo tē ke Uléécaá uu isé iyē kepire m ma uu wéeri ye Ukepipi kee ní nyamí ne kētò-pò isína tonsēle háí ne mpá píyei-pò.

8

Yeesu yee Uróléecaa usina

¹ Nsímé mmē kari pisímé ní la kefirírí yé nkpéni nké: Tò Usína mále yee keyómecaa-pò Uléecaa yee rínanje nnéi n te riyòòpitù kuluke-luke-mē kényukòtone-i n tū. ² Uyee kunyòònsēcánjì kéméé kelò sòne riyíkí-i isína pikei wai. Ai kesoipipi kee kucánjì kpē wa, amá kucánjì yíkíyiki yé ku ke Upíima uu n wa.

³ Asei kecáá, nípá usína úye pikei pee uké yé lihēhēe ne lē kapí ne n nyòònsē Uléecaa pa. Lē nnya kai pise re Yeesu pòkéké kò linyine ne hapò uké he. ⁴ Un pee ketē nté n we, úu yé pee fe ricuruu uké isína tone. PISOI pee isé kecáá isína pikei n wai yé piwée máálenle. ⁵ Pikei pē kapi kei n wai yé lelee keyómecaa-pò meyíkíyiki ní we iyíraane le lin kò likumíiri. Pi wáile yare péé uye-i ke Uléecaa uú pee Moisi n nyíse lē kuu yé kucánjì n wa mecò. U pee u maa re: A ripáí, aa pikei pē wai yare kam nní riyópe kecáá pò n nyíse mecò. ⁶ Amá Yeesu isina kuu n tū yé ketē kecáá pikó ikó fele. Uyee tíyeselē ke Uléecaa uú ne nkóméine yíkíyiki pISOI sée un kò pikecòpe nsímé nyòònsē. Lē ke Uléecaa uu n yekei re uké nkóméine mmē kecòpe wa yé fele.

⁷ Asei kecáá, nkóméine foí nn péé n nyamí ne kètò-pò, áí yé pee nkpáni pise re piké kò melírū pikóméine rikpá. ⁸ Uléecaa yé péé ne upikó césile kuu ne maa re:

Né Upíima, ne maa re siyáa yé weme,
kam yé ne nkóméine fale ne Isirayeli pikó
ne Yuta pikó n sée.

⁹ Nkóméine mmē rín wene yare mmē kamí ne pipisaa n sée
keyáa kē kam kunípe pi n tí amí ne Esipiti keteni-i pi lese.

Upíima uu kò kpá re:

Ke piricuruu ápi n fe piké nkóméine mmē kecáá ní sòne nnya
ke né am kò ne kutu pi ricò.

¹⁰ Aní nyánii, nkóméine mmē kamí ne Isirayeli pikó n séine siyáa sē kepire yé mmú:

Né inésé pikemúnjé kémee wa,
am kò pisifa kémee i wòlu.

Am pee piuleecaa,
api pee pansé pinékó.

¹¹ Piuka úu yé pee uuyucò céési.

Piuka úu yé kò uumarécò símisi re:

A Upíima ceri!

Asei kecáá, pinnéi yé né céri.

Kai n kpísi pikecòpe kewá sínsápi hái ne uwéése kéméé-pò.

¹² Liriyíkí re ne sóntile ké pincaai pi sárei,

ám yé kò lē kapí ne né m púnne léisente.

¹³ Ke Uléecaa uu nní nkóméine mmú n sée re nfále, li nyíse re nfoí mmē ne pikpurū masile. Yo in n kpurū, linkó nn n tene, li wele lin tósu.

9

Ketē nté ne keyómecaa-pò piyomeyáhaa

¹ Nkóméine foí pò ne kò pee inyékii mále kapi yé n wa apí ne ketē nté Uléecaa Keyò kémee u yáasi. ² Pi pee kunyòònsēcánjì kariile api ku kénne meté. Kelò foí kapi yé sée re kelò sòne. Kei ke sífiráa ketòsi ne kutaapili ne akpónó kapi Uléecaa n he áa we. ³ Kenírípi lírū kepire ke kelò kecò aké we api yé kē séi re kelò sòne riyíkí. ⁴ Kei ke wura ketunipi ke-i kapi yé tulaali n ñmaasi aké péé we ne nkóméine kutakai kpee kunnéi wura m póriilē. Kukeméé ke wura kulū kunyine akú péé we. Aròò kunaapi kpee pee n felesí ne nkóméine akpáncúkú yé kò pee kpē kéméé wele. Nkóméine anòò nyee pee akpáncúkú nyē kecáá wòlaalē. ⁵ Nkóméine

kutakai kpě kecáá kapi pilécaatumε pεε ye ní merí amííri serí api nyεεε, lin nyíselē te kei ke Uléécaá uú we. Piaméñ amííri ye pεε kutákai iwúkí yáriilenle. Ai nkpéni kari yé mmē símisi ne nkεtə-pə.

⁶ Kapi lē nípá yo n nyóonsente api yikikeε, pεpεε ye Uléécaá inyóonse n wa api ye pεε nípá keyáa kéye kunyóonseacáníí kelō foí kέmεε lompə api inyóonse wai. ⁷ Amá Uléécaá Usina mεcire yeε ye kuñmē kέmεε mεse kóló kelō lírū kέmεε lompə uu inyóonse wai. Isee kuú ne uricuruu akópe kecáá n nyóonse menyε ne iyē kuú ne kuyu pikó akópe kapi n wa ápi la kecáá n nyóonse menyε kuu ye ne kei lompə. ⁸ Lē ke Nfáasone nri ne nyíse re ke kunyóonseacáníí kelō foí ake kə ne nní piwée n kpálē nnya, úka úu yé fe uké kelō sone riyíki-i lompə. ⁹ Kumúnjé nkú kέmεé kari nní ní we kumííri kai lē nyíse. Liasei re lihεεεε kapi Uléécaá m pásii ne isεε kapi ne n nyóonsente ái ye fe liké pεpεε lē n wai simúnjé kέmεε nyíse re pi Uléécaá inipεε-i nyamlε ne kétə-pə. ¹⁰ Lē nnéi ye sisoipipi ricuruu isé le yeε iluke ne píta ne píniwolε ke usoi uu ye ne uakópe n hεεre kέmεε ní we. Isé iyεε pεε rínanje mále hái ne kumúnjé kpεi-pə ke Uléécaá uu nípá yo n conse.

¹¹ Amá Kirisi pǒ ne Uléécaá Usina le yeε ní ka uké memá mεε n wεmε ró nyíse. U kunyóonseacáníí kunyine kέmεε lompəle kpεε ríyu píima m má kun kə nyamí ne kukεtə-pə. Ai pisoι pεε ku kari. Lελεε re áku ketē nté kukó. ¹² Mεcíréníñe ke Kirisi uu kelō sone riyíki-i lompə. Ai apoila ne ináa menyε kuú ne lompə, amá uricuruu menyε kuu he uú ne hái ne nípá píyei-pə tiróyu ləlu. ¹³ Pi ye apoila ne anáala menyε kpísile apí ne kunáyaha kapi n tóroise nfuřə péne apí ne usoi yeε mékperinkpe m póriilē níñesi, uipíñe ii funi. ¹⁴ In mεsei lē, Kirisi menyε pǒ ye rínanje máne ai lē tósu. Nfáa tenεciré mεε tíyεε kuu umεcire kpísi uu Uléécaá he yarε inyóonsεεε yeε íi ncaai níka m póriilē. Inyóonse iyεε sirómúnjé kópe hεεrele toké ne Uléécaá yeε ye nfáa n he pikεi n wai.

¹⁵ Lē nnya, Kirisi yeε we un Uléécaá ne sisoipipi kecəpe nkómεine fale wai. Pisíményóonse pē nnya ke sisoipipi sē ke Uléécaá uu n sée asi yé keyómεcaá-pə nfaa yē. Kirisi ye sisoipipi akópe kasi nkómεine foí kέmεε n wa nnya kpule uú ne akpanii kasi yé pεε sikupakareciré nnya n yé kέmεε si lese.

¹⁶ Usoi un n la piké umεkpə-máá linyine wa, li pise re piké yé te u pikpə masile api kelene li wai. Piké kelene rítelē tē n wúkule, li pise re piké nyíse re uyεε ri n wói ye pikpə masile. ¹⁷ Uyεε rinóo n yekei un nfáa m má, usoi úu yé fe uké urinəo tē ne pikεi wa. Umεkpə-máá ηmanε ke urinəo ari yé pikεi wa. ¹⁸ Lē nnya kapi isεε kpu apí ne nyóonse api ménye kəoni nkómεine foí ke Uléécaá uú ne pisoι n sée nn kelene koraane. ¹⁹ Moisi ye pεε likumúnjé kpε-i nípá isé íye kέénle pisoι nnéi keyu-i yarε kai rítelē kέmεε n wólalē. Uu pεε limemáá ináa menyε ne ipoi menyε kpísi uú ne míni cónone uu kə mēñme wεé ne kehíhíipi kē kapi ye n sée re isəpi kpísi uú ne isé ritelē tē kecáá ne sisoipipi kecáá mεpei. ²⁰ Uu pεε re: Ménye mmé mεε yé nyíse re Uléécaá ye ne nkómεine nó séele re nəké n titiki. ²¹ Uu kə limεcə kunyóonseacáníí ne ilū iyē nnéi kapi ye ne kenyóonse-i pikεi n wa kecáá ménye mεpei. ²² Li isé kέmεé we re ménye kapi ye ne likei meyā hεεre cáká-cáká. Ménye mensá akópe nnya n kəonu, áa ye kusárei wa.

Kirisi menyε ye akópe hεεre

²³ Lē kai pise re piké lelee keyómεcaá-pə likó kumííri n nyíselē hεεre. Amá li kə pise re piké keyómεcaá-pə likó ricuruu pǒ kə ne inyóonse yeε rísonε n fe hεεre. ²⁴ Lē nnya, ái kunyóonseacáníí ke pisoι api n kari kέmεé ke Kirisi uu lompə. Ku keyómεcaá-pə kukó kuyíraane-yíraane le. Amá keyómεcaá ricuruu kέmεé kuu lompə re uké Uléécaá keyu-i tó nnya nyεre liké ró lé. ²⁵ Uu kei lompə re uké umεcire kpísi uké ne nnóo kulúí nyóonse yarε ke Uléécaá usina uu ye nípá kuñmē kúye ne isεε menyε n lompə mεcə. ²⁶ In pεε lē n we, hái ke Uléécaá uú ne ketē ne keyómε n wa, li yé pεε pise re Kirisi uké íwe li nnóo kulúí. Amá mεse kóló kuu nfáani ketē nké-i léeme, uu umεcire kpísi uú ne mεcíréníñe nyóonse uú ne akópe lese. ²⁷ Mεcíréníñe ke usoi uu má re uké kpu, Uléécaá uu pεε limemáá ne u

túhaane. ²⁸ Limεcɔ ke Kirisi uu umεcire kpisi uu mεcirenίne he apί ne pisoι kulúi akόpe kecáá u nyόonse. Amá u ha melírũ pεerile, áι pεe akόpe pilese nnya. U ha pεerile uké pεpεe u m mé ayu lɔ.

10

¹ Asei kecáá, lisone lee kepire n weme kumíiri ke isé ii lése ii nyíse, áι liriuruu kii nyíselē. Lē nnya, mpálike íye wa, íi yé fe iké mpá píyei inyóonse ise iyē kapi mpá kuηmē kúye mesére n wai ne tíyese pεpεe lē Uléεcaa n yáási piké n nyamí ne kέto-pɔ. ² In pεe lē, áι yé pεe nní n we pin inyóonse iyē piwai tíyee? Li yé pεe nní n wele pεpεe inyóonse iyē n wai pin mεcirenίne pisonaa masí, akόpe áa yé pεe pikemúné-i pi pekési. ³ Amá inyóonse iyee menίne pisoι akόpe mpá kuηmē kúye pi léisente. ⁴ Li we re anáala menye ne apoila menye áme yé fe meké akόpe heere.

⁵ Lē nnya ke Kirisi uu ketē kecáá ka uu Uléεcaa maa re: Aa inyóonse née lihεehεe la.

Amá ipiηe kaa né mɔ.

⁶ Ai isee kapi n tóroise múkú-múkú née inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akόpe u sárei kaá yási.

⁷ Kei kam péε maa re: Née nkó. Ne sόnepɔle, Uléεcaa,

ké mepóla wa yare lē kapi Isé ritelé kémee kenécáá n wói mεcɔ. ⁸ Kirisi ye nté male kelene re:

Aa inyóonse née lihεehεe la, áa kɔ ηmurei páké inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akόpe sárei yási, in kɔ ne isé kecáá kapi lē wa. ⁹ Uu kɔ kpá re: Ne sόnepɔle ké mepóla wa. Inyóonse kpure kuu lē kpυ uu iféé kpisi uu iripɔhɔ wai. ¹⁰ Uléεcaa mela mē ke Yeesu Kirisi uu n wa uu umεcire kpisi uu ne mεcirenίne nyóonse nnya kari akόpe kéméé le.

¹¹ Mpá Uléεcaa inyóonse uwai úye yèè mpá keweesi kéye ukεkei kéméé n wele un upikεi wai, un mesére inyóonse ise iyē wai, liinyóonse iyē íi ye kɔ píkaí fe iké akόpe lese. ¹² Amá ke Kirisi pɔo mese ηmane inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akόpe sárei n wa, uu pεe limemáá Uléεcaa kuluke-luke-mē kényukótone-i mpá píyei n tú. ¹³ Kei kuu nképni neni mé Uléεcaa uké upilaarɔ ukenyale-i riwulase. ¹⁴ Inyóonse ise kuu mεcirenίne wa uu ne Uléεcaa pikó pansese pisoι pεe mpá píyei-pɔ akόpe kémee n lélaalē.

¹⁵ Lē ke Nfáasone pɔo kɔ tíyese ari céru. Li we re Nfáasone ye péε maa re: ¹⁶ Upíima ye maa re:

Ani yēε, nkómεine kamí ne pi n sée ye mmú:

Siyáa sē metómpɔ-maá, né inésé piakiη kémee wa.

Am kɔ pimεsɔhɔ kémee i wɔlu amí meelúse.

¹⁷ Uu kɔ kpá re:

Am yé kɔ píkaí piakόpe ne pincaai kecáá léise.

¹⁸ Asei kecáá, in te pi kelɔ pisoι akόpe sárei, inyóonse kapi ye n wa apί ne usoi akόpe sárei íi kɔ kei piwée kpálē.

Tóké ne Uléεcaa rikɔ

¹⁹ Lē nnya pimárecɔ, tɔ tálenle re Yeesu menye ye ncée ró hele tóké ye ne tirópɔo kelɔ sone riyíkí-i lompɔ. ²⁰ Uipiηe yeε kusánáá kapi kenýóonse-i rinkéne. Iyē kuú ne ritiki uu ne ncée fale mee ye nfáa n he ró yéu. ²¹ Lē nnya, tɔ Uléεcaa usina mále yeε Uléεcaa keyɔ iwéése n tú. ²² Lē nnya, tóké kefa kese ne Uléεcaa rikɔ ari kɔ nfatene meýá m má nké iníní m má. Simúné kópe see sirófa kémee ní we siké n heereleé así lelu, tóké kɔ irópiηe ne míni sone n wolēlē. ²³ Tóké lē karí ne n tálē anίpe keté rimúlú, irópiηe íi kape riyɔo. Li we re uyεε rinóo n yekei ye aseí ute le. ²⁴ Ani tíye tóké n lénaane tóké ne níla ne mewai sone piwai kéméé n ηmóópúsenelē nnya. ²⁵ Ari kape ye tó ne pē tóo ye n cápine riyá tóké iyaa n we yare kai picɔ kémee inyékii m pansε mεcɔ. Amá tóké ye menίne ikari n kpáriisene, kani nní meýíkíyiki n yé te keyáa tɔrɔo ye nyahaimεle nnya.

²⁶ Li we re kari nní nsímései picére m masí nnya, tòn kò ne n we tòn ne mərə́la kέmεε akópe n wai, inyóonse íka íi peé we kari yé n wa piké ne akópe ró n sárei. ²⁷ Amá rterii ke usoi uu yé peé ne n tū un ne Ulééca ketahai kuú ne pisoι n túhaanene ne nna mee pipakareciré ní torene kutoi mé. ²⁸ Usoi un Moisi isé rinlób, pisoι pité née pitaani pin m maa re mesei ye me, pi ye u kpule, ái pise re piké íwe u té. ²⁹ Nò yé te uyee Ulééca Keipi riñtakári uu fómpò ye ne akpanii nyé atóhè-tòhè sále re u nkóméine menyee mee u m pansese Ulééca ukó waise likpárakób, uu kò Ulééca Nfaasone mee ye Ulééca nfanare usoi n nyise lámaanke nnya. ³⁰ Li we re tò nyule uyee m maa re: Né kaí ne sá re ké ye pisoι mewai pi ceei, née yéé pisoι ihéé pi pa. U kò maa re: Né Upíima, née ne nnépuri pikó túhaanene. ³¹ Ai kukaha we re usoi uké Ulééca yee nfáa n te anipe-i lóipò.

³² Amá ani siyáa foí se-i ke metéi ame nó rinkpáii léise. Kai pikpáii nó m masí, nò pee likumúhè kpe-i íwe píima kέmεε ne pináa meyā tñmóópule: ³³ Api ye pinyine-i alé ne risoiwuí kέmεε isei nó n wapaase pin kò nó wéékuselé. Ani kò pinyine-i pepere íwe iyé ícò kέmεε ní we kecáa kpá ani pi léni. ³⁴ Asei kecáa, nò ye pee pikpaniikó íwe ténle, ani ye kò ne mpónare ηmurei re pisoι piké nólinékó nó yási, nòn nyu re nò memá píima mále mee lè n fe men kò mpa píyei we. ³⁵ Lè nnya, áni kape lè kaní ne n tálè fóm. Ihéé píima inyine ye likeméé wele. ³⁶ Asei kecáa, li nó pisele re nókè nñmóópú m má, nòn Ulééca mela piwai m masí, nókè peé ne lè kani m mé n yé. ³⁷ Nléécaasimé atelé ye maa re:

Asei kecáa, li tise nkáripí, nkáripí fíi ηmaa,
uyee n sónti uké ne n tuine. Uu yé nánaipe.

³⁸ Unékó yee inénipee-i aseí n tíkílè
yé unfatene nnya nfáa wa.

Amá un kepire-mè tintòpi, ám yé pee uipuri n la. ³⁹ Amá in tóò, ái tóò pepere ye rintópi apí ne pòlu. Amá tó ne pepere ye ne kefa n tene ai piriyu lólu le.

11

Pirókpure Isirayeli pikó nfatene

¹ Nfatene ye pinmurei le re lè ke usoi uu n tálè ye piwai masile, te lè ke usoi úu n nyáni ye kò wele. ² Pikpure nfatene nnya kapí pee ipakare yé.

³ Nfatene mee týese kari nyu re rinób ke Ulééca uu ne mpa yo wa. Ai pee wai re lè kari nní n nyáni ái lelee kúyene ní we kέmεε léeri.

⁴ Nfatene mee týese ke Apeeli uu Ulééca inyóonse wa ii Kayee ikó nsone tósu. Mmè nnya kapi u sée re aseí ute. Ulééca ricuruu yee uinyóonse iyé pakare re i nyamlé. Inyóonse iyé nnya, mpa kuu nní ní kpu, ukecáa nsímé ye ne wele tòn n kóméi.

⁵ Nfatene mee týese ke Ulééca uu Enóki kpíipò uu pee nkpò yé. Ke Ulééca uu u n kpíipò nnya kúu nkpò yé. Ulééca uké kelené u n kpíipò, Nléécaasimé ye peé maa re uisoi ye ne Ulééca sále. ⁶ Nfatene nnsá n we, úka isoi íi yé fe iké ne Ulééca n sá. Li we re nkó yee Ulééca n yáasi uké ne kefa tene re Ulééca ye wele. U ye pepere u n wéési ihéé pale.

⁷ Nfatene mee týese ke Nowee uu lè ke Ulééca uu u n símisi re li yé wa ηmurei uu kò pee kahane li n yé. Kuu Ulééca riwure m má nnya, uu kutákai karií uu ne ukeyò pikó ayu lólu. Nfatene mmè nnya kuú ne keté nnéi pisoι akópe pa, uu pee kò mmè nnya pansé aseí ute.

⁸ Nfatene mee týese ke Apiraham uu Ulééca iséi ηmurei uu keté ké kapi n yekeilè te uké masí n te kέmεε sí. U pee tósule uu kò nyu yei kuu sí. ⁹ Nfatene mee týese kuú ka yare usáne uu keté ké kapi n yekeilè te uké masí n te kέmεé tone un acánjí kέmεε sói. Isakki ne Yakupu kapi umecò keté ké n yekeilè ye kò pee kei sóile. ¹⁰ Apiraham ye pee kuyu kpee akúí papé-papé kecáa m mómáalè ménle. Ulééca ricuruu yee kuyu kpe umúhè, uyee kò kuuməme.

¹¹ Nfatene mee kò týese ke Sara ricuruu uu kewá mari, aηmè nye-i kuu yé pee m mári an kò pitómpò masí. U pee nyule re uyee rinób n yekei ye aseí ute le. ¹² Lè nnya ke sipírè asi usoi

use yee kekpo ne nnyáã piwai ní masí kémee léeme, sin kulúí we yare keléecaa awarepi ne mínimaa ritime nnyene mee ní n kúkeẽ ní we.

¹³ Pinnéi ye pee nfatene múílenle apí weri apí ne kpíni apí lē kapi pi n yekeilē yósi, amá ketaa-pò kapi menípee li kpasi, ai pi larisi apí háa re pi písáne ne picéetòhē le pee ketē kecáá ní cemélē. ¹⁴ Pēpee nní lē n símisi ye meýíkíyiki nyíselenle re ketē kapi wéési. ¹⁵ In pee kei kapi n léeri ke pikumíiri akú wepò, pi yé ncée yē apí kei pele. ¹⁶ Asei kecáá, ketē kee nké ní fe kápí ne náápò. Lelēe keyómecaa-pò kekó. Lē nnya ke isei íi Uléecaa we re piké u sée re Piuleecaa, kuu nní kuyu n yekeilē uké pi pa nnya.

¹⁷ Nfatene mee tíyese ke Apiraham uu Isaaki kpisi re uké ne nyóonse péé uye-i kai u m peikee. Ukepípi cireníne kuú pee lē palē piké ne nyóonse, Uléecaa un kò péé ne anòo u yekei ¹⁸ uu u maa re: Isaaki kémee kaa siyáse yēnunē apí ye ripónyíri si séi. ¹⁹ U pee tálē te Uléecaa ye rínanē mále hái un yé fe uu usoi pikpòkpò kémee yukuse. Lē nnya ke Uléecaa uu ukepípi u pese ai wai yare nkpò kémee kuu ke yukuse.

²⁰ Nfatene mee tíyese ke Isaaki uu Yakupu ne Esau rinòo sòne ritikise un tálē te li kòso-pò lē wainē.

²¹ Nfatene mee tíyese ke itunje ii tu re Yakupu uké kpu, uu Yosefi piñmáne ketē nípa úye rinòo sòne tíkise, uu ukusele kecáá nyíki uú ne Uléecaa ríyu waise.

²² Nfatene mee tíyese ke Yosefi uú pee kekpo nyahai, uu símisi re Isirayēli pikó yé kam apí Esipiti keteni-i lelu, uu kò símisi lē kapi yé masí uakòhò n wa.

²³ Nfatene mee tíyese ke Moisi usaa ne uuni apí u mari apí u pésu iware itaani. Kapi n yé te kewá ye pinyáni nyamí nnya, apí isé ke uyóopi uu ní pa iwame wa.

²⁴ Nfatene mee tíyese ke Moisi uu papisi, uu yúlu re ápi kape ye u sée re Esipiti Uyòopi ukpépe kepípi. ²⁵ Uu wée re piké u ne Uléecaa pikó kesé íwe n wai ne kuu yé itunje kerí inyine-i akòpe kémee rínanē n kómēi. ²⁶ U pee yé te aseí kecáá, un Kírisi mecò alé kémee n we, li memá píima le ai tósu Esipiti ketē kecáá lisòne nnéi. Liriyíki re ihéé yee u m mémpò kuú pee nyáneipo.

²⁷ Nfatene mee tíyese kuu Esipiti keteni-i yisi úu kò uyóopi kuwò wuri. Liriyíki re u pee tásile yare u pee uyeé úu kúyene ní we meýíkíyiki nyánile. ²⁸ Nfatene mee tíyese kuu nkpò melóo anyá li, uu anòno ménye pòriinkee re uyeé n kóni úu kape ka uké Isirayēli pikó sipipi foí rica.

²⁹ Nfatene mee tíyese ke Isirayēli pikó apí Míni-Wéé-Nkoi ritéh yare ketē kóima. Amá ai Esipiti pikó pee pitéh ní peenu pò muuni.

³⁰ Nfatene mee tíyese ke Isirayēli pikó apí Yeriko imele siyáa sisei pikóónú masí, ii lólēsi.

³¹ Nfatene mee tíyese ke unósi wásankáí Rahapi uu rísonē pēpee pimúnha n hápò yósi. Lē nnya kápí u ne pēpee ápi Uléecaa m pakarelē ripéne piké kò.

³² N-ye kam yé kò písímé rikpá? Nen te ké Seteyòo ne Paraaki ne Samsòo ne Yefutee ne Tafiti ne Samuyēli ne antepuyē nkó símisi ké tánene, itunje yé né ripári. ³³ Nfatene ye tíyesele picò apí atòpi wai apí siyóopitē feriyente apí kò lelee aseí n tíkilē wai, apí Uléecaa rinòo kuu n yekei yenu, apí kò ákinaá inòo mòhnise, ³⁴ apí nna kutoi kopu, apí ñméherēe ápi pi yē piké ne atéhe pi parii, apí kufòh fine apí limemáá atòpi kémee rikòhò yenu apí kò atòpilee sanē feriyē apí lákase. ³⁵ Pinósi pinyine pikó pee n kpí, apí pikpòkpò kémee yisi apí nfáa kpá.

Apí písoi picò pò íwe píima lukeise, apí yúlu re ápi ikeméé lelu. Pikpòkpò kémee meýise kapi lē la piké ha meýíkíyiki yisi nnya. ³⁶ Apí picò pò kò nnyei nam, apí iséí pi súdeke, hái ricuruu apí pi pahaankee apí kukpaniilee pi tani. ³⁷ Apí apare pi tapisi apí kóni, apí pi peikee, apí pi sekerente apí kériine, apí atéhe ne pi kóni. Pi pee tórinkēele pin asánkone ne apoikone tántilē, ápi líka má, písoi pin pi wéékuselē pin íwe pi wai. ³⁸ Ketē áke ne sá re pē piké kekeméé n we. Pi pee acesi kóima-i ne ayópe kecáá ne aparepoo-i ne atenhore-i tórinkēele.

³⁹ Pinnéi mmē nfatene ye týesele api pikecáa nsímé sone símisi, amá ápi lē ke Uléecaa uú ppe n yekei yē. ⁴⁰ Ai líka nnya, Uléecaa ye ppe lisone lee lē n fe ne ró lalē, úu ppe la pē ηmane piké li yē, tó ári kapē kēmeē n we.

12

Uléecaa ye urósáa le

¹ Ke píseérakó kulúí píima nkú api nní ró n kálaalē, táké ncóη ne akópe nyee ye ró n kálisi kekéripi fómpo, ari ppe itó kai m píse re táké wa kēmeē ne kēyu pihápe n náasi, ² tōn Yeesu inípee tapaalē. Uyee nfatene ute yee ye n týese nn pelu nsone ne kēto-po. Kuu yé ppe mpónare kapí ne u ní la ní yosí, uu meníηe ηmurei re u yé kunapéékó kecáa nkpo wée, úu kó liisei ne kutu ricó, uú ha nkpeni Uléecaa riyópitū kuluke-luke-mē kēyukótonē-i n tū.

³ Ani uyē ke pikópekó api ntóosi píima n wa úu kó ppe ne lē sá kecáa musí. Lē kēmeé, áni yé ppe týe nóinépiηe iké riyó.

⁴ Ani kahane akópe n náasi líké ne ménye keleeme tu. ⁵ Nō lē ke Uléecaa uú ne Unsímé nó n ηmóópuselē yare usipipi paleile? U maa re:

Kenépipi, kutu ke Upíima uu pó m pásalē

ái kapē pó n we yare akpéri.

Un ye kó ne pó n cési,

kapē ye ipópiηe riwéréese.

⁶ Li we re nkó ke Upíima uu ní la kuu ye kutu ripasa.

Kepipi kē kuu ní la kuu ye nséi wa.

⁷ Ani ye íwe ke Uléecaa uu ye n kpísi uú ne nó n céesi kēmeē rikáhá-káhá. Kani Usipipi nnya kuu lē nó wai. Liriyíki re kepipi kēye ke usáa úu ye céesi? ⁸ Amá unsá ye usipipi nnéi icélaa icó nó n céesi, ani ceri re áni usipipi yíkíyiki. ⁹ Tó ppe pisoí mále ppe pirósáa, api ye ró céesi ari pi pakare. Iye nnya kári yé ppe urósáa yee keyómecaa-po ní we pakare táké ne nfáa n yé? ¹⁰ Pirósáa yè ppe ró céesile lē kapí ní la, aí ne rinā keri rinyine-i pá. Amá líké ne meyíkíyiki ró n sonesi nnya ke Uléecaa uu ye ró céesi re táké ne umeco n kpáilē nnya.

¹¹ Asei kecáa, icélaa ye mpóocai le mefoí, aí mpónare kelenē. Amá kepíre ke ppe icélaa iyē n yosí api ye ikulaa li. Pi ye aseí m mále pin nkíηiηe kēmeé we.

Picélaa ne linyine kecáa piyakayakase

¹² Lē nnya, ani nóanénipe nyee rimmēηe ne nóanénui nyee n tóηente papukuse. ¹³ Ani ye ncée cire-cire nóanéna lō. In lē n wa, uyee n kósoi úu yé n kpēηeinkeē, amá u yé péi.

¹⁴ Ani n wéesi re líké nó ne mpá úye kecōpe n niηú, ani kó isoi yee ne Uléecaa n sá n le. Isoi iyē insá n we, úka úu yé Upíima yē. ¹⁵ Ani wa úka úu kapē ípeleē ke Uléecaa uu u n nyíse líkó paa. Úka úu kapē n we yare nníηí lonkó mee n fepē nn týese aí n cōηlē líké ne pisoí kulúí ritéη. ¹⁶ Ani wa úka úu kapē iwásánkaí n wai, úka úu kapē ye kó Esau meco Uléecaa líkó háikuse. U ppe iluke ise kóló nnya uipipi foí keluke ηmeriyē. ¹⁷ Nō yē te u ppe kepíre kale un la re piké rinóo sone u ritikise, ápi ne kutu u ricó. Mpá kuu n wéesi un ne tēni, úu fe uké wa usáa uké lē kuu pimáa mí masí conse.

¹⁸ Kani Uléecaa kekúri rinnyósopo, aí riyópe ke usoi uu yé n fe uú ca kaní ne rikó. Nna píima rín ppe we, kuηmaha áku ppe we, kesine áke ppe we, meyo áme ppe we. ¹⁹ Ai rináatōη itu née inóosimé nné kani kō. Isirayēli pikó ppe nné mmē n kō ye ppe ye re ápi la piké ríka ncō pikóme rikpá. ²⁰ Liriyíki re rinóo tē kapí pi n he ye ne mpape pi tōsile. Pi ricó pimáa rikpá re: Mpá isee, in tiyópe tē tinca, pi yé apare i tapisí api kópu. ²¹ Mewai memēe kei n wa ye ppe iwame wele hái, Moisi uú ne maa re: Iwame ye né sóolelenle nen terii.

²² Amá Siyo riyópe ne Uléecaa, nfáa ute kuyu kaní ne rikó. Keyómecaa-po Yerusalem kēmeé ke pilécaatume kulúí kulúí api ní we. ²³ Uléecaa sipipi foí anyá icápine kaní ne rikó. Pianyiri nyee keyómecaa-po wōlaalē. Uléecaa yee ye ne mpá úye n túhaane pisoí nnéi ppe

asei m má pin nyamí ne kété-pò kaní ne rikò. ²⁴ Yeesu yee nkómèine fale ne ní ka ne umenye mee n kòonu kaní ne rikò. Ménye mee pikéi mále ai Apèeli mekó tósu.

²⁵ Lẽ nnya, ani nómenécíre tí! Ani kapè ye n yulu re áni yé uyee ne nó n símisi kutu ricò. Pèpèe pèe n yúlu re ápi yé uyee ne ketè kecáá pi n símisi re piké pinsè ceri kutu ricò ápi pèe ñmèherèe, pi pèe kutu pi ripasale. Li nyísele re tòn uyee háí keyómecaa-pò ró n símaari re tóké nsé ceri kutu píçò n yulu, ári yé fe tóké ñmèherèe. ²⁶ Uléécáa metè ye pèe ketè yenjaasale. U kò nkpeni rinóò ntí ró yekeile uu re: Ai kò ketè ñmane, amá ne keyómecaa pò kò yenjaasene. ²⁷ Anóò nnyé kuu nní m ma ye nyíse re lè ke Uléécáa uu n wa lin yenjesi ye tenene liké pèe lelee ái kúyenjaa ní we riyá liké n we.

²⁸ Lẽ nnya, kai nní re keyóòpitè kè karí ha m mánè áke kúyenjaa we, tóké Uléécáa yáási yarè kuu ní la, ari kò upikei n wai tòn ne u tálè tòn kò u pakarelè. ²⁹ Liriyíki re Uróléécáa ye kò nna le mee ye n tóre múkú-múkú.

13

Lẽ ke usoi uu ye ne Uléécáa rinsá

¹ Ani pimárecò nla ne n ñmóópúlè. ² Ani kapè ye písányóò kecáá palei, li we re pinyine ye pikemee piléécaatumè pisiyo-i yósile ápi nyu. ³ Ani pikpaniikó kecáá n léiselè yarè kesé kani akpanii kémee we. Ani kò pè kapi íwe n wai kecáá n léiselè te nó ne kò pimecò ipiñe mále nnya.

⁴ Mpá úye uké písóonne ríyu n waise, mékperinkpewai áme kapè kulee mepéne kémee n we. Uléécáa ye ne pikperinkpekòò ne piwásánkaí túhaanene.

⁵ Nwóónaapí ñn kapè nóínésói kémee n we. Lẽ kani nní m má liké nó n tulu, li we re Uléécáa ricuruu ye maa re: Am pó fómnine, am kò kepíre pó tène. ⁶ Lẽ nnya kari yé fe arí ne ikari maa re: Upíima yee unécome, iwame íi né wainè. Yo ke kesoiipi ake yé né wa?

⁷ Ani ye nópinéwéése pèe nléécaasimé nó rin-yóò kecáá léise. Ani lè ke piisoi íi ne kété n tene m pailè ani pimecò nfatene m má. ⁸ Yeesu Kírisi ye sé-me ne neni-me ne mpa píyei-pò use uyè le. ⁹ Ani kapè tíye simúnjè sane mpehè mpehè síké ncée nó paise. Uléécáa nfanare mee yé nóínésói kemee-pò tíyese ani papisi, ái iluke kémee ikóhó yee yé tíyese ani papisi.

¹⁰ Tò kényónsetunipi mále, pèpèe kunyónsēcánjí kémee inyóonse n wai ápi ncée má piké ye kei piiluke li. ¹¹ Li we re pi ye isee iyè kapí ne n nyóonse kekále iyaa-pò toroisèle. Imenye ke Uléécáa usina uu ye ne kényónse riyíki-i akópe piherèe kecáá inyóonse wa. ¹² Lẽ nnya ke Yeesu pòò kò kuyu iyaa-pò íwe li uú ne umenye cire písoi akópe herèe. ¹³ Lẽ nnya, tóké kekále-i léepò tóké ha u léepò, tòn uisei topori. ¹⁴ Liriyíki re ári nté kuyu má kpee yé mesère ní we, amá kpekpee masí kepíre n weme kari wéési. ¹⁵ Tóké ne Yeesu ritiki arí ne mesère ipakare siyome ne Uléécáa inyóonse n wai, liasei re lelee ntónó-i n léenti lin urinyiri taáselè kari yé ne inyóonse u wa. ¹⁶ Amá ani kapè mewai sàne ne nfanare ihèe palei, li we re inyóonse iyè mpuri ye ye ne Uléécáa risá.

¹⁷ Ani nópinéwéése m pakarelè, ani nómenécíre cepise ani pimètene n we. Li we re pèpèe nónnéfatenè kecáá pailè piké kò símisi lè kapi pipikei pè n wa. Ani tíyese piké mpóonare ne n keisi, ái kapè ne ñmòpi. In ñmòpi kapí ne wai, ái yé pèe nó tilaa.

¹⁸ Ani keróçáá keyóme yáási. Tò yè te tò kefa kpááilenle tòn kò la re tóké mpa yei isoi sàne n le. ¹⁹ Ne nó welu re ani lè wa ké ncée yè ké mekèe nókenémee pèepò.

Nsímé tərəə ne iyáhaa

²⁰ Uléécáa yee nkíñniñe te. Uyee Urópíima Yeesu, usáñsé wéése yee umenye n kòonu uú ne nkómèine teneciré weri pikpòkpò kémee yukuse. ²¹ Uké tíyese nóké lè nnéi lee umela kémee ní nyamí wa. Uké ne Yeesu Kírisi ritiki uú ne kerómee lelee ne u n sá wai. Yeesu Kírisi ye mpa píyei-pò meýópi te. Amí.

²² Pimáreɔ, ne nó welu re ani nsímé kamí ne nní nó n ημόόπύσελẽ yási ne suúlu. Nsímé kekéripi ye ke kam nó wóipɔ. ²³ Ani n nyu re pi urómáreɔ Timotee akpanii kέμεε lésεε. Un μεκεε n tuime, né ne u ripénepɔ amí ne nó lóólú. ²⁴ Ani nópinéwééεε nnéi ne Uléécaα pikó nnéi yáási. Italii pikó ye nó yáási.

²⁵ Uléécaα uké nónnénéi ípeelée nyíεe!

Títelé ke Yakupu uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Títelé ntí uwòle kapi ye sée re Yakupu, Ulééca ne Yeesu Kirisi ukéikó. PISOI MEYĀ YE MÚSU RE LI YÉ YEEU UWĀ (Matiyee 13:35). U pEE YERUSALĒM-PŌ ULÉÉCAA PIKÓ ICÁPINE KÉMEE UWÉESE UNYINE LE. ULÉÉCAA PIKÓ MPURI MEE KETĒ KECÁÁ N YEKAALĒ KUÚ NE MÁNE.

Nsímé mee rítelé ntí kémee ní we riyíki yee nfatene. Ai kesoipipi mewai sone. Ai re usoi uké kefa nmane ne Yeesu Nsímé Kεcire n tenelē, amá uké kō uisoi kémee n wai liké n nyáni re u n tikilenle nsone. Likumúnjé re "nfatene nnsá mewai sone m má, n kpūwaalenle" (2:26). Pipeikεe yee nyisele re li nfatene yíkíyiki née ái mmē.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lē ke pipeikεe api ye n wa (1:1-12).
2. Li pise re piké nfatene pipeikεe kémee musí piké yé (1:13-18).
3. Lē kapi ye Nléécaasimé rintíki apí ne nfatene kémee n sone (1:19-27).
4. Api kape ye nfatene kémee úka lómiise (2:1-13).
5. Li pise re nfatene nké mmewai ne mmecire nyise (2:14-26).
6. Nké mmecire pitíne fe (3:1-18).
7. Lē knn yé ketē kecáá likó ne n sone (4:1-5:12).
8. Lē knn mmecire piyómeyáhaa kémee m pālē (5:13-20).

Iyáhaa

¹ Née Yakupu. Ne Ulééca ne Upiima Yeesu Kirisi ukéikó le. Née nō Ulééca pikó isoipuri kefi ne ité iyee nní ketē nké nnéi kecáá n yekaalē rítelé ntí wólu. Ne nó yáasi!

Nfatene ne mewéesesohó nkó

² Pinémárecō, ani n kpiilē te mpóonare piima ye mu, in te li ye fe ai ye méwee mpehē mpehē kémee nó peikee. ³ Nō pinyuwe máalenle re lin nó m peikee re liké nónnéfatene yē, nōn tinkáhá-káhá ne kétō-pō, li ye tíyesele aní n nómópúlē. ⁴ Amá ani pee tíyese nónnénmópú kani m má nké nónnésoi kémee meýá wa ne nketō-pō, ani pee meýikíyiki m pelaalē líka ái yé pee kō nó m párilē. ⁵ Mewéesesohó men nókenécōpe úye m párilē uké Ulééca me we, uké u he. Nfanare kuu ye ne nípá úye he. Uu ye cési. Un me u n we, u ye hele. ⁶ Amá li pise re uké nfatene m má uú ne welu, úu kape n tíru. Nkó yee n tíru ye we yare ániwalé ke kuyō aku n síkai lin tánai. ⁷ Liute úu kape musí re u yé fe uu Upiima kémee linyine yenu. ⁸ Usoi unyine lo, ukemúnjé áke kelō keke tū. Kéyu ne kepire kuu uicee nnéi kémee sone.

Iwe ne memá kecáá nstmé

⁹ Nókenécōpe unyine un íwe m má, uké mpóonare-i n we ke Ulééca uú ne u ní taásene nnya. ¹⁰ Amá Kirisi ukó nkó yee m má, uké mpóonare-i n we ke Ulééca uú ne u n cépisene nnya. Asei kecáá, umámá isoi ye tenene kekéripi nní yare kuyúí mefele. ¹¹ Ntunje ye leemele nn nímákasi, nn meýúí kólaase, mefele ame lólu, mensone nn tene. Limecō ke umámá isoi ii ye mekáikai tene, lē kuu ní we un wai ái ne kei pá.

Pipeikεe nkó

¹² Nkó kai ye m peikee un kahari ye únarekome le. Lin pipeikεe u m masí, kuu n feriyee nnya, Ulééca yé nfáa u pa re ihéé. Mmē kuu yekeilē te uké pepere u ní la pa.

¹³ Lin ye úye m peikee re liké akópe kémee u ritépō, úu kape ye ma re: "Ulééca yee né peikee." Mewai kópe áme yé fe meké Ulééca peikee. Uricuruu úu ye kō úka peikee re uké mewai kópe wa. ¹⁴ Amá nípá úye likáipi-káipi cire lee ye u pasai ai akópe kémee u tépō. ¹⁵ Likáipi-káipi lē lin m pi, lin meýá n wa, ai pee u pasai ai akópe kémee tépō, akópe pōō

pelu aa pɛ́e ne nkpɔ́ weri. ¹⁶ Ani kape nómenécíre n kiraasente, pinémárecɔ́ lala kecíre. ¹⁷ Lɛ́ nnéí lɛ́e ái kusa ní nyamí kai ye usoi n he ye Uléécáa yee keyómecaa-pɔ́ ní we kémee léerile. Uyee keyómecaa-pɔ́ metéí likó nnéí wa. Uu ye conse. Kuɲmaha áku ukeméé we. ¹⁸ Uricuruu yee la uké ne unsímé ritiki uké ne nfáa ró he tɔ́ké ne lɛ́ nnéí kuu n wapisi kecɔ́pe lifoi nnya. Unsímé mmee aseí le.

Uléécáa nsímé kutu picɔ́ ne mpitiki

¹⁹ Pinémárecɔ́ lala kecíre, ani kɔ́ te mɛ́pá úye uké ye n welu re uké uucɔ́ kutu ricɔ́, úu kape ye ne nsímé n yɔ́one, úu kape ye kɔ́ kuwáí n wélú. ²⁰ Usói kuwáí áku ye lelee Uléécáa inipɛɛ-i aseí n tíkílɛ́ wa. ²¹ Lɛ́ nnya, ani lɛ́ nnéí lɛ́e ye usói mékperinkpe n waise riyá, ani kɔ́ rikpákárá pííma yá, ani kɔ́ nómenécíre cepise aní ne nsímé mmɛ́ ke Uléécáa uu nɔ́sinéfa-i n wa yósu. N yé fe nn nɔ́anényu lɔ́lu.

²² Ani kape nómenécíre n kiraasente ne Uléécáa nsímé kutu picɔ́ ηmanɛ. Amá ani ye kɔ́ lɛ́ knn ḿ ma ritiki. ²³ Uye un ye nsímé kutu rincɔ́, unsá ye kɔ́ pɛɛ lɛ́ knn ḿ ma rintiki, u we yare usói nkó yee ye kenípeenyáni kémee lɛ́ ηmaa ke ukeyu ake ní we n yé. ²⁴ Un umecire pinyáni m masí, uu tómpɔ́ uu mese ne mese paleipɔ́ lɛ́ kuu ní we. ²⁵ Uléécáa isé ye nyamle ne íketɔ́-pɔ́, ii ye kɔ́ usói ilási kémee lese. Nkó yee i n kééni un mesére ikécáa ukemúhɛ́ wailɛ́ ye ne umpéhɛ́ le. Uu ye kutu i ricɔ́ uu mese ne mese i paleipɔ́, amá lɛ́ kii ḿ ma kuu ye pitiki ne kéyu m mahanlɛ́. Uléécáa ye liute uyɛ́ kpálenle un lɛ́ kuu n wai kémee mpɔ́onare-i we.

²⁶ Uye un m músu re u uyómeyáhaa le kúu pɛɛ unnɔ́ pitíne nyu, un umecire kiraasente, upiyómeyáhaa ye méwoo le. ²⁷ Piyómeyáhaa kecíre pɛɛ ápi ncaai níka m póriilɛ́ ke Uléécáa uu ye n ηmurei ye mpí: Usói uké ye sikúmampipi ne pikúmamnɔ́si ncóη kémee picome ha, uu kɔ́ ketɛ́ nké kecáa mékperinkpe likó ne umecire kaase.

2

Ai pise re piké písoi ne picɔ́ kecɔ́pe n tési

¹ Pinémárecɔ́, nɔ́o nní Urópiíma Yeesu Kirisi yee Uléécáa meyoɔ́pi m má ne kefa n tenelɛ́, ái ne sá re nɔ́ké písoi ne picɔ́ kecɔ́pe n tési. ² Tɔ́ké kpísi re Uléécáa icápine-i karí we, umámá unyine uu lomɔ́, un wura kepaɛ ne melape néíkɔ́ tanaalɛ́, úwekɔ́ unyine pɔ́o kɔ́ lomɔ́, un ilú kópe tanaalɛ́. ³ Nɔ́n uyee melape néíkɔ́ n tanaalɛ́ ríyu n waise, ani u maa re: Pɔ́oké kam a kéyukɔ́tone nké-i tone, ani kɔ́ úwekɔ́ maa re: Pɔ́oké nyere née a kam a keteni-i aróna metene nté tone, ⁴ ái pitéhɛ́ kemúhɛ́ kee lɛ́ nó wee? Ai nɔ́ lɛ́ wale yare pɛɛpe ye písoi siyu-i rimípaí api kelene nsímé túhaane?

⁵ Pinémárecɔ́ lala kecíre, ani kutu ricɔ́ ani kóm: Uléécáa úu pɛ́ ke písoi api ketɛ́ nté ní nyáni re píwekɔ́ wée uu pinfatene nnya pi pansese pimámáa? Pi Uléécáa iyɔ́opi kuú ne pɛɛpe u ní la m mé́ kémee lonine. ⁶ Amá nɔ́ áni ye pɛɛ úwekɔ́ waise! Ai pimámá pɛɛ íwe nó wai pin kɔ́ sitahai nó sélei? ⁷ Ai pɛɛpe rinyíri sɔ́ne tɛ́ ke Uléécáa uu nó ní sélei caai?

⁸ Uléécáa Nsímé ritelé ye maa re: A upócɔ́ n la yare kaa ripócúruu ní la. Uléécáa iyɔ́opi isé ye iyɛ́. Asei kecáa, nɔ́n i n tíkílɛ́, li nyamle. ⁹ Amá nɔ́n písoi siyu-i m paílɛ́ nɔ́ké ne pi n tési, akópe kani lɛ́ wai. Li nyísele re áni lɛ́ ke isé ii ḿ ma ritiki. ¹⁰ Usói un m músu re isé nnéí kuu tíkílɛ́ kuu pɛɛ ise rilóó, isé nnéí kuu lɛ́ tilóó. ¹¹ Uyee ḿ maa re: kape iwásá wa, uyɛ́ cire yee kɔ́ maa re: kape usói kpu. Lɛ́ nnya pɔ́nsá iwásá n wa, kaa pɛɛ usói kpu, isé nnéí kaa lɛ́ tilóó. ¹² Ani n símisi nɔ́n kɔ́ wai yare písoi pɛɛ n nyu re Uléécáa yé keyáa ne uisé pi túhaanene. Isé yee íi ye usói akópe ḿ pa ye nyí. ¹³ Ketahai kɛ́ ketúhaane kémee, Uléécáa úu úka íwe ténine yee úu ye ucɔ́ íwe n tɛ́. Lɛ́ nnya, nkó yee ye ucɔ́ íwe n tɛ́ yé nsímé kémee le.

Usói nfatene ne uliwaiwai kecáa nsímé

¹⁴ Pinémárecɔ́, usói un n kpárálɛ́ te u nfatene mále, ke uliwaiwai áli kɔ́ pɛɛ lɛ́ nyíselɛ́, nfatene mmɛ́ mpuri yé fe nn usói riyu lɔ́luu? ¹⁵ In te nɔ́unémárecɔ́ Kirisi ukó, utisi née unósi unyine ye we, úu ye mɛ́pá keyáa kéye yɛ́ uké tā née uké li, ¹⁶ nó unyine uu pɛɛ u maa re: A ne ripópɔ́o n ηme a ha ilú tā aa kɔ́ le, kúu pɛɛ lelee u m párilɛ́ u pa, likulaa ye pɛɛ kúye?

¹⁷ Limεcɔ kai nfatene kέmεέ we. Usoi un n kpárálē te u nfatene mále ke uliwaiwai áli pεe kɔ lē nyíselē, unfatene ye kpuwaalenle.

¹⁸ Amá in n la, unyine pǒ né maa re: Pǒ ne nfatene mále, néen mewai sone má. Né u pese re: Iye kaa yé nfatene m má, lipówaiwai ali kɔ pεe lē nyíselē! Né né linéwaiwai ne pó nyíse re ne nfatene mále. ¹⁹ Pɔ ne kefa tenelenle re Uléécaá ye ucíreníne le, née yo? Pɔ alari mále. Aníri pǒ ne kɔ lē nyule, aa ye n terii ne iwame mepehē. ²⁰ Pó uníri nkó! Aa la pǔké kǔ te usoi unsá ne uliwaiwai n nyíselē te u nfatene mále, unfatene nín kuláa kúka máa? ²¹ Ke urósáayaha Apiraham uu uliwaiwai ne n nyíse re u ne Uléécaá kefa tenelenle uu ukepipi Isaaki kpísi re uké ne nyónse nnya ke Uléécaá uu u sée re aseí ute. ²² Aa yē te unfatene ne uliwaiwai ye pεe pénelenle lin ne kesé keisi aí ne nyíse re u meyíkiyiki Uléécaá ne kefa tenelenle? Uliwaiwai ye tíyesele unfatene nn pelu. ²³ Lelee Uléécaá Nsímé ritelé kέmεε n wólaalē kai lē wa re: Apiraham ye Uléécaá ne kefa tenele, Uléécaá uu lē nnya u séi re aseí ute, uu kɔ uu séi re uusanε. ²⁴ Nɔ yē te usoi liwaiwai kέmεε ke Uléécaá uu ye ne yē te aseí ute lo, aí unfatene kέmεε ηmanε.

²⁵ Uléécaá ye limεcɔ unósi wásánkaí Rahapi pansesele aseí ute uliwaiwai nnya. U pεe Isirayeli pikó pitume yósile, uu wai uu pi léni api nwahacee tiki apí ne tómpɔ. Mewai mē kέmεε ke Uléécaá uu yé te u aseí ute le. ²⁶ Yarε ke ipíne yεε íi nfáa m má ii n kpuwaalenle mecɔ ke nfatene mee nín ye nliwaiwai ne n nyíse re n wele pǔɔ kɔ kpuwaalē.

3

Tilémpi pitine

¹ Pinémárecɔ, áni kape n la nǔké nónnénéí Nléécaasimé n céési. Nɔ nyule rísone ηmaa re Uléécaá yé kam uú ne tó mpí tǔo nní n céési túhaane ai picɔ tósu. ² Tɔ ye ntónéí mmú méwee kulúí kέmεε meýá púnnele. In te unyine ye fe úu ye mémaa púnne, liute ye pipele masile. U yé fe uu umεcire tini. ³ Tɔ ye isá nnɔ-i ákpaláa wale íi ne kom ii ró m pakarelē in tó tíkilē. ⁴ Ani kɔ áninɔi ripái nké: Mpá ne ampiye mmú, kuyɔ pape-pape kun a n kpáúlē kun ne n tósu, ketíkíí sínsápi kenyine ke autíkíí uu ye n carii un ne ncée a tikiselē. ⁵ Limεcɔ ke rilémpi arí we. Isoipíne kelǔ sínsápi kenyine ye ke, amá ke ye pεe mewai píima wale.

Ani ripái lē ke kenakpéréé ake ye n fe ake kuhópe píima ηmaasi! ⁶ Tilémpi pǔ ne kɔ nna ncɔ le. Kei ye mewai kópe kelǔ kee irópine kέmεε n we. Nna teneciré kέmεε-pɔ kake léeri ken irósoi nnéí kέmεε irópine silǔ tǔrɔo mékperinkpe pórii ne ntókpɔ keyaa-pɔ. ⁷ Asei ye nye re iyúisee ne sinúipi ne liyúikó leε m múñui ne míni kέmεε ikpintomé nnéí ke kesoi pipi ake feriyε aké tini. ⁸ Amá usoi úka úu rilémpi feriyε uké tí. Likópe linyine ye ni leε aí kútine n we. Melǔ mee ye n kpu mee rikεmee yipaalē. ⁹ Tē kari ye ne Urósáa Upíima rinóo sone ritikise, tē cire kari ye kɔ ne sisoipipi kuu n wa sin umεcɔ we anóo wa. ¹⁰ Nnóo nse mme-i ke rinóo sone ne anóo kópe aa ye leeme. Pinémárecɔ, áni kape ye lē wa. ¹¹ Míni lari-lari ne metule-tule yé fe ame ripiyε nhai nse-i n léentii? ¹² Pinémárecɔ, kúfikiyee yé fe aku Olifiyee apipi maruu? Fiinyi kuléé yé fe aku afiki maruu? Kenyásilǔ nnihai nín yé kɔ fe nké míni lari leseme.

Mεwéesesɔhɔ mee Uléécaá kέmεε n léeri

¹³ In te nókenécɔpe unyine ye nyáni re u mewéesesɔhɔ ne menyuwe má, uké tíyese piké uisoi sone ne umewai sone kέmεε lē yē. Uliwaiwai liké n nyíselē te uisoi ye ninule un kɔ mewéesesɔhɔ má. ¹⁴ Amá in te nósínéfa ye túlúle, nɔn íkenene nósínéfa-i wailē, áni kape nkpáni nómenécíre n taáselē nɔn nómenécíre kiraasente, nɔn nsímései yálē. ¹⁵ Mεwéesesɔhɔ mē áme keyómecaa-pɔ léeri. Ketē nté mekó ye me. Kuníri kέmεε kame léeri. ¹⁶ Kei ke kufatoi ne íkenene ii n we, méwoo méwoo mewai ne mewai kópe ncɔpuri yèè kɔ kei n wele. ¹⁷ Mεwéesesɔhɔ mee Uléécaá kέmεε-pɔ n léeri mewee foí yεε meké n nyamí ne meketɔ-pɔ. Lē memáá, áme kɔ pitele má. Me ye kɔ nǔpá yo n waille ne kemúnjé. Me ye kɔ tíyesele usoi ne

ucō api kómēine, amē kō ucō meŷá íwe tēni amē kō mewai sōne wai. Amē pikóólentene ne kecáá kecáá mewai má. ¹⁸ Pēpē rinōō rise n wéēsi yèè nkīnīnīe kēmēe ne picō nkīnīnīe kale. Pikulaa yēe rē pi yē pansēle aseī pite.

4

Usoi un ketē nté likó usane, u Uléecaa ulaarō le

¹ Yei ke pitele ne pinákaankēe apí ne nókenémēe leeri, insá nólinékáipi-káipi lēe nó ní lémaalē kēmēe? ² Nō yē linyīne káipile, amá áni yē fe nōké li yē. Ani yē picō likó inípeē n tapaalē yare nōké pi kō, amá áni yē kō líka yē. Nō pitele wailē nōn kō nákaankēe, amá káni yē Uléecaa m pise rē uké nó he nnya, áni líka má. ³ Mpá nōn kō Uléecaa m pise rē uké nó he, káni pipise n nyu nnya, úu yē nó he. Lē kani ní la nōké ne nólinékáipi-káipi n wa kani yē pise. ⁴ Nō mpí nōō áni nní Uléecaa ŋmane ne kefa n tenelē, áni nyu rē usoi un ketē nté likó n la, u Uléecaa ulaarō lēe? Nkó yēe ketē nté likó ní la yē pansēle Uléecaa ulaarō. ⁵ Nō nyu rē nsímé mēe Uléecaa Nsímé ritelē kēmēe ní we yē méwoo nkó lēe? Mmēe mmú rē: Uléecaa yē nfáa kuu kerómēe n wa lalē ne kefa kesē, hái un nkēcáá iláarō wai. ⁶ U kō ípēelēe píima ró nyíselē. N yē maa rē: Uléecaa yèè píyuwélāa ncēe tápisile uu mpí pēe yē pimēcīre rincēpise ípēelēe nyíse. ⁷ Lē nnya, ani nómenécīre ricēpise ani Uléecaa metene n we, ani tasi ani kuníri ncēe tápisi, ku yē wuri ne ketaa-pō aku nó yá. ⁸ Ani ne Uléecaa rikō, uyē uké kō ne nō tikō. Nō pikópekōō mpí, ani nóanénīpe nale aké fū, ani kō nōsinéfa hēere, nó inōō ité ité pikó mpí! ⁹ Ani yē te íwe kēmēe kaní we, ani n tēni nōn nkpō tū. Ani nnyei riyá ani ikpōtu tēni, nónnépōōnare nké pansē mpōōcaai. ¹⁰ Ani nómenécīre Upíima keyu-i ricēpise, u yē pēe nó ritaáse.

Ani kape yē picō akópe m palē

¹¹ Pimárecō, áni kape nómenécōpēcīre kecáá nkópe n símaane. Nkó yēe umárecō kecáá nkópe n símisi nēe nkó yēe akópe u m palē yē kō isé akópe palenle. In te pō isé kecáá nkópe símisi áa kō pēe i tikilē, pō pēe lē iutúhaane lē. ¹² In kō ne Uléecaa mēcīre kóló yēe isé wa. Uyēe yé kō fe uu itúhaane i le. Umēcīre yēe yé fe uu usoi riyu lōlu nēe uu tíyēse usoi uu pōlu. Amá pōō nní picō akópe m palē, pō mūsu rē pōō úye?

Ani kape áyu n wéēsi

¹³ Nō mpí kamí ne mánē, nōō yē nní ní maa rē: Tó neni nēe kóso kuyu nkú-i ha ari kei kuŋmē kuse tone ari kpéense ari kulāa yenu. ¹⁴ Nōō yē áni n nyu ricurūu rē íye kai kóso nó weesine. Nō we yare meléné mēe n léeme áme yē kō náŋai amé ne tenepō api mē paapō. ¹⁵ Li ne sá rē nōké yē maa rē: Upíima un n la, tó nfáa m má ari nní nēe licō nní wai. ¹⁶ Pēé ke nōō we nōn áyu wéēsi nōn nómenécīre taáselē. Lipiyuwélāa pē mpuri ápi nyamí. ¹⁷ Usoi un lelee ne n sá rē uké n wa n nyu, unsá li n wa, akópe kuu wa.

5

Pimámá piké pimēcīre tī

¹ Nō pimámá kam nkpēni ne mánē: Ani ntóosi mēe nó n leerine nnya tē ani sipupeila kóni. ² Nólinékó yē fōnile, nsepi nn nómenélapē fulu. ³ Ncámé yē nóunéwura ne nónnéwóoweni lonle. Ncámé mme mēe nyíse rē nólinéwaiwai ái nyamí, nké pēe kō nó li yare nna mēe tore. Nō memá kóōile ani curii, in kō ne siyáa tōrōō kēmēe karí we. ⁴ Nō pikeikó pēe nōsinécare-i n keisi rísōne pihéele yele, liitu ii keyómēcaa-pō tulu. Nōpinékeikó yē tēnile, piitu ii Upíima, rīnāŋe nnēí ute atu-i lompō. ⁵ Nō nóinésōi kēmēe ketē nké kecáá rīnāre konle ani kō nómenéla wai, ani le ani mékpō wai yare isēe kapí ne keyáa pikópe n sí. ⁶ Nō yē aseī ute akópe palē ani kō u kopu úu yē ne nó náasi.

Isoi niŋe-niŋe piluke ne piyómeyáhaa kecáá nsímé

⁷ Lẽ nnya pimárecɔ, ani n kahari nɔn ne mé Upíima uké ha ne pɛeme. Ani yẽ lẽ ke ulame uu ye n kahari ikóne foi ne itórɔɔ íí ne cuuni, un mé te u yé kam uu ukecare-i iluke sone kpasi. ⁸ Nóké kɔ limɛɔ n kahari nɔn taalẽ, Upíima mekame ye nnyáã wale.

⁹ Pimárecɔ, áni kape ne nómenécɔpɛcɛre n tɛnaane, insá lẽ Uléecaa yé ne nó túhaane uu akópe nó pa. Utúhaane ye rinɔnɔ-i pinyere masile. ¹⁰ Pinémárecɔ, ani antepuye pɛe ne Upíima rinyiri n simisi íwe ne pinnɛ m paílẽ, aní n niñú nɔn ne pimɛɔ íwe kéméé we. ¹¹ Ani yẽ te tɔ ye pɛpɛe pimɛcɛre pimúlé ní fe maa re pi pinarekome le. Nɔ Yɔɔpu kecáá nsímé kónle re u pɛe ikari wale, ani kɔ yenu lẽ ke Upíima uu kɛtɔ-pɔ u n he. Upíima yèè pìsoi íwe píima ténle uú ne kɛfa pi fénne.

¹² Pinémárecɔ, m̀pá lin íye n we, áni kape ye ne keyómecaa née ketè née líka mpuri ritá nóké ne wéeri. Nɔn te “eɛe”, líké “eɛe” nɔn te “eehei”, líké “eehei”. Uléecaa úu kape ne nó n túhaane uké akópe nó m̀ pa nnya.

Pitóikó kecáá piyomeyáhaa

¹³ Nó unyine ye íwe kémee we, née yo? Liute uké keyóme yáási. Nó unyine ye mpóɔnare kémee we, née yo? Liute uké ipakare siyome ne Upíima pakare. ¹⁴ Nó unyine ye pólú, née yo? Liute uké Uléecaa icápine piwéése sée api Upíima rinyiri ne mékpɔ u n níñesi pin ukecáá Uléecaa yáási. ¹⁵ Nfatene piyomeyáhaa yé utóikó riyu lɔ, Upíima uu u pɔise. In te akópe anyine kuu wa, Upíima uu u sári. ¹⁶ Lẽ nnya, m̀pá úye uké ye uakópe uuɔ yámne, m̀pá úye uu ye kɔ uuɔ kecáá Uléecaa yáási nóké ne m̀ peí nnya. Nkó ye Uléecaa keyu-i aseí n t́kilẽ piyomeyáhaa yèè pikéi píima wale. ¹⁷ Elii ye pɛe kesoi pipi le meróɔ mmé. Uú ne Uléecaa tɛni re ikóne íi kape cuũ. Ikóne íi mesei picuũ yá aɔmẽ ataani ne iwáre ikpuulũ. ¹⁸ Uu kɔ limemáá yáási re iké cuũ, Uléecaa uu ikóne cuunse, iluke íi ketè kecáá wai.

¹⁹ Pinémárecɔ, nó úye un aseí ncee n t́ye un m̀ pɔ, nó unyine un kei u m̀ pɛsepɔ, ²⁰ ani n nyu re nkó ye ukópekɔ́ ncée mmẽ kuu n t́ye uu pɔlu kémee m̀ pɛsepɔ, ye usoi nkɔ-i lésele Uléecaa uu kɔ lẽ nnya akópe meyã tinne.

Títelé foí ke Piyee uu n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Yeesu Kirisi utumε kapi ye n sée re Piyee yee rítelé ntí wói. Kirisi pikó pεe pεe mεkkeε Asii awélé anupú anyine kémee n yekaalē ke Piyee uu rítelé ntí wólu. Piyee ye ró símisi re Silasi kuú ne ritiki uú ne rítelé ntí wólu (5:12). U ri wói re piké ne ti rikóónú. Papilōni-i kuu ri wói, lelée re Rōm-pō. Kirisi pikó fale pεe Asii ketē kecáá ní we kuu ri wóipō (2:2). Kapi Kirisi pikó nnya kapi kei we yare pisáne. Pi ye ne isímé pi kparailε, pin kō piwéékuse ne pi lémaalē. Lē nnya ke Pōoli uu pi ηmóópúselē te piké ikari ne kényu mahā pin Yeesu Kirisi inípee tapaalē. Pi ne uyē pεe nkpéni kesé íwe ise le.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Piyee ye ipakare ne íwele wale uú ne pεpεe uritelé ntí ní kēē léise lē ke Uléécaá uu piayu n lo uu kō ne Yeesu Kirisi nkpō ne umeyise tiki uú ne tíyese apí n tálē (1:3-12).
2. U pi ηmóópúselenle re ápi kape lōpile, piké isoi yee n kpáailē Kirisi kupénεcō kéméé n le (1:13-2:10).
3. Piké ne Kirisi m paílē, api pεe piisoi kapi yé pipeikεε kémee n le ne nyíse re pi unsímé ne aseí tikilenle. Uu kō icélaa pi pasii yee yé pipiyupipikei kapi yé n wai kémee pi n yóriye. Uu kō pisihúú kémee metone ne piicápine kéméé ne pi ne pεpεe ápi Uléécaá n nyu metone kémee icélaa pi pasii (2:11-4:19).
4. Títelé ntí uwale ye nté Kirisi pikó icélaa palenle re piké ye píweluke kémee ikari m má pin ne lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē tálē (5).

Iyáhaa

¹ Née Piyee. Ne Yeesu Kirisi utumε le. Née nō ke Uléécaá uu n wée re ani pansε upikó rítelé ntí wólu. Nō pisáne le nōn Pōnti ne Kalasii ne Kapatōosi ne Asii ne Pitinii sitē kecáá yekaalē.

² Sáa Uléécaá ye nó wée yare kuu mεkkeε-me ní ma. U Nfáasone ne ritikile uú ne nó wéle uu iyaa yekei re ani Yeesu Kirisi m pakarelē ani kō umenyε wole ani funi.

Uléécaá uké ípεelée ne nkíninje meýá nó he.

Tóké meýiktyiki n tálē te Uléécaá lisone ye wemele

³ Tō Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécaá pakare. U íwe meýá tó ténle uu Yeesu Kirisi meýise pikpōkpō kémee ne tiki uú ne nfáa fale ró he. Lē nnya kari tálē te tō nfáa yē. ⁴ U kō nfáa fale ró hele re tóké lisone lē yē. Ai ye fōni, ái ye mékperinkpe wa, ái ye kō caai. ⁵ Nō kecáá ke Uléécaá uú ne unnañe ní paílē, un nó múlilē te nō ne kefa u tene uké ne nórinéyu lo nnya. Siyáa tōrō kémee kuu lē wainε liké nyíse.

⁶ Mpá kai neni nní m pise re liké ncōñ mpehē mpehē kémee nó m peikεε re nóanépō aké n caailē, ani ne mpōonare n cōpisi. ⁷ Li lē wale re liké yé te íye ke nónnéfatenε nsone nn sá. Wura yèè caaile. Mpá ne lē, pi ye uyē ticuruu nna kémee wale piké unsone yē. Nónnéfatenε ye wura ríyu fele. Limεcō ke Uléécaá uu ye nónnéfatenε musí uké nnsone yē. Lelée yé tíyese aní ha keyáa kē ke Yeesu Kirisi uu umεcire ní lesene uké nó n nyíse, písoi iyáhaa ne ipakare ne ríyu yenu. ⁸ Nō u lalε áni kahanε u n yē. Ne nkpéni-me áni kahanε u n yē, amá nō kō pée ne kefa u tenelenle, nōn kō mpōonare ne cōpisi ái kumúnjé má, lin kō ríyu má. ⁹ Ke Uléécaá uu nóanéyu n lo nnya kani lē ne mpōonare cōpisi. Kani Yeesu ne kefa n tene kulaa ye kpē kani n yē.

¹⁰ Antepuyε ye pεe mεkkeε wéesile piké píyulale pē kumúnjé yé. Pi pεe mεkkeε-me lihεehεε lē kani n yósune nsímé símisile. ¹¹ Kirisi Nfaasone ye pεe pikeméé wéle nn hái mεkkeε-me pi símisi íwe iyē ke Kirisi uu meluke m má ne ríyu tē kuu n sónti uké ní yé. Lē nnya kapi wéesi

api perei nsone piké yé te kumúnjé kúye-i ne íye kai sánti liké lē wa. ¹² Ai pi nyíse api yenu re ái piricuruu ke nsímé mmē kapi n símisi nń ne máne, amá nń knń ne máne. Mmē ke pēpē Nsímé Kεcire nó n yóólē api kō neni nní nó símisi. Nfáasone mee keyómecaa n léeri nnaηe kapí ne nó símisi. Piléécaatumε ricuruu ye lalε piké nsímé mmē ceri.

Mefine mee ne Ulééca n sá

¹³ Lē nnya, ani lē kani yé n wa kecáá nókenémúnjé n wailē. Ani mpá yo n wai ne kemúnjé, ani meyíkíyiki n tálē te Ulééca yé ne kefa nó fénne uu Yeesu Kirisi mekame kémee ihεe nó pa. ¹⁴ Nō siwá le see ye m pakare. Lē nnya, áni kape nómenéla n tikilē yare kaní pēe rń we áni méka nyu. ¹⁵ Ani Ulééca meco n we nōn likópe kaase. Uyee nó sée. Ani nómenéwee nnéi kémee n kpáiiilē yare ke Ulééca yee nó rń sée uu n kpáiiilē meco. ¹⁶ Li wōlaalē te: Ani n kpáiiilē yare ke nēe n kpáiiilē meco.

¹⁷ Nō ye nōn Ulééca n yáási, nō ye u sée re Sáa. Uu ye úka keyu ripáí uké kelene umewai kecáá u túhaane. Lē nnya, li ne sá re nóké lē nnéi kani nóinésoi kémee n wai kémee u n wuru. ¹⁸ Nō kō meyíkíyiki nyule re ái linyine lee ye n caai yare nní nwóóweni nēe wura kapi kpísi apí ne nóanéyu lōlu apí ne nópinékpure mewee mee áme kuláa kúka m má kapi nó rintéjse kémee nó lese. ¹⁹ Amá Kirisi menyε sone mee ríyu m má kapí ne ró lése. U we yare inyóansesaη yee íi ríka n caailē, íi kō ríka terlē kapí ne ró nyóonse. ²⁰ Uyē ke Ulééca uu hái mekee-me wée uu kelene mpá yo wai re uké písoi ayu lō. Uu kō nkpeni nń nnya siyáa tōrō nsí-i u leseri re liké nó yóriye. ²¹ Uyē kani ritiki aní ne Ulééca kefa tene. Ulééca uyee pikpōkpō kémee u yukuse uu ríyu u waise re nóké ne Ulééca kefa tene ani kō ne u n tálē nnya.

²² Nō nkpeni nsímései mee ye usoi ríyu n lō pakarelenle ani péé ne fe ani meyíkíyiki n lakaane nsone. Lē nnya, ani ne nōsinéfa nnéi n lakaane, ái kape kecáá kecáá. ²³ Ulééca Nsímé ye tíyesele ani nfáa fale yenu. Ani nfáa fale yē yare kapi ye kesoi pipi kee ye n kpu m mári. Ulééca Nsímé rńn we yare nlukepuri mee ye n caai. Nn ye caai. Mesére knń we ne nnfaa.

²⁴ Kesoi pipi ye we yare meyúí.

Keriyu kake ye n yē yare meyúí mēfele.

Meyúí yee kóósile mēfele ame súrii.

²⁵ Amá mesére ke Upíima Nsímé Kεcire pōo ye n we.

Nsímé mmē kapi nní Nsímé Kεcire kémee nó riyóó.

2

¹ Lē nnya, ani rikpákárá nnéi mpuri ne nnóome ne kecáá kecáá mewai ne kufatoi ne iwóhó riyá. ² Ani Ulééca nsímé n la yare ke siwá fenfēí asi ye nní mēpe sone rń la, liké tíyese nóké nsone papisi, liké kō nóanéyu lō nnya. ³ Nō Upíima isoi sone pilélé masile.

Kirisi pikó ye Ulééca mpuri pikó le

⁴ Ani ne u rikō, uyee ripare kecire tee ye nfáa n he ke písoi api n kési, Ulééca pōo ri wée re tetee uinipee-i rinéikōó. ⁵ Nń ticuruu, nóké kō n we yare apare nyee nfáa m má. Nyē ke Ulééca uu kpísi, uu tíyese Unfaasone nń ne ukeyō u mōm. Kei kaní yé piléékōó icápine n wai, piléékōó pēe pinfaa n kpísi pin ne inyóanse kuu rń la u wai, uyē un kō Yeesu Kirisi nnya i pakarente. Ulééca Nfaasone kémee ke liinyóanse iyē ii léeri. ⁶ Li Ulééca Nsímé ritelé kémee wōlaalē te:

Ne ripare ke Ulééca uu n wée tin nnéi má kpísile

ké Siyōo-pō karií riké pansε kenúí ripare.

Uye un ne ri n tálē, úu isei meluke má. ⁷ Tipare tee nó mpí nōo nní ne kefa n tenelē kémee kuláa píima mále. Amá ri pēpē ápi Ulééca ne kefa n tenelē kéméé wele yare lē kapi

nní Ulééca Nsímé ritelé-i n wói re:

Tipare ke pimóme api n fómpō tee nkpeni pansε

tikecire tee kenui-i ní we. Li kò wòlaalē te:
 Tipare rinyine ye ri ke pìsoi api ye rinkpòu,
 kuparecaṅaa kunyine ye ku kpee ye pìsoi n lóise. ⁸ Ke pìsoi pē api Uléecaa nsímé pipakare
 ní ye nnya kapi ti rikpòu. Lē kai kò hái mekee-me we re liké pi wa.

⁹ Amá nǒ ne mpuri mmē ke Uléecaa uu n wée le. Nò piléekó icápine le pēe uyóopi inyóonse
 n wa. Nò Uléecaa pikó le. U nǒnányu lǎle uu metéi kémee nǒ yekei re ani umewai píima pìsoi
 riyóó. ¹⁰ Ani pēe mekee Uléecaa mpuri pikó, amá nò nkpréni umpuri pikó le. Uléecaa úu pēe
 mekee íwe nǒ tē, amá u nkpréni íwe nǒ ténle.

Isoi kai m pise re Uléecaa ukéikó uké li

¹¹ Pinésáne lala kecire, nò ketē nté písáne le pēe pincee n tósu. Ne la ké nǒ rinmóópuse re
 ani nǒmenécire tí, áni kape likáipi-káipi lee ne nǒ n tǒpu n tikilē. ¹² Nǒinésói kani n le nǒn
 ne pepēe ápi Uléecaa n wuru kémee we iké n nyamí. Lin lē n wa, kei kapi yé pēe nǒ ní wóhosi
 re nǒ mewai kópe wai, api kei nǒmenéwai sǒne yenu api Uléecaa ríyu waise keyáa kē kuu n
 sǒnti.

¹³ Ani Upíima nnya sisoipipi iyóopi nnéi yee ketē kecáa ní we m pakarelē. Ufoi yee uyóopi
 yee ketē nnéi kecáa rínanje n te. ¹⁴ Ani kò pepēe umetene ní we m pakarelē. Pē kuu túmēi re
 piké ye piwaikópékó kutu ripasa, piké kò pepēe lisǒne n wai ríyu waise. ¹⁵ Lē ke Uléecaa uu
 ní la lee re ani lisǒne n wai, piníri pēe ne nǒ n kénene piké ne rinséé nnya. ¹⁶ Ani n we yare
 pìsoi pēe ápi úka kecáa n tú, amá áni kape pēe re káni nní úka kecáa ní tú nnya, nǒ rikpákára
 mewai m má nǒn mekecáa yáriilē. Ani n we yare Uléecaa pikeikó. ¹⁷ Ani ye mǐpá úye m
 pakarelē. Ani nǒpinémárecò n la, ani Uléecaa n wuru, ani kò uyóopi ríyu n waiselē.

Kirisi iwe kari yé m pailē tǎn ne irókó le

¹⁸ Nǒ pikeikó, li pise re nǒké nǒmenécire ricépise ani nǒpinékeisaa n wuru. Ai pē isoi yee ní
 nyamí pin kefa láarú ḡmane, amá ne pē mekó mee m páápú kani yé m pakarelē. ¹⁹ Li nyamle
 re mǐpá pin usoi íwe n lukeise kái pēé ne n sá re uké n le, li ríyu mále re uké Uléecaa kuú ne
 asei n tíkile nnya n kahari. ²⁰ Asei kecáa, tíyu ríye kai má re usoi uké uncaai nnya íwe n
 yenaalē. Amá in te usoi ye lisǒne wai un kò pēé ne íwe kahari, li Uléecaa inipēe-i lisǒne le.
²¹ Lē ke Uléecaa uu ne nǒ n sée re ani ye wa ye lē. Kirisi pǒ ne kò nǒkenécáa íwe lile uu ne
 nǒ nyíse re ani uncee n tikilē. ²² Uyē úu akópe áka wailē, nnóome ríka rín ketume unnò-i
 léeme. ²³ Pi u lámaankeele, amá uu úka alé ceei, api íwe u lukeise, amá uu úka sisikee, amá
 umecire kuu kpísi uu Uléecaa yee asei ne n túhaane anipe-i wai. ²⁴ Arókópe kuu kpísi uu
 ukécáa wai apí ne kunapéékó kecáa u karií re akópe aké kerócaa le, tóké pēe lelee ní nyamí
 Uléecaa inipēe-i n wai nnya. Uakpē nyee tíyese ke tóo ne péi. ²⁵ Nò pēe mekee-me nyéreile
 yare sipoipipi see m pò. Amá nò nkpréni useesé ne uyee nǒkenécáa m pailē kémee pēlele.

3

Pinósi ne pipila kecáa nsímé

¹ Limecò kaí we ne nǒ pinósi kémee, ani nǒmenécire ricépise, mǐpá nǒ úye uké uula m
 pakarelē. Lelee yé tíyese pē pila pēe ápi nǒkenécópe Uléecaa nsímé ne kefa n tenelē api
 nǒinésói sǒne yenu. Mǐpá nǒnsá nsímé mmē n símisi, pi yé pēé ne Uléecaa kefa tene ² re
 pi nǒinésói sǒne kani n le nyáni nnya. ³ Ani kape ne ipiṅe kecáa melape lekaa-lekaa kutu
 n cǎlē, yare nní pinyúpipahaa ne wura ikólé ne ilǔ sǒne pitánti. ⁴ Amá lelee Uléecaa kémee
 ríyu m má lee nní melape lekaa-lekaa mee usoi kefa-i m pékaalē. Ame ye caai, áme ye kò fóni.
 Lelee nǒnnéfánare ne nǒinésói niṅe-niṅe kani n le. ⁵ Limecò ke pēe mekee pinósi pēe Uléecaa
 ne kefa n tenelē pin pipila pakarelē pin kò ne Uléecaa tálē api ye pēe lapisi. ⁶ Piuse yee nní
 Sara yee pēe ula Apiraham m pakarelē hái uu ye ne u séi re uusaa. Nǒn lisǒne n wai, nǒnsá
 líka n wuru, nǒ pansēle ukēpire pikó.

⁷ Limεcɔ nɔ́ pitisi, ani ne nɔ́pinénɔ́si n we nɔn n̄sɔne pi naresi re ápi páápú nnya. Nfáa mm̄ē ke Uléécáa uu nó n he faalaa, nó ne p̄ē kuu kesé n he. Lē nnya, ani r̄iyu pi n waiselē. Lin lē n we, líka ái yé p̄e nɔ́pinéyómeyáhaa kémee nó pún̄eise.

Li pise re Kirisi pikó piké n lakaane

⁸ Ntórɔɔ kam nó n símisine ye mmú re ani kemún̄é kесе m má nɔn kefa p̄enelē. Umáreco nla nké nókeneémé n we, ani ye kɔ ucɔ íwe t̄eni ani kɔ nóm̄enéc̄ire n cepiselē. ⁹ Ani kape ye mewai kópe n ceikene, áni kape ye kɔ alē n ceikene, amá ani ye rinɔ́ sɔne usoi ritikise. Lē nnya kuu nó sée re ani ye lē wa, rinɔ́ sɔne riké kɔ ne nɔ́ n tikilē yare kuu m̄ ma. ¹⁰ Li Uléécáa Nsímé ritelē kémee wólaalē te:

Usoi un meyík̄iyiki n la uké isoi sɔne li liké kɔ siyáa nnéi u n láárú, li pise re uké urilempi ne nsímé kópe t̄i.

Uu kɔ unnɔɔ ne nnómesimé kááse.

¹¹ Uké umecire ne mewai kópe tɔ. Uu lisɔne n wai.

Uké nk̄in̄in̄e piwélaa ne k̄eyu m mahanlē.

¹² Up̄iima ye pep̄ee ase i n t̄ikilē in̄ipee tapaalenle.

Un kɔ pipiyom̄eyáhaa kutu cɔlē.

Amá u ye pep̄ee mewai kópe n wai kepire ritale.

¹³ In te lisɔne piwai kan̄i ne k̄eyu mahanlē, wóo yé p̄e íwe nó n wai? ¹⁴ Ticurru in te lisɔne kani wai nnya kani íwe le, liké nó n láárú. Ani kape p̄isoi n wuru, líka ái kape ye kɔ nfasimé nó t̄a. ¹⁵ Amá ani n̄osinéf̄a-i n nyu re Kirisi ye Up̄iima, ani kɔ r̄iyu u n waise. Ani ye nóm̄enéc̄ire n cápinelē nɔn ne m̄é te pin nó m pise re yo nnya kani nn̄i meyá ne u tálē

¹⁶ nóké rinɔ́ n̄sɔne ȳs̄i ne ipakare. Ani kefa n kp̄áiiilē, pep̄ee ne nó n náási re piké n̄orin̄eyu kpu pin nó lámisi re nɔ Kirisi tikilē nnya, piké isei li. ¹⁷ In Uléécáa mela, li kutɔsi we nóké lisɔne n wai nɔn ne íwe le ne kani yé nóm̄enéc̄ire kópe kecáa nnya íwe n le. ¹⁸ Asei kecáa, nk̄p̄ɔ ciren̄in̄e kóló ke Kirisi uu p̄isoi akópe kecáa kpu. Uricurru uu akópe áka má, amá uu pikópek̄ɔ kecáa kpi re uké ne Uléécáa kémee pi ha nnya. Pi u kpule uu kpi yare ke kesoi pipi ake ye n kpu mecɔ, amá Uléécáa Nfaasɔne nn̄ u yukuse, ¹⁹ hái uú ne pep̄ee nk̄p̄ɔ kuhore-i n kp̄aniilē Nléécáasimé yóó. ²⁰ P̄ē ápi p̄e Uléécáa pakare kemún̄é kpe-i kuú p̄é ne pi n kahari uú la uké ukuw̄oi yukuse. P̄é uȳe-i ke Nowee uú p̄e ukutakai kari. P̄isoi nk̄ar̄ipi, pipaha ηmane p̄e kukem̄e lom̄p̄ɔ, aku míni kecáa n t̄asilē Uléécáa uú ne piayu l̄olu. ²¹ Lim̄eni m̄ē ye míni kani ye neni nn̄i r̄i wóle ai n̄oan̄eyu l̄olu kum̄íri le. Ápi míni nó wóle re liké n̄oin̄ep̄in̄e kecáa mékperinkpe heere. Pi míni nó wóle re liké nyíse re nɔ ne Uléécáa t̄enile re uké ne Yeesu Kirisi meyise pikp̄ɔkp̄ɔ kémee ritiki uké ne nókeneémún̄é s̄onukuse. ²² Uȳee keyóm̄ecáa ritaá uú ha Uléécáa kuluke-luke-i k̄eyuk̄ɔ́tone-i tone. Uanipe-i ke Uléécáa uu piléécáatum̄e ne lē nn̄i l̄e kei r̄iyu ne r̄ināe m má wa un likecáa t̄ú.

4

Lē kapi ye Kirisi kémee isoi fale n li

¹ Kirisi ye uip̄in̄e kémee ntóosi konle. Lē nnya, ani ukemún̄é k̄ē kecɔ m múl̄ē nɔn ne m̄é te nóké íwe li. Nkó ye uip̄in̄e kémee ntóosi n k̄ó yèè fele uu akópe piwai yá. ² Lē nnya, kái ne neni n kp̄isi, ái pise re nóké Uléécáa mela n tikilē nɔn kɔ ne itun̄e t̄ɔɔ nnyí kai nn̄i ketē kecáa nó n tise n̄oin̄esoi le. Ani kape lē ke n̄oin̄ep̄in̄e ii n káipink̄ee n tikilē. ³ Asei kecáa, nɔ p̄e meke pep̄ee ápi Uléécáa n wuru mela meyá wale, nɔn mékperinkp̄ewai ne pikáipink̄ee ne p̄itaniré ne iluke picaink̄ee ne p̄itaniré iken̄ene wai nɔn piléé nyóonse. ⁴ Li nk̄p̄eni lipite p̄ē nn̄ó yile re áni ye kɔ mewai kópe m̄ē piwai rikp̄á pimεcɔ. Lē nnya kapi nó lámisi. ⁵ Pi ye kam api pim̄ewai Uléécáa k̄éenke. Uȳee umecire cápinelenle uké ne pinyán̄nyá ne pikp̄ɔkp̄ɔ nn̄i túhaane. ⁶ Lē nnya ke Kirisi uu Nsímé kecire riyóó uú ne pikp̄ɔkp̄ɔ ricurru p̄ene. Pi pim̄ewai kecáa ne pi túhaanele yare m̄p̄á kesoi pipi k̄eye mecɔ. Amá Nfáasɔne nnya, pi yé nk̄p̄eni fe api Uléécáa kémee nfáa m má.

Lē kapi ye Uléecaa lihēehē rimmulú

⁷ Mπά yo ketō ye nnyáã wale. Lē nnya, ani mesōhō m má nōn nḡpá yo wai ne kemúnjé, nōké ne piyómeyáhaa n fe nnya. ⁸ Lē nnya, lē kani yé n wa lee re ani mesére ḡsōne n lakaane. Nla yèè akópe meyã tinnēle. ⁹ Ani kusáne n wapaane. Ani kape ye kefa-i n ηmōpu nōn ne pisáne yósu. ¹⁰ Uléecaa ye mḡpá nó úye linyine hēle ne limpehē. Lē nnya, mḡpá úye uké ulihēehē kḡpisi uú ne picō n léni. Nōn lē n wai, nō pēe lē pisoī le pēe Uléecaa lihēehē ḡsōne m múllē. ¹¹ Lin úye n he re uké ye nsímé riyóó, liute uké ye ne Uléecaa nnōw sḡmisi. Lin úye n he re uké ye picō lé, liute uké ḡnāḡe mmē ke Uléecaa uu u n he ne picō n léni Uléecaa uké ne mḡpá yo kémēe Yeesu Kirisi rinyiri nnya ríyu yē. Yeesu Kirisi uyēe mḡpá píyei-pō meyōōpi ne ḡnāḡe te! Amí.

Kirisi iwe icō piluke

¹² Pinésáne lala kecire, nōkenéwuū áke kape tō ne lē kai nní ne mḡpape nó m peikee yare nna mee nōkenécáá kōonu. Ai kape nó n we yare lisáḡa linyine ye ni. ¹³ Amá liké meyã nó n láárú re Kirisi iwe icō kani le nnya. Limēcō kai sōnti liké nó n láárú, kumúnjé kpe-i kuú ha umeyōōpi ḡ lesene uké pisoī nyíse. ¹⁴ Pisoī pin Kirisi nnya nó n lámisi, liké nó n láárú re Uléecaa Nfaasōne, Nfáayukó ye nōkenéméē wele. ¹⁵ Nó úka úu kape íwe n le re u usoī kpu nēe u linyine yáai nēe u mewai kópe menyine wa nēe u picō nsímé nnyine kémēe táhankēe nnya. ¹⁶ Amá in te unyine ye íwe le re u Kirisi ukó nnya, ái kape isei u n we. Amá uké meníḡe rinyiri tē nnya Uléecaa ríyu waise. ¹⁷ Itunḡe ye tule re Uléecaa uké ne pisoī túhaane. Upikó kuú ne koraanene. In te tḡ kai ne koraanene, íye kai yé ha pēe kētō-pō pēpēe ápi ḡ la piké Uléecaa Nsímé Kecire kutu riñcō wa? ¹⁸ Li Uléecaa Nsímé ritelé kémēe wólaalē te: In te aseī ute riyu pilale ye papisi, íye kai yé ha pēe kētō-pō pēpēe ápi Uléecaa m pakarelē ne pikópekóō wa? ¹⁹ Lē nnya, pēpēe Uléecaa mēla kémēe íwe n le piké ne lisōne piwai n nōḡlē, ápi Uléecaa, aseī ute yēe pi n wa anipe-i pimēcire wai.

5

Lē ke Uléecaa icápine piwéése api yé Kirisi pikó kecáá rimḡpai

¹ Lē nnya, Uléecaa icápine piwéése kam nkpéni ne sḡmisi. Né ne kō pimēcō Uléecaa icápine uwéése le. Ne Kirisi iwe kuu n li ne inénipee yenle. Ne kō meyōōpi mee nfáani n léerine kémēe ketóne mále. ² Lē nnya, ne la ké nó riḡmóōpúse re ani piseesē mēcō pisoī ke Uléecaa uu nó rimmúise kecáá ḡsōne m pállē. Ai kape tḡlasi, amá liké ne nōrinépōō yare ke Uléecaa uu ḡ la. Ai kape kō re piluke tḡḡé-tḡḡé pinyine kani kémēe wéési, amá ani pikēcáá m pállē ne kefa kesē. ³ Ai re nōké pē ke Uléecaa uu nōanénipe-i n wa ne kéyu m páápú, amá ani ḡsōne n wai piké nó n nyáni pin nōmenécō wai. ⁴ Nōn lē n wa, uwéése yēe pisoī kecáá ḡ pállē yare useesē un ha n ka, u yé riyōōpikōḡ tēe ári ye píkaī n caai nó rikipise ani pēe ríyu m má.

⁵ Limēcō, nó pikpére ne piḡmáne, ani nōmenécíre ricepise ani piwéése metene n we. Nónnénéí, úka úu kape ye u ne picō kusencō kémēe umēcire n taáselē. Li Uléecaa Nsímé ritelé kémēe wólaalē te: Uléecaa yèè píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pēe ye pimēcire rincépise ne kefa fénne. ⁶ Lē nnya, ani nōmenécíre ricepise ani Uléecaa ḡnāḡe nnéi ute metene n we uké itunḡe iyē kuu n yekei kémēe nó ritaásē. ⁷ Ani nōnnécōḡ nnéi ukēcáá topile. U nōkenécáá pállenle.

⁸ Ani mḡpá yo n wai ne kemúnjé. Ani kape lōpile! Nōunélaarō Setani ye kōoniile yare kúkinaá kpeē n senkeē, un wéési uké unyine cēériine. ⁹ Ani ncée u tápisi ani kō nfatene kémēe n taalē. Ani n nyu re íwe kani nní n le icō ke nōpinémáreco api ketē nnéi kecáá le. ¹⁰ Uléecaa ye riyále re nōké nkpéni íwe li ái kape nāḡai. Amá u Kirisi ne ritikile uú ne nó séi re ani mesére umeyōōpi kémēē n we. U yé unfanare píima kémēe ḡnāḡe nó he nōnnéfatenē nn papisi líka ái yé pēe nó ritiḡa-tiḡa nōké loó. ¹¹ Uyēe mḡpá píyei ḡnāḡe ute! Amí!

Iyáhaa tərəə

¹² Silasi kam n nyu re u aseɪ tikilenle yeε né lé amí ne kétélépi nké nó wólu ké ne nó riηmóópúse, ké kə ne nó nyíse re Uléécaα ye meγíkíyiki íπεελέε nó nyíσεε. Nə íπεελέε kuu nó rí nyíσε kéμεε rísəne weε. ¹³ Kirisi pikó ke Uléécaα uu nóμενεéə n wée pin Papiləoni nté we ne unéηmáne Mariki ye nó yáhaαə. ¹⁴ Ani ripirane ani yáhaane liké nyíσε re nó lakaaneε.

Nó mpi nnéi nóə Kirisi pikó, Uléécaα uké nkíηniηe nó he!

Títelé lírū ke Piyee uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Mpá Kirisi pikó piye kapi rítelé ntí wóipó. Timewee ye nkpáni yare rinóó ke usoi uu ye ní ma uu kelene ncée kpísi uu keló tómpó. Utéléwale nkó ye maa re unkpó itunje ye nyahaiméle. U ri wóile re Kirisi pikó piké ye ne uicélaa léise (1:13).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Utéléwale nkó ye nsímé kecáá nyerele uu símisi re piké méwée sone mee pinfatene kémee ní we m múlè, piké kó icélaa kapi ní yósi ne aseí n tikilè (1).
2. Uu kó lè memáá picélaa nòome ppe nnóomesimé n céesi pin kó méwoo méwoo wapisi ne tópu (2).
3. Uu kó lè memáá Upíima Yeesu kepeemeyaa nkó símisi. Títelé ntí ye ripérese re Upíima mepeeme men n nánaise, Uléecaa nníne kuú ne ró n nnjú kémee kai léeri. Písoi meyá kuu kó la piké ncée piyéne rikpá piké píyulale nmurei (3).

Iyáhaa

¹ Née Simóó Piyee. Ne Yeesu Kirisi ukeikó le nen kó uutume. Pē nnéi ppe meróco Uróléecaa ne Uróyulale Yeesu Kirisi nfanare nnya nfatene kecire m má kam títelé ntí wólu. ² Ne nó yáasi. Uléecaa uké lè kani nní meyíkíyiki u ne Urópiima n nyu nnya meyá ípeeléle nó nyíse uu kó nkínine meyá nó he.

Peppe Yeesu Kirisi ne kefa n tene piké Uléecaa mela n wai

³ Uléecaa nnahe ke Yeesu Kirisi uu m má kuú ne nípá yo kai ró m pise ró he toké ne nfáa m má tón ne Uléecaa mela wai. Uyee tíyese kari céri re u ne umeyóopi ne unnahe ró séele. ⁴ Lélee tíyese ke Uléecaa uu lisone píima lè kuu n yekei re uké ró he ró pa, liké kei ne ritiki toké ppe Uléecaa sipipi, tón keté kecáá likáipi-káipi lee ye ne ncaai ní ka kaase. ⁵ Lè nnya, ani rihmóópú ani nónnéfatene kecáá isoi sone kpápó, ani isoi sone kecáá menyuwe kpápó, ⁶ ani menyuwe kecáá nómenécíre pimúlé kpápó, ani nómenécíre pimúlé kecáá nηmóópú kpápó, ani nηmóópú kecáá Uléecaa líkó nla kpápó, ⁷ ani Uléecaa líkó nla kecáá kumáre piwai kpápó, ani kumáre piwai kecáá níla kpápó. ⁸ Asei kecáá, lè nnéi lin nókenéméé n we, lin kó meyá n wai, ái yé nmurei noké méwoo n we áni líka wai. Nópinékei ápi yé ppe kuláa paa. Li yé kó tíyese ani Urópiima Yeesu Kirisi nsone ceru. ⁹ Amá nkó yee úu lilika m má, úu nsone nyáni, u we yare unyíye. U paleile re pi akópe kuú ppe mekee n wai u tinnele.

¹⁰ Lè nnya pimárecó, Yeesu Kirisi ye nó wéele uu kó ne pikei nó séi. Ani rihmóópú ani pikewai kémee nyíse re nò ne sá re noké pi wa. Ani yé ppe lè kémee pí kai rikpóu. ¹¹ Kei kani yé ppe nsone ncée yē aní ne nórínépóó Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi iyóopi teneciré kémee lompo.

¹² Lè nnya kam la ké isímé iyē nó n léisente, nípá kani nní nsímései n nyu non kó nkemee iníjí kariilè. ¹³ Ne yē te li nyam te ké kumúnjé nkú-i kam nní nfáa m má kémee isímé iyē nó n léisente, áni kape ne m palei nnya. ¹⁴ Urópiima ye né símisile nen nyu re ám nkpéni keté nké kecáá siyáa kulúí kpáne. Kenétónjéyaa ye nnyáá wale. ¹⁵ Lè nnya kam nηmóópúlè te noké masí menétónjé-maá nsímé mmē n léiselè, nípá lin íye n we.

Peppe Kirisi meyóopi n yé nstmé

¹⁶ Ái siwómé ke písoi api ní musí api ne pimésóhó wai kari ritiki arí ne nó símisi re Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ye rínanje ne wemele. Amá irónípee karí ne ummule yē. ¹⁷ U Sáa Uléecaa kémee ríyu ne rínanje yenle. Likumúnjé kpe-i ke Uléecaa, mímule ne rínanje píima ute uu símaame re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépónare nnéi n te. ¹⁸ Pée uye-i karí ppe kesé Uléecaa riyópe kecáá n we ne Yeesu, tó ppe meté mē konle men keyómecaa-pó leeri.

¹⁹ Lẽ kari nní n yé ye týesele ari meýíkíyiki n tálẽ te lẽ ke antepuyee api n símisi ye asei le. Nò alari mále nòké n n waiselẽ. Pinsímé ye nó we yare kéfiráa kee kuɲmaha kémee ní tore liké ha ne weesi, Kirisi yee ní we yare rimarewarapi uké pee léeme uké nó n kpáiiilẽ ne nòsinéfa kémee-pò. ²⁰ Li pise re nòké n̄sone kò te úka úu ye fe uké mmẽ ke antepuyee api Nléecaasimé kémee m̄ ma ne ukemúɲé cire fe uké kò. ²¹ Ai pisoĩ pee piricuruu musí apí ne n símisi, amá Uléecaa Nfaasone mee ye pi lɔ, api péé ne Uléecaa rinyiri n símisi.

2

Picélaa nɔome

¹ Antepuyee nɔome ye pee mekee Isirayeli pikó keɔpe leemeele. Limɛɔ ke picélaa nɔome pɔɔ kò meya nòkenéɔpe lontine. Inóomécélaa yee ye ne ncaai ní ka kapi tantine api kò Ucélaa yee piriyyu n lɔ fómni ai pee ásáláú kaikai anyine pi wai. ² Pisoĩ meýá yé méwoo méwoo piwai kémee pi ritiki, pẽ nnya asei ncee riyu ari kpi. ³ Pi yé nwóónaapí nnya nnólari kémee nnóome wa apí ne nó fe api le. Amá hái mekee-me ke Uléecaa uú ne pi túhaane api akópe yenu. Pikelólé áke neni ketaa wepò.

⁴ Uléecaa úu piléecaatumee pee ne u m púnne kaɲne. Amá kuɲmaha kuhore-i kuu pi riláupò re piké kei m pahaalẽ liké ha ne ketúhaaneyaa tu. ⁵ Uu kò pee kekpuretẽ pisoĩ kaɲne. Amá u pee týesele míni ame yipu ame pikópekòó nnéi kóó. Pisoĩ pipaha ñmane kuú pee kaɲne. Nowee yee pee n yóólẽ te pisoĩ piké asei ritiki ye pikɛɔpe wele. ⁶ Uu kò Sotam ne Komɔori ayu ne túhaane uu a tékéé aa panse nfúrɔ. Lẽ kuú ne pɛpɛe ápi u m pakarelẽ nyíse re limɛɔ kai kò pẽ waine. ⁷ Amá usoi use riyu kuu lɔ. Uyee nní Lɔti yee asei m má. Unfaa kémee pikó ye pee méwoo méwoo wapisile lin meýíkíyiki mpóɔcaai u tanaalẽ hái. ⁸ Uyee pee asei tikilenle un ne pikɛɔpe we. Mpá keyáa kéye kuú pee pimewai kópe nyáni un kò kómeyi, lin pee ukumíiri yóókuselẽ. ⁹ Li nyísele re Upíima ye nyule lẽ kuu yé pipeikee kémee pɛpɛe u m pakarelẽ ní lese ne lẽ kuu yé kò pipakarecírẽ pò kò ketúhaaneyaa kutu rimpása. ¹⁰ Pɛpɛe mékperinkpewai ne piripɔɔ n wai apí kò Upíima nnaɲe waiselẽ kuu meýá kutu pasane.

Picélaa nɔome pẽ ye akíɲ kópe ne píyuwélaa mále. Api ye pimɛcírẽ tí ne keyómecaa-pò lináɲe-naɲe piháikuse. ¹¹ Piléecaatumee ricurruu pee ñnaɲe m má pin lẽ fe apí ye Upíima keyu-i keyómecaa-pò lináɲe-naɲe lẽ nkópe níka símisi. ¹² Amá picélaa nɔome pẽ apí ye musí, pi we yare isee ke pisoĩ api n còpii piké keyáa kò. Lẽ kápi n nyu kapi ye lámaankee. Isee meɔ kai kò pi kónine. ¹³ Pi kò pẽ tikpákára waine liké ne pirikpákára kapi picɔ n wai pi cɛei. Pimela mee re piké ye metuɲetɛi ne mewai kópe kapi n káipinkee n wai. Mékperinkpe ne nseicírẽ ye pi póriilenle. Nó ne pẽ nɔn n tú nɔn kesé n le, ai pi n láárú re pi ye nnóome nó wa. ¹⁴ Iwásánkaí ye piinipɛe-i wele, apí ye kò akópe piwai kecáa kò. Pɛpɛe ápi Uléecaa ncee kémee iníjí m má kapi ye keyu rikéraase. Memá nnáapí ye ne pi mainule. Uléecaa ye anó pi wale. ¹⁵ Pi ncée sone týele api ncée kópe tiki api pòlu. Ncée mmẽ ke Pɛyɔɔ uɲmáne Palam uú pee rintíki kapi tíkile. U ye pee mewai kópe wale api u héele. ¹⁶ Amá Uléecaa ye péé ne umewai kópe kecáa u césile. Isee íi ye símisi, amá keminaayaha ye péé ne mesoitẽ símisile ake týese antepu Palam úu pee pinírikei rikpá.

¹⁷ Pisoĩ pee wele yare ñnihoi mee ñn míni m má nées ahope ke kuyɔ aku ye rinkpiise. Kesine piima kuɲmaha-i ke Uléecaa uu ketóne pi he. ¹⁸ Pi nsímé nyule hái, amá apí pee asei má. Pisoĩ pinyine ye pɛpɛe nní ncée kópe n tíkile anipe-i ñméherɛele ái kahanɛ n náɲai. Pinóome pẽ ne ye fele api méwoo méwoo isoi kapi n le ne lipite pẽ keyu kéraase. ¹⁹ Pi ye pi maa re pi yé týese api ilási kéméé lelu, amá pẽ ñmaa ricurruu pin pee kò mewai mee ye ne nkpò ní ka ilasi le. Lelɛe re mpá úye ye lelee u n feriyɛ ilasi tunle. ²⁰ Upíima Yeesu Kirisi yee Uróyulale. Asei kecáa, in te pinyine ye u ceri api ketẽ nté mékperinkpe piwai ne pimɛcírẽ tɔlu, api kò limemáa mekemee pɛpɔ, lipite pẽ mewee fale mee caailenle ame mefoí tósu. ²¹ Li pee kutɔsi we re apí kape píkaí nsímései n ceraalẽ ne kapi yé n n céri api pee kò isé ke

Uléecaa uú pɛɛ pi ní pa pitiki yá. ²² Lẽ kai nní pi n wa ye nyíse re meyu mmé kapi ní ma ye asei le re: Kɛpɔpi ye kúukɛɛ akɛ panse akɛ le nɛɛ kúfɔŋ ye mɛwóle-maá apéré-i píjiri.

3

Uptima mɛpɛɛmɛ nsímé

¹ Pinésáne kɛcɪrɛ, títelé lírū ye ntí kam nní nó wólu. Nɛ akɛtɛ kɛmɛɛ lalɛ kɛ lɛ kani pinyuwe m máálɛ nó léisɛntɛ nɔkɛ nɛ kemúnjé sɔnɛ n wailɛ nnya. ² Nɛ la rɛ ani nsímé kɛ antepuyɛ pɛɛ Uléecaa rinyiri nɛ n símisi apí pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ ní ma nɛ isé kɛ Urópiima nɛ Uróyulalɛ uu ní pa, pitumɛ apɪ tó n tɛɲsɛ kɛcáá léisɛ. ³ Ani kɔ tɛ pisoɪ ye siyáa tɔrɔɔ kɛmɛɛ sɔntilɛ piké pilipɔkó n wai pin nó sɛnnyi ⁴ apɪ ye rɛ: U maa rɛ u sɔnti, yei kuu pɛé wɛ? Háɪ kɛ píróśáa apí nɛ n kpi, mpá yo ye wɛlɛ yarɛ káɪ pɛɛ kɛtɛ kekoraanɛ-mɛ ní wɛ. ⁵ Amá pi nyulɛ pin nɛ kɛsu rɛ háɪ áɪ nɛni-mɛ kɛ Uléecaa uu urinɔɔ nɛ kɛtɛ nɛ keyómɛ wa. Míni kɛmɛɛ kuu kɛtɛ lesɛmɛ uu kɔ míni nɛ kɛ wai. ⁶ Limɛɔ kuu kɔ pɛɛ tíyɛsɛ míni amɛ yipu amɛ kɛtɛ fɛ uu nɛ kɛkɛcáá likó nnéí tɛkɛé. ⁷ Uléecaa rinɔɔ tɛ cɪrɛ tɛɛ kɔ nfáani kɛtɛ nɛ keyómɛcaaa múílɛ uké ha nɛ nna kɛmɛɛ si ritékéé. Keyáa kɛ kuu pɛpɛɛ apɪ ye Uléecaa m pakarɛ nɛ túhaanɛnɛ uké kɛsɛ pi ritékéé.

⁸ Amá pinésáne kɛcɪrɛ, nsímé nɛsɛ ye wɛ káɪ nɛ n sá rɛ nɔkɛ palɛi. Mmɛ mmú rɛ: Keyáa kɛsɛ ye Uléecaa inipɛɛ-i aŋmɛ kúkotokú kɛsɛ lɛ. Aŋmɛ kúkotokú kɛsɛ pɔ nɛ kɔ keyáa kɛsɛ lɛ. ⁹ Upíima úu náŋaisɛ uké kɛlɛnɛ lɛ kuu ní ma wa yarɛ kɛ pinyinɛ apɪ m músu. Nɔ kuu nɛ lɛ niŋú rɛ úu la nó unyinɛ nfaa nké pɔ nnya. Amá u la rɛ ani nónnɛnɛí fɛ ani isoɪ consɛ.

¹⁰ Upíima kɛkamɛyaa ye ha sɔntilɛ yarɛ uyaa. Nnɛ píima nnyinɛ nn wai keyómɛcaaa akɛ pɔlupɔ. Nna nn keyómɛcaaa-pɔ likó nnéí torɛ, kɛtɛ nɛ kɛlikó nnéí aɪ torɛ. ¹¹ Kai nní ní wɛ rɛ lɛ kɛ mpá yo ai sɛéne nnya, li pɪsɛ rɛ nónnɛsɛ nɛ nóinɛsoɪ kani n le iké asei n tikilɛ in kɔ nɛ Uléecaa sá! ¹² Lɛ nnya, ani nómenécɪrɛ nyóɔnsɛ aní nɛ m mé tɛ Uléecaa uké mɛkɛɛ kam. Keyáa kɛ kɛ keyómɛcaaa akɛ nna yósunɛ kɛkɛ torɛ múkú-múkú, lɛ nnéí lɛɛ kɛkɛmɛɛ ní wɛ ai nna kutoɪ kɛmɛɛ wólɛntɛ. ¹³ Amá Uléecaa ye ró maa rɛ u yé keyómɛcaaa fale nɛ kɛtɛ fale wa. Nsímɛsɛi mɛɛ yé ha kei n wɛ. Kɛtɛ kɛ kari mé.

¹⁴ Lɛ nnya pinésáne kɛcɪrɛ, lɛ kani nní m mé nnya, ani riŋmóɔpú ani uinipɛɛ-i n wɛ áni ncaai níka má, nkópe níka rín kɔ nó tɛɲlɛ. Ani kɔ nkíŋniŋɛ kɛmɛé n wɛ. ¹⁵ Ani kɔ tɛ Urópiima nniŋɛ ye tiróyu lɔlɛ, yarɛ kɛ urósáne lala nɛ urómáɛɛɔ Pɔɔli uu n wóɪ. Uléecaa yɛɛ likɛmɛɛ mɛwéésɛsɔhɔ u hɛ. ¹⁶ Atelé nyɛ nnéí kɛmɛɛ kuu linsímé ní wólu kuu ye lɛ símisi. Pisoɪ apɪ ye nsímé mmɛ silɔ sinyinɛ asei fɛ piké kɔ. Pɛpɛɛ apɪ líka kumúnjé ní nyu apɪ kɔ pelaalɛ apɪ ye pɛɛ n kɛŋéésɛ, asei aá nɛ pi pɔlu. Ticuruu lɛ kapi kɔ Uléecaa Nsímé atelé tɔrɔɔ nnéí kɛmɛɛ wai. Pimɛcɪrɛ kapi nɛ nkɔ wéési.

¹⁷ Lɛ nnya, nɔ pinésáne lala mpí, nɔɔ nní lɛ pinyuwe m máálɛ, ani nómenécɪrɛ tí. Insá lɛ, pɛpɛɛ apɪ Uléecaa n wuru mɛwai kópe yé tíyɛsɛ ani pi tiki ai nó lóisɛ. ¹⁸ Amá li pɪsɛ rɛ nɔkɛ ncéɛ mmɛ-i kɛ Uléecaa uu ípɛɛléɛ nó n nyíse n tikilɛ nɔn nɛ kɛyu sí, ani kɔ Urópiima nɛ Uróyulalɛ Yeesu Kirisi ceru. Uyɛɛ nɛni nɛ mpá píyɛi-pɔ mɛyóɔpi tɛ! Amí.

Τίτλε φοί κε Yohani uu n wói

Lελεε rítelē ntí kέμεε ní we

Kirisi pikó pē nfasimé kapí ne icélaa kópe n cókai κε Yohani uu rítelē foí ntí wóipa. U icélaa kópe pikó pē tinyíri he re Kirisi pilaaró. Pi kesile re Kirisi úu kesoipipi, ápi akópe ncaai kpíilē te linyine, ápi lē κε akópe aa ye tó ne Uléécaá kecápe n caai kpíilē te linyine. Ai ppe wai re ái cóhlē te Kirisi ukó uké isoi sáne n le. Piyómeyáhaa féé pinyine ppe icélaa iyē céesi.

Lē nnya κε Yohani uu n wói ye nní: U lalē icélaa iké kecíre n we uké kó aseí ripérese. Lē nnya kuu pi léise re piké icélaa iyē kapi kékoraane-mē n kó timúlú rísane (2:24).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwale ye nyísele re u Yeesu useérakó le (1:1-4).
2. Yohani ye re písoi piké metéi kέμεε isoi n le. Likumúnjé re Uléécaá ye metéi le. Lē kέμεε, li píse re Kirisi pikó piké ríla isé n tikilē (1:5-2:17).
3. Kirisi pilaaró píima mekame nkó κε úteléwale uu nté símisi (2:18-29).
4. Uu kó Kirisi ukó mewee léise (3:1-24).
5. Iye kapi ye nnóomesimé ne nsímései ceri api kóolenē (4:1-6).
6. Nala κε usoi uu ye ne nyíse re u Kirisi ukó le (4:7-21).
7. Tó fe ari nfatene kpísi arí ne akópe feriyē (5:1-21).

Nsímé mee ye nfáa n he

¹ Lελεε ppe mpá yo κε Uléécaá uu n wa kekoraane-me ní we, ari linsímé kóm, ari kó ne irónipee li yenu ari li nyáni, ari kó ne arónipe li ca, lee nní rinó te ye nfáa n he. ² Sáa kέμεε karí péé wepó. Li nfáa mmē tó nyísele ari n yenu. Lē nnya kari nfáa teneciré mmē nsímé símisi, tón kó nó n yóólē. ³ Lē kari n yé ari kó kom kari kó nó yóólē te tó ne nnó tóké ripéne tón ne kesé tó ne Sáa ne Ukepípi Yeesu Kirisi kupéneco kέmeé we. ⁴ Tóké ne mpóonare m má ne kέto-pó nnya kari tirócuruu lē wói.

Uléécaá ye metéi le

⁵ Nsímé κε Yeesu Kirisi uu ní ma ari n kóm tón kó n yóólē ye mmú re: Uléécaá ye metéi le, kunmaha kúka áku ukeméé we. ⁶ Tón m maa re tó ne Uléécaá ye pénelē, tón kó ppe kunmaha pikéi wai, tó pinóome le, ári nsímései tikilē. ⁷ Amá in te metéi kέμεε kari sáne, yare κε Uléécaá uu nní metéi kέμεε ní we, li yé tíyese tó ne píróco arí m pénelē, Ukepípi Yeesu menyē ame ppe mpá arókópe áye ró heere.

⁸ Tón ye m maa re ári akópe má, merócíre kari fómni, nsímései rín kerómeé we. ⁹ Tón ye arókópe n yámne, u yé ró a sárei, uu kó ntócaai nnéi ró heere. Likumúnjé re Uléécaá ye aseí ute le. U ye mpá yo wale lin kecíre we. ¹⁰ Tón ye n kesi re ári akópe áka wailē, tó Uléécaá kpísile yare unóome, ai ppe nyíse re unsímé rín kerómeé we.

2

¹ Sinéwá! Ne rítelē ntí nó wólule re áni kape akópe n wai. Amá in te unyine ye akópe wa, uké n nyu re tó Sáa Uléécaá kέμεε-pó usíméyó mále. Uyee aseí ute Yeesu Kirisi. ² Uyee uricuruu kpísi uu arókópe kecáa he yare inyóonsese re Uléécaá uké arókópe ró sárei uú ne ketē nnéi písoi akó péne uu sárei.

Isé fale

³ Tón Uléécaá isé rísane m múílē, li nyíse re tó u nyule. ⁴ Usoi nkó yee ye ní maa re: “Ne u cerile” úu ye kó ppe uisé rimúlú ye unóome le, nsímései rín ukeméé we. ⁵ Amá usoi nkó yee unsímé ní múílē ye nyísele re u u lalē ne kefa kesē. Lελεε ye nyíse re tó ne Uléécaá ye

pénélenle. ⁶ Li pise re usoi nkó yee ye mí maa re tó ne Ulééca yé pénelenle, unsé nké kó n nyamí yare ké Yeesu nsé ní pree ní nyamí meco.

⁷ Pinésáne lala kecire, áí isé fale kam nó wólu, amá isé kpure ye nyi kani kékoraane-me ní yási. Isé kpure iyee nní rinóo kani pikóme ní masí. ⁸ Mpá ne lã, li kó pree isé fale le yee Kirisi kémee ne nókenémee n nyíselé te aseí ye nye. Lelée re kuɲmaha ye tómpole, metéí sei pó ne kó pilomme masile.

⁹ Nkó yee m músu re metéí kéméé kuú we, un kó pree uuco ipuri yulu ye kó kuɲmaha kéméé wele. ¹⁰ Nkó yee uuco ní la ye metéí kéméé wele, líka áí ye u lóise. ¹¹ Amá nkó yee uuco ipuri n yúlu ye kuɲmaha kéméé wele. Kuɲmaha kéméé kuu sónne aku u nyiinse úu pree nyu méye kuu sí.

¹² Nó sinéwá! Ne rítelé ntí nó wólule ké nó léise re Ulééca yé Yeesu Kirisi rinyiri nnya nóanékópe nó sáreile. ¹³ Nó pinésáa! Ne nó léisele re nó uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nó pikpére ne piɲmáne, ne nó léisele re nó ukpááree Setani feriyele. ¹⁴ Nó sinépipi! Ne nó léisele re nó Sáa nyule. Nó pinésáa, ne nó léisele re nó uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nó pikpére ne piɲmáne, ne nó léisele re nó páápúle. Ulééca Nsímé ye nókenéméé wele, ani kó ukpááree Setani feriyé.

¹⁵ Ani kape keté nké née kelikó n la. Uye un ké n la, úu yé kó fe uké pree Sáa n la. ¹⁶ Keté kecáa líkó ye nní: pikáipinkée ké usoi uu m má ne lã ké uinipee ii n nyáni kuu ní la uké m má, née lã kuu m má un ne rikókori wai. Lã nnéí ye keté nté líkó le, áí Sáa kémee kai léeri. ¹⁷ Keté ye tósule, limeco ké kelikó ké písoi api n káipinkée póo kó tósu. Amá nkó yee Ulééca mela n wai ye nípá píyei nfáa mále.

Kirisi ulaarɔ

¹⁸ Nó sinépipi! Ituɲe tɔrɔo ye tule. Nó kó te Kirisi ulaarɔ ye wemele. Kirisi pilaarɔ ye nkpréni kulúí leemele, non kó nyu re ituɲe tɔrɔo ye tule. ¹⁹ Kerócɔpe ké lipite pē api léeme, amá ápi pree pírókó. Pin pree pírókó, pí yé pree keróméé tone. Amá kapi nní ní tómpo nnya, li nyísele re pinnéí mmē kémee úka úu pree urókó.

²⁰ Amá Ulééca yé nó Nfáasone hele yare kapi ye usoi riyu kecáa mékpɔ n kɔonu *, ani pree nónnénéí nsímései n nyu. ²¹ Lã nnya, áí re nsímései káni nyu nnya kam nó wólu, amá ne meyíkíyiki nó wólu re nó nsímései nyu nnya. Nó kó nyule re nnóome níka nín ye nsímései kémee léeme.

²² Wóo unóome, kái pree uyee n késu re áí Yeesu ké Ulééca uu wée? Kirisi ulaarɔ lo. Sáa ne Ukepípi keté kuu yúlu. ²³ Asei kecáa, nkó yee Ulééca Kepípi ní yé úu kó Sáa Ulééca nyu. Nkó yee Ulééca Kepípi n ηmurei ye kó Sáa Ulééca ηmureile.

²⁴ Lã nnya, ani tíye nsímé mmē kani háí kékoraane-me n kó nké nókenémee n we. In te nsímé mmē kani háí kékoraane-me n kó ye nókenéméé we, nó ne Ulééca Kepípi ne Sáa Ulééca yé ripéne aní n we pise. ²⁵ Lã ké Kirisi uu n yekei re u yé ró he lee nní nfáa teneciré. ²⁶ Pɛpɛe n náási piké nó fóm kecáa nsímé kam nó wólu. ²⁷ Nfáasone mmē ké Ulééca uu nó n he ye nókenémee wele. Lã nnya, áí nkpráni pise re piké kó nó picélaa rikpá. N yé nípá yo nó céesi yare kai m pise, nnóome nín kemée we. Lã nnya, ani lã ké Nfáasone nn nó n céesi wa, lelee re ani Kirisi kupéneco kéméé n we. ²⁸ Nó sinépipi! Ani Kirisi kupéneco kéméé n we. Un píyei n ka ari péé ne tirópoo n we, isei íi yé ró wa. ²⁹ Non n nyu re Kirisi ye aseí ute le, ani kó n nyu re nkó yee nsímései n tíkile ye Ulééca kepípi le.

3

Ulééca sipipi kecáa nstmé

¹ Ani yé lã ké Sáa Ulééca uu meyíkíyiki ró ní la api ye ne ró séi re Ulééca sipipi! Tó kó mesei lã le. Keté nté pikó ápi Ulééca céri. Lã nnya kápi kó tó nyu. ² Pinésáne lala kecire! Tó

* 2:20 Luki 7:46

nkpéni Ulééca sipipi le. Ai kahané isoi iyē karí masí kēpire ní wene n nyíse. Amá nse kari pēe nyu re Yeesu Kirisi un píyei m pēeme, tó ha ne menyíne u n we ari pēe u yenu yare kuu meyíkíyiki ní we. ³ Nkó yee lē ne kefa kēse n tálē yèè umecire n cápínele uú wole cáká-cáká yare ke uyē Upíima uu ní we cáká-cáká meco.

⁴ Nkó yee akópe n wai úu Ulééca isé tīkilē. Lē nnya, akópe piwai ye isé pilóó le. ⁵ Nò kò pēe nyu re Yeesu Kirisi ye ka re uké pīsoi akópe-i lese, uricuruu úu akópe áka má. ⁶ Lē nnya, nkó ne Yeesu Kirisi pēe m pēnelē úu ye akópe n wai. Nkó yee akópe n wai úu u yenaalē, úu kò u nyu.

⁷ Nó sinépipi, áni kape tíye unyine uké nó fóm. Nkó yee n wai yare kai m pise ye aseí tīkilēle yare ke Yeesu Kirisi pòó kò aseí n tīkilē meco. ⁸ Nkó yee akópe piwai ne kēyu m mahani ye kuníri ukó le. Kuníri kpeé hái kékoraane-me akópe wairi. Lē nnya ke Ulééca Kēpipi ake ketē kecáá ka re keké kuníri liwai-wai ritékéé.

⁹ Nkó yee m pansé Ulééca kēpipi yèè akópe piwai riyále re Ulééca Nfaa ye ukeméé we nnya. Kuu Ulééca kēpipi nnya, úu yé fe uké akópe piwai n nòrlē. ¹⁰ Nkó yee úu aseí n tīkilē nēe úu umáreco ní la úu Ulééca ukó. Kei kapi ye ne Ulééca kēpipi ne kuníri kēpipi ceri api kóólene.

Ulééca sipipi mecōpecire pilakaane nsímé

¹¹ Tinóó tē kani hái kékoraane-me n kò ye ntí re: Tóké merócōpecire n lakaane. ¹² Ari kape Kayee meco n we. U pēe ukpááree Setani ukó le, uu uumareco pá. Yo nnya kuu u ripá? Kayee ricuruu liwai-wai áí pēé nyamí, amá uumareco líkò pòon n nyamí.

¹³ Pimáreco, áí kape píri nó wa re ketē nté pīsoi ye nónépuri yulu nnya. ¹⁴ Tò nyule re tò pēe kpuwaalenle, ari nkpéni nfáa yenu. Kari pírómarēco ní la nnya kari lē nyu. Nkó yee úu umáreco ní la ye kpuwaalenle. ¹⁵ Usoi nkó yee umáreco ipuri n yúlu ye usoikó le. Nò kò pēe nyu re usoikó úka úu uīsoi kēmeé ketóne má uké ne nfáa teneciré yé. ¹⁶ Yeesu Kirisi ye unfaa kpísile uu tó nnya he arí ne ceru re lē kapi ye sée re níla. Li pise re tóké kò ntófáa kpísi ari pírómarēco nnya he. ¹⁷ Usoi nkó yee m má, un nkpéni umáreco n yé úu líka má, uú ne ukéfa u pésu, íye kuu yé pēé maa re uyē ye Ulééca lalē? ¹⁸ Nó sinéwá, ári kape ye nnóosimé ηmane ne níla nyíse. Amá toké ye meyíkíyiki mewai wa ne aseí líké nyíse re tò níla mále.

Tóké ne nkíηniηe Ulééca keyu-i n we

¹⁹ Kei kari yé ne n céri re tò nsímései pite le ye lē. Lēleé yé kò tíyese arí ne tírópòó Ulééca keyu-i n we. ²⁰ Asei kecáá, mpa lin ne sirófa kēmeé ró n túhaane re tò akópe wale, Ulééca ye sirófa fele un kò mpa yo nyu. ²¹ Pinésáne, in te líka áí ne sirófa kēmeé ró túhaane re tò akópe wa, tírópòó karí ne Ulééca keyu-i we. ²² Kari uisé m múlē tòn kò leleé ne u n sá wai nnya, tò ye tòn yo mpuri u m pise, tò ye ukeméé li yenle. ²³ Uisé iyē nnyí re toké ne Ukepípi Yeesu Kirisi kefa tene ari kò n lakaane yare kuu isé ró m pa. ²⁴ Nkó yee uisé iyē n tīkilē ne Ulééca ye pēnelēle un ne we, Ulééca pòon kò ukeméé we. Unfaasone kuu ró ní he mae ró nyíselē te tò pēnelēle tòn ne we.

4

Iye kapi ye ne Ulééca Nfaasone ceri?

¹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mēse ne mēse pē nnéi pēe ye m pólólē te Ulééca Nfaasone ye pikeméé wele nkó ηmurei. Amá ani ye pi pēé kelené ani yenu re li nsímései nēe áí nsímései. Asei kecáá, antepuye nōme ye ketē kecáá kulúí leemele. ² Lē kani yéé ne n céri re Ulééca Nfaasone ye unyine kēmeé we ye nní: Uye un tinhaa re Yeesu Kirisi ye panséle kesoi pipi uú ne ketē nté weri, li nyíse re Nfaasone ye ukeméé wele. ³ Nkó yee úu ye lē tinhaa ye nyísele re Nfaasone nín ukeméé we, amá Kirisi ulaarō ye u te. Nò kò te u weme. Ticuruu u ketē kecáá pikáme masile.

⁴ Amá nŏ sinéwá, nŏ ne Uléecaa pikó le, nŏ kŏ antepuyē nŏome feriyēle. Nfáasŏne mee nŏkenémee ní we ye Kirisi ulaarŏ fele. ⁵ Pinŏome pēe ketē nté pikó le. Lē nnya kapi ketē nté pikó mecŏ símisi, pē pin kŏ kutu pi cŏlē. ⁶ Amá tŏ ne Uléecaa pikó le. Nkŏ yēe Uléecaa n nyu yēe ye kutu tŏ ricŏ. Amá nkŏ yēe úu Uléecaa ukŏ, úu ye kutu tŏ ricŏ. Lē kari ye ne ceri kei ke nsímései Nfaasŏne nn ní we ne kei ke nnŏome nn ní we.

Uléecaa ye níla le

⁷ Pinésáne lala kecire, Uléecaa kémee ke níla nn léeri. Lē nnya, li pise re tŏké n lakaane. Usoi nkŏ yēe uuŏ ní la ye Uléecaa ukŏ le un kŏ Uléecaa nyu. ⁸ Uléecaa ye níla le. Nkŏ yēe úu uuŏ ní la úu Uléecaa céri. ⁹ Uléecaa ye Ukepipi cireníne ketē kecáá tummele re keké nfáa fale ró he. Lē kuú ne nyíse re u ró lalē. ¹⁰ Nla mmē ne ne mmpehē le. Ai tŏo Uléecaa la, amá uyēe tŏ la uu pēe Ukepipi tumti ake kemecire kpísi ake arŏkŏpe kecáá he yare inyŏnsesee aké ne arŏkŏpe ró sári.

¹¹ Pinésáne lala kecire, in te lē ke Uléecaa uu ró la, li pise re tŏké kŏ n lakaane. ¹² Uka úu Uléecaa yénaalē. Amá tŏn n lakaane, tŏ ne Uléecaa ye pénélenle un kerŏméé we, unla nn kŏ kerŏmee yipaalē.

¹³ Uléecaa ye Unfaasŏne ró hele. Lelēe ye nyíse re tŏ ukeméé wele uyē un kŏ tŏ kéméé we. ¹⁴ Tŏ ne yenle ari kŏ n símisi re Sáa ye Kepipi ketē kecáá tummele re keké pisoí ayu lŏ. ¹⁵ Uye un n ceri un tinhaa re Yeesu ye Uléecaa Kepipi le, li nyísele re liute uyē ne Uléecaa ye pénélenle un ne Uléecaa kéméé we Uléecaa pŏŏn kŏ ukeméé we. ¹⁶ Tŏ ne yenle ari céru re Uléecaa ye ró lalē arí ne kefa tene.

Uléecaa ye níla le. Nkŏ yēe níla m má ne Uléecaa ye pénélenle pin ne we, Uléecaa un ukeméé we, uyē un kŏ Uléecaa kéméé we. ¹⁷ Tŏn níla m má ne nketo-pŏ, tŏ fe arí ha keyáa kē ke Uléecaa uú ne ró ní túhaanene ne tirŏpŏŏ n we, ke irŏsoi kari ketē nté ní le ii Kirisi ikŏ mecŏ ní we nnya. ¹⁸ Nkŏ yēe níla m má úu ye iwame n wai. Nla mee ní we ne nketo-pŏ yèè iwame lakasēle. Iwame yèè nyísele re usoi kewuu ye túúni re pi yé kutu u ripasa. Lē nnya, nkŏ ke iwame ii ní we nla rín nyamí ne nketo-pŏ.

¹⁹ Amá in tŏo, tŏ Uléecaa lalē re uyēe mefoí ró la nnya. ²⁰ Uye un m maa re: “Ne Uléecaa lalē”, un kŏ pēe uusoicŏ ipuri yulu, liute ye unŏome le. Nkŏ yēe úu usoicŏ kuu n nyáni ní la úu yé fe uké Uléecaa kúu n nyáni n la. ²¹ Kirisi ye kŏ pēe isé ró hele re nkŏ yēe Uléecaa ní la uké kŏ uusoicŏ n la.

5

Nfatene mee nínanje kapi ye ne n feriyē

¹ Nkŏ yēe ne kefa n tene re Yeesu ke Uléecaa uu wéē ye Uléecaa kepipi le. Nkŏ yēe usáa ní la yèè kŏ usáa siwá n lalē. ² Tŏn Uléecaa n la, tŏn kŏ uisé n tikilē kai yé nyíse re tŏ Uléecaa siwá lalē. ³ Uléecaa isé pimulé kémee kai ye nyíse re usoi ye Uléecaa lalē. Uisé ii kŏ pēe páápú. ⁴ Mpá Uléecaa kepipi kéye ye ketē kecáá likŏ nínanje feriyēle. Ntŏfatene nnya kake ye feriyē. ⁵ Wŏo ye fe uu ketē kecáá likŏ feriyē, insá uyēe ne kefa n tene re Yeesu yēe Uléecaa Kepipi?

Yeesu kecáá aseéra pilesē nsímé

⁶ Yeesu Kirisi yēe ketē kecáá ka ne míni ne ménye. Ai míni nmanē kuú ne ka, amá míni ne ménye kuú ne ka. Nfáasŏne mee lē símisi. Nfáasŏne mee nsímései ute. ⁷ Lē nnya, píseérakŏŏ ye pitaani le: ⁸ Pēpēe nní Nfáasŏne ne míni ne ménye. Piketaani ye kŏ nmanēle re nsímései ye mu. ⁹ PISOI yèè aseéra lesēle ari nmanēle. Uléecaa rinŏo kuu rinháa ye kŏ pēe lē fele. Uyēe Ukepipi kecáá aseéra lesē. ¹⁰ Nkŏ yēe Uléecaa Kepipi ne kefa n tenelē ye aseéra nyē ukēfa-i yekeilenle. Nkŏ yēe úu ne kefa n tene ye waise re Uléecaa ye unŏome le, kúu rinŏo tē ke Uléecaa uu Ukepipi kecáá rinháa ne kefa n tene nnya. ¹¹ Uléecaa ye nfáa teneciré ró hele. Ukepipi kémee ke nfáa mmē nn we. ¹² Nkŏ yēe Uléecaa Kepipi kē n nyu ye nfáa teneciré mále. Nkŏ yēe úu Kepipi kē m má úu kŏ nfáa teneciré má.

Nfáa teneciré kecáá nstmé

¹³ Nó mpí nó nní Uléécáa Kepipi ne kefa n tenelē, nó kam titelé tē wōipō re ani ceri re nó nfáa teneciré mále. ¹⁴ Tōn ne Uléécáa n tálē, tōn yo umela kémee u m pise, u ye ne ró kónle.

¹⁵ Tōn n nyu re mpá yo kari u pise u ye ne ró kónle, tō kō nyule re tō lē kari u m pise piyéne masile.

¹⁶ Usoi un umárecō n yē un akópe nyee áa ye ne nkpō ní ka n wai, uké ukecáá Uléécáa yáási uké nfáa u he. Pēpē ye akópe nyee áa ye ne nkpō ní ka n wa ηmane kecáá kam te piké ye Uléécáa yáási. Akópe anyine yèè ne nkpō kale. Ai pēpē ye akópe nyee ye ne nkpō ní ka n wa kecáá kam te ani ye yáási.

¹⁷ Mpá mewai kópe méye ye akópe le. Amá ái akópe nnéi nyee ye ne nkpō ka.

¹⁸ Tō nyule re usoi nkó yee Uléécáa kewã úu ye akópe n wai. Uléécáa Kepipi yèè kericurru kecáá m páilenle, ukpááree Setani úu ye ke rica. ¹⁹ Tō nyule re tō ne Uléécáa pikó le, ketē nnéi pikó pōn ukpááree Setani nnaηe-i pansente.

²⁰ Tō kō nyule re Uléécáa Kepipi ye kale ake mesōhō ró he tóké ye ne Uléécáa yíkíyiki céri. Ukepipi Yeesu Kirisi kee tó ne Uléécáa yíkíyiki uyē tipéne tōn ne we. Yeesu Kirisi uyee Uléécáa yíkíyiki. Uyee nfáa teneciré. ²¹ Nό sinéwá, ani nómenécíre ne piléé tí.

Títelé lírū ke Yohani uu n wói

Léle rítelé ntí kέmεε rí we

Títelé lírū ke Yohani uu n wói ye rítelé le ke Yohani uu "Unósi" ke Uléécaá uu n wée ne usipipi n wólu. Picó ye músu re li yé Uléécaá icápine ne ikεmεε pikó kuú ne máne. Li rikεmεε nyísele lē kapi yé ne picélaa nōome n sónε.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwale ye pepεε rítelé ntí n kέeni símisile re piké nsímései ne ríla kέmεε isoi n le (1-6).
2. U re pisoi piké ne pepεε Uléécaá icélaa memíi n céesi pimεcire tí (7-11).
3. Uléécaá icápine inyine pikó iyáhaa kuu pē kuu nté n wólu palē (12-13).

Iyáhaa

¹ Né Yeesu Uléécaá icápine uwéése, née pō Kiriya ke Uléécaá uu n wée ne sipópipi kam rí la ne kefa keεε rítelé ntí wólu. Ai menécire née nó la, amá mpí nnéi pεε nnésímései n nyu ye kó nó lalε. ² Tó nó lalε re nsímései ye keróméé we nnya. Meséεε knn yé kó keróméé n we. Né nó yáasi!

³ Sáa Uléécaá ne Ukepipi Yeesu Kirisi yé ípεelée ró nyíse, api nfanare ró nyíse api kó nkíninεε ró he tóké ne aseí ne ríla kέmεε m pénélē.

Nsímései ne ríla kecáá nsímé

⁴ Kam n yé te sipówá keεape sinyine ye nsímései tikilenle yare ke Sáa Uléécaá uu rinóó ró n he mεcá, li meyansei né larisile. ⁵ Ne nkpéni pō Kiriya pise re tóké n lakaane. Ai isé fale kam wólu nen pó pápólē. Isé iyē kari hái kékoraane-me rí yósi ye nyi. ⁶ Nla ye pise re tóké Uléécaá isé n tikilē tón ne sónε. Kei ye isé iyē kari yé n tíkile tón ne sónε yare kuu kékoraane-me ró n céesi. ⁷ Pinóome kulúí ye ketē kecáá lonaalenle pin kesu re Yeesu Kirisi úu pansε keεoipipi yíkíyiki uú ne ketē kecáá weri. Kei kapi ye ne ceri re uyεε lē n wai ye unóome le un kó Kirisi ulaaró. ⁸ Lē nnya, ani nómenécire tí rísonε, ani kape ne pirókei nnéi kari n wa kulaa m paa nnya. Amá ani liihεε nnéi yósi.

⁹ Nkó yeε úu Kirisi icélaa m múlilē uké iketo ηmane ne m pálē, un pεε fáauselē, úu Uléécaá kupénεcá kέmεé we. Nkó yeε Kirisi icélaa m múlilē ye Sáa Uléécaá ne Ukepipi ηmureile. ¹⁰ Uye un nókenéméé n ka unsá icélaa iyē ne n hapó, ani kape nókenéyá-i u yósi, ani kape kó u yáasi ricuruu. ¹¹ Uye un u n yáasi, li wa yare u ne uyē pεε kesé umεwai kópe mē kέmεé we.

Nsímé tārā

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi, amá ám la ké neni rítelé ne kέwale ne lē wa. Ne lalε kέ nókenéméé hapó ari pεé n nyáneine nen ne nó símisi tóké ne mpóonare m má ne kέtá-pó nnya.

¹³ Upóyínasi ke Uléécaá uu n wée siwā pō ne kó pó yáhaapó.

Títelé táánũ ke Yohani uu n wói

Léle rítelé ntí kémee ní we

Utisi unyine kapi ye n sée re Kayusi ke Yohani uu rítelé ntí wói. Ari ukecáá nkó ríka nyu, insá kuu Nléécaasimé ne aseí n tíkile ñmané. Umewee ye ne Tiyotirefu mekó kóólelenle. Tiyotirefu ye icápine kémee úyukóó unyine le ke Yohani uu n kési.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwale ye Kayusi pakarente, aseí kuu n tíkile ne pikei kuu Kirisi pikó n wapisi nnya (1-8).
2. Tiyotirefu nsē ye nfasimé u tanaalenle (9-10).
3. U Temetiriisi isoi sone nkó símisile (11-12).
4. U símaapó re u yé pi rilóólú uu kó iyáhaa pi papó (13-15).

Iyáhaa

¹ Né Uléécaá icápine uwéése, née pó Kayusi kam ní la ne kefa keke rítelé ntí wólu.

² Unésáne lala keciré, ne welu re póké mpa yo kémee keyu n sí póké kó isare n láarú yare kaa nní Uléécaá ncee kémee keyu n sí meco. ³ Pirómárecó pinyine ye nté kale api né símisi re nsímései ye kepóméé wele, pón kó nsone n tíkile. Li rinékín ññukusele meyíkíyiki. ⁴ Líka áí ye rinékín ññukuse ai tósu kam yé ní kó te sinéwá ye aseí tíkile.

Kayusi ye aseí tikilenle

⁵ Unésáne lala keciré, pó ye pón yo n yekei re pó wa, pó ye nyísele re pó aseí ute le áá ne Kirisi pikó li wai, mpa pin kucóyu pikó. ⁶ Pi Uléécaá icápine pikó keyu-í ríla kaa pi n nyíse kecáá símisile. Pón n fe pón pi n lé yare kai Uléécaá kémee m pise piké ne pincee rinóh, li nyamle. ⁷ Upiima pikei nnya kapi ncée tíkile. Api pepere ápi Uléécaá n nyu anipe-í líka yósi. ⁸ Lē nnya kai pise re tóké lipite pē lé, tó ne pē tóké ne kesé nsímései n yóólē nnya.

Tiyotirefu ne Temetiriisi

⁹ Ne Uléécaá icápine pikó kételēpi wóile. Amá Tiyotirefu yee iyukóó picó kecōpe ní la úu ró yósi. ¹⁰ Lē nnya, nen ha píyei n hapó, ne mewai kuu n wapisi un kó kerócaá nsímé kópe símaankēe keenkēene. Lē áí nkpráni u tu. Úu ye kusáne pimárecó pē n sónapó wa, úu ye kó ñmurei re pepere piwai ní la piké wa, uu kó pē Uléécaá icápine-í pi lese.

¹¹ Unésáne lala keciré, kape ye ne líkópe piwai yíraane, amá a ye ne lisone yíraane. Nkó yee lisone n wai ye Uléécaá ukó le, nkó yee akópe n wai úu Uléécaá nyu.

¹² Mpa úye ye símisi re Temetiriisi ye isoi sone lele, hái ricuruu nsímései mee ukeméé ní we ye nyísele re u isoi sone lele. Tó ne kó ukecáá lē símisile. Pó kó nyu re lē kari ukecáá ní símisi ye aseí le.

Iyáhaa tərəə

¹³ Ne nsímé meyá mále ké pó wóipó, amá ám la ké rítelé ne kéwale ne lē wa. ¹⁴ Ne lalē ké nfáani pó yé, ari péé n nyáneine tón ne símisi.

¹⁵ A ne nkíññe n we.

Pipósáne re ké pó yáasi. A pirósáne yáasi, aa pinnéi mpa úye uiyáhaa u pa.

Τίτλεέ κε Yuuti uu n wói

Lelεε rítelε ntí kέmεε ní we

Kirisi pikó nnéi κε Yuuti ritelé ntí arí ne máne. Tinsímé ne Piyεε ritelé lírū nkó ye lalε nké nse. Pεpεε icélaa nάmε n céési pin nsé kόpe sόne kuú ne atōpi wai.

Ifaaci iyē mekériiνε ye mmé:

1. Lelεε rítelε ntí kέmεε ní we (1-2).
2. Pεpεε icélaa nάmε m pásii nkó (3-16).
3. U Kirisi pikó ikari kpáselenle re piké níla ne nfatene kέmεé n ηmóópúlē (17-23).
4. Uléεcaa yeε ipakare te (24-25).

Iyáhaa

¹ Née Yeesu Kirisi ukεikó ne Yakupu uwā kapi ye n sée re Yuuti. Nó mpí κε Sáa Uléεcaa uu nní ní sée kam τίtelé wólu. U nó lalε uu Yeesu Kirisi anipe-i nó wai re uké nókenécáa m paílē. ² Uléεcaa uké nfanare nó nyíse uu kō nkínine nó he uu kō meýá nó n la.

Pεpεε nnόmesimé n céési kecáa nkó

³ Pinésáne lala kecire, ne peé lalε kέ lé κε Uléεcaa uu kesé tó ne nnό ayu n lō kecáa rítelε nó wóipō. Ne nkpéni yé te li meýikíyiki pise re kέ nní nó wói kέ ne nfatene atōpi kέmεε nó n ηmóópúselē. Uléεcaa ye mecíreníne nsímé mmē κε upikó apí ne kefa n tene pamεle.

⁴ Ai líka nnya kam lé símisi, simúné kόpe pisoι pinyine ye riséé ne nó cóhanelenle. Pi Uléεcaa ipεeléε waisele yare ncée kuu pi he re piké mewai kόpe ne piripō n wai. Urócélaa cireníne ne Urópiíma Yeesu Kirisi kapi lé yulu. Háι meκεε-me kai wólaalē te akpanii nyεε pilikó.

⁵ Mpá kani nní pinyuwe m máálē, ne la kέ nó léise re Upííma ye pεε meκεε Isirayeli pikó riyu lōle Esipiti ketē kecáa, amá uu pεε limemáa tíyese pεpεε apí pikecōpe ne kefa u n tenelē apí kpíni. ⁶ Piléεcaatumε pinyine ye peé ne Uléεcaa wóosile re ketóne κε-i kuu pi n tónse áke ne pi risá, apí pεε pimεcire ketóne conse. U kō pē kuηmaha kemεε-pō tonselenle pin meséρε pahaalē líké ha ne keyáa kē kuu pitúhaane pi n sónti tu. ⁷ Ani Sotam kuyu ne Komōari kukó ne ayu nyεε ne a n kólē nkó léise. Piléεcaatumε mecō mmé κε kei pikó apí pεε méwoo méwoo wai. Apí n la pitisi ne pitisicō piké n sói. Lē nnya κε Uléεcaa uu kutu pi ripasa uu nna tenεcírε kέmεε pi sápo. U lé wale re mpá úye uké kei yē uké ne umεcire tí.

⁸ Lē κε pεpεε nní ne nó n cóhanelē póo kō we. Simúné kόpe sin pi n leeme, apí pεε piipíne lilala ne pimεcire mékperinkpe n wai, apí kō Upííma nnanε waiselē, pin keyómεcaa-pō linaηe-nanε lámaankeε. ⁹ Moisi ye pεε kpule, Uléεcaatumε wéεse Misεeli ne Setani apí ukεcáa cénεsi. Pi pεε pásainele re wóo yé u kpísi. Mpá ne lé, Uléεcaatumε wéεse Misεeli ricuruu úu kaha uké Setani lámaankeε. Amá nse kuu u ma re: Upííma uké kutu pó ripasa.

¹⁰ Amá pisoι pē póo, lé aseí kápi n nyu kapi ye lámaankeε. Lē kapi isεε mecō méwoo n nyu lee pi kopaalē. ¹¹ Iwe kapi topori! Kayεε ncee ncō kapi tíkilē. Siwóo nnya kapi pimεcire kpísi apí mpōleceε tikise Palam mecō. Kapí ne Uléεcaa n kénεne yare κε Koree uu n wa mecō nnya kai pi ritékéé. ¹² Kei kani ye n cápine re nóké memárecō iluke li, pεpεε ye nórinéyu kpu. Kei κε pē apí ye pimεla anyá súkei, apí ne úka kutu cōlē. Pi we yare ahope κε kuyō aku n kpáulē. Pi kō wele yare kuléε nkú kpeε áku ye m mári, mpá lin kuimaretuηe n tu. Pin ku n wehe, meté kaku pεε lé kpu. ¹³ Míniíma kέmεε ániwalé pape-pape kapí ne menyíne we. Pi ye pimewai kόpe lesele apí yánεsi yare κε ániwalé aa ye míni kuwálé ní yánεsi. Pi kō wele yare awárepi nyεε méwoo n sónεsi. Lē nnya κε Uléεcaa uu kuηmaha pííma-i ketóne pi he re piké kei meséρε n tū.

¹⁴ Pirókpure kέmεε, Enóki ye Atam siyase kέmεε kunai sééi-sééi ukó lé. U háι meκεε-me pisoι pē kecáa ma re: Upííma ye wemεle ne upileecaatumε kulú ¹⁵ piké ne pisoι nnéi

túhaane. U yé piwaikópεkáo akópε pa, mewai kópε nnéi kapi n wa nnya. U yé kó pikópεkáo pεε áyu n wéési alé kapi u n lámaankεε kecáá akópε pi pa. ¹⁶ PISOI pinyine ye pi pεε meséε n ηmúlaankεε. Ai pí kai pi láarú. Pilikáipi-káipi kapi ye wa. Pi ní-yuwélaasimé símaankεεε pin ne pISOI kahaankεε re piké linyine pikεμεε yé nnya.

Kirisi pikó nsé kecáá nsímé

¹⁷ Amá nó pinésáne lala kecire, nóoké ye nsímé ke Urópiima Yeesu Kirisi pitume api meκεε-με nó rin-yóó léise. ¹⁸ Pi ye pεε nó n yóólé te: Ituηε tóρó kumúηé kun n tu, pinyine pεε pISOI n sényi yé kam, ápi yéé pilikáipi-káipi nnya Uléécaá wuri. ¹⁹ Pεpεε pikóólentene pISOI kecεpe tanaalé. Lé ke píricuruu api m músu ηmane kapi wai. Uléécaá Nfaa ní n pikεμεé we. ²⁰ Amá nó pinésáne lala kecire, nóoké nóμενécíε n ηmóópúselé n n nfatene sone ke Nfáasone nn nó ní he nnaηe ne keyóme yáási. ²¹ Ani Uléécaá nla kέμεé n we n n m é te Urópiima Yeesu Kirisi yé unfanare nnya nfáa tenεcír é nó he.

²² Ani ye pεpεε ne ní we pin tíru íwe té. ²³ Ani piayu lo ani nna tenεcír é-i pi lese. Ani ye kó picó íwe té. Amá ani nóμενécíε tí, áni kape ye pilikó líka ne rikó, aí ne pimελαpe ke pimεwai kópε ame m póriinkεε péne.

Ipakare tóρó

²⁴ Uléécaá ye ní naηe mále uké ne nó n léraalé áni yé pí kai loó, uké kó ne kei káni yé ha akópε m má nó ha, ai kó nó n láarú aní ha ne umεyóopi kέμεε u yenu. ²⁵ Uyεε Uléécaá Cireníηe, uyεε ne Urópiima Yeesu Kirisi ritiki uú ne aróyu lolu. Kai ne ní pá pí yei-me n kpiime ne neni-me ne ní pá pí yei-pó, uyεε ní mule ne ní yu ne ní naηe ne meyóopi meséε te! Amí!

Yohani Meyene

Lelɛ rítelɛ ntí kɛmɛ rí we

Yohani yee rítelɛ ntí wói. Kumúnjé kpe-i kuu rítelɛ ntí rí wólu, míni kepáápáá ketɛ kɛ kapi ye n sée re Patimósi-i kuú pɛé we. Pɛɛ mɛkɛɛ Asii keteni-i, kuwélé kunyine-i kake ketunjeleeme-mɛ we. Kumúnjé kpe-i ke Rom uyɔɔpi uú pɛɛ Kirisi pikó wéékuselɛ. Uléécaá icápine iseei inyine kuu rítelɛ wólu. Méyene kulúú ke Yohani uu n yénti te Yeesu ne upikó ye mewai kópe linaɲe-naɲe feriyɛ ne kɛtɔ-pɔ nkó ke méyene mɛ amɛ símisi.

Ifaaci iyɛ mɛkériine ye mmé:

1. Yohani ye umɛcirɛ lese uu nyíse re u Kirisi yee nkɔ kɛmɛ n yisi utumɛ le (1:1-8).
2. Atelɛ aseɛi kapi Uléécaá icápine yee pɛɛ mɛkɛɛ Asii keteni-i rí we n wói (1-3).
3. Yeesu ye mewai kópe linaɲe-naɲe feriyɛ (4-20).
4. Ketɛ fale ke Uléécaá uu pilésɛmɛ rí la kai áyu tɔrɔɔ kɛmɛé ne mánɛ: leleɛ keyómɛcaá fale ne ketɛ fale ne Yerusalem fale (21-22).

Yeesu ye umɛcirɛ Yohani nyíse

¹ Méyene ke Uléécaá uu Yeesu Kirisi n yéneise re uké upikeikó leleɛ nfáani n sónti nyíse. Lɛ kuú ne uutumɛ n tumme re uké uukeikó Yohani nyíse. ² Yohani ye lɛ nnéi ke Yeesu Kirisi uu u n nyíse yenle uu kɔ yóó re Uléécaá Nsímé ye mu. ³ Uyee nsímé mmú rí kɛéni ne pɛpɛɛ anóo nnyé nyee leleɛ masí kepirɛ-pɔ n wainɛ nkó kutu n cólɛ pin kɔ leleɛ nkemɛɛ n wólaalɛ múlɛ ye pínarekomɛ le! Li we re itunɛ ye tule.

Pi Uléécaá icápine iseei yáasi

⁴ Né Yohani, née Uléécaá icápine iseei iyee Asii kuwélé-mɛ rí we wɔlu nen i yáasi. Uyee rí we, un kɔ pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ we, un kɔ wemɛ, ne ifáa iseei iyee uriyɔɔpitú keyu-i n tú piké ípɛelɛɛ ne nkínɲiɲe nó nyíse. ⁵ Yeesu Kirisi ye úseérakóó le ye ye nsímései m má. Uyee pikɔkɔkɔ keɔpe mefoí nfáa yɛ. Uyee ketɛ nté piyɔɔpi uwéése.

Uyee ró la uu umɛnye ne arókópe heere. ⁶ Uu tíyese ari panse mpuri mee Usáa Uléécaá inyóonɛ n wai. Uyee ríyu ne n-yóopinɲe te nɲá píyei-pɔ. Amí.

⁷ Uyee nkó ahope kɛmɛé wemɛ. Mpá úye ye u yɛnune, aí ne pɛpɛɛ uilúkɛ n luri pɛne. Ketɛ nnéi isoipuri yé uyɛ nnya nkɔ tonɛ. Eɛɛ, leɛ ni, amí!

⁸ Upíima, Uléécaá ye maa re:

Née Ufoí ne Utóɔɔ, uyee rí we un kɔ pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ we, un kɔ wemɛ, rínaɲe nnéi Ute.

Lɛ ke Kirisi uu Yohani n nyíse

⁹ Né, nóunémáreɔ Yohani, tó ne nnó tóo kesé Uléécaá iyɔɔpi kɛmɛ rí we, tó ne nnó ye íwe leleɛ tɔn ne Kirisi kupéneɔ kɛmɛé ɲmóópulɛ. Míni kepáápáá ketɛ kapi ye n sée re Patimósi kɛmɛɛ kapi ne rínaɲe né ha re ne Nléécaasímé yóólɛ nen kɔ Yeesu kecáá aseéra lese nnya.

¹⁰ Nfáasɔne nn Upíima keyaa ketúnjé kenécáá súiri, am pɛɛ kenépirɛ-mɛ metɛ menyine kom men cólɛ yare rináátɔɲ metɛ, ¹¹ men tee re: A lɛ kaa nní rí nyáni rítelɛ rinyine kɛmɛ wói aa Uléécaá icápine iseei iyɛ papɔ. Iyee nní Efeesi ne Simirini ne Perikam ne Tiyatiiri ne Sariteesi ne Filatelifii ne Lawutisee ikó.

¹² Amí ɲmɛelú ké uyee ne né n símisi yɛ. Kam tíɲɲmɛelú, am sífiráa sitɔsi siseɛi kapi ne wura n wa yenu. ¹³ Unyine yee kesoiipipi ne menyine rí we un sífiráa sitɔsi sɛ keɔpe we. Kutúkanka caaca kuú pɛɛ tanaalɛ un tikín kecáá kútampálá kapi ne wura n wa télɛ.

¹⁴ Uriyu ne unnyúpi ye wariyele yare nkumɛ tomé, née yare mpáhamɛ. Uinipɛɛ ye we yare inalempi, ¹⁵ uana an we yare nweni ɲmɔhɔ mee n wa yare n nna kɛmɛɛ riwóɲɔle, umetɛ póon we yare míni píima menyine iwɔɔ. ¹⁶ U pɛɛ ukunipe luke-luke ne awárepi aseɛi

múilenle, titéhe ne kenóopi píj-píj ne mæyele meté tin unnò-i léeri. Ukeyu ye pée wele yare ntunje mee tore. ¹⁷ Kam u n yé, am uana metene lolu yare ne kpule. Uu pæe ukunipe luke-luke kenécáa láa uu re: Iwame íi kape pó wa! Née Ufoí ne Utórò, ¹⁸ nen kò nfáa má. Ne pæe kpule, amá née nkó ne nnéfáa nípá píyei-pò. Ne nkpò ne pikpòkpò kelò kehánne múilenle. ¹⁹ Lẽ nnya, a lẽ kaa n yé woi, lelee ní we ne lelee masí kepire n sónti. ²⁰ Awárepi aseei nyé kaa kunénípe luke-luke kémæe n yé ne sífiráa sisæei sitòsi sã kapí ne wura n wa aseí nyæe m pékaalẽ ye nnyé: Awárepi aseí nyæe pilécaatumæ le pæe Uléécaá icápine isæei iyé kecáa m páilẽ. Sífiráa sisæei sitòsi sã pò ne Uléécaá icápine isæei le.

2

Nsimé kapi Uléécaá icápine iyæe Efæesi-pò ní we n wóipò

¹ A ulécaatumæ ye Efæesi-pò Uléécaá icápine kecáa m páilẽ wóipò re uyæe awárepi aseí ukunipe luke-luke kémæe m múilẽ, uyæe sífiráa sitòsi sisæei sã kapí ne wura n wa kecæpe n sóne ye maa re: ² Ne mepówai ne pipókèi ne pipònmóópú nyule. Ne nyule re áa ye pikpáree kecáa rikpá. Pò pæpæe n tee re pi pitumæ le ápi kò pæe pitumæ peenule aa yénu re pinóme ye pi. ³ Pò ñmóópúlenle. Pò rinényíri nnya íwe lile ái kò pæe pó feriyæ. ⁴ Amá mmẽ kamí ne pó n cési ye re áa nkpéni níla foí kaá pæe m má kénécáa má. ⁵ A léise kei kaa n loó, aa apókòpe kepire tò, aa mepówai foí piwai pæle. Insá lẽ, né kepómæé kam am kápófiráa ketòsi keketonæ-i yukuse, in te áa apókòpe kepire ritò. ⁶ Amá lelee kepómæe ní nyaní ye re pò Nikolayitiye mæwai kesule yare ke née kò me n késu mæcò.

⁷ Uye un ukómæ, uké lẽ ke Nfáasone nn Uléécaá icápine n símisi kutu ricò. Nkó ye n feriyæ kam kuléé kpæe ye nfáa n he kun Uléécaá kémæe-pò we apipi pane uké li.

Nsimé kapi Uléécaá icápine iyæe Simirini-pò ní we n wóipò

⁸ A ulécaatumæ ye Simirini-pò Uléécaá icápine kecáa m páilẽ wóipò re Ufoí ne Utórò, uyæe pæe n kpu uu nkpéni pæeri un nfáa má ye maa re: ⁹ Ne mpótóosi píima-i kaa ní we ne ipówæ kaa m má nyule, pøn kò ne umámá. Ne kò nkòpe ke pæpæe n tee re pi Pisufi le api kepócáa n símaankæe nyule. Pi kò pæe Setani icápine pikó le. ¹⁰ Kape íwe iyé kaa n lene kewuu n túúni. A kò te kuníri yé nókenécæpe pinyine kukpaniilee tã kuké ne nó m peikæe nnya. Li yé kò siyáa kefi kémæe nó wéékuse. A aseí ritiki, nípá lin nkpò ye mu, ké pæe nfáa pó he re pò feriyæ nnya. ¹¹ Uye un ukómæ, uké lẽ ke Nfáasone nn Uléécaá icápine n símisi kutu ricò. Nkpò lírú ñn uyæe n feriyæ líka wainæ.

Nsimé kapi Uléécaá icápine iyæe Perikam-pò ní we n wóipò

¹² A ulécaatumæ ye Perikam-pò Uléécaá icápine kecáa m páilẽ wóipò re uyæe ritéhe ne kenóopi píj-píj ne mæyele meté m má ye maa re: ¹³ Ne nyule kei kaa ní we. Kei ke Setani riyòpitú pò kò we. Aa rinényíri kesi, áa kò kefa kaá ne né n tenelẽ fóm, nípá siyáa se-i kapi unékèikó Antipaasi ye aseí n tìkilẽ nókenémæe kei ke Setani uu ní we ní kpu. ¹⁴ Amá mmẽ kamí ne pó n cési ye kò pæe mmú re: Písoi ye kei we, pin Palam icélaa múilẽ. U Palaki céesi re uké ripine wa Isirayæeli sipipi siké inyónsesare lí siké kò iwásánkaí n wai líké ne kelólé-mẽ si ha. ¹⁵ Limæcò ke pò kò písoi má pæe Nikolayitiye icélaa n tìkilẽ. ¹⁶ Lẽ nnya, a apókòpe kepire ritò, insá lẽ né kepómæe hapò am titéhe kam nnò-i n wailẽ ne atòpi pó wai. ¹⁷ Uye un ukómæ, uké lẽ ke Nfáasone nn Uléécaá icápine n símisi kutu ricò!

Nkó ye n feriyæ kam Uléécaá iluke * ye m pékaalẽ ne ripare tomé hene. Tinyíri fale rinyine tee ripare tẽ kecáa wólaalẽ. Uka úu ri nyu, insá uyé kapi ri n he.

Nsimé kapi Uléécaá icápine iyæe Tiyatiiri-pò ní we n wóipò

¹⁸ A ulécaatumæ ye Tiyatiiri-pò Uléécaá icápine kecáa m páilẽ wóipò re Uléécaá Kepipi inipæe ye ní we yare inalempi, keana an kò we yare nweni ñmòhò sone ye maa re: ¹⁹ Ne

* **2:17** Uléécaá iluke: Iyé kapi ye pæe sée re maani Méleepò ritelé kémæe: Méleepò 16:32-34.

meḡwai ne mpóla ne mpófatenε ne pipókai ne pipóηmóspú ne meḡwai tḡwḡ mee mefoí kulúu n fe nyule. ²⁰ Amá mmē kamí ne pó n cési yee re pḡ unósi Yesapeeli yee n tee re u antepu le riyá un pinékεikó kiraasente re piké méwoo méwoo n wai pin kḡ inyónsesare le. ²¹ Ne u yálenle kelenε re uké uakópe kepire ritḡ, amá úu la uké uiwásánkaí mewai mē kepire ritḡ. ²² Aa yē! Ne nní lē u ne pepεε kesē iwásá n wai kefine kecáá sáne piké íwe píima lí, in te ápi pimεwai mē kepire ritḡ. ²³ Né tíyεε api usiwā kóni. Uléεcaá icápine nnéí yé pεε céri re née ye usoi kemúnē ne ulilala lee m pékaalē perei am céru. Ne kḡ mpá úye mewai kecáá ulikó u pane.

²⁴ Amá nḡ Tiyatiiri pikó picḡ mpí, nḡw ye áni nní icélaa iyē n t́kilē, áni kḡ lē kapi n tee re Setani likó lee m pékaalē ceri, ne maa re ám nḡ ncḡni nka ncḡ cḡnsene. ²⁵ Amá ani lē kani nní m má anípe keté m múlē ké ha ne pεεme.

²⁶ Uyee n feriyε, uyee menéwai rimmúlú ne kέtḡ-pḡ kam ŕnaηε kam unésáa kémεε m má pane. Uyē kam isoipuri kecáá ŕnaηε pane. ²⁷ Uyee keweninaapi ne isoipuri iyē sénine, uu kḡ i foresi yarε sipérétúhu. ²⁸ Né kḡ rimarewarepi u he. ²⁹ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasḡne nn Uléεcaá icápine n símisi kutu ricḡ!

3

Nsímé kapi Uléεcaá icápine iyee Sariteesi-pḡ ní we n wóipḡ

¹ A uléεcaatumε yee Sariteesi-pḡ Uléεcaá icápine kecáá m páilē wḡipḡ re uyee Uléεcaá yee ifáa íseei ne awárepi aseei n te ye maa re: Ne meḡwai nyule. Pḡ rinyíri yenle re pḡ nfáa má, némḡpákane pḡ kpuwaalenle. ² A nnḡni kémεε yisi aa pepεε ní we pin kpi ikari waise ápi kape ne n kpí nnya. Am meḡwai yē men Unéléεcaá inipeε-i nyamí ne meketḡ-pḡ. ³ Lē nnya, a lē kaa nsímé ní yḡsí ne lē kaa n kḡ léise aa akópe kepire tḡ. Pḡnsá n nyáni, ne sóntile yarε uyaa, áa yé pεε céri ituηε iyε-i kam yé pó rinkáikai. ⁴ Mpá ne lē, pḡ kḡ pεε Sariteesi kei pisoí mále pεε ápi piilū mékperinkpe m póriinkeε. Pi yé ilū tomé tā, tḡ ne pē arí ne n sóne re pi ne lē sá nnya.

⁵ Lē nnya, uyee n feriyε yé ilū tomé tā, ám yé urinyiri nfáa ritelé * kémεε t́inne. Né Unésáa ne piléεcaatumε keyu-i u ceri re u unékó le. ⁶ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasḡne nn Uléεcaá icápine n símisi kutu ricḡ!

Nsímé kapi Uléεcaá icápine iyee Filatelifi-pḡ ní we n wóipḡ

⁷ A uléεcaatumε yee Filatelifi-pḡ Uléεcaá icápine kecáá m páilē wḡipḡ re Uléεcaá ukó ne Uyíkíyiki yee Tafiti kehánne m múlē, Uyee ye n hánne úka úu yé ha pεε n hánesi, Uyee ye n hánesi úka úu yé ha pεε n hánne ye maa re: ⁸ Ne meḡwai nyule. Aa yē, ne kepóyu-i ihánaa hánnele ke úka úu yé n fe uké hánesi. Li we re mpónaηε ńn piyε. Pḡ kḡ nnésímé rimúlúle áa kḡ rinényíri kesí. ⁹ Aa yē, ne Setani icápine pikó apónípe-i waine. Pi ye maa re pi Pisuífi le, ái kḡ pεε lē. Pi kiraasele. Aa yē, né tíyεε apí weri api kepónyále-i wúla api céru re ne pεε pó lale. ¹⁰ Kaa nní nnésímé mee ye rinηmóspúse rimmúlú nnya, né né kḡ ipeikεεtuηε iyee ketē nnéí kecáá n sónti iké ketē pikó peikeε kémεε pó rimúlú. ¹¹ Ne nfáani sóntile. A lē kaa m má anípe keté rimúlú úka úu kape ne lē kaa n feriyε api pó he pó ní yḡsí nnya.

¹² Né tíyεε Uyee n feriyee uu Unéléεcaá Keyḡ kémεε pansε nléri cire-cire, úu yé pεε píkaí kei le. Né ukεcáá Unéléεcaá rinyiri ne Unéléεcaá kuyu rinyiri, Yerusalem fale yee keyómεcaá-pḡ Unéléεcaá kémεε n léeri wḡi, am kḡ rinényíri fale wḡlu. ¹³ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasḡne nn Uléεcaá icápine n símisi kutu ricḡ!

Nsímé kapi Uléεcaá icápine iyee Lawutisee-pḡ ní we n wóipḡ

¹⁴ A uléεcaatumε yee Lawutisee-pḡ Uléεcaá icápine kecáá m páilē wḡipḡ re Amí, úseérakḡ yee aseí m má un kḡ uyíkíyiki, un kḡ lē nnéí ke Uléεcaá uu n wa kekoraane ye maa re: ¹⁵ Ne meḡwai nyule. Aa ninjú áa kḡ tolú. Amá pḡn pēé n fe pḡké n ninjú née pḡké

* 3:5 Filipu 4.3

n tolú! ¹⁶ Lẽ nnya, kaa nní m páipailẽ, áa kò ninjú áa kò tolú nnya, né kúúkee am nnénòò-i pò lésèri. ¹⁷ Pò ye maa re: Ne umámá le, ne memá yénle, líka ái né párlĩ, áa kò ppe nyu re ipóco ye íwe wele, pòn wariye, pòn íwe má pòn nyiinlẽ pòn kò menmane we. ¹⁸ Lẽ nnya kam mesòhò pò kpálẽ te a kenémee wura kapi n sáasi apí lolé cáká-cáká lò aa ppe panse umámá, aa kò ilũ tomé lolu aa ppe n lapaalẽ, isei íi kape ne pò ní wa re pò menmane sòne nnya. Aa kò pite kapi ye inípee rińkemí lolu aa ipónípee kemí pòké ne n nyáni nnya. ¹⁹ Nẽ, ne ye ne pẽ nnéi kam ní la césile am kò kutu pi pasa. Lẽ nnya, kape siká wa, a apókópe kepire ritò. ²⁰ Aa yẽe, ne rinòhò-i nyenule nen ihánaa pepu. Uye un menétè n kò, un tinòhò n hánne, né ukeyò-i lompò tó ne uyẽ ari kesé iluke le.

²¹ Uyee n feriyee kam tíyesene ari tinéyòopitũ kecáá kesé tone yare ke nées n feriyee tó ne Unésáa tòn kesé uriyòopitũ kecáá tũ meco.

²² Uye un ukóme, uké lè ke Nfáasone nn Uléécaá icápine n símisi kutu rico!

4

Uléécaá meyoopi ke keyómecaa-pò pikó api yóm

¹ Lẽ memáá, am pée pái, am ihánaa inyine keyómecaa-pò yenu in hánnelẽ. Am metè foí memee pée ne né n símisi kom men tee re: A nté ritaáme ké lelee masí kepire n waine pò nyíse. ² Mese ne mese, Nfáasone nn kenécáá súiri am ppe riyòopitũ tinyine keyómecaa-pò yenu, unyine un tikecáá tũ. ³ Uyee n tũ mewee ye nkpáni yare ripare ñmèi-ñmèi nées ríwéé meco, kuwamenirí pòon riyòopitũ tẽ kóónulẽ. Kumewee ye nkpáni yare mehóle ripare. ⁴ Ayòopitũ afeeré ne ana nyee ppe riyòopitũ tẽ kóónulẽ, piwéése afeeré ne pina pin akecáá tũ, pin ilũ tomé tántilẽ, pin ayòopikòh kápí ne wura n wa piayu kecáá kípiilẽ. ⁵ Sikónetéhe ne metè menyine ne ikóne pisenkee ye ppe riyòopitũ tẽ kémee léentile. Sífiráa siseei ye ppe riyòopitũ tẽ keyu-mẽ torele nyaii. Si Uléécaá ifaa íseei le. ⁶ Linyine ye ppe riyòopitũ tẽ metene wele yare sinípeenyáni-yelèpi see mínimaa meco tanjelẽ.

Lifáakó lina linyine lee keyu-mẽ ne kepire-mẽ inípee nípá yei n tóraankèelè ye ppe riyòopitũ tẽ kecòpe ne rimekanèi wele. ⁷ Lifáakó foí ye wele yare kúkinaá. Lifáakó lírú ye kò wele yare rináapipi, lifáakó táánũ pò ne nkpáni yare li kesoiyu mále. Lifáakó náii pò ne metuke maamaa mee n yóosilè ne menyine wele. ⁸ Lifáakó lè kena ye mále améj akpuulũ akpuulũ, inípee in nípá yei tóraankèelè. Api keyu má ne pimáikee ketúnjé ne kesine re: Usòne círicírí, círicírí, círicírí yee Upíima, Uléécaá, Nnanje nnéi Ute.

Uyee pée we, Uyee we, Uyee kò masí sònti. ⁹ Mpá píyei ke lifáakó lè ai yé ha uyee riyòopitũ kecáá ní tũ un kò nípá píyei we ríyu n waise, api ye urinyiri taáse api kò u pòhese

¹⁰ piwéése afeeré ne pina pẽ pò né ye ppe uyee riyòopitũ kecáá ní tũ metene riwula api uyee nípá píyei ní we yáasi api ppe riyòopitũ keyu-i piayòopikòh sá api re: ¹¹ Urópiima ne Uróléécaá, pò ne sá re pòké ríyu ne rinyíri ne rínanje m má. Liriyíkí re pò nípá yo wa, pò lalè liké n we. Lẽ nnya kai kò we.

5

Kesánpipi ye rítelè wúkule

¹ Am pée uyee riyòopitũ kecáá ní tũ kunipe luke-luke kémee rítelè rinyine yenu tin kepire ne keyu-mẽ wólaalẽ, api kò atópi aseei rikécáá wai apí ne wúkesi re úka úu kape rica. ² Am kò uléécaatume nanje-nanje unyine yenu un yóólè lin cálè te: Wóo tu re uké rítelè tẽ wúkule uké kò tiatòpi nyè fori?

³ Amá úka úu we keyómecaa-pò nées ketè nté kecáá nées ketè metene yee yé n fe uu ri wúkule nées uu ri nyáni. ⁴ Kei kam ppe meyá tẽ ñmaa re úka úu tulaalè te uké rítelè tẽ wúkule nées uké ri nyáni nnya. ⁵ Uwéése use uu ppe né maa re: Kape n téni, a yè te Yuta pikó mpuri kémee kukinaá, Tafiti kepirè ye feriyelè. Ke yé fe ake rítelè tẽ wúkule ake kò atópi aseei nyè foru.

⁶ Am kə riyóòpitū tē kecəpe ne lifáakó lina lē kecəpe ne piwéése pē kecəpe Risánpipi yenu tin nyenu yare pi ne ri nyóonsele. Akóle aseei ne inípee iseei karí pee má. Lēle Uléécaā ifaa iseei iyē kuu ketē nnéi kecáá ní túmei. ⁷ Arí hapə arí uyee riyóòpitū kecáá ní tú kunipe luke-luke kémeē rítelē tē yósu. ⁸ Kuu rítelē tē piyóó ní masí, lifáakó lina lē ne piwéése afeeré ne pina pē api sí apí ha Risánpipi keyu-i wúla, mǵá úye un kekéné ne sinúmpí kapí ne wura n wa ne tulaali meyipē múlē. Uléécaā pikó keyomé kapi n yáasi ye kē. ⁹ Api keyóme fale kenyine n yom te:

Pə tula re pəké rítelē tē yósi pəké atópi nyē fori, liriýíkí re pi ne pó nyóonsele aa mepónye ne mǵá kumáre kúye ne mǵá meyu méye ne mǵá ayu áye pisoí ne mǵá nsoipuri ní-ye ayu ləlu aa Uléécaā pa.

¹⁰ Pə pi pansesele n-yóòpipuri pikó ne inyóonse piwai pee Uléécaā pikei n wai. Pi sóntile piké ketē kecáá iyóòpi n tú.

¹¹ Am péé weri am piléécaatumē kulúí pee riyóòpitū ne lifáakó lē ne pikpure n kánēilē metē kom. Pinnéí ye lele píle píle ne kuwóó kuwóó áí kúkeentene we.

¹² Pi pee cááile re:

Tisánpipi kapí ne n nyóonse tee tulaalē te tiké rínanje ne memá ne mewéesesəhə ne rikəhə ne ríyu ne akéhe ne ipakare yósi!

¹³ Am pee lē nnéi ke Uléécaā uu n wa lin keyómecca-pə ne ketē kecáá ne ketē metene ne mínimaa kémeé we kom lin tee re:

Uyee riyóòpitū kecáá ní tú ne Risánpipi pee akéhe ne ipakare ne ríyu ne n-yóòpínanje te mǵá píyei-pə!

¹⁴ Lifáakó lina lē ai ye pee re: Amí! Piwéése pē api ye pee wúla api yáasi.

6

Atópi akpuulū foi nyē mewúkule

¹ Amí paí, am yénu ke Risánpipi ari atópi aseei nyē kémeē rise n wúkule, am pee lifáakó lina lē líse kom, lin metē ne símisi yare ikónē pisenkee re: A kam. ² Amí paí am isā tomé yénu. Uyee i n tú ye pee pitepe múlənle. Api piferiye ihēe u pa, uu yisi uú n tósu yare uyee n feriyē un kə tósu uké ha kə piferiye rikpá meə. ³ Ke Risánpipi ari ritópi lírū n wúkule, am lifáakó lírū kom ai semni re: A kam! ⁴ Isā icə yee n wəhne yare nna ii pee léeri. Uyee i n tú uu rínanje yenu re uké ketē kecáá nkíhnije lese pisoí piké ne n kónaane nnya. Api kə kutéhe caacaa kunyine u pa. ⁵ Kari ritópi táánū n wúkule, am lifáakó táánū kom ai semni re: A kam! Amí paí, am isā hməhə yenu. Uyee i n tú ye pee kemúnjé múlənle. ⁶ Am lifáakó lina lē kecəpe metē menyine kom, men tee re: Pi yé mesírēpipi menyine kemúnjēcaripi kesē ne kekeiyaa kesē ihéé lə, api kə memúipipi simúnjēcaripi sítaani ne kekeiyaa kesē ihéé ləlu. Amá áni kape mékpə ne píta pó tica.

⁷ Kari ritópi náii n wúkule, am lifáakó náii metē kom te: A kam! ⁸ Amí paí am isā inyine yenu ne mehóle ntəne ipiñe. Pi ye uyee i n tú sée re nkpə. Nkpə kuhore ye pee u tikilənle. Api ketē awélé ana kémeē kuse kecáá rínanje yenu apí ne atéhe ne nkú ne itóí ne licópii-cópii sísoipipi tékéé.

⁹ Kari ritópi núpū n wúkule, am kenyóonsetunipi metene pē kapi Nléécaasimé ne aseéra kapi n lése nnya m parii amíri yenu, ¹⁰ pin pupukee lin cálē te: Sáa səne círicírí ne uyíkíyiki, háí ne keyo-pə kaa yé lē n nánaiše pəké kelene túhaane pəké nsímései yē pəké pee ketē nké pisoí ntókpə kecáá kutu ripasa? ¹¹ Api pinnéí mmē mǵá úye ketúkanka tomé pa, api kə pi maa re piké pee kə nkáripí n wéntelē, pipikeicə ne pipimareə kapi piməə n kónine piké ha pinnéí cápínepə.

¹² Kari ritópi kpúúlū n wúkule, amí paí ketē ake yéñesi ne rikəhə. Itunje ii pansē riñmóhə yare kukpəsañáá, iwáre ii innéi panse yare ménye. ¹³ Keléécaā awarepi aa pee keteni-i póroiri yare ke kúfikiyee aku ye kuyə píima kémeē kuapipi n tíye aa póroi meə. ¹⁴ Keléécaā

ake wúkaapo yare rítelé kapi riwépi, ayópe nnéi ne míni kepáápáá sitē nnéi asi siketone-i yisikee. ¹⁵ Ketē nté piyóopi ne piwéése ne atópi piwéése ne pimámá ne pinánje-nanje ne pilási nnéi ne pεπεε pimεcire n te api ayópe kecáá aparepoo kémεε ne aparecanaa sipáápáá pékesi. ¹⁶ Api ye pεε ayópe ne aparecanaa maa re: Ani keró cáá lóime ani ró yárii tóké uyεε riyóopitū kecáá ní tū ne Risánpipi kuwói ne ketaa wa. ¹⁷ Li we re pikuwói keyaa píima ye tuimele. Wóo yé fe uú lelu?

7

Uléécaá písoi ye ritii kecáá Uléécaá nwói yósi

¹ Lē memáá, am pεε piléécaatumε pina pinyine yenu pin ketē awélé kena kémεε nyenu. Ketē kecáá ayó ana kapi pεε múílē te kuyó kúka áku kape ne ketē kecáá née mínimaa-i née kuléé kunyine kecáá mí pi nnya. ² Am kó uléécaatumε ucó yenu un ketunjeleeme-mē taámelē un Uléécaá yεε nfáa n te nwói múílē. Uu cáái ai cá, uu piléécaatumε pina pεπεε ncée n yé te piké ketē ne mínimaa íwe wa maa re: ³ Ani kape ketē née mínimaa née aléé rica hái ne kumúnjé kpe-i kari yé Uróléécaá pikeikó atii nwói n wa. ⁴ Am pεε pē kapi nwói n wa nnéi kóm. Pi lele písoi ákotokú píle ne afεena ne ana (144.000) Isirayεeli pikó amare nnéi kémεε. ⁵ Yuta kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Rupeni kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Kaati kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁶ Asee kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Nεfitalii kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Manasee kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁷ Simeyóó kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Lefi kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Isakaa kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁸ Sapilóó kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Yosefi kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Penyamεε kumare kémεε, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) kapi nwói wa.

Tisoiwuí píima tεε Uléécaá keyúri n cápínelē

⁹ Lē memáá arí paí, am tisoiwuí píima rinyine yenu, tipísoi ápi kúkeentene we. Mpá nsoipuri ní-ye ne mpá kumáre kúye ne mpá ayu áye ne mpá meyu méye pikó ye pi. Tiyóopitū ne Risánpipi keyu-i kapi pεε nyenu pin sitúkanka caacaa tomé tántilē pin atenepai muleilē. ¹⁰ Pi pεε cááile lin cálē tε: Uróléécaá yεε riyóopitū kecáá ní tū ne Risánpipi pεε tiróyu ló. ¹¹ Piléécaatumε nnéi ye pεε riyóopitū ne piwéése ne lifáakó lina keyu nyenule. Api wúla api ketē kéyu tuhu api Uléécaá yáási ¹² pin tee re: Amí, Uróléécaá yεε ipakare ne akéhe ne mεwéesesóhó ne ipóonεε ne ríyu ne rínanje ne rikóhó mpá píyei-pó te. Amí!

¹³ Kei ke piwéése pē use uu rinóó yósi uu né maa re: Píye ye mpí pεε nní sitúkanka tomé tántilē pin ne méye leeri? ¹⁴ Am u pεε re: Unépiíma, póó nyu. Uu pεε né maa re: Pεπεε íwe píima kémεε n léeri ye pi. Pi pisitukanka caacaa hεεrele api risánpipi menye kémεε si wárarase. ¹⁵ Lē nnya kapi Uléécaá riyóopitū keyu-i we pin ukeyó-i ketúnjé ne kesine u yáási. Uyεε riyóopitū kecáá ní tū yé pikεcáá m paílē. ¹⁶ Nkú rín yé kó piwai pi rikpá, nnírε rín yé kó piwai pi rikpá, ntunje rín yé kó pinmákaa pi rikpá, kutói áku yé kó piwai pi rikpá. ¹⁷ Li we re Risánpipi tεε riyóopitū kecópe ní we yé ne pilúkei pi ha ari pi kpísi arí ne míni mεε ye nfáa n he ihói kémεε pi sí, Uléécaá uu pεε pimεnini nnéi tinnε.

8

Titópi sééi-sééi mεwúkule

¹ Ke Risánpipi ari ritópi sééi-sééi tē n wúkule, ai keyómεcaá-pó séé léké-léké yare itunje nwói mekóónú welé kumúnjé. ² Am piléécaatumε píseéi pē yenu pin Uléécaá keyu-i nyenu. Api anáatón aseei pi pa.

³ Uléécaatumε use uu pεé weri uu kenýóonsehúúpi kecáá nyεε. U pεε wura kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ηmaasi múílenle. Api tulaali kulúi ne Uléécaá pikó nnéi iyáhaa u pa re uké

wura kenyóonsehúúpi kee riyóopitū keyu-i ní we kecáá he. ⁴ Tulaali anyo ne Uléécaá pikó iyáhaa ii uléécaatumé anipe-i léeri ii Uléécaá keyu-i taá. ⁵ Uléécaatumé uu pee kecáripí ke-i kapi ye tulaali n nmaasi kpísi uu kenyóonsehúúpi kémee nna toru uu súúni meyiye uú ne ketē kecáá sápo, ikóné ii senkke, metē ame léenti, ikóné ii yékurente, ketē ake yéjesi.

Anáatōn foí ana nyee n tē

⁶ Pilécaatumé píseei pee anáatōn aseí m múlĕ api pee pimécire cápine piké a ténse.

⁷ Ufoí uu rináatōn ténse, akóneparepi ne nna aí ne ménye cōhōne aí ne ketē kecáá lóiri. Ai ketē hōnēne metaani, ai kuwélé kuse toré múkú-múkú, ai kō aléé hōnēne metaani, ai kuwélé kuse toré múkú-múkú, ai kō meyúí n̄mú nnéí toré múkú-múkú.

⁸ Uléécaatumé lírū uu rináatōn ténse. Ai riyópe ntōne rinyine tee nna ní toré mínimaa kémee sápo. Ai mínimaa hōnēne metaani, kuwélé kuse aku panse ménye. ⁹ Ai liwaiwai nnéí lēe mínimaa kémee ní we lin fafai hōnēne awélé ataani, ai kuwélé kuse nam. Ai kō áninōi hōnēne awélé ataani, ai kuwélé kuse nam.

¹⁰ Uléécaatumé táanū uu rináatōn ténse. Tiwárepi maamaa tee iyúipuke mecō ní toré ari keyómecaa-pō lóiri. Ikóí ne ínihōi kai hōnēne awélé ataani, ari kuwélé kuse kecáá lólu. ¹¹ Pi ye riwárepi tē sée re apisenti. Ai míni hōnēne awélé ataani, kuwélé kuse aku panse apisenti, pisoí kulúí api míni mee n tulesi nnya kpíni.

¹² Uléécaatumé náii uu rináatōn ténse. Ai itunje ne iwáre ne awárepi hōne awélé ataani ataani, ai m̄pá yo kuwélé kuse pepu re awélé ataani nyē kémee kuse kuké kunmaha-i n we nnya, keyáa keké kemetéí awélé ataani kémee kuse paa, kesine keké kō kemetéí awélé ataani kémee kuse paa nnya.

¹³ Am̄ weríí, am̄ metuke maamaa menyine yenu men keléécaá-pō yóosilē, men símisi lin cālē te: Iwe, íwe, íwe ke ketē kecáá pikó api anáatōn ke pilécaatumé pitaani tōrōo mpí api n ténse nnya topori!

9

Anáatōn ataani tōrōo meténse

¹ Uléécaatumé núpū uu rináatōn ténse. Am̄ pee riwárepi rinyine tee pee keléécaá-pō n lóime keteni-i yénu. Api mehóre menyine kehānne u pa. ² Uu mehóre mē wúkule. Anyo anyine yare kehuú maamaa anyo aa mehóre mē kéméé léeri, itunje ne kuyo aku mehóre anyo nyē nnya kunmaha cōni. ³ Apááni aa anyo nye-i léeri aa keteni-i n we, ai ketē kecáá inā nnahe ncō a he. ⁴ Ai pee a maa re áa kape meyúí nēe mepéi nēe kuléé kunyine rica, amá pisoí pee ápi atii kecáá Uléécaá nwōi m má nmanē kaa yé rica. ⁵ Api ncée a he re aké pi kō. Amá pi re aké pi fikiise iwáre inupū. Pifikiise pē mpōle ye we yare ke inā ii ye nní usoi n tori mpōle ncō. ⁶ Pisoí yé lisiyaa se-i nkpō wéési, ápi yé pee n yē. Pi yé n la piké kpí, amá nkpō nn wuru n̄í ne ketaa pi wai.

⁷ Apááni nyee wele yare isā kapi n nyóonse piké ne atōpi ha. Linyine yare ayóopikōn kapi ne wura n wa ye pee aayu kecáá wele, asiyu pōon sisoipipi ne menyine we. ⁸ Annyúpi ye pee wele yare nnósinyúpi, aaní yare ákinaá akó. ⁹ Aakīn ye péé wele yare siwenitukanka kaa tanaalē, aamérī iwōo pōon we yare sínóipi ke isā kulúí ii n tōrōi in ne itóó ne atōpi sí. ¹⁰ Aasele ye pee sínóopi mále yare anansele. Asele nye-i ke annahe n̄í péé we aké ne pisoí iwáre inupū kémee n fikiise. ¹¹ Auyōopi yee akekpeē ní we yee mehóre mē utumē. Urinyiri yee Mē-epiree kémee Apatōo. Pi ye Mékireki kémee u sée re Apolōo *

¹² Iwe meluke foí mee lē tōmpō. Iwe meluke metē mee kō lē memáá pikáme kpáne.

¹³ Uléécaatumé kpúúlū uu rináatōn ténse. Am̄ metē menyine kom men akóle ana nyee kenyóonsehúúpi kapi ne wura n wa ken Uléécaá keyu-i we kémee-pō leeri. ¹⁴ Amē uléécaatumé kpúúlū uyee rináatōn m má maa re: A pilécaatumé pina pepēe nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kecáá m pahaalē fénnē. ¹⁵ Api pee pilécaatumé pina pē fénnē. Pi

* **9:11** Apatōo ne Apolōo aseí re ucókoi, nēe ucaainke

pere itunje iye-i ne keyáa ke-i ne iwáre iye-i ne kunmẽ kpe-i pimɛcire cápinelenle piké ketẽ hɔnɛne metaani piké kuwélé kuse kpu. ¹⁶ Pisantonɛ kutɔpilee ye pɛé lele pisoni afináń pîle pîle meté (200.000.000). Ne linnéi mmẽ konle. ¹⁷ Ne pere menéyene kémee isã ne pɛpɛe i n túntilẽ yenle. Pi pere siwenitukanka tántilenle sin wɔɔne yare nna née yare rihúúhúúpare née yare metuhuta. Isã ayu ye pɛé wele yare akinaá ayu. Nna ne ányɔ ne linyine yare nfúrɔ toi ye pere piinɔ-i léentile. ¹⁸ Ai sisoipipi hɔnɛne metaani, ásáláú ataani aa kuwélé kuse kóni. Ásáláú ataani nye nyee nní nna ne ányɔ ne nfúrɔ toi mee pere piinɔ-i n léenti. ¹⁹ Isã iyẽ nnanje ye iinɔ-i ne iasele-i wele. Iasele ye iwáa mɛcɔ wele. A áyu mále aa ye ne nkópe wai.

²⁰ Pisoni tɔrɔɔ pẽ ke ásáláú nyẽ áa n kɔ ápi pimɛwai kópe kɛpire rito. Api aníri ne piléé kapí ne wura ne nwóoweni ne nweni n̄m̄h̄ɔ ne apare ne ana n̄ serí ái ye kɔ fe liké yé, ái ye kɔ kɔ ai ye kɔ sɔne piyáhaa tíye. ²¹ Api pipisoikɔ ne pimɛsepewai ne pimɛsoikpáráwai ne pipiyaa kɛpire rito.

10

Kételépi kapi Yohani ní pa

¹ Am pere ulécaatumɛ uɔɔ yenu un n̄nanje má, un keyómɛcaa-pɔ cɛpimelẽ ahóo an u yariilẽ. Kuwamenirí ye pere uriyu kecáá wele, ukeyu ken we yare itunje, uana pɔɔn we yare inalempi. ² U pere kételépi kenyine kunípe-i múflenle ken wúkulelẽ. Uu kúna lukeluke mínimaa kecáá cɔpu uu kumíi ntaai kecáá cɔpu. ³ Uu pere meyá cáai ai cá yare kúkinaá kpeɛ senkeɛ. Kuu rincáai, ikónɛ ii semni mɛsɛei, nné nn kóm. ⁴ Ke ikónɛ ii mɛsɛei m̄ tinóo ní ma, aní n la ké wói, am keyómɛcaa-pɔ rinóo rinyine komti re: A ikónɛ mɛsemni mɛsɛei m̄ tinóo kefa-i rinyiki tiké m pékaalẽ, kape ri woi.

⁵ Ulécaatumɛ uyẽ kamí pere n yé un míni kecáá ne ketẽ kecáá nyenu uu keyómɛcaa-m̄ kunípe lukeluke síka. ⁶ Uu Ulécaaa yee keyómɛcaa ne lelee kekemee ní we ne ketẽ ne lelee kekemee ní we ne mínimaa ne lelee kekemee ní we n wapisi rinyiri séi uú ne wéeri re itunje íi kɔ nkpeni we. ⁷ Keyáa k̄ ke ulécaatumɛ s̄éi-s̄éi uú ha urinaatón̄ n ténseɛ, Ulécaaa kemúnjé nnéi keɛ m pékaalẽ ye ha waine yare kuú pere m̄keɛ-me linsímé upikɛikó antepuye n s̄ímisi.

⁸ Meté m̄ kamí pere n kɔ men keyómɛcaa-pɔ né símaari, amɛ kɔ pimáa né kpá re: A n n̄me a ha kételépi keɛ n wúkulelẽ ulécaatumɛ yee mínimaa kecáá ne ketẽ kecáá n nyenu anipe-i yósi.

⁹ Am pere ulécaatumɛ uyẽ kuwéé-m̄ n sí, n̄n u tee re uké kételépi k̄ né pa. Uu né maa re: A ke kpisi aa muuni. Ke yé n̄tule kefa súunu, amá ke yé mpónóo-i n láarú yare meté.

¹⁰ Am ulécaatumɛ kunipe-i kételépi k̄ yósu am muuni. Ake nnénóo-i larisi yare meté, amá kam piluke ke ní masí, ake n̄tule kenéfa súúni.

¹¹ Unyine uu pere né maa re: Li pise re póké ha kɔ ne Ulécaaa rinyiri l̄ kuu ayu meyá ne isoipuri ne meyu ne piyóopi kecáá n s̄ímisi pi ritéjse.

11

Piseérakó pité p̄ kecaá n̄símé

¹ Api pere kekápí kenyine né múise yare kemúnjénaapi api né maa re: A yisi a Ulécaaa keyɔ ne kenyóonsehúúpi musí, aa pɛpɛe kei n yáasi keeni. ² Amá a k̄yáála keɛ Ulécaaa keyɔ ketahai-m̄ ní we riyá, kape k̄ musí. Pi k̄ ne pɛpɛe ápi ye Ulécaaa m pakare riyále re piké Ulécaaa kuyu telise iwáre afɛna ne ité. ³ Né pinéseérakó pité p̄ he api Ulécaaa rinyiri ne pisoni s̄ímisi pin ikpólū tántilẽ siyáa kúkotokú ne pîle pîle meté ne kuwóo ne kefi (1.260). ⁴ Piseérakó pité p̄ pɛpɛe nní Olifiyee aléé até nyẽ ne sífiráa sitasi sité s̄es̄es̄e ketẽ Upiima keyu-i n nyenu. ⁵ Unyine un n la uké pi caai, nna nn piinɔ-i léeri nn pipilaarɔ tore. Eɛɛ, unyine un n la uké pi caai, li pise re piké l̄ n kpu. ⁶ Pi n̄nanje mále pin yé keyómɛcaa tápisi re ikónɛ

fi kape kumúnjé kpě nnéi kémee kapí ne Ulééca rinyiri n símisi cuunu. Pi kó rínanje mále pin yé míni ripólóse ménye, pin yé kó tíyese itóí ncəpuri ii keté kecáá léeri kumúnjé kpě-i kapí n la.

⁷ Pin píyei piaseera pilése m masí, ináme iyee mehóre-i n léeri yé atəpi pi wa ii pi feriyee ii pi kóni. ⁸ Sisoikópe asi pree kuyu maa kecəpe kéyaála-i n laikelē. Pi múneisenele api yénu apí ne kuyu kpě séi re Sotəm née Esipiti. Kei kapí pree Piupiima kunapéékóó kecáá kari. ⁹ Ayu nnéi kémee písoi ne amáre nnéi kémee písoi ne meyu nnéi kémee písoi ne isoipuri nnéi kémee písoi yé siyáa sitaani ne kuwélé kémee pi yé pin kpuwaalē, amá ápi yé ncée he piké nhóre nnyine kémee pi wa. ¹⁰ Lē kai nní pi n wa nnya, li yé keté kecáá písoi n láarú pin mpónare-i we, pin lihēhehe pasiine re antepuye pē keté ye pree keté kecáá písoi fikiisele nnya.

¹¹ Siyáa sitaani ne kewélé kē memáá, nfáa mee Ulééca kémee n léeri nní weri nn pi loni, api yisi api piana kecáá nyere. Iwame píima inyine ii pree pepere pree pi n nyáni loni. ¹² Antepuye pité pē api pree rinóó caca rinyine keyómecaa-pə komti tin pi tee re: Ani nté ritaámē! Api pree ahóó kémee keyómecaa n taalē, pipilaarə api pi yenu. ¹³ Keté ake liitunje iyee-i meyá yenesi, ai kuyu həonene awélé kefi, kuwélé kuse aku foru aku lolu, ai keté piyenaa pē kémee písoi ákotokú aseei (7.000) kopu, ai picə kewuu taise api Ulééca yee keyómecaa-pə n we ríyu waise. ¹⁴ Iwe meluke lírū mee lē tómpə. Metáánū ye nfáani sóntile.

Tináatón séei-séei

¹⁵ Uléécaatumē séei-séei uu rináatón ténse. Meté caca menyine kulúí ame keyómecaa-pə maari re: Keté kecáá iyəopi ye Urópiima ne uyē kuu n wée anipe-i lō. Mpa ne píyei-pə kuu yé iyəopi n tú! ¹⁶ Piwéese afeere ne pina pepere Ulééca keyu-i piayəopitū kecáá n tú api wúla apí kpará api Ulééca ríyu waise, ¹⁷ Pin tee re: Upiima Ulééca, rínanje nnéi ute yee neni n we un kə meke-me we, tə pə pəonese re pə mpónanje píima ne ipóyəopi tone nnya. ¹⁸ Isoipuri ye pree ne kuwóí yisile ii nyere. Amá kupówóí ye nkpéni yisile. Itunje iyee-i kaa pikpəkpə nnéi n túhaanene ye nkpéni tule. Pipókəikó antepuye, pē nnéi kaa n te, pē nnéi pree ye rinwúla api ríyu pə waise, piwéese née siwá yé nkpéni piihehe yosí. Li kə nkpéni tule re pəkə pepere keté n kópu pə kə kə. ¹⁹ Ulééca keyə kee keyómecaa-pə n we ake hánne, nkóméine kuú ne písoi n sée kutakai aku ukeyə-i léeri. Sikónetéhe ne meté ne pikónesenkēe ne keté piyenaa ne akóneparepi maamaa aa léeri.

12

Unósi unyine ne kúconcó

¹ Ai limáamaa linyine keyómecaa-pə lese ai nyíse. Unósi unyine lo yee ntunje n tanaalē un iwáre uana metene wailē, un kə riyəopikəñ rinyine ríyu kecáá kípilē, awárepi kefi ne até an tikécáá we. ² U pree kefa mále, un pree kəmare-i memárenlō ne pupukee.

³ Ai kə linyine licə keyómecaa-pə lese ai nyíse. Lē ne kúconcó maamaa wéé kunyine le yare nna. Ayu aseei ne akólé kefi kaku má. Ayəopikəñ aseei nyee áyu nyē kecáá we. ⁴ Kurisele ari keyómecaa-pə awárepi həone metaani, ari kuwélé kuse keteni-i láume. Kúconcó aku unósi yee pimáre n la keyu-i nyere, kun la re un kewá m mari, kuké ke muumpə. ⁵ Unósi uu kewántisi maru. Ketisi ye ke kee isoipuri nnéi ne n-yəopinanje yare nweni m múíne. Ai ukewá kē Ulééca ne uriyəopitū-mē kpíipə. ⁶ Unósi uyē uu pree wuru uu kucesi kóima-i ke Ulééca uu ketónē n nyónse uu u yekei sí te piké kei u n kpínii siyáa kúkotokú ne píle píle meté ne kuwóó ne kefi (1.260).

⁷ Atəpi aa keyómecaa-pə wai, Miseli ne pilécaatumē picə api kúconcó atəpi wai, kúconcó ne kupitumē pəó kə atəpi leeri. ⁸ Amá ai kpekpee pree feriyee, api pree keyómecaa-pə piketone paa. ⁹ Api keté mmé ku láume. Kúconcó píima kpekpee iwáa kpure kapi ye n sée re kunírílā ne Setani. Kpekpee keté nnéi kecáá písoi kiraasente. Api keté mmé ku láume api kupitumē pəó kə láuliri.

¹⁰ Am pɛɛ keyómɛɔɔa-pɔ metɛ cǎcǎ mɛnyine komti, mɛn tee rɛ: Píyulalɛ nɛ Uróléɛɔɔa nnaɲɛ nɛ Uiyɔɔpi itunɛ yɛ kɔ nkɔpɛni tula. Uyɛ kuu n wɛɛ n-yɔɔpinaɲɛ itunɛ pɔ nɛ kɔ nkɔpɛni tula. Li we rɛ pi unóɔmɛ yɛɛ ketúnɛ nɛ kesine Uróléɛɔɔa keyu-i pírómáreɔ keɔcǎá nnóɔmɛ n wa pílaume masile. ¹¹ Tisáɲpipi mɛnyɛ nɛ pinsímé kapí nɛ rikɛcǎá aseéra n lɛsɛ mɛɛ tíyɛsɛ kapí u feriyɛ. Ai kɔ kpá, ápi pɛɛ pinfaa nɛ kutu ɔlɛ liké nɛ wa rɛ pi nkɔ wuru. ¹² Lɛ nnya liké pɔ n láárú, keyómɛɔɔa. Liké kɔ nɔ́ nní kekɛmɛɛ nɛ we n láárú! Iwɛ ke pɔ́ ketɛ nɛ pɔ́ mínimaa ani topori! Li we rɛ nókunéwéé-mɛ ke kuníri aku kuwóí nɛ wehepɔlɛ, kun nyu rɛ itunɛ kai ku n tise íi piyɛ.

¹³ Ke kúconcó aku n yé tɛ pi keteni-i pílaume ku masile, aku pɛɛ unósi uyɛɛ kewántisi m mári n lakasentɛ. ¹⁴ Kei kai pɛɛ metuke maamaa mɛnyine améɲ keté unósi uyɛ pa rɛ uké nɛ yóosi uké kucɛsi kóima-i ha, kei kapi yé ha kumúnɛ kuse nɛ amúnɛ anyine nɛ kumúnɛ welé * kɛmɛɛ u kpínii un iwáa nɛ ketaa we. ¹⁵ Iwáa ii innɔɔ-i mínii lesɛri yare nkóí, ii unósi uyɛ kepire tikise rɛ nkóí mmɛ nké u rikpáú nké nɛ tómpɔ. ¹⁶ Ketɛ akɛ unósi uyɛ comɛ. Akɛ nnóɔ haa akɛ nkóí ke kúconcó aku kunnɔɔ-i n lésemɛ muumpɔ. ¹⁷ Kúconcó akú nɛ unósi uyɛ wóosi aku pɛɛ yisi akú ha upipirɛ nnéi nɛ pɛ nnéi pɛɛ Uléɛɔɔa isé nɛ múlɛ pin kɔ aseéra ke Yeesu uu n lése tikilɛ atɔpi wai.

¹⁸ Aku pɛé ha mínimaa ritimɛ nnyɛnɛ kecǎá tasi.

13

Ináme ité inyine nkó

¹ Lɛ memáá, am pɛɛ ináme inyine yenu nɛ akóle kefi nɛ áyu aseɛi in mínimaa-i léeri in taámɛlɛ. Akóɔpipi kefi nyɛɛ akóle nyɛ kecǎá we, Uléɛɔɔa alɛ pɔɔn pɛɛ áyu nyɛ kecǎá wólaalɛ tɛ anyíri. ² Ináme iyɛ kam n yé yɛ pɛé nɛ kútoroó mɛnyíne wele, iipái yare keyúipɔpi ikó, innɔɔ yare kúkinaá nnɔɔ. Kúconcó aku pɛɛ kunnɔɔ nɛ kuriyɔɔpitú nɛ rínaɲ píima nɔɔ i pa. ³ Kei kam pɛɛ iriyu rise yé yare pi ti rifapile api kópu. Amá tiitoi iyɛ karí pɛé nɛ n kpine ii pélu. Lɛ nnya, ketɛ nnéi pikó api pɛé n káipi pin kahaankɛɛ apí nɛ ináme iyɛ tiki. ⁴ Api kúconcó yáasi api wúla rɛ ku ináme iyɛ rínaɲ he nnya. Api kɔ ináme iyɛ yáasi api wúla, api rɛ: Wóo ináme mɛɔ we, wóo yé kɔ fe uú nɛ i tɔpu?

⁵ Ai nnóɔ i he ii yɛ nɛ n tankɛɛ in kɔ Uléɛɔɔa lámaankɛɛ. Ai kɔ rínaɲ i he rɛ iké nɛ iwáre afɛɛna nɛ ité kɛmɛɛ ipikɛi wa. ⁶ Ii nnóɔ wúkule ii Uléɛɔɔa lámaankɛɛ. Ii kɔ Uléɛɔɔa rinyiri nɛ ukɛyɔ nɛ pɛpɛɛ keyómɛɔɔa-pɔ nɛ we lámaankɛɛ. ⁷ Ai kɔ ncée i he ricuruu rɛ iké Uléɛɔɔa pisoí atɔpi wa iké pi feriyɛ. Ai kɔ nɔ́pá nsoipuri nɛ ye nɛ nɔ́pá kuyu kúye nɛ nɔ́pá mɛyu méye nɛ nɔ́pá kumáre kúye kecǎá rínaɲ i he. ⁸ Ketɛ nnéi pisoí pɛ anyiri nyɛɛ áa hái ketɛ kekoraane-mɛ Risáɲpipi kapí nɛ n nyóɔnse nfaa ritelɛ kɛmɛɛ n wólaalɛ yé i yáasi api wúla.

⁹ Uye un ukóme, uké kɔ! ¹⁰ Lin úye n waimɛ rɛ uké akpanii kɛmɛɛ n we, akpanii kɛmɛɛ kuu yé ha. Lin úye n wainɛ rɛ piké nɛ ritéhe u kpu, ritéhe kapí nɛ u kopunɛ. Lɛ nnya ke Uléɛɔɔa pikó api yé pinmóɔpú nɛ nfatɛnɛ kɛyuu m mahani.

¹¹ Lɛ memáá, am kɔ ináme icɔ yenu in ketɛ-mɛ leeri. Akóle até kíí pɛɛ má. Iyɛ akole yɛ wele yare isáɲ akó in kɔ símisi yare kúconcó. ¹² Iyɛɛ pɛɛ ináme foí iyɛɛ mínimaa-i n léemɛ n-yɔɔpinaɲɛ mále. Ináme foí yé n wele, ilírú nnyí in kɔ nɛ innaɲ keisi. Ii yɛ pɛɛ tíyɛsɛ ketɛ nɛ kepiɔoi api yɛ ináme foí iyɛ yáasi api wúla. Iyɛɛ pɛɛ itóí yósi in yé pɛé nɛ i kpu, amá ii pélu. ¹³ I mɛwai píima wailɛ hái íí nɛ keyómɛɔɔa-pɔ ketɛ kecǎá nna súiseri pisoí nnéi inipɛɛ-i. ¹⁴ I mɛwai píima kai i n he rɛ iké wa wale íí nɛ ináme foí iyɛ pikɛi kɛmɛɛ fe ii ketɛ kecǎá pisoí nnéi kuyu-i tani. I yɛ pi maa rɛ piké ináme iyɛ pɛɛ itóí n yósi in yé pɛé nɛ kpu, amá in kɔ nɛ nfáa má keyu serí piké nɛ ríyu i waise. ¹⁵ Ai kɔ rínaɲ i he rɛ iké ináme keyu kapi nɛ serí kɛmɛɛ nfáa wa keké nɛ n símisi, keké kɔ tíyɛsɛ piké pɛpɛɛ piyáhaa ke n yúlu kɔ. ¹⁶ Iyɛɛ wa ke pisoí nnéi, siwá nɛ piwéɛsɛ nɛ pimámá nɛ píwekɔɔ nɛ pɛpɛɛ pimɛcɛrɛ n tɛ nɛ pílasí api

* **12:14** Kumúnɛ kuse nɛ amúnɛ anyine nɛ kumúnɛ welé: Li we yare nnéi mmɛ kapi nté nní lɛ n sée yɛ lele aɲmɛ ataani nɛ kuwélɛ.

kunípe née ritii kecáá nwói má. ¹⁷ Uka úu ye fe uké linyine ló née uké yáá, unsá linwói mmē ukécáá m má. Li yé fe ai ináme iyē tinyiri née nnéi mmē kapi ye rinyiri tē n sée.

¹⁸ Nté kai mewéesesohó pise. Uyee mesohó m má uké kéé uu nnéi kapi ye ne ináme iyē n sée ceru. Li we re nnéi mmē ye usoi rinyiri le. Mme mee nní píle píle mekpūulū ne kuwóo ne kefi ne mekpūulū (666).

14

Pē ayu ke Uléecaa uu n lo keyome

¹ Am pee pái, am Tisánpipi yenu tin Siyáa riyape kecáá nyenu, pisoni ákotokú píle ne afena ne ana (144.000) nyē ne pē nnéi atii kecáá ke tirinyiri ne Tiusaa rinyiri ari n wólaalē pōon kō kei we. ² Am keyómecaa-pō metē menyine komti yare míni píima menyine mee wólu née yare ikónē yee meyá semni. Nné mmē kam n kō ye we yare ke pikénépepe api ye sikéné m pépu nné nco. ³ Pi pee riyóopitū ne lifáakó lina lē ne piwéese pē keyu-i keyóme fale kenyine yomle. Uka úu ye pee fe uké keyóme kē peikee, insá pisoni ákotokú píle ne afena ne pina (144.000) pē ayu ke Uléecaa uu ketē kecáá n lo macire pee ye fe.

⁴ Pisoni pinyine ye pi pee ápi pinósiwélaa ne pimécire mékperinkpe m póriinkēe. Api pinósi nyu. Tisánpipi kapi ye n tikilē mpa yei kari sí. Li pisoni kecape piayu lole re piké n we yare melukepipi fói kapi ye Uléecaa ne Risánpipi n laanse mecó. ⁵ Nnóomesimé nka nín kō piinō-i we. Nka nín we kapi yé ne pi n cési.

Pilécaatumē pitaani ye yóólē te Uléecaa ye ne pisoni túhaanene

⁶ Am kō ulécaatumē ucó yenu un keléecaa-pō yóósilē. Nsímé kecire teneciré kuú pee má uké ketē kecáá pisoni ne mpa isoipuri íye ne mpa kumáre kúye ne mpa meyu méye ne mpa ayu áye riyóo. ⁷ U ye péé male ai cá re: Ani Uléecaa n wuru ani ye kō ríyu u waise re itunje ye tule uké ne pisoni túhaane nnya. Lē nnya, ani ye uyee keyómecaa ne ketē ne mínimaa ne ínihoi n wa yáasi ani wúla!

⁸ Ulécaatumē ucó uu melírū tiki, uu re: Ku loole, kuyu maa Papilōni ye loole. Kpekpee ayu nnéi kupita nírise. Kupita pinírē pee kuiwásánkaí píima kaku pisoni n tā.

⁹ Ulécaatumē ucó uu metáánū pi tiki, uú male ai cá re: Uye un ináme ne ikeyu kapi n serí n yáasi uu wúla, api nwói uritii kecáá née kunípe kecáá u wai, ¹⁰ pi yé kō uyē Uléecaa kuwói pita pee ápi líka n cōhanelē kepórip-i u súúnu uu níru aí ha pee nna kémee ne linyine yare nfúrō toi kémee pilécaatumē pee n cáká-cákálē ne Risánpipi keyu-i u n wukei. ¹¹ Nna mee pi n wúkei anyo aa pee mpa píyei mesére n likirelē, pepēe ináme keyu-i ne ikeyu kapi n serí n yáasi api wúla ne nkó yee ritii née kunípe kecáá irinyiri nwói m má, ápi pee ketúnjē ne kesine mewénte má.

¹² Lē nnya ke Uléecaa pikó pee Uléecaa isé m múlīlē pin kō Yeesu ne kefa tenelē api yé n nmóópūlē.

¹³ Am pee keyómecaa-pō metē menyine komti men né tee re: A woi re: Kaí ne neni n kpísi, pepēe Upíima kupéneco kémee n kpíni ye pínarekome le. Uléecaa Nfaasone ye re lee ni mesei, li we re piiwe nnéi kapi ne nkpéni wénte re piké pimewai ihéé yósi nnya.

Pikpáa ne picáa nsmé ketē kecáá

¹⁴ Amí pái, am ahóo tomé anyine yenu, unyine un ahóo nyē kecáá tū un ne Usói kepipi menyine we. U pee ríyu kecáá wura riyóopikōn kipilenle un kō kényale yelekó kunípe-i múlīlē. ¹⁵ Ulécaatumē ucó uu Uléecaa keyo-i léeri uu uyee ahóo kecáá n tū maapo ai cá re: A kepónyale fō áa kpasi. Ikpáatunje ye tule, li we re iluke ye ketē kecáá pipele masile. ¹⁶ Uyee pee ahóo kecáá n tū uu pee kényale fom, ai ketē kecáá iluke kpasi.

¹⁷ Ulécaatumē ucó uu Uléecaa keyo kee keyómecaa-pō n we kémee léeri. Uyē ne pee kō kényale lari-lari múlīlenle.

¹⁸ Ulécaatumē ucó yee nna kecáá nnahe m má pōo kenyónse-i léeri uú ne uyee kényale lari-lari m má símisi ai cá re: A kepónyale yelekó kē fō aa ketē kecáá reese sipúkípi túúni

re rɛsɛɛ ye pipele masi nnya. ¹⁹ Ulécaatumɛ uu ukenyale ketɛ kecáá fóm, uu ketɛ kecáá rɛsɛɛ kecare apipi túúni uu kupóri maamaa kpe-i ke Ulécaaa kuwɔi aku ní we súúni. ²⁰ Ai kupóri kpɛ ne kuyu iyaa leepɔ ai ku pulu ai cérii, ményɛ amɛ kupóri kpe-i léeri amé taá hái ne isá akpaláa kecáá-pɔ, amɛ mecáa tóri yare kilometiri píle píle metaani (300).

15

Pilécaatumɛ ne ásáláú tɔrɔɔ

¹ Am pɛɛ limemáá keyómɛcaa-pɔ limáamaa linyine kai n lése ai nyise yenu ái kusímé we. Lɛɛɛ pilécaatumɛ pisɛɛi pɛɛ ásáláú aseɛi tɔrɔɔ m múlɛ. Liriyíkí rɛ lɛɛɛ másunɛ Ulécaaa kuwɔi aku pɛɛ níɛsi. ² Am kɔ linyine yenu yare sikáláúwɛlépi, lin tanɛɛ yare mínimaa, nna nn kɔ kémɛɛ cóhɔnɛɛ. Pɛpɛɛ ináme ne ikɛyu kapi ní serí ne irinyiri nkɛɛnwɔi n feriyɛ api pɛɛ sikáláúwɛlépi sɛɛ n tánɛɛ yare mínimaa kecáá n nyenu, pin Ulécaaa kekénjé múlɛ. ³ Ulécaaa ukéikó Moisi keyomɛ kuú ne Ulécaaa ríyu n waise ne Risánɛpɛi keyomɛ kapi pɛɛ yóm tɛ:

Upíima Ulécaaa, rínanɛ nnéi ute,
Lɛ nnéi kaa n wa ye piyɛɛ, ái kɔ kusímé we.
Isoipuri nnéi uyɔɔpi,
Kɛpómúnjé ye kecíre wele
Kɛn kɔ nsímései tikilɛ!

⁴ Upíima, wóo yé fe uu yúlu rɛ úu yé pó wuri,
Uu yé kɔ ripónyíri ritaáse? Li we rɛ mɛpócíre pɔɔ cáká-cákálɛ.
Isoipuri nnéi písoi ye sóntile piké kɛpóyu-i riwula piké pó yáási,
Li we rɛ li sóntile liké nyise rɛ mɛpówai ye kecíre wele.

⁵ Am pɛɛ lɛ memáá paí, am yénu Ulécaaa keyɔ kémɛɛ ke kunyóɔnsecánjí aku ní we kɛn keyómɛcaa-pɔ hánnɛɛ. ⁶ Pilécaatumɛ pisɛɛi pɛpɛɛ ásáláú aseɛi m múlɛ api kɛnyóɔnse-i léeri. Asánjáá tomé sɔnɛ yíkíyiki nyɛɛ n tɛlu kapi pɛɛ lapaalɛ, pin kɔ rikínjé kecáá wura atampála teriilɛ. ⁷ Lifáakó lina lɛ lise ali pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ wura siporipi sisɛɛi pa, Ulécaaa ye nípa píyɛi-pɔ ní we kuwɔi píima kun sikemɛɛ yipaalɛ. ⁸ Ulécaaa mɛyɔɔpi ne unnanɛ nnya, ányɔ aa kɛnyóɔnse yarii, pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ ásáláú aseɛi nyɛ áá ha ne píwai másu, úka úu fe uké kɛnyóɔnse-i lompɔ.

16

Ulécaaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi

¹ Am pɛɛ mɛtɛ cacaá mɛnyine kom mɛn kɛnyóɔnse-i léeri mɛn pilécaatumɛ pisɛɛi pɛ tee rɛ: Ani n ɛme ani ha Ulécaaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi sɛ ketɛ kecáá kɔɔnu.

² Ufoí uu tómpɔ uú ha ukɛporipi ketɛ kecáá kɔɔni. Kúcapaá kópe ne kupɔle-pɔle kunyine aku písoi pɛɛ ináme nwɔi pikɛcáá m má pin kɔ ikɛyu kapi ní serí yáási wai.

³ Ulírú uú ha ukɛporipi mínimaa kémɛɛ kɔɔni, amɛ panse yare ukpɔkpɔ mɛnyɛ, lifáakó nnéi lɛɛ mínimaa kémɛɛ ní we ai kpíni.

⁴ Utáánú uú ha ukɛporipi ikóí kémɛɛ ne ínihɔi kémɛɛ kɔikɛɛ. Linnéi ai panse ményɛ. ⁵ Kei kam pɛɛ kɔ ulécaatumɛ ye míni kecáá rínanɛ m má un tee rɛ: Pɔ aseɛi tikilɛnɛ, pɔɔ nní ní we, pɔn kɔ pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ we, pɔɔ nní n cáká-cákálɛ, kaa nní n túhaane nnya, pɔ aseɛi ute lɛ. ⁶ Kapi pipókó ne antepuyɛ mɛnyɛ n kɔikɛɛ nnya ke pɔɔ kɔ ményɛ pi pa rɛ piké n ntí. Lɛ kaí ne sá rɛ piké pi wa!

⁷ Am pɛɛ kóm lin kɛnyóɔnse-i tee rɛ: Pó Upíima, Ulécaaa rínanɛ nnéi ute, pipótúhaane ye nyamɛ pin kɔ aseɛi tikilɛ! ⁸ Ulécaatumɛ náii uu ukɛporipi itunɛ kecáá kɔɔni, ai ncée i hɛ rɛ iké nna wa iké ne písoi torɛ. ⁹ Kutóí píima kunyine aku písoi torɛ api Ulécaaa ye ásáláú nyɛ kecáá rínanɛ m má lámaankɛɛ, amá api yúlu rɛ ápi yé ɛmurei piké mɛfine conse piké ríyu u waise.

¹⁰ Unúpū uu ukeporipi ináme iyē tiyōōpitū kecáá kōoni, ukeyōōpitē ake kuṅmaha cōni. PISOI API PEE NTÓOSI NE ANÍ N TAKAI. ¹¹ API PEE ÍWE KAPI N LE NE ÁCAPÁÁ KAPI N YÉ NNYA ULÉÉCAA YEE KEYÓMECAA-PŌ NÍ WE N LÁMAANKEE, AMÁ API PIMEWAI KÓPE RIYÁ.

¹² Ukprúúlū uu ukeporipi nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kēmeē kōoni. Mmeni amē hōsu liké ne ketuṅeleeme-mē piyōōpi pēe n weme ncée n tápilē nnya. ¹³ Am pēe kúconcō nnō-i ne ináme nnō-i ne antepu nōōme nnō-i yēnu, aníri kperinkpekōó ataani anyine nyee ní we yare asahā an léenti. ¹⁴ Aníri anyine nyee mēwai píima n wapisi ye nyē ke Setani uu tumpō. Ketē nnéí kecáá piyōōpi kēmeē kaa sōnesi re aké pi cápine piké ha ne Uléécaa, rñanḡe nnéí ute keyaa maa ketúnḡé atōpi wa.

¹⁵ Ani yē te nē Upíima ne sōnepole yare uyaa. Uyee n tū un nyáni un umelape ukecáá wailē te úu kape menḡmane sōne piké uisei yē ye únarekome le!

¹⁶ Aníri nyē aa piyōōpi pē cápine kelō kē kapi ye Mé-epiree kēmeē n sée re Harimaketō kēmeē.

¹⁷ Usééi-sééi uu ukeporipi keléécaa yáá. Metē cáca menyine amē kenyōōnse-i riyōōpitū kēmeē léeri, men tee re: Li piwai masile! ¹⁸ Ikónē ii yékurentē, metē menyine amē léenti ne pikónesenkeē. Ketē ake yēḡesi. Háí ke pISOI API NE KETÉ KECÁÁ NÍ WEME, KETÉ ÁKE PÍKAI LIMECŌ MEYÁ YEḡAALĒ. ¹⁹ Ai kuyu maa hōnēne metaani, ketē kecáá ayu nnéí pōó lólesi, Uléécaa uu pēe kuyu maa Papilōoni kecáá léise uu ukuwōi píima pita keporipi ku pa. ²⁰ Míni kepáápáá sitē nnéí asi wúrunkēē, API AYŌPE PŌ PIYÉNE RIKPÁ. ²¹ Akónēparepi kone-kone aa keyómecaa-pō leeri aa pISOI KECÁÁ LÓLAARI, AN MULÚ YARE APARECAḡAA. PISOI API PEE ÁSÁLÁÚ KE AKÓNēPAREPI AA PI N WAI NNYA ULÉÉCAA LÁMAANKEE KE NTÓOSI NN MEYÍKÍYIKI NÍ TÁSÍ NNYA.

17

Ketahai kapí ne Papilōoni n túhaanene nkó

¹ Lē memáá, pilécaatumē pisēei pēpēe sipóripI sisēei m múílē use uú weri uú ne né símisi, uu re: A kam ké ketahai kapí ne uwásánkaí píima n túhaanene pō nyíse. Kuyu píima kunyine ye ku kpeē míni píima ritime ní we. ² Uyē ke ketē kecáá piyōōpi API NE IWÁSÁNKAI WAPISI, KETÉ KECÁÁ PIKÓ PŌÓ KŌ UMEMARE KPÁÁREE MĒ PITA POMESI.

³ Uléécaa nfaa nn né loni, ulécaatumē uu né kpísi uú ne kucesi kóima-i sí. Kei kam pēe unósi unyine yē, un ináme wēé yēe m péirente kecáá tū. Uléécaa alē nyee ikēcáá pākorelē te anyíri, in kŌ ÁYU ASEEI NE AKŌLE KEFI MÁ. ⁴ Unósi uyē ilū kuu n tanaalē ye íwēé nyaii le in kŌ peirente. U kŌ PEE WURA NE APARE SŌNE NE IKŌLÉ NÉIKŌÓ WAILENLE. U PEE KŌ WURA KEPORIPÍ KUNÍPE-I MÚÍLENLE, NCAAI RIYÍKÍ NE MÉKPERINKPE NCŌPURI MEE UMĒWAI KPÁÁREE KĒMEē N LÉERI MEN KE YIPAAĒ. ⁵ Tinyíri rinyine aseí nyee m pékaalē ye pēe uritii kecáá wólaalenle re: Papilōoni, kuyu maa píima, piwásánkaí ne ketē kecáá mēwai kpááree riyíki uni. ⁶ Am unósi uyē yenu kuu Uléécaa pikó menyē ne pēpēe Yeesu kecáá aseéra n lése menyē ní ntí un pomaalē. Kam u n yē, ai meyansei nnōó né yipu.

⁷ Ulécaatumē uu pēe né maa re: Yo nnya kai yé nnōó pō yi? Né unósi uyē ne ináme iyē kecáá kuu nní ní tū in áyu aseei ne akóle kefi má aseí nyee m pékaalē pō símisi. ⁸ Ináme iyē kaa nní ní yē ye pēé wēle, amá íi nkpéni we. I yé nfáani nkpŌ kuhore-i rikpáfúme íí ha ne méwoo séé. Ketē kecáá pISOI PĒ ANYIRI NYEE ÁA HÁI KETÉ KEKORAANE-ME NFÁA RITELÉ KĒMEē N WÓLAALĒ API INÁME IYĒ YENU, AI NNŌÓ PI YIPU RE INÁME IYEE PĒÉ WE ÍI KŌ NKPÉNI WE, IN KŌ MASÍ KPÁFÚMENE NNYA.

⁹ Nté kai nkpéni pise re usoi uké mesōhŌ ne mēwéesesōhŌ m pénelē un má: Ayu aseí nyee ayōpe aseí kecáá ke unósi uyē uu n tū le. A kŌ piyōōpi pisēei le. ¹⁰ Pi pinupū iyōōpi pilapile masile. Use ye ne iyōōpi tunle. UcŌ úu kahane n ka. Ú sŏntile úu tonene liké náḡai. ¹¹ Ináme iyee pēe ní we íi kŌ PEE NKPÉNI NÍ WE PŌ TICURUU YE KŌ UYŌŌPI PÁHA-PÁHA LE. IYĒ NE KŌ PISĒEI PĒ KĒMEÉ WĒLE, IN TŌSU IKÉ HA MÉWOO RISÉÉ. ¹² AKŌLE KEFI NYĒ KAA N YÉ YE PIYŌŌPI KEFI LE, PEE API KAHANE KEYŌŌPITĒ TIMMÚLÚ. AMÁ ITUḡE MEKŌŌNÚ MĒSE KUMÚḡÉ KE AKŌLE NYĒ ÁA HA NE INÁME

iyē kesē iyōōpi tonene. ¹³ Likēi lise kapi pinnēí lákasepə, pin pinnan̄e ne pin-yōōpinan̄e kp̄isi pin ináme palē. ¹⁴ Pi yē Risán̄pipi atōpi wa, Tisán̄pipi ari pi feriyē re ti pip̄íma Up̄iima le, tin kə piyōōpi Uyōōpi nnya. Tisán̄pipi ne tipikó ke Uléécaā uu n sée uu kə pi wée pin ne ase ri tikilē p̄ó né kə pi feriyē.

¹⁵ Uléécaatumē uu kə pimáa né kp̄á re: M̄ini mē kaa nní ní yē, uwásánkaí uyē un meritime tū ye ayu ne asoiwuí ne isoipuri ne meyu le. ¹⁶ Akóle kefi nyē kaa nní ní yē ne ináme iyē yē uwásánkaí uyē ipuri yē, ai ulikó nnéi u yōoi ai meñmanē u yá. Ai uisare takai ai kə nna u toroise múkú-múkú. ¹⁷ Li we re Uléécaā ye piak̄in kēmēe wa re piké umela wa piké kesē likei lise n lakasepə piké kə pin-yōōpinan̄e ináme pa, Uléécaā anō kuu ní ma aá ha ne wai.

¹⁸ Unósi uyē kaa nní ní yē ye kuyu maa kpekpe ketē kecáa piyōōpi kecáa n-yōōpinan̄e m má.

18

Papilōni melólē

¹ Lē memáa, am uléécaatumē ucō yeē n̄nan̄e píima m má yēnu un keyómecaa-pə súiri. Uriyu kuu m má metéi amē ketē kecáa kp̄áii. ² Uu meyá cáai ai cá re: Ku loole, kuyu maa Papilōni ye loole! Ku pansēle an̄iri ketone ne n̄pá nfáa kperinkpekōó n̄-ye ne n̄pá kenúipi kperinkpekōó kéye ke p̄isoí ápi ní la ripōhō. ³ Li we re ketē kecáa isoipuri nnéi ye kumemare kp̄áaree mē pita n ntíle. Ku ne ketē kecáa piyōōpi ye kesē mewai kp̄áaree wapisile, pikpéense p̄ó kə kulimámákōó píima kēmēe memá yēnu.

⁴ Kei kam kə keyómecaa-pə metē mecō komme re: Pinésoi, ani kukeméé le, áni kape ne kesē kuakópe kēmēe n lonaalē n̄ké ne ásáláú yē nnya. ⁵ Kuakópe ye ricúle aá ha ne keyómecaa kám, Uléécaā uu p̄ee kumewai nnéi mee áme ase m má kecáa léise. ⁶ Ani ku wa yare kaku ye picō n wa mecō. Ani kə kumewai kópe ku hééle meté. Ani kə p̄íta pape-pape keporipi kaku ye picō n n̄rise api pom mpape mmē meté ku pa. ⁷ Yare kaku r̄iyu n wéési aku kumecire likók̄orikó kēmēe p̄olō mecō kani yē mp̄ócaai ne íwe kēmēe ku ripōlō. Ku yē kukefa-i maa re: Inósiyōōpi kam nté le, am ukúmannōsi. Káii, am p̄ikai nkp̄o yenune! ⁸ Lē ñmaa nnya ke ásáláú ase ase aa yē keyáa kesē kukecáa súime: Lēle itóí ne nkp̄o ne nkú, nna nn kə ku torē múkú-múkú. Li we re Up̄iima, Uléécaā yeē ne ku n túhaane ye unan̄e-nan̄e le.

⁹ Ku ne ketē kecáa piyōōpi nnéi p̄ee kesē kumewai kp̄áaree ne kulikók̄orikōó kēmēe n lonaalē yé kuitu tē, pin ha n yē te kpekpe torē ke ányō aa nní léeri. ¹⁰ Kum̄p̄ócaai píima yé iwame pi wa, api ketaa-pə nyere api ye p̄ee tēni re: Iwe! Iwe! Kuyu maa Papilōni, kuyu nan̄e-nan̄e, itun̄e mekōónú mese kēmēe kapi ne p̄ó túhaane ai máápo.

¹¹ Ketē kecáa pikpéense p̄ó ne kə tēnile pin kə kp̄ē nnya nkp̄o tū te úka úu kə we yeē yē piiyaalū apehe n lō nnya. ¹² Iyáalū apehe nyē nyee nní wura ne nwóoweni ne apare s̄one ne ikólē ne asán̄áa kecire ne asán̄áa wéé nyaii ne asán̄áa nyee n tēlu ne áwéé nyee m péirente ne aléé nyee kek̄páhápi m má ne n̄pá yo kapi ne ásuní n wapisi ne n̄pá yo kapi ne ana kecire née ne nweni ñmōhō née ne apare tomé n wapisi ¹³ ne likalei-kalei leē m m̄ilú ne kek̄páhápi likó ne tulaali ne tulaali kapi ye n sée re miiri ne tulaali ñmaa-ñmaa ne p̄íta ne mékp̄o ne ntō s̄one ne melukepipi ne ináa ne isán̄ ne isā ne sisann̄opi ne pilási ne sisoipipi sicō. ¹⁴ Lē kaa n káipinkēe ye ne ketaa p̄ó wale. Likók̄orikōó ne lē nnéi leē n tēlu ye ne p̄ó p̄ole. Ai nkp̄eni kúyene we! ¹⁵ Pikpéense p̄ee kp̄ē nnya memá ní yē yē kuiwe píima iwame n wai api ye p̄ee ketaa-pə nyere api tēni, pin ne nkp̄o tū. ¹⁶ Pi yē maa re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpe asán̄áa kecire ilū ne ilū wéé nyaii in kə peirente n lapaalē, kun kə wura ne apare s̄one ne ikólē wailē ye íwe we kpa! ¹⁷ Itun̄e mekōónú mese kēmēe ke memá píima mē nnéi amē riséé.

Anin̄oi pitíkíí nnéi ne picéetōñé nnéi ne anin̄oi pikeikó nnéi ne pep̄ee m̄ini kēmēe n keisi nnéi api p̄ee ketaa-pə n nyenu ¹⁸ pin pupukēe, pin kumetore anyō nyáni, api ye p̄ee re: Kuyu maa kúye kecire kpe p̄ee nkú tulaalē? ¹⁹ Api ye ntaai piayu kecáa kōoni pin tēni, pin nkp̄o

tū pin cáái re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpē likókərrikóó píima kέmee ke áninai pite nnéi pεε mínimaa kέmee áninai m má api memá ní yé ye itunε mekóónú mese kέmee pansεle kucesi kóima!

²⁰ Lē nnya, liké keyόμεcaα pikó n láárú. Liké kα nń Uléécaα pikó ne pitumε ne antepuyε n láárú re Uléécaα ye ne ku túhaanele ani alari yenu nnya. ²¹ Kei ke uléecaatumε nanε-nanε unyine uu ripare rinyine kpisi yare rináipare uu mínimaa kέmee ri sápa, un tee re: Nní mecα kai kuyu maa Papilōni mesóri láupone, ári yé kα piyéne ku rikpá. ²² Api yé kα ketumε kepóyo-i pikéjεpepe ne inyánlū ncəpuri pikó ne pisunsímaa ne pináatōnsímaa pikόμε rikpá. Api yé kα kei unyine piyéne rikpá un pinípekei pinyine wai, ápi yé kα unyine pikόμε rikpá un nam. ²³ Kéfiráa metéi áme kα kei pikpáii kpáne, ápi yé kα ula ne unósi úka metē kō. Lē nnya kápi yé níka kepóyo-i pikόμε rinkpá yε re pipókó pεε n kpéense pεε pεε ketē nnéi kecáá pináne-nanε, aa kα ne mepósepewai isoipuri nnéi kίraasente nnya.

²⁴ Ai kα yá, pi kα antepuyε ne Uléécaα pikó ne pē nnéi kapi ketē kecáá n kō menyε kepόμε yénle.

19

Uléécaα yεε ipakare te

¹ Lē memáá, am pεε linyine keyόμεcaα-pα komti lin cālē yare riwúí metē te: Alelúya! Uróléécaα yεε píyulale ne ríyu ne rínanε Ute! ² Upitúhaane ye nyamle pin kα aseí tikilē. Lē kai m pise re piké túhaane kuu ye túhaane. U uwásánkaí píima yεε pεε mémare kpááree ne ketē n kópu túhaanele uu ne ukunipe upikeikó menyε mee n kəonu riwomε hééle. ³ Api kα melírū pimáa kpá re: Alelúya! Kuyu maa kpεε ní tore anyα aa yisi áá n taálē ne nípa píyei-pα. ⁴ Piwéése afεéré ne pina pē ne lifáakó lina lē ai yisi ai wúla ai Uléécaα yεε riyóopitū kecáá ní tū yáasi ai re: Amí! Alelúya!

⁵ Metē menyine amε riyóopitū kέmee léeri re: Ani Uróléécaα pakare, nń upikeikó nnéi ne nōo u n wuru, siwá ne piwéése! ⁶ Am pεε linyine kom yare risoiwúí metē, yare nkói maa nnyine mee wólú née yare ikónε yεε mesóri senkeε, lin tee re: Alelúya! Upiíma Uléécaα, rínanε nnéi ute ye uiyōopi tunle. ⁷ Liké ró n láárú tóké mpóonare píima-i n we tóké ne ipakare píima u pa. Tisáhpipi pinəsikpiké anyá ye tuimεle, tiunəsi uu umεcire cápine. ⁸ Asáηáá sone melape mee n tēlu áme líka cōhanelē kapi u pa re uké tā. Asáηáá sone melape memεe nní mewai sone ke Uléécaα pikó api n wapisi.

⁹ Uléécaatumε uu pεε né maa re: A wai re pē kapi Risáhpipi pinəsikpiké anyá n sée ye pínarekomε le! Uu pεε kα lē memáá né maa re: Uléécaα ricuruu anō ye nyε!

¹⁰ Kei kam pεε uana metene loó ké ne u yáasi, amá uu né maa re: A mepócíre tí, kape lē wa! Ne upókεicα le nen kα pipómáreco pεε Yeεsu iseérakó n le ukeicα. A Uléécaα yáasi aa wúla. Yeεsu kecáá aseéra pilese yεε re antepuyε ye aseí símisile.

Usantone yεε isā tomé kecáá ní tū

¹¹ Kei kam pεε keyόμεcaα yé ken wúkulelē, isā tomé inyine in nyenu. Pi ye Uyεε i n tū sée re Asei ne Uyíkíyiki. Upitúhaane ne atōpi kuu n wai ye aseí tikilenle. ¹² Uinipεε ye inalempi le. Ayóopikəη kulúí nyεε Uriyu kecáá we. U rinyíri mále tee n wólaalē, amá umemáá úka ucα uu ri nyu. ¹³ Kutúkanka caαcaα kapi ménye riñfe kuu tanaalē. Urinyiri tee Nléécaasimé. ¹⁴ Atōpilee nyεε keyόμεcaα-pα ní we ye pεε isā tomé túntilenle an ne u tikilē an kα asáηáá sone tomé melape tántilē áme líka cōhanelē. ¹⁵ Titéhe rinyine ne meyele píj-píj ye unnō-i léemelenle uké ne ketē kecáá pisoi kō. N-yóopinanε yare nweni kuú ne pi múíne uu kupóri maamaa kέmee Uléécaα, rínanε nnéi Ute kuwai píima pita pulu. ¹⁶ Tinyíri rinyine ye ukutukanka caαcaα kecáá ne uritaa kecáá wólaalenle re: Piyóopi Uyōopi ne pipíima Upiíma.

¹⁷ Am pεε uléecaatumε unyine yenu un ntunε kέmee nyenu. Uu cáái ai cá, uu sinúipi nnéi seε keléécaα-pα n yóosinkeε séi re: Ani kam ani Uléécaα anyá píima kέmee cápine,

18 ani piyóopi isare ne pitópiwéése isare ne píyukóó isare ne isansare ne pisantone isare le, ani kó mǎpá piye, piyupipi ne pilási ne siwá ne piwéése isare le.

19 Am pɛe ináme ne ketě kecáá piyóopi ne piatópilee yenu pin cápínelē te piké ha uyee isá kecáá ní tǔ ne ukutópilee atópi wa. 20 Kei ke pē api pɛe ináme ne antepu nǎome tǐ. U ye pɛe ináme keyu-i mewai píima n wapisile apí ne pepɛe inwǎi pikɛcáá mǎ má pin kó ikeyu kapi ní serí yáási pin wulai kiraasente. Api piketé kpási ne pinfaa api nna kuhore kpe-i ke linyine ai ní we yare nfúrō toi kémee sápa. 21 Api pitórō ne ritéhe tee pɛe uyee isá n tǔ nnǎo-i n léemelē kóni. Sinúipi nnéi asi pɛe piisare le ai si toru.

20

Aḡmē kúkotokú kuse iyóopi metone

1 Kei kam pɛe uléecaatumɛ unyine yē un keyómecaa-pǎ súiri un mehóre kehánne ne akpanii maamaa anyine kunípe-i muléilē. 2 Uu kúconcó, iwáa kpure iyē kapi ye n sée re kuniri ne Setani tini uu paasi, aku lē m pahaalē aḡmē kúkotokú kuse kémee. 3 Uu mehóre kémee ku sápa uu kukɛcáá ká áku kape kǎ ne pisoi n kiraasente hái ne aḡmē kúkotokú kuse kpē kuké ha ne tene nnya. Lē memáá, li piɛe re uké pɛe nkáripí ku fénne.

4 Am pɛe ayóopitǔ yenu. Ai pepɛe akɛcáá ní tǔ rínanje he re piké ye ne túhaane. Am kǎ pē kapi iso n corii re pi Yeesu ne nléecaasimé kecáá aseéra lese nnya amíiri yenu. Am kǎ pepɛe apí rinwúla piké ináme yáási, apí kǎ inwǎi piatii nées pianipe-i má akó yénu. Api nfáa pɛeri, pi ne Kirisi api kesé iyóopi tone aḡmē kúkotokú kuse. 5 Píkpaḡpǎ picǎ apí nfáa pɛeme hái aḡmē kúkotokú kuse kpē akú ha ne tene. Píkpaḡpǎ kémee meyiɛe foí ye mē. 6 Pepɛe píkpaḡpǎ meyiɛe foí mē kémee n yisi ye nkíninje-i wele, pin kǎ Uléecaa pikó! Nkpǎ lírǔ rín pikɛcáá rínanje níka má. Amá pi pansene pepɛe ye Uléecaa ne Kirisi inyóonse n wa. U ne pē api aḡmē kúkotokú kuse kpē kémee kesé iyóopi tone.

Pi Setani feriyɛ

7 Aḡmē kúkotokú kuse kpē kun ha píyei n tǎmpǎ, api pɛe Setani ukukpaniilee-i léséri. 8 Uu pɛe léeri uu isoipuri nnyí nnéi yeɛ mǎpá ketě kuwélé kúye-i ní we cápíne, lelee Kǎoki ne Makǎoki re iké ukɛcáá rikpá uké ne atópi wa. I kulúí wele yare mínimaa nnyene. 9 Ii ketě nnéi kecáá yipu ii Uléecaa pikó ketópikale ne ukuyu lala kekále wai. Amá nna nnyine nn keyómecaa-pǎ súiri nn i torɛ. 10 Ai Setani yeɛ pɛe i n kiraasente nna ne linyine yare nfúrō toi kupǎre-i sápa. Kei ke ináme ne antepu nǎome apí we. Ai pɛe i n fikiise ketúnjé ne kesine hái ne mǎpá piyei-pǎ.

Ketahai tǎrǎo pitúhaane

11 Am pɛe riyóopitǔ ne uyee rikɛcáá ní tǔ yenu. Ketě ne keyóme asi ukeyu-i wuru asi pékesi apí siana yē. 12 Am pɛe píkpaḡpǎ yenu, piwéése ne siwá, pin tiyóopitǔ keyu-i nyéirilē. Ai átelé pereí ai kǎ ritelé ricǎ péré. Tereɛ nfáa ritelé. Píkpaḡpǎ mewai ye átelé nyē kémee wólaalenle. Ai mǎpá úye mewai kecáá ne u túhaane. 13 Mínimaa ame píkpaḡpǎ pɛe mekemee ní we leséri. Nkpǎ ne píkpaḡpǎ kelǎ pǎo kǎ píkpaḡpǎ pɛe kei ní we leséri api mǎpá úye mewai paí apí ne mekɛcáá u túhaane. 14 Ai nkpǎ ne píkpaḡpǎ kelǎ kpási ai nna kupǎre-i sápa. Nna kupǎre kpē, nkpǎ lírǔ ye mmē. 15 Ai mǎpá úye rinyiri tee ári nfáa ritelé kémee ní we kpási ai nna kupǎre-i sápa.

21

Keyómecaa fale ne ketě fale

1 Am pɛe keyómecaa fale ne ketě fale yenu, keyómecaa foí ne ketě foí ye pitónjé masile lē, mínimaa áme kǎ we. 2 Am kǎ Uléecaa kuyu, Yerusalem fale yenu kun Uléecaa kémee-pǎ leeri kun súiri, kun kumɛcire cápínelē yare unósi fale yeɛ ula m mē. 3 Am tiyóopitǔ kémee metě cacá manyine komti, men tee re: Uléecaa kunyóonseacání ye nkpéni nkú sisoipipi

kémee. U yé pikeméé n we, api pansé upisoí, pi nê Uléécaá ricuruu api pée kesé n we. ⁴ U yé piménini nnéí pi tinnente, nkpò òn yé kò piwée rikpá, nkpò pitone nê itu nê ntóosi òn yé kò n we, ke mekée-me líkò ai pitóhè mí masí nnya.

⁵ Uyee pée riyóopitū kecáá ò tū uu pée né maa re: Pò yē, nê nípá yo pansesele lifále. Uu kò kpá re: A wàí! Anóò nyē ye nsímései lè, lē kai kò lenè.

⁶ Uu kò pimáá né kpá re: Li piwai masile! Née Ufoí nê Utóròò, Kékoraane nê Kétò. Né nkó ke nnírè nn ò we míni mee ye nfáa n hê nhòí pa faalaa. ⁷ Uyee n feriyè líkò ye nní kuu n yénune: Née yé Uuleecaa, uyē uu kò kenépipi. ⁸ Amá piwamèi nê pepée ápi aseí n tíkilè nê pepée ícírí n wai nê pisoikò nê pepée méwoo méwoo n wai nê menírihélaawai pikó nê pepée piléé n nyóonse nê pinóome nnéí ncòpuri pò ketone ye nna nê linyine yare nfúrò toi kupòre kéméé wèlè. Nkpò lírū ye mmē.

Yerusalem fale

⁹ Lē memáá, pilécaatumè piseei pepée pée sipóripi siseei m múlè use uú weri uu né maa re: A kam ké unósi fale pò nyíse, uyee Risáñpipi unósi.

¹⁰ Kei ke Nfáasone nn kenécáá súime, Ulécaatumè uyē uu né kpísi uú nê riyópe maamaa nê ricáca rinyine taá. Uu pée Ulécaá kuyu, Yerusalem yenu kun keyómecaa-pò Ulécaá kémee léeri kun súiri. ¹¹ Ulécaá mmule ye pée kukeméé wèlè, ku pée télule yare ripare sone kecire née yare ripare òmèí-òmèi kémee ke usoi uu ye umecire n nyáni yare kenípeenyáni yelèpi kémee. ¹² Mmèlè maamaa nê ncáca nnyine ye pée ku kóónúlenlè, sipoo kefi nê sité kapi n luri, pilécaatumè kefi nê pité pin si mé. Isirayeli pikó imarepuri kefi nê ité iyē anyiri ye sikecáá wólaalenlè. ¹³ Sipoo sitaani sèe ketunjeleeme-mē nyáni, sitaani itunje kuluke-luke-mē, sitaani itunje kumii-mē, sitaani kecòpe, sitaani ketunjelolé-mē. ¹⁴ Akúipare kefi nê até kecáá ke kuyu mmèlè mmē nñ pée tósilè, Tisáñpipi pitumè kefi nê pité pē anyiri kefi nê até an apare nyē kecáá wólaalè.

¹⁵ Uyee lē né n símisi ye wura kekpápi kapi ye nê mí musí múlènlè uké nê kuyu nê kusipoo nê kummele múñesi. ¹⁶ Kuyu awélé kena ye pée mecáa sále. Kumecaa nê kumepéré ye pée sále. Uu kekpápi kē nê kuyu músu aí lelu kilomètiri ákotokú até. Kumecaa nê kumepéré nê kumecá ye pée sále. ¹⁷ Uu mmèlè pò kò músu, aí lelu apáha kuwóò nê afèré nê até kumúnjé. Sisoipipi memúnjé nê ulécaatumè memúnjé ye mē. ¹⁸ Apare òmèí-òmèi kapi nê mmèlè mō api kuyu pò nê wura yíkíyiki òmane mòm, lin pèé we yare sinípeenyáni. ¹⁹ Apare sone nnéí ncòpuri kapi mmèlè akuipare kecáá karikèe re líké pinyáni n nyamí. Tipare òmèí-òmèi kapi rikúipare foí kecáá wa, api kusópe rikó rilírū kecáá wai, api míni kulúí rikó ritáánū kecáá wai api kò mehóle rikó rináii kecáá wai. ²⁰ Api ríwéé yare ménye rinúpū kecáá wai, api kò ríwéé rikpúúlū kecáá wai, api wura rikó risééi-sééi kecáá wai api risannye ntone ripáha-paha kecáá wai, api metuhuta rikó ríléé-léé kecáá wai, api metuhuta nê mehóle còhane rikó rififi kecáá wai, api ríwéé ntone yare rihúúhúúpare kefi nê mese rikó kecáá wai, api mékólòta rikó kefi nê rilírū kecáá wai. ²¹ Sipoo kefi nê sité sē pò nê ikólé kefi nê ité lè. Nkólé nse nse kapi nê nípá ihánaa íye wa. Kuyu ripòhò pò nê wura òmane lè, lin peirente yare kenípeenyáni.

²² Am kei kunyóonseacání yé. Upíima, Ulécaá, ònaje nnéí ute ricuruu nê Risáñpipi pée kuyu kpē kunyóonseacání. ²³ Aí nkpáni pise re itunje née iwáre iké kei metéí n wai. Li we re Ulécaá meyoopi metéí ye ku kpáiiilenlè, kuiyuipeke ye Risáñpipi. ²⁴ Ayu pisoí yé kumetéí kémee sone, keté kecáá piyoopi api kei nê pimèyoopi hapò. ²⁵ Ke kesine áke yéé kei pikai n wa nnya ke kusipoo ási yéé kò pikai n hánaalè. ²⁶ Lē nnéí lèe isoipuri kémee meyoopi nê ríyu m má kapi nê kei sònepò. ²⁷ Líkperinkpekò líka née usoi nkó ye ncaai riyíkí n wai un kò nnóome má úu kei melone má. Pē anyiri nyee Risáñpipi nfaa rítelè kémee n wólaalè mecire pée yé kei lompò.

22

¹ Uléecaatumē uu kō nkōi mmē-i ke nfāa nn n̄ we né nyíse, nn we cáicái yare kenípeenyáni yelēpi, nn Uléecaa riyōpitū ne Risānpipi kēmee-pō leeri. ² Kuyu kecōpe kn̄ pēe wólū nn ne ncēe maa tikilē, kuléé kpēe ye nfāa n he kun nsipéé kecōpe nyenu. Kefi ne meté kaku ye mari, aku ye mpá iwáre íye kēmee apipi toresi. Kuapei yēē pisoī itóī pōisele. ³ Anóo áa kei líka kecáa we. Kuyu kēmee ke Uléecaa riyōpitū ne Risānpipi riyōpitū ari yé n we upikeikó pin kei u yáasi. ⁴ Pi yé ukeyu yē, Urinyiri ari kō piatii kecáa n wólalē. ⁵ Kesine áke wene, ái yé kō kei kēfiráa metéi nēe itunje metéi pise, ke Upiima Uléecaa uu pi n kpáilē nnya. Api pēe iyōpi n tū ne mpá píyei-pō.

Yeesu mekame

⁶ Uléecaatumē uu pēe né maa re: Inóosimé iyē ye nsímései le. Lē kai kō lenē. Upiima Uléecaa yee ye n tíyese antepuye api símisi ye uuleecaatumē tummele re uké upikeikó lelee nfāani n waine nyíse. ⁷ Yeesu uu re: Nō yēe, ne nfāani sōnepōle. Nkó yee koso-pō nsímé mee rítelē ntí-i n̄ we m múilē ye únarekome le.

⁸ Né Yohani, nēe mewai mē kō am kō yenu. Kam n yé am kō kom, am uléecaatumē uyee mewai né n nyísente ana-i lólu re kē u yáasi. ⁹ Amá uu pēe né maa re: A mepócire tī, kape lē wa! Ne upókēicō le nen kō pipómárecō antepuye ne pēpēe rítelē ntí nsímé m̄ múilē ukēicō! A Uléecaa yáasi aa wúla!

¹⁰ Uu kō pimáa né kpá re: Kape lelee koso-pō n waine nsímé ritelē ntí m pékaalē! Itunje ye tule re tinsímé mmē nké wa. ¹¹ Nkó yee úu lisōne n wai uké n nōjlē úu kape lisōne n wai. Nkó yee mékperinkpe m póriilē uké umecire mékperinkpe pipórii n kpáselē. Nkó yee lisōne n wai uké lisōne piwai ne kēyu n sí, nkó yee n̄ nyam̄ cáká-cáká uké n nyam̄ cáká-cáká un ne kēyu sí.

¹² Yeesu uu re: Pō yēe, ne nfāani sōnepōle. Inéhéé kam̄ ne wepō kē mpá úye mewai kulaa u pa. ¹³ Née Ufoi ne Utórō, Ukpéē ne Upírē, nēe kō Kékoraane ne Kétō.

¹⁴ Mpi pēe pisitukanka caacaa n heere piké ne kuléé kpēe ye nfāa n he apipi n yé piké kō ne sipoo-mē tintiki piké ne kuyu-i lompō nnya ye pínarekome le! ¹⁵ Amá pēpēe mēpōpi n̄ we ne menírihélaawai pikó ne méwoo méwoo mewai pikó ne pisoikō ne pēpēe piléé n nyóonse ne mpá úye yee nnóome n̄ la un kō n wai piké léepō!

¹⁶ Né Yeesu, ne unéléecaatumē tumpōle re uké Uléecaa icápine kēmee nó símisi re aseī ye nyē. Ne Tafiti kumare kēmee kewā pírē le. Née rimarewarepī tee n tēlu.

¹⁷ Nfáasōne ne unósi fale ye maa re: A kam. Nkó yee lē n kō póké kō maa re: A kam. Nkó ke nnírē nn n̄ we uké kam. Nkó yee míni mee ye nfāa n he n̄ la uké me yōsí faalaa.

Tinóo tōrō

¹⁸ Mpá úye yee koso-pō nsímé mee rítelē ntí-i n̄ we n kō kam símisi re aseī ye nyē. Uye un kei linyine rinkpápo, Uléecaa yé ásáláú nyē kecáa kapi rítelē ntí-i n símisi liute uyē isoi kēmee rikpápo. ¹⁹ Uye un kō koso-pō nsímé mee rítelē ntí-i n̄ we kēmee inóosimé inyine n lese, Uléecaa yé liute uyē likó lee kuléé kpēe ye nfāa n he kēmee ne kuyu kēmee n̄ we lese. Pi linsímé rítelē ntí-i símisile.

²⁰ Uyee n símisi re likei lee aseī le ye maa re: Eee, ne nfāani sōnepōle. Amí! A kam, Upiima Yeesu!

²¹ Upiima Yeesu uké mpá úye ípēelēe nyíse!